

WIMBP
Opole

192 st.
a
b

Rhc V $\frac{284}{24/65/C}$

Index Biblicus.

QVIRES EAS,
DE QVIBVS IN SACRIS
Biblijs agitur, ad certa Capita, al-
phabeti ordine digesta, revoca-
tas, summa brevitae com-
plectitur.

*Iam secundò correctius editus, cum He-
braicorum, Chaldaeorum, Græcorumq̃
nominum interpreta-
tione.*

Chrysost. Homil. 29. in Genes. cap. 3.

Propterea obsecro, ut subindè huc venia-
tis, & divinæ Scripturæ lectionem diligenter
auscultetis, nec solum cum huc venitis: sed &
domi divina BIBLIA in manus sumite, & utili-
tatem in illis positam magno studio suscipite.

ERPHORDIÆ

*Typis Georgij Baromanni excusus, impensis Ottonis
& Rytwick. Anno M. D. XC1.*

IOHANNES

HARLEMIVS CANDID
de Lectori S. P.

ACCOMMODATVS
est, candide lector, hic Index
Biblicus, ipsi potissimum Bib
lijs, quæ Capita habent vers
uum numeris distincta: in quo primus
quidem numerus, ipsum Caput deno
tat: proximè verò sequentes, usque ad
hoc signum v, vel (si hoc signum non ad
sit) ad proximam usque sequentis Libri
citationem sunt versuum in eodem ca
pite contentorum notæ. Exempli gra
tia: ABNEGATIO SVII PSIVS,
Gen. 12. 4. v. 22. 1. 9. sic legi debet: Gene
seos cap. 12. versu 4. & cap. 22. versu 1. et
versu 9. Cum asteriscus seu stella nu
mero apponitur, significat locum no
tabiliorem: vel indicium est, rem, de
qua agitur, in eo Capite latius tractari.
Porro si quod quæris in versu hic nota
to, contingat non perspicuè inveniri,

2 AD LECTOREM.

tum aliquot ex propinquis versibus antecedentibus vel sequentibus, sibi erunt perlustrandi. Quod si in tanta numerorum varietate, erratum forte deprehenderit, des quaeso veniam, & nostrum hunc qualemcumque laborem tuo auxilio & favore, tuisque apud DEVM precibus, ad eius gloriam, & Christianae Reipublicae communem utilitatem,

pro tua virili parte promovere studeas. Vale.

*

INDEX

INDEX BIBLICALIS
CVS IN VETUS ET
novum Testamentum.

* * *

ARON filius Amram, filij Cahath, filij Levi, Exodi 6, 20 mittitur cum Mose fratre suo in Aegyptum, Exodi 4 14, 30, V. 1. 1. V. 6. 11, Mich. 6. 4. confecturatur sacerdos cum suis filiis, Levit.

8 * Num. 3. 10, Deut. 18. 5, Heb. 5. 4, set undum quod Dominus ordinat, Exod. 18. * V. 19. * V. 40, 11, erigit Israeli vitulum, Exod. 11. 4, Psalm. 105. 19, Act. 7. 40, myrmurat adversus Mosen, Num. 12. 1, virga Aaron germinat, Num. 17. 8, Hebr. 9. 4, semel in anno ingreditur Sancta Sanctorum, Exo. 30. 10, Lev. 16 14, Heb. 9. 7, moritur extra terram Chanaan, Num. 20. 28, V. 33, 38, Deut. 10. 6, V. 32, 50, illi in summo sacerdotio succedit filius Eleazar, Numer. 20, 26, commendatur, Eccles. 45, 7.

ABARIAM mons, Numer. 21. 11, V. 17, 11, V. 33, 44, Deut. 32. 49.

ABBA pater, Marc. 14. 36, Roman. 8. 15, Galat. 4. 6.

ABDEMELECH propugnator, & patronus Ieremiae, Ierem. 38. 7, liberatur a gladio Chaldaeorum, 39. 16.

A

ABDE

INDEX.

ABDENAGO mittitur in fornacem ardentem, Dan. 3. 21. appellatur *Azaría*, Dan. 1. 6.

ABDIAS abscondit prophetas Domini, 3. Regum 18. 3. 13.

ABDON Iudex in Israel, Iud. 12. 13.

ABEL occiditur á fratre Cain, Gen. 4. 8. 1. Ioan. 3. 12. de eodem lege Matth. 23. 35. Lucæ 11. 5. Hebræorum 11. 4. V. 12. 24.

ABIAM filius Roboam rex Iuda, 3. Regum 14. 31. V. 15. 1. 2. Paral. 13. 15. reliquit *Afa* regni successor, 3. Regum 15. 8. Matth. 1. 7.

ABIATHAR sacerdos effugiebat manus Saulis, 1. Reg. 22. 20. confugiebat ad David in Ceilam, 23. 6. adharebat Adonia, 3. Regum 1. 7. reijcitur á Sacerdotio, 2. 27. iuxta dictum illud 1. Reg. 2. 30. 32.

ABIDAN dux Benjamin, Num. 1. 17.

ABIGAIL, uxor prudens impij Nabal, 1. Regum 25. 7. nubit Davidi Regi post mortem Nabal, 25. 39.

ABIHFF & Nadab filij Aaron igne absumuntur, Levit. 10. 2. Num. 26. 61.

ABIMELCH Rex Geraris aufert Abraham Saram, Genes. 20. 2. init pactum cum Abraham, Genes. 21. 23. 32. init pactum cum Isaac, Genes. 26. 31.

Abimelech filius Gedeonis, Iudic. 8. 11. occidit 70 suos fratres, & ístulapidis molaris interficitur, Iud. 9. 53. V. 2. Reg. 11. 21.

ABIRON effert se contra Moysen, unde & terra

BIBLICVS.

terra discedens eum absorbet, Num. 16. * V. 16. 10. Deut. 11. 6. Psal. 105. 17. Eccli. 45. 24.

ABISAG, Sunamitis, ducitur ad Regem David, 3. Regum 1. 3. petitur ab Adonia in uxorem, 2. 17.

ABISAI filius Saruía, 2. Reg. 2. 18. V. 16. 9. V. 19. 21. V. 20. 6. V. 23. 18.

ABIVD filius Zorobabel, Matth. 1. 13. appellatur *Anania*, 1. Paral. 3. 19.

ABNEGATIO sui ipsius, Genes. 12. 4. V. 22. 1. 9. Deuter. 33. 9. 3. Regum 19. 19. 2. Machab. 6. 19. 23. Matth. 4. 19. V. 5. 29. V. 10. 39. V. 16. 24. V. 19. 21. Marci 10. 21. Lucæ 9. 23. V. 14. 26. V. 17. 33. Iohannis 12. 25.

Abnegatio omnium rerum, Gen. 12. 1. Deuter. 33. 8. Ruth. 2. 11. 2. Paralip. 25. 9. Matth. 4. 19. V. 19. 21. 27. Marci 1. 17. V. 10. 28. Luc. 5. 11. V. 14. 26. V. 18. 22. Ioan. 12. 25. 1. Corinth. 7. 29. Philip. 3. 7.

ABNER, praefectus militum Saulis creat *Isoboseth* Regem Israel, 2. Reg. 2. 8. paciscitur cum David, 3. 12. occiditur á Ioab, 2. Reg. 3. 27.

ABRA ancilla Iudith, Iudith. 8. 32. V. 10. 2. libertate donatur, Iudith. 16. 28.

ABRAM filius Thare habet Sarai uxorem, Genes. 11. 29. egreditur ex patria in terram Chanaan praecipiente Domino, 12. 4. proficiscitur in Ægyptum, 12. 10. redit inde in Chanaan, 13. 31. liberat Loth fratrem suum ex manibus hostium, 14. 14. accipit promissionem seminis, 15. 4. V. 17. 16. V. 18. 10. concumbit cum

A 4 Agar,

Azar. 16, 4. accipit promissionem seminis & signum
fœderis, appellaturq; Abraham. 17, 5. orat pro Sodo-
mitis 18, 23, 28, 32. Isaac ei nascitur, 21, 2. paratus est
offerre Isaac, 22, 9. mittit servum, qui quærat uxorem
filio suo Isaac, 24, 4. moritur 25, 8. commenda-
tur, Eccli. 44, 20. appellatur pater multarum genti-
um, & omnium credentium, Genes. 17, 5. Esai. 51, 2.
Matth. 3, 9. Luc. 19, 9. Ioan. 8, 39. Rom. 4, 11, 17, 18 v.
9, 7. Gal. 3, 8. De ipso & eius semine vide Ios. 24, 3.
Esai. 41, 8 v. 51, 2. Ezech. 33, 24, 2. Esdr. 9, 7. Matth.
8, 11. Act. 7, 2, 16. Hebr. 11, 17.

ABRAHAM filij qui dicantur, Iohan. 8, 33. Ro-
man. 9, 7. Gal. 3, 7.

ABSAOLON filius David, 2, Reg. 3, 3. occidit
fratrem Amnon, & fugit ad Tholomai regem
Gassar, 13, 37. revocatur, 14, 21, 23. conatur patris oc-
cupare regnum, 15, 6. concumbit cum patris concu-
binis, 15, 22. iuxta prophetiam, 12, 11. tribus hastis
transfigitur à Ioab, 18, 14.

ABSTINENTIA à quibusdam cibis, Gen.
1, 29, 30, v. 2, 17 v. 3, 11 v. 9, 4. Exod. 12, 9 * v. 13, 6
v. 21, 28 v. 22, 31 v. 29, 34. Levit. 6, 24 v. 7, 18 * v.
11, 4 * v. 17, 27 * v. 19, 7 v. 22, 8 * v. 23, 14. Num.
6, 4 v. 18, 10. Deuter. 12, 16 v. 14, 3 * Tob. 1, 12. Iudic.
12, 2. Daniel. 1, 8, 2. Michab. 7, 1. Matth. 12, 4. Marc. 2,
23. Luc. 6, 1. Act. 15, 29.

Abstinentia à vino, Levit. 10, 8 v. 11, 34. Num.
6, 3. Iud. 13, 4, 14. Ier. 35, 5. Ezech. 44, 21. Luc. 1, 15.
Abstinen-

Abstinentium à cibo & potu etiam licito propter
scandalum alterius, 2, Mach. 6, 24. Roman. 14, 20,
21, 1. Cor. 8, 13.

Abstinentiæ præceptum violare nolentes, Iere.
35, 6 * 2, Mach. 6, 19, * v. 7, 2 *.

ABVSVS vestium, Esai. 3, 18. Ezechiel. 7, 20.
Hester 14, 16. Matth. 11, 8. Marc. 12, 38. Luc. 7, 25 v.
16, 19 v. 20, 45, 1. Timoth. 2, 9, 1. Pet. 3, 3.

ACCEPTIO personarum, vide Persona.

ACCEPTIO munerum, Exod. 23, 8. Numer.
35, 31. Deut. 10, 17 v. 16, 19 v. 27, 25, 2. Par. 19, 7. Iob.
15, 34 v. 36, 18. Proverb. 14, 20 v. 15, 27 v. 17, 23 v.
19, 6 v. 22, 9 v. 28, 21. Eccli. 4, 36 v. 7, 6 v. 20, 31.
Esai. 1, 23 v. 5, 23 v. 33, 15. Iud. 16.

ACEDIA, 2, Reg. 11, *. Proverb. 6, 6 v. 10,
4, 26 v. 12, 11 v. 13, 4 v. 18, 8 v. 19, 15, 24 v. 20, 4, 13
v. 21, 25 v. 24, 30 v. 26, 13 v. 28, 19. Ezech. 16, 49.
Eccli. 33, 26. Rom. 12, 11.

ACHAB impius Rex Israel, 3, Reg. 16, 29, 30.
v. 18 *. vincit Syrios, 20, 20, 29. init fœdus cum Ben-
hadad rege Syria, 20, 34. exercet tyrannidem in Na-
botb, 3, Regum 21, 2. trahitur telo, & sanguinem ei-
us canes lambunt, 22, 38. secundum verba Helie, 21,
19. filij eius pereunt, 4, Regum 10, 7, 11. secundum il-
lud, 3, Regum 21, 21, 4, Regum 9, 7.

ACHAIA, Act. 18, 12, 27 v. 19, 21. Rom. 15, 26.
1. ad Corinth. 16, 15, 2. Corinth. 1, 1 v. 9, 2 v. 11, 10, 1.
Thess. 1, 7.

A 5 ACHAN

INDEX

ACHAN lapidatur, Ios. 7. 24. V. 15. 7. Esai. 65. 10. Osee 2. 15.
le. Achor, Ios. 7. 24. V. 15. 7. Esai. 65. 10. Osee 2. 15.

ACHAZ filius Ioatham, impius Rex Iuda, 4.
Regum 16. * 2. Paral. 28. * Esai. 7. * Matthæi 1.
9. appellatur Eliezer, Luca 3. 29. Ezechias filius in
regnum patri succedit, 2. Paralipom. 28. 27. Matthæi
1. 10.

ACHIAS filius Achitob, sacerdos Domini, 1.
Regum 14. 3. 18. appellatur Achimelech, 21. 1.

ACHIOR dux Ammonitarum, Iudith. 5. 5. tra-
ditur in manus filiorum Israel, 6. 7. fit Iudeus, 1. 4.
6.

ACHIS rex Geth donat David civitatem Si-
celeg, 2. Regum 27. 6.

ACHITOPHEL consiliarius adhibebat Ab-
soloni, 2. Regum 15. 12. dat impium consilium, 16. 21.
suspendit se, 17. 23.

ADAM creatur, Gen. 1. 27. collocatur in pa-
radiso, & ligni scientie usus ei interdicitur, 2. 15.
persuasione Evæ preceptum violat, & paradiso pel-
litur, 3. 6. 23. moritur, 5. 5. Osee 6. 7. Rom. 5. 14. 1. Corin.
15. 22. 45. 1. Timoth. 2. 13.

ADMONERE ad bonum, Gen. 13. 8. V. 45.
24. Iosue 22. 5. 2. Paralipom. 30. 6. V. 32. 7. 2. Esd. 5. 6. 9.
Actor. 11. 23. V. 14. 21. V. 10. 17. * 1. Thessalon. 5. 11. Tit. 2.
* V. 3. 1. Heb. 3. 12.

ADONIAS ambit regnum patris sui, 3. Reg.
4.

BIBLICVS.

5

gum 1. 5. in uxorem petit Abisag, & occiditur. 2. 17.
21. 34.

ADONIBEZE capitur, Iudic. 1. 6.

ADORATIO Angelis & hominibus tribu-
ta, Gen. 18. 2. V. 19. 1. V. 23. 12. V. 27. 29. V. 33. 3. * V. 42.
6. V. 43. 26. Exod. 18. 7. Num. 22. 31. 1. Regum 20. 41. V.
25. 23. V. 28. 14. 2. Regum 9. 6. V. 14. 3. * 3. Regum 1. 15.
22. Iudith 10. 20. Ester. 3. 2. Danielis 2. 46. Actorum
10. 25.

ADRAMELECH idolum, 4. Regum 17. 31.

Adramelech cum adiutorio fratris sui Sarasar.
occidit patrem Sennacherib, 4. Regum 19. 37. Esai. 37. 38.

ADVENTVS Domini expectandus, Mat-
thæi 24. 42. V. 25. 13. V. 26. 40. Marc. 13. 33. Luca 12. 40.
V. 21. 34. Roman. 13. 12. Ephesios 6. 18. Colossens. 4. 1.
1. Thessalon. 5. 6. 1. Petr. 4. 7. V. 5. 8. Apocali. 3. 3. V. 16.
15.

ADULTERIUM, iniuria & fornicatio,
Genesis 6. 1. V. 19. 5. 31. 33. * V. 38. 15. Exod. 22. 16.
Levit. 18. * V. 19. 29. V. 20. 10. 13. V. 24. 9. Numeri 25.
1. 6. Deuteron. 22. 13. 22. 13. V. 23. 17. Iudicum 19. 2. 26.
1. Regum 2. 22. Tob. 4. 13. Proverbior. 2. 16. 5. * V.
7. 10. * V. 22. 14. V. 23. 27. V. 29. 3. Ecclesiast. 7. 27. Eccli.
23. 25. * V. 25. 4. Ezechielis 22. 10. Actorum 15. 20.
Roman. 1. 26. 1. Corinthe. 5. 1. V. 6. 9. 15. V. 10. 8. Ephes. 5.
5. Colossens. 3. 5. 1. Thessalon. 4. 3. 1. Timoth. 1. 10. Hebr.
13. 4.

Adult.

Adulterium carnale & spirituale inhibetur;
committitur & punitur, Gen. 20. 2 v. 26. 7. Exod. 20.
15. Levit. 18. 8 v. 20. 10. Num. 5. 13. Deuter. 5. 18 v. 22.
22. 30. Iudic. 19. 2. 2. Regum 11. 2. 4 v. 12. 19. Iob. 24.
15 v. 31. 19. Psalm. 72. 27. Proverb. 5. 3. 8. 20. v. 6.
24. 32. v. 7. *. Esaia 57. 1. Ierem. 2. 36 v. 3. 1 v. 5.
 7 v. 13. 26. Hose. 2. 4 v. 4. 2. Sapient. 3. 16. Matth. 5.
 27 v. 14. 3 v. 19. 9. Ioan. 8. 3. 1. Corinth. 6. 10. 1. Thess.
 4. 3. Hebr. 13. 4. Iacob. 4. 4.

ADVRAM, super tributa Davidis, 2. Regum
20. 24. postea à tributis ipsi Roboam lapidatur. 3. Re-
gum 12. 18.

ÆGYPTIACA captivitas prædicitur, Gen.
15. 13. incipit, Exod. 1. 8. 13. Actor. 7. 18.

De Ægypto exitus, & liberatio Israelis promit-
titur, 15. 16. v. 48. 21 v. 50. 14. Exod. 3. 17 v. 6. 6.
adimpletur, & exeunt viri 600000. Exod. 12. 37. 51
v. 13. *. 14. *. Numer. 33. 1. Deut. 16. 1. Hose. 13. 4.
Machab. 6. 4.

In Ægyptum redire desiderat Israeliticus popu-
lus, Exod. 14. 11 v. 16. 3 v. 17. 3. Numer. 11. 5 v. 14. 4
v. 20. 3.

Contra Ægyptum prophetatur, Esaia 19. 1. 11. 18
v. 20. 3. Ierem. 43. 10 v. 44. 30 v. 46. *. Ezecch. 29
 *. v. 30. *. v. 31. *. v. 32. *.

Ægyptiaca redemptio frequenter in memoriam
revocatur tanquam summum beneficium, Exod. 20.
3. Levit. 22. 33 v. 26. 13. Deut. 4. 37 v. 5. 6 v. 7. 8 v. 8.
14 v. 16.

BIBLICVS.

14 v. 16. 6. Iudith. 2. 1 v. 6. 8. 1. Reg. 10. 18. 4. 2. Regum
17. 7. Machab. 6. 4.

Ægyptus affligitur plagis varijs. Exod. 7. * 8.
*. 9. *. 10. *. 11. *. ut prædixit Dominus, Exod.
3. 19.

Ægyptus expugnatur à Rege Babylonie, 4. Reg.
24. 7. Ierem. 46. 2.

Ægyptij procedunt ad pugnam contra Iudam,
2. Paral. 12. 2.

Ægypto potitur Antiochus, 1. Machab. 1. 17.
In Ægyptum fugit CHRISIVS Herodem, Matth.
2. 13.

ÆGRITVDO corporalis pœna peccati, Exo-
di 15. 26. Levit. 26. 16. Num. 12. *. Deut. 7. 15 v. 28.
27. 60. 2. Regum 24. 13. 4. 2. Regum 5. 27. 2. Paral.
21. 18. Ioan. 5. 14.

Ægroti visuandi sunt & consolandi, Genes. 48.
1. 4. Regum 8. 29 v. 13. 14. Iob. 2. 11. Psalm. 40. 4. Ec-
cles. 7. 3. Eccli. 7. 38. Matth. 25. 38. 40. Iohann. 11. 3 v.
12. 9. * 2. Corinth. 1. 4. Quomodo se viri sancti in æ-
gitudine & decessu ab hac vita habuerint, Genesis
49. * v. 50. 14. Deut. 31. 1. 6. Iosua. 13. * v. 23. * v.
24. * 1. Reg. 12. * 3. Reg. 2. 1. 7. 2. Paral. 32. 24. Tob.
4. * Esai. 38. 1. 1. Machab. 2. 49. 61.

ÆNEAS sanatur à Petro, Act. 9. 33.
AGABVS imminentem famem prædicit, A-
ct. 11. 28. & Paulo manus iniiciendas, 21. 11.

AGAG Rex Amalebitarum capitur à Rege
Saule;

I N D E X

Saul, 1. Reg. 15. 8. iubente Samuele occiditur, 15. 33. iuxta prophetiam, Num. 24. 20.

A G A R ancilla Saræ parit Ismahelem, Gene. 16. 15. expellitur cum filio suo 27. 14. Galat. 4. 30. Agareni e sua terra per Rubenitas profligantur, 1. Paralip. 5. 39.

A G G Æ V S propheta Iudæis, Aggai 1. 3. 1. Esdr. 5. 1. 5. 14.

A G R I P P A audit Paulum, Act. 26. 2.

A H I A S Propheta in Silo seruat pallium in 11. partes, 3. Regum 11. 30. mala prædicit uxori Ieroboam, 14. 6. 10. scripsit prophetias, 2. Paralipomen. 9. 29.

A C H I M E L E C H sacerdos dat Davidi panes propositionis, 1. Regum 21. 6. & gladium Goliath 21. 9. transfigitur, 22. 18. appellatur Abias, 14. 3. vocatur Abiathar, Marc. 2. 26.

A H I R A dux Nephtali, Num. 1. 34.

A L C I M V S periturus Iudæus adepius est sacerdotium, 1. Machab. 7. 5. 2. 2. Machab. 14. 3. 13. periturus subita morte, 1. Machab. 9. 55. 56.

A L E X A N D E R rex Græcorum, occiso Dario, regnum suum filijs diuisit, 1. Mach. 1. 7. vide Dan. 7. 6. V. 8. 8. V. 11. 4.

A L P H A & ω, principium & finis, primus & novissimus est Dominus, Esai. 41. 4. V. 44. 6. V. 48. 12. Apocal. 1. 8. V. 8. 8. V. 21. 6. V. 22. 12.

A L P H Æ V S, pater Iacobi Apostoli, Matthe. 10. 1.

B I B L I C V S.

10. 1. Marc. 7. 18. Luc. 6. 15. Act. 1. 13.

A L T A R E holocausti, Exod. 27. 1. V. 38. 1. Numer. 7. 1. 2. Regum 24. 26. 3. Regum 18. 32. 4. Regum 16. 15. 2. Paralip. 1. 5. V. 4. 1. V. 15. 8. 1. Esdr. 3. 2. Ezech. 43. 13. 1. Machab. 4. 47. 53.

A l t a r e i n c e n s i, Exod. 30. 1. 10. V. 37. 25. V. 40. 10.

A M A L E C H filius Esau nascitur, Gen. 16. 12. 16. pugnat contra Israel, Exod. 17. 8. Numeri 14. 43. Iudic. 6. 3. caditur, 7. 1. 1. Regum 14. 48. funditus deletur, 1. Regum 15. 2. 8. iuxta verba, Exodi 17. 14. Numeri 24. 20. Deut. 25. 19.

A M A N postquam ad honores fuit euectus, fit lethalis hostis Iudeorum, Hest. 1. 1. suspenditur, 7. 10. eodem supplicio afficiuntur & decem filij eius, 9. 13.

A M A S A filius Abigail sororis Davidis, 1. Paral. 2. 17. fit dux militiæ apud Absalonem, 2. Regum 17. 25. post militi Davidis præficitur, 19. 13. tandem a Ioab per fraudem occiditur, 20. 10. causa cædis ponitur, 2. Regum 19.

A M A S I A filius Ioas recenset populum, 2. Paral. 25. 5. ultiscitur cædem patris sui, 4. Regum 12. 21. V. 14. 5. bello devincit Edomæos, 14. 7. capitur & occiditur, 14. 13. relinquit successorem filium Azariam Regem, 15. 1. appellatur Levi, Lucæ 3. 29.

A M I C I veri & ficti, Deuter. 13. 6. V. 33. 9. 2. Regum 3. 27. V. 13. 14. V. 15. 19. V. 20. 8. Psalm. 40.

10 V. 548

10. v. 54. 14. Proverb. 14. 20 v. 18. 24 v. 27 10. 193
Ecclesi. 6. 7 v. 7 20 v. 9. 12 v. 12. 14 v. 22. 25 v. 37. 10.
Jerem. 9. 4 v. 12. 6. v. 41. 1. Daniel. 11. 26. Mich. 7. 5.
Matth. 10. 35. Luc. 12. 53. Iohann. 13. 18. 1. Thessalon.
2. 14.

AMINADAB filius Aram, Matth. 1. 4. hunc
Naasson filius eius in regno secutus est, Numer. 1. 7
v. 7. 11 v. 10. 14.

AMMON filius Loth & filia eius, Genes. 19.
38. Ammonitæ prohibentur ab ingressu templi, Deu-
ter. 23. 1. 2. Esdr. 13. 1. caduntur ab Israel, Iud. 11. 32.
1. Regum 11. 11. 2. Regum 8. 12 v. 10. * v. 12. 16. aduer-
sus Ammon prophetatur, Psalm. 81. 8. Jerem. 49. 1.
Ezech. 25. 20 v. 16. 2. Amos 1. 13. Sophon. 2. 8.

AMNON filius David, oppressit sororem su-
am Thamar, 2. Regum 13. 14. unde & ab Absalone fra-
tre suo confoditur, 13. 28.

AMON filius Manasse rex Iuda, occiditur,
4. Regum 21. 19. 23. ei in regno succedit filius Iosias,
22. 10.

AMORI filius Canaan, Genes. 10. 16. Amor-
rhæi non patiuntur Israellem per suos terminos pro-
ficisci, Num. 21. 23. Iudic. 11. 19.

AMRI impius Rex Israel, 3. Regum 16. 16. 17.
21. 23. contra Amri, Mich. 6. 16.

ANAMELECH Idolum Sepharvaim, 4. Re-
gum 17. 11.

ANANIAS prophetat contra Ieremiam, Ie-
rem. 28. 1.

Ananias

Ananias cum uxore Sapphira subito moritur
Actor. 5. 5. 10.

ANATHOTH civitas Benjamin, Jerem. 41.
7. ubi & Ieremias est natus, Jerem. 1. 1. v. 29. 17. &
sacerdos Abiathar, 1. Regum 2. 26. Anathothitæ no-
lant Ieremiam audire, Jerem. 11. 21.

ANDREA s. Christo vocatur, Matth. 4. 18
Marc. 1. 16. Ioan. 1. 40.

ANDRONICVS vicarius Antiochi occi-
ditur, 2. Machab. 4. 38.

ANGELI, horumq. ministerium & natura,
Gen. 16. 7. * 18. * 19. * 21. 17. v. 22. 11. v. 24. 7. v. 28.
12. v. 31. 11. 65. v. 32. 24. v. 48. 16. Exodi 3. 2. v. 15.
21. v. 14. 19. v. 23. 20. v. 32. 34. v. 33. 2. Numeri 20.
16. v. 22. 21. Ios. 5. 13. Iudicum 2. 1. v. 5. 23. v. 6. 11. 14.
10. v. 13. 1. 6. 9. 1. Regum 19. 9. 2. Regum 14. 17. v.
19. 27. v. 24. 16. 3. Regum 13. 18. v. 19. 5. 4. Regum 1.
1. 15. v. 19. 35. 1. Paralipomen. 21. 15. 2. Paralipom. 12.
21. Psalm. 33. 8. v. 90. 11. v. 102. 20. v. 103. 4. v. 148.
2. Esa. 6. 6. v. 37. 36. Danielis 3. 49. v. 6. 22. v. 8. 16.
v. 9. 21. v. 10. 5. 10. 16. v. 11. 10. Zachar. 2. 3. v. 3. 1. 6. v.
4. 1. v. 5. 5. 10. v. 6. 4. Malach. 2. 7. v. 3. 1. Iudith 13.
20. Tob. 5. 27. v. 6. * 9. * 12. * Tob. 7. 5. v. 8. 1. v.
10. 11. v. 11. 2. Baruch. 6. 6. 2. Machab. 11. 8. Matth.
1. 10. v. 2. 11. 19. v. 4. 11. v. 11. 10. v. 13. 39. 49. v. 16. 27.
v. 18. 10. v. 22. 30. v. 24. 31. v. 26. 33. v. 28. 2. Marc. 11. 32.
Luca 1. 13. 19. 28. v. 2. 9. 15. v. 12. 8. v. 16. 22. v. 22. 45.
Iohann. 1. 51. v. 5. 4. v. 40. 12. Actor. 15. 10. v. 5. 19. v. 6.

B

15. v. 70

1. V. 7, 8. V. 8, 26. V. 10, 3. V. 11. 13. V. 12, 7. 11, 3. V. 29.
 9 V. 27. 28. Roman. 8, 38. Gal. 1, 8 V. 1, 19 V. 4, 14.
 Coloss. 2, 18. 2, Thess. 1, 7. 1. Timoth. 3, 15 V. 1. 21.
 Heb. 1. * V. 2, 2 V. 12, 22 V. 13, 2. 1, Petr. 1, 12 V. 16
 12. 2, Petr. 2, 11. Iudæ. 9. Apoc. *.

Angelorum ruina, Iob 4, 18 V. 15. Ezech. 1, 29.
 Ezech. 8, 2, 14. 1. Ioan. 8, 44. 2, Petr. 2, 4. Iud. 6.

Angelorum nomine appellantur doctores &
 predicator res, Ezech. 13, 7. Mal. 2, 7 V. 3, 1. Matth. 11, 10.
 Marc. 1, 2. Luc. 7, 27. 1, Corinth. 4, 9 V. 11, 10. Gal.
 4, 14. Apoc. 12, 1. *

ANIMÆ quorundam piorum statim post
 mortem sunt cum Christo, 2, Corinth. 5, 8. Phil. 1, 24.
 Apoc. 14, 13, contra eos, qui putant illas usque in diem
 iudicii quiescere.

ANNA parit prophetam Samuel, 1, Reg. 1, 20.

ANNA prophetissa laudat Dominum Deum,
 Luca 2, 36.

ANNAS fater Caipha erat summus sacerdos,
 Luca 3, 2. Ioan. 18, 13. Act. 4, 6.

ANTICHRISTVS & eius regnum, Ezech.
 11, 4. Ezech. 38 *. 39 *. Dan. 7, 7. 12, 4 V. 8, 9, 23 V.
 9, 27 V. 11, 1. Zach. 11, 16. Matt. 24, 24. Marc. 11, 6. Ioan. 9
 41. Act. 20, 29. 2, Thess. 2, 1, 1, Tim. 4, 1. 2, Tim. 3, 2.
 2, Petr. 2, *. 1, Ioan. 2, 18. 22. V. 4, 3. 2, Ioan. 1, 7. Iud.
 4, 10. Apoc. 11, 7. V. 12, 8 V. 13. * V. 14, 9. V. 17. *. V. 19.
 20, V. 20, 2, 8.

ANTIOCHIA suscipit predicationem de
 Christo, Act. 11, 19, 26, * 13, 10.

AN

ANTIOCHVS illustris proficiscitur in Æ-
 gyptum, 1, Mach. 1, 18. destruit templum, & subver-
 tit civitatem Ierusalem, 1, Mach. 1, 31, 31. 2, Mach. 9
 16. erigit idolum super altare Domini, 2, Mach. 1, 57.
 moritur, 6, 16. 2, Machab. 9.

Antiochus Eupator, filius prædicti Antiochi, fit
 rex, 1, Machab. 6, 17. cum exercitu tendit in Iu-
 deam, 6, 31. non servat Israeli fidem, 6, 62. cædi-
 tur, 7, 4.

ANTIQUÆ VIÆ inquirenda & observan-
 da, & a novis declinandum, Ierem. 6, 16. Prover. 22,
 18. Eccli. 8, 11. V. 39, 1. Roman. 16, 17. Gal. 1, 6, 7, 8.
 1, Timoth. 6, 10, 2, Timoth. 4, 3. 2, Pet. 3, 17. 1, Ioan.
 2, 24. 2, Ioan. ver. 7. Iud. ver. 18, 19, 20.

APOLLO vir facundus, & Scripturarum pe-
 ritus, Act. 18, 24. 1, Cor. 1, 12. V. 5, 4 V. 16, 11.

APOLLONIVS dux in Syria, 1, Machab.
 3, 1. V. 10, 69.

APOSTOLVS magnus est Christus, He-
 bræor. 3, 1.

Apostoli habuerunt libros, 2, Tim. 4, 13. hor-
 tantur ad studium legendi, 1, Timoth. 4, 13. 15. Ar-
 tifices autem qui noctes & dies aliis occupantur, iu-
 bentur non immiscere se Ecclesiasticis rebus Eccli.
 38, 26, 37.

Apostoli eliguntur ex discipulis, Luc. 6, 11. mitta-
 untur ad annuntiandum regnum DEI in Iudæa,
 Matthæi 10, 3. Luca 9, 24, 46. revertuntur, 9, 10. mitta-

B 2

SUMMVS

tuntur in universum mundum ad Evangelizandum,
Matth. 28, 19. Marc. 16. 11. Luc. 24. 46. Ioan. 15. 16. 27.
V. 20. 21. Act. 1. 8. V. 10. 42.

Apostoli & Prophetæ habuerunt spiritum Dei,
Exod. 4. 14. 2. Regum 23. 2. Dan. 9. 10. Zach. 7. 7. Matth.
10. 20. Marc. 13. 11. Ioan. 14. 17. Act. 1. 5. V. 2. 4. V.
4. 31. V. 9. 17. V. 19. 6. 1. Corinth. 2. 12. V. 12. 3. 2. Corinth.
13. 5. 1. Thessalon. 4. 8. 2. Timoth. 3. 16. 1. Petri 1. 11. 2.
Pet. 1. 21.

APPARITIONES DEI, Angelorum &
hominum, Genes. 32. 24. Exod. 3. * Numeri 22. 21.
Ios. 5. 13. 1. Regum 28. 11. Matthæi 17. 3. V. 28. 2. 9. Marc.
9. 3. V. 16. 5. 2. 1. 14. Lucæ 9. 30. V. 24. 4. 15. 36. Ioan. 1.
20. 1. 2. 14. 12. 26. V. 2. 1. Act. 1. 10. V. 16. 9. V. 13.
9.

AQV Anihil nocuenti vel impediendi ad-
fert electis Dei, Exodi 17. 22. Psalm. 65. 6. Esai. 43.
2. Iona 2. 5.

Aqua nominatur persecutio, Psalm. 68. 16. V. 14. 3.
7. Proverbior. 1. 14. Matthæi 7. 25. Lucæ 6. 48. Apo-
cal. 1. 17.

Aquæ assimilantur cognitio Dei & dona Spiritus
sancti, Esai. 11. 2. V. 1. 3. V. 35. 6. V. 43. 20. V. 44. 3. Ez-
zech. 47. * Zachar. 1. 8. Ioan. 4. 10. V. 7. 38.

Aqua benedicta, vide Benedictio.

ARAD Rex Chananitarum pugnat contra Is-
rahel, Num. 21. 1.

ARAM, qui & Rani nominatur, filius Efron,
genitis

genuit Aminadab, Ruth 4. 18. 1. Paral. 3. 10. Matth.
3. 4. Luc. 3. 33.

ARAN frater Abraham, & pater Loth, Gen.
11. 27.

ARCANOC, Gen. 6. 14. V. 7. * V. 8. * Sapi-
ent. 10. 4. V. 14. 6. Matth. 24. 38. Lucæ 17. 27. Hebræor.
11. 7. 1. Pet. 3. 20.

Arca fœderis Domini paratur, Exodi 25. 10. 21.
assumitur in castra contra Philistæos, 1. Regum 4. 5.
capitur, 4. 11.

Arca quid continebat, Exodi 16. 24. Deuter. 10.
2. V. 11. 26. 3. Regum 8. 9. 2. Paral. 5. 10. Heb. 9. 4.

ARCHELAVS regnat loco patris sui Hero-
dis, Matthæi 2. 22.

ARIOLI & aruspices, Daniel. 2. 27. V. 4. 6.
V. 17. 11. Act. 19. 13. vide Incantatores.

ARISTARCHVS socius D. Pauli, & in iti-
nere, & in vinculis, Act. 19. 29. V. 20. 4. V. 27. 2. Co-
loss. 4. 10.

ARPHAXAT Rex Medorum, à Nabucho-
donosor victus, Iudith 1. 1. 6.

ARSACES Rex Persarum & Medorum su-
perat Demetrium, 1. Mach. 1. 3.

ARTAXERXES Rex Persarum recipit li-
teras plenas querelis adversus Iudæos, 1. Esdr. 4. 7.
17. respondet, iubet ædificationem templi impediri, 4.
21. permittit Israeli ædificare templum, 1. Esdr. 7. *.

ASA filius Abiam, Rex Iudæ tollit idola, 3. Reg.

15, 8, 12. subsidium querit à Syris, et moritur, 36, 19, 24.
Iosaphat filius eius Rex post eum, 1, Par. 3. 10.

ASAPH cantor Davidis, 1, Par. 6, 39 v. 16, 5.

ASARHADDON, postquam pater eius
Sennacherib confossus est, succedit in regnum, 4,
Reg. 19 37. Esaiæ 37, 38.

ASENETH parit ipsi Ioseph, Ephraim &
Manasse, Genes. 41, 50 v. 46. 10.

ASSIA subiicitur Romanorum imperio, 1, Mach.
8, 6.

ASSVERVS Rex Persarum instruit splendi-
dam cenam, Hest. 1. 3. accipit Hester uxorem, 2, 9.
17. relinquit Darium filium suum successorem,
Daniel. 9, 1.

ASSVR filius Sem filii Noë constituit regnum
Assyriorum, Gen. 10, 22. 1, Paral. 1, 17.

Assur virga furoris Domini, Esaiæ 10, 5. contra
Assyrios prophetatur, Num. 24, 24. Esaiæ 10, 5 v. 14,
21. v. 17, 3 v. 30, 28, 31 v. 31, 8.

Rex Assur expugnat Israelitas, & transfert in
Assyriam, 4, Reg. 15, 29. v. 16. v. 17. * expugnant
civitates Iudæ, 4, Reg. 18. * 2, Par. 32. * Ezech. 36.

ASSYRIORVM Exercitus ab Angelo cadi-
tur, 4, Regum 19, 37. 2, Paral. 32, 21. Esaiæ 37, 36.
Eccli. 48, 24. 1, Machab. 7, 41. 2, Machab. 8, 19.
Tob. 1, 21. Ionæ 2. 5.

ASTHAROTH, Iudic. 2. 13 v. 10, 1, Reg.
7, 3, v. 3. 10.

ATHALIA

ATHALIA filia Amos Regis Israel, 4, Reg.
8, 26. perdit totam fere regionem stirpem, 11. 1. regnat
sex annos in Iudæa, 2, Paral. 22. 12. interimitur, 4,
Regum 11, 16, 20.

ATHENOBIVS mittitur ad Simonem, 1,
Machab. 11. 28.

AUARITA, Ios. 7, 20. 1, Reg. 3. 3 v. 1. 3.
19. 3. Reg. 21. 2. 4, Reg. 5. 20. 22. Psalm. 36. 16. 21.
Proverb. 1. 19. v. 11. 28. v. 12. 27. v. 15. 6. 16. 17. v. 28. 16. 21.
v. 10. 16. Eccle. 2. 26. v. 4. 8. v. 5. 9. v. 6. 1. Esai. 5. 8. v. 5. 5.
11. Iere. 6. 15. v. 8. 10. Ezech. 22. 17. Amos 8. 4. Mich.
6. 10. Abac. 2. 9. Eccli. 14. 3. v. 31. 3. v. 41. 4. 2, Mach.
4. 10. v. 10. 10. Matth. 5. 19. v. 26. 14. 46. v. 17. 3. Marc.
8. 16. Luc. 11. 15. Ioan. 11. 4. Act. 1. 1. v. 8. 19. v. 24. 26.
1, Cor. 6. 10. Ephes. 5. 3. Phil. 4. 11. Col. 3. 5. 1, Timoth.
6. 9. ad Titum 1. 7. 11. Hebr. 13. 5.

AVDIENDVM verbum DEI, vide Ver-
bum DEI.

AXA filia Caleb traditur Othonieli in uxorem,
Ios. 15. 17. Iudic. 1. 14.

AZARIAS filius Amasie Rex Iudæ, fit lepro-
sus, 4, Reg. 15. 5. 2. Par. 26. 19. reliquit filium Ioatham
regem, 4, Reg. 15. 32. 1. Par. 3. 12. appellatur OZAS,
2, Par. 26. 19. Matth. 1. 9. Matthab. Luc. 3. 39.

AZARIAS propheta mittitur, ad regem Asa,
Paral. 15. 2.

B.

B 4

B A A L

B A A L idolum Samaritanorum, 3, Regum 16, 1.
 Baltare Baal destruitur, Iudicum 6, 25, 30. Sacer-
 dotes Baal occiduntur, 3, Regum 19, 40. 4, Regum 10,
 25 v. 25, 5.

B A A N A & Rechob suspenduntur, 2, Regum 4
 12.

B A A S A impius rex Israel, pugnat contra A-
 sa Regem Iuda, 3, Regum 15, 16 *. cum omni proge-
 nie sua extirpatur, 16, 4, 11. secundum verbum Iehu,
 16, 1, 23.

B A B Y L O N I C A captivitas 70. annorum
 praedicatur, Levit. 26, 11. Deut. 4, 26 v. 28, 36, 49. 4,
 Regum 20, 17. Esaiæ 1, 11, 19. Jerem. 11, 10, 24 v. 16, 9,
 v. 20, 4, 6 v. 25, 8. Ezech. 7, * 12, * 22, 5. Mich. 3, 12,
 v. 4, 10. Abac 1, 6, Baruch. 6, 1.

Babylonicae captivitatis initium, 4, Regum 24,
 * 25, * 2, Paral. 36, * 3, Esdr. 1, 40, 52.

Finis captivitatis promittitur & prophetatur,
 Levit. 26, 42. Deut. 4, 20 v. 30, 2, 3, Regum 8, 37, 2,
 Paral. 6, 24, 37. Esaiæ 14, 1, v. 40, 1, v. 48, 20. Jerem. 12,
 15 v. 16, 15 v. 24, 5 v. 25, 12 v. 29, 10 v. 30 *. v. 1, 9,
 v. 32, 37. v. 46, 27. Ezechielis 11, 17. Danielis 9, 2,
 2, Baruch. 6, 2. Liberatio fit, 1, Esdr. 1 *, 2 *, 3,
 Esdr. 2, 1.

Babylonicae captivitatis causa, 4, Regum 17, 7,
 18, 18. contra Babylonem, Psalm. 136, 8. Esaiæ 13, *.
 v. 14, 2, 4 v. 21, 2, 9, v. 47 *. Jerem. 25, 12 v. 30 *.
 31 *. Baruch 4, 27. Apo. 14, 8, v. 16, 19 v. 17 *. 18 *.
 Baccchi-

B A C C H I D E S dux Demetrii, 1, Mach. 7, 8.
 occidit Iudam ex praecepto Demetrii, 9, 18.

B A L A A M conducitur ad maledicendum Is-
 rael, Nume. 22, *. v. 23 *. docetur a Domino, quid
 illi loquendum sit, 23, 5, 26. Balaam doctrina, 2, Pet.
 2, 15. Apoc. 2, 14.

B A L A C Rex Moabitum mittit nuntios ad
 Balaam, Num. 22, 5. Iosua 24, 9, vide Iudicum 11,
 25, Michas 6, 5. Apoc. 2, 14.

B A L T H A S A R videt manum scribentem,
 Daniel. 5, 5. occiditur, & regnum eius delabatur ad
 manus Darii, 5, 30 v. 6, 1.

B A N A I A S dux Cerethi & Pelethi, 2, Reg.
 20, 23 occultus consiliarius Davidis, 23, 23, 1, Para.
 11, 25, postea capitaneus Salomonis, 3, Regum, 2, 35.

B A P T I S M U S a Christo praeceptus, Matthaei
 28, 19. Marci 16, 16, Ioan. 3, 5.

Baptismus docuerunt Apostoli, & administra-
 runt, Act. 2, 38, 41, v. 8, 12, 36 v. 9, 18, v. 10, 47 v. 16, 35,
 33 v. 10, 4, v. 22, 16. Roman. 6, 3, 1, Corinth. 1, 14. Galat.
 3, 17. Ephef. 4, 5. Hebr. 6, 2.

Baptismus salvat, 1, Petri 3, 21.

Baptismus est lavacrum regenerationis, Tit.
 3, 5.

Baptismus tollit omnia peccata, Genesis 1, 14.
 Esaiæ 44, 3, Ezechiel. 36, 25. Zach. 13, 1, Matthaei 18,
 14, v. 28, 19. Marci 1, 4 v. 16, 16. Ioan. 1, 33 v. 3, 5.
 Actor. 2, 38 v. 8, 12, 38 v. 16, 33 v. 18. 8. Roman. 6, 3, 4.

5. 6. * 1. Corinth. 6. 11. Ephes. 4. 26. Colof. 2. 11. * Tit. 3. 5. * Hebr. 10. 22. 1. Petr. 3. 21.

Baptismus non est iterandus, Ephes. 4. 5. Heb. 6. 6. v. 10. 26. Idem declarat ipsius figura, Genes. 17. 14. 1. Corinth. 10. 2.

Baptismus Ioannis, Matth. 7. 6. v. 21. 25. Marc. 1. 4. v. 11. 10. Luc. 3. 16. v. 7. 29. v. 10. 4. Ioan. 1. 25. 33. v. 3. 25. Act. 1. 5. v. 11. 16. v. 13. 24. v. 19. 3.

Baptismus poenitentia predicatur, Marc. 1. 4. Luc. 3. 3. Act. 1. 18. v. 13. 24. v. 19. 1. Roman. 6. 3. Colof. 2. 12.

Baptismus passio, Matth. 20. 22. Marc. 10. 38. Luc. 1. 30.

Baptismus in Spiritu sancto & igne, Matth. 3. 11. Marc. 1. 8. Luc. 3. 16. Ioan. 1. 33. Act. 1. 5. v. 10. 4. v. 11. 16.

BAPTIZANDI sunt parvuli, Gen. 17. 14. Exod. 4. 24. 25. 26. Matth. 23. 18. v. 18. 14. v. 19. 13. Marc. 10. 14. Luc. 18. 15. Ioan. 3. 5. Act. 8. 39. 41. v. 16. 15. 31. v. 18. 8. 1. Corinth. 1. 16. v. 10. 2. v. 15. 22. 1. Timoth. 2. 4.

Baptizari in Scripturis aliquando exprimitur per verbum illuminari, Heb. 6. 4. aliquando per Renovari, Heb. 6. 6.

Baptizatus est Christus, Matth. 3. 15. Marc. 1. 9. Luc. 3. 21. super baptizatum descendit Spiritus sanctus, Matth. 3. 16. Marc. 1. 8. Luc. 3. 21. Ioan. 1. 33.

Baptizatus

Baptizatus Christus per discipulos, Ioan. 3. 22. v. 4. 2.

Baptizata integra domus, 1. Corinth. 1. 14. Act. 16. 15. 33. v. 18. 8. v. 16. 33.

Baptizati accipiunt Spiritum sanctum, Act. 2. 38. v. 19. 5.

Induuntur Christum, Gal. 3. 27. in morte ipsius baptizantur, Rom. 6. 3. in unum corpus baptizantur, 1. Corinth. 12. 13. 27.

Baptizatus Simon Magus, Act. 8. 13.

Baptizatus Eunuchus, Act. 8. 38.

Baptizatus Cornelius gentilis, Act. 10. 47.

BARRABAS latro dimittitur, Matth. 27. 26. Marc. 15. 15. Luc. 23. 25. Ioan. 18. 40. Act. 3. 14.

BARIEHV percutitur cecitate, Act. 13. 11.

BARNABAS ponebat pretium agri ante pedes Apostolorum, Act. 4. 37. ducit Paulum ad Apostolos, 9. 27. mittitur Antiochiam, 11. 22. redit in Ierusalem, 11. 30. iterum recepit se Antiochiam cum Paulo 13. 25.

BARTIMEO visus restituitur, Marc. 10. 46. 52.

BARUCH filius Nerie, Ierem. 32. 12. com- scribit librum, qui comburitur, 35. *. conscribit alium, qui legitur, 45. 1. Baruch, 1. 1.

BARZELAI providet regi David de cibis, 2. Reg.

2. Regum 17. 27. deducit eum usque ad Iordanem, 19.
31. * David praecepit, ut filijs Barzellai benefiat. 2.
Regum 2, 7.

Barzellai quoniam suae genealogiae scripturam
demonstrare non poterat, reycitur a sacerdotio, 1.
Esdr. 2. 62. 2. Esdr. 7. 64.

BASEMATH filia Salomonis, uxor Achimaz, 3. Regum 4. 15.

BATHVEL filius Nachor, pater Rebecca, Gen. 22. 23.

BEATITUDO seu beatorum gaudium, & vita aeterna, Sapient. 3. 7 v. 5. 1. 16. Esaiæ 25. 9. v. 30. 29. v. 49. 10 v. 60 * 64. 2. Ierem. 31. 3. 8. 13. Daniel. 12. 13. Matth. 13. 43 v. 19. 28 v. 2. * Marci 12. 25. Luca 9. 33 v. 16. 22 v. 22. 29. Ioan. 16. 20 v. 17. 2. 24. Roman. 8. 30. 1. Corinth. 2. 9 v. 15. 4. 2 Corinth. 12. 3. 2. Timoth. 4. 8. 1. Petri 1. 4. 8 v. 5. 4. Hebreor. 10. 35 v. 12. 23. Iacob. 1. 12. Apoc. 2. 13 * 7. 9. 15 v. 14. 1 v. 2. * 22 *.

Beatitudo quomodo comparetur, Esaiæ 125. 9. Matth. 20. 23 v. 25. 34. Marci 10. 40. Ioannis 3. 15. 16. 36 v. 5. 24 v. 20. 29. Act. 2. 21 v. 15. 11 v. 16. 31. Rom. 1. 16. v. 10. 4. Ephes. 1. 13. v. 2. 5. 1. Thessalon. 5. 9. 2. Thess. 1. 2. 13. 2. Timoth. 1. 9. Tu. 1. 1 v. 3. 5. 1. Petri 1. 9. Heb. 5. 12.

BE LIS & Draconis historia, Dan. 14 *.

BELLUM Meft pœna peccati, Levitic. 26. 24. Deuter. 28. 36. 49. Iudicum 2. 13 v. 3. 1. 8 v. 4. 1 v. 6.

1 v. 10.

1. v. 10. 6 v. 13. 1. Esaiæ 5. 25. Ierem. 5. 15.

In Belli necessitate quomodo se quis habere debeat, Exodi 17. 8. 12. 1. Regum 17. 20. * 2. Paral. 12. 2. 6 v. 14. 9. 12 v. 18 * 20. 1. v. 12. 1. 6. Iudith 8. 9. * 1 Machab. 3. 16. 20 v. 4. 7. 10 v. 7. 4. 45. 2. Machab. 8. 16. 19. Deus pugnat pro suis, Exodi 14. 11. Deut. 1. 30. v. 3. 22. 1. Regum 17. 46. 2. Paral. 20. 15. Psalm. 117. 35. v. 14. 1. Esaiæ 30. 15. Quare Victoria.

Bellandum armis quoq. spiritualibus, Roma. 13. 11. 2. Corinth. 10. 4. Ephes. 6. 11. Galat. 5. 17.

Bellum quibus de causis susceperint olim fideles, Gen. 14. 14. Iudith. 9. 27 v. 20 * Ios. 10. 1. 7. 1. Reg. 30. 1. 8.

BENEDICTIO qua homo homini benedicit, Genes. 14. 19 v. 27. 4 * v. 28. 4 v. 48. 9. Exodi 12. 32. 19. 43. Levit. 9. 22. Numeri 24. 9 * Deuter. 10. 8 v. 33. 1. Ios. 8. 33 v. 14. 43 v. 15. 19 v. 22. 6. 1. Regum 2. 20. 2. Regum 6. 18 v. 13. 26 v. 14. 22. v. 19. 29. 3. Regum 1. 47 v. 8. 14. 4. Regum 10. 14. 1. Paralipomen. 16. 2. 2. Paral. 6. 3. Iudith. 15. 10. Psalm. 117. 16 v. 12. 8. 8. Proverb. 17. 14. 1. Machab. 2. 69. Luca 2. 34 v. 6. 2. 8. Rem. 12. 14. Heb. 7. 2.

Benedictio qua creature consecrantur & sanctificantur, Exodi 28. 2. v. 29. 6. 27. Levit. 21. 10 v. 22. 2 v. 27. 28. 29. 30. Numeri 6. 17. v. 31. 6. 10. 6. 24. Iudith. 17. 2. 1. Regum 21. 5. 1. Paralipomen. 18. 11. 3. Esdr. 4. 1. 1. Timoth. 4. 5 * Hebreor. 9. 2. 1. Hinc consecratio Sacerdotum, vestium, altarium, templorum, ceterorum, aquae lustralis, &c.

SEN

INDEX

BENHADAD servat fidem & pactum cum Rege Aſa, 2. Regum 17. 20. obſidet Samariam, 20. 1. 4. Reg. 6. 24. agrotat & moritur, 8. 7. 15.

Benhadad filius Hazael fit Rex Syriae, Reg. 3. 24. ſubiicit ſibi Iſraelem, 13. 7.

BENIAMIN filius Iacob naſcitur, Gen. 29. 16.

BENIAMITÆ abutuntur uxore Levitæ, Indic. 10. 25. puniuntur, 20. 41.

BESELEEL inſignis artifex, Exod. 31. 1. V. 35. 30.

BESTIÆ & bruta animantia non crudeli- ter tractanda, Gen. 33. 13. Exod. 21. 12. Num. 22. 23. 28. Deut. 5. 14 V. 22. 10. Prov. 1. 10. Eccli. 7. 24.

BETHSABEE filia Eliam, uxor Uriæ a Da- vid cognoscitur, & parit 2. Regum 11. 4. 27. puer agrotat & moritur, 1. 15. 18. ſit uxor Davidis, parit ei Salomonem, 12. 24. 1. Paral. 3. 5. Matth. 1. 6.

BETHSALID urbs nativa Andreae & Philippi, Ioan. 1. 44 V. 12. 21. deploratur, Matthæi 11. 21. Lucæ 10. 11.

BETHSEMITÆ graviter puniuntur, 1. Reg. 6. 19.

BLASPHEMIA, Matthæi 23. Marc. 3. 28. Lucæ 12. 10. Roman. 2. 24. Coloff. 3. 8. Iud. 9. Apoc. 13. 6 V. 16. 11. 21.

BONA OPERA pietasq; vera in Deos commendantur, Exod. 19. 5 V. 20. * 23. 19. 25. Deut.

BIBLICVS.

1. 6. 11. 16 V. 10. 12. Ioſ. 22. 5. 1. Reg. 15. 11. Pſalm. 2. 10 V. 39. 7 V. 49. 14. Proverb. 3. 1 V. 14. 11 V. 11. 3 *. Eſaiæ 1. 16 V. 58. 6. Ierem. 22. 3. Ezech. 18. 6. Hoſ. 6. 11. Mich. 6. 8. Zach. 7. 9 V. 8. 16. Eccli. 35. 12. Matthæi 5. 24. 29. 39. Lucæ 1. 75 V. 3. 11. Ioan. 12. 26. Roman. 12. *. 13. *. 14. 17. Phil. 3. 5. 3. Iacob 1. 17. vide opera.

Bonitas & benignitas Dei erga ſuos, Genef. 18. 16. 30. Exod. 6. 1 V. 9. 16 V. 11. 7 V. 20. 6 V. 34. 6. Num. 20. 8. Deut. 4. 29 V. 5. 10 V. 7. 9 V. 30. 18 V. 28. 1 V. 30. 3 V. 32. 10. 2. Reg. 7. 12 V. 12. 13 V. 24. 14. 3. Reg. 8. 23. 4. Reg. 20. 5. 2. Eſdr. 9. 8. Sap. 11. 24. Eccli. 2. 12 V. 18. 1. Pſal. 31. 5 V. 35. 7 V. 36. 25 V. 85. 5 V. 102. *. V. 115. *. V. 144. 8. Eſa. 30. 81. V. 54. 5. 7. V. 55. 7. Ier. 12. 16. V. 18. 8. Ezech. 18. 27. V. 33. 16. Hoſ. 2. 21. Ioel. 2. 13. Iona 4. 2. Matt. 11. 28. V. 18. 19. Lucæ 1. 30. V. 6. 36. V. 15. 20. 27. V. 23. 42. Roman. 11. 4. 31. 2. Corinth. 1. 3. Epheſ. 2. 4. 1. Timoth. 1. 13. 16.

C.

CÆCITAS tum corporis, tum animi, Genef. 30. 11. Deuter. 28. 28. 4. Regum 6. 18. Pſalm. 68. 14 V. 145. 8. Eſaiæ 6. 10 V. 42. 7. 16. 18 V. 35. 5 V. 29. 18. V. 43. 8. V. 56. 10. V. 99. 10. Sapient. 2. 21. Tobie 2. 11. 2. Machab. 10. 30. Matthæi 18. 14. Marci 8. 18. Lucæ 4. 19. Ioan.

INDEX

Ioan. 9. 1. 4 V. 12. 40. Actor. 9. 8. 18 V. 13. 11. Roman. 1. 16
V. 11. 10. 2 Corinth. 4. 4. Ephes. 4. 18. 2 Petri 1. 9. 1 Io
ann. 2. 11. Apoc. 3. 17.

*Caci illuminantur, Tob. 11. 15. Matthæi 9. 30 v.
10. 34. Marci 8. 25 v. 10. 46. Lucæ 18. 35. Ioannis 9.
7.*

CEREMONIÆ Ecclesiasticæ, seu cultus
 externus, Genes. 8. 20 V. 14. 18 V. 15. 9 V. 17. 10 V. 22 *.
 V. 26. 5 V. 28. 11 V. 35. 20. V. 43. 4. 26. Exodi 12 *. V. 18.
 10 V. 19 *. Levit. 8. 14 V. 9 *. V. 10. 19 V. 12 *. V. 14.
 *. V. 23 *. V. 24 *. Numeri. 50 V. 4 *. V. 5 *. V.
 6 *. V. 7 *. V. 8 *. V. 9 *. V. 15 *. 1 Paral. 23 *. 1.
 Esdr. 6 *. Matth. 2. 11.

Ceremonie seu ritus certi in orando, 3. Regum
8.22. 14 v. 17 21 v. 8.42. Paral. 12 *. *Matthæi* 2.
11 v. 26. 39. *Marci* 14. 35. *Lucæ* 22. 41. *Corinth.* 11. 4 *.
1. *Timoth.* 2. 8.

C A I N primus filius Adam nascitur, Gen. 4. 1.
occidit suum fratrem Abel, 4. 8. Sapient. 10. 3. 3. Ioan.
3. 4. 12.

CALEB filius Hefron, 1. Paral. 2. 18. explorator terre Canaan, Numer. 13. 8. 11 v. 14. 6. 14. 30. 38. postulat & consequitur terram Hebron, Ios. 14. 6. 9. 11 v. 11. 12. Iudic. 1. 20. 1 Paral. 6. 56.

CALIXina & furoris, Esa. 51. 17. Ierem. 25. 15.
Psal. 59. 5 v. 74. 9. Apoc. 16. 19.

Calix passionis, Matth. 20, 22 v. 26, 28. Marci 10.
28. Lucæ 22, 42. Ioan. 18, 11.

BIBLICVS.

CAMOS vide *Chamos*.

CANA Civitas Galilææ, ubi Christus aquam in
vinum mutavit, Ioan. 2, 7.

CANAAN filius Noë maledicetur, Genes. 9.
25 v. 1, 10, 6, 1, Paral. 1, 4. laus terræ Canaan, Deut.
11, 10. Terra Canaan promittitur Abrahamo & eius
semini, Genes. 12, 7 v. 13, 15 v. 16, 18 v. 17, 8 v. 26, 4
v. 35, 12. Exod. 3, 8, 17. Levit. 20, 24. Deut. 9, 6.
datur, Ios. 13, 6. quam ob causam Deus Chananeos
expulerit, Levit. 18, 26. Deut. 9, 4 v. 18, 12 v. 20, 17.
quamobrem paulatim & non simul illas nationes
prostraverit, Exod. 23, 29. Deut. 7, 22. Iudic. 2, 23 v. 3.
1. descriptio & divisio istius regionis, Genes. 10, 19.
Exod. 23, 31. Numer. 26. 52 v. 33, 54 v. 34 * Ios.
13 *. v. 14 *. v. 15 *. v. 16 *. v. 17 *. 18 *. v. 19.
*. Ezech. 47, 13. 21.

Cananaë mulieris filia à damonio liberatur.
Matth. 15. 28.

CAPHARNAÛM, quæ est civitas Galilææ,
cepit Iesus prædicare, Matt. 4. 17. Luc. 4. 1. curat
ibidem servum Centurionis, Matth. 8. 1. appellatur
civitas eius, 9. 1. increpatur, II, 23.

CAPTIVOS invifere, Genef. 14. 14. 1. Reg. 30, 9. Tob. 1. 15. Ierem. 38, 9. Matth. 25, 37. Actor. 12, 5. 2. Timoth. 1, 16. Heb. 11, 3

*Captivos non deserit Deus, Genes. 39, 21. Sap.
10, 15. Esaiæ 42, 7. Actor 8, 18 v. 12, 17 v. 16, 25.*

CARNEM suam crucifigere quomodo oportet.

INDEX

beat, Eccli. 19, 1. Roman. 6, 12, v. 8, 12, 13, 14. Galat. 5, 6. Ephes. 4, 22, v. 5, 3. Tit. 2, 12, 1. Petr. 2, 1, v. 4, 5, 6. Hebr. 12, 1.

C A S T I T A S celibum praefertur castitati conjugali, Psal. 44, 15. Sap. 6, 20. Matth. 19, 12, v. 12, 10, 1. Corinth. 7, 25, 32, 34. Apoc. 14, 4.

Castitas haec consulitur ut perfectio Evangelica, Matth. 19, 12, 1. Corinth. 7, 25.

Castitatis laus, 1. Regum 21, 5. Tob. 6, 16. Judith 15, 11, v. 16, 26. Psalm. 44, 15. Proverb. 22, 11. Sapient. 3, 13, 14 v. 4, 1, 2, v. 6, 20. Eccli. 6, 28, v. 26, 27. Esai. 7, 14, v. 56, 3, 4, 5. Zachar. 9, 17, 2. Machab. 14, 18. Matthaei 5, 8, 48, v. 19, 12, v. 11, 97. v. 25, 1. Luc. 1, 27, v. 20, 34. Act. 24, 25. Roman. 2, 7, 1. Corinth. 7, 25. 2, Corinth. 6, 5, v. 11, 2. 1. Timoth. 2, 2, v. 3, 2, v. 4, 12, v. 5, 2. Tit. 1, 8, v. 2, 5. Apoc. 14, 4.

CAUENDVM à Pseudopphetis, Matth. 7, 15. Marc. 8, 15, v. 13, 6. Luc. 17, 23.

C A T P H A S summus Sacerdos consilium dat contra Christum, Ioan. 11, 49, v. 18, 14. prohibet Apostolis praedicare, Act. 4, 18.

C E P H A S, vide Petrus.

C E R E O R V M lampadum in templis usus, 2. Paral. 4, 20.

C E R T I non sumus de accepta peccatorum remissione, vel vita aeterna consequenda, Eccli. 9, 1, 2. Eccli. 5, 5. Roman. 8, 17, v. 11, 20, 1. Corinth. 4, 30.

BIBLICVS

5, 6, v. 9, 17, v. 10, 12. Philip. 2, 12, v. 3, 11, 13, 15, 1. Timoth. 1, 19, 2. Petr. 3, 17. Heb. 3, 14, v. 4, 1.

C H A M O S, sive Camos, idolum Moabitarum, Num. 21, 19. hunc Salomon aedificat templum, 3. Regum 11, 7. destruitur, 4. Regum 23, 15.

C H A R I T A S virtus fide praestantior, Prov. 10, 11. Matth. 22, 38, v. 25. ubi à nuptiis excluduntur non habentes oleum charitatis, Mar. 12, 33, 1. Cor. 12, 31. v. 13, 1, 8, 13. Coloss. 3, 14, 1. Tim. 1, 5, 3. Petr. 4, 8, 1. Ioan. 4, 16.

Charitas fraterna, Genes. 13, 8. Levit. 19, 18. Deuter. 12, 12, 1. Reg. 18, 1. Eccli. 25, 2. Psal. 132, 1. Prover. 10, 12. Matth. 7, 3, v. 19, 19, v. 12, 38. Ioan. 17, 34, 34, v. 15, 12. Rom. 12, 10, v. 13, 9, 1. Corinth. 13, 3. Galat. 5, 14. Ephes. 4, 15, v. 5, 1. Philip. 2, 2. Coloss. 3, 13, 1. Thess. 4, 9, 1. Timot. 1, 5. Heb. 13, 1, 1. Petr. 4, 8, 1. Ioan. 3, 23, v. 4, 7. Diligendi etiam inimici, Exod. 23, 4, 1. Reg. 24, 5, 7, v. 16, 5, v. 30, 11, 2. Reg. 19, 19, 4. Reg. 6, 21, Iob 31, 29. Prov. 25, 21. Matth. 5, 44. Luc. 6, 27, 35, v. 23, 33. Act. 7, 60. Roman. 12, 20, vide Dilectio.

C H O R E A S ducere, Exod. 32, 6, 19. Iudic. 11, 31, v. 21, 21, 2. Reg. 6, 14. Psal. 119, 3, v. 150, 4.

C H R I S T V S IESVS verus Deus & homo promittitur, Genes. 3, 15, v. 12, 3, v. 17, 19, 21, v. 22, 18, v. 16, 4, v. 28, 14, v. 49, 10. Num. 24, 17. Deut. 18, 18, 1. Regum 2, 10, 35, 2. Regum 7, 13. Psal. 109, 21. Esai. 7, 15, v. 8, 3, v. 9, 21, 21, 109, 1.

C 2

6, v. 11

6 v. 11, 1, 10 v. 28, 16 v. 40, 9 v. 42, 1 v. 45, 1 v. 46, 13 v. 49, 1, 6, 10 v. 10, 1 v. 12, 10 v. 19, 20 v. 13, * v. 60, 1 v. 62, 11. Ierem. 23, 5 v. 30, 9 v. 31, 15. Ezech. 1, 22 v. 34, 11, 15, 23 v. 37, 24. Daniel. 7, 13 v. 9, 24. Michæ 5, 1. Agg. 2, 8. Zachar. 2, 10 v. 3, 8 v. 9, 9. Malach. 3, 1.

Christus secundum promissum D & I patris primum in tempore propter nos verus homo factus, & nobiscum conversatus, Ioan. 1, 14. Deus in carnem manifestatus est, 1, Timoth. 3, 16, 1, Ioan. 4, 2. Deus misit Filium suum in similitudinem carnis peccati, Roman. 8, 3.

Christus est verus Dei filius, Matth. 3, 17 v. 14, 33 v. 17, 5. Marc. 1, 11 v. 5, 7 v. 9, 7 v. 15, 39. Luc. 1, 31 v. 3, 22 v. 9, 3, 5. Ioan. 1, 34, 49 v. 6, 69 v. 9, 36 v. 11, 27 v. 19, 7. Roman. 1, 4 v. 8, 3. Hebr. 1, 2 v. 5, 8 v. 6, 6 v. 7, 3 v. 10, 29, 2, Petr. 1, 17, 1, Ioan. 1, 8 v. 4, 9 v. 5, 20.

Christus conceptus de Spiritu sancto, Matthæi 1, 20. Luc. 1, 35.

Christus natus ex Maria virgine, Matth. 1, 25. Lucæ 1, 31 v. 2, 6, 11. Galat. 4, 4. Esaia 7, 14. natus in Berlethem, Matth. 2, 1. Luc. 2, 6, 11. Ioan. 7, 42. Mich. 5, 1.

Christus sine peccato, Esaia 53, 12. Ioan. 8, 46. 2, Corinth. 5, 21, 1. Petr. 2, 22, 1, Ioan. 3, 5. Hebr. 4, 15 v. 7, 26. circumciditur, Luc. 2, 21. baptizatur in Iordane, Matth. 3, 16. Marc. 1, 9. Luc. 3, 21.

Christus

Christus manifestatur & demonstratur certis testimonis, Matth. 1, 1, 16, 23 v. 3, 11 v. 8, 29 v. 11, 5 v. 16, 16 v. 17, 5 v. 22, 44 v. 26, 64 v. 27, 53. Marc. 9, 7 v. 15, 39. Luc. 1, 41, 31 v. 2, 10, 16 * v. 9, 29 v. 22, 68. Ioan. 1, 14, 29, 32, 49 v. 2, 11 v. 3, 2, 13, 16, 35 v. 5, 39 v. 6, 69 v. 7, 40 v. 9, 35 v. 10, 7, 24, 36 v. 11, 27, 41 v. 12, 17 v. 14 * v. 15, 25 v. 17, 1 v. 20, 28. Rom. 1, 2 v. 8, 3 v. 9, 5, 2, Corinth. 5, 19. Galat. 4, 4. Philip. 2, 6. Coloss. 2, 9, 1, Timoth. 3, 13. Tit. 2, 11. Hebr. 1, * v. 5 * v. 1, Ioan. 5, 20.

Christus est agnus Dei, Esaia 53, 7. Ioan. 1, 29. Act. 8, 31, 1, Corinth. 5, 7. Apoc. 1, 6, 12 v. 7, 9, 17 v. 14, 1 v. 11, 8 v. 17, 14.

Christus est Dominus dominantium & Rex regum, Ezech. 37, 24. Psalm 2, 6, v. 24, 7. Coloss. 2, 10, 1, Timoth. 6, 15. Apoc. 1, 5 v. 17, 14 v. 19, 16.

Christus est imago D & I, Sapient. 7, 26. 2, Cor. 4, 4. Hebr. 1, 3.

Christus est lux gentium & totius mundi, Esaia 2, 5 v. 9, 2 v. 42, 6 v. 49, 6 v. 60, 1, 19. Matt. 4, 16. Lucæ 2, 32. Ioan. 1, 4 v. 3, 19 v. 8, 12 v. 9, 5 v. 12, 35, 46. Act. 13, 47. 1, Ioan. 1, 5 v. 2, 8. Apocal. 21, 23.

Christus verus pastor, Esa. 40, 11. Ezech. 34 * v. 37, 24. Mich. 5, 3. Zach. 13, 7. Matth. 26, 30. Marc. 14, 27. Ioan. 10, 11. Hebr. 13, 20, 1, Petr. 2, 25 v. 5, 4.

Christus docuit & predicavit, Matth. 4, 17 v.

5. *. 6. *. 7. *. Marc. 1. 14. Luc. 4. 16. v. 6, 20. *. curavit omnem infirmitatem, Matth. 4. 23. v. 8. *. v. 9, 2, 20, 28. Marc. 8. 23. Luc. 17. 12.

Christus transfiguratur, Matth. 17. 2. Marc. 9. 2. Luc. 9. 29.

Christus per proditorem traditur, quare Iudas.

Christus passus est, Psalm. 21. *. Esaiæ 53. *. Daniel. 9. 26. Matth. 16. 21. v. 17, 12, 22, v. 10, 18, 22, v. 26, 37, 66, v. 27. *. Marc. 8. 31, v. 9, 31. Lucæ 17. 25, v. 18, 31, v. 23. *. Ioan. 18. 18, v. 19, *. Act. 1. 18, v. 8, 32, v. 17, 3. Roman. 8. 32. 1. Petr. 2. 21, v. 4, 1. Hebr. 2. 18, v. 13, 12.

Christus est crucifixus, Matth. 27. 35. Marc. 15. 24. Lucæ 23. 32. Ioan. 19. 18. Act. 2. 23, v. 4, 10, 1. Corinth. 2. 2, 2. Corinth. 13. 4.

Christi passio prædicta & præfigurata est, Gen. 22. 2. Num. 21. 8. Psal. 21. *. Esai. 53. *. Dan. 9. 26. Matth. 20. 22. Ioan. 1. 14, 16, v. 8, 18, v. 12, 32.

Christus mortuus est & sepultus propter peccata nostra, Matth. 27. 40, 58. Marc. 15. 37, 42. Lucæ 23. 45, 49. Ioan. 19. 30, 40. Act. 13. 29. Roman. 6. 6, v. 6, 10, v. 8, 14, v. 14, 9, 1. Corinth. 15. 3. 2. Corinth. 13. 15. 1. Thess. 5. 10. ut prædixerat futurum, Matth. 16. 21, v. 20, 22.

Christus tertia die resurrexit à mortuis, Psalm. 116. 10. Matthæi 28. 6. Marc. 16. 6. Lucæ 24. 5. Ioan. 20. 9. Act. 2. 24, 31, v. 19, 40, v. 13, 30, v. 17, 31. Roman. 4. 25, v. 8, 14, v. 14, 9. 1. Corinth. 15. 4, 11.

4, 12. 2. Timoth. 2. 8. idq. prædictum & præfiguratum est, Psalm. 116. 10. Ionæ 2. 1. Matth. 11. 40, v. 16, 11, v. 17, 21, v. 10, 11. Marc. 8. 31, v. 9, 31, v. 10, 14. Lucæ 11. 30, v. 18, 31. Ioan. 2. 19.

Christus ascendit in cælum, Marc. 16. 19. Lucæ 24. 51. Ioan. 3. 13, v. 6, 62. Act. 1. 9. Eph. 1. 20, v. 4. 8. 1. Petr. 3. 22. Hebr. 4. 14. Psalm. 67. 19.

Christus est Deus & Dei filius à principio & ab æterno, Ioan. 1. 1, v. 8, 18, v. 17, 5, 24. Matthæi 1. 2. Proverb. 8. 22. Coloss. 1. 16. Hebr. 1. 2.

Christus Mediator, Reconciliator & Advocatus, Ioan. 6. 44, 65, v. 10, 7, v. 14. 6. Act. 4. 12. Rom. 3. 25, v. 5, 2, v. 8, 14. Gal. 3. 10. Ephes. 2. 14, 17. Col. 1. 19. 1. Timoth. 2. 5. Hebr. 7. 24, v. 8, 6, v. 9, 15, v. 12, 24. 1. Ioan. 2. 1, v. 4, 10.

Christus sedet ad dexteram Dei patris, Psalm. 110. 1. Matth. 22. 44. Marc. 16. 19. Luc. 22. 69. Act. 7. 56. Rom. 8. 34. Ephes. 1. 20. Coloss. 3. 1. 1. Petr. 3. 22. Hebr. 1. 13, v. 10, 12, v. 12, 2.

Christus venturus est iudicare vivos et mortuos, Psalm. 96. 13. Matth. 16. 27, v. 24, 30, v. 25, 31. Luc. 17. 24, 30, v. 21, 25. Ioan. 5. 22. Act. 1. 11, v. 10, 42, v. 17, 31. Roman. 2. 16. 2. Corinth. 5. 10. 1. Thess. 4. 16. 2. Thess. 1. 7. 2. Timoth. 4. 1. 1. Petr. 4. 5. Hebr. 9. 28. Iud. 14. Apoc. 1. 7, v. 10, 11.

Christo omnia tradita sunt & subiecta à Patre, Matth. 11. 27, v. 28, 18. Lucæ 10. 22. Ioan. 3. 35, v. 17. 1. Ephes. 1. 22.

- Per Christum cuncta sunt creata, Psalm 32, 6.
 Ioan. 1, 3. Ephes. 3, 9. Coloss. 1, 15. Heb. 1, 2.
 Christus manet in aeternum, Psalm 109, 4. Esd.
 9, 7. Dan. 7, 14. Mich. 5, 1. Ioan. 12, 34.
 Christus est leo, Apoc. 5, 5.
 Christus est stella matutina, 2. Petr. 1, 19. Apoc.
 22, 16.
 Christus novit omnia, Ioan. 16, 30 v. 21, 17.
 Apoc. 2, 23.
 Christus est unum cum Patre, Ioan. 10, 30 v. 14,
 19, 20 v. 17, 2.
 Christus sibi reputat fieri, quod Christianis fit,
 Zach. 2, 8. Proverb. 14, 31 v. 17, 1. Matth. 10, 42
 v. 18, 1. v. 25, 35. Marc. 9, 40. Luc. 10, 16. Actor.
 9, 4, 1. Thess. 4, 8.
 Dicentibus: Christus est hic, aut ibi, non est cre-
 dendum, Matth. 24, 23. Marc. 13, 21. Luc. 17, 25.
 CHRISTIANI appellantur fideles, Actor.
 11, 16 v. 26, 28. 2. Corinth. 10, 7.
 Christiani dicuntur sancti, quia sanctitatem pro-
 fitentur, Actor. 9, 41. Rom. 1, 7 v. 12, 13 v. 15, 26 v. 16,
 2, 15. 1. Corinth. 1, 2, v. 6, 1, v. 14, 31. 2. Corinth. 1,
 1, v. 9, 12 v. 13, 12. Eph. 1, 1, 15 v. 3, 8, 18 v. 4, 12 v. 6.
 18. Philip. 1, 1, v. 4, 21. Coloss. 1, 10. 1. Thess. 1, 27.
 1, Tim. 5, 10. Hebr. 6, 10 v. 13, 24.
 Christianis vivendum sicut Christus vixit, Gal.
 2, 19. 1. Ioan. 1, 7 v. 2, 6, v. 3, 1.
 Christiani erunt cum Christo, Ioan. 12, 26 v. 14.
 1 v. 17, 24.

CHVS

- CHVS filius Cham, Gen. 10, 6. 1. Par. 1, 8.
 CHVS AI amicus Davidis, nuntiat Davidi,
 quid in eum meditetur Absalon, 2. Reg. 15, 32 v. 17.
 15, 16.
 CHVSAN Rasathaim Rex Syria regnat su-
 per Israel octo annis, Iudic. 3, 8.
 CIBVS quis Iudeis inibitus, Exod. 21, 28 v.
 22, 31. Levit. 3, 17 v. 17, 2 v. 11, 4 v. 17, 10, 13 v. 19, 26.
 Deut. 12, 16, 23 v. 14, 7, 10, 1, Reg. 14, 32.
 Ciborum & potus in convivis luxus, Esaia 1.
 12. Ezech. 16, 49. Luc. 21, 34 v. 16, 19. Roma. 13, 13.
 Galat. 5, 21, 1, Petr. 4, 3, 2, Petr. 2, 13. vide
 Ebrietas.
 Cibare Esurientes seu fame laborantes, Deut.
 23, 4. Iudic. 8, 1, 1, Reg. 21, 3 v. 35, 8, 23, 2, Reg. 16, 1.
 Esaia 58, 7. Matth. 25, 35.
 Cibus sumendus cum gratiarum actione: vide
 Gratia.
 Cibi delectus habendus: vide Abstinentia.
 CIRCUNCISIO carnalis & spiritualis,
 Gen. 17, 10 v. 21, 4 v. 34, 24. Exod. 4, 25 v. 12, 44.
 Levit. 12, 3. Deut. 10, 16 v. 30, 6. Ios. 5, 2, 7. Iudith.
 14, 6. Ierem. 4, 4 v. 6, 10 v. 9, 25. 1. Machab. 1, 16.
 51, 63. 2. Machab. 6, 10. Luc. 1, 59 v. 2, 21. Ioan. 7,
 22. Act. 7, 8 v. 15, 1, 24 v. 16, 3. Rom. 2, 25, 29 v. 3.
 1 v. 4, 10, 1, Corinth. 7, 19. Galat. 2, 3 v. 5, 2 v. 6, 12.
 Ephes. 2, 11. Phil. 3, 2. Coloss. 2, 11 v. 3, 11.
 CLAUDIUS Caesar Romanus, praecipit omnes
 C I Iudeos

Iudeos exire Roma. Actor. 18. 2. ejus tempore erat magna annona caritas in universa terra, Actorum 11. 28.

Claudius Lysias mittit Paulum ad Felicem Praefectum Caesarea. Actor. 23. 23. 30.

CLEOPATRA filia Ptolemæi traditur Alexandro, 1. Machab. 10. 58. adimitur ei, & traditur Demetrio, 11. 12.

CLEOPHAS ibat cum alio discipulo in Emmaus, Luca 24. 13. cognovit Christum in fractione panis, 24. 30.

COGITATIONES pravae quas odit Dominus, Zech. 8. 17. Proverb. 6. 14. Matthæi 15. 19. Marc. 7. 21.

Cogitationes cordis Deus novit, 1. Regum 3. 39. 2. Paral. 6. 30. Ioan. 2. 25. & nulla latet eum, Iob 42. 2. Eccli. 42. 19. Esaie 29. 17. Matthæi 9. 4. Hebr. 4. 11. noverunt eas & alii, quibus Deus voluerit revelare, 4. Regum 5. 26. V. 6. 12. Dan. 2. 29. *

COGNOSCERE licet subinde homines ex verbis & factis, Eccli. 19. 27. V. 27. 9. Matth. 7. 16. V. 17. 1. Luca 6. 44.

Cognosci Deus humana sapientia non potest, nisi ipse revelet parvulis & humilibus, Matth. 11. 25. V. 16. 17. Luca 10. 21. Ioan. 7. 28. V. 8. 19. 27. V. 10. 14. V. 14. 4. V. 15. 15. V. 17. 6. Actor. 17. 3. 1. Cor. 13. 17. 18. V. 20. 6. 19. V. 3. 19. Coloss. 1. 26.

Cognitio

Cognitionem Dei perfectam nemo habet, nisi qui spiritum Dei habet, & ejus observat mandata, 1. Cor. 2. 14. Ephes. 1. 17. 1. Ioan. 2. 3. V. 3. 6.

CONCIONATORVM, Pastorum, & Prophetarum officium, 1. Reg. 12. 23. Esaie 58. 1. V. 61. 2. Ieremie 1. 5. Ezsch. 3. 1. 9. 12. V. 33. 2. 7. Actor. 3. 18. 24. vide Episcoporum electio & officium.

CONCORDIA commendatur, Psalm. 133. 1. Eccli. 2. 2. Roman. 12. 16. idem sapere, idem sentire jubemur, Roman. 12. 16. V. 15. 6. 1. Corinth. 2. 10. Ephes. 4. 3. Philip. 2. 2. V. 3. 17. V. 4. 2. 1. Petr. 3. 8.

CONCUPISCENTIA prohibetur, & puniuntur, Exod. 20. 17. Numer. 15. 31. V. 21. 5. 6. 10. 7. 21. 24. Eccli. 10. 1. V. 42. 11. Iob 31. 1. Proverb. 6. 25. Matth. 5. 28. Marc. 4. 19. Rom. 6. 12. V. 7. 8. V. 13. 14. Galat. 5. 16. Coloss. 3. 5. 1. Thess. 4. 3. 1. Timoth. 6. 11. 2. Timot. 2. 22. 1. Corinth. 10. 6. 1. Petr. 1. 15. V. 2. 11. V. 4. 3. 2. Petr. 1. 4. 1. Ioan. 2. 16. Iacob. 1. 14. V. 4. 1. Iudæ. 23.

Concupiscentias carnis crucifigere, refrenare & mortificare jubemur, Eccli. 18. 30. Rom. 6. 12. V. 8. 8. 12. V. 13. 14. Galat. 5. 16. Ephes. 4. 22. V. 5. 3. Coloss. 3. 5. Tit. 2. 12. 1. Petr. 2. 11. V. 4. 3. 6. Hebr. 12. 1.

CONDONANDVM fratri in nos peccanti, Eccli. 18. 8. Matth. 5. 23. V. 6. 14. V. 18. 22. 35. Luca 17. 3. Ephes. 4. 32. Coloss. 3. 13.

CONFES

CONFESSIO peccatorum in scripturis varia, & multiplex, Gen. 41. 2. Levit. 16. 21. 39 V. 26. 40. Num. 5. 6. Ios. 7. 19. 2. Reg. 24. 17. 1. Esd. 2. 6. 2. Esd. 9. 2. Psalm 17. 7. V. 31. 5. V. 37. 19. V. 73. 19 V. 94. 2. Proverb. 16. 3. V. 18. 17. V. 28. 13. Eccli. 4. 25. 31 V. 7. 34 V. 17. 27. Esaiæ 38. 15. Daniel. 9. 5. Matth. 3. 6 V. 16. 19. Luc. 11. 4 V. 18. 13. Ioan. 20. 23. Iac. 5. 16. 1. Ioan. 1. 8. 9.

CONFIRMATIONIS sacramentum, Act. 8. 17. Hebr. 6. 2.

CONFITERI Christum & eius doctrinam, Matth. 10. 32. Luc. 12. 8. Rom. 10. 9. 1. Petr. 3. 15. vide Erubescere Euangelium.

CONIVRATIO & seditio, eiusq. punitio, Numer. 16. 2. V. 20. 2. Iudic. 9. 23. 31. 34 V. 12. 1. 4. 2. Reg. 20. 2. 3. Reg. 1. 5. Hest. 2. 21. Act. 5. 36. 37 V. 19. 23 V. 23. 13. 20.

CONNUBIUM, vide Matrimonium.

Connubium spirituale inter Deum & animam, Cantic. 2. Esaiæ 50. 1 V. 54. 5 V. 62. 4. Ierem. 31. 22. Ezech. 16. 7. 8. Hof. 2. 20. Matthæi 9. 15 V. 12. 2 V. 25. 5. Marc. 2. 19. 2. Corinth. 11. 2. Apoc. 19. 7 V. 21. 2. 9.

CONSCIENTIÆ bonæ tranquillitas, Proverb. 15. 15. Eccli. 13. 30. 1. Ioan. 3. 21. 2. Cor. I. 12. conscientia malæ perturbatio, Sap. 17. 10. 11.

CONSECRATIO sacerdotum, dierum, altarium, vestium, caterarumq. rerum, quarum est usus in

usus in sacris, Exod. 28. 41 V. 29. 1. 7. 21. 29. 35 V. 32. 29 V. 40. 11. Levit. 7. 30. 37 V. 8. 9. 22. 31. 33 V. 18. 21 V. 21. 7. 10 V. 12. 2. 3 V. 23. 12 V. 27. 10. 16. 21. 28. Num. 3. 3 V. 6. 5. 9. 13 V. 7. 1. 2. V. 8. 12 V. 18. 10. 10. 6. 24. Iudic. 16. 17 V. 17. 3. 3. Reg. 15. 13. 1. Paral. 10. 10 V. 18. 11 V. 22. 19. 2. Paral. 2. 4 V. 17. 16 V. 23. 9 V. 26. 18. 2. Esdr. 3. 5 V. 8. 25. Eccli. 49. 9.

CONSILIA mala dissipat Deus, Gen. 11. 7 V. 37. 18 V. 50. 19. Num. 22. 2. Regum 15. 2. V. 17. 14. 2. Esdr. 4. 8. 15. Hest. 7. 5. 2. Iob. 5. 12. Psalm. 2. 4 V. 20. 12 V. 32. 10. Esai. 7. 8 V. 19. 2. Matth. 27. 62. Act. 5. 19 V. 9. 24 V. 25. 12. 19 V. 27. 42.

CONSOLATIO pauperum, vide Eleemosyna

CONSORTIUM bonorum & malorum, vide Societas.

CONSTANTIA fidelium, 1. Reg. 13. 13 V. 16. 26. 2. 3. Reg. 18. 4. 13. 4. Reg. 3. 15. Sap. 5. 1. Iudith. 13. 3. 10. 1. Machab. 1. 65 V. 2. 16. 24. 34. 42. 2. Mach. 6. 10. 19. 2. V. 7. 2. Dan. 13. 2. Matth. 14. 3. Act. 4. 8. 13. 1. Thess. 1. 6.

CONSTITUTIONES superiorum potestatem constituendi habentium, servandæ sunt ut ipsius Dei, Exod. 16. 8. Luc. 10. 16. Act. 16. 4. 1. Thess. 4. 2. 8. Rom. 13. 1. Tit. 2. 1.

CONSPLENDVS Deus dubiis in rebus, & eius vicarij, Gen. 22. 22. Exod. 18. 19. Levit. 24. 12. 2. Mach. 3. 7. 20 V. 11. 34 V. 27. 5. Dem. 1. 17 V. 17. 8. 20. 9.

INDEX

44

Ios. 9. 14. Iudic. 1. 1. v. 18. 1. v. 10. 18. 23. v. 21. 2. 1. Reg. 10. 22. v. 13. 1. 10. 1. v. 10. 8. 1. Regum 2. 1. v. 19. 1. v. 21. 1. 3. Regum 14. 2. v. 22. 1. 6. 1. 4. Regum 3. 11. 16. v. 8. 8. v. 22. 1. 2. Paral. 18. 4. 14. v. 33. 18. Psal. 118. 24. Esai. 8. 11. v. 30. 1. v. 45. 11. Ierem. 37. 1. 5. v. 42. 2. Ezech. 14. 1. 2. Zach. 7. 2. Tob. 4. 19. Eccli. 37. 19. Luca 16. 19.

Consulendi non sunt divini, vel Magi, vel incantatores, & arioli, Levit. 19. 3. v. 20. 6. Deut. 18. 11. 1. Regum 18. 9. 1. Reg. 22. 6. 4. Regum 1. 2. 6. v. 1. 13. 2. Paral. 18. 5. Daniel. 2. 2. v. 4. 1. v. 5. 6.

CONTESTARE Spiritum sanctum, Ephes. 4. 10.

Contristari ad poenitentiam commendatur, 2. Corinth. 7. 9.

CONTRITIO vera predicatur, Ierem. 7. 3. Matth. 3. 2. v. 4. 17. Luca 3. 3. 8. v. 13. 3. v. 24. 47. Act. 2. 38. v. 3. 10. v. 8. 11. v. 17. 30. v. 20. 21. v. 26. 20.

Contritioni vera promittitur remissio seu venia, Deuter. 4. 29. v. 30. 2. 1. Regum 7. 3. 2. Paral. 7. 14. v. 10. 6. v. 14. 26. Iob. 22. 21. Proverb. 18. 11. Psalm. 31. 5. Esai. 1. 16. v. 10. 8. v. 45. 22. v. 55. 7. v. 59. 200. Ierem. 3. 10. 17. v. 18. 8. v. 29. 11. v. 31. 18. 20. Ezech. 18. 21. 27. v. 31. 14. Hos. 14. 2. Joel. 2. 12. Ioan. 3. 8. Zachar. 1. 7. Mal. 3. 7. Eccli. 17. 23. Luca 11. 18. Actor. 3. 19. v. 26. 18. 20.

Contritio querenda & amplectenda, dum sanus sumus, Eccli. 17. v. 18. 25.

Contri

BIBLICVS.

45

Contritionis vera exempla, Iudic. 10. 15. 2. Reg. 11. 13. v. 24. 10. 17. 2. Paral. 12. 6. v. 13. 12. Iona 3. 2. Iudith. 4. 8. Matth. 26. 74. Luca 7. 37. 44. v. 15. 18. v. 18. 13. v. 19. 8. v. 22. 62. v. 23. 41. Act. 2. 37.

Contritionis falsa exempla, Gen. 4. 13. v. 27. 38. Exod. 8. 8. v. 9. 27. v. 10. 16. Ios. 7. 20. Iudic. 1. 7. 1. Regum 15. 24. 30. v. 24. 17. 1. Regum 13. 6. v. 21. 27. Sapient. 1. 3. 1. Mach. 6. 12. 2. Mach. 9. 12. Matthas 27. 4. Actor. 8. 13. 21. Hebr. 12. 17.

CO R sive voluntas hominis a Deo pro facto acceptatur, Genes. 4. 4. v. 22. 11. Exod. 25. 2. v. 36. 5. Deut. 10. 1. Matth. 11. 8. Marc. 12. 41. Luca 21. 1. 2. Corinth. 8. 12. quare voluntas pro facto.

Cor mundatur & sanctificatur per Christum, Psal. 50. 4. Ioan. 13. 10. v. 16. 3. v. 17. 19. Act. 15. 9. 1. Cor. 6. 11. Eph. 5. 26. 1. Petr. 1. 22. 1. Ioan. 1. 7. v. 3. 3. Heb. 1. 3. v. 9. 14. v. 19. 10. 14. v. 13. 12.

Cor & voluntas nostra conformanda voluntati divina, 1. Regum 3. 18. 2. Regum 10. 12. v. 16. 26. 1. Machab. 3. 60. Matthas 6. 10. v. 26. 39. Marc. 14. 36. Luca 22. 42. Actor. 21. 14. 1. Corinth. 4. 19. Hebr. 6. 4. Iacob. 4. 1. vide Abnegatio.

CORNELIUS Centurio convertitur, Act. 10. 3. 44.

CORONA vine 4. Esdr. 2. 41. Sapient 17. 2. Timoth. 4. 8. 1. Petr. 5. 4. Iacob. 1. 12. Apoc. 2. 10.

CORREPTIO fraterna, Genes. 37. 21. Levit.

Levit. 19, 18. Psalm 140, 5. Proverb. 1. 20 v. 9. 7 v.
10. 17 v. 12. 1 v. 13, 14. 15. 31 v. 17. 10 v. 24. 25 v. 26. 11
v. 27. 5 v. 28. 23 v. 29. 1. Eccles. 7. 6. Eccli. 19. 15. v.
20. 14. 21. 7 v. 32. 13. Hos. 4. 4. Matth. 18. 15. Luca
17. 3. Galat. 2. 11 v. 6. 3. 1. Timoth. 5. 1. 20. 2. Tim.
2. 25. Hebr. 3. 13. Iacob. 15. 19.

*Correptio impiorum est piis in timorem et cau-
telam: vide Impiorum.*

*Corripuens alterum, debet ipse esse irreprehensi-
bilis, Matth. 7. 3. Luc. 6. 41. Ioan. 8. 3. 1. Tim. 5. 2.
2. Timoth. 1. 6.*

*CREATOR omnium rerum Deus, Gen. 1. 1.
Exod. 20. 11. 1. Par. 29. 10. Psal. 88. 12. v. 95. 6. v. 113.
15 v. 120. 2 v. 121. 8 v. 145. 6. Esaia 37. 16 v. 40. 28
v. 42. 5 v. 44. 24 v. 45. 12 v. 48. 13 v. 51. 13. Ierem.
10. 12 v. 32. 17 v. 51. 15 Zach. 12. 1. Ionæ 1. 9. Eccli. 1. 8.
Baruch. 3. 32. Matth. 11. 25. Ioan. 1. 3. Act. 4. 24.
v. 14. 14 v. 17. 24. 1. Cor. 8. 6. Ephes. 3. 9. Col. 1. 16. Heb. 1.
2. 10 v. 5. 4 v. 11. 3. Apoc. 4. 11 v. 10. 6 v. 14. 7.*

*CRESCERE in scientia, Ephes. 4. 15. Col.
1. 10. 1. Petr. 2. 2.*

*CRUX & tribulatio accidit omnibus pie vi-
ventibus, Gen. 4. 8 v. 27. 41 v. 37. 18. 2. Reg. 16. 5.
11. Eccli. 2. 1. Psal. 33. 10. Proverb. 24. 16. Matth.
10. 16. 2. v. 12. 14 v. 16. 24 v. 24. 9. Marc. 13. 9.
Luc. 14. 26 v. 21. 11. Ioan. 15. 20 v. 16. 1. Act. 9. 23.
Gal. 4. 29. 1. Thess. 3. 3. 2. Tim. 3. 12. 1. Petr. 4. 1.
2. v. 5. 10.*

Crux

*Crux à Deo imponitur ad nostram utilitatem,
2. Regum 7. 14. Iob. 5. 17. v. 33. 16. Proverb. 3. 33.
Ierem. 46. 28. 3. Machab. 6. 12. Tob. 2. 8 v. 12. 15.
Iudith. 8. 12. 1. Corinth. 11. 31. 1. Petr. 4. 17. Hebr.
12. 5. Apoc. 3. 19.*

*Per Crucem & adversitates pertingimus ad
cognitionem Dei, & ad æternam gloriam, Exod. 1. 12.
2. Paral. 33. 12. Iudith. 8. 15. 21. Proverb. 6. 21. Mat-
thæi 7. 24. Luca 24. 26. 46. Ioan. 12. 25. Act. 14.
21. Roman. 8. 17. 2. Corinth. 4. 8. 17 v. 5. 1. Philip.
2. 8. 2. Thess. 1. 3. Hebr. 2. 9. v. 11. 2.*

*Crux ferenda cum patientia & gaudio, Matth.
5. 10. v. 10. 18. Ioan. 15. 20. v. 16. 33. Act. 5. 41 v. 16.
25. 2. Corinth. 8. 2. Coloss. 1. 24. Heb. 10. 34. Luc.
1. 2. 17. 3. Petr. 4. 12. 16.*

*In Cruce & afflictione consolatio, Iob. 5. 17. 2.
Proverb. 18. 12. Esaia 26. 12. 19. Thren. 3. 28. Mat-
thæi 5. 10. Ioan. 15. 20. v. 16. 20. 33. Roman. 8. 18. 1.
Corinth. 10. 15. 2. Corinth. 1. 4. 8.*

*Per Crucem probat nos Dominus, Iudith 8. 25.
Eccli. 2. 1. v. 27. 8. Proverb. 17. 3. Sapient. 3. 5. 6.
2. Thess. 1. 4. 1. Petr. 1. 7.*

*CULTVS verus Dei requirit præter opus ex-
ternum etiam affectum & cor hominis, Deuter. 10. 19
v. 6. 5 v. 10. 12. v. 11. 13. v. 26. 16. v. 28. 47. v. 30. 2.
Iosue 22. 5. 1. Regum 12. 10. Eccli. 7. 31. Esaia 29.
13. v. 64. 11. Matthæi 15. 8. v. 22. 36. Ioan. 4. 23.*

Calix externus Deo gratus, vide Ceremonia.

D

CTRVS

CYRVS Rex Persarum permittit captivos
Israhelitas in Iudæam proficisci, 2. Paral. 36. 22.
1. Esdr. 1. 3. Esdr. 2. 1. restituit eis vasa quondam
à Nabuchodonosor ablata, 1. Esdr. 1. 7. V. 5. 14. Da-
niel. 1. 2.

D.

DÆMONES expelluntur, Matthæi 8. 16. 17.
V. 9. 33. V. 12. 22. V. 17. 18. Lucæ 4. 35. V. 8. 2. 18.
V. 9. 42. V. 10. 17. V. 13. 10. Actor. 5. 16. V. 8. 7. V.
16. 18. etiam per malos, Matthæi 7. 22. Marc. 9. 18.
Lucæ 9. 49. Actor. 19. 13.

Dæmones agnoscunt & credunt Deum, Matth.
8. 29. Marc. 1. 24. V. 3. 11. V. 5. 7. Lucæ 4. 34. 41. V. 8.
28. Actor. 19. 15. Iacob. 2. 19.

Dæmonibus immolare nefas, Levit. 7. 7. Deut.
12. 17. 2. Paral. 11. 15. Psalm. 105. 37. Bar. 3. 4.
1. Corinth. 11. 20.

DAGO Nidolum Philistinorum, Iudic. 16. 26.
1. Regum 5. 2. 1. Mach. 10. 81. V. 11. 4.

DAMASCVS metropolis Syriæ vastatur à
Theglath Phalasar, 4. Reg. 16. 9. contra Damascum
prophetia, Esa. 17. 1. V. 8. 4. Ierem. 49. 23. Amos 1. 3.

DAMNATIO æterna, quæ parata est diabo-
lo & omnibus impiis, Sap. 1. 28. Iob 10. 22. V. 36. 12.
Esaia 24. 21. V. 30. 33. V. 66. 24. Dan. 7. 11. Matth. 1.
12. V. 9

1. V. 8. 29. V. 8. 12. 19. V. 13. 50. V. 8. 3. V. 23. 13. 7. 21. 35.
V. 15. 10. 42. Marc. 9. 47. Lucæ 3. 17. V. 16. 23. 25.
Heb. 10. 27. 2. Thess. 1. 8. 2. Pet. 2. 4. Iuda. 6. Apoc.
19. 20. V. 10. 10. V. 21. 8.

DAN filius Iacob. Gen. 30. 6. tribus Dan quæ-
rit sibi possessionem, Iudic. 18. 1. pugnat contra Iesem,
& expugnat, Iosue 19. 47.

DANIEL appellatur Balthasar, Dan. 1. 7.
interpretatur somnia, 2. 31. V. 4. 7. 11. 18. 25. constitui-
tur gubernator totius regni Babel, Dan. 6. 5. projicitur
in lacum leonum, 6. 16. liberat Susannam, 13. 1. 60.

DARE melius quam accipere, Eccli. 4. 36.
Aktor. 10. 33.

Dandum sine acceptione personarum, maxime
autem domesticis fidei, Eccli. 7. 35. V. 12. 8. Matth. 5.
42. Luc. 6. 30. 38. Roman. 12. 13. Gala. 6. 10. vide
Eleemosyna.

DARIVS filius Assueri, Dan. 9. 1. occupat re-
gnum Babel, 6. 1. impiam legem statuit, 6. 8. præpa-
rat regium convivium, 3. Esdr. 3. 1.

Darius renovat mandatum Cyri, 1. Esdr. 6. 1.

Darius caditur ab Alexandro rege Macedoniæ,
3. Machab. 1. 1.

DAVID filius Isai (qui Iesse appella-
tur, Matthæi 1. 6.) à Samuele ungitur, 1. Re-
gum 16. 13. Interfecit leonem, ursum, & Goliath
gigantem, 17. 34. 49. paciscitur cum Iona-
thas, 18. 1. V. 20. 8. 16. 21. V. 23. 18. manducavit panes

DA proposi-

propositionis, 21. 1. simulat amentiam coram Achis Rege, 21. 13. fugit cum patre & matre in Masspha, 21. 1. praeclitit oram chlamydis Saul, 24. 5. mittit ad Nabal decem iuvenes, 25. 1. tollit hastam Saulis, 26. 11. fugit ad Achis Regem Geth, 27. 2. unguitur in Hebron in Regem Iuda, 2. Reg. 2. 4. postquam cum regem univertus Israel, 2. Reg. 5. 1. 1. Par. 11. 3. v. 12. 38. iuxta verbum Ionathae, 1. Regum 23. 17. & Saulis 24. 21. committit adulterium & homicidium, 4. Reg. 11. 2. pœnitet eum peccati, 12. 13. fugit à facie filii sui Absalon, 15. 14. libavit aquam Domino, 23. 16. recenset populum, 24. 2. 1. Paral. 21. 3. emit ab Areuna aream, 24. 24. consiliū capit de domo Dei adificanda, 1. Par. 17. 1. constituit operarios & architectos, 23. 24. 25. 26. 27. 28. reliquit sibi successorem Salomonem filium, 3. Reg. 1. 30. moritur & sepelitur, 2. 10. Act. 2. 29. v. 13. 36. commendatur, Eccli. 4. 7. 20.

David spiritualis (qui est Christus) promittitur, Ierem. 30. 9. Ezech. 34. 24. v. 37. 23.

Davidis filius appellatur Christus, Matth. 1. 1. v. 15. 22. v. 21. 41. Mar. 12. 35. Luc. 20. 41. Actor. 2. 29. v. 13. 22. 2. Timoth. 2. 8. Apoc. 5. 5.

DECIMARVM usus & decima, Gen. 14. 20. v. 28. 21. Levit. 27. 30. Num. 18. 21. 28. Deut. 12. 6. v. 14. 28. v. 26. 12. 1. Reg. 8. 15. 2. par. 31. 5. 2. Esdr. 10. 57. Hebr. 7. 12.

Decima debentur Sacerdotibus, Deuter. 18. 36. 2. Paral. 11. 4. vide Sacerdotes.

DEDICATIO templi, vel altarium, Num. 7. 10.

11. 84. 88. 1. Reg. 2. 26. 63. 65. 2. Par. 7. 1. 9. v. 15. 8. 1. Esdr. 6. 16. 17. 2. Esdr. 12. 27. 3. Esdr. 7. 7. Psal. 29. 1. 2. Mach. 4. 56. 57. 59. 2. Mach. 2. 9. 12. 20.

DEMAS dereliquit Paulum, 2. Timoth. 4. 10.

DEMETRIVS filius Seleuci exercet tyrannidem, 1. Mach. 7. 1. sedus inire cepit cum Ionatha, 10. 3. sedus istum violat, 11. 53.

Demetrius aurifaber negotium facessit Paulo, Actor. 19. 25.

DETRACTIO numeratur inter gravia peccata, Psalm 14. 3. v. 100. 5. Eccles. 10. 20. Prov. 10. 18. v. 11. 13. v. 16. 28. v. 20. 19. v. 26. 20. Roman. 1. 30. 2. Corinth. 12. 30. 1. Petr. 2. 1. 12. Iacob. 4. 11.

DEVS est omnipotens, & nihil apud eum est impossibile, Genes. 17. 1. v. 18. 14. v. 35. 11. v. 43. 14. v. 48. 3. Num. 11. 23. 1. Regum 14. 6. 2. Paral. 14. 11. Sapient. 11. 22. Iob. 42. 2. Esai. 40. 10. 1. v. 46. 2. v. 50. 2. v. 59. 1. Ierem. 32. 17. 27. Zach. 8. 6. Matth. 19. 26. Mar. 9. 23. v. 10. 27. v. 14. 36. Luc. 1. 57. v. 18. 27. Ephes. 3. 20. Apoc. 16. 7. 14. v. 19. 6.

Deus omnia regit & gubernat pro sua voluntate, Genes. 45. 5. v. 50. 19. Deut. 8. 18. 1. Reg. 9. 1. Sapient. 12. 13. Tob. 7. 12. Iob. 9. 5. v. 12. 13. Psalm 102. 19. v. 11. 3. v. 26. 1. Prov. 10. 22. v. 16. 4. 9. v. 19. 21. v. 20. 24. v. 21. 1. 30. Eccles. 3. 15. Esai. 26. 15. v. 45. 7. Ierem. 10. 23. v. 27. 5. Daniel 2. 21. v. 5. 18. Matt. 6. 33. v. 11. 26. v. 20. 14. Luc. 11. 11. Ioan. 1. 17.

INDEX

Roma. 9. 15. 2. Corinth. 5. 5. Philip. 2. 13. Hebr. 12.
21. Apoc. 4. 11.

Deus est pater omnium fidelium sibi obtemperantium, Deut. 32. 6. Psalm. 102. 13. Proverb. 1. 7. Jerem. 3. 4. 14. 19. Malach. 3. 6. Matthaei 6. 9. v. 13. 14. v. 23. 8. Luca 11. 2. Ioan. 20. 17. Roman. 8. 15. 1. Corinth. 8. 6. 2. Corinth. 13. v. 6. 18. Ephes. 3. 14. v. 4. 6. 1. Thess. 1. 3. 2. Thess. 1. 1. 2. v. 2. 16.

Deus est verax & fidelis, Exod. 34. 6. Num. 23. 19. Deuter. 7. 9. v. 32. 4. 1. Regum 15. 29. Esai. 49. 7. Ioan. 3. 33. v. 8. 26. Roman. 3. 4. 1. Corinth. 1. 8. v. 10. 13. 1. Thessal. 5. 14. 2. Thessal. 3. 3. 2. Timoth. 2. 13. Tit. 1. 2. 1. Ioan. 1. 9. v. 5. 20. Hebr. 10. 21. Apoc. 3. 7. 14.

Deus est in essentia unus, prater quem non est alius, Exod. 3. 14. Deuter. 4. 35. v. 6. 4. v. 7. 9. v. 10. 17. v. 32. 39. 2. Reg. 7. 22. 3. Regum 8. 60. v. 18. 36. 1. Paral. 19. 20. Sapient. 11. 13. Esai. 37. 16. v. 43. 10. v. 43. 6. 24. v. 45. 2. v. 46. 9. Hof. 11. 4. Tob. 2. 10. v. 33. 4. Eccli. 36. 5. Marc. 12. 29. Ioan. 17. 3. 1. Corinth. 8. 6. v. 12. 6. Galat. 3. 20. Ephes. 4. 6. 1. Tim. 2. 5.

Deus est trinus in personis, & unus in essentia, vide Trinitas.

Deus est aeternus, nec principium nec finem habens, sed est ipse principium & finis, Gen. 21. 31. Exod. 15. 18. Job. 36. 26. Esai. 41. 4. v. 43. 10. v. 44. 6. v. 48. 12. v. 57. 15. Dan. 7. 9. Rom. 16. 26. Hebr. 1. 8. Apoc. 8. 17. v. 21. 6. v. 22. 13.

Deus

BIBLICVS.

Deus novit, audit, & videt omnia, Exod. 3. 19. Numer. 12. 2. Deuter. 31. 21. 1. Regum 2. 13. v. 16. 7. 2. Paral. 16. 9. Job 14. 6. v. 22. 11. v. 28. 24. v. 32. 4. v. 42. 2. Psalm. 7. 10. v. 32. 15. v. 37. 10. v. 39. 8. v. 118. Proverb. 5. 21. v. 15. 3. 11. v. 24. 12. Esai. 29. 15. v. 40. 27. v. 48. 4. Jerem. 1. 5. v. 7. 11. v. 17. 10. v. 23. 24. v. 32. 29. Ezech. 11. 5. Eccli. 16. 15. v. 17. 13. v. 23. 27. v. 39. 24. 27. v. 40. 9. Sapient. 1. 10. 2. Machab. 9. 5. v. 13. 22. Matthaei 6. 4. v. 21. 2. Merc. 1. 8. v. 14. 13. Luca 22. 10. Ioan. 1. 47. v. 13. 21. v. 16. 10. v. 21. 17. Actor. 15. 8. Rom. 8. 27. 1. Thess. 2. 4. 1. Ioan. 3. 20. Hebr. 4. 13. Apoc. 2. 23.

DEVM nemo videre potest, Exod. 33. 20. Deuter. 4. 12. Ioan. 1. 18. v. 6. 46. 1. Timoth. 6. 16. 1. Ioan. 4. 12.

DEVS & divina omnia non possunt humana industria sine revelatione comprehendi, Exod. 33. 20. 3. Regum 3. 5. Job. 32. 8. Psalm. 93. 10. v. 118. 2. v. 142. 8. Esai. 22. 22. v. 54. 13. Matthaei 11. 25. v. 13. 11. v. 16. 17. Luca 8. 10. v. 10. 21. v. 24. 44. Ioan. 1. 10. v. 3. 5. v. 6. 44. 6. v. 14. 8. 17. v. 17. 6. Actor. 16. 14. Roman. 1. 19. v. 11. 33. 1. Corinth. 2. 2. Galat. 1. 11. 1. Timoth. 6. 16. Apoc. 3. 7.

DEVS est immensus & incircumscriptibilis, 3. Reg. 8. 27. 2. Paral. 2. 6. v. 6. 18. Job 11. 8. Psalm. 138. 7. 10. Esai. 6. 3. v. 66. 1. Jerem. 23. 24. Amos 9. 2. Sapient. 1. 7. Matthaei 5. 35. Actor. 7. 48. v. 24.

De

Deus

INDEX

Deus testatur se Deum, id est, salvatorem & consolatorem Israelis, omniumque eorum, qui rite ipsum colunt & invocant, Genes. 17. 1. 7. Exod. 6. 1. v. 20. 2. v. 29. 46. Levit. 26. 11. Psal. 17. 3. v. 49. 6. Esaiæ 30. 19. Ieremiæ 31. 33. v. 32. 38. Ezech. 37. 23. Ioan. 10. 17.

DEVS est Dominus ac creator cæli & terræ: vide Creator.

Deus nihil eorum, quæ fecit, Sapient. 11. 25.

Deus est Iudex totius mundi, reddens unicuique mercedem pro merito, Genes. 18. 25. Deuter. 10. 17. Iob 34. 11. Psal. 7. 9. v. 61. 13. v. 93. 2. v. 95. 13. Esaiæ 11. 7. Eccli. 35. 22. 27. Ierem. 17. 10. v. 25. 14. Matthæi 16. 27. v. 25. 31. Actor. 17. 31. Roman. 2. 6. 2. Timoth. 4. 8. Hebr. 12. 21.

Dei misericordia, patientia, charitas, sapientia, verbum, quare suis quaque locis.

Deo soli attributa, subinde in scripturis & aliis per communicationem tribuuntur: ut vocabulum, Deus, soli Deo tribuitur, Deuter. 6. 4. v. 32. 39. 1. Reg. 2. 2. Psal. 85. 10. 2. Machab. 7. 38. Marc. 12. 29. aliis tribuitur, Exod. 7. 1. v. 22. 8. 1. Regum 28. 13. Psal. 46. 10. v. 81. 6.

DEVS solus bonus, Matthæi 19. 7. Luc. 18. 19. alii tribuitur bonitas, Genes. 1. 31. v. 3. 6. v. 49. 15. Num. 14. 7. 1. Reg. 19. 9. 2. Regum 18. 27. 1. Paral. 28. 8. Tob. 12. 8. Iudith 12. 14. Psal. 110. 10. v. 146. 1. Prov. 18. 22. v. 22. 1. Eccli. 7. 2. Sap. 8. 19. Eccli. 14. 1. Iere.

BIBLICVS.

55

3. Ieremiæ 7. 3. Matthæi 7. 17. Marci 9. 10. Lucæ 6. 45.

Deus solus sanctus, 1. Regum 2. 2. aliis sanctitas tribuitur, Exo. 3. 5. v. 11. 10. v. 22. 31. v. 28. 2. v. 29. 29. 31. v. 30. 29. v. 35. 2. Levit. 11. 44. Numer. 16. 5. Deut. 6. 7. Iosue 5. 15. 2. Regum 22. 25. 4. Regum 4. 9. Iudith 8. 29. Psal. 5. 8. Matthæi 7. 6. Roman. 7. 12.

Deus solus fortis, 1. Regum 2. 2. aliis fortitudo attributa, Gen. 32. 28. v. 49. 14. Psal. 53. 5. Cantic. 3. 7. Esaiæ 19. 14. Ieremiæ 9. 20. Matthæi 11. 29. Mar. 3. 27. Lucæ 11. 21. Hebr. 11. 25. 1. Pet. 5. 9.

Deus solus iustus, 2. Mach. 1. 25. alii quoque iusti, Genes. 7. 2. v. 18. 2. Psal. 33. 16. v. 36. 29. 30. Prov. 8. 8. Sapient. 5. 16. Matthæi 1. 19. v. 10. 41. v. 25. 46. Lucæ 1. 6. Roman. 1. 17.

Deus solus pius, Apocal. 15. 4. alii etiam pii, 1. Petr. 2. 9.

Deus solus beatus, 1. Tim. 6. 15. alii beati, Gen. 30. 13. Psal. 11. v. 32. 1. 2. v. 40. 1. v. 118. 1. v. 126. 1. Matthæi 5. 2. v. 16. 17. v. 24. 46. Lucæ 1. 45. v. 14. 14. Iacob. 1. 1.

Deus solus potens, 1. Timoth. 6. 15. alii potentes, Exod. 18. 21. Psal. 111. 2. Lucæ 1. 12. Actor. 8. 27. v. 18. 24.

Deus solus immortalis, 1. Timoth. 6. 16. alii tribuitur immortalitas, Sapient. 1. 15. v. 4. 1. v. 8. 17.

Deus facit mirabilia solus, Psal. 71. 18. v. 135. 4. D 5 Eccli.

Ecclesi. 11. 4. alii quoq. faciunt mirabilia, *Dent.* 34.
12. *Eccli.* 31. 9. v. 48. 4. 15.

Deus solus novit arcanas animi cogitationes, 3.
Regum 8. 39. 2. *Paral.* 6. 20. alii quoq. noverunt,
1. *Regum* 9. 19. 4. *Regum* 5. 26.

Deus solus peccata remittit, *Lucæ* 5. 21. dimit-
tunt & alii, *Matth.* 18. 18. *Ioan.* 20. 23.

Deo soli honor & gloria, *Psal.* 113. 3. *Esa.* 42.
8. 1. *Timoth.* 1. 17. aliis quoq. tribuuntur, 4. *Regum*
11. 10. 2. *Paral.* 17. 5. *Psal.* 149. 9. *Eccli.* 31. 10.
Lucæ 14. 10. *Ioan.* 5. 44.

Deus solus adorandus, *Exod.* 20. 5. *Levit.* 26. 1.
Dent. 10. 9. *Matthæi* 4. 10. aliis adoratio tribuitur,
Genes. 18. 2. vide *Adoratio*.

Deo soli serviendum, *Deuter.* 6. 13. v. 10. 19.
3. *Regum* 7. 3. *Matthæi* 4. 10. *Lucæ* 4. 8. aliis etiam
post Deum serviendum, *Genes.* 25. 23. v. 29. 20. v. 47.
25. 1. *Timoth.* 6. 2.

Deus cujus mali sit causa, & cujus non sit: vide
Malum.

DIABOLVS studet semper perditioni homi-
num, *Genes.* 3. 1. 2. 1. *Paral.* 12. 1. *Iob.* 1. 2. 2.
Zach. 3. 1. *Matthæi* 4. 3. 9. v. 8. 8. v. 13. 19. *Lucæ* 8.
11. v. 13. 9. 14. v. 22. 31. *Actor.* 5. 3. v. 13. 8. 2. *Corinth.*
4. 4. v. 15. 14. *Ephes.* 6. 11. 1. *Thess.* 2. 18. 1. *Petr.* 5. 8.
Apoc. 12. 10. v. 12. 9. v. 20. 7.

Diabolus non plura potest quam, ei Deus per-
mittit, 3. *Regum* 22. 22. 2. *Paral.* 18. 20. *Iob.* 1. 12. v. 2. 6.
Matth.

Matth. 8. 31. *Marc.* 5. 12. 13. *Ephes.* 2. 2. 2. *Timoth.*
2. 26. *Apoc.* 20. 7.

Diabolus pater & princeps mundi omniumq.
impiorum, *Matth.* 4. 9. *Lucæ* 4. 6. *Iob.* 41. 25. *Ioan.*
8. 44. v. 12. 31. v. 14. 30. v. 16. 11. 2. *Corin.* 4. 4. *Ephes.*
2. 2. v. 6. 12. *Colos.* 2. 15.

Diaboli imperium per Christum sublatum,
Genes. 3. 15. 1. *Regum* 17. 2. *Iob.* 16. 13. *Esa.* 9. 4. v.
14. 3. 12. v. 27. 1. v. 52. 3. *Zach.* 5. 2. *Matthæi* 12. 29.
Lucæ 10. 18. v. 11. 22. *Ioan.* 12. 31. *Colos.* 1. 13. v. 2. 15.
2. *Timoth.* 1. 10. 1. *Ioan.* 3. 8. *Hebr.* 2. 14. *Apocal.* 12.
9. v. 20. 2.

Diaboli filii, *Ioan.* 3. 44. *Actor.* 23. 10. 1. *Ioan.*
3. 10.

DIACONI, *Actor.* 6. 3. v. 21. 8. *Philip.* 1. 1.
1. *Timoth.* 3. 8.

DIANA colitur *Ephest.* & in universa *Asia*.
Actor. 19. 27.

DIES novissimus, & *judicium extremum*, 1.
Regum 2. 10. *Psal.* 95. 13. *Esa.* 2. 10. 19. v. 13. 4. 6.
13. v. 26. 21. v. 27. 1. v. 30. 30. v. 56. 15. 24. *Ierem.* 30.
23. *Dan.* 7. 9. *Soph.* 1. 2. 14. *Malach.* 4. 1. 4. *Esd.*
2. 17. v. 13. 32. *Matth.* 12. 36. v. 13. 41. 49. v. 16. 17. v.
24. 2. v. 25. 31. 42. *Marc.* 13. 32. *Lucæ* 17. 24. 30.
Actor. 1. 11. v. 3. 20. v. 17. 31. *Roman.* 1. 5. 16. v. 14. 10.
1. *Corinth.* 15. 2. *Corinth.* 5. 10. 1. *Thess.* 4. 16. v. 5. 2.
2. *Thess.* 1. 7. v. 2. 1. *Tit.* 2. 13. 2. *Petr.* 3. 13. *Hebr.* 9.
28. *Iude.* 14. *Apoc.* 17. 2. 18. 20. 13.

INDEX

Dies Domini, Esaiæ 13, 6. Ierem. 40, 7. Amos 5, 18. Joel. 2, 1, 31. Soph. 1, 14. Malach. 4, 1, 4. Efd. 2, 2. Philip. 1, 6, v. 2, 10, 1. Theff. 5, 2. 2. Timoth. 4, 8.

Dies Domini et hora nulli cognita, Matthæi 24, 36, 50. Marc. 13, 32. Lucæ 17, 24, 30. Act. 1, 7. 1. Theff. 5, 1, 2. Petr. 5, 10. Apoc. 3, 3, v. 16, 15.

Dies pro annis, Num 14, 34. Ezech. 4, 6.

DILECTIO DEI erga suos, Exod. 10, 5, v. 34, 14. Deuter. 4, 24, v. 6, 15, v. 7, 8. Iosue 24, 19. Proverb. 8, 17. Eccli. 4, 18. Ierem. 31, 3. Ioan. 3, 16, v. 10, 11, v. 13, 18, v. 15, 2, v. 16, 27. Roman. 5, 8. Galat. 2, 21. Ephes. 3, 19, v. 5, 2.

Diligendus est Deus super omnia, Genes 22, 2. 9. Exod. 20, 6. Deut. 5, 10, v. 6, 5, v. 10, 12, v. 11, 13, 22, 30, 6. Iosue 22, 5. Eccli. 7, 12, v. 34, 19, v. 47, 11. Matthæi 10, 37, v. 22, 36. Marc. 12, 30. Lucæ 7, 47, v. 10, 27. Ioan. 21, 15. Rom. 5, 5, v. 8, 28, 35, 1. Corinth. 10, 21, 1. Ioan. 4, 17. **Dilectio**: vide **Charitas**.

DINA filia Iacob, Genes. 30, 21. violatur à Sichem, Cap. 34, 2.

DIONYSIVS Areopagita convertitur, Act. 17, 34.

DISCORDIA vitanda, Prover. 6, 19, v. 10, 12, v. 15, 18, v. 16, 28, v. 17, 11, v. 18, 6, v. 30, 31. Matthæi 12, 24, *. Lucæ 11, 17, 1. Corinth. 14, 33. Galat. 5, 15. 2, Timoth. 2, 23.

DIVINI, vide **Incantatores**.

BIBLICVS.

59

DIVITES quomodo se erga pauperes habere debeant, Levit. 25, 35. Deuter. 15, 7, 10. Iob 31, 16. Psalm. 61, 11. Prover. 14, 31, v. 17, 5, v. 19, 17, v. 21, 13, v. 22, 7, v. 28, 27, v. 30, 7. Eccle. 11, 3. Eccli. 4, 4, v. 7, 35, v. 11, 10, v. 20, 12, v. 31, 8. Esaiæ 2, 18. Matthæi 6, 12, v. 19, 21. Lucæ 14, 13, v. 16, *. v. 18, 22. Act. 2, 45, v. 4, 34, 1. Timoth. 6, 18. vide **Eleemofyna**.

Divitiarum vanitas et contemptus, & quemadmodum in divitiis non sit sperandum, Psalm. 38, 7, v. 48. *. v. 11, 9. Prov. 16, 2, v. 11, 4, 28, v. 15, 16, v. 18, 11, v. 22, 16, v. 23, 4, v. 18, 11, v. 30, 7. Eccle. 5, 9, 12, v. 6, 2. Esaiæ 2, 7. Ierem. 17, 3, 11, v. 22, 13. Ezech. 7, 19. Soph. 1, 18. Eccli. 5, 10, v. 10, 10, v. 11, 7, v. 14, 1, v. 31, 3. Matthæi 3, 22, v. 19, 21. Lucæ 18, 14, v. 12, 15, 1. Tim. 6, 9. Iacob. 1, 11.

Contra Divites impios, 1. Regum 25, 2. Iob. 20, 19, v. 27. *. Proverb. 23, 4, v. 28, 8, 20, 2. Eccle. 6, 1. Esaiæ 5, 8, v. 32, 8. Ierem. 5, 1. Amos 6, 1, v. 8, 4. Habac. 2, 5. Lucæ 6, 24, v. 16. 19, 24. Iacob. 5, 1. vide **Avaritia**.

DOCTRINA Apostolica scripta & non scripta firmiter tenenda, Roman. 16, 5. Galat. 1, 8, 11, 2. Theff. 2, 15, 1. Corinth. 11, 3, 34.

Doctrina Apostolorum est Christi doctrina, Lucæ 10, 16. 1. Corinth. 14, 16, 2. Corin. 2, 14, 17, v. 7, 10. 1. Theff. 2, 2, 11. Galat. 1, 11.

DOEG servus Saulis prodit Sacerdotem Achimelech, 1. Regum 22, 17, 18. sacris sacerdotibus Domini.

DOEG

DIV

INDEX

DOLVS, Jerem. 9, 6. Psalm. 34. 20. v. 3, 28, Proverb. 12, 17. Mar. 7. 22. Actor. 1. 1. Rom. 1. 29.

DOMVS edificata super petram, firmamanebit, Psalm. 45, 2. Matth. 7. 24. v. 16, 18. Luca 6, 48. Roman. 8. 35.

Domus corporis nostri, 2. Cor. 5, 1. 2. Pet. 1. 14.

DOMINI & dominæ erga servos et ancillas totamq. familiam officium, & auctoritas. Exod. 21. 2. 20. 26. Levit. 19, 13, v. 25, 38. Deut. 5, 14, 21, v. 16, 17, 16, v. 24, 35. Iob. 11. 15. Proverb. 19, 19. Jerem. 34. 9, 14. Eccli. 7, 22, v. 31, 31, v. 41, 16. Ephes. 6. 2. Coloss. 4. 1.

DONARIA accipere, sit ne prohibitum, Gen. 14. 22. Exod. 18, 24, v. 33, 8. Num. 11, 18. Deut. 10, 17. v. 27, 25. 1. Reg. 8, 3, v. 12, 3, 3. Reg. 13. 7. 4. Reg. 10. 2. Par. 19. 7. Iob. 15. 34. Psalm. 14, 5, v. 25, 19. Prov. 15, 27, v. 17, 23. Esa. 1, 23, v. 5, 25, v. 33, 15, v. 45, 15. Ezech. 13, 19, v. 22, 12. Dan. 5, 17. Mich. 3. 3. Eccli. 8, 3, v. 20, 31. Actor. 20. 35.

DRVSILLA uxor Felicis præfetti, audit doct. Etrinam Evangelicam à Paulo, Actor. 24. 24.

E.

EBRIETAS & gula Deo magno perè displicet, Gen. 9. 21, v. 19, 12, 15, v. 25, 20. Lev. 10, 9. 1. Reg. 25, 16. 2. Reg. 11, 13, v. 13. 28. 3. Regum, 20. 12, 16. Prov. 20, 1, v. 21, 17, v. 21, 1, 2, 3, 20, 22, v. 11, 40. Eccli.

BIBLICVS.

Eccli. 19, 1, v. 23, 6, v. 31, 12, 17. 31, 35, v. 17, 12. 36. Esaia 5. 11. 22. v. 22. 17. v. 28. 7. v. 16, 12. Ezech. 16. 49. Daniel. 5. 2. Ose. 4. 11. Joel. 1. 5. Mich. 2. 11. Abac. 2, 16. Iudith 13. 4. Sap. 2. 7. 1. Mach. 16. 16. Luc. 12. 45. v. 21, 34. Rom. 13, 13. 1. Cor. 5. 10. v. 6, 10. v. 16, 12. Gal. 5. 21. Ephes. 5. 18. 1. Theff. 5. 7. 1. Tim. 3. 3. Tit. 3. 1. 7. 1. Petr. 4. 3. Heb. 12. 16. vide Ieiunium.

Ebrietas iram Dei provocat, Esa. 5. 11. 22. v. 28. 1. Dan. 5. 2. Joel. 1. 4, 5. 1. Cor. 6. 10. mentem alienat, Prov. 25, 31. Eccli. 19. 2. Esa. 28, 1, 7. Ose. 4. 11. ad libidinem incendit, Prov. 20, 1. Ephes. 5. 18. facultates dissipat, Prov. 25, 20. Eccli. 19. 1. secretum detegit, Prov. 31. 4. Abac. 2, 15. ad furorem & rixas excitat, Prov. 20, 1, v. 25, 29. Eccli. 31, 40, 38. Ose. 7. 5.

EBRON, vide Hebron,

ECCLESIA accipitur pro templo materialit. Deuter. 23, 1. Indic. 20. 2. Iudith 6. 21. Psalm. 67. 27. Thren. 1, 10. Joel. 2, 16. 1. Corinth. 11, 18, v. 14, 34.

Ecclesia accipitur pro cœtu fidelium, Numer. 19. 20, v. 20, 4. 1. Regum 17, 47. 3. Reg. 8, 14, 55. 1. Par. 19, 1. 2. Paral. 1, 1. Psalm. 11, 26, v. 25, 12, v. 34. 18, v. 106, 12, v. 149, 1. 1. Mach. 4, 37, v. 16, v. 14, 17. Matth. 16, 18. Actor. 5, 11, v. 8, 1. v. 16, 4. Rom. 16. 16. 13. 1. Corinth. 6, 5, v. 11, 16, v. 12, 28, v. 14, 5. 2. Corinth. 8. 18. 23, 24, v. 11, 8, v. 12, 13. Ephes. 5, 21. Phil. 4, 15. Coloss. 1, 15. 1. Timoth. 3, 5. 15. Iacob. 5. 14. Apoc. 1, 11, v. 22, 16.

Ecclesia

Ecclesia pro cœtu unius provincie, 3. Reg. 8. 14.
 Actor. 9. 31. V. 11. 2. 6. V. 12. 1. V. 13. 1. V. 15. 4. V. 19. 12.
 V. 20. 17. Roman. 16. 2. 1. Corin. 12. V. 16. 1. 2. Corin.
 8. 2. Galat. 1. 2. 1. Thess. 1. 1. 1. Petr. 1. 13. Apoc.
 3. 1. 3. 1.

Ecclesia pro Prælati & Præpositis, 1. Reg. 8.
 24. Matthæi 18. 17.

Ecclesia est una & visibilis præfigurata per unâ
 & visibilem arcam Noë, Genes. 1. 1. Petr. 1. 20.
 per civitatem sanctam Ierusalem, Apocal. 1. 2. per
 hortum conclusum, & fontem signatum, Cantu. 4. 12.
 per unam columbam, 6. 8. per vineam, Psalm. 10. 9.
 Cant. 2. 15. Esai. 1. 2. 3. Ierem. 2. 21. V. 2. 10. Mat-
 thæi 20. 1. Marc. 12. 1. Lucæ 20. 9. Apocal. 14. 15.
 per navem, Luc. 8. 1. per agnam comprehendentem
 bonos & malos pisces, Matthæi 13. 47. per agrum,
 Matthæi 13. 24. per regnum cœlorum, Matthæi 13.
 31. V. 21. *

Ecclesia firmamentum veritatis errare non po-
 test, Esaiæ 50. 21. Matthæi 16. 18. V. 28. 10. Lucæ 22.
 32. Ioan. 14. 16. V. 16. 13. V. 17. 11. 20. 1. Tim. 3. 15. 30.
 1. Ioan. 2. 17.

Ecclesia corpus Christi, Cant. 4. 7. 9. 11. 12.
 Ephes. 1. 22. V. 4. 4. V. 5. 23. 1. Corin. 1. 27.

Ecclesia seu fidelium cœtus, tenetur sacerdotibus
 pastoribusque suis, quæ ad vitam sunt tuenda necessa-
 ria, suppeditare, Deut. 1. 30. V. 14. 27. V. 15. 11. V. 25. 40.
 1. Esdræ 7. 23. Matth. 10. 30. Lucæ 10. 70. Rom. 11. 27.
 1. Corin. 12.

2. Corin. 9. 7. 11. Galat. 6. 8. Philip. 2. 29. V. 4. 10.
 16. 1. Thess. 5. 12. Hebr. 13. 7. Tenetur etiam pro suis
 Præfectis orare, Actor. 4. 19. V. 12. 1. Roman. 15. 30.
 Ephes. 6. 18. Philip. 1. 19. Coloss. 4. 2. 2. Thess. 3. 10.
 Hebr. 13. 18.

Ecclesia est sponsa Christi, Psalm. 44. 11.
 Ezech. 16. 9. 2. Corin. 11. 2. Ephes. 1. 26. Apocal.
 19. 8. V. 21. 10.

Ecclesiæ caput est Christus, Hos. 2. 2. 1. Corin. 12.
 27. Eph. 1. 22. V. 4. 15. V. 5. 25. Col. 1. 18. V. 2. 10.

Ecclesiæ quasi membra quædam sunt veri fide-
 les, 1. Corin. 12. 12. Ephes. 3. 6.

Ecclesiæ claves promittuntur, & potestas, Mat-
 thæi 16. 19. traditur, Ioan. 20. 23. exercentur, Mat-
 thæi 18. 17. vide Excommunicatio & Confessio.

Ecclesiam sibi Christus comparavit, & emit san-
 guine suo, Actor. 20. 28. 1. Corin. 6. 20. V. 7. 23.
 Ephes. 2. 13. Coloss. 1. 14. 1. Petr. 1. 18. Hebr. 9. 12.
 1. Ioan. 1. 7. Apoc. 1. 5. V. 5. 9. V. 14. 4.

Ecclesiam suam Deus protegit, & custodit, Exod.
 15. 26. V. 20. 46. Levit. 16. 12. Deuter. 7. 20. V. 23.
 14. V. 31. 1. 1. Regum 6. 15. Psalm. 90. 1. 11. V. 13. 13.
 Esaiæ 41. 2. Ierem. 46. 28. Matth. 18. 20. V. 28. 20.
 Ioan. 14. 21. 2. Corin. 6. 16.

EDOM frater Iacob filius Isaac, appellatur
 Esau, Genes. 25. 25.

Edumæi negant Israëlitis transitum per suam
 regionem, Num. 20. 14. caduntur, & fiunt servido-
 mi.

multi Israel, 2. Regum 8. 14. deficiunt ab Israel, & credunt sibi regē, 4. Regum 8. 20. superantur à Iuda, 14. 7. 2. Paral. 25. 12.

Contra Edumaeos prophetia, Num. 24. 18. Psal. 136. 7. Esaiā 21. 11. V. 34. 5. Jerem. 49. 7. Thren. 4. 22. Ezech. 25. 13. 14. V. 32. 29. V. 35. 36. 5. Amos 1. 11. Abdiā 5. 1. 1. * Vide Esau.

ELEAZAR filius Aaron, Exod. 6. 21. V. 28. 4. partitur tum Iosue terram Chanaan, Ios. 14. 1. juxta praeceptum Domini, Numer. 34. 17. consecratur Sacerdos, Levit. 8. 24. * fit post mortem patris summus Sacerdos, Numer. 20. 26. Deuter. 10. 6. moritur & sepelitur, Iosue 24. 33. filium habet, cui Phinees nomen erat, Exodi 6. 25. quem in demortui patris locum sufficiunt, Numer. 25. 7. 12.

ELEAZAR filius Saura occidit elephantem, quo in vulnere procumbente, ipse oppressus suffocatur, 1. Machab. 6. 43.

Eleazari senis martyrium, 2. Mach. 6. 18. 24.

ELEEMOSTINA pauperibus eroganda, Exod. 22. 26. V. 25. 11. Levit. 19. 10. V. 23. 22. V. 25. 34. Deuter. 15. 7. 10. V. 24. 19. 3. Regum 17. 10. 2. Esdr. 8. 31. Hest. 9. 22. Psalm. 40. 1. V. 81. 4. V. 111. 9. Prov. 3. 9. 28. V. 11. 18. 25. V. 14. 31. V. 19. 17. V. 21. 15. 21. V. 22. 9. V. 28. 27. V. 11. 20. Eccles. 11. 1. Esaiā 58. 7. Ezech. 16. 49. V. 18. 7. Daniel. 4. 24. Eccli. 4. 1. V. 7. 55. V. 12. 3. V. 14. 11. V. 29. 12. V. 35. 4. Tob. 1. 4. V. 4. 7. 17. V. 12.

37. V. 12. 9. V. 14. 12. Math. 6. 3. V. 10. 42. V. 19. 21. V. 23. 35. 42. Lucā 3. 11. V. 6. 35. V. 11. 41. V. 12. 33. V. 14. 15. V. 16. 9. 11. V. 19. 8. V. 21. 1. Acto. 2. 42. V. 6. 1. V. 9. 39. V. 10. 2. V. 11. 29. V. 20. 35. Roman. 12. 8. V. 15. 26. 1. Corinth. 16. 1. * 2. Corinth. 8. 4. 15. V. 9. * Ephes. 4. 28. Hebr. 13. 16. 1. Ioan. 3. 17. Iacob. 2. 15. quare Misericordia.

ELI sacerdos in Silo, 1. Regum 1. 3. filii ejus reprehenduntur, 2. 12. 22. è solio lapsus fractis cervicibus moritur, 4. 18.

ELIAS vide Helias.

ELISEVS ungitur propheta, 5. Regum 19. 19. juxta prae scriptum Domini, 19. 16. transit Iordanem, 4. Regum 2. 14. sanat aquam, 2. 20. revocat puerum ad vitam, 4. 32. mundat Naaman à lepra, 5. 14. percutit Syrios cecitate, 6. 18. praedicat rerum abundantiam, 7. 1. aegrotat, & moritur, 13. 14. 20. mortuum ejus corpus excitat mortuum, 13. 21. commendatur, Eccli. 48. 13.

ELYMAS magus sit cecus, Actor. 11. 8.

EMERE & vendere quomodo oporteat, Genes. 23. 9. 14. V. 25. 31. V. 33. 19. V. 41. 57. V. 42. * Levit. 19. 13. 35. V. 25. 14. 46. Deuter. 15. 1. V. 25. 13. 2. Reg. 24. 21. Eccli. 27. 3. V. 42. 25. Proverb. 11. 2. 16. V. 16. 11. V. 20. 10. 21. Esaiā 23. 18. Ier. 32. 6. Ezech. 45. 10. Mich. 6. 10. Matth. 7. 2. Lucā 14. 18. 1. Cor. 7. 30. 1. Thess. 4. 6.

EPHRO N, quia negabat Iudae transitum sum-

dius perditae *Est*, 1. Machab. 1. 46. 2. Machab. 11. 27.

EPISCOP I. eorum electio, & officium,
Matth. 20. 23. 26. Luc. 4. 16. v. 22. 26. Ioan. 10. 4.
14. v. 21. 15. *Actor*. 1. 24. v. 6. 3. v. 11. 22. v. 14. 20. v. 10.
28. Rom. 15. 16. 25. 1. Corinth. 3. 5. v. 4. 1. v. 16. 1. 9.
2. Corinth. 3. 6. v. 4. 5. v. 10. 8. v. 6. 4. Ephes. 3. 15. v. 3.
Colos. 1. 23. 1. Timoth. 3. 1. v. 4. 6. 1. Timoth. 2.
1. 15. 4. Tit. 1. 5. 1. Petr. 5. 2.

ERUBESCERE nullus debet Evangelium,
Psal. 39. 11. Eccli. 42. 9. 21. Marc. 8. 38. Luc. 9.
20. Rom. 1. 16. 2. Timoth. 1. 8.

Erubescendum propter peccata, Ezech. 16. 52.
Eccli. 42. 11.

ESAIAS filius Amos, Esaia 1. 1. vocatur, &
mittitur, 6. 8. v. 49. 1.

ESAV filius Isaac nascitur, Genes. 25. 24.
vendit sua primogenita, 25. 31. Hebr. 12. 16. supplan-
tatur à fratre suo Iacob, Genes. 27. * ducit filiam Is-
maelis, 28. 9. v. 35. 3. procedit contra Iacob cum 400.
viris, 32. 6. osculatur suum fratrem Iacob, 33. 4. In
Esau pugnare prohibetur Israel, Deuter. 2. 4. vide
Edom.

ESDRAS Scriba proficiscitur ex Babylone,
1. Esdr. 7. 6. separat mulieres Gentiles ex Israel, 9. *.
v. 10. *. legit coram multitudine librum Legis, 2. Esdr.
8. 2. 1. Esdr. 9. 39. appellatur Iosedec, 1. Par. 6. 15.

ESVRIRE iustitiam, Esa. 55. 1. Psal. 106. 9.
Matth. 5. 6. Luc. 1. 53. v. 6. 21. *Auof*. 11. 5. v. 22. 27.

EVA

EVA formatur ex costa Adæ, Genes. 1. 21. cor-
medit fructum veritum, 3. 6.

EVANGELIUM Christi, eiusque predicatio,
Genes. 3. 15. Esaia 53. 1. v. 55. 5. v. 61. 1. Matth. 1.
21. v. 11. 28. v. 28. 19. Marc. 16. 15. Luc. 2. 10. v. 24. 46.
Ioan. 3. 16. v. 6. 35. v. 8. 12. v. 10. 9. v. 12. 46. Rom. 1.
16. v. 3. 21. 24. v. 8. 3. 1. Corinth. 1. 15. 29. v. 4. 15. v. 15. 1.
2. Corinth. 5. 18. Galat. 1. 6. 11. Ephes. 1. 13. 1. Timoth.
1. 15. 2. Timoth. 1. 8. v. 13. 1. Petr. 4. 17.

Evangelium adfert fiduciam, simul & timorem,
consolationem, & terrorem, Matth. 3. 7. *. v. 5. 20.
23. v. 7. 13. 19. 21. v. 8. 12. v. 9. 14. v. 10. 33. v. 11. 12. v. 12.
37. 41. v. 11. 29. 49. 50. v. 15. 13. v. 16. 27. v. 18. 6. 7. v. 20.
16. v. 22. 13. 14. v. 24. 12. 24. *. v. 25. 11. 13. 30. 41. *.
Marc. 10. 25. 31. v. 13. *. Luc. 3. 17. v. 6. 24. 25. v. 9.
62. v. 12. 20. 40. 48. v. 13. 5. 26. 30. v. 16. 22. v. 17. 30.
34. v. 19. 22. *. v. 20. 47. v. 21. *. Ioan. 5. 28. v. 15. 16.
Actor. 5. 5. 6. *. Rom. 1. 18. v. 2. 5. 6. *. v. 6. 23. v. 9.
18. *. v. 11. 20. 22. v. 13. 2. 3. 4. v. 14. 12. 15. Corinth. 3.
13. 17. v. 5. 5. v. 10. 8. v. 11. 29. *. v. 15. 5. v. 16. 22. 2.
Corinth. 7. 1. 8. 10. v. 13. 5. Galat. 5. 23. 24. Ephes. 5.
5. Philip. 2. 12. 1. Timoth. 5. 24. Hebr. 9. 27. v. 10.
26. 27. *. Iacob. 4. 9. v. 5. 1. 1. Petr. 4. 18. v. 5. 8. 2.
Petr. 1. 10. v. 2. 4. *. v. 3. 10. *. Iud. 15.

Evangelizanti debetur necessaria vitæ sustenta-
tio, Matth. 10. 9. Marc. 6. 8. Luc. 9. 4. v. 10. 7. Rom.
15. 26. 1. Corinth. 9. 7. 11. 13. Galat. 6. 6. 1. Timoth.
5. 17. 2. Timoth. 2. 6.

E

EVCHA

EUCHARISTI A, Matth. 26. 26. Marci 14. 22. Lucæ 22. 19. 1. Corinth. 11. 24. ✱. V. 10. 16. *Frequenter sumenda*, Act. 2. 42, V. 10. 7. *præfiguratur*, Exod. 16. 15. ✱.

In Eucharistia non remanet substantia panis post consecrationem, sed est verum Christi corpus & sanguis, Matthæi 26. 26. Marci 14. 22. Lucæ 22. 19. Ioan. 6. 51.

Eucharistiam in publicis supplicationibus circumferendam esse, præfiguratum Iosue, 6, 6, 7, 11. ✱. 20. 1. Regum 4. 3. 2. Regum 6. 4, 5, 6.

Eucharistia adoranda, Psal. 23. 28. 30. V. 28, 1. Ioan. 9. 38.

EXACTIO, census, & tributum debetur principibus. Matth. 17. 24, V. 22, 17. Marc. 12. 16. Luc. 20. 22. Roman. 13. 7.

EXCOMMUNICATIO à Christo instituta & præcepta, Matthæi 18. 19, V. 16, 19. V. 18, 8, 18. Marc. 9. 42. Ioan. 10. 23.

Excommunicatio in usu fuit Apostolis, 1. Corinth. 5. 3, 10. 2. Thessal. 3. 6. 14. 1. Timoth. 1. 20. Tit. 3. 10.

Excommunicatio exercenda ad ædificationem & emundationem Ecclesiæ, & ad correctionem ejus qui Excommunicatur, 1. Corinth. 5. 4. 1. Timoth. 1. 20. 2. Thessal. 3. 14. ut spiritus ejus salvus fiat, 1. Corinth. 5. ✱.

Excommu-

Excommunicatio Pharisæorum, Ioan. 9. 12. 14. V. 12. 42, V. 16. 2.

Excommunicandi qui in moribus aut doctrina graviter errantes admoniti, nolunt resipiscere, Proverb. 22. 10. Matthæi 18. 17. Proverb. 16. 16. 1. Corinth. 5. ✱. 2. Corinth. 2. 8. 2. Thessal. 3. ✱. 1. Timoth. 1. 20, V. 6, 1. 2. Timoth. 2. 17, 21, V. 3, 8. Tit. 3. 10. Ioan. ep. 2. 10.

Excommunicati vitandi, Matth. 18. 17. 1. Corinth. 5. ✱. Tit. 3. 10.

EXEQUIÆ celebrantur, Genes. 23. 2. 3. V. 50. 10. Dent. 34. 8. 2. Regum 3. 31. ✱.

Ezechias filius impii Achab cum esset rex, tamen pius fuit, 4. Regum 16. 20. *frangit serpentem aneum*, 18. 4. *deficit ab Assyriis*, 18. 7. *mittit nuncium ad Esaiam Prophetam*, 19. 2. Esaiæ 37. 2. *decumbit ex gravi morbo*, 4. Regum 20. 1. Esaiæ 38. 1. *ostendit Babylonis suum thesaurum, & reprehenditur*, 4. Regum 20. 12. 14. Esaiæ 39. 1. 1. Commendatur, Eccli. 48. 19.

EZECHIEL cum aliis captivis rehitur in Babylonem, Ezech. 1. 1. vocatur, & mittitur, 3. 3. commendatur, Eccli. 49. 10.

F.

E 4

E 4

FACERE pro Sacrificare in Scripturis, Lev. 16.
15. 30. Numer. 6. 11. 16. V. 8. 12. V. 9. 2, 4, 10. 14.
Iudic. 13. 16. Luca 22. 19.

FAMA Bona praestantior divitiis, Prov. 22. 1.
Eccles. 7. 2. Eccli. 41. 15. 16.

FAMES numeratur inter mala poenae, Genes.
12. 10, V. 26. 1, V. 41. 42. 43. 44. 45. 46.
47. Exod. 16. 3. Deuter. 28. 53. V. 32. 24. Ruth.
1. 2. Regum 21. 1, V. 24. 13. 3. Regum 8. 37. V. 8. 2.
4. Regum 4. 38. V. 6. 25. V. 8. 1, V. 25. 1. 1. Par. 6. 8.
V. 20. 9. 2. Esdr. 5. 1. Psalm. 36. 19. Esai. 5. 13. Ie-
rem. 14. 1, 12. 15. V. 15. 2. V. 20. 17. V. 34. 17. Ezech.
5. 12. 16. V. 6. 11. Ioel. 1. 1. Amos 4. 6. Hagg. 1. 6.
10. V. 2. 17. Matth. 24. 7. Luc. 4. 25. V. 15. 14. Acto.
7. 11. V. 11. 28. Roman. 8. 35. 1. Corinth. 8. 14. V. 27.
Apoc. 6. 8. V. 18. 8.

FAMES verbi Dei, 1. Regum 3. 1. 2. Paral. 15. 1.
Osee 3. 4. V. 4. 1. Amos 8. 11.

FAMVLORV M famularumque officium,
Gen. 16. 4. 6. V. 24. 1. V. 30. 25. V. 31. 4. V. 39. 1. 6.
Exod. 21. 2. 20. 4. Regum 5. 20. 25. Prover. 14. 35. V.
17. 2. V. 19. 10. V. 29. 19. Eccles. 1. 7. Eccli. 7. 22. V. 10.
28. Ierem. 34. 8. Ioel. 2. 29. Luc. 12. 37. 45. Acto.
12. 13. 1. Corinth. 7. 21. Ephes. 6. 5. Coloss. 3. 22. 1.
Timoth. 6. 1. Tit. 2. 9. 1. Petr. 2. 18.

FELIX Praefectus Iudae, Acto. 23. 24. V.
24. 1.

FERMENTVM, mala doctrina, Levit. 1.
8. V. 6.

11. V. 6. 16. Deuter. 16. 3. Matthaei 16. 6. Mare. 8. 15.
Luc. 12. 1. 1. Corinth. 5. 5. Galat. 5. 9.

FESTA Iudaeorum, & in primis festum Pa-
scha, vide Pascha.

Festum Pentecostes, Exod. 23. 16. V. 34. 11.
Numer. 28. 26. Deuter. 16. 9. Ioan. 5. 1. Acto. 2.
1, V. 20. 16.

Festum Tubarum, Levit. 23. 24. Num. 29. 1.
2. Paral. 5. 3.

Festum Expiationum, Levit. 16. 10. V. 23. 27.
Numer. 29. 7. 8.

Festum Tabernaculorum, Exod. 23. 16. Levit.
23. 34. Numer. 22. 12. Deut. 16. 13. V. 31. 10. 1. Esdr.
3. 4. 2. Esdr. 8. 15. 17. 2. Machab. 1. 9. V. 10. 6. Ioan.
7. 2.

Festum Sabbati, vide Sabbatum.

Festum Neomeniae, Num. 28. 11. 1. Regum 10.
5. Ezech. 45. 18.

Festorum violatio quam graviter puniatur,
Numer. 15. 32.

FESTVS Praefectus Iudae, Acto. 24. 17.

FIDES in Scripturis variè accipitur, videlicet
pro fidelitate et veritate Dei in servandis promissis,
Psalm. 32. 4. Esai. 11. 1. Thren. 3. 23. Ose. 2. 20. V.
1. 9. Roman. 3. 3. pro veritate & constantia verbo-
rum inter homines. Genes. 19. 16. V. 44. 32. Levit. 6.
2. Eccli. 22. 28. Ierem. 42. 5. 1. Machab. 10. 27.
1. Timoth. 2. 7. pro virtute, Sapient. 1. 2. V. 3. 14. Abac.

2. 4. Matt. 9. 22. V. 15. 28. Mar. 5. 34. V. 10. 52. Luc. 7. 50. Rom. 3. 22. Galat. 5. 6. Hebr. 11. 31. pro fide mortua absq. charitate, Matth. 7. 21. 22. 1. Corint. 13. 2. V. 15. 2. Iacob. 2. 26. pro sponsione seu voto, 1. Tim. 5. 12. pro fiducia, Iacob. 1. 6.

Fides charitate inferior, vide Charitas.

Fides viva, quæ per charitatē operatur, magnæ virtutis est, Matth. 9. 2. 22. 19. V. 21. 22. Marc. 16. 16. Lucæ 18. 42. Ioan. 1. 12. V. 3. 15. 16. 36. V. 6. 35. V. 7. 38. V. 11. 25. V. 14. 12. V. 20. 29. Act. 13. 16. V. 10. 43. V. 15. 9. V. 16. 31. Roman. 1. 16. V. 3. 22. Galat. 3. 8. Ephes. 2. 7. Hebr. 11. 6. 31.

Fides non facit nos certos aut securos de accepta peccatorum remissione, aut consequenda vita æterna, vide Certi.

Fides sine operibus non iustificat, 1. Corint. 13. 2. Galat. 5. 6. Iaco. 2. 24.

Fides ipsa etiam appellatur opus boni, Phil. 1. 6.

Fides est una, Ephes. 4. 5.

Fidei vivæ & operanti tribuitur iusticia & salus, Gen. 15. 6. Marc. 16. 16. Luc. 1. 45. V. 8. 48. V. 21. 41. Ioan. 5. 24. V. 17. 1. Act. 13. 38. V. 16. 31. Rom. 3. 22. V. 40. 3. 22. V. 5. 31. V. 10. 1. 10. Phil. 3. 9. 1. Petr. 2. 6. Hebr. 4. 3.

Fidei prædicatio ad eorum qui præsumunt in Ecclesia, iudicium referenda est, Galat. 2. 2.

Fidem Gentilium etiam respicit Deus, Ier. 39. 18. Matth. 8. 5. 13. V. 15. 28. Luc. 7. 9. V. 10. 33. V. 17. 16. Ioan. 4. 47. Act. 10. 3. V. 8. 26.

Fideles

Fideles Deus liberat à communi perditione & internectione impiorum, Genes. 6. 7. 8. 19. 20. 21. Exod. 8. 22. V. 9. 4. 6. 16. V. 10. 23. V. 11. 7. Numer. 16. 20. 26. 11. Ierem. 39. 18. Dan. 6. 22. 2. Petr. 2. 7.

Infidelitas seu incredulitas punitur, Gen. 19. 11. 17. 26. Num. 11. 21. V. 14. 2. 11. V. 20. 12. Deut. 9. 20. 4. Reg. 7. 2. 17. 4. Esdr. 15. 4. Psal. 77. 32. Eccli. 2. 15. Matth. 8. 28. V. 14. 30. V. 17. 17. Marc. 16. 16. Luc. 1. 16. V. 24. 24. Ioan. 3. 18. 36. V. 6. 7. V. 8. 24. V. 12. 48. V. 20. 27. Roman. 11. 20. Hebr. 3. 18. V. 4. 2. V. 11. 6. Apoc. 11. 8.

FILIORVM officium erga parentes, Genes. 9. 23. V. 22. 2. 7. V. 27. 1. V. 28. 7. V. 37. 14. 31. Exod. 20. 12. V. 21. 17. Levit. 19. 3. 32. V. 20. 9. V. 21. 9. Deut. 5. 16. V. 21. 15. 18. V. 27. 16. Iudic. 14. 1. 1. Reg. 2. 11. 18. 22. V. 3. 1. 7. V. 8. 1. V. 18. 5. 3. Regum 2. 19. 4. Reg. 2. 23. V. 12. 2. V. 22. 1. 2. Paral. 34. 3. Eccli. 3. 1. 8. V. 6. 18. V. 7. 29. V. 8. 7. 11. V. 22. 3. V. 23. 18. V. 25. 10. V. 32. 24. Tob. 4. 1. V. 14. 5. Iob. 1. 4. V. 8. 4. V. 32. 4. 6. Prover. 1. 4. 1. V. 6. 30. V. 10. 1. V. 13. 1. V. 15. 20. V. 19. 26. V. 20. 11. 20. V. 22. 15. V. 23. 19. 25. V. 28. 24. V. 30. 17. Ierem. 35. 16. Ezech. 22. 7. Matthæi 4. 20. V. 19. 35. V. 15. 4. V. 19. 19. Marc. 10. 19. Luc. 2. 48. V. 18. 20. Act. 7. 14. V. 22. 3. Ephes. 6. 1. Colos. 3. 20. 1. Tim. 5. 1. 1. Petr. 5. 5.

FOENVM & herba citò transiens omnis homo, Psalm. 89. 6. V. 11. 8. 6. Esaiæ 40. 6. Eccli. 14. 15. 1. Petr. 1. 24. Iacob. 1. 10.

FOENVS

INDEX

FOENVS, vide Vjura.

FORNICATIO iram DEI provocat, Deut.

22. 21. Prov. 23. 27. Eccli. 19. 3. Ier. 5. 7. Ose. 4. 14.
1. Cor. 6. 9, 13, 16. Col. 3. 5. Hebr. 13. 4. Corpus ener-
vat, & facultates absorbit, Iob 31. 12. Prov. 23. 27, V.
29, 31. Eccli. 9. 6, infamia adfert, Eccli. 9. 10, V. 41,
11. fornicationis occasiones vitandæ, Eccli. 9. 4, 12 V.
42, 12. fornicatio non solum in opere externo, sed &
in affectu prohibetur, Exod. 20. 17. Mar. 5. 28.

Fornicatio spiritualis, quæ est hæresis & Idolola-
tria, Deut. 31. 16. Iudic. 2. 17. V. 27. 33. Esaiæ 1. 21. V.
57, 3. Ier. 3. 1. Ezech. 6. 9. V. 16. Ose. 1. 2, V. 2,
4. V. 4. Apoc. 18. 3.

FRATRES & sorores Christi, qui sint, Mata-
thæi 12. 49. V. 28. 10. Marc. 3. 33. Luc. 8. 21. Ioan.
20. 17. Hebr. 2. 12. Psalm. 133. 1.

FRAVS quare Dolus.

FRUCTVS boni operis, quare Opus.

FUNDAMENTVM est Christus, 1. Corin.
3. 11. Ephes. 2. 20. 1. Petr. 2. 6. fundamentum etiam
Apostoli, Ephes. 2. 20. Apocal. 21. 14. & peculiariter
Petrus, Matth. 16. 18. Ioan. 15. 15, 17. cuius fides
nunquam deficiet, Luc. 22. 31.

FURTIVM prohibetur, committitur, & pu-
nitur, Exod. 20. 15. V. 21. 17. V. 22, 1. Levit. 19. 11.
Deut. 5. 19, V. 24, 7. Ios. 6. 1, 19. Tob. 2. 21. Prover.
6. 30. Ose. 4. 2, 2. Mach. 12. 40. Matth. 19. 18. Ioan.
12. 6. 1. Corinth. 6. 10. Apoc. 9. 11.

Fures

BIBLICVS.

Fures dicuntur, verbum Dei & doctrinam ve-
ram adulterantes, Ierem. 23. 30. Ioan. 10. 1.

G.

G A L opponit se Abimelech, Iudic. 9. 26
35. 39.

G A B A O N I T Æ redimunt vitam aflu quo-
dam, Ios. 9. 24. obsidentur, & obsidione liberantur,
10. 5. 24. propter ipsos iniuste à Saule occisos suspen-
duntur filii Saulis, 2. Reg. 21. 1, 6, 9.

G A B E L V S venit cum Raphael ad nuptias
Tobia, Tob. 9. 7.

G A B R I E L apparet Prophetæ Danieli, Dan.
8. 16, V. 9, 21. Zachariæ sacerdoti, Luc. 1. 31. virgini
Mariæ, 1. 26.

G A D filius Iacob ex Lia, Gen. 30. 11, V. 25, 26.

Gaditæ recipiunt suam hereditatem, Numer.
32. 24. Deut. 3. 12. Ios. 13. 24.

Gad propheta admonet David, ut non maneat
in terra Moabitæ, 1. Reg. 22. 5. nunciat Davidi
iram Dei, 2. Reg. 24. 11. 18.

G A I V S baptizatus à Paulo, 1. Corinth. 1. 14.
hospes ejusdem, Roman. 16. 23.

G A L G A L, sive Galgala, civitas Israel, Ios.
4. 19. in Galgal circumciditur populus, & celebrat
Pascha, 5. 2. 7. 10. egreditur inde ad liberandos Ga-
lilitas, 10. 7. 28. revertitur, 10. 43.

GALL

INDEX

GALILÆA recipit Christum, Ioan. 4. 45.
in Galilæa incipit Christus predicare, Matthæi 4. 13.
Actor. 10. 37.

GAMALIEL vir peritus Legis, Actor. 5.
34. V. 22. 3.

Gamaliel dux Manassitarum, Num. 1. 10.

GAUDERE & letari honeste licet, 1. Paral.
29. 9. 2. Esdr. 12. 42. Psalm. 67. 4. Lucæ 1. 14.
1. Thess. 1. 6. V. 5. 16.

Gaudendum non est more Gentilium, Eccles. 2.
2. V. 7. 3. Hos. 9. 1. Amos 6. 8. Proverb. 2. 14. Iacob.
46. 9.

Gaudium in persecutione, Matthæi 5. 12. Actor.
5. 41. V. 10. 24. Roman. 5. 3. Colos. 1. 24. Hebr. 10.
34. V. 11. 26.

Gaudium spiritus, Lucæ 10. 21. Roman. 12. 11. V.
14. 17. Galat. 5. 22. Philip. 4. 4. 1. Thess. 5. 16.

Gaudium salutis æternæ, Esaiæ 25. 18. V. 26. 1. V.
33. 20. V. 65. 12. Sapient. 3. 1. 7. vide Beatitudo.

GEDEO dux & iudex in Israel, Iudic.
6. 2. V. 7. 2. V. 8. 2.

GEMITUS quis probandus, qui improban-
dus, Exod. 2. 24. Ezech. 9. 4. Tob. 3. 1. 2. Mach. 6.
30. Roman. 8. 22. Iacob. 5. 9.

GENTIUM vocatio, Genes. 49. 10. Num. 24.
17. Deut. 32. 43. 2. Reg. 23. 44. 50. 3. Regum 8. 41.
Psalm. 2. 8. V. 21. 28. V. 67. 32. V. 71. 8. 17. V. 85. 9. V. 86. 4.
Esaiæ 2. 2. V. 11. 10. V. 19. 18. V. 25. 7. V. 71. 13. V. 29. 17. V.

BIBLICVS.

35. 2. V. 41. 25. V. 43. 5. V. 45. 14. V. 49. 2. V. 51. 5. V.
54. 2. V. 55. 2. V. 56. 3. 6. V. 60. 3. 9. V. 65. 1. V. 66.
19. 20. Ierem. 9. 24. V. 12. 16. V. 16. 19. Hos. 2. 1. 24.
Ioel. 2. 18. Mich. 4. 2. Soph. 3. 9. Zach. 2. 11. V. 8.
20. V. 9. 10. Matth. 24. 2. 7. V. 8. 11. V. 21. 31. 43. V. 22. 9.
Ioan. 10. 16. Actor. 3. 16. 30. V. 10. 2. I. Corint. 12. 13.
Ephes. 2. 10.

Gentilium mores non sunt nobis imitandi, Levi.
18. 3. V. 20. 23. Ierem. 10. 2.

GENV omne flectendum Domino, Psalm. 21.
30. Esaiæ 45. 23. Roman. 14. 11. Phil. 2. 10.

GERSON filius Levi, Numer. 3. 17. Gerso-
nitarum ministerium, 3. 25. V. 4. 22.

GIESI minister Elisei, 4. Regum 4. 25. fit
leprosus, 5. 26.

GLADIUS non cui vis permittendus, Matth.
26. 51. Marc. 14. 47. Lucæ 22. 49. Ioan. 18. 10.

Gladius spiritus est verbum Dei, 4. Esdr. 13. 9. 17.
Esai. 11. 4. V. 27. 1. V. 31. 8. V. 49. 2. V. 60. 16. Eph. 6. 17.
Hebr. 4. 12. Apoc. 1. 16. V. 2. 16. V. 19. 15. 2. Thess. 2. 8.

GLORIA Dei in omnibus querenda, Ios. 7.
19. Psalm. 115. 1. Matth. 6. 9. Ioan. 9. 24. V. 17. 4.
Actor. 3. 12. V. 13. 23. 1. Corint. 6. 20. V. 10. 31. Phil. 1.
20. Coloss. 3. 17. Tit. 2. 10. quere Honor.

Gloria beatorum, vide Beatitudo.

GODOLIA filius Abicam gladio intermi-
tur, 4. Regum 25. 25. Ierem. 41. 2.

GRATIA in Scripturis accipitur pro beneficio
Futur

Ruth. 2. 20. 2. Regum 2. 6. v. 15. 10. Proverb. 4. 9.
 Eccli. 7. 37. v. 29. 20. pro favore, Genes. 6. 8. v. 18. 3. v.
 19. 19. v. 39. 21. Exod. 12. 36. Tob. 1. 13. Hesh. 2. 17.
 Proverb. 13. 15. Eccli. 4. 25. Daniel. 1. 9. Act. 2.
 47. v. 24. 27. v. 25. 2. pro premio, quod à Deo expecta-
 tur, Proverb. 1. 9. v. 12. 2. Machab. 12. 46. Luc. 6.
 31. 1. Petr. 2. 19. pro dono aliquo gratis dato, Hesh.
 15. 17. Psalm. 44. 36. Proverb. 4. 22. v. 16. 23. v. 22.
 11. 1. Corinth. 12. * Ephes. 4. 7. 1. Petr. 4. 10. pro
 dono supernaturali Deo gratum faciente, Psalm. 83.
 12. Luc. 1. 28. v. 2. 40. Ioan. 1. 15. Rom. 1. 7. 1. Cor.
 16. 23. 2. Corinth. 1. 12. Gal. 5. 5. Hebr. 13. 9. Iacob.
 4. 6. pro re grata, pulchra, accepta, et amabili, Prov.
 31. 30. Eccle. 10. 12. Eccli. 7. 21. v. 21. 19. v. 26. 16. 19. v.
 40. 22. Luc. 4. 22. Ephes. 4. 29.

Gratia donum quàm sit occultum, & recondi-
 tum, quodq; nemo facile illud sibi arrogare debeat,
 Job 9. 23. 21. Psalm. 2. 11. v. 18. 15. v. 142. 2. Prov.
 14. 12. v. 20. 9. Eccles. 9. 1. 2. 12. Eccli. 5. 5. Ierem.
 37. 9. 1. Corinth. 4. 4. 2. Corinth. 10. 14. v. 13. 5.
 Galat. 6. 3. Philip. 2. 12. 1. Petr. 4. 18. 2. Petr. 1. 10.
 1. Ioan. 4. 1.

Gratia qua quis hominibus gratus est, etiam
 illa à Deo est, Exod. 3. 21. v. 11. 3. v. 12. 36. 4. Reg. 25.
 27. 2. Sdr. 2. 5. Psalm. 105. 46. Ierem. 40. 2. 3. 4.
 Dan. 1. 9. Tob. 1. 13. Act. 24. 23. v. 27. 3. v. 8. 28. 16.

Gratitudo commendatur, Genes. 4. 3. v. 8. 20. v.
 34. 21. v. 23. 24. 2. v. 24. 48. v. 26. 25. Exod. 15. 1. Levit.

25. 6. Numer. 15. 17. v. 31. 48. Deuter. 4. 9. v. 6. 5.
 Iudic. 5. 1. 1. Regum 21. 1. v. 14. 35. v. 31. 11. 2. Regum
 10. 2. v. 19. 33. 3. Regum 2. 7. 1. Paral. 29. 10. 10.
 2. Paral. 15. 11. v. 20. 26. Hesh. 6. 2. Tob. 9. 1. v. 12.
 1. 7. Eccli. 7. 22. v. 32. 28. v. 35. 13. 1. Mach. 4. 24. v. 5.
 14. 2. Machab. 3. 33. Matth. 11. 25. Marc. 6. 19. Luc.
 18. 41. Ioan. 11. 41. Act. 4. 21. v. 27. 35. Roman. 6.
 17. 2. Corinth. 6. 1. Ephes. 5. 19. Philip. 4. 6. Colos.
 2. 7. v. 3. 15. 1. Thess. 5. 18. 2. Thessal. 1. 3. 1. Timoth.

Gratia agenda ante & post cibum sumptum,
 Deuter. 8. 10. 1. Regum 9. 15. Esai. 62. 9. Matth. 14.
 19. v. 15. 36. v. 26. 25. Marc. 6. 41. v. 8. 6. v. 14. 11.
 Luc. 9. 16. Ioan. 6. 11. 23. Act. 27. 15. Roman.
 14. 6. 1. Corinth. 10. 30. 1. Timoth. 4. 3.

G V L A, vide Ebrietas, & Ciborum luxus.

H.

HÆREDICOS, & infideles relinquit Deus
 Had iustorum probationem, Iudic. 3. 1. 1. Cor.
 11. 19.

Hæretici iam inde à temporibus Apostolorum
 extiterunt, 1. Timoth. 1. 20. 2. Timoth. 2. 18. 1. Ioan.
 7. 18. 2. Ioan. 7. Apoc. 2. 13.

Hæreticos futuros etiam nostris temporibus præ-
 dictum est, Matth. 24. 5. 24. Ioan. 7. 41. 1. Timoth.
 4. 1. 2. Timoth. 3. 1. 2. Petr. 2. 1. v. 1. Iude. 18.

Hæreticorum mores & doctrina, ibidem.

Hæretici vitandi, Deuter. 13. 1. Matth. 7. 15.
Rom. 16. 17. 2. Tim. 2. 17. V. 3. 5. Tit. 3. 10. 2. Thess. 3.
14. Ioan. 2. 10.

Hæretici male tolerantur à præfectis, Apo. 2. 14.

Hæretici tollendi è medio, Deut. 13. 5. V. 18. 10.

1. Reg. 18. 40. 4. Reg. 10. 25.

Hæresis fornicatio spiritualis: vide Fornicatio.

H A Z A E L famulus Benhadad regis Syriæ, 4.
Regum 8. 11. 15. Iuxta mandatum Domini, 3. Regum
19. 15. Percussit Israel in universis finibus suis, 4. Reg.
10. 12. V. 12. 17. V. 13. 3. quemadmodum prophetatum
est, 4. Regum 8. 11. 13. moritur. 11. 24.

HELIAS vir pilosus, & zona pellicea cinctus
renibus, 4. Regum 1. 8. Helia orationis efficacia, 3.
Regum 17. 1. Iac. 5. 17. 18. alitur ministerio corvi, 3.
Regum 17. 2. excitat puerum mortuum, 17. 19. occi-
dit Prophetas Baal, 18. 40. fugit Iezabel, 19. 3. mit-
tuntur in Damascum, ut ungeret Hazael regem Syriæ,
19. 15. mittitur ad Achab, 21. 17. ad Heliam missi
Principes quinquagenarii cum suis, igne caelitus de-
misso consumuntur, 4. Reg. 1. 10. assumitur per turbu-
lentiam in celum, 2. 11. apparet in transfiguratione
Domini, Matth. 17. 3. Lucæ 9. 30.

HELIODORVS à cubiculis Seleuco, tentat
thesaurum templi auferre, 2. Mach. 3. 7. 13. punitur
à Deo, 3. 24.

HELISEVS: vide Eliseus.

HERODES

HERODES Ascalonita occidit infantes,
Matth. 2. 16. & moritur, 2. 19.

Herodes Antipas filius Herodis, tetrarcha Ga-
lilææ, Luc. 3. 1. occidit Ioannem Baptistam, Matth. 14.
9. Herodes & Pilatus morte Christi inter se recon-
ciliantur, Luc. 23. 12. Actor. 4. 27.

HERVS & Hera: vide Dominus & Domina.

HESRON filius Phares, Gen. 46. 12. Matth.
1. 3. reliquit post se Aram, & appellatur Iephonne,
1. Paral. 4. 15.

H E S T H E R fit uxor Assueri, Hesth. 2. 2.
precibus suis apud Assuerum latam de Iudæis uno
die occidendis sententiam revocat, Hesth. 8. 3. 8.

HIEREMIAS: vide Jeremias.

HIERUSALEM: vide Ierusalem.

HOLOFERNES dux Nabuchodonosor mit-
titur contra Israel, Iudith 2. 4. blasphematur Deum,
6. 1. obsidet Bethuliam, 7. 1. proprio gladio cervix ei
præciditur, 13. 8. caput ejus conspiciendum ponitur in
muris civitatis, 14. 1. totus Assyrius exercitus se in
fugam dedit, 15. 1.

HOMO creatus est ad imaginem Dei, Genes.
1. 26. V. 27. V. 5. 1. V. 9. 6. Sapient. 2. 23. Eccli. 17. 1.
Iob 10. 8. Psalm. 118. 71. Iacob. 3. 9.

Homo maledicatur, Genes. 3. 17. benedicatur in
Christo, Genes. 12. 3. V. 22. 18. Galat. 3. 8.

HOMINIS regeneratio, Matth. 18. 3. Ioan.
3. 13. V. 3. 1. 5. V. 4. 14. V. 7. 38. 1. Cor. 4. 15. Gal. 4. 19.
F 2 Ephes.

Ephef. 4, 21. Colof. 3, 8. Tit. 1, 5. 1, Petr. 1, 23. v. 2.
2. Iacob. 1, 18.

Homo pulvis & lutum, Genef. 2, 7. v. 3. 19. v.
18, 27. Ecclef. 12, 7. Eccli. 17, 1, v. 18, 8, v. 41, 11.
Iob 4, 19, v. 10, 8, v. 34, 15. Pfalm. 77, 39, v. 103, 14.
v. 145. 4. Efaie 40, 6.

HOMICIDIUM, lege Dei prohibitum,
latrocinium, & sanguinis effusio, Genef. 4, 8. v. 9.
6, v. 37, 18. Exod. 2, 12, v. 10, 13, v. 22, 1. Levit. 24, 11.
Numer. 25, 7. Deut. 5, 17, v. 19, 4, 11, v. 21, 1, v. 27.
24. Iofue 20, 3. Iudic. 9, 5, 1, Regum 18, 17, 2, Regum
3, 27, v. 4, 7, 12, 3, Regum 2, 5, 25, 34, 46. 4, Regum
34, 5, v. 21, 16. Proverb. 6, 17, v. 18, 17. Eccli. 34, 25.
27. Thren. 4, 13. Ezech. 11, 6, v. 22, 2, v. 24, 6. Hof.
4, 2. Matth. 5, 21, v. 19, 18, v. 23, 34, v. 26, 51.
Ioan. 8, 44. Roman. 13, 9. Galat. 5, 21, 1, Ioan. 3, 11.
Apocal. 13, 106

HONOR qui ab hominibus proficiscitur, non
magni faciendus, Num. 16, 1. Iudic. 9, 1, 1, Regum
10, 27, 2, Reg. 15, 1, 3, Reg. 1, 5. Eftb. 3, 1. v. 6, 6.
Eccli. 9, 16, v. 10, 29, 30. Ierem. 9, 23. Matth. 6, 1, v.
8, 4, v. 9, 30, v. 17, 9, v. 20, 21, 26. Marc. 1, 44, v. 5, 43.
v. 7, 36, v. 8, 26, v. 9, 8, v. 10, 35, 45. Luc. 12, 24. Ioan.
6, 15, v. 8, 50, v. 42, 43. Act. 10, 26, v. 14, 14. Galat.
6, 2. Phil. 2, 3, 1, Theff. 2, 6, 1, Petr. 5, 3, 3, Ioan. 90.
Apoc. 19, 10, v. 11, 9.

Honor Dei : quere Gloria.

Honorandi parentes : vide Parentes.

HOSP

HOSPITALITAS commendatur, Efaie
58, 7. Matth. 25, 36. Luc. 14, 13. Roman. 12, 13. 1,
Timoth. 3, 2, Tit. 1, 8, 1, Petr. 4, 9, 3, Ioan. 5, 9.
Hebr. 13, 2. Iacob. 1, 27.

Hospitalitatis exempla, Gen. 18, 3, v. 19, 2, v. 24.
31. Iofue 2, 2. Iudic. 11, 15, v. 19, 4, 9, 3, Regum 17,
10, 17, 4, Reg. 4, 8. Iob 1, 4, v. 31, 17. Tob. 2, 1. Luc. 10,
18, v. 19, 6. Act. 16, 15, v. 28, 2, 7.

Inhospitalitas, Iudic. 8, 5, 19, 18, 1, Regum 25,
9, 14. Sapient. 19, 15.

HMILITAS Deo grata est, Genef. 18, 27,
v. 29, 31, v. 41, 40. Iudic. 6, 15, 1, Regum 1, 2, v. 2, 1.
2, v. 7, 9, 10, 2, Reg. 6, 16, 21, 2, Par. 22, 6, 8, v. 31.
26, v. 33, 12, v. 34, 26. Pfalm. 33, 19. Prover. 11, 2, v.
16, 19, v. 18, 12, v. 22, v. 25, 7, v. 29, 23. Efaie 37, 1, v.
57, 15, v. 66, 2. Ierem. 1, 6. Ion. 3, 5. Eccli. 3, 18, v. 7.
19. Iudit. 4, 7, 11, v. 9, 16. Matth. 11, v. 5, 3, v. 8, 8, v.
11, 19, v. 15, 27, v. 18, 4, v. 20, 26, v. 21, 5, v. 23, 7, 11.
Marc. 9, 34, v. 10, 43. Luc. 1, 48, v. 9, 47, v. 14, 7, 11, v.
15, 19, v. 18, 33, v. 22, 26. Ioan. 13, 4. Act. 10, 26.
Roman. 11, 20, v. 12, 16, 1, Corinth. 4, 6, v. 15, 8. Phil.
2, 3, Coloff. 3, 12. Hebr. 11, 24, 1, Petr. 5, 5. Iacob.
1, 9, v. 4, 10. Apocal. 4, 10, v. 19, 10.

HYMENÆVS pseudoapostolus, 2, ad
Tim. 2, 17.

HYPOCRISIS, 1, Reg. 16, 11. v. 18. v.
3, Regum 16, 2, 7, 4, Regum 1, 6, 9. Iob 8, 13, v. 13, 16.
v. 15, 34, v. 20. v. 27, 8, v. 36, 13. Proverb. 30, 15.

3

Eccli.

Eccli. 1, 16, v. 19, 24. *Esaia* 29, 13, v. 18, 2. *Ierem.* 9. *B. Ezech.* 33. 30. *Malach.* 3, 11, 2. *Machab.* 6, 24. *Matth.* 2, 7, 16, v. 6, 2, 16, v. 7, 5, v. 15, 7, v. 16, 3, v. 22. 18, v. 23. v. 24, 11. *Marc.* 7. 6. *Luc.* 11, 44. v. 11, 1. 16, v. 18. 11. *Actor.* 1, 1, v. 8, 18, v. 13, 8. *Roman.* 2. 2. *Galat.* 2, 13, 1. *Timoth.* 4, 2, 2. *Timoth.* 1, 1. *Ihes.* 12, 1, *Petr.* 2, 1.

I.

IABES in Galaad opprimitur ab Israel, *Iudic.* 13. 10. obsidetur, 1, *Regum* 11, 1. viri Iabes Galaad exhibent misericordiam Sauli, & filio ejus, 11, 12.

IACOB filius Isaac nascitur, *Genes.* 25. 23. emit à fratre Esau primogenita, *Genes.* 25. 11. praecepit Esau benedictionem, 27. 1. 2. proficiscitur ad Laban, 28. 10. videt scalam, & vovet votum, 28, 11, 20. servit Laban pro duabus filiabus, 29. 18. revertitur in patriam, 31. 17. luctatur cum angelo, 32, 24. vocatur Israel, 32, 27, v. 35. 10. 3, *Regum* 18. 31. mittit filios in Aegyptum, 42. 1. migrat cum tota sua familia in Aegyptum, 46. 2. *Deuter.* 10. 22. filios Ioseph adoptat in suos 48, 5. 8. benedicit duodecim filiis, & moritur, 49. 11. sepelitur cum patribus suis in terra Chanaan, 50. 4. 7. secundum promissionem, 47, 29. & secundum mandatum, 49, 20. commendatur, *Eccli.* 44. 24. vide Israel.

Iacobus

Iacobus Zebedi filius vocatur, *Matthaei* 4. 20. occiditur, *Actor.* 12. 2.

IE B V S appellatur Ierusalem, *Iosue* 15. 8. *Iudic.* 19, 10. 1, *Paral.* 11, 4. Iebseos expugnare non poterat Israel, *Iudic.* 1, 21. superantur tamen à David, 2, *Regum* 5. 8.

IE H V filius Hanani prophetae arguit regem Iosaphat, 2, *Par.* 19. 2, mittitur ad Baasa regem Israel, 3, *Regum* 16. 1, 7.

Iehu filius Iosaphat filii Namsi ungitur, ut rex esset Israel, ad delendam domum Achab, 4, *Regum* 9. 2. 6. juxta praescriptum, 3, *Regum* 19. 16. occidit Iezabel, 4, *Reg.* 9. 30. 31. occidit septuaginta filios Achab, 10. 1. jubet comprehendere & jugulari fratres Ochozia regis Iuda, 10. 14. perdit servos Baal, 4, *Reg.* 10, 17. 25. moritur, 10. 35.

IE I V N I V M & jejunandum esse, *Joel.* 2. 12. *Tub.* 12, 8. *Matth.* 6. 16. *Marc.* 2. 20. *Luc.* 2. 36. v. 5. 35. *Rom.* 13. 13. 1, *Corinth.* 7. 5. 2, *Corinth.* 6. 5. v. 11, 27. *Actor.* 13, 2, 3, 14, 22. *Ephes.* 5. 18. 1, *Thess.* 5. 6. *Tit.* 2. 2. 1, *Petr.* 1, 13. v. 5, 8. vide Quadragesima.

Ieiunii meritum, *Ier.* 35. 14, 19. *Iona* 3, 7, 9, 10. *Iudith* 4, 8, v. 8. 6. *Matth.* 6. 17. v. 17. 21. *Luc.* 2. 37.

Ieiunatur pro mortuis, 1, *Regum* 31. 13. 2, *Reg.* 1. 12, v. 3, 16, 1, *Paral.* 10. 12.

Ieiunii exempla, *Exod.* 24. 18, v. 34, 28. *Deut.* 9. 9, 18. *Iud.* 26. 26, 1, *Reg.* 7, 6, v. 31, 13. 2, *Reg.* 3, 35, v. 12. 16, 2, *Par.* 20, 30. 1, *Esd.* 8. 21. 2, *Esd.* 1. 4. *Hesth.* 4. 5.

F 4

Psalms

Psal. 34. 11. *Ierem.* 36. 9. *Daniel.* 10. 3. *Iona* 3. 5.
Iudith 4. 7. *V.* 8. 5. *Tob.* 3. 10. *Matth.* 4. 2. *V.* 9. 14.
Luc. 2. 37. *V.* 5. 33. *Aeth.* 10. 30. *V.* 13. 3. *V.* 14. 25.

Ieiunium indictum à rege Saule, 1. *Reg.* 14. 24.
à Iosaphat, 2. *Par.* 20. 3. *à Ninivitis & eorum rege*,
Iona 3. 5. 7. *ab Esdra*, 1. *Esdr.* 8. 21. *ab Hesther &*
Mardocheo, *Hest.* 4. 16. *vide Abstinencia.*

I E R E M I A S propheta ex *Anathoth*, *Ierem.*
 20. 27. vocatur, & à Deo mittitur, 1. 4.

Ieremias persecutionem patitur, *Ierem.* 8. 19.
V. 20. 1. *V.* 26. 7. *V.* 33. 1. *V.* 37. 12. *V.* 38. 4. 7.

Ieremias invenit gratiam apud Nabuchodonosor, *Ierem.* 39. 11.

Ieremias vinculis solvitur à Nabuzardan,
Ierem. 40. 1.

Ieremias luget Iosiam, 2. *Paral.* 35. 25.

I E R I C H O expugnatur & exuritur, *Ios.* 6.
 20. 24. reedificatur ab *Hiel*, 3. *Regum* 16. 34. appellatur
civitas Palmarum, *Deut.* 34. 3. 2. *Par.* 28. 15.

I E R O B O A M filius *Nabat*, servus *Salomonis*, fit inimicus *Israeli*, 3. *Reg.* 11. 26. 2. *Paral.* 1. 6.
 fit rex decem tribuum, 3. *Regum* 12. 20. juxta verbum
Abie, 11. 29. erigit duos aureos vitulos, & falsum
 cultum Dei, 12. 28. 31. idq. punitur & exprobratur,
 14. 7. *V.* 15. 25. *V.* 16. 19. 26. 4. *Reg.* 13. 3. *V.* 10. 29. 31. *V.*
 13. 2. 6. 11. *V.* 14. 24. *V.* 15. 2. 18. 24. *V.* 17. 22. *V.* 23. 15.
manus ejus exarescit, 3. *Regum* 13. 4. curatur, 13. 6.
 moritur, 14. 20. tota ejus domus perditur, 15. 29. juxta
 quod

quod prædictus fuerat, 14. 10. contra *Ieroboam*,
Amos 7. 10.

Ieroboam filius Ioas fit rex Israel, 4. *Regum* 13.
 33. *V.* 14. 16. moritur, 14. 29.

I E R V S A L E M expugnatur à filiis *Judæ*,
Judic. 1. 8. eligitur à Deo in habitaculum, 3. *Regum*
 8. 2. 2. *Paral.* 6. 2. *V.* 7. 16.

Ierusalem appellatur Iebus, 19. 15. 8. *Judic.*
 10. 10. 1. *Paral.* 11. 4.

Ierusalem appellatur Salem, *Psal.* 75. 3.

Ierosolymam quæ tribus Iacob inhabitaverint,
 2. *Paral.* 9. 3. 2. *Esdr.* 11. 1.

Ierusalem obsidetur à rege Syriæ & Israelis,
 4. *Regum* 16. 5. à rege *Nabuchodonosor*, 4. *Regum*
 24. 10. *V.* 25. 1.

Ierusalem exuritur & evertitur, 4. *Reg.* 25. 9.
 iterum excolitur & reparatur, 2. *Esdr.* 3. 2. *V.* 6. 15.

Contra *Ierusalem & ejus ciues*, 4. *Reg.* 11. 12. *V.*
 23. 27. *Esa.* 2. 6. *V.* 3. 1. *V.* 22. 1. 8. *V.* 29. 1. 7. *V.* 65. 2.
Ier. 4. 3. 2. *V.* 7. 2. *V.* 13. 2. *V.* 17. 19. *V.* 19. 2. 6. *V.* 21. 3.
V. 23. 39. *V.* 25. 8. *V.* 32. 3. 26. *V.* 34. 1. *V.* 38. 3. *V.*
 39. 8. *Ezech.* 3. 6. *V.* 4. 2. *V.* 5. 2. *V.* 10. 2. *V.* 15. 2.
V. 21. 6. *V.* 22. 2. *V.* 23. 2. *Sophon.* 3. 1.

Ierusalem destruenda per Romanos, *Daniel.* 9.
 26. *Zacha.* 14. 1. *Matth.* 24. 1. 16. *Luc.* 13. 35. *V.* 19.
 41. *V.* 20. 16. *V.* 21. 6. *Ioan.* 11. 48.

Ierusalem spiritualis, Ecclesia sancta, *Psal.*
 133. 3. *Esaia* 33. 20. *V.* 54. 11. *V.* 60. 2. *V.* 62. 6. *V.* 65.

16, 18. Tob. 11. 19. Baruch 5. 1, 7. Galat. 4. 26. Hebr.
11. 10. v. 12. 22. Apoc. 3. 12. v. 21. 2, 10.

IEZABEL impia, impij Achab conjunx, 3.
Reg. 6. 31. v. 21. 5. 7. occidit prophetas Domini, 18. 4.
11. minatur Helia prophetæ mortem, 19. 2. à canibus
dilaceratur, 4. Regum 9. 33. juxta verbum Helia pro-
pheta, 1. Regum 21. 23.

ILLUMINATI dicuntur Baptizati, Hebr.
6. 4.

IMAGINES jussit DEVS fieri, Exod. 25.
18. * Num. 21. 8. *

Imagines fecit Salomon, 3. Reg. 6. 35. v. 7. 35.
29. 16. v. 10. 19. 2. Paral. 3. 10. 14. v. 4. 3.

Imaginum usus, Numer. 21. 8. Sapient. 16. 6.
Iosue 2. 16. *. de altari in testimonium & memoria
am extructo.

IMMISERICORDIA, & ejus meritum,
Exod. 1. 11. Deut. 21. 3. Iud. 8. 6. 15. 1. Reg. 25. 10.
38. Iob. 20. 19. Proverb. 11. 10. Eccli. 12. 13. Amos 1. 6.
Matt. 18. 30. 34. v. 15. 41. Luc. 16. 21. 23. Iac. 2. 13.

IMPATIENTIA, & ejus punitio, Exod.
14. 11. v. 16. 24. v. 16. 2. v. 17. 2. Num. 11. 1. 10. v. 14.
1. 26. v. 21. 6. Iob. 5. 1. Proverb. 12. 16. Eccli. 2. 16.

IMPIORVM dicta, facta, & cogitata con-
trapios, Sapient. 2. 3. Psalm. 9. *. 10. *. 11. *. 13. *.
Proverb. 4. 14.

Impiorum prosperitas, Iob 10. 3. v. 21. 7. 10. Psalm.
72. 2. 8. v. 21. 8. 4. Esd. 3. 28. 31. Jer. 12. 1. Abac. 1. 13.
Mach. 6. *. Impie-

Impiorum prosperitas bonis admirationem pa-
rit, Iob 21. 7. 13. Psalm. 72. 2. Eccles. 7. 16. Ierem.
12. 1. Abac. 1. 13. Malach. 3. 15.

Impii incidunt in mala, quæ pijs pararunt, 1. Reg.
17. 42. v. 31. 4. Hesib. 7. 10. Psalm. 7. 16. v. 9. 16. v. 34.
8. v. 36. 14. Proverb. 16. 27. Eccles. 10. 8. Esaiæ 33. 1.
Ierem. 48. *. Daniel. 3. 12. v. 6. 24. v. 13. 62. Eccli.
27. 28. *. Iudith. 13. 4. Apoc. 18. 6.

Impii incidunt frequenter in malum, quod ti-
ment, Iob 6. 16. Prov. 1. 26. v. 10. 24. Esaiæ 66. 4.

Impiorum subita & improvisa punitio, dispersio
& eversio, Gen. 7. 21. v. 14. 15. v. 19. 24. v. 34. 25. Exod.
14. 24. Levit. 10. 2. Num. 11. 31. v. 16. 32. Iosue
10. 9. v. 11. 7. Iudic. 4. 20. v. 7. 11. v. 15. 21. v. 8. 11. v. 16.
28. 1. Regum 30. 16. 2. Reg. 13. 28. 3. Reg. 16. 2. v. 18.
40. v. 20. 13. 19. Iob 4. 8. v. 5. 3. v. 8. 13. v. 15. 20. v. 18. *.
v. 20. *. v. 27. 14. v. 36. 12. Psalm. 1. v. 36. *. Prov.
2. 27. v. 6. 15. v. 10. 25. v. 12. 7. Esaiæ 5. 14. v. 47. 9. Ier.
25. 8. Daniel. 5. 30. 1. Mach. 2. 62. v. 43.

Impios quæ maneat pœna, Matth. 24. 38. Luc.
12. 10. 46. v. 16. 23. 25. v. 17. 17. 29. 1. Thess. 5. 3.

Impiorum punitio bonis est ad timorem & can-
tionem, Deut. 13. 31. v. 17. 18. v. 19. 20. v. 21. 1. Prov. 10.
25. v. 21. 33. Eccli. 23. 37. Act. 5. 11. 1. Tim. 5. 20.

Impios deridebit Deus, Psalm. 2. 4. v. 16. 11. v.
38. 9. Proverb. 1. 26. Sapient. 4. 12.

IMPOSITIO manuum varia in veteri te-
stamento, Gen. 48. 14. Exod. 29. 10. Levit. 1. 4. v. 2.
Numer.

INDEX

Numer. 27. 28. Daniel. 13. 34. Marc. 10. 16.

Impositio manuum in sacramento ordinis & confirmationis, Act. 6. 6. v. 8. 17. v. 13. 3. v. 19. 6. 1. Timoth. 4. 14. v. 5. 22. 2. Timoth. 1. 6.

IMPUDICITIA contra naturam, Genes. 19. 5. v. 18. 7. Levit. 18. 23. v. 20. 13. Iudic. 19. 22. 30. Roman. 1. 27. 1. Corinth. 6. 10. Ephef. 5. 12. 1. Timot. 1. 10. 1. Petr. 2. 7. 8.

INCANTATIONES & maleficia, Exod. 7. 11. v. 8. 8. v. 22. 18. Zevit. 19. 31. v. 10. 6. 27. Num. 23. 23. Deuter. 18. 10. 1. Regum 18. 3. 4. Regum 17. 17. v. 21. 6. Esaiæ 2. 6. v. 44. 25. v. 47. 13. Ierem. 10. 2. Daniel. 2. 2. 10. Mich. 5. 11. Act. 8. 8. v. 13. 6. v. 16. 16. v. 19. 19. Galat. 5. 20. Apoc. 18. 23. v. 21. 8.

INCESTVS grave peccatum, Levit. 18. 6. 7. v. 20. 11. 14. Deut. 22. 30. 1. Corinth. 5. 12.

INDULGENTIÆ, 2. Corinth. 1. 10.

INFERNVS & damnatio parata Diabolo & angelis ejus, vide Damnatio.

Inferni poena varia & horribilis, Deut. 32. 22. Job 24. 19. Psalm. 10. 6. v. 20. 10. v. 48. 15. v. 111. 10. Sapient. 11. 17. Eccli. 21. 10. Esaiæ 30. 33. v. 33. 11. 13. 14. v. 34. 9. Ierem. 9. 15. Mal. 4. 1. Matthai 8. 12. Luca 13. 17. v. 16. 23. Apoc. 14. 9. v. 18. 7. v. 20. 14. nunquam terminanda, Esaiæ 66. 24. Matth. 25. 41. 46. Marc. 9. 47. 2. Thess. 1. 9.

INFIDELITAS, vide Fides.

INFIRMITAS corporalis, vide Egrotatio.

INGRA

BIBLICVS.

INGRATITUDO, & ejus punitio, Gen. 31. 1. v. 40. 23. Exod. 1. 8. Deut. 23. 3. Iudic. 2. 1. v. 6. 8. v. 8. 31. v. 12. 11. Regum 10. 18. v. 12. 8. v. 21. 3. 10. 2. Regum 14. 30. 2. Paral. 24. 21. Proverb. 17. 13. Esaiæ 1. 2. v. 1. 4. Ierem. 2. 5. 6. Ezech. 16. 3. Hos. 10. 1. v. 1. 2. 6. Mich. 6. 3. Sap. 16. 29. 1. Mach. 16. 16. 19. Matth. 11. 20. Luca 17. 18. Ioan. 11. 46. Roman. 1. 21. 2. Timoth. 3. 2.

INIMICVS non passim contemnendus est, 1. Regum 14. 14. v. 17. 43. 2. Regum 21. 20. 3. Regum 20. 4. 4. Regum 14. 8.

Inimico reconciliato non temere credendum est, 1. Regum 24. 17. v. 26. 21. 2. Regum 3. 26. 1. Mach. 12. 24.

INIQUITAS abundabit, 4. Esdr. 5. 2. v. 14. 16. Matthai 24. 12. 1. Ioan. 5. 19. vide Impi & Mali.

INNOCENTIA sua cuiq. tuenda, & male suspiciones amovenda, Iosue 22. 22. 1. Regum 1. 14. 3. Regum 18. 17. Ierem. 37. 12. Act. 2. 14. v. 6. 14. v. 7. 1. v. 18. 17.

INOBEDIENTIA ejusq. punitio, Genes. 3. 16. 17. v. 19. 17. 26. Levit. 10. 1. v. 2. 14. Num. 14. 28. 41. v. 16. 31. v. 20. 24. Deuter. 11. 16. 28. v. 17. 12. v. 18. 19. 20. v. 17. 16. v. 28. 15. 1. Regum 12. 5. v. 13. 11. v. 15. 24. v. 28. 16. 2. Regum 6. 6. 3. Reg. 11. 9. v. 13. 15. 11. v. 14. 17. v. 20. 31. 2. Paral. 7. 19. 4. 25. 16. 19. Esaiæ 24. 5. Ierem. 11. 3. 5. v. 13. 8. v. 17. 27. 17. 26.

INDEX

27. V. 26. 4. V. 35. * Ionæ 1, 3. Matth. 17. 17. Act. 17. 7.
39. Roman. 2. 8. Galat. 3. 10. 2. Theff. 1. 8.

INVIDIA & odium, Gen. 4. 5. V. 26. 14. V.
27. 41. V. 30. I. V. 37. 4. 11. Exod. 1. 8. 10. 13. Levit. 19.
17. Num. 12. 1. V. 35. 20. 25. Deut. 19. 11. 1. Reg. 18.
7. 11. Sapient. 2. 24. Prov. 10. 12. 18. Ezech. 2. 16.
Daniel. 6. 3. Luca. 15. 18. Ioan. 12. 4. Rom. 1. 29. V.
13. 13. Galat. 5. 16. 20. Iacob. 3. 14. V. 4. 2. 1. Petr.
2. 1. 1. Ioan. 1. 13. 15. V. 4. 20.

IOAB filius Sarvia, 2. Reg. 2. 13. confodit Ab-
ner, 3. 27. reconciliat Absalonem per Thecuam, 14. *.
confodit Amasa, 20. 9. confoditur ipse, 3. Reg. 2. 18.
34. iuxta mandatum David, 2. 5. 7.

IOACHAZ filius Iehu, rex Israel, 4. Regum
10. 15. V. 17. I.

Ioachaz filius Iosia exiit regno, & vehitur
in Ægyptum, ubi & moritur, 4. Reg. 23. 34. captivi-
tas ejus prædicitur, Ezech. 19. 4. appellatur Iohanan,
1. Paral. 3. 15. post ipsum creatur rex frater ejus Eli-
achim, 4. Reg. 23. 34.

IOACHIN filius Ioachim, fit rex Iuda, 4. Re-
gum 24. 8. ducitur captivus à Nabuchodonozor in
Babyloniam, 24. 12. 15. dimittitur ex carcere, & ad
honores evehitur, 25. 24. appellatur Iechonias, Iere.
37. 1. appellatur Neri, Luca. 3. 27. ei succedit patruus
Matthanas, 4. Regum 24. 17.

IOACIM, antea dictus Eliacim, filius Iosia,
fit rex Iuda, 4. Regum 23. 34. 3. Esdr. 1. 37. combus-
sit libros

BIBLICVS.

fit libros sermonum Ieremie, Ierem. 36. 21. appel-
latur Melchi, Luca. 3. 24. moritur, 4. Regum 24. 15.
post ipsum constituitur rex filius Ioachim, 4. Regum
24. 6.

IOANNA uxor Chusa sequitur Christum,
Luca. 8. 3.

IOANNES Baptista filius Zachariae, Luca.
1. 55. 19. 60. Evangelium regni denunciatur, & bap-
tizat, Matth. 3. 1. Marc. 1. 4. 5. Ioan. 1. 18. V. 3.
23. 26. vestitus ejus ex pilis camelorum, & v. Elu lo-
custa et mel sylvestre, Marc. 1. 6. noluit haberi major
quam erat, Ioan. 1. 19. 20. 26. V. 3. 38. mittit discipu-
los ad Christum, Matth. 11. 2. capite truncatur,
Matth. 14. 8. Marc. 6. 27. dicitur Helias, Malacl.
4. 5. Matth. 11. 14. V. 17. 10. Luca. 1. 17.

Ioannes filius Zebedei vocatur, Matth. 4. 22.
unice à Christo diligitur, Ioan. 13. 23. V. 19. 26. V. 20.
23. V. 21. 7. 20. scribit quæ vidit, Ioan. 19. 35. V. 21. 24.
1. Ioan. 1. 1.

IOAS filius Ochozæ solus evadit, dum senatus
regius occiditur, 4. Regum 11. coronatur rex in Iu-
da, 11. 12. occidit Zachariam filium ioiadæ, 1. Paral.
24. 21. Matth. 23. 35. occiditur à suis ministris,
1. Paral. 24. 25. 4. Regum 12. 20. post ipsum filius
ejus Amasias rex constitutus est, 1. Paral. 3. 12. 25.
Paral. 24. 27.

Ioas filius Ioachaz rex Israel, 4. Regum 13. 20.
pugnat contra Amasias, subvertit mœnia Ierusa-
lem.

lem, destruit templum, & moritur, 4, Regum 14. 13. 16.

IOIADA Sacerdos iussit occidit Athalia reginam, 4, Regum 11. 15. 2, Paral. 24. 14. moritur, 24. 15.

IONAS prophetat, 4, Regum 14. 25. precipiatur in mare, Iona 1. 15. deglutit eum piscis à Domino preparatus, 2. 1. in cuius ventre erat tribus diebus & tribus noctibus, ibidem, Matth. 12. 40.

IONATHAS filius Saulis prostermit Philistaeos, 1, Regum 15. 3. v. 14. 1. 11. liberatur per populum à patre ob mel degustatum occidendus, 14. 45. ferit fœdus cum Davide, 18. 1. v. 20. 8. v. 23. 18. ceditur, 31. 7.

Ionathas filius Mathathia, praefectus militaris Iudeorum, 1, Machab. 9. 31. fœdus init cum Demetrio, 10. 1. 15. capitur, 12. 48. occiditur cum suis filius, 13. 21.

IORAM filius Iosaphat rex Iuda, 1, Regum 22. 51. occidit sex fratres suos, 2, Paral. 21. 4. moritur, 4, Regum 8. 24. 2, Paral. 21. 19.

Ioram rex Israel, 4, Regum 1. 17. v. 3. 1. procedit contra Hazael regem Syriae, 8. 28. accepto vulnere suratur in Iezabel, 9. 15. moritur, 9. 24.

IOSAPHAT filius Asa rex Iuda, 1, Regum 22. 41. mittit qui verum Dei cultum doceant in civitates Iuda, 2, Paral. 17. 7. fœdere jungitur cum imperio Achab, 18. 3. ideoq. arguitur à propheta, 19. 2. jungit

jungit se Ochasia, 2, Paral. 20. 35. moritur, 21. 1. habuit successorem filium Ioram, 1, Paral. 1. 11.

IOSEPH filius Iacob, Genes. 30. 21. videt somnium, 37. 5. 9. venditur à fratribus Ismaelitis, 37. 25. Psalm. 104. 17. falsò accusatur, Genes. 39. 17. mittitur in carcerem, 39. 20. v. 41. 14. constituitur dominus universae Aegypti, 41. 40. datur ei filia Putipharis uxor, 41. 45. detegit se fratribus suis, 45. 1. moritur, 50. 25. ossa ejus transferuntur ex Aegypto, Exod. 13. 19. sepelitur in Sichem, Ios. 24. 32.

Ioseph conjunx B. virginis Mariae, Matth. 1. 16. fugit in Aegyptum, 2. 14.

IOSIAS filius Amon rex Iuda, 4, Reg. 21. 24. v. 22. 25. ejus natiuitas praedicta est, 3, Reg. 13. 1. legit librum Legis, 4, Regum 23. 2. celebrat Pascha, 23. 21. vulneratur à sagittariis, & moritur, 2, Par. 35. 23. 24. 4, Regum 23. 29. lugetur, 2, Par. 35. 24. ei succedit Ioaiaz, 4, Reg. 23. 30. 34.

IOSUE pugnat contra Amalech, Exod. 17. 9. 11. mittitur exploraturus terram Chanaan, Num. 13. 2. eam populo commendat, 14. 6. constituitur loco Moysis dux populi, 27. 18. Dent. 3. 21. v. 22. 31. 1. 7. 14. Iosue 1. 6. mittit exploratores, 2. 1. transit Iordanem, 3. 16. erigit duodecim lapides in Galgal, 4. 3. 8. 20. Angelus Domini appar. ei, Ios. 5. 13. benedicit populo, 8. 33. ascendit Iosue ad liberandos Gabaonitas, 10. 7. Sol & Luna steterunt ad imperiū Iosue 10. 12. reueritur Iosue in Galgal post liberatos Gabaoni-

tas, 10, 41. percutit 11. reges, 12. 25. accipit suam portionem in divisione terræ, 19, 49. moritur, 24, 29. Iudic. 2, 8. commendatur, Eccli. 46. 1.

IR A, Genes. 4. 5. Iob 5, 2. 2. Prov. 12, 16, v. 14, 30, v. 15, 18, v. 17, 19, v. 19, 19, v. 17 3, v. 29, 22. Eccles. 7. 10. Eccli. 25, 22, v. 28, 6, 14, v. 30. 26. Matth. 5, 22. Luc. 4. 28. Gal. 5, 20. Ephes. 4. 26. Col. 3. 8. Tit, 1. 7. Iacob. 3, 19.

IRÆ alterius cedendum potius quam repugnandum, Gen. 27. 42. Proverb. 21, 24, v. 29, 22. Eccli. 8, 19. Matth. 2. 13.

ISMAEL filius Abrahæ ex Agar nascitur, Genes. 16, 15. moritur, 25, 17.

Ismael filius Nathanie occidit Godoliam, aliosq. Iudeos, Ierem. 41, 2. 6.

ISRAEL appellatur, qui ante Iacob dicebatur: quare Iacob.

Israel populus & hereditas Domini, Exod. 3. 5, v. 5, 1, v. 6, 7. v. 19. 5. Levit. 30, 26. Deuter. 4. 20, v. 7, 6, v. 9, 20, v. 10, 15, v. 14, 2, v. 16. 18, v. 31. 9. 1. Regum 10, 1, v. 12, 22. 2. Regum 7. 23. 3. Reg. 8. 53. Esaie 19. 25, v. 43, 1. Ierem. 13, 11.

Decem tribus Israel separant se à domo David, 3. Reg. 12. 3. 9. 16. secundum verba Abia propheta, 11, 29. transferuntur in Assyriam, 4. Reg. 15, 29, v. 17. 6. secundum prophetiam, Deut. 4. 26. multi ex Israel sequuntur Levitas in Ierusalem, 2. Paral. 11. 13.

Contra

Contra decem tribus: vide Samaria.

IVDÆORVM caeremonia erant umbra figurorum, Exod. 13, 9, 14. Num. 15. 38. Deuter. 16. 1. Ezech. 20. 10. 1. Corinth. 10. 1. 2. Cor. 3, 13. Heb. 7. 17, v. 8, 5, v. 9, 1, 10, 23, v. 10, 1.

IVDÆORVM quædam certæ consuetudines, Gen. 32, 31. Iudic. 11. 40. Ruth. 4. 7. 2. Par. 35. 25.

IVDAS filius Iacob nascitur, Gen. 29. 35. negsciens concumbit cum filii sui uxore Thamar, 38. 15. spondet pro fratre suo Benjamin, 43. 9. prædicatur sceptrum non auferendum de Iuda, donec veniat Messias, 49. 10. Dent. 33. 7. Iudic. 1. 2. 2. Reg. 7. 12. 2. Paral. 6. 6.

Contra Iudam & Ierusalem: vide Ierusalem.

Iudas Machabæus eligitur dux fratrum suorum, 3. Machab. 2. 66. pugnat strenue, 3. 4. 5. v. 5. 7. 15. 2. Machab. 8, 1, v. 10. 16. 3. 11. 6, v. 12. 3. v. 13. 3. v. 14. 3. v. 15. 3. ceditur, 1. Mach. 9. 17.

Iudas Iscariotes eligitur in Apostolum, Matth. 10. 4. init pactum cum Phariseis, Luc. 22. 4. prodit Christum, Matth. 26. 20. 46. Marc. 14. 43. Ioan. 13. 5. secundum prophetiam, Psal. 40. 10, v. 14. 14. v. 108. 4. Ioan. 6, 70, v. 12, 4, v. 13, 21. suspendit se Matth. 27. 4. Actor. 1. 18.

Iudas Galilaus dispersus cum suis, Actor. 5. 37.

Iudas & Silas cum Paulo & Barnaba Antiochiam mittuntur, Actor. 15. 22. 27.

IUDICABUNT sancti de hoc mundo, Sap.
1. 8. v. 4. 1. Matth. 19. 28. 1. Corinth. 6. 2. Iudæ 14.

Iudicium peruersum: Eccli. 11. 9. Matthæi 7
1. v. 12. 7. Lucæ 6. 37 v. 7. 33. Ioan. 7. 24 v. 9. 16.
Actor. 18. 4. Roman. 2. 1. v. 14. 4. 13. 1. Corinth. 4. 5.
1. Timoth. 5. 21. Iacob. 4. 11.

Iudicium Dei extremum, & quemadmodum
Christus in fine mundi iudicaturus sit, 1. Reg. 2. 10. & 6.
vide Dies novissimus.

Iudicium debet precedere deliberatio & cogni-
tio causæ, Genes. 1. 11. v. 11. 1. v. 18. 11. Exod. 3. 8. v. 23.
2. Deuter. 13. 6. v. 17. 9. v. 19. 18. Ios. 7. 19. v. 22. 13.
Iudic. 20. 3. 11. Proverb. 18. 13. Eccli. 11. 7. Daniel.
13. 11. 1. Machab. 7. 7.

Iudicium hominum, vide *Opinio*.

Iudicium officium, & auctoritas, Exod. 18. 13.
21. v. 21. 2. v. 22. 2. v. 23. 2. v. 24. 11.
23. Deuter. 1. 13. 16. v. 17. 2. v. 18. 15. v. 21. 1. v. 27.
19. Ios. 7. 19. 1. Regum 8. 1. v. 12. 1. 2. Paral. 19. 6.
Eccli. 4. 50. v. 10. 1. v. 41. 12. Psalm. 81. 2. Proverb.
18. 13. 19. v. 24. 13. v. 28. 15. Esaiæ 5. 16. v. 10. 1. Je-
remiæ 5. 26. Lucæ 18. 2. v. 13. 1. 13. 23. Ioan. 7. 24.
v. 8. 15.

Iudices Israel rexerunt circa 350. annos, 1.
Efor. 13. 20.

Iudex universi mundi est Deus: vide *Deus*.

IUDITH vidua Bethulæ dives & honesta,
Iudith 2. 1. * præcidit Holoferni caput, 13. 10. mori-
tur, 16. 8.

IURARE

IURARE quatenus liceat vel non liceat, &
quàm variis modis contingat, Gen. 14. 22. v. 21. 24. v.
22. 16. v. 24. 3. v. 25. 33. v. 26. 3. 11. v. 31. 13. v. 42. 15. v.
47. 31. v. 50. 5. Exod. 13. 19. v. 20. 7. v. 22. 11. v. 23. 13.
Levit. 5. 4. v. 19. 22. Num. 14. 21. v. 30. 2. Deut. 6.
33. v. 7. 8. v. 10. 20. Ios. 2. 11. v. 6. 22. v. 9. 15. v. 23. 7.
Iudic. 21. 1. 7. 18. 1. Reg. 14. 24. v. 19. 6. v. 24. 21. v. 25.
34. v. 28. 10. v. 30. 15. 2. Reg. 3. 35. v. 19. 7. v. 21. 2. 17. 1.
Reg. 13. 29. v. 2. 8. v. 8. 31. v. 19. 2. 2. Paral. 6. 22. v. 15.
14. v. 36. 13. 1. Esdr. 10. 1. 2. Esdr. 10. 29. Iob 27. 1.
Psalm. 14. 4. v. 21. 4. v. 16. 12. v. 8. 4. v. 9. 4. 11. v. 101.
9. v. 109. 4. Esai. 14. 24. v. 19. 18. v. 45. 23. v. 49. 8. v.
54. 9. v. 65. 15. Ier. 4. 2. v. 5. 2. 7. v. 12. 16. v. 22. 5. v.
44. 26. v. 51. 14. Hos. 4. 15. Amos 6. 8. v. 8. 7. Ioph. 5.
5. Zach. 8. 17. Iudith 1. 12. Eccli. 21. 9. 17. Matth.
5. 33. v. 23. 16. 18. 20. 21. 22. Hebr. 6. 13. 16. Iacob.
3. 12. Apoc. 10. 6.

Iurandum non est temerè, nec per cælum, nec
per terram, nec per aliud, quod in iis est, Matth. 5.
34. Iac. 5. 12.

IUSTI verè in hac vita, Luc. 1. 6. v. 15. 7.
Ioan. 8. 36. v. 17. 17. 19. 1. Cor. 6. 11. Hebr. 11. 23. 2.
Pet. 2. 7. 1. Ioan. 3. 1. 7. Apoc. 3. 4. v. 14. 5. vide
Peccatum.

IUSTITIÆ summa perfectio non habetur
in hac vita, in qua sine peccato non vivimus, Gen. 6.
1. v. 8. 21. Exod. 34. 7. Num. 14. 18. 3. Reg. 8. 46. 2.
Par. 6. 16. Iob 4. 17. v. 9. 1. 15. 20. v. 25. 4. Psalm. 11.
G 3 I. V. 50.

3, V. 10, 7, V. 12, 1, V. 12, 3, V. 14, 2. Prov. 10. 9.
Eccles. 7. 21. Esa. 64. 4. Ier. 2. 19. 20. V. 30. 11. Mich.
7. 2. Nahum 1. 3. Sap. 12. 10. Matt. 6. 12. Luc. 17. 3.
10. Rom. 3. 9, 21, V. 7. Gal. 3. 22. Ephes. 2. 3. 1.
Joan. 1. 8.

Iustitia nostra est per Christum, & primam justificationem peccatorumque remissionem nulla praecedunt bona merita, Gen. 15. 6. Esa. 45. 25, V. 13, 8, 13.
Jerem. 23, 6, V. 33. 16. Dan. 6. 22. Abac. 2. 4. Zach.
9. 11. Act. 10. 43, V. 13, 39. Rom. 1. 17, V. 3, 22, 24, V.
5, 1, 18, V. 10, 4, 10. 1. Cor. 1. 30. Gal. 2. 16. V. 3, 11, V. 5,
5. Phil. 3. 9. Tit. 3. 7. 1. Petr. 3. 18.

IUSTIFICATIO qua quis ex iusto fit iustior, ascribitur bonis operibus, Eccli. 18. 22. Roman.
2. 13. Iac. 2. 21. 24. Apoc. 22. 11.

Iustificatio impii non solum fidei ascribitur, sed etiam aliis virtutibus, ut Spei, Rom. 8. 13. Charitati, Exod. 20. 6. Proverb. 10. 1. Luc. 7. 47. 1. Corint. 13. 4. Galat. 5. 6. 1. Petr. 4. 8. 1. Ioan. 4. 7, 8, 9. Timori, Eccli. 1. 27, 28. Penitentiae operibus, Sap. 11. 24. Ezech. 18. 21, 22. Matth. 3. 2, 8. Luc. 7. ubi ponitur exemplum Magdalene. 15, exemplum filii prodigi. 18, exemplum Publicani.

L.

LABAN

LAB AN hospitio excipit famulum Abraham, Gen. 14. 12. mercede conducit Iacob, 29, 14, 20. persequitur Iacob, 31, 22.

LABOR & dolor communis omnibus hominibus, Gen. 3. 17. Exod. 10. 9, V. 14, 21. Deut. 5. 13. Iob. 2. 19. Psal. 127. 2. Prov. 6. 6, V. 10, 4, V. 14, 4, V. 20, 4. Eccles. 5. 11. Eccli. 29, 29. Ioan. 2. 13. Act. 18. 3, V. 20, 34. 1. Cor. 4. 12. Eph. 4. 18. 1. Thess. 2. 9, V. 4, 1. 2. Thess. 3. 8, 12.

Labor non ditat sine Dei benedictione, Genes. 3. 17, V. 26, 3, 12, V. 30, 27. Deut. 8. 18. Iob 42. 12. Prov. 10. 22. Eccli. 11. 6.

Laboranti merces debetur, Levit. 19. 13. Deut. 24. 15, V. 26, 4. Tob. 4. 16. Eccli. 7. 22, V. 34, 25, 26. Ierem. 22. 13. Malach. 3. 5. Matth. 10. 10. Luc. 10. 7. 1. Cor. 9. 9. 14. 1. Timoth. 5. 10. Iac. 5. 4.

Laboris manuum & agriculturae laus & utilitas, Prov. 12. 11, V. 13, 4, V. 14, 23, V. 24, 27, V. 28, 19.

LACHIS traditur in manus Israelis, Ios. 10. 51. extruitur, 2. Paral. 11. 9.

LACI ne se sacris prater officium misceant, Levitic. 10. 1. Num. 1. 5, V. 3. 10. nec vasa sacrata temere contingant, Num. 1. 51, V. 4, 15, 19, 20, V. 18, 7. 2. Reg. 6. 9, 2. Par. 26. 18.

LAC oppugnatur a Danitis, expugnatur, edificatur, & appellatur Dan, Iudic. 18. 27. appellatur Lefen. Ios. 19. 47.

LAUDANDVS Deus ante & post sumptum cibum, Deut. 8. 10. vide Gratia.

INDEX

Laudare Deum pro merito non possumus, Psal.
85, 4, V. 105, 2, V. 118, 16, 4, V. 144, 3. Eccli. 43, 2, 3.

LAVDES Deo canendæ, Psalm. 46, 2, V. 146
7, V. 149. 1. Esaiæ 12, 4. Ephes. 5, 19. Colof. 3, 16.
Hebr. 13, 15. Iacob. 5, 13.

LAZARUS jacet ante ostium divitis epu-
lonis, Lucæ 16, 20.

Lazarus suscitatur à morte, Ioan. 11, 43. per
secutionem sustinet à Iudæis, 12, 10.

LEBBÆVS cognomine Thadæus, discipulus
Christi, Matth. 10, 3. appellatur Iudas filius Iacobi,
Lucæ 6, 16.

Lepra quomodo cognoscatur, Levi. 13, 14.

Lepram mittit Deus propter peccatum, Exod.
4, 6. Numer. 12, 8. 4. Regum 5, 1, 27, V. 15, 15, 2, Paral.
26, 18, 19, 21.

Lepra mundatur, Exod. 4, 7. Num. 12, 15. 4, Reg.
5, 14. Matth. 8, 2. Lucæ 17, 14.

Leprosorum segregatio, Levi. 15, 49. Numer.
5, 2, 4, Regum 15, 5.

LEVI nascitur, Genes. 29, 34. occidit cum
fratre suo Simeone Sichemitas, 34, 25, punitio istius
facti, 49, 5.

Levitarum habitatio, & debita vitæ susten-
tatio, Levi. 10, 12, V. 25, 32. Num. 18, 21, 24, V. 35, 2.
7. Deut. 10, 8, V. 12, 12, 19, V. 14, 27. V. 18, 1, V. 26, 11.
Ios. 13, 14, 33, V. 18, 7, V. 21. 2, Esd. 10, 32, 37, V. 13, 10.
Ezech. 48, 13. Eccli. 7, 32.

Levitarum

BIBLICVS.

Levitarum ministerium & officium, Numer. 1.
49, V. 3. V. 4, 1, V. 8. V. 18, 2, 23. Deuter. 10, 8.
Ios. 3, 6, 1, Paral. 6, 11. V. 9, 14. Paral. 19, 8.
Ezech. 44, 11.

Levitas assumit sibi in ministerium Deus pro
primogenitis Israelis, Num. 3, 12, 40. V. 8, 16.

Levites puniunt peccatum erecti vituli, Exod.
32, 26.

Levites expelluntur ex Israel, 2, Paral. 11, 14.

LEX prima, & præceptum datur, Gen. 2, 16.
Violatur, 3, 4, 6.

Lex decem mandatorum datur Moyysi, Exod.
20. Deut. 5.

Legis tabulæ dantur, Exod. 31, 18. Deut. 5, 22.
franguntur, Exod. 32, 19. Deut. 9, 17. dantur aliæ ta-
bulæ, Exod. 34, 27. Deut. 10, 1.

Legis officium & operatio, Rom. 3, 20, V. 4, 15, V.
5, 20, V. 7, 1, 7. Galat. 3, 19. 1, Timoth. 1, 8. Hebr.
7, 18, 27.

Legem Dei sine spiritu ejus non possumus imple-
re, Deut. 3, 19. Psalm. 118, 24. Lucæ 18, 22. Actor.
15, 10. Roman. 8, 2.

Punitio vel merces eorum, qui Legem Dei præ-
varicantur, vel observant: vide Obedientia &
Inobedientia.

Legis caremonia abrogantur per Christum, Mat.
11, 13. Mar. 15, 38. Act. 13, 38. V. 11. Rom. 6, 14. V. 7, 4.
V. 8, 3. Gal. 3, 13. V. 4, 5. Eph. 2, 3. Col. 2, 14. 1, Pet. 2,
2, 19.

G Lex

Lex legitur, Deut. 1. 5. v. 31. 9. II. Ios. 8. 31. 4. Reg. 23. 2. 2. Esd. 8. 8. v. 9. 3. 3. Esd. 9. 39. 2. Mach. 8. 19. 25.

Lex nova Christianorum consistit potissimum in charitate, Matth. 5. 44. v. 7. 12. v. 22. 36. Ioan. 13. 34. Rom. 13. 10. Gal. 5. 14. v. 6. 2. I. Tim. 1. 5.

LI A nubit iacob patriarchæ, Genes. 29. 25. *gignit ei multos liberos*, 29. 31.

LIBER vitæ, Exod. 32. 32. Psalm. 68. 29. Philip. 4. 3. Apoc. 3. 5. v. 20. 12. v. 21. 37.

LIBERVM arbitrium etiam post lapsum in homine mansit, Genes. 4. 7. Deut. 30. 19. Ios. 24. 15. Psalm. 26. 9. Sapient. 9. 10. Eccli. 15. 18. v. 31. 10. 1. Cor. 3. 9. v. 7. 37.

Liberum arbitrium cooperatur gratiæ DEI, 1. Reg. 7. 3. 2. Paral. 12. 14. Psalm. 9. 17. v. 72. 13. Proverb. 16. 1. 5. 9. Eccli. 2. 20. Esd. 1. 16. 17. 18. v. 40. 5. v. 46. 8. v. 55. 6. 7. Ierem. 3. 1. 12. 22. v. 43. 4. 14. v. 7. 3. v. 18. 8. II. v. 25. 5. v. 26. 11. v. 32. 15. Ezech. 18. 21. 22. 27. 28. 30. 31. v. 33. 14. 15. 16. 19. Zachar. 1. 3. Malach. 3. 7. Matth. 3. 23. v. 11. 33. v. 12. 28. Marc. 1. 3. Lucæ 1. 4. Ioan. 1. 23. v. 7. 37. Act. 3. 19. v. 8. 22. v. 9. 6. Roman. 10. 13. 1. Cor. 3. 9. v. 16. 10. 2. Cor. 7. 1. Ephes. 5. 14. Philip. 2. 22. 13. v. 4. 13. Col. 1. 12. v. 3. 9. 10. 1. Tim. 4. 16. 2. Tim. 2. 21. Heb. 4. 16. v. 12. 12. 13. Iacob. 4. 8. 1. Petr. 1. 22. 1. Ioan. 3. 3. Apoc. 3. 20.

Libertas Evangelica, Ioan. 8. 32. Rom. 6. 18. v. 8. 2. 21. Galat. 5. 13. 1. Petr. 1. 18. v. 2. 16. 2. 2. Petr. 2. 19.

Libertas

Libertas prava & improbanda, Iob 11. 12. Ierem. 34. 15. Ose. 7. 16. 2. Petr. 2. 18.

à LINGVA mala cavendam, Levitic. 19. 16. Iob. 5. 21. Psalm. 31. 4. v. 119. 4. 12. v. 140. 3. Proverb. 4. 24. v. 10. 18. v. 11. 9. v. 12. 13. 19. v. 15. 2. v. 16. 27. 28. v. 17. 20. v. 18. 2. v. 20. 19. v. 21. 23. v. 26. 20. v. 30. 11. Eccli. 5. 2. Sap. 1. 11. Eccli. 5. 16. v. 25. 12. v. 28. 2. 1. Cor. 15. 35. 1. Petr. 2. 1. Iac. 1. 19. v. 3. 5. 8. v. 4. 11. vide Detrahitio.

Lingua discretè moderanda, Proverb. 10. 19. v. 21. 14. v. 13. 2. 3. v. 17. 27. v. 18. 21. v. 21. 23. Eccli. 14. 1. v. 10. 5. v. 22. 33. v. 23. 17. Matth. 12. 36. Luc. 6. 45. Iac. 1. 19. v. 3. 2. 1. Petr. 3. 10. vide Loquenda.

LOBNA occupatur, Ios. 10. 29. deficit à Iuda, 4. Regum 8. 22. oppugnatur ab Assyriis, 19. 8.

LONGANIMITAS, vide Patientia.

LOQUENDA sunt vera, honesta, & quæ audientibus prodesse queant, Exo. 22. 18. Psalm. 14. 2. Proverb. 13. 2. v. 24. 26. v. 25. 11. v. 29. 20. Eccli. 5. 2. Eccli. 7. 37. Matth. 5. 37. v. 12. 36. Eph. 4. 29. v. 5. 3. Col. 3. 8. 1. Petr. 3. 10.

Loquendi tempus & oportunitas, Proverb. 15. 23. v. 25. 11. Eccli. 8. 5. Eccli. 11. 8. v. 20. 6. v. 12. 9. v. 33. 4. quomodo loquendum Iob 6. 29. Proverb. 15. 4. v. 16. 20. 22. v. 29. 11. Eccli. 4. 34. v. 5. 16. v. 6. 5. Colof. 4. 6.

LOTH liberatur ab incendio Sodomorum, Gen. 19. 15. 17. 2. Petr. 2. 7. uxor ejus mutatur in statuam salis, Genes. 19. 26. Sapient. 10. 7. Lucæ 17. 32. concumbit cum duabus filiabus suis, Genes. 19. 31. 35.

LOTIO pedum, Genes. 18. 4. V. 19. 2. V. 24. 32. V. 43. 24. Ioan. 13. 4. 14. 1. Timoth. 5. 10.

LVCAS medicus, Colos. 4. 14. manet cum Paulo, 2. ad Timoth. 4. 11.

LVCIFER occidit e cælo, Esaia 14. 12.

LUX est Christus, Esaia 9. 2. V. 42. 6. V. 60. 1. 19. V. 49. 6. Ioan. 1. 5. V. 8. 12. V. 9. 5. V. 12. 35. 46. 1. Ioan. 1. 5. V. 2. 8.

Lux sunt Christiani, Proverb. 4. 18. Esaia 62. 1. Matth. 5. 15. Roman. 2. 19. Philip. 2. 15.

LYDIA purpuraria credit in Christum, Act. 16. 14.

LYSIAS dux exercitus Antiochi, 1. Mach. 1. 32. pactum init cum Iudæis, 6. 58. capitur, & iussu Demetrii occiditur, 7. 2.

M.

MACHA filia Tholmai regis in Gessur, mater Absalonis, 2. Regum 3. 3.

MACHA filia Abessalom, mater Abiam regis Iudæ, 1. Regum 15. 2. appellatur Michaja, 2. Paral. 13. 2.

MACE-

BIBLICVS.

MACEDONIA mittit eleemosynam pauperibus Ierosolymitanis, Rom. 15. 26. 2. Corinth. 8. 1. Paulus vocatur in Macedoniam, Act. 16. 9.

MADIAN filius Abraham, Gen. 25. 2. Deus præcipit, ut cædantur Madianitæ, Num. 25. 16. Madianitæ cæduntur cum suo Rege, 31. 7. opprimunt Israhælem, Iudic. 6. 1. irrumpit in eos Gedeon. 7. *

MAGDALENA, vide Maria.

MAGI Pharaonis virgas suas vertunt in cubros, Exod. 7. 12.

Magi primitiæ Gentium Christum adorant, Matth. 2. 11.

Magia, vide Incantationes.

MALALEEL nascitur, Genes. 5. 12.

MALCHO præcidit Petrus auriculam, Ioan. 18. 10.

MALEDICTIO & benedictio, Genes. 3. 14. 17. V. 8. 21. V. 9. 25. V. 24. 41. V. 27. 28. V. 48. 15. 10. V. 49. 7. Num. 5. 2. Deut. 11. 26. V. 27. 15. Ios. 8. 34. Iudic. 9. 20. 1. Regum 17. 43. 2. Regum 2. 5. V. 16. 7. 4. Reg. 2. 24. 2. Esdr. 5. 13. Proverb. 16. 2. Ierem. 29. 22. V. 49. 13. Zach. 8. 13.

Maleficia, vide Incantationes.

MALVM dicens bonum, punietur, Esa. 5. 20. Malach. 2. 17. Proverb. 24. 24.

Malum declinandum, & bonum faciendum, Proverb. 3. 7. Esaia 1. 16. Ezech. 18. 21.

MALORVM consortium vitandum, Psalm. 138. V. 25.

1. v. 25. 4. Proverb. 1. 10. v. 14. 7. v. 24. 11. v. 29.
24. Eccli. 8. 18. v. 13. 2. Corinth. 6. 14. 2. Ioan. 10.
Apocal. 18. 4.

Malum non est reddendum pro malo, Proverb.
20. 22. v. 14. 29. Rom. 12. 14. 17. 1. Corinth. 4. 12.
1. Theff. 5. 15. 1. Petr. 3. 9.

Malum pœnæ est à Deo, Deut. 12. 13. 3. Reg. 9.
9. v. 21. 29. Esa. 45. 7. Ierem. 11. 11. v. 52. 41. Baruch
2. 2. Amos 3. 6. Ionæ 3. 10. Michaæ 1. 12. v. 2. 3.

Malum culpæ summæ avertatur Deus, tantum
abest, ut enim auctorem habeat, Exod. 23. 7. 2. Paral.
19. 7. Iudith 5. 21. Iob 34. 10. Psalm. 5. 5. v. 44. 8.
Proverb. 15. 8. 9. Sap. 14. 9. Eccli. 15. 21. Oseæ 13. 9.
Rom. 9. 14. 2. Cor. 6. 15. Iac. 1. 13.

Malos Rectores & Præpositos permittit Deus
ob peccata populi, 3. Regum 12. 24. Iob 34. 30.
Esaia 29. 10. Ezech. 14. 9. Oseæ 13. 11. 2. Theffal.
2. 11. uoique obedientiam illis præstare, Matth.
23. 3.

Malorum etiam ministrorum opera utitur De-
us, Matth. 7. 22. Marc. 9. 38. Luca 9. 49.

MANAHSEM, rex Israel, 4. Reg. 15. 14.

MANASSE primogenitus Ioseph nascitur,
Genes. 41. 51. v. 48. 14.

Manasses impius, filius pueri Ezechiae, rex Iuda,
4. Reg. 21. 1. 6. 2. Paral. 32. 33. v. 33. 1. Ierem. 15. 4. duci-
tur vinctus in Babylonem, & per penitentiam con-
vertitur ad Dominum, & ex auditu recuperat regnum,
2. Par.

2. Par. 32. 11. 13. relinquit post se Amon, 4. Reg. 21.
18. Matth. 1. 10. appellatur Her, Luc. 3. 28.

MANENDVM est nobis in Christo, Ioan.
15. 4. Rom. 8. 1. 1. Cor. 4. 15. v. 12. 13. Col. 2. 6. 1. Ioan.
2. 6. 28. v. 3. 24. v. 4. 13.

MANNA, Exod. 16. 2. Numer. 11. 7. Dene-
ter. 8. 3. Iosue 5. 12. Psalm. 77. 24. Sapient. 16. 20.
Ioan. 6. 31.

MANSVETUDO commendatur, Ios. 7. 19.
1. Reg. 25. 2. 2. Reg. 16. 10. Proverb. 15. 1. Eccli. 1. 29.
Matth. 5. 4. v. 11. 29. Gal. 5. 22. v. 6. 1. Ephes. 4. 2.
Colos. 3. 12. 2. Tim. 2. 25. Tit. 3. 2.

MARDOCHÆVS, defensor & tutor
Hesther, captivus abductus in Babylonem, Hesther
2. 5. 7. à rege summo honore affectus, 6. 10. revertitur
de captivitate in Ierusalem, 1. Esdr. 2. 2. 2. Esdr. 7. 7.

MARE creatur, Gen. 1. 9. concluditur suis
terminis, 1. 9. Iob. 6. 10. v. 18. 25. Proverb. 8. 29. Iere. 6.
21. cedit filius Israel, Exod. 14. 21. sedatur verbis
Christi, Matth. 8. 26.

MARIA soror Aäron laudat Dominum, Exod.
15. 21. fit leprosa, Num. 12. 1. Deut. 24. 9. moritur,
Num. 20. 1.

Maria virgo prænuntiata, Gen. 3. 15. Num. 24.
17. Psalm. 18. 6. v. 44. 10. v. 45. 1. v. 84. 2. v. 86. 3. v. 131. 2.
8. Proverb. 11. 10. 29. v. 9. 1. Cant. 1. 2. 2. 3. 4. 5.
5. 6. 7. Eccli. 24. 1. Esa. 7. 14. v. 11. 1. v. 19. 1. v.
45. 8. Ierem. 11. 22.

Maria

INDEX

*Maria vocatur, & est mater Domini, Luc. 1. 41.
mater Iesu, Matth. 12. 13. Ioan. 19. 25.*

*Mariæ perpetua virginitas significatur, Exod.
3. 2. Iudic. 6. 37, 38, 39, 40. Psalm. 18. 6. Cantic. 2.
2. v. 4, 7, v. 6. 9. Esaiæ. 7. 14, v. 11, 13, v. 35, 1. 2, v. 66, 7.
Ezech. 44. 2. Daniel. 2. 34. Matthæi 1. 20. Lucæ
1. 35.*

*Maria virgo multis dotata virtutibus, fide di-
ves, Prov. 31. 18. Lucæ 1. 38. 45. Ioan. 2. 5. spe plena,
Eccli. 24. 24. Ioan. 2. 5. charitate perfecta, Eccli.
24. 24. Lucæ 1. 16. v. 1. 7. Ioan. 2. 3. v. 19. 25. casta,
vide supra: Mariæ perpetua virginitas. Castitatem
vovit perpetuam, Lucæ 1. 35. humilis, Lucæ 1. 38. 48.
misericors, Ioan. 2. 3. prudens, Lucæ 2. 19. modesta,
Lucæ 2. 48. pia, Lucæ 1. 46. 47. benigna, Luc. 1. 40.
fortis, Prover. 31. 10. * Ioan. 19. 25. sapiens, Prov.
31. 26. Ioan. 2. 5. pauper, Matthæi 2. 11. Lucæ 2. 7.
24. patiens, Matthæi 2. 13. Lucæ 2. 35. virtute præ-
cellens omnes, Prover. 31. 29. Eccli. 24. 25. Lucæ
1. 28. 48.*

*Maria salutatur ab angelo Gabriel, Lucæ 1. 28.
visitat Elisabeth, & laudat Deum, Lucæ 1. 39. 46.
proficiscitur cum Ioseph in Bethlehem, Lucæ 2. 4. in
Ægyptum, Matth. 2. 14. revertitur inde in terram
Israel, Matth. 2. 14. invenit Christum in templo, Lucæ
2. 46. assistit cruci, et Apostolo Ioanni commendatur,
Ioan. 19. 25. manet cum Apostolis, Acto 1. 14.*

*Maria Magdalena deflet sua peccata, Luc. 7. 38.
obtinet*

BIBLICVS.

*obtinet peccatorum remissionem. Luc. 7. 48. liberata
septem demoniis, adheret & ministrat Christo, Lu-
cæ 8. 2. 3. ungit Dominum, Matth. 26. 6. Marc. 14.
3. Ioan. 11. 2. v. 12. 3. adest Christo in cruce morien-
ti, Ioan. 19. 25. stat ad monumentum plorans, Ioan.
20. 11. Christus ei apparet post resurrectionem, Mar-
c. 16. 9. Ioan. 20. 14. nunciat resurrectionem discipu-
lis, Ioan. 20. 18.*

*MARITI officium & auctoritas in uxorem,
Gen. 3. 16. Num. 5. 12, 18. v. 30, 7. 13. Deuter. 22. 5.
11. v. 24, 1. Prov. 5. 18. v. 18, 22, v. 11, 10. Eccles. 9. 9.
Eccli. 7. 28. v. 9, 1. v. 25, 2, 27, v. 26, 1. Malach. 2. 14.
16. 1. Corinth. 7. 32. v. 31. 2. 10. Ephes. 5. 22. Col. 3. 18.
Tit. 2. 4. 1. Tim. 2. 11. 1. Petr. 3. 1.*

*MARTHA hospitio excipit Dominum, Lucæ
10. 38. ostendit suam fidem, Ioan. 11. 27.*

*MATHAN sacerdos Baal occiditur, 4. Reg.
11. 18. 2. Paral. 23. 17.*

*MATTHIAS eligitur in Apostolum, 1. Acto.
1. 26.*

*MATHVS ALEM filius Henoch nascitur,
Genes. 5. 21. vivit 969. annis, & moritur, Genes.
5. 27.*

*MATRIMONIUM, Genes. 1. 27. 28. v. 2.
21, 22, 23, 24. v. 3, 6, 12, 17, v. 4, 12, v. 9, 1, v. 19, 26, v.
24, 3, v. 29, 21. Exod. 2. 1, v. 20, 17. Levit. 18. 26. 20.
30. Deut. 5. 21, v. 7, 3, v. 22, 29, v. 24, 1. Ios. 23. 12.
Iudic. 3. 6, v. 14, 2, 7, 25. 1. Esd. 9. 2. 2. Esd. 13. 13.
Hest. 2.*

Hest. 2, 17. Tob. 4, 11. v. 6, 17, v. 7, 15, 16, v. 8, 2. Prov. 18, 12, v. 19, 14. Eccli. 15, 2. Ier. 3, 1. Marc. 5, 32, v. 10, 3, 7, v. 22, 24, 30. Marc. 6, 18, v. 10, 2, 6, 7, 8, 9, v. 11, 20. Luca 2, 5, v. 3, 19, v. 16, 18, v. 20, 14. Ioan. 2, 1. 2. Rom. 7, 2, 3, 1. Cor. 7, 2. Ephes. 4, 11, 12. 1. Timoth. 3, 2, v. 5, 9. Hebr. 13, 4. 1. Petr. 3, 1.

Matrimonium indissolubile, Gen. 2, 24. Matth. 5, 32, v. 19, 7. Marc. 10, 11. Luca 16, 18, 1. Cor. 7, 10.

Matrimonium spiritale, quare Connubium.

Matrimonium cuius rei sacramentum, Ephes. 5, 32. confert gratiam & sanctificationem, 1. Thess. 4, 4.

MATTHÆVS publicanus vocatur, Matth. 9, 9, v. 10, 1. appellatur Levi filius Alphaei, Mar. 2, 14. Luca 5, 27.

MATTHANIA patruus Ioachim constituitur rex Iuda, 4. Reg. 24, 17. appellatur Zedechias, 1. Par. 3, 15.

MATTHATHIAS Sacerdos ostendit studium promouenda religione, 1. Mach. 2, 24. pugnat strenue, 2, 41. mouet filios suos ad observationem Legis Dei, 2, 42, 64.

MEDI occupant regnum Babylonia, Daniel. 5, 31.

MELCHISEDEC sacerdos & rex Salem, Gen. 14, 18. Psalm. 109, 4. Hebr. 7, 1.

MENDACIVM, Genes. 3, 4. v. 17, 19, 39. 17. Levit. 19, 11. 2. Regum 1, 2, 7. 4. Regum 5, 25. Proverb.

Proverb. 6, 19. v. 12, 11. Sapient. 1, 11. Eccli. 7, 13. v. 10, 26, 28, v. 25, 4. Osee 4, 2. Ioan. 8, 44. Actor. 5, 4, 8. Ephes. 4, 25. Coloss. 3, 9. vide Testimonium.

MENELAVS proditor patriæ usurpat sibi summum Sacerdotium, 2. Mach. 4, 24. extremo supplicio afficitur, 2. Mach. 11, 4, 5, 6.

MENSURA qua mensi fuerimus, remittitur nobis, Exod. 21, 23. Iudic. 1, 7, 1. Regum 15, 35. 2. Regum 22, 15. Psal. 71, 21. Proverb. 22, 25. Esa. 55, 1, v. 65, 6, v. 60, 4. Ierem. 50, 15, 29, v. 12, 49. Ezech. 16, 59. Ioel. 3, 7. Matthæi 7, 2. Marc. 4, 24. Luca 6, 38.

Mensura & pondera debent esse iusta, Levi. 18, 15. Deut. 25, 13. Ezech. 45, 10. Michæ 6, 11. Amos 8, 1. Prov. 16, 21. v. 20, 10.

MERARI filius Levi, Num. 1, 17.

Meraritarum officium, 1, 33, v. 4, 42.

MERCEs debetur operibus, Gen. 4, 7, v. 14, 5. Psal. 118, 11. Prov. 11, 18. Sap. 5, 16, v. 10, 17. Eccli. 2, 3, v. 11, 24, v. 18, 22, v. 36, 18, v. 41, 30, 38. Esa. 5, 10. Ier. 11, 16. Mat. 5, 12, v. 6, 1, v. 10, 41, 42, v. 20, 8. Marc. 9, 41. Luc. 6, 35, v. 10, 7. Ioan. 4, 36. Rom. 4, 4, 1. Cor. 9, 8. Tim. 5, 18. Apoc. 22, 12.

MERITA operum, Eccli. 10, 31, v. 16, 15. v. 18. vide Opera.

MEROB filia Saulis, 1. Reg. 11, 49. promittitur Davidi in uxorem, 18, 17.

MESSIAS, id est, Christus & verus unctus est Dominus noster Iesus, Ioan. 1. 4. v. 4. 2. v. 7. 41. v. 11. 27. Mat. 26. 64. Marc. 14. 62. Luc. 22. 67. Act. 17. 3. v. 18. 28. v. 19. 4. 1. Ioan. 5. 1.

MICHA parat Ephod idolo matris suae, Iudic. 17. 5. conducit Levitam, 17. 7. 10. idolum & Ephod auferuntur, similiter & Sacerdos abducitur, 18. 13. 18. 20.

Micha, filius Miphiboseth, 2. Reg. 9. 12.

MICHÆAS prophetat contrarium Pseudo prophetis, 3. Regum 22. 13. 15. 23. 2. Paralipomenon 18. 24.

MICHAEL pugnat cum diabolo, Iude 9. Apoc. 12. 7.

MICHOL sive Michal filia Saulis, datur Davidi in uxorem, 1. Regum 18. 27. juxta promissionem Regis, 17. 25. conservat Davidi vitam, demittens eum per fenestram, 19. 12. subducitur ei, & datur Phalti, sive Phaltiel, 25. 44. redditur ei, 2. Reg. 1. 14. 15. deridet ipsum saltantem coram Domino, 6. 16.

MILITARE, vide Bellum.

MINISTROS etiam malorum opera dignatur uti Dei bonitas, Matth. 7. 22. Marc. 9. 38. Luc. 9. 49. quos & jubet audiri, Matth. 23. 3.

MIPHIBOSETH filius Ionathae, 2. Regum 4. 4. invenit gratiam coram Davide, 9. 7. 26. parcat ei David, 11. 7. appellatur Meribbaal, 1. Paralip. 9. 40.

Miphiboseth

Miphiboseth filius Saulis suspenditur, 2. Regum 21. 8.

MIRACULA operatur Deus per Sanctos & eorum reliquias: vide Sancti & Reliquiae.

MISERICORDIA vide Bonitas DEI: item Charitas.

Misericordiae opera proximo exhibenda, 1. Regum 15. 6. 2. Paral. 28. 9. 15. Psalm. 111. 5. 9. Proverb. 24. 21. 31. v. 19. 7. v. 25. 21. Eccl. 4. 2. 29. v. 35. 18. Esa. 58. 5. Osee 6. 11. Mich. 6. 8. Zachar. 7. 2. Matth. 5. 7. v. 9. 13. v. 10. 41. v. 18. 33. v. 25. 41. Marc. 9. 40. Luc. 6. 35. v. 10. 35. Roman. 12. 13. Galat. 5. 14. Colos. 3. 12. 1. Timoth. 5. 10. **Quare** Eleemosyna.

MISSAE sacrificium olim praedictum & praenuntiatum, Levit. 26. 9. 10. 11. 12. Psalm. 22. 5. v. 109. 4. Esa. 2. 2. 3. v. 19. 19. 20. v. 56. 7. v. 61. 6. v. 66. 19. 20. 21. Ierem. 31. 31. v. 33. 16. 17. 18. Dan. 12. 11. Amos 9. 11. Malach. 1. 10. 11.

Missae sacrificium per varias figuras veteris Testamenti significatum, Genes. 14. 18. v. 16. 6. v. 22. 15. Exod. 12. 5. 24. v. 25. 30. v. 29. 2. 15. Levit. 2. 1. 13. v. 3. 12. v. 4. 23. v. 5. 7. 11. v. 6. 15. v. 28. v. 14. 4. v. 16. 3. v. 19. 21. Num. 15. 24. v. 18. 17. 1. Reg. 21. 4. 3. Reg. 19. 6. 4. Reg. 4. 41. Dan. 8. 12. appellaturque jure sacrificium, Dan. 11. v. 12. 11. nec interibit offerens sacrificium, Ierem. 33. 18. 21.

Missae sacrificium a Christo institutum, Luc. 22.

H 3

19. &

10. & ab ejus discipulis usitatum, Act. 17. 2. & τὸ ἐν τῷ οὐν τῷ δ' αὐτῷ.

Missæ sacrificii mentionem facit Paulus, 1. Cor. 10. 16. v. 11. 23. *

MOAB filius Loth & filia ejus natu majoris, Gen. 19. 37. contra Moabitas pugnare, Israel à Deo prohibetur, Deut. 2. 8. factus est Moab serviens Davidi sub tributo, 2. Regum 8. 2. deficiunt Moabites ab Israel, 4. Regum 1. 1. v. 3. 5. irruunt latrunculi de Moab in terram Israel, 13. 20. non admitebantur in Ecclesiam, Deut. 23. 1. 2. Esdr. 13. 1. contra Moab prophetatur, Num. 21. 29. v. 24. 17. Psal. 59. 10. v. 107. 10. Esa. 16. *. v. 25. 10. Jer. 48. 1. Ezech. 25. 8. Amos 1. 2. Soph. 2. 8.

MOLoch idolum, Levit. 18. 21. v. 20. 2. appellatur Melchom, 1. Paral. 29. 2. Jerem. 49. 1. Amos 1. 15. Soph. 1. 6. de Moloch vide item. 3. Regum 11. 7. 4. Regum 23. 10.

MORBUS: vide Ægrotatio.

MORS est pœna peccati, Genes. 2. 17. v. 1. 19. Rom. 6. 1. 17. v. 6. 2. 1. Corinth. 15. 2. 1. Ephes. 2. 2. Coloss. 2. 13. 1. Timoth. 5. 6. Jacob. 1. 15.

Mors, & certus dies mortis omni homini constitutus est, Deut. 32. 14. Jos. 23. 14. 1. Reg. 26. 10. Job 14. 5. Psal. 83. 49. Eccles. 3. 3. v. 8. 8. v. 9. 5. Eccli. 17. 3. v. 4. 1. Ioan. 7. 10. v. 8. 10. Rom. 5. 12. v. 6. 13. Heb. 9. 27.

Mortis hora incertissima, Eccles. 9. 12. Matth. 24. 43. Lucæ 12. 40. 1. Thess. 5. 2. 2. Thess. 2. 2. Iac. 4. 13.

Mors

Mors corporis, iustis est quasi somnus quidam & dormitio, Deut. 31. 16. 2. Reg. 7. 12. 3. Reg. 3. 10. v. 11. 21. 41. v. 14. 20. Sapient. 3. 3. Matth. 9. 24. Ioan. 11. 11. Act. 7. 60. v. 13. 16. 1. Corinth. 11. 29. 1. Thess. 4. 13.

Mortem nostram sua morte devicit Christus, Esa. 25. 8. Hof. 13. 14. Rom. 6. 9. 1. Corinth. 15. 54. 2. Timoth. 1. 10. Hebr. 2. 14. Apoc. 21. 4.

Mortem qui sibi intulerint, iudicium 2. 54. v. 16. 29. 1. Reg. 31. 4. 2. Reg. 17. 23. 3. Reg. 16. 18. 2. Mach. 10. 13. v. 14. 41. Matth. 27. 5. Act. 1. 18.

Mortuos lugere quatenus permittatur, aut prohibeatur Levit. 19. 28. Deut. 14. 1. v. 34. 8. 2. Reg. 1. 11. v. 12. v. 10. 1. v. 12. 16. v. 14. 2. v. 19. 1. v. 21. 10. 13. Eccli. 22. 10. v. 38. 16. 1. Mach. 9. 20. v. 12. 12. v. 13. 16. Matth. 9. 21. Lucæ 7. 13. Ioan. 11. 33. Act. 8. 2. v. 2. 19. 2. Thess. 4. 13.

Mortui ad vitam revocantur, 3. Regum 37. 10. 4. Regum 4. 33. v. 13. 11. Matth. 9. 25. v. 27. 12. Mar. 4. 41. Lucæ 7. 13. v. 8. 54. Ioan. 11. 43. Act. 9. 40. v. 10. 10.

Mortuorum sepultura: vide Sepeliendi mortui.

Mortuorum suffragia: vide Purgatorium.

MOYSES nascitur ex Levi, Exod. 2. 1. v. 6. 10. Act. 7. 20. percutit Ægyptum, & fugit in Madian, Exod. 2. 15. accipit Sephoram Madiannæ uxorem, Exod. 2. 21. mittitur ad Pharaonem in Ægyptum, 1. 10. *. v. 1. 1. v. 6. 11. v. 7. *. v. 8. *. v. 9. *. v. 10. *

revertitur cum uxore & liberis in *Aegyptum*, 4, 10.
 orat pro Pharaone, 8, 11, 10, V. 9, 28, 33, V. 10, 17. orat
 pro populo, 14, 15, V. 17, 4, 11, V. 12, 11, 13, 11. Numer.
 11, 2, V. 14, 13, 17, V. 21, 7. Deuter. 9, 18. 16. accipit
 primò tabulas, Exod. 11. 18. has confringit videns po-
 puli Idololatriam, Exod. 32. 19. accipit iterum novas,
 34, 28. in faciem ejus intueri non poterat populus
 Israeliticus, 34. 30. 2. Corinth. 3. 7. mittit explo-
 ratores in terram Chanaan, Num. 13. 2. probasse
 à Deo esse missum, Num. 16. 28, 31. videt terram
 promissionis, & moritur, 10, 12, V. 27. 12. Deutero.
 34, 1. 5. apparet in transfiguratione Christi, Matth.
 17, 3. Lucæ 9. 30. commendatur, Eccli. 45. 1. Diabo-
 lus altercatur cum angelo Michaële de Moyfi corpo-
 re, Iudæ 9.

MUNDITIES interior & exterior com-
 mendatur, Matth. 5. 8. V. 23. 25. Lucæ 11. 39. 2. Cor.
 7. 1. 1. Petr. 1. 22.

MURMURATORES quos imitentur, &
 quæ illis poena metuenda, Exod. 14, 11, V. 15, 24, V. 16.
 2, 7, 8, V. 17. 2. Num. 11, 1. 2. V. 12. 1, 9, 10, V. 14. 2.
 27. 2. V. 16, 3, V. 17, 11, V. 20, 2, V. 21, 5. Deuter.
 1, 27. Iosue 9. 18. Iudith 8. 10. Sap. 1. 11. Matth. 20.
 11. Lucæ 15. 2, V. 19. 7. Ioan. 6. 41. Act. 6. 11, 1. Cor.
 10. 10. Iudæ 16.

N.

N. A. M. A. N.

N. A. M. A. N. militum præfectus apud regem
 Syria mundatur à lepra, 4. Regum 5. 14. Lu-
 cæ 4. 27.

N. A. S. rex Ammonitarum pugnat contra Ias-
 bes, 1. Reg. 11. 1. moritur, 2. Regum 10. 1.

Naas pater *Abigail*, 2. Regum 17. 25.

N. A. B. A. L. vir iniquus, 1. Reg. 25. 25. 26.

N. A. B. O. T. H. quia regi *Achab* vineam nega-
 bat, lapidatur, 3. Reg. 21. 2. 15.

N. A. B. V. C. H. O. D. O. N. O. S. O. R. potentissimus
 rex Babylonis, Ierem. 27. 6. invadit *Aegyptum*
 4. Regum 24. 7. Ierem. 46. 2. ascendit in Ierusalem,
 4. Regum 24. 1. 10. V. 25. 1. Ierem. 39. 1. juxta pro-
 phetiam, Ierem. 25. 8. V. 32. 28. erigit auream sta-
 tuam, Dan. 3. 1. habitat septem annos inter feras,
 4. 28. 30. ingens superbia ejus, amplitudo domini
 & crudelitas explicatur, Esa. 14. 2. 8.

N. A. B. V. Z. A. R. D. A. N. dux militiæ regis Baby-
 lonis destruit domum Dei, muros Ierusalem, & po-
 pulum, qui remanserat, transfert, cum omnibus
 vasibus templi, in Babylonem, 4. Regum 25. 8. Ierem.
 39. 9. 11. V. 12. 12.

N. A. C. H. O. R. avus *Abraham*, Genes. 11,
 23. 15.

N. A. D. A. B. & *Abihu* igne consumuntur, Levit.
 10. 1. V. 16. 1. Num. 3. 4. V. 26. 61.

Nadab rex *Israel*, 3. Regum 14. 20. caditur,
 15. 18.

H.

N. A. H. A. S.

NAHAS filius Aminadab princeps & dux tribus Iuda, Num. 3. 7. V. 2. 3. V. 7. 12.

NAHUM pradicat in Ninive, Nahum 1. 2. 3. V. 1. 2.

NATHAN filius Davidis, 2. Reg. 5. 14. appellatur Matthata, Luc. 3. 31.

Nathan propheta mittitur ad regem David, 2. Regum 7. 4. V. 11. 1.

NATHANAE venit ad Christi notitiam, Ioan. 1. 45. 46. 47. Christus manifestat se ipsi Nathanael. 21. 2.

NECHAO rex Aegypti, 4. Regum 23. 29. 2. Paral. 35. 20. V. 38. 3.

NEGOTIATIO: vide *Emere & Vendere*.

NEHEMIAS pincerna Artaxerxis, 2. Esd. 1. 1. mittitur Iudeam aedificandum quae erant destructa, 2. 9. appellatur Athersata, 8. 9.

NEMROD potens erat & robustus venator, Genes. 10. 8.

NICANOR dux Iysiae, 1. Mach. 3. 38. & etiam dux exercitus Demetrii, 7. 26. minatur se succensurum templum, 7. 34. ceditur, 7. 43. 2. Mach. 15. 18.

NICODEMUS occultus discipulus Christi, Ioan. 3. 1. V. 7. 50. V. 19. 29.

NINIVE aedificatur ab Assur, Gen. 10. 11. penitentiam agit de peccatis suis, Iona 3. 5. desolatio & destructio Ninive, Nahum 1. 2. 3. V. 2. 3. 4. Soph. 2. 13. Tob. 14. 5. stabit in iudicio, et condemnabitur. 2. 2. 4. 5. Iudas, Matth. 12. 41.

NOE

NOE filius Lamech, Gen. 5. 30. Praeco divinae iustitiae, 2. Petr. 2. 5. aedificat arcam, Genes. 6. 22. ingreditur arcam, 7. 1. 7. egreditur, 8. 15. accipit signum foederis, 9. 8. 14. commendatur, Eccli. 44. 17.

NOEMI uxor Elimelech, Ruth. 1. 2.

NOVUM Testamentum, Ierc. 31. 31. Matth. 26. 28. Marc. 14. 24. Luc. 22. 20. 1. Corinth. 11. 24. Hebr. 8. 8. V. 9. 15. V. 10. 16. V. 13. 20.

Novum caelum & nova terra post mundi innovationem, Esai. 65. 17. V. 66. 22. 1. Petr. 3. 13. Apocal. 21. 1.

NUDI vestiendi, Esai. 61. 7. Ezech. 18. 7. Tobia 1. 17. Matth. 23. 26. 39. vide *Miserericordia*.

O.

OBE filius Booz ex Ruth, Ruth. 4. 7. Matth. 1. 5.

OBEDIENDUM DEO eiusque praeceptis, & quae obedientibus sit constituta merces, Gen. 12. 4. V. 17. 9. 23. V. 22. 2. V. 26. 6. Exod. 1. 17. V. 15. 16. V. 19. 5. V. 20. 6. V. 23. 22. 25. Levit. 20. 22. V. 26. 3. 11. Dent. 4. 40. V. 7. 2. V. 11. 2. V. 15. 4. V. 17. 15. V. 18. 15. V. 24. 8. V. 27. 10. V. 28. 1. 12. Ios. 12. 1. 1. Reg. 12. 14. V. 15. 22. 4. Reg. 10. 30. 2. Paral. 7. 17. Prov. 1. 8. 33. V. 15. 31. Esai. 1. 10. V. 48. 18. V. 55. 2. Ier. 7. 23. V. 11. 4. V. 17. 24. V. 35. 2. Dan. 3. 3.

Dan. 3. 16. Eccli. 35. 7. 2. Machab. 7. 30. Matth. 4. 19. V. 7. 14. V. 8. 21. V. 16. 3. V. 17. 5. V. 25. 3. Luc. 4. 4. V. 10. 16. Ioan. 2. 7. Act. 4. 19. V. 5. 32. Roman. 16. 19. Phil. 2. 8. 12. 1. Theff. 4. 1. V. 5. 18. 1. Pet. 1. 21. Iac. 1. 22.

Obedientia inferiorum erga superiores: vide Subditorum officium.

OBLATIO debet esse sine vitio aut macula, Levitic. 1. 3. V. 3. 1. V. 22. 19. Numer. 28. 3. 31. Deuter. 15. 21. Eccli. 35. 14. Ezech. 43. 23. Malach. 1. 8. 14.

Oblationes DEO gratæ cælitus accenduntur, Genes. 4. 4. V. 8. 20. V. 15. 17. Levit. 9. 24. Iudic. 6. 21. V. 13. 19. 3. Reg. 18. 38. 1. Par. 23. 16. 2. Paral. 7. 14. 2. Mach. 1. 12. V. 2. 10.

Oblationes quotidianæ, Exod. 29. 38. Num. 18. 3. 1. Esdr. 3. 2.

Oblationes propriorum filiorum, Levitic. 13. 21. V. 20. 2. Deut. 12. 31. V. 18. 10. Iudic. 11. 39. 4. Regum 3. 27. V. 16. 3. V. 17. 17. V. 21. 6. 2. Paral. 18. 3. Psalm. 105. 37. Esaiæ 57. 5. Ierem. 7. 31. V. 19. 5. Ezech. 16. 20. 36. V. 20. 31. V. 23. 37.

Oblationum convivia cum gaudio celebrantur, Gen. 31. 46. Exod. 18. 12. V. 32. 6. Num. 25. 2. Deut. 12. * V. 27. 7. 1. Reg. 1. 4. V. 2. 12. * V. 16. 14. 2. Regum 15. 12. 3. Regum 1. 9. V. 3. 15. 1. Paralip. 22. 21.

Oblationes impiorum, Genes. 4. 3. 1. Regum

15. 21.

15. 21. Psalm. 39. 7. V. 49. 7. V. 50. 18. Proverb. 14. 8. V. 11. 27. Eccli. 35. 15. Esai. 10. V. 45. 23. V. 61. 8. V. 60. 3. Ier. 6. 20. V. 7. 20. V. 14. 12. Hoseæ 5. 6. V. 8. 13. V. 9. 4. Amos 5. 22. Mich. 6. 7. Mal. 1. 7. 13. Matth. 9. 13. V. 12. 7. Marc. 12. 31. Heb. 19. 5.

OCCIDERE vide Homicidium.

OCHOSIAS filius Ioram rex Iudæ, 4. Reg. 8. 24. fugit in Mageddo à facie Iehu, & cæditur, 9. 27. habet sibi successorem Ioaas regem, 1. Paralip. 5. 11.

OCVLVS simplex & rectus, Eccli. 35. 12. Matth. 6. 22. Lucæ 11. 34.

Oculus nequam, Gen. 6. 2. Prov. 6. 33. Eccles. 4. 8. Eccli. 14. 8. V. 31. 14. Matth. 8. 22. Marc. 7. 22. Lucæ 11. 34. 1. Ioan. 2. 18.

Oculorum custodia quantopere sit necessaria ad vitandum peccata, Genes. 3. 6. V. 6. 2. V. 34. 1. V. 38. 1. V. 39. 7. 2. Regum 11. 2. * V. 11. 1. Proverb. 23. 26. 33. Eccli. 9. 5. 7. 8. 9. 11. * V. 15. 28. * V. 41. 26. V. 42. 12. Iudith 10. 17. 18. * V. 12. 16. Dan. 13. 8. * Matth. 5. 28. 2. Petr. 2. 14.

Oculus mentis vel intellectus, Numer. 24. 3. Deuter. 29. 4. Esai. 6. 9. Lucæ 24. 29. Act. 26. 18. Ephes. 1. 18.

ODIVM: vide Invidia.

Odio habenda malitia, Psalm. 96. 10. 7. 13. 17. Amos 5. 15. V. 6. 8. Rom. 12. 9.

OFFERRE pro defunctis, 2. Mach. 12. 15.

OFFI

OFFICIUM subditorum: vide infra Subditorum.

OG rex Basan caditur, Num. 22, 31, Deut. 1, 5, V. 29, 7, V. 31, 4, Psalm. 135, 10,

ONESIPHORO optat Paulus misericordiam, 2, Timoth. 1, 16.

ONIAS summus Sacerdos offert pro Heliodoro, 2, Mach. 3, 32, caditur 4, 34.

OPERA Merita, & retributio seu merces, Psalm. 118, 112, Prov. 11, 18, Eccli. 16, 18, Esai. 1, 10, Matth. 5, 12, V. 10, 42, V. 16, 27, V. 26, 14, Roman. 2, 6, 1, Cor. 15, 28, 2, Cor. 5, 10, 2, Tim. 4, 8, Heb. 6, 10, V. 20, 35, V. 11, 26, Iac. 2, 24, Apoc. 10, 7, 8, V. 22, 12.

Opera mala Deo displicent, & penam merentur, Genes. 3, 11, V. 4, 7, V. 6, 3, 5, 6, 7, V. 7, 4, V. 9, 6, V. 11, 4, V. 17, 14, V. 18, 10, V. 19, 11, 14, 26, V. 20, 1, V. 4, 21, V. 44, 16, Exod. 3, 9, V. 7, 8, 9, 10, 11, 12, 14, 20, 21, 22, V. 11, 15, V. 3, 9, 17, 28, 33, Levit. 10, 12, & deinceps per omnes sacra Scripturae libros.

Opera bona Deo grata sunt, & premium merentur, Gen. 4, 4, 7, V. 6, 24, V. 6, 8, 9, V. 8, 20, 11, V. 10, 7, V. 22, 16, V. 26, 4, 5, V. 29, 32, Exod. 1, 20, V. 10, V. 21, 22, 25, Levit. 11, 43, 44, 45, & sic deinceps per totam Scripturam.

Operari bene propter mercedem & retributionem licitum est, Psalm. 118, 112, Matth. 5, 12, 2, Tim. 4, 8, Hebr. 11, 26.

Non

Non in quolibet Opere homo peccat, 1, Pet. 1, 10, 1, Ioan. 3, 6, 9, V. 5, 18.

Opus bonorum fiducia, 4, Reg. 20, 5, Job 6, 2, 3, Psalm. 17, 21, 22, 25, V. 13, 1, Esai. 3, 3.

Opera bona quae sint: vide Bona opera.

Opera à nobis proximo exhibita tanquam sibi facta reputat Deus, siue bona sint, siue mala, Esai. 37, 23, Ierem. 1, 19, Zacha. 2, 8, Matth. 25, 40, Acto. 9, 5, 1, Corinth. 8, 12.

OPINIONES & cogitationes hominum frequenter sunt erroneae, Levit. 10, 1, Numer. 15, 10, Deuter. 11, 8, V. 29, 19, 1, Regum 15, 9, 2, Regum 6, 6, Proverb. 12, 15, V. 14, 12, V. 12, 2, Esai. 5, 21, V. 7, 12, V. 14, 33, V. 15, 8, Matth. 3, 14, V. 16, 22, Marc. 8, 32, Ioan. 22, 4, V. 13, 8.

ORARE in nomine IESU, Ioan. 14, 13, V. 15, 26, V. 16, 23, 26, 1, Ioan. 5, 14.

Orare quomodo oporteat, frequenter ignoramus, Matthaei 20, 20, Marc. 10, 35, Rom. 8, 26, Iacob. 4, 3.

Orare noctes & dies, Psalm. 118, 62, Luca 13, 1, 3, Thess. 3, 10, 2, Timoth. 5, 5, 2, Timoth. 1, 3.

Orare sine intermissione, Matth. 7, 7, Luca 11, 9, V. 18, 1, Acto. 10, 2, Ephes. 6, 18, Col. 4, 2, 1, Thess. 5, 17.

Orare ut fidei praedicatio successus habeat felices, Ephes. 6, 19, Colos. 4, 3, 2, Thess. 3, 1.

Orare alium pro alio, Ier. 42, 2, 20, Baruch. 10, 13, 2, Mach.

1. 2. Mach. 1. 6. Ephes. 6. 18. Coloss. 4. 2. 1. Thess.
5. 25. 2. Thessal. 3. 1. 1. Tim. 2. 1. Iacob. 5. 16.

Orare pro inimicis, Num. 16. 22. 46. 1. Ma-
chab. 1. 33. Matth. 5. 44. Luc. 6. 28. v. 25. 34.
Actor. 7. 60.

Orare Sanctos cum Christo regnantes: vide
Sanctos.

Orare pro defunctis: vide Purgatorium.

Oratio quomodo, quando, cui, & ubi fieri de-
beat, & quid petendum, Num. 11. 16. 24. Deut.
4. 7. Iudic. 10. 10. 15. 1. Regum 1. 11. 2. Regum 22. 2. 7.
3. Regum 3. 7. Esa. 65. 24. Amos 7. 2. Eccli. 35. 26.
Tob. 3. 11. Judith 4. 11. Matth. 6. 5. 9. v. 7. 7. v.
18. 12. v. 10. 10. v. 21. 22. v. 26. 18. Marc. 11. 14. v. 15.
13. Luc. 11. 2. 9. v. 18. 1. v. 22. 40. Ioan. 4. 21. v. 9.
31. v. 14. 13. v. 15. 7. v. 16. 21. Actor. 1. 14. v. 2. 42. v. 4.
24. 11. v. 10. 2. v. 11. 2. 3. Rom. 8. 26. v. 12. 12. 1. Cor.
14. 15. Ephes. 6. 18. Col. 4. 2. 1. Thess. 5. 17. 1. Timo.
2. 1. Heb. 13. 18. 1. Petr. 3. 12. 1. Ioan. 5. 4. Iacob. 1. 6.
v. 4. 3. v. 5. 17. Apoc. 19. 10. v. 22. 9.

Orationes, quæ sunt quemadmodum oportet,
exaudit Deus, Genes. 16. 11. v. 11. 17. Exod. 2. 24. v.
3. 7. v. 6. 5. v. 12. 23. 27. Deut. 4. 7. v. 15. 9. 1. Reg.
7. 9. 10. v. 9. 16. v. 12. 18. 2. Regum 22. 4. 7. 3. Regum
33. 6. v. 17. 22. v. 18. 36. 4. Regum 13. 13. v. 10. 5. 2. Par.
32. 22. v. 33. 13. 4. Esdr. 15. 7. Judith 4. 8. 11. Tob.
5. 24. Psalm. 3. 5. v. 4. 4. v. 9. 13. v. 17. 7. v. 21. 25. v. 31.
7. v. 40. 15. v. 54. 17. v. 117. 5. v. 119. 25. v. 144. 19. Pro-
verb.

verb. 15. 29. Eccli. 4. 9. v. 11. 6. v. 16. 24. 16. v. 48. 22.
Esaie 30. 19. v. 57. 15. 21. v. 55. 7. Ier. 29. 12. Thren.
1. 16. Dan. 13. 44. Iona 2. 3. Zachar. 15. 9. 2. Mach.
1. 22. Ioan. 9. 31. Actor. 10. 4.

Orationes quorundam quare non exaudiat Deus,
Deut. 1. 45. v. 31. 18. Iudic. 10. 1. 1. Reg. 8. 18. Psalm.
17. 42. Proverb. 1. 28. v. 15. 19. v. 21. 13. v. 28. 2. Eccli.
34. 29. 11. Esaie 1. 15. Ierem. 7. 16. v. 11. 11. 14. v. 14.
12. v. 15. 1. Ezech. 8. 18. v. 14. 16. 10. Mich. 3. 4. Zach.
7. 14. 4. Esdr. 1. 20. 2. Mach. 2. 13. Ioan. 9. 31. Hebr.
11. 17. Iacob. 4. 3.

Orationum Sanctorum exempla, Genes. 12. 9.
Exod. 12. 11. Num. 14. 19. Deut. 2. 26. 1. Regum
8. 15. 4. Reg. 20. 3. 2. Par. 6. 16. v. 14. 11. v. 10.
4. 12. 1. Esdr. 9. 6. 1. Esdr. 1. 1. Sapien. 9. 1. Eccli.
23. 2. v. 16. 1. 11. v. 11. 1. Baruch 1. 17. 11. v. 2. 6. 1.
v. 1. 9. Tob. 1. 1. 11. v. 8. 7. v. 13. 1. Judith 9. 2. v. 16. 1.
Hest. 14. 1. Esaie 33. 2. v. 37. 16. v. 64. 1. Ierem. 10.
24. v. 17. 15. 14. v. 18. 19. v. 32. 16. Thren. 1. 1. Dan.
9. 6. v. 15. 4. Iona 2. 1. Abac. 1. 1. Esdr. 8. 7. 4.
4. Esdr. 3. 1. v. 6. 38. 1. Machab. 7. 17. 2. Machab.
6. 30. Actor. 4. 24.

ORDINIS sacramentum, Ioan. 10. 22. 1. 1. Tim.
moth. 4. 14. v. 5. 22. 1. Timoth. 1. 6. Tit. 1. 6.

OREB & Zeb interficiuntur, Iudic. 7. 27.

OSCVLVM pudicum, pacis & charitatis
symbolum, Gen. 29. 13. v. 45. 14. v. 48. 10. v. 49. 14.
Exod. 4. 27. Luca 15. 20. Actor. 20. 17. Rom. 16. 16.
1. Corinthe

INDEX

1. Corinth. 16. 20. 2. Corinth. 11. 12. 1. Thess. 5. 26. 5. Petr. 1. 14.

OTIVM: vide Acedia.

OZIAS sacerdos recepit Achior in domum suam, Iudith 6. 10. prescribit Domini miserationi tempus quinq. dierum, 7. 21.

OZIAS: vide Psia.

P.

PACTVM cum quibus non sit inendum, Exod. 21. 12. V. 34. 16. Deut. 7. 3. V. 20. 13. 3. Regum 20. 36. 42.

Pactum contra DEI voluntatem cum infidelibus initum, punitur, Iudith 1. 24. 27. V. 3. 5. 3. Reg. 20. 34. 41. 2. Paral. 19. 2.

Pactum init Deus cum populo, Genes. 17. 2. 7. Exod. 19. 8. Deut. 5. 2. Ierem. 31. 31. 33.

Pactum init populus cum DEO, Ios. 24. 26. 4. Reg. 13. 3. 2. Paral. 16. 12. V. 23. 16. 2. Esdr. 10. 29.

PARENTVM officium, Genes. 18. 19. V. 15. 15. V. 24. 2. V. 25. 6. V. 34. 4. 19. V. 49. 2. Exod. 10. 2. V. 11. 26. V. 13. 14. V. 11. 10. Levit. 19. 29. Numer. 35. 11. 26. 9. V. 6. 7. 20. V. 11. 19. V. 21. 19. V. 22. 15. 19. V. 11. 46. Ios. 4. 21. 1. Reg. 2. 2. V. 3. 13. 3. Regum 2. 10. Job 1. 5. Psal. 77. 3. Prov. 1. 8. V. 4. 1. V. 5. 7. V. 11. 19. 13. 4. V. 10. 2. V. 20. 7. V. 22. 6. 13. V. 23. 11. V. 29. 17. 8. 2.

BIBLICVS.

Eccli. 4. 21. V. 7. 26. V. 8. 11. V. 17. 1. V. 16. 10. V. 16. 11. V. 10. 1. 11. V. 31. 32. V. 42. 5. Tob. 1. 10. V. 4. 2. V. 10. 13. V. 14. 5. 11. 1. Mach. 2. 49. 6. 4. 1. Mach. 6. 24. 28. V. 7. 20. 21. 27. Dan. 12. 3. Matth. 10. 17. Ephef. 6. 4. Col. 3. 21. 2. Timoth. 3. 15. Tit. 2. 4.

PASCHÆ festi institutio & celebratio, Exod. 12. 2. V. 13. 6. V. 23. 15. V. 34. 18. Levit. 23. 5. Numer. 9. 2. 11. V. 28. 17. Deuter. 16. 1. 5. Ios. 5. 10. 4. Reg. 23. 21. 2. Paral. 30. 1. 15. V. 35. 10. 1. Esdr. 6. 19. 5. Esdr. 1. 10. V. 7. 10. Ezech. 46. 21. Matth. 26. 19. Marc. 14. 12. Luca 22. 7.

PASTORES, Præceptores, & alii Præfati quæ debeant esse sollicitudine et cura in eos, quos sue fidei commissos habent, Proverb. 27. 23. 24. Sapient. 6. 23. 26. Ezech. 34. 4. 2. Matth. 18. 12. V. 24. 45. Luca 15. 4. Ioan. 10. 11. 2. V. 15. 1. 2. V. 17. 9. 11. 2. V. 18. 8. Act. 20. 22. 28. 31. Roman. 9. 2. 3. V. 11. 7. 8. 1. Corinth. 4. 14. 2. Corinth. 11. 28. 29. Galat. 3. 19.

PATIENS & longanimis est Deus, Genes. 6. 3. Exod. 34. 6. Numer. 14. 18. Psal. 86. 15. V. 101. 8. V. 144. 8. Eccles. 8. 12. Esaiæ 50. 18. Ioch. 2. 11. Iona 4. 2. Nahum 1. 3. Sapient. 11. 24. V. 16. 1. Matth. 18. 27. Roman. 2. 4. 1. Timoth. 1. 16. 2. Petr. 3. 9.

Patientia & longanimitas fidelium in omni genere afflictionum, Genes. 12. 46. 2. Regum 16. 10. Job. 1. 20. V. 2. 9. V. 7. 2. Proverb. 3. 11. V. 14. 29. V. 11. 1. V. 16. 2.

1. V. 16. 11. 26. 15. Eccli. 1. 29. V. 2. 4. 4. 3. 12. 16.
Tob. 2. 8. 2. Mach. 6. 10. V. 7. 7. Matth. 1. 39. Rom.
5. 15. V. 11. 12. V. 15. 4. 2. Corinth. 6. 4. Galat. 1. 22.
Ephes. 4. 2. 1. Thess. 1. 14. 2. Thess. 1. 4. 7. 1. Timoth.
6. 11. 2. Timoth. 1. 3. 11. 1. Petr. 1. 6. V. 2. 19. V. 14.
17. V. 4. 1. 2. Petr. 1. 6. Hebr. 10. 36. V. 11. 25. V. 12. 1.
Iacob. 1. 7.

Impatientia & ejus punitio, Exod. 14. 11. V. 15.
24. V. 16. 2. 7. V. 17. 2. Num. 11. 1. 10. V. 14. 1. 18. V.
11. 6. Job. 1. 1. Eccli. 2. 16.

PAUPERES: vide Eleemosyna.

PAVLVS Iudeus ex tribu Benjamin, Rom.
11. 1. Phil. 1. 1. natus & educatus Tharsi, Act. 22. 3.
persequitur Christianos, 9. 1. Galat. 1. 13. 1. Timoth.
1. 15. convertitur, Act. 9. 1. * est doctor gentium,
Roman. 11. 13. V. 15. 16. Galat. 2. 2. 8. 1. Timoth. 2. 7.
2. Timoth. 1. 11. prædicat Antiochiæ, Act. 13. 16. *
Iconiæ, 14. 1. Lystris, 14. 6. 13. Thessaloniciæ, 17. 1.
Berææ, 17. 10. Athenis, 17. 22. 28. Corinthi 13. 1. voca-
tur in Macedoniam, Act. 16. 9. capitur, 17. 27. de-
ducitur Cæsaream, 18. 23. 30. vehitur Romam 27. 1.
28. 1. * sistitur Neroni, 2. Timoth. 4. 12.

Paulus nemini voluit esse oneri, Act. 20. 15.
2. Corinth. 11. 9. 11. V. 12. 13. 1. Thess. 2. 9. 2. Thess. 1. 8.
vocabatur olim Saulus, Act. 7. 59. V. 9. 1. V. 11. 1.

PAX quedam temporalis, quedam æterna,
Gen. 13. 6. 8. V. 16. 12. V. 4. 1. 24. Levit. 16. 6. Num.
6. 27. Ierem. 29. 7. Eccli. 25. 1. V. 28. 15. 19. Matth.

§. 9.

1. 9. Marc. 9. 50. Lucæ 14. 32. Act. 9. 11. Rom.
12. 18. 1. Corinth. 14. 33. Ephes. 4. 3. 2. Timoth. 2. 22.
1. Petr. 3. 11. Hebr. 12. 14. Iacob. 3. 18. Apoc. 6. 4.

Pax interna qualis est inter Deum et ejus ami-
cos, Esa. 2. 4. V. 9. 6. V. 11. 6. 7. V. 66. 12. Hof. 2. 14. 20.
Mich. 4. 3. Zachar. 9. 10. Lucæ 1. 14. 24. 36. Ioan.
14. 27. V. 16. 33. V. 20. 19. Act. 10. 36. Roman. 5. 1.
Ephes. 2. 14. Philip. 4. 7.

Pacem & misericordiam promittunt mendaces
Prophetae, Ierem. 6. 14. V. 8. 8. 12. V. 14. 13. V. 23. 16.
Ezech. 13. 10. 16. Mich. 3. 5. 1. Thess. 5. 3.

PECCATVM originale, Job 14. 4. V. 15. 14.
Psalm. 50. 7. Rom. 5. 9. 13. V. 5. 11. * effectus ejus,
Genes. 8. 21. Eccli. 17. 30. Rom. 5. 12. 17. V. 6. 23. V. 7.
2. 11. 17. * Galat. 5. 17. Ephes. 2. 3. tollitur per
Christum, Ioan. 1. 29. Roman. 3. 25. 24. V. 5. 9. 16.
17. 18. 19. V. 6. 3. V. 7. 24. V. 8. 1. 2. Galat. 3. 22. Ephes.
2. 5.

Peccatum solus Deus propria auctoritate re-
mittere potest, Exod. 34. 7. Psalm. 18. 11. V. 31. 5. V. 102.
11. Esa. 43. 25. V. 44. 22. V. 53. 2. Ierem. 31. 14. V. 33.
3. Mich. 7. 18. Matthæi 9. 2. Marc. 2. 5. Lucæ 5.
20. V. 7. 48.

Peccatum Sacerdos remittit auctoritate divi-
na, Matth. 18. 18. Ioan. 10. 23.

Peccatum remittitur per Christum, Esa. 53. 10.
Dan. 9. 24. Matth. 1. 21. V. 2. 1. V. 28. V. 20. 18. V. 16.
27. Marc. 2. 1. Lucæ 2. 46. Ioan. 1. 29. Act.

§. 10.

§. 11.

INDEX

38, v. 4, 12, v. 10, 35, 43, v. 13, 38. Roman. 4, 25, v. 5, 9.
1, Cor. 6, 11, v. 15, 3. 2, Corinth. 5, 11. Galat. 1, 4. Col.
1, 14. Ephes. 1, 7, v. 5, 25, 1. Timoth. 1, 16. Tit. 2, 14.
1, Petr. 1, 18, v. 2, 14, v. 3, 18, v. 4, 1. Hebr. 1, 3, v. 9, 12, 14.
1, Ioan. 1, 7, v. 2, 12, v. 3, 5. Apoc. 1, 5.

Peccatum in Spiritum Sanctum, Matth. 12, 31.
Marc. 3, 28. Luca 11, 15, v. 12, 16. Hebr. 6, 6. v. 10, 16.
1, Ioan. 5, 16.

Peccatum vindictam clamans, Gen. 4, 10, v. 18.
20. Exod. 22, 23, 27. Eccli. 35, 18. Iacob. 5, 4.

Peccanti in nos fratri condonandum: vide Remittendum.

Propter Peccatum unius aut paucorum puniuntur multi, Genes. 3. Num. 16, 20. Ios. 7. Iudic. 19, 25. 2, Regum 24.

Peccatum contra naturam, Genes. 19. Iudic. 19, 21. Levit. 20, 13. Roman. 1, 27. 1, Corinth. 6, 10, 1. Timoth. 1, 10.

Peccatum ex ignorantia, Levit. 4, 2, v. 5, 16. Num. 15, 27. Luca 22, 34. Ioan. 9, 41, v. 15, 24. Act. 3, 17. 1, Timoth. 1, 13.

Peccatum ex malitia & data opera, Num. 16, 30. Eccli. 10, 14. Matth. 23, 13. Ioan. 11, 49. Act. 4, 18. Hebr. 6, 5, v. 10, 16.

Peccatorum confessio: vide supra Confessio.

Peccatum non solum non imputatur, sed etiam verè remittitur, & anima abluitur ac mundatur, Psal. 50, 11. Act. 2, 38, 1, Cor. 6, 11, 1, Petr. 1, 9, 1. Ioan. 1, 9.

PECC-

BIBLICVS.

PECVLIUM Dei ejus populus, Exod. 19, 5. Deut. 7, 6, v. 14, 2. Ioan. 1, 11. Eph. 1, 14, 1, Petr. 2, 9.

PEREGRINIS beneficiendum est, Gen. 18, 2. Exod. 22, 21, v. 23, 9. Levit. 19, 33, v. 33, 22. Num. 15, 14. Deut. 10, 18, v. 14, 21, v. 24, 14, 17, v. 26, 11. Ezech. 22, 29, v. 47, 11. Zach. 7, 10.

Peregrinifumus et advena in hac vita, Gen. 5, 13, v. 23, 4, v. 47, 9, 1. Par. 29, 15. Psal. 38, 13, v. 118, 19, 2, Cor. 5, 7. Phil. 3, 20. Hebr. 11, 13, 1, Petr. 2, 11.

Peregrinationes pietatis gratia susceptæ, sunt utiles, 1, Reg. 8, 41. 4, Reg. 5, 10.

PERIVRII & falsi crimen, Exod. 8, 8, 15, 23. Levit. 5, 4, 1, Reg. 19, 6. 2, Regum 8, 11. Iere. 7, 9. Zach. 5, 3. Malach. 3, 5, 1. Mach. 6, 62, v. 7, 15, 18, v. 11, 13, v. 13, 16, 19. 1, Mach. 4, 34, v. 12, 3. Matth. 27, 2, 1, Timoth. 1, 10.

PERSÆ invadunt Babylonem, Daniel. 5, 28 juxta prophetiam, Esaiæ 21, 9. Ierem. 51, 8, 11, 41, 55.

PERSEVERANTIA commendatur, Gen. 19, 16, 16. Job 2, 3. Prover. 3, 11, v. 21, 17. Ezech. 18, 24, v. 33, 13. Eccli. 2, 2, v. 11, 11, v. 35, 9. Matthæi 10, 22, v. 5, 22, v. 24, 13. Luca 9, 54. Ioan. 6, 62. Act. 2, 42, v. 11, 23, v. 13, 43, v. 14, 21. Hebr. 3, 14, 1, Petr. 2, 20, 1, Ioan. 2, 24. Apoc. 2, 16.

PERSECUTIO: vide Crux.

PERSONARUM acceptio illicita, nec Deus personam respicit, Levit. 19, 15. Deuter. 1, 17, v. 10.

INDEX

17, v. 17. 1. Reg. 6. 7. 2. Paral. 19. 7. Sapient. 6. 8. Iob
34. 19. Prover. 18. 5. v. 24. 25. v. 28. 21. Ecclesi. 31. 15. 16.
Esa. 33. 3. Malach. 2. 2. Matth. 22. 16. Marc. 12. 14.
Luca 20. 21. Actor. 10. 34. Rom. 2. 11. Gal. 2. 6. Eph.
6. 9. Coloss. 3. 25. 1. Petr. 1. 17. Iacob. 2. 1. 9.

PETRE: vide Orare.

PETRVS à Christo vocatur, Matthai 4. 18.
confitetur Christum, 16. 16. appellatur Simon, 4. 18. v.
30. 2. Ioan. 20. 2. appellatur Cephas, Ioan. 1. 42.
1. Corinth. 1. 12. v. 3. 12. v. 9. 1. Gal. 2. 9. appellatur
Simon Bar Iona, & Simon Ioannis, Matthai 16. 17.
Ioan. 21. 15. negat Christum, & denegatione facta
pœnitentiam agit, Matthai 26. 69. 70. 72. 75. pradi-
cat, & loquitur, Actor. 1. 16. v. 2. 3. 12. 3. v. 4.
3. v. 10. 34. sanat claudum, 3. 4. conicitur in carcerem,
12. 3.

Petrus primus Apostolorum, Matth. 10. 2. v. 16.
28. v. 16. 24. 3. Luca 22. 31. 3. Ioan. 21. 17. 3.

PHACEE filius Romelia, postquam occidit
Phacejam fit rex Israel, 4. Regum 15. 25. 27. pugnat
contra Ierusalem, Esaia 7. 1. occidit de Iuda centum
viginti millia virorum uno die, 2. Paral. 28. 6.

PHACEIA filius Manabem fit rex Israel,
4. Regum 15. 22. 23.

PHANVEL turris subvertitur à Gedeone,
occis habitatoribus circumstantis, Iudic. 8. 8. 13. 17.

PHARAO affligitur propter Saram uxorem
Abraham, Genes. 12. 17.

Pharao

BIBLICVS.

115

Pharao somnia videt, Genes. 41. 1. quæ ei à Ioseph
explicantur 41. 25.

Pharao Israellem opprimit servitute, Exod. 1.
8. 3. submergitur cum omni suo exercitu, 14. 14. 28.

Pharaonis filiam accipit Salomon uxorem, 3.
Regum 3. 1.

Pharao Necho capit regem Ioachaz, 4. Re-
gum 23. 34.

PHARISEVS invitat Christum, Luca
7. 36.

Phariseus & publicanus grant simul in tem-
plo, Luca 18. 10.

Pharisei graviter increpantur, Matth. 23. 7. v. 73
1. v. 16. 4. v. 23. 3. Ioan. 8. 44. Actor. 7. 51. v. 23. 3.
Philip. 3. 2.

PHASSUR percutit Ieremiam prophetam,
Ierem. 20. 2.

PHEGIEL dux tribus Aser, Num. 1. 13.

PHIGELVS & Hermogenes averti à Pau-
lo, 2. Timoth. 1. 15.

PHILIPPVS vocatur à Christo, Ioan. 1.
43. recensetur inter Apostolos, Matth. 10. 3. capit vi-
dere patrem, Ioan. 4. 8.

Philippus diaconus eligitur, Actor. 6. & pradi-
cat in Samaria, Actor. 8. 5. Baptizat Æthiopem
Eunuchum, Actor. 8. 27. suscipit Paulum & socios
eius hospitio, Actor. 21. 8.

PHILISTEI persequuntur Israellem,
Iudic.

3 1

Iudic. 3, 7, v. 10, 7, v. 16, 9, 1, *Reg.* 4 * v. 5 * v. 19, 5, v. 17 * v. 23, 1, v. 28, 1, v. 29, 1, v. 31, 1, 2, *Regum* 5, 27, 22, v. 21, 15, 18.

Philistaei caduntur, *Iudic.* 3, 31, 1, *Reg.* 7, 31, v. 15, 5, v. 14 * v. 17, 50, v. 18, 27, v. 19, 8, v. 23, 5, 2, *Regum* 5, 24, v. 8, 1, 4, *Regum* 18, 8.

Contra Philistaeos, vide *Esa.* 14, 29. *Ierem.* 47, 1, 4. *Ezech.* 25, 15. *Amos* 1, 6. *Sophon.* 2, 5. *Zach.* 9, 6.

PHINEES filius Eleazari, *Exod.* 6, 25. *Iudic.* 10, 28, placat Deum zelo suo, *Numer.* 25, 7, 11. *Psal.* 105, 30. mittitur in terram Galaad, *Ios.* 22, 17.

Phinees filius Heli, 1, *Regum* 1, 3. perit propter sua peccata, 4, 11.

PHUL rex Assyriorum copias adducit contra *Ierusalem*, 4, *Regum* 15, 19.

PIETAS: vide *Bona opera*.

PIGNUS salutis nostrae est spiritus Sanctus, *Rom.* 8, 16, 1, *Cor.* 1, 22, v. 5, 1. *Eph.* 1, 13, v. 4, 30.

PIGRITIA: vide *Acedia*.

PILATUS & Herodes fiunt amici, *Luc.* 23, 12.

Pilatus Christum innocentem morti addidit, *Matth.* 27, 26. *Iohan.* 19, 16.

PLAGA Dei sui vindicta, *Exod.* 7 * 8 * 9 * 11 * 4, *Reg.* 8, 27, 2, *Paral.* 6, 28. *Psal.* 77, 44, v. 164, 17. *Ierem.* 5, 2.

POENA peccati non statim universa remittit

tur remissa culpa, *Num* 14, 20, 22, 23, 2, *Reg.* 12, 13, 14 * v. 24 * 1, *Paral.* 21 *.

POENITENTIA & satisfactio pro peccatis, *Psal.* 6, 7. *Matth.* 3, 8. *Luce* 3, 8. *Act.* 2, 38. v. 8, 22, 2, *Corinth.* 7, 30.

Pœnitentia prædicatur, *Ierem.* 7, 3. *Matth.* 3, 2, v. 4, 17. *Luce* 3, 3, 8, v. 13, 3, v. 24, 47. *Act.* 2, 28. v. 3, 19. v. 8, 21. v. 17, 30. v. 20, 22. v. 26, 19.

Pœnitentia vera promissa est venia, *Deut.* 4, 29. v. 30, 2, 1, *Regum* 7, 3, 2, *Paral.* 7, 14, v. 20, 6, v. 34, 26. *Iob* 22, 23. *Proverb.* 28, 13. *Psal.* 31, 5. *Eccli.* 17, 23. *Esa.* 3, 16, v. 30, 18, v. 45, 22. v. 55, 7, v. 59, 20. *Ierem.* 3, 10, 17, v. 18, 8, v. 29, 11, v. 31, 18, 20. *Ezech.* 18, 21, 27, v. 33, 14. *Hos.* 14, 2. *Ioel.* 2, 12. *Iona* 3, 8, *Zach.* 1, 4. *Malach.* 3, 7. *Luce* 15, 18. *Act.* 3, 19, v. 26, 18, 20.

Pœnitentia agenda est, dum sani sumus, *Eccli.* 17, 24, v. 18, 25.

Pœnitentia vera exempla, *Iudic.* 10, 15, 2, *Reg.* 11, 13, v. 24, 10, 17, 2, *Paral.* 12, 16, v. 33, 12. *Iona* 3, 10. *Iudith* 4, 8. *Matth.* 26, 75. *Luce* 7, 37, 44, v. 15, 18, v. 18, 13, v. 19, 8, v. 22, 61, v. 23, 45. *Act.* 37.

Pœnitentia falsa exempla, *Gen.* 4, 13, v. 27, 28. *Exod.* 8, 8, v. 2, 27, v. 10, 16. *Ios.* 7, 20. *Iudic.* 1, 7, 1, *Regum* 15, 24, 30, v. 24, 19, 3, *Regum* 13, 6, v. 21, 27. *Sapient.* 5, 1, 1. *Machab.* 6, 12, 2, *Mach.* 9, 12, *Matth.* 27, 4. *Act.* 8, 13, 23. *Hebr.* 12, 17.

PRÆDICATORES: vide *Concionatores*.
PRÆ

PRÆFECTI: vide Superiores & Pastores.

PRÆCARII: vide Orare.

PRIMITIÆ fructuum debentur Deo ejusque Sacerdotibus, Exod. 25. 19. v. 34. 26. Levit. 23. 10. Numer. 18. 41. Deuter. 18. 4. v. 26. 2. 10. 2. Par. 31. 5. 2. Esdr. 10. 37. Proverb. 3. 9. Tob. 1. 7.

PRIMOGENITI A omnia Egyptiorum moriuntur, Exod. 12. 29. Psalm. 77. 51. v. 134. 3. v. 135. 10.

Primogenitum omne Deo consecratur, Exod. 13. 2. v. 22. 29. v. 34. 20. Levit. 27. 26. Num. 3. 13. v. 8. 17. Deut. 15. 19. 1. Reg. 1. 24. Luca 2. 23.

Primogenitorum jura, privilegia, & prerogative, Genes. 25. 31. v. 49. 3. Deuter. 21. 15. 2. Paral. 21. 5.

Primogeniti aliquando à Deo reiciuntur, Gen. 48. 17. v. 49. 4. Roman. 9. 13.

PRODIGIO, & ejus punitio, Genes. 37. 35. Judic. 1. 24. 1. Regum 23. 19. Esaia 22. 15. 2. Mach. 3. 4. v. 4. 1. v. 10. 20. v. 13. 21. Matth. 26. 14. 47.

PROMISSIO: vide Votum.

Promissiones Dei cum conditione fiunt, Deut. 19. 8. v. 28. * v. 33. 4. Levit. 26. *. 1. Regum 2. 10. Ezech. 18. * v. 33. 15. 19. Marc. 16. 16. Ioan. 3. 16. 16. v. 6. 47. v. 8. 31. v. 13. 17. v. 15. 7. 14. Roma. 8. 17. Coloss. 1. 23. Hebr. 3. 14. 2. Petr. 1. 4. Apocal. 2. *. v. 1. *. v. 21. 7.

PROPHETÆ: vide Complicatores.

PROUL

PROVIDENTIA: vide Dei gubernatio, & providentia.

PSEUDOPROPHETIÆ non sunt audiendi, Deut. 13. 1. v. 18. 20. 3. Reg. 13. 18. v. 18. 40. v. 22. 6. 10. 4. Reg. 10. 19. Prover. 28. 10. Esaia 3. 11. v. 28. 7. v. 56. 10. Jerem. 14. 13. 15. v. 23. *. v. 27. 9. v. 28. *. v. 29. 8. 21. 25. Ezech. 13. *. v. 14. 9. v. 22. 25. v. 34. 2. 8. 18. Amos 7. 10. Mich. 3. 5. Zach. 13. 2. Matth. 7. 15. v. 24. 11. Luca 12. 1. Actor. 10. 29. 1. Corinth. 15. 11. Phil. 3. 2. Col. 2. 8. 1. Timoth. 4. 1. 2. Timoth. 2. 17. v. 1. 1. 2. Pet. 2. *. Ioan. 7. 1. Iude 4. 8. *.

Pseudoprophetae habentur qui currunt antequam per ordinariam potestatem mittantur, Jerem. 14. 14. v. 23. 32. v. 27. 15. Ezech. 13. 6.

PTOLOMÆVS oppugnatur ab Antiocho; 1. Machab. 1. 19. init amicitia cum Alexandro filio Antiochi, 10. 51. Pugnatur cum Alexandro, & moritur, 11. 1. 18.

Ptolemæus Mater veneno vitæ suam finivit, 2. Mach. 10. 12. 13.

PUBLIUS suscipit hospitium Paulum. Actor. 28. 8.

PUGNATORIVM, id est, locus ubi sunt animæ, quæ vivorum precibus & operibus invari possunt, & purgantur, esse confirmatur, 2. Machab. 12. 43. 46. *. Matth. 5. 25. v. 12. 32. 1. Corinth. 3. 16. Phil. 2. 10. 2. Timoth. 1. 18. 1. Ioan. 5. 10. Apocal. 7. 1. 336

QADRA

Q.

QUADRAGESIMALIS jejunii exempla
Moyſes, Exod. 24. 18. v. 34. 28. Deut. 9. 9. 18.
Elias, 3. Regum 19. 8. Chriſtus, Matth. 4. 2. Lucæ 4.
2. vide Jejunium.

QUÆSTIONES inutiles quæ ſunt vitan-
dæ, Genef. 3. 1. 6. Prover. 25. 27. Eccli. 7. 11. Eccli.
3. 21. Matth. 24. 3. Ioan. 6. 52. v. 21. 21. Act. 1. 6.
1. Timoth. 1. 4. v. 6. 2. Timoth. 2. 16. Tit. 3. 9.

QUIESCENDVM à peccatis, Roman. 6.
8. Galat. 2. 18.

Quies continget populo Dei, Hebr. 4. 9.

Quietem & pacem certam conſequentur juſti,
Sap. 3. 3. v. 4. 1. Eſa. 57. 2. Lucæ 16. 12. Apoc. 14. 13.

Quietem invenire animæ ſuæ, Ierem. 6. 16.
Matth. 11. 29.

R.

RABBA obſidetur, 2. Regum 11. 1. v. 12. 16.
1. Paral. 20. 1.

RABSACES, Sennacherib archipincerna,
4. Regum 18. 17. Eſaie 36. 37.

RACHAB exploratores miſſos in urbem Je-
richo, excipit hoſpitio, Joſue 2. 1. Iacob. 2. 25. ſerva-
tur cum ſuis, Joſue 6. 17. 23.

Rachab

Rachab uxor Salmon, 1. Par. 2. 11. Matth. 1. 5.

RACHEL pascit oves patris ſui, Genef. 29. 9.
traditur Iacob in uxorem, 29. 29. clam tollit Idola
patris ſui, 31. 19. ob difficultatem partus periclitatur
31. 17.

RAPHAEL angelus Domini, medicus &
dux Tobia, Tob. 1. 5. v. 6. 8. v. 12. 12.

RATIONEM Deo quisq. pro ſe redditurus
eſt, Matth. 12. 36. v. 18. 23. v. 25. 31. 32. Roman. 14. 12.
2. Corinth. 5. 10.

RAZIAS Iudaus gladio ſe interfecit, 2. Ma-
chab. 14. 37. 41.

RAZON adversarius Iſraelis, 3. Reg. 11. 23.

REBECCA filia Bathuelis, Genef. 22. 23.
uxor Iſaac, 24. 50. parit geminos, 25. 24.

RECHAB pater Ionadab, amici Iehu regis
Iſrael, 4. Regum 10. 15.

REDIMERE novit Deus ſuos multis modis
ex anguſtia, Gen. 19. 22. Exod. 14. 26. v. 18. 6. 1. Reg.
25. 14. 26. 4. Reg. 7. 2. 1. Par. 18. 11. v. 20. 24. Eſar.
8. 11. Pſalm. 4. 9. v. 50. 9. Heſt. 7. 5. Eſaja 41. 10. v.
43. 1. Daniel. 3. 21. v. 8. 25. 2. Petr. 2. 9.

REFUGII civitates, Exod. 21. 13. Numer. 35.
11. Deut. 4. 41. v. 19. 7. Joſ. 20. 3. Reg. 1. 50. v. 2. 18.

REGENERATIO: vide Homo.

Regeneratio eſt immutatio carnis in ſpiritum,
Ioan. 3. carnalium affectionum in ſpiritalem affe-
ctionem, Rom. 8. 13. infidelitatis in fidem, Ioan. 1. 12.
Gaſſus.

Galat. 3. 16. 1. Ioan. 1. 1. innovatio mentis per spiritum sanctum, Tit. 1. 5. Galat. 4. 6. atq. ad eam carnalis naturæ in divinam naturam, 1. Pet. 1. 4. Coloss. 2. 11. ut qui mali fuimus, sanctificemur, 1. Corint. 6. 11. Ephes. 5. 8.

Regenerati interius etiam exterius in novitate vitæ ambulant, Roman. 6. 4. 5. 7. 6. 5. 10. 10. Ephes. 4. 22. Coloss. 3. 9. 1. Corint. 5. 7. 2. Corint. 5. 17. 1. Pet. 4. 2.

REGES quid facere, quidve fugere debeant, Deuter. 17. 19. 1. Regum 8. 3. Regum 2. 2. v. 10. 9. 2. Paral. 9. 1. v. 19. 5. Sapient. 6. 3. v. 9. 10. 14. 30. Psalm 2. 10. v. 100. 100. Prover. 14. 28. v. 19. 12. v. 20. 8. 26. 28. 15. v. 29. 4. 14. v. 31. 4. Ierem. 22. 2. vide Superiorem officium.

REGNUM Dei vim patitur, Matth. 11. 12. Lucæ 16. 16. Gal. 3. 16. Apoc. 2. 3. v. 3. v. 23. 7.

Regnum Dei spirituale, internum & æternum, Genes. 49. 10. Numer. 24. 17. 1. Reg. 2. 10. v. 7. 9. 10. 1. Paral. 18. 11. v. 29. 2. 4. Psalm 2. 2. 6. v. 9. 8. v. 11. 13. v. 44. 7. v. 71. 1. v. 109. 3. v. 144. 11. Esaiæ 9. 6. v. 11. 3. v. 32. 16. v. 40. 9. v. 42. 1. Ier. 23. 6. 6. v. 33. 3. 3. Ezech. 34. 23. v. 37. 24. Daniel. 2. 44. v. 4. 33. v. 7. 14. 27. v. 9. 24. 25. Hof. 1. 5. Mich. 4. 1. 4. v. 1. 1. Zach. 9. 9. Matth. 6. 10. v. 13. 3. Lucæ 1. 28. v. 12. 3. 32. v. 12. 29. v. 13. 1. Ioan. 6. 14. v. 12. 14. 34. v. 18. 21. 1. Timoth. 1. 17. Hebr. 1. 8. v. 1. 9.

RELINQUENTES omnia propter Christum,

sum, centuplum recipient, Matth. 19. 29. Marc. 10. 29. Lucæ 18. 29.

RELIQVÆ & vestes sanctorum quam vim à Deo habeant, quidq. per eas operetur Deus, ut pallium Eliæ, 4. Regum 2. 14. ossa Elisei, 4. Regum 13. 21. fimbria Christi, Matthæi 9. 20. v. 14. 16. sudaria Pauli, Actor. 19. 12. umbra Petri, Actor. 5. 15.

REMITTENDVM proximo in nos peccanti, Eccli. 18. 2. Matth. 13. 21. v. 6. 11. v. 18. 22. 35. Luc. 17. 3. Ephes. 4. 12. Coloss. 3. 11.

REPVDII libellus, Deuter. 24. 1. Esaiæ 50. 1. Ierem. 3. 3. Malach. 2. 16. Matth. 5. 30. v. 19. 7. Marc. 10. 4.

RES PHA concubina Saul, ad quam ingressus est Abner, 2. Regum 3. 7. custodit corpora eorum, qui in crucem sublati erant, 2. 10.

RESURRECTIO mortuorum, & carnis ad gloriam facta mutatio, Exod. 3. 6. Iob 14. 13. v. 19. 26. v. 21. 30. Esaiæ 26. 19. v. 66. 14. Ezech. 37. 1. 9. Dan. 12. 12. Ionæ 2. 11. Soph. 3. 8. 4. Esdr. 2. 16. v. 14. 15. 2. Mach. 7. 9. 14. 13. Matth. 22. 23. 11. Lucæ 16. 31. Ioan. 5. 21. 28. v. 6. 32. v. 11. 24. Actor. 24. 15. 1. Cor. 15. 2. 2. Cor. 4. 14. v. 5. 3. Col. 3. 4. Phil. 3. 21. v. 40. 1. 1. Thess. 4. 13. 16. 2. Timoth. 2. 11. Apoc. 20. 21.

REVELATIONES & visiones, Ios. 6. 17. 4. Regum 17. 9. 1. Mach. 3. 24. v. 5. 2. v. 10. 29. v. 11. 8. vide Apparitiones.

ROBOAM filius Salomonis, rex Iude constituitur, 3. Regum 11. 1. deficit Israel à Roboam ad Ieroboam, 11. 19. præcipit ei Deus, ne pugnet contra Israel. 2. Par. 11. 2. oppugnat à Sisac rege Ægypti, 11. 2. 9. moritur, 1. Regum 14. 31. regnat Abiam filius eius pro eo, 11. 1.

ROMANI cum Iudeis pacis & societatis fœderamineunt, 1. Mach. 8. 14. 17. 27. V. 11. I. V. 14. 17. 20.

Romanorum Gentilium laus, 1. Mach. 8. 2. 9.

Romanorum Christianorum laus, Rom. 1. 8.

Romanos destructuros Ierusalem & templum Domini, Numer. 24. 24. Esaiæ 1. 26. V. 6. 11. Daniel. 9. 26. V. 11. 30. 31. Lucæ 19. 41. V. 31. 20. Ioan. 11. 48.

RUBEN primogenitus Iacob nascitur, Genes. 29. 12. violat thorum patris sui, 35. 22. dantur ob id primogenita ejus filiis Ioseph, 48. 4. 1. Paral. 1. 1. mittitur fratrem suum Ioseph liberare, Genes. 37. 21. 22. 29. dicit patri: Duos filios meos interfice, si non reduxero Benjamin, 42. 37. filius Ruben primò requies datur, Num. 32. 2. Deut. 3. 12. V. 29. 8. Ios. 1. 12. V. 13. 23. caduntur, 4. Reg. 10. 33. transferuntur ad terram Assyriorum. 15. 29. 1. Par. 5. 26. secundum prophetiam, Gen. 49. 4. ædificant altare, Ios. 22. 10. dimicaverunt contra Agarenos, 1. Par. 5. 19.

RUTH Moabitiss, Ruth 1. 4. accipit eam uxorem Booz, & parit Obed, 4. 13. 1. Paral. 1. 12. Matthæi 1. 5.

SABBAT.

S.

SABBATHVM, Genes. 2. 2. Exod. 16. 23. V. 10, 8. V. 23. 12. V. 31. 14. 17. V. 34. 21. V. 35. 2. Levit. 19. 3. V. 23. 3. 15. V. 25. 4. Numer. 15. 32. V. 28. 9. Deuter. 5. 12. Esaiæ 56. 2. 4. V. 58. 15. V. 66. 12. Jerem. 27. 11. 27. Ezech. 20. 12. V. 22. 8. 2. Esdr. 1. 16. 11. 1. Machab. 1. 47. V. 2. 31. 41. 2. Machab. 15. 1. Matth. 12. 1. 10. Marc. 2. 23. V. 3. 2. V. 6. 2. Luc. 4. 16. 11. V. 6. 1. V. 13. 11. 14. V. 14. 1. Ioan. 5. 10. V. 7. 22. V. 9. 14. Act. 13. 14. 17. 44. V. 15. 21. V. 18. 4. V. 20. 7. 1. Corinth. 16. 2. Hebr. 4. 4. 10.

SACERDOTES Legis, & horum munus, Exod. 29. 44. V. 30. 7. Levit. 10. 1. 6, 9. V. 21. 2. V. 23. 2. V. 24. 3. Numer. 3. 10. V. 4. 5. 11. V. 10. 8. V. 18. 1. 7. Deut. 21. 5. 1. Reg. 2. 18. 15. 1. Par. 6. 49. 2. Par. 26. 17. Ezech. 44. 15. 20. Hebr. 5. 7. V. 10. 11.

Sacerdotum multitudo in veteri Lege, 1. Paral. 23. 3. ubi numerantur 8000.

Sacerdotum Legis indumenta, ornamenta, & ordinatio, Exod. 28. 2. V. 29. 1. V. 39. 1. V. 40. 12. Levit. 8. 1, 8.

Sacerdotibus dabantur decimæ & primitiæ, Num. 5. 9. 10. V. 18. 8. 11. Deut. 18. 3. ut liberi à sollicitudine comparandi victum, possent vacare Legi Dei, 2. Paral. 31. 4. vide Decimæ.

Sacerdotibus Legis assignabatur necessaria
K 2 vita

vita sustentatio, Exod. 29. 16. Levit. 2. 1. 10. v. 11. 11. v. 6. 2. 19. v. 7. 6. 3. v. 10. 13. v. 24. 9. Num. 3. 48. v. 11. 9. v. 18. 8. 11. 28. Deuter. 18. 1. 1. Regum 3. 28. 4. Regum 12. 16. 1. Paral. 6. 54. 2. Paral. 31. 4. 2. Esdr. 10. 36. Eccli. 4. 1. 2. 5.

Sacerdotes mali, & eorum punitio, Num. 16. 1. Reg. 2. 22. 1. v. 3. 11. 3. Regum 2. 25. Esai. 3. 11. Ierem. 2. 5. v. 8. 7. Hos. 4. 6. 9. v. 5. 1. Malach. 1. 1. v. 2. 1. 8. 1. Machab. 7. 5. 9. 11.

Sacerdos, non Lex aut Scriptura sola, est iudex questionum exorientium, Deuter. 17. 9. 12. Malach. 2. 7. 2. Paral. 19. Ag. 2.

SACRIFICIUM novi Testamenti appellatur iuge sacrificium, Dan. 11. 31. v. 12. 11. celebrabitur donec veniat Dominus, 1. Corin. 11. 26. quæ Missa sacrificium, & Oblatio.

SADDUCÆI negant mortuorum resurrectionem, Matth. 22. 23. Actor. 4. 1. v. 23. 8.

SALMANASAR rex Assyriorum egreditur primò contra Samariam, & transfert Israel cum Ozeë rege in Assyrios, 4. Regum 17. 6. secundò capit Samariam 18. 9.

SALOMONIS filii Davidis natiuitas promittitur, 2. Regum 7. 12. nascitur, 2. Regum 5. 14. v. 12. 24. ungitur in regem super Israel, 3. Regum 1. 11. Dominus apparuit ei per somnum nocte in Gabaon, quo sapientiam postulat, 3. 5. 9. 2. Paral. 1. 7. dirimit item meretricum, 3. Regum 3. 16. 24. de eius sapientia

pientia, magnitudine diuitiarum, potestate & ministris, 2. Paral. 9. 1. init fœdus cum Hiram rege Tyri, 3. Regum 5. 12. postquam edificauit templum, degit Hiram viginti oppida, 9. 11. venit ad eam regina Soba, 10. 1. Matthai 12. 42. Luca 11. 31. edificauit sanum Chamos idolo Moab in monte, 3. Regum 11. 7. Chanaanæos facit sibi tributarios, 1. Paral. 8. 7. ungitur secundò in regem, 2. Paral. 19. 11. moritur, 3. Regum 11. 43. succedit ei filius Roboam, 14. 21.

SALVS: vide Beatitudo.

SAMARIA, quæ postea metropolis fuit decem tribuum Israel, extruitur, 3. Regum 16. 17. obsidetur à Syriis, 4. Regum 6. 24. obsidetur ab Assyriis usq; in tertium annum: capitur, & abducitur populus, 4. Regum 17. 5.

Contra Samariam prophetatur, Esai. 7. 30. v. 9. 7. Ezech. 23. 1. Hose. 8. 1. v. 13. 1. Amos 3. 1. Mich. 1. 1.

Samaria nolebat recipere verbum Dei, Luca 9. 51. recepit verbum Dei, Actor. 8. 1.

Samaritanus misereretur vulnerati, Luc. 10. 33.

Samaritana loquitur cum Christo apud puteum, Ioan. 4. 7.

SAMSON nascitur, Iudic. 13. 24. iuxta promissionem angeli, 13. 5. uxorem accipit in Thamnath, & dilacerat leonem, 14. 1. 1. 10. nocet Philistæis, usq; vim infert, 15. 4. 8. moritur, 16. 29. 30.

SAMUEL, 1. Regum 1. 20. adducitur ad domum Domini in Silo, 1. 24. vocatur à Domino, 1. 4. 10. congregat univrsam Israel in Massbat, & clamat ad Dominum pro Israël, 7. 5. 9. posuit filios suos iudices Israel, 8. 1. probat se innocentem, 12. 3. interficit Agag, 15. 33. David regem ungit, 16. 13. moritur, 25. 1. prophetat Sauli post mortem, 28. 15. 16. Eccli. 46. 13. laudatur, Eccli. 46. 16.

SANABALLAT praefectus Samaria, constitur impedire templi adificationem, 2. Esdr. 2. 10.

SANCTUS est Deus, Esa. 6. 3. Apoc. 4. 8.

Sanctos nos esse convenit, Levit. 11. 44. v. 19. 2. v. 20. 7. 26. v. 11. 6. Deuter. 16. 19. Ephes. 1. 16. 1. Thess. 4. 3. 1. Petr. 1. 16. qui sanctus, sanctificetur ad huc, Apoc. 12. 11.

Sanctum Domini, Exod. 15. 2. Levit. 16. 2. Psal. 113. 2. Matth. 7. 6. Luc. 1. 11.

Sancti pro nobis orant, Ierem. 15. 1. 2. Mach. 15. 14. Apoc. 5. 8. v. 8. 1. propter eorum preces & merita multa nobis largitur Deus, quamvis illi vita sancti sint, Genes. 26. 1. 14. Exod. 12. 13. 14. 3. Regum 11. 11. 15. 32. 34. v. 15. 4. 5. 4. Regum 19. 34. v. 20. 6. Esaia 37. 35. Eccli. 44. 24.

Sanctos oramus sine injuria Mediatoris, ut pro nobis orent, sicut et petim⁹ ab aliis hominibus preces, ut Paulus Roman. 15. 30. Colos. 4. 3. Ephes. 6. 10. 1. Thessal. 5. 25. 2. Thessal. 3. 1. Hebr. 13. 18. *Nam*

mirum

mirum Sanctos nostras preces cognoscere: quia sunt sicut angeli Dei, Matthaei 22. 30. Luc. 15. 10. & offerunt Deo nostras preces, Tob. 12. 12. Apocal. 5. 8. v. 8. 1. Nec huic contrarium est, quod Deus solus est inspector cordis, quia & homines cognoverunt secreta cordium Deo revelante, Dan. 2. 29. 4. Reg. 5. 26. v. 6. 12.

Sanctorum ministerio aliquando tribuitur, quod soli Deo praecipue convenit, Matth. 18. 16. 18. Ioan. 20. 11. Roman. 11. 14. 1. Corinth. 9. 20. 21. 1. Timoth. 4. 16. Iacob. 5. 19. vide titulum, Deo soli attributa, &c.

In Sanctorum memoriam Deum orare, docent nos majorum exempla, Genes. 32. 9. v. 48. 16. Exod. 32. 13. Dent. 9. 27. 3. Regum 18. 36. 1. Paral. 29. 8. 2. Paral. 5. 42. Tob. 7. 15. Hestib. 13. 15. v. 14. 18. Esa. 63. 17. Daniel. 3. 35.

Sancti sunt cum Christo in caelis regnantes, Ioan. 12. 26. v. 17. 24. 2. Corinth. 5. 8. Phil. 1. 23. Apoc. 3. 21. v. 7. 9. v. 14. 15.

Sancti etiam vita defuncti recte à nobis laudantur, Eccli. 44. 2. Ioan. 12. 26.

In Sanctis suis Deus laudatur, Psal. 150. 1.

Sancti iudicabunt: quare Iudicabunt.

Sancti faciunt miracula, ut Moyses & Aaron. Exod. 7. v. 8. v. 9. v. 10. v. 11. Elias excitat puerum mortuum, 3. Regum 17. 22. claudit caelum, ne pluat, 17. 1. Iacob. 5. 17. aperit clausum, 3. Reg. 18. 41. 42. *Iacob*

INDEX

559

Iacobi 1. 18. *Elie* pallium dividit aquas, 4. *Regum* 2. 8. 14. *Eliseus* excitat puerum viduæ mortuum, 4. *Regum* 4. 35. sanat aquas misso in eas sale, 1. 21. 22. oleum multiplicat, 4. 6. mittit farinam in ollam, 4. 41. *Naaman* Syrum sanat, 5. 14. facit natere ferrum, 6. 6. *Eliseus* mortuus per contactum ossium suorum operatur, 13. 21. *Apostoli* ejiciunt demonia, *Marc.* 6. 13. v. 16. 17. *Lucæ* 10. 17. *Ioannes* & *Petrus* sanant claudum, *Actor.* 3. 6. *Petrus* excitat *Tabitham*, 9. 41. etiam sola sua umbra sanat, 5. 16. *Paulus* restituit claudum, 14. 9. etiam per sudaria curat infirmos, 19. 12. reddit vitæ puerum ex lapsu mortuum, 20. 10.

Sancti plura quoque alia fecere miracula, quæ longum esset enumerare, ad *Hebr.* 11. 32. *

SANGVINIS Christi conspersio, *Hebr.* 9. 14. v. 10. 19. v. 12. 24. 1. *Petr.* 1. 2.

Sanguinis esus prohibitus, *Genes.* 9. 4. *Levit.* 17. v. 7. 16. v. 17. 10. 14. v. 19. 26. *Deut.* 12. 16. 21. v. 23. 1. *Regum* 14. 32. *Actor.* 15. 20. v. 21. 25.

Sanguinis fluxus sistitur, *Matt.* 9. 20. *Mar.* 6. 20.

Sanguinis innocentis effusio, *Deuter.* 19. 6. 11. v. 27. 24. 2. *Regum* 20. 9. 3. *Regum* 21. 13. 4. *Regum* 21. 16. v. 24. 4. 2. *Paral.* 24. 22. *Prover.* 6. 17. v. 18. 1. *Esaiæ* 26. 21. *Ierem.* 7. 6. v. 22. 3. *Ezech.* 22. 4. 4. *Esdr.* 1. 12. *Matth.* 23. 24. *Lucæ* 11. 50. *Apoc.* 6. 10. v. 18. 21.

Sanguinis innocentis effusio clamat vindictam coram

BIBLICVS.

165

coram Deo, *Genes.* 4. 10. 4. *Esdr.* 15. 8. *Apocal.* 6. 10.

Sanguine Christi empti sumus, 1. *Corinth.* 6. 10. v. 7. 23. *Actor.* 10. 28. 1. *Petr.* 1. 18. *Apoc.* 5. 9.

SAPIENTIÆ divinæ origo, proprietas, laus, & utilitas, *Deut.* 4. 6. v. 29. 9. *Iob* 28. 20. v. 31. 7. *Eccles.* 7. 12. v. 9. 13. *Sapient.* 6. 13. 16. v. 7. 8. 9. 10. 11. *Eccli.* 1. 1. v. 3. 1. 31. v. 4. 12. 28. 29. v. 21. 22. v. 24. 1. v. 39. 14. *Lucæ* 21. 15. *Roman.* 11. 33. 1. *Corinth.* 1. 17. v. 2. 6. 19. v. 3. 19. *Coloss.* 2. 3. *Iacob.* 1. 5. v. 3. 5.

SAPPHIRA mentitur Spiritui sancto, & cadit in terram mortua, *Actor.* 5. 1. 8.

SARA filia Raguelis, *Tobiæ* in uxorem traditur, *Tobiæ* 7. 10. 11.

SARVIA: vide *Zarvia*.

SATISFACTIO: vide *Penitentia*.

SAVL de tribu Benjamin querit asinas, 1. *Reg.* 9. 1. ungitur in regem à *Samuele*, 10. 1. v. 11. 14. *Act.* 11. 12. iuxta mandatum, 1. *Reg.* 9. 15. percussit *Ammon*, 11. 11. obtulit holocaustum, 13. 9. à regno rejicitur, 13. 13. 15. 22. 26. 28. v. 16. 1. exagitat eum spiritus nequam, 16. 14. v. 18. 10. v. 19. 9. nuncitur *David* confingere, 18. 10. v. 19. 10. persequitur eum 23. 1. trucidat sacerdotes Domini, 22. 18. mulierem habentem *Pythonem* consulit, 28. 7. seipsum interficit, 31. 4. sepelitur, 31. 13. filii ejus in crucem tolluntur, 2. *Regum* 21. 9.

K f

SCAN.

SCANDALUM seu offendiculum proximo nec in vita nec in doctrina ponendum, Levit. 4. 1. Num. 11. 16. 2. Regum 12. 14. 1. Esdr. 8. 22. Proverb. 18. 10. 2. Mach. 6. 14. Matth. 17. 27. v. 18. 6. Mar. 9. 42. Luc. 17. 1. Rom. 14. 1. 15. 1. Corinth. 8. 2. v. 13. 11. 2. Corinth. 6. 3. 1. Thess. 5. 22.

Quicumq; nobis Scandalo esse possent, vitandi, Exod. 34. 12. Deut. 7. 2. 16. v. 13. 2. Matth. 5. 29. v. 16. 22. Marc. 9. 42. Roman. 16. 17.

SCIENTIA Dei: vide Deū

SCRIPTURA sacra unde sit, & quis ejus usus, Exod. 17. 14. v. 31. 27. Deut. 4. 1. v. 17. 18. v. 31. 9. Jos. 1. 8. Esd. 3. 9. v. 30. 8. v. 34. 16. Jer. 30. 2. v. 36. 2. 10. v. 45. 1. Baruch. 1. 5. 14. v. 4. 1. 2. Esd. 8. 2. 3. Esd. 9. 39. 4. Esd. 15. 1. Dan. 10. 21. Matth. 4. 4. v. 22. 29. Luc. 4. 4. v. 16. 29. Ioan. 6. 39. v. 19. 44. v. 20. 30. Actor. 17. 21. v. 17. 11. Roman. 1. 2. 2. 4. 21. v. 15. 4. 1. Corinth. 9. 9. v. 10. 11. v. 15. 3. 2. Tim. 3. 15. 1. Pet. 1. 10. v. 3. 1. Apoc. 1. 19.

Scriptura difficilis intellectu, 1. Petr. 3. 16. nec omnia Scriptis Apostoli mandarunt, Ioan. 20. 30. v. 31. 25. 1. Corinth. 11. 34. 2. Thess. 2. 15. Ioan. epist. 2. 18. v. epist. 3. 18.

Scriptura nec lex est iudex, sed Sacerdos, Deut. 17. 18. Ezech. 44. 24. 2. Malach. 2. 7. quare Sacerdotum officium.

SEB & Orab interficiuntur, Iudic. 7. 25.

SEB & quia regnum offecturat, caput praeditur, 2. Reg. 22. 22.

SECV

SECVITAS perfecta de peccatorum remissione aut salute consequenda non habetur in hac vita, Eccles. 9. 1. 2. vide Certi.

SEDECIAS Pseudopropheta, 1. Reg. 22. 11. 2. Paral. 18. 10. comburitur, Jerem. 19. 22.

Sedecias: vide Zedecias.

SEDITIOSI: vide Murmuratores.

SELEVCVS Asiae rex, 2. Mach. 1. 1.

SEMAIA mittitur ad Roboam, 3. Regum 12. 22. 1. Paral. 11. 2. v. 12. 5. 7.

SEMEI maledicit David, 2. Reg. 16. 5. 13. veniam impetrat a David, 3. Reg. 19. 23. occiditur ex praecepto David, 3. Reg. 2. 9. 42. 46.

SENNACHERIB oppugnat universas civitates Iuda munitas, 4. Reg. 18. 13. 2. Paral. 32. 1. blasphematur Deum, Esaia 36. 2. interimitur a filiis, 4. Reg. 19. 37. Esaia 37. 37. secundum verba Esaia 10. 31. v. 31. 8. v. 33. 1.

SEPELIRE mortuos, opus misericordiae, Gen. 23. 19. v. 25. 9. v. 35. 19. 29. v. 50. 5. 13. 25. Num. 20. 1. Deut. 10. 6. v. 21. 23. Jos. 24. 30. Iudic. 12. 7. 1. Reg. 25. 1. v. 31. 13. 2. Reg. 2. 32. v. 3. 32. 3. Reg. 2. 10. 31. 34. v. 31. 43. v. 33. 29. v. 34. 31. 4. Regum 12. 20. 2. Paral. 36. 14. v. 24. 16. v. 35. 24. Tob. 1. 20. v. 2. 3. 7. v. 4. 3. 18. v. 8. 16. v. 12. 12. v. 14. 13. 16. 4. Esd. 2. 13. Eccl. 7. 37. v. 38. 16. Matth. 14. 12. v. 27. 58. Ioan. 19. 37. Actor. 13. 29. 1. Corinth. 15. 4.

SEPHORA: vide Ziphora.

SERMO

I N D E X

SERMO Christianorum: vide Loquenda.
SERPENS aneus erigitur, Num. 21. 8. iolo-
litur, & appellatur Nebulan, 4. Regum 18. 4. cupit
typum gesserit, Ioan. 3. 14.

SIBA: vide Ziba.

SICELEG: vide Ziceleg.

SICHEM filius Hemor Dinam rapit, & con-
cumbit cum illa, Gen. 34. 2. necatur, 34. 26.

SIGNA futurorum, Gen. 9. 12. Exod. 31. 11.
Ios. 2. 18. 6. Reg. 2. 34. V. 10. 2. 1. Reg. 5. 24. 4. Reg.
19. 29. Esaiæ 18. 7. Iob. 5. 3. Luca 2. 12.

Signa in memoriam prateritorum, Exod. 12. 3.
8. Num. 16. 38. V. 16. 28. 40. Ios. 4. 6. 22.

Signa & miracula fiunt, ut per ea omnipotentia,
veritas, iustitia et bonitas Dei innotescat, Exod. 4. 3.
6. V. 7. 17. V. 16. 12. Iosue 3. 10. 14. 5. Regum 13. 4. V. 17.
14. V. 18. 8. V. 20. 13. 28. 4. Reg. 5. 14. V. 20. 9. Matth.
8. 26. V. 9. 2. V. 14. 28.

SIHON rex Amorrhæorum concedere no-
luit, ut Israel transiret per fines suos, Numer. 21. 23.
Deuter. 2. 30. percussus est in ore gladii, Numer.
21. 24.

SILAS cum Paulo mittitur Antiochiam,
Act. 15. 27. profectus est cum Paulo, 15. 40. re-
mansit Berææ, 17. 14.

SILERE est utile, Proverb. 17. 26. Eccles.
3. 7. Eccles. 20. 6. V. 12. 12.

SILO locus, in quo fuit domus Dei, Iosue 18. 1.

Iudic.

BIBLICVS.

Iudic. 18. 31. V. 20. 18. 1. Regum 1. 3. convenerunt
omnes in Silo propter Rubenitas, Iosue 22. 12. de
Silo offertur arca, 1. Regum 4. 4. Ieremia 7. 12. V.
26. 6.

SIMEON nascitur, Genes. 29. 33. interficit
cum Levi fratre Sichemitas, 34. 25. eam ob rem ar-
guuntur a patre Iacobo, 49. 5. in vinculis tenetur in
Ægypto, 42. 25.

SIMON in Bethania excipit Dominum,
Matth. 26. 6. Marc. 14. 3. Ioan. 12. 1.

SIMONIA: vide Vendi dona Dei.

SIMPLICIUS & humilibus revelat
subinde Deus, quod abscondit iis, qui sibi videntur se-
pientes, Esaiæ 29. 18. 24. V. 12. 4. Eccles. 9. 15. Matth.
11. 25. Luca 2. 9. V. 5. 8. V. 10. 21. Act. 4. 13.
1. Corinth. 1. 24. V. 26. 1.

Simplex & rectus, Genes. 20. 6. Iob 1. 8. Mat-
thæi 10. 16. Act. 2. 46. Roman. 16. 18. Ephes. 6. 10.
Coloss. 1. 22.

SIMPLATIO & hypocrisis cavenda, Eccles.
1. 16. Esaiæ 12. 6. Ierem. 9. 6. Iob 15. 34. 2. Matth.
6. 24. Matth. 23. 22.

SOBRIETAS: vide Temperantia.

SOCIETAS bonorum querenda, malorum
vitanda, Genes. 19. 15. Levit. 7. 19. Numer. 16. 23.
V. 26. 4. Ios. 23. 11. 2. Paral. 19. 2. Iob 11. 1. Psalm.
48. 8. V. 10. 1. Prov. 11. 10. V. 14. V. 6. 25. V. 13. 20.
Iob. 19. V. 22. 10. 24. V. 13. 6. 17. 4. 24. 25. V. 29. 27.
Ier. 16. 8.

Jer. 16. 8. Eccli. 6. 11. V. 8. 11. 18. V. 9. 11. V. 12. 10. V. 13. 5.
20. Tob. 1. 5. Matth. 7. 15. Act. 19. 9. 2. Corinth.
6. 14. Ephes. 5. 11. 2. Timoth. 4. 14. Apoc. 18. 4.

SODOMA & Gomorrha amantissimo loco
sitā, Genes. 13. 10. spoliantur, Genes. 14. 11. subverti-
tutur à Domino, Genes. 19. 25. Deut. 29. 25. Sap.
10. 6. 7. secundum verba Domini, 18. 20. causa, Ezech.
16. 49.

SOL & Luna creantur, Genes. 1. 16. flete-
runt ad imperium Iosue, Ios. 10. 12. retrocessit Sol de-
cem gradibus ad petitionē Ezechie, & preces Esaiā,
4. Regum 20. 11. amittet lumen, Matth. 27. 44.
Marc. 15. 33. Lucā 23. 44.

SOLICITUDO nimia improbanda, Exodi
34. 21. Levit. 25. 20. Deut. 8. 3. Iob. 7. 18. Psalm.
14. 23. V. 144. 15. 16. Proverb. 10. 3. V. 13. 25. Matth.
6. 25. V. 10. 9. 23. V. 13. 22. V. 16. 7. Lucā 8. 14. V. 12. 24.
V. 14. 18. V. 21. 31. 1. Corinth. 7. 32. Phil. 4. 6. Hebr.
13. 5. 1. Petr. 5. 7.

SOMNIA & visiones, in quibus olim Deus
suam voluntatem aperiebat, Gen. 20. 3. V. 28. 11. V. 31.
24. V. 37. 5. 9. V. 40. 8. V. 41. 1. V. 46. 2. Num. 12. 6.
1. Iudic. 7. 13. 15. 1. Reg. 3. 4. 8. 11. V. 28. 6. 2. Regum
7. 4. 3. Reg. 3. 5. 15. Iob. 7. 13. V. 33. 15. Dan. 2. 1. V.
7. 1. 2. Machab. 15. 11. 14. Matthai. 1. 20. V. 2. 12. 13.
Act. 16. 9. V. 18. 9. V. 23. 11. V. 27. 23.

Somnia & visiones, quae non conveniunt cum
doctrina Christi et Ecclesia, sunt contemnenda, Deu.

9. 1. Eccli. 5. 2. Eccli. 34. 1. 2. Ierem. 23. 16. 25.
V. 27. 9. V. 29. 8.

SOROBABEL filius Salathiel, 2. Esdr. 12. 1.
Matth. 1. 15. Lucā 3. 27. instaurat templum Domini
Ierosolymis, 1. Esdr. 4. 3. 2. Esdr. 5. 70. Eccli. 49. 13.
genuit Abiud, Matth. 1. 13.

SORES Christi: vide Fratres.

SORS, Levit. 16. 8. Num. 17. 2. V. 16. 11. V.
31. 54. Ios. 7. 14. V. 18. 10. 1. Reg. 10. 20. V. 14. 17. 42.
2. Paral. 21. 5. 2. Esdr. 11. 1. Proverb. 16. 33. V. 18. 18.
Ezech. 21. 19. Iona 1. 7. Act. 1. 17.

SOSIPATER comes Pauli, Act. 20. 4.

SOSTHENES princeps synagoga percuti-
tur. 18. 17.

SPES iustorum non in temporalibus rebus, sed
in Deo eius quae promissionibus fundatur, Genes. 26. 5.
Iudic. 7. 2. 4. 1. Reg. 4. 3. V. 17. 45. V. 22. 1. 3. Reg. 10.
18. 1. Paral. 19. 11. 2. Paral. 25. 7. V. 32. 7. V. 16. 7. V. 20. 15.
20. Iudith. 9. 11. Psalm. 9. 11. V. 11. 6. V. 21. 5. 10. V. 24.
2. V. 32. 2. V. 39. 5. V. 61. 2. V. 70. 1. V. 90. 3. V. 113. 9. 10.
11. V. 141. 6. V. 145. 1. Proverb. 3. 5. V. 22. 19. V. 28. 25.
V. 10. 5. Sap. 3. 4. 9. Eccli. 2. 6. 12. V. 13. 9. V. 23. 9. V.
34. 14. Esaiā 26. 4. V. 19. 19. V. 30. 15. V. 31. 1. V. 36. 7.
V. 40. 10. Ierem. 2. 33. V. 7. 4. V. 9. 22. V. 17. 7. V. 19. 18.
Iherem. 1. 24. Ezech. 29. 6. Hos. 12. 6. Mich. 7. 5. 7.
Nabua. 1. 7. 1. Mach. 3. 18. Matt. 10. 37. V. 12. 21. Rom.
8. 2. V. 8. 24. 1. Corinth. 1. 2. Colos. 1. 27. 1. Thess. 5. 7.
2. Tim. 1. 1. V. 6. 17. Hebr. 3. 6. 1. Petr. 1. 13.

Spes non facit nos securos, nec, excludit timorem, vide Timor.

Spes impiorum evanescet, & in quibus confidunt, vana sunt omnia, 4, Regum 18. 11. Iob 8, 11, v. 11, 20, v. 14, 19, v. 20, 4. Proverb. 10, 28, v. 11, 7, 25, v. 26, 19. Sapient. 5. 15. Eccli. 5. 1. 10. Esaiā 28, 15, 18, v. 30, 2, 12, v. 57, 11. Ierem. 9, 12, v. 17, 7, 1, Mach. 2. 62.

SPINÆ appellantur solitudines huius mundi, divitiæ, & voluptates vitæ, Matthæi 13, 22, v. 19, 22. Marc. 4. 7. 18, v. 10, 22. Lucæ 8, 7, 14, v. 18, 22.

SPIRITVS Sanctus promittitur, Esaiā 44, 5. Ezech. 11, 19, v. 36, 26, v. 39, 20. Joel. 2. 28. Matth. 3. 11. Ioan. 7, 39, v. 14, 16, 26, v. 15, 26, v. 16, 7, mittitur, Actor. 2. 1.

Spiritus Dei edocet mentes, Exod. 4. 12. Psal. 51. 8. Esaiā. 44. 13. Matth. 10. 20. Marc. 13. 11. Luc. 12. 11. v. 11, 14. Ioan. 6, 45, v. 14, 16, 26, v. 15, 26, v. 16, 17. Roman. 8. 16. 26. 2, Cor. 1. 22. v. 5. 5. Ephes. 1, 13, v. 4. 26. 11. 1, Ioan. 2. 27.

Spiritus probandi sunt, utrum à Deo sint, Iudith 8. 28. 2, Corinth. 14. 20. 1, Thessal. 5. 21. 1, Ioan. 4. 1.

SPONSVS spiritualis est Christus, Esaiā 44, 5. v. 62. 4. Ierem. 31. 22. Ezech. 16. 8, 1. Matth. 9. 11, v. 25. 1. Marc. 2. 19. Lucæ 5. 34. Ioan. 3. 29, 2, Corinth. 11. 2. Ephes. 5. 24. Apoc. 19. 7. v. 21. 2.

Sponsa

Sponsa Christi: vide Ecclesia.

STEPHANVS eligitur, Actor. 6. 5. accusatur, 6. 11, respondet ad accusationem, 7. 5. lapidatur, 7. 57.

STULTITIA, Proverb. 14. 20, v. 20, 3, v. 26. 1, v. 27, 22. Baruch. 3. 23. Eccles. 10. 2. Eccli. 33. 5. Matth. 7, 26, v. 25. 2. Marc. 7. 22. Ephes. 5. 4.

Stultitia est apud Deum sapientia huius mundi, 1, Corinth. 1. 18. 2. v. 3. 19.

Scultorum corda in eorum sunt ore, & contra sapientum os in corde est, Eccli. 21. 23.

SUBDITORVM officium, Exod. 10. 28, v. 23, 28. Num. 16. 2. Ios. 1, 16, 2. Esdr. 5. 16. Baruch 1. 7. Proverb. 15. 13, v. 20, 2, v. 24, 21, v. 25. 6. Eccle. 8, 2, v. 10. 16. Ierem. 29. 7. Matthæi 17, 24, v. 22, 16. 21. Lucæ 20. 22. Roman. 13. 1. 7. 1, Thessal. 5. 12. 1, Timoth. 2. 1. Hebraeor. 13, 17. Tit. 3. 1. 1, Petri 2. 15.

SUPERIORVM, Iudicum, & Rectorum officium & auctoritas in subditos, Genes. 9. 6. Exodi. 2. 2. v. 5. 2. v. 18, 13, 17, v. 22, 8. Levit. 24. 10. 23. Num. 11, 16, 24, v. 25. 4, v. 27, 15, 18. Deut. 1. 13, 17, v. 17, 1, v. 19. 17. Ios. 1, 10. Iudic. 2, 7, 16. 1, Reg. 10. 24. 5, Reg. 3. 7. 2, Par. 19. 5, 8, Iob 29. 2. v. 34. 30. Psal. 81. 2. Prover. 8. 11, v. 11, 14, v. 12, 14, v. 16, 10, v. 20, 8, v. 18, 15, v. 20, 4, 14, v. 31, 4. Eccles. 10. 1. 12. Sapient. 1. 1. v. 6. 2. Eccli. 7, 4, v. 10. 1, 24, v. 17, 18. Esai. 1, 26, v. 1, 2, v. 10, 1, v. 32. 1. Ierem. 26, v. 22, 2, v. 27. 2. Ezech.

L

Ezech. 22. 6. 11, v. 45, 9. Daniel. 2. 21. Hos. 11. 10.
Mich. 3. 1, 9. Matth. 22. 17, 11, v. 26. 51. Lucæ 10. 12.
Ioan. 3. 3, v. 19. 11. Corint. 15. 24. Rom. 11. 8, v. 11, 10.
2. Timoth. 2. 1. Tit. 3. 1. Hebr. 13. 17. 1. Petr. 2. 11.
vide Rex, Index.

SUPERBIA prohibetur, committitur, &
punitur, Genes. 3. 17, v. 11, 3. 7. Exod. 5. 2, v. 14, 16.
3. Regum 17. 4. Reg. 18. 19. v. 19. 15. Tob. 4. 14.
Iudith 9. 16, v. 13. Prov. 6. 17, v. 11, 2, v. 13, 10, v. 16,
25, v. 15, 18, v. 18, 12, v. 25, 6, v. 19, 23. Eccli. 10. 9, 11,
16, v. 25. 4. Esa. 3. 15. 17. v. 9, 8, v. 10, 8, v. 14, 9, v. 16. 3.
v. 37, 16, 24, v. 19, 2, 5, v. 47, 8. Ier. 48. 29. v. 49. 16.
Ezech. 16. 49. v. 18. 2. v. 11, 10. Daniel. 4. 19. 27. v. 6.
22. Abdia. 1. 3. Malach. 2. 11. 2. Mach. 9. 4. 6. Luca
1. 47, v. 10, 15, v. 14, 7, 11, v. 18, 11. v. 22. 24. Act. 11. 11.
Roman. 1. 30. v. 11. 20. 2. Timoth. 3. 2. 1. Petr. 5. 6.
2. Petr. 2. 18. Iudæ. 16. Apoc. 18. *

SUSANNE historia, Daniel. Cap. 13. *

STR imperant Israeli, Indic. 3. 8. oppri-
muntur ab Orthoniel, 3. 10. ceduntur a Davide,
e. q. sunt tributarii, 2. Regum 8. 1. iuvant filios Am-
non contra David, 10. 6. fugientes a facie Israel,
occiduntur a David, 10. 13, 18. Samaritan obsidentes,
ceduntur. 3. Regum 20. 29. pugnant contra Israel,
4. Regum 6. 8. mentis stupore immisso, quasi cæci
hæcuntur in Samariam, 6. 18. 19. obsident Sama-
ritiam, 6. 24. territi a Deo solvunt obsidionem, 7. 6. 7.
vastantur a rege Assyriorum, & transferuntur Cy-
renen.

renen, 4. Reg. 16. 9. desolatio eorum prædictatur,
Esaia 17. 1. Ierem. 49. 23. Amos 1. 1.

T.

TABITHA suscitatur a mortuis, Act. 9.
16. 40.

TEMPERANTIA circa cibum, potum,
& voluptates commendatur, Tob. 6. 15. Eccle.
3. 6. Eccli. 31. 18. v. 32, 7. Daniel. 1. 8. 11. Roman.
13. 13, v. 14. 17. 1. Corint. 7. *. Galat. 5. 23. 1. Timot.
3. 2. 1. Timoth. 1. 7. Tit. 1. 8. v. 2, 6, 11. 1. Petr. 1. 11.
v. 13. 8. 2. Petr. 1. 6.

TEMPLVM Salomonis quando, quanto
tempore, & qua forma sit extructum, 3. Regum 6. *.
v. 7. *. 2. Paral. 3. *. 4. *. promissio ejus, 2. Re-
gum 7. 13. extruitur ope Gentilium, 3. Regum 6. *.
consecratur, 8. *. 2. Paral. 7. 7. profanatur per
Achaz, 2. Paral. 28. 21. iterum consecratur per
Ezechiã, 2. Paral. 29. *. profanatur, & de-
nuo consecratur per Manasse, 2. Paral. 33. 7. 12.
exuriunt, 4. Regum 25. 9. prout prædictum erat,
2. Paral. 7. 10. iterum extruitur, 1. Esdr. 1. *.
3. *. 4. *. 5. *. v. 6, 3. 7. spoliatur & accen-
ditur, 1. Machabæor. 1. 21. 33. profanatur, 49. 4.
mandatur & consecratur, 4. 36. 2. Machabæor. 1.
L 2 ejus

eius devastatio, Daniel. 9. 26. Matth. 24. 2. Marc.
13. 2. Lucæ 19. 41.

Contra Templum prophetatur, Levit. 26. 31.
3. Reg. 9. 7. 4. Reg. 21. 12. 2. Paral. 7. 10. Psalm. 73.
6. Esaiæ 66. 1. Jerem. 7. 3, 17. V. 26. 6. 12. Amos 9. 1.
Mich. 3. 12. Zach. 11. 2.

Templum spirituale & domus Dei, 3. Regum 7.
33. Proverb. 9. 1. Aggæ, 2. 8. Matth. 7. 24. V. 16. 18.
Ioan. 2. 19. 1. Corinth. 3. 16. V. 6. 19. 2. Corinth. 6. 16.
Ephes. 2. 20. 1. Timoth. 3. 15. Hebr. 3. 6. 1. Petr. 2. 5.
vide Ecclesiæ.

Templa idolorum, 1. Regum 5. 2. V. 31. 9. 3. Reg.
11. 7. 4. Regum 10. 21. V. 17. 32. V. 19. 37. 1. Paral. 11.
10. Baruch. 6. 16. V. 30. 34. Esaiæ 37. 38. Jerem. 43.
11. Daniel. 14. 2. Machab. 1. 50. V. 6. 2. V. 10. 81.
2. Mach. 6. 2. Act. 19. 25.

Templum domus Dei, & domus orationis vocatur, Esai. 56. 7. Matth. 21. 13. Christus ipse & omnes fideles frequenter in templo versabantur, Matt. 24. 1. Marc. 11. 11. V. 12. 35. Lucæ 2. 37. V. 19. 45. Act. 2. 46. V. 2. 1. V. 5. 20. 21. V. 21. 26. V. 22. 17.

In Templo oratur Deus, & exaudit, 3. Reg. 9. 3. V. 8. 29. 2. Paral. 6. 19. Matth. 21. 13.

Templa manufacta non inhabitat Deus, quasi iis concludi possit, vel illis indigeat ut homo edibus, 3. Regum 8. 27. 2. Paral. 6. 18. Esaiæ 66. 1. Jerem. 23. 24. Act. 7. 48. V. 17. 3.

Aliqui Deus in Templis materialibus habitare dicitur.

dicitur, 3. Reg. 6. 13. V. 8. 12. 1. Paral. 23. 25. Psalm. 77.
69. V. 13. 1. 13. Jer. 7. 3. 7. Matth. 23. 21. Act. 7. 46.

Templum dicitur locus sanctus, Genes. 28. 17. Exod. 3. 5.

Templum magnis muneribus dotatum, 2. Paral. 1. 2. 3. 4. 5. 2. Mach. 3. 2.

Templi profanatores a Deo puniuntur, Esaiæ 56. 5. 2. Machab. 3. 25. 26. 2. Mach. 21. 12. Ioan. 2. 15.

TEMPORIS oportunitas in omnibus rebus observanda, Ecclesiæ. 3. 1. V. 8. 5. Ecclesiæ. 10. 6. V. 32. 10. Roman. 12. 11.

TENEBRÆ trium dierum in Ægypto, Exod. 10. 21. Psalm. 104. 28. Sapient. 17. 2. V. 19. 16.

In Tenebris versatur mundus, & amat eas, 4. Esdr. 14. 20. Esaiæ 9. 1. V. 59. 9. V. 60. 2. Ioan. 1. 5. V. 3. 19. V. 8. 12. V. 12. 35. Act. 26. 17. 1. Thess. 5. 7. 1. Ioan. 2. 11.

TENTARE Deum non licet, Exod. 14. 11. V. 17. 2. Deut. 6. 16. Judith 8. 11. Matth. 4. 7. 1. Corinth. 10. 9.

Tentat seu verius probat Deus suos variis modis, Genes. 22. 1. 2. Exod. 15. 25. V. 16. 4. V. 20. 20. Deuter. 8. 2. V. 13. 3. Iudic. 2. 22. V. 3. 1. 2. Paral. 31. 11. Tob. 2. 8. Iob. 1. 1. 2. Sapient. 3. 5. Ecclesiæ. 2. 4. V. 27. 13. Zachar. 13. 9. Roman. 4. 4. 2. Petr. 2. 9. Iacob. 1. 2.

Tentari non patitur Deus suos supra id quod possunt,

possunt, 1. Corinth. 10. 13. 2. Petri 2. 9. Apocal. 2. 10.
TERTULLVS Orator accusat Paulum,
Aktor. 24. 2.

TESTAMENTVM, Galat. 4. 24. Hebr.
9. 15. v. 13. 20. vide novum Testamentum.

TESTIMONIUM tñm verum, tñm fal-
sum, Exodi 10. 16. v. 23. 1. Num. 35. 30. Deuter. 5.
20. v. 17. 11. v. 19. 15. 18. 3. Regum 21. 10. Psalm. 26. 12.
v. 34. 11. Prover. 6. 19. v. 14. 5. v. 19. 5. 9. v. 21. 28. v.
34. 28. v. 25. 18. Daniel. 13. 14. 2. Matth. 18. 16. v. 19.
18. y. 25. 19. v. 28. 13. Mare. 10. 19. Ioan. 8. 17. Act.
6. 11. Roman. 13. 9. 2. Corinth. 11. 1. 1. Timoth. 5. 19.
Hebr. 10. 28. vide Mendacium.

THADDÆVS: vide Lebbaeus.

THAMAR concumbit cum Iuda suo socero,
Genes. 38. 15. gignit geminos Phares & Zara, 38.
27. v. 46. 12.

Thamar violatur ab Amnon fratre suo, 2. Reg.
23. 14.

Thamar filia Absalonis, 2. Regum 14. 27.

THARE pater Abraham, Genes. 11. 26.

THEBES obsidetur, Iudic. 9. 50.

THEBNI rex Israel, 3. Regum 16. 21.

THECVITIS mittitur ad regem David, ut
impetret reductionem Absalon, 2. Reg. 14. 2. 2.

TEGLATHPHALASAR devictam magnam
partem Israelitarum transtulit in Assyrios, 4. Regum
19. 29.

THEO:

THEODAS occisus est, Actor. 7. 57.

THESAVRVS minus diligendus magis dili-
gitur, Hosea 9. 1. Matthai 6. 19. v. 19. 22. Marc. 10.
21. Luca 12. 22. 33. v. 18. 23. Ioan. 6. 26. 2. Corinth.
4. 18.

THOLA dux in Israel, Iud. 10. 1.

THLOMAI rex Gessur, 2. Reg. 11. 37.

THOMAS Didymus paratum se offert cum
Christo ire in mortem, Ioan. 11. 16. erat incredulus,
20. 21. 27.

TIMENDVS est Deus, & ante oculos ha-
bendus, Genes. 22. 12. v. 31. 49. Exodi 1. 27. v. 20. 20.
Deuter. 4. 9. v. 6. 2. 13. 14. v. 10. 12. 20. v. 13. 4. 10. 10.
24. 14. Iudic. 6. 10. 4. Regum 17. 36. 2. Paral. 20.
15. 10b. 1. 8. v. 18. 18. Psalm. 26. 13. v. 32. 8. v. 33. 8.
10. v. 10. 5. v. 11. 1. v. 12. 1. Prover. 1. 7. v. 1. 7. v. 9.
10. v. 14. 2. 27. v. 16. 16. v. 16. 6. v. 22. 4. v. 24. 21.
Eccles. 12. 11. Eccli. 1. 11. 2. v. 2. 7. 12. 18. v. 7. 31. v. 10.
23. v. 16. 1. v. 25. 16. v. 33. 1. v. 34. 16. v. 41. 16. Esai. 8.
5. v. 41. 10. v. 43. 1. v. 51. 12. Ierem. 10. 7. v. 32. 39.
Baruch 3. 7. 4. Esdr. 16. 68. Matth. 10. 28. Luca 12. 5.
1. Petri. 2. 17. v. 3. 15. Apoc. 14. 7.

Timoris Dei fructus, utilitas, & laus, Genes. 20.
9. Psalm. 102. 17. v. 12. 1. v. 12. 2. Prover. 10. 27. v. 14.
2. v. 19. 23. v. 22. 4. ejus defectus causa peccandi,
Genes. 20. 11.

Timore punit Deus, & terrore, Genes. 31. 5.
Exod. 23. 27. Levit. 26. 36. Deut. 1. 24. v. 11. v. 18.

L 4

10. 6

10. 65. Ios. 2, 9, v. 10. 10. Iudic. 4, 5, v. 7, 11. 1. Reg. 7. 10. 4. Regum 7. 6. 1. Paral. 15. 17. 2. Paral. 14. 14. v. 17, 10, v. 20, 29. Psal. 9. 20. Ierem. 49. 37. Iudith 14. 14. v. 15. 1. 2. Mach. 3. 14.

Timoris DEI exempla, Exod. 1. 17, v. 14, 31. 3. Regum 18. 3. 2. Paral. 19. 7. Tob. 1. 1. v. 2, 9, 13, v. 18, v. 9. 12. Iudith. 8. 8. Iob. 31. 23. Ionæ. 1. 16. Prov. 31. 30. 2. Machab. 6. 30. Lucæ 2. 25. Act. 8. 2, v. 9, 31, v. 10. 2. 35.

Timor & sollicitudo non repugnat fidei, aut spei, Psal. 2. 11. Eccles. 9. 1. 2. Eccl. 5. 5. Rom. 11. 20. 1. Corinth. 9. 27, v. 10. 12. Phil. 2. 12. 1. v. 3, 11. 13. Heb. 3. 14, v. 4. 1. 2. Petr. 3. 17.

Timent & reverentur bonos etiam mali, Gen. 20. 8. Exod. 14. 26. 1. Regum 18. 12. 4. Regum 1. 14. 2. Esdr. 6. 16. 1. Machab. 3. 25, v. 12, 28. Marc. 6. 10. Act. 5. 13, v. 16, 29.

TIMOTHEUS circumciditur, & proficiscitur cum Paulo, Act. 16. 3. mittitur cum Paulo in Macedoniam, 19. 22. accepit gratiam per impositionem manuum, 1. Timoth. 4. 14. 2. Timoth. 1. 6.

TITUM Gentilem noluit Paulum circumcidi, Galat. 2. 3. Titus à Paulo constitutus Episcopus Cretenensis, Tit. 1. 5.

TOBIAS vir pius, & in pietate constans, Tob. 1. 1. 1. 1. fit cæcus, 2. 11. visum recipit, 11. 14.

TRADITIONES etiam sine scripto ab Apostolis acceptæ, servandæ nobis sunt, 2. Thess. 2. 15. Tradide-

Tradiderunt Apostoli quadam viva tantum voce, 1. Corinth. 11. 34. epist. Ioan. 2. vers. 12. & 3. vers. 13.

TRIBVLATIO: vide *Crux*.

TRIBUTVM: vide *Exactio*.

TRINITAS figurata & declarata, Genes. 1. 26, v. 18. 2. Exod. 3. 6, 15, 16, v. 4. 5. Psal. 11. 6. Esaiæ 6. 3, v. 14, 16, v. 48, 16, v. 63, 1. Matth. 3. 16, v. 10, 20, v. 17, 5, v. 28, 19. Lucæ 4. 18. Ioan. 3. 35, v. 14, 15, 26, v. 15, 26, v. 16, 3. 1. Ioan. 5. 7.

TRIPVDIARE: vide *Choreas ducere*.

TRISTARI immoderate propter temporalia, minime laudandum, Proverb. 12. 25, v. 15, 13, v. 17. 22. Eccl. 30. 22. v. 38. 19. 1. Machab. 6. 8. 2. Corinth. 7. 10.

TRYPHON partium Alexandri transiit ad Emalchuel Arabem, 1. Mach. 11. 39. cupiens regnum Antiochi occupare, et fingens se amicum apud Ptolemaida: dolo capit Ionathan, 12. 39, 49. à Simone accepta pecunia Ionathan occidit cum filiis, 12. 19. 23. interimit Antiochum filium Alexandri, 13. 31.

TUBA clangent Angeli in consummatione sæculi, Matth. 24. 31. 1. Corinth. 15. 52. 1. Thess. 4. 16.

V.

L. S.

V. B.

INDEX

V *æ* *æ*, quibus & quas ob causas interminetur Scriptura, Num. 21, 29. Eccles. 4, 10. V. 10, 16. Esa. 1, 4, 24. V. 3, 9, 11, V. 6, 8, 18. V. 6, 5, V. 10, 1, V. 17, 12, 8, 1, V. 24, 16, V. 28, 1, V. 29, 1, V. 30, 1, V. 31, 1, V. 33, 1, V. 46, 9. Ier. 4, 11, V. 13, 27, V. 22, 13, V. 23, 1, V. 46, 1, V. 48, 1. Ezech. 6, 11, V. 13, 1, 8, V. 16, 23, V. 30, 2, V. 34, 2. Hof. 7, 13. Joel. 1, 1. Amos 5, 18. 6. I. Mich. 2, 1. Nabum 1. Abac. 2, 6, 12. Soph. 2, 5, V. 3, 1. Iudith. 16, 20. Eccli. 2, 14, V. 41, 11. Mat. 11, 21, V. 18, 7, V. 23, 13. Luc. 6, 24, V. 10, 11, V. 11, 42, V. 17, 1, 1. Cor. 9, 16, Iuda 11. Apoc. 8, 13. V. 9, 12. V. 11, 14. V. 12, 12. V. 18, 10, 16.

V *ASTH* spernit regis Affuerit imperium, & ab eo repudiatur, Hest. 1, 9, 10.

V *ENDI* non debent dona Dei, 4, Reg. 5, 22, 26. Dan. 5, 17. Matth. 10, 8. Acto. 8, 20, V. 20, 36, 1, Cor. 9, 15, 2, Cor. 11, 9, V. 12, 13. Quare Emere.

V *ENTER* pro **D** *E* *O* eligitur, Rom. 16, 18. Phil. 1, 10.

V *ERBVM* Dei semper ob oculos ponendum, Deut. 4, 1, V. 6, 6, 17. V. 11, 18. Num. 15, 39. Psal. 1, 1. Prov. 3, 1, V. 4, 1, 10. V. 6, 20, V. 7, 1.

A *Verbo* Dei non recedendum, Deut. 4, 2, V. 6, 9, V. 28, 14. Ios. 1, 7, V. 23, 6. Prov. 4, 27. Esa. 30, 21.

V *erbum* Dei univ. sum non est scriptis traditum, Ioan. 14, 26. V. 20, 21, V. 21, 25, 1, Cor. 11, 34, 2, Thess. 2, 17, 2, Ioan. 12, 1, Ioan. 18.

V *erbum* Dei, non audiendum solum & loquendum, sed & corde credendum, & factis prestandum, Deut.

BIBLICVS.

169

D *eut.* 5, 17. V. 6, 1, V. 31, 12. **E** *saie* 19, 18. **E** *zech.* 31, 11. **M** *atth.* 5, 11. V. 7, 14, 15, 8, V. 18, 10. **L** *uca* 6, 47. V. 11, 18. V. 12, 47. **I** *oan.* 13, 17. **H** *ebrae.* 4, 2, **I** *ac.* 1, 12.

V *erbi* Dei contemptus, & punitio ejus, 3, Reg. 13, 4, 4, Regum 17, 14, 19, 2, Paralip. 30, 5, 10, V. 36, 15, Proverb. 1, 24, 18. V. 28, 9, Esa. 28, 14, V. 30, 9, 14, V. 65, 10, V. 66, 4, Ierem. 2, 5, V. 5, 12, 20, V. 7, 13, V. 16, 9, V. 19, 2, V. 25, 4, Ezech. 33, V. 30. **M** *atthai* 10, 14, V. 11, 20. **L** *uca* 10, 10. **A** *ctor.* 13, 45, V. 18, 6. **R** *om.* 1, 11, 10, 2, **T** *hessal.* 2, 10. **H** *ebrae.* 2, 3, vide Inobedientia.

V *erbum* Dei manet in aeternum, Num. 23, 19, Tob. 14, 6. **P** *sal.* 32, 11, V. 116, 2, V. 118, 89. **E** *sa.* 40, 3, V. 51, 6, V. 54, 10. **M** *atth.* 9, 18, V. 24, 35, **M** *arc.* 13, 31, **L** *uc.* 16, 17, V. 11, 31, 1, **P** *etr.* 1, 25.

V *erbum* Dei quanta sit virtutis & efficacitatis, Gen. 1, 2. **P** *sal.* 32, 9. **I** *ob.* 38, 11. **E** *sa.* 46, 10, V. 55, 11. **M** *atth.* 8, 13, 26. **M** *arc.* 1, 27. **L** *uca* 5, 13, 24, V. 8, 24, V. 18, 42.

V *erbum* Dei est cibus animæ, Deuteron. 8, 3. **S** *apient.* 16, 26. **I** *erem.* 15, 16. **E** *zech.* 3, 1. **M** *atth.* 4, 4. **L** *uc.* 4, 4.

V *erba* sunt ponderanda, et non leviter effutienda, **P** *sal.* 111, 5. **P** *rov.* 15, 2, 23, V. 13, 1, V. 20, 15, V. 17, 27, V. 21, 23, V. 25, 11. **E** *ccl.* 5, 2, V. 11, 10. **E** *ccl.* 1, 12, V. 10, 7, V. 23, 7, V. 38, 19, V. 32, 18, **M** *atth.* 11, 36. **C** *ol.* 4, 6. **I** *acobi* 1, 19.

V *ERI*

INDEX

VERITAS, Esaia 59, 16. 3, Esdr. 3, 12, v. 4.
33. 4, Esdr. 14. 17. Zach. 8. 16. Ephef. 4. 25.
VESTIENDI (sunt nudi, Esa. 58. 7. Tob. 1. 7,
Ezech. 18. 7. Matth. 23. 36. vide Eleemosyna.

Vestium abusus: vide Abusus,

Vestes scindere, Genes. 44. 13. Ios. 7. 6. Iudic.
11. 35. 1, Regum 4. 12. 2, Regum 13. 31. 3, Reg. 21. 27.
4, Regum 1, 7, v. 6, 30, v. 11, 14. v. 18. 37. v. 19, 2, v. 22.
11. 19. Hesth. 4. 1. Jerem. 36. 24. Joel. 2. 13. 1, Ma-
chab. 2. 14. v. 3, 47, v. 4. 31. v. 11. 71. Matth. 16. 6.
Actor 14. 13. v. 16. 12.

UIA per quam iusti ambulant, quæ & qualis
sit, Psalm. 118. 5. Prover. 3. 6, 17, v. 16. 5, 17. Eccli.
5. 12. Esa. 26. 7, v. 10, 11, v. 35. 8. v. 40. 3. Jerem. 34. 11.
Hos. 14. 10. 1, Theff. 4. 1. Hebr. 12. 13.

Via iustorum a Domino dirigitur, Tob. 4. 20.
Psalm. 16. 5, v. 24, 4. v. 118, 35. Prover. 4. 12, 18, v. 11, 5, v.
16, 9, v. 20, 24. Esa. 48. 17. Ier. 10. 23. Mich. 4. 2.

Via iustorum remunerationem a Deo expectat,
Psalm. 24. 11. Prover. 12. 18. Jerem. 6. 16, v. 7. 31.

Via impiorum qualis, Psalm. 118. 3. Prover. 4. 10.
16, 17, v. 11, 15, v. 11. 2, v. 22. 5. Esa. 57. 10.

Via impiorum exitus & finis, Iob 6. 18. Prover. 14.
11. v. 18. 18. Eccli. 2. 16, v. 21. 11. Iere. 2. 36. v. 4. 18.

VICTORIA a Deo expectanda est, Genes. 14.
14. Exod. 17. 9. Deut. 7. 18. Ios. 11. 6. Iudic. 7. 7. 1, Reg.
14. 6, v. 17. 45. 2, Par. 14. 11, v. 16, 8, v. 24, 24. v. 25.
8. Psalm. 11. 16. Prover. 21. 31. Iudith. 9. 15.

Victoria

BIBLICS.

171

Victoria potiuntur pauci contra multos, Gen. 14.
14. Iudic. 7. 2, 4. Ios. 11. 1. 7. 1, Reg. 14. 6. 14. 1, Par.
11. 14. v. 14. 11. 12. v. 24. 24. 1, Mach. 3. 16. 22.

Post partam Victoriam triumphus instituitur,
Numer. 31. 15. Iudic. 11. 34. 1, Regum 18. 6. 2, Mach.
3. 7.

UIDVIS benefaciendum est, Exod. 22. 22.
Deut. 16. 14, v. 24. 17. 19. v. 26. 11. v. 27. 10. Iudith. 16.
28. Iob 24. 3. v. 31. 16. Eccli. 4. 10. Esa. 1. 23. Jerem.
22. 3. Zachar. 7. 10. Malach. 3. 5. Matth. 23. 14.
1, Timoth. 5. 15. Iacob. 1. 27.

Viduas pias quid deceat, Iudith 8. 4. Luc. 2. 37.
1, Timoth. 5. 3. 5. Tit. 2. 3.

VIGILARE: vide Adventus Domini.

VINDICTA soli Deo eius q. ministris ac ma-
gistratui commissa, unde & aliis est prohibita, Gen.
16. 14. Levit. 19. 18. Deut. 32. 35. Iudith. 8. 20, v. 16, 10.
Psalm. 7. 7, v. 9, 13, v. 93. 1. Prover. 17. 11, v. 10, 22, v. 14.
19, v. 28, 22. Eccli. 28. 1. Ezech. 25. 12. 14. Nabum
1. 2. Matth. 5. 39. Luc. 9. 54, v. 18, 6, 7, 8. Roman.
12. 19. Galat. 5. 10. 1, Theff. 5. 15. 2, Timoth. 4. 14.
Hebr. 10. 50. 1, Petr. 3. 9. Iacob. 5. 4. Apoc. 6. 10.
vide Remissio.

VINEA, appellatur Christi Ecclesia, Gen. 9.
10. Deut. 21. 24. Esaia 5. 1. Cant. 8. 11. Matth. 10. 1.
v. 11. 35. Marc. 11. 1. Luc. 10. 9.

VIRGINITAS commendatur, Matth. 19.
12. Corinth. 7. 25. 8. Apoc. 14. 4.

Virginitas

Virginitas praefertur conjugio, 1. Cor. 7. 38. 40.

Virgines servantur, Numer. 31. 18. v. 21. 11.

Virgines olim ut nunc conclusae, 1. Mach. 3. 19.

VISITARE & consolari infirmos seu aegrotos, opus misericordiae, Genes. 48. 1. 4. Regum 8. 19. v. 13. 14. Job 2. 11. Psalm. 40. 4. Eccles. 7. 3. Eccli. 7. 38. v. 38. 13. Matth. 25. 37. 40. Ioan. 11. 3. v. 11. 9. 2. Corinth. 1. 4.

VISERE Sanctos desiderat Paulus, Roman. 1. 11. v. 16. 17. 32. Galat. 4. 20. 1. Thess. 2. 17.

VITA fidelium ad quam regulam sit instituenda, Genes. 17. 1. Exod. 20. 11. 22. Levit. 11. 44. v. 19. 2. v. 20. 7. 16. v. 21. 8. Matth. 5. 48. v. 11. 19. Luca 6. 36. Ioan. 12. 26. v. 13. 14. v. 15. 12. v. 21. 15. Roman. 6. 4. v. 8. 29. v. 13. 14. v. 15. 2. Ephes. 2. 9. v. 4. 1. 2. v. 1. 1. 9. Philip. 1. 27. v. 2. 5. 14. Colos. 2. 6. v. 1. 9. 12. 2. 1. Thess. 4. 3. Tit. 2. 11. v. 3. 8. Hebr. 12. 2. 1. Petr. 1. 15. v. 2. 2. v. 3. 17. v. 4. 1. 1. Ioan. 1. 7. v. 2. 6.

Vita humana brevis & vanitas, Genes. 3. 19. 2. Regum 14. 14. 1. Paral. 19. 17. Job 3. 20. v. 7. 6. v. 8. 9. v. 23. 24. v. 13. 18. v. 14. 1. Psalm. 38. 6. v. 89. 9. v. 101. 4. 12. v. 102. 15. v. 108. 23. v. 143. 4. Eccles. 2. 23. v. 3. 10. v. 7. 1. Sapient. 2. 5. v. 5. 9. Eccles. 14. 18. v. 17. 31. v. 18. 8. v. 40. 6. v. 41. 1. Job. 4. 23. Esai. 40. 6. Luca 12. 18. Eph. 5. 16. Hebr. 13. 14. 1. Petr. 1. 14. Iacobi. 10. v. 4. 14.

Vitam pro fratribus ponere, Hesl. 4. 15. Iudith 9. 1. 25. Ioan. 15. 13. 1. Ioan. 3. 16.

VITIS, Gen. 49. 11. Iudic. 9. 12. Zach. 3. 10. 1. Mach. 2. 12. Ioan. 15. 1.

Vitis

Vitis palmes appellatur populus Israeliticus, Hof. 10. 1. Ioan. 15. 5.

VITVLVS erigitur in Idolum, Exod. 32. 4. Deut. 9. 16. 3. Regum 12. 28. 4. Reg. 10. 29. v. 17. 3. 6. Psalm. 105. 19. Hose. 8. 5. Act. 7. 40.

VIUENDVM Deo, non sibi, Rom. 14. 7. 2. Corinth. 5. 15. Galat. 2. 20. 2. Thess. 1. 10. 1. Pet. 4. 2.

VNCTIONIS extrema Sacramentum, Iacob. 5. 14.

VOLUNTAS nostra accommodanda voluntati divinae, 1. Reg. 3. 18. 2. Reg. 10. 2. v. 15. 20. 1. Mach. 3. 60. Matth. 6. 10. v. 16. 39. Marc. 14. 36. Luca 22. 42. Act. 21. 14. 1. Corinth. 4. 19. Hebr. 6. 3. Iac. 4. 15. vide Abnegatio.

Voluntas Dei, Mat. 7. 21. v. 12. 50. Marc. 1. 35. Ioan. 6. 39. Roman. 12. 2. Ephes. 5. 17. Col. 3. 9. 1. Thess. 4. 3. 1. Tim. 2. 4. 1. Ioan. 2. 17.

Voluntas Dei non est, ut aliquis pereat, Ezech. 28. 2. Ioan. 6. 39. 1. Tim. 2. 4. 2. Petr. 3. 9.

Voluntatem pro opere acceptat Deus, Genes. 20. 3. 6. v. 22. 9. 2. Reg. 11. 14. v. 12. 9. 3. Reg. 21. 19. vide Cor.

VOLVPTAS carnis: vide Concupiscentia.

VOTVM, Gen. 28. 20. Levit. 22. 1. Num. 6. 3. v. 21. 2. v. 10. Deut. 23. 4. Iudic. 11. 30. 1. Reg. 10. 2. Reg. 15. 8. Psalm. 75. 12. Eccles. 1. 3. Baruch 4. 3. Matth. 14. 7. Act. 18. 18. v. 21. 13. v. 23. 11.

Votum

INDEX

Votum castitatis servandæ, seu non cognoscendi virum, Lucæ 1. 34. non sine damnatione violatur, 1, Timoth. 5. 12.

VRIAS defert literas Davidis ad Ioab, 2, Regum 11. 14.

Vrias propheta contra Ierusalem, idcoq. eductus de Ægypto, occiditur à Ioachim, Jerem. 26. 20. 23.

Vrias Sacerdos iuxta præceptum regis Achaz extruit altare, 4, Regum 16. 11.

VRIEL Angelus Dei, 4, Esdr. 4. 1. V. 5. 20.

VSIA rex Iuda pugnat adversus Philistæos, sumit sibi officium Sacerdotum, adolere volens incensum, lepra punitur, moritur, 2, Paralip. 26. 17. 20. 23. appellatur Azarius, 4, Regum 15. appellatur Ozias, Matth. 1. 9.

VSURA, Exod. 22. 25. Levit. 25. 35. Deuter. 23. 19. 2, Esdr. 5. 7. Psalm. 14. 5. Proverb. 22. 16. V. 28. 8. Jerem. 15. 10. Ezech. 18. 8. 11. V. 22. 12. Lucæ 6. 14. V. 19. 8.

VXORIS officium Gen. 2. 22. V. 3. 16. Num. 31. 11. Deut. 22. 5. Hest. 1. 10. Tob. 10. 12. Proverb. 11. 16. V. 11. 4. Esaiæ 3. 15. 17. 1, Corinth. 7. 32. V. 11. 5. 2. V. 14. 34. Ephes. 5. 22. Coloss. 3. 18. 1, Timoth. 2. 11. V. 3. 21. V. 5. 2. 10. Tit. 2. 4. 1, Pet. 3. 1. vide Mariti officium.

Z

ZACHÆVS

BIBLICVS.

ZACHÆVS excipit Christum suis ædibus, Luc. 19. 6.

ZACHARIAS filius Iojadæ sive Barachie sacerdotis lapidatur, 2, Paralip. 24. 20. Matth. 23. 35.

zacharias propheta tempore Darii, Zach. 1. 1.

Zacharias pater Ioannis Baptiste, Luc. 1. 5.

ZADOC filius Abiathar sit summus Sacerdos, 3, Reg. 2. 35.

ZALPHAAD filie postulant hereditatem, Num. 27. 1. 7. V. 26. 2. Iosue 17. 1.

ZARVA filia Isai soror Davidis genuit Abisai, Ioab, & Asael, 2, Regum 2. 18. 1, Paralip. 2. 16.

ZEBEDÆVS pater Iacobi & Ioannis, Matt. 4. 21. uxor ejus Salome intercedit pro filiis apud Christum, Matth. 20. 20.

ZEBEE & Salmana reges Medianitarum capiuntur, Iudic. 8. 22.

ZEDECIAS, qui & Mathanias, patrus Ioachim substituitur pro eo in regno Iuda, 4, Regum 24. 18. Jerem. 37. 1. obsessa à Nabuchodonosor Ierusalem, Zedecias effossis oculis ac vinctus, necatisq. coram se filiis in Babylonem ducitur, 4, Regum 25. 1. 6. 7. Jerem. 39. 4. 7. V. 52. 3. quemadmodum ei prædictum erat, Jerem. 27. 12. V. 37. 16. Ezech. 12. 10. V. 11. 16. V. 11. 22.

ZELVS & Zelotypia, Genes. 34. 20. 25. 27.

M

Exod.

Exod. 32. 19. 27. 1. Num. 16. 7. Iudic. 20. 15. 1. Reg.
11. 6. V. 16. 11. 32. 3. Regum 18. 40. V. 19. 10. 14. 4. Reg.
10. 6. 1. Machab. 2. 24. Matih. 21. 12. Ioan. 2. 17.
Act. r. 9. 1. Phil. 3. 2.

ZIBA *servus Saulis constituitur procurator*
Miphiboseth. 2. Reg. 9. 9. donantur ipsi omnia bona
Miphiboseth. 16. 2. procedit obviam regi David. 10.
17. caput ejus amputatur. 2. Reg. 20. 22.

ZICELEG *donatur regi David. 1. Reg. 27.*
4. exaritur ab Amalechitis. 30. 1.

ZIPHOR *Auxor Moysi. Exod. 2. 21. circum-*
cidit filium suum. 4. 26.

ZOROBABEL: *vide Sorobabel.*

FINIS.

HEBRAI

HEBRAICO-
RVM, CHALDAEORVM
GRAECORVM QVE
NOMINVM INTER-
PRETATIO.

A.

Aaron, *Mons sive montanus.*

Abba, *pater, syrum est verbum.*

Abarim, *transitus, plur. Num. sive transeuntes.*

Abdemelech, *servus Regis.*

Abdenago, *servus claritatis.*

Abdias, *servus Domini.*

Abdon, *servus.*

Abel, *per Aleph, luctus, civitas.*

Abel, *per He in principio, vanitas, filius Adams.*

Abessalom, *pater pacis.*

Abia, *pater Domini.*

Abiathar, *pater excellens.*

Abigail, *pater exultationis.*

Abimelech, *pater Rex.*

Abinadab, *pater spontaneus.*

Abisag, *patris ignorantia.*

Abner, *patris lucerna.*

Abra, *ancilla, graecum verbum.*

Abram, *pater excelsus.*

M &

Abraham.

Aphrica, Nabum 3. Put, crassa sive pinguis.
 Apostolus, missus, legatus.
 Arabes, resperitini 2. Paralip. 16.
 Arabes, Psalm. 71. Hebraice Saba, id est, con-
 versio.
 Aram, celsitudo, sublimitas.
 Ararat, maledictio tremoris.
 Arbee, quatuor.
 Architriclinus, princeps Triclinii.
 Arcopagita, de collo Martis.
 Arcopagus, collis Martis.
 Areuna, arca vel Canticum.
 Argob, gleba vel glareas.
 Armenia, Hebraice dicitur Ararat, maledictio
 tremoris.
 Arnon, exultans.
 Arphaxad, sanans.
 Artaxerxes, lumen sive maledictio.
 Asaph, congregans.
 Aser, per Samech, vinclis, filius Caath.
 Aser, per Sin, beatitudo sive felicitas, filius
 Iacob.
 Affuerus, princeps et caput.
 Affur, insidians sive beatus.
 Altarothe, greges sive divitiæ.
 Athalia, tempus Domini.
 Athenæ, sine cumulo.

Alia

Attalia, augens vel nutriens.
 Ava, iniquitas.
 Axa, adornata.
 Azarias, auxilium Domini.
 Azor, adiutor.
 Azotus, Hebraice Asdod, depradatio.

B.

Baal, Idolum aut Dominus.
 Baal, Hose. 10. Arbel legendum, id est, pugnavit
 DEVS.
 Baalim, Idola, dominantes.
 Babel, confusio, commistio.
 Bala, inveterata, turbata, ancilla Rachel, per
 He in fine.
 Bala, deglutiens, destruens, Urbs, per Ain in
 fine.
 Balaam, vetustas populi.
 Balac, destruens.
 Banajas, filius Domini.
 Barac, fulgur.
 Barachias, benedicens Dominum.
 Barjona, filius Columbe.
 Barnabas, filius consolationis.
 Barsabas, filius conversionis.
 Barthimæus, filius cæcus.

M 4

Bartho.

Bartholomæus, filius suspendentis aquas.
 Baruch, benedictus.
 Bathuel, filio D & I.
 Batus, mensura liquidorum.
 Beelphegor, idolum hiatus.
 Beelzebub, idolum muscæ.
 Beera, puteus.
 Behemoth, iumenta, quadrupedia.
 Bel, vetustus.
 Bela, deglutiens, destruens.
 Belial, peruersus, absq̃ iugo.
 Benennom, filius diuitiarum suarum.
 Benjamin, filius dexteræ.
 Benoni, filius doloris mei.
 Bera, puteus.
 Bereluth, in principio. Sic vocatur primus liber
 Legis.
 Bersabee, puteus iuramenti.
 Bethabara, domus transitus.
 Bethania, domus obedientie vel afflictio-
 nis.
 Bethaven, domus vanitatis.
 Bethdagon, domus frumenti.
 Bethel, domus D & I.
 Bether, divisio.
 Bethlehem, domus panis.
 Bethphage, domus oris vallium.

Bethphage

Bethphogor, domus hiatus.
 Bethsabe, filia iuramenti, uxor Vria.
 Bethsabee, domus iuramenti, civitas.
 Bethsaida, domus frugum.
 Bethsames, domus solis.
 Bethul, virgo.
 Bezec, fulgur.
 Boanerges, vel juxta S. Hieronymum Banereem
 filii tonitru.
 Booz, in fortitudine.
 Borith, herba, in qua est acrimonia saporis.
 Bosor, munitio.
 Bosra, idem.

C.

Caath, congregatio.
 Cades, sanctitas.
 Cain, possessio, possessus.
 Caleb, quasi cor.
 Cana, zelus, emulatio.
 Cananæus, id est, ex Cana vico Galilææ.
 Capharnaum, ager penitentiae.
 Cappadoces, Hebraice Caphorim, id est,
 sphaerula.
 Cariatharim, civitas sylvarum. *Cariatharim*
 Cariathsepher, civitas literarum.

M s

Carmel,

Carmel, cognitio circuncisionis vel agnus circuncisus.

Carthaginenses, Hebraice Tharsis, id est, contemplatio gaudii.

Cedar, nigredo, tristitia.

Cedes, sanctitas.

Cedron, demigratus, tristitia.

Cephas, Petrus à petra, Syrum.

Cetura, aromatizans.

Chæreas, letus.

Chaldæa, Hebraice Chasdim, id est, quasi damones.

Cham, calidus, calor.

Chanaan, Mercator, negociator.

Charmel, idem quod Carmel.

Cherub, quasi Magister.

Chodchod, lassis.

Chorræi, furones.

Christus, unctus.

Chus, æbiops.

Cin, possessio, emptio.

Cinoth, lamentationes.

Cis, durus, stipula.

Cleophas, gloria omnis.

Cælesyria, curva Syria.

Colossenses, supplicatio affecti.

Corban, Corbana, donum, oblatio.

Core

Core, calvus, calvitium, per Heh in fine.

Core, per Aleph in fine, vocans, legens 1. Paralip. 9.

Gorozaïm, hic est mysterium.

Cozbi, mendax.

Cyprus, pulchra.

Cyrus, quasi miser.

D.

Dagon, frumentum.

Dalila, paupertas.

Damascus, sanguinis succus.

Damascus, 1. Regum 16. similitudo incendii. Hebr. Dumesec.

Dan, judicans sive iudicium.

Daniel, iudicium D E I.

Darius, requirens.

Darmascus, generationis procuratio.

Dathan, ritus, Lex.

David, dilectus.

Debora, apes, verbum.

Decapolis, decem civitatum subintel. regio.

Diabolus, criminator, calumniator.

Diabolus, Habacuc 3. Hebraice Reseph, volucris, flamma.

Dibrehaïamim, verba dierum.

Didymus,

186
Didymus, gemellus.
Dina, iudicium vel iudicans.
Dionysius, divinitus stillatus.
Dithalassum, duo Maria.
Doeg, sollicitus, anxius.
Dor, generatio.
Dura, generatio vel habitatio.

E.

Ebal, accervus vetustatis.
Ecclesiastes, concionator.
Eden, voluptas, deliciae.
Edom, rufus.
Eglon, vitulus.
Elcana, DEVS zelotes.
Eleazar, DEI adiutorium.
Elehanan, DEI gratia sive misericordia.
Eliacim, DEI resurrectio.

El. Deus meus. *Elias*, DEVS dominus. Deus meus Ielona.

Eliezer, DEI adiutorium.
Elimelech, DEVS meus Rex.
Elisabeth, DEVS juramenti.
Eliseus, DEI salus, DEVS salvans.
Ellehaddebarim, hæc sunt verba. *Sic incipit*
quintus liber legis.
El Nathan, DEVS dedit.

Emmanuel,

187
Emmanuel, nobiscum Deus.
Emmaus, timens consilium.
Enac, gigas, torques.
Encenia, renovatio, dedicatio.
Ennom, Ecce illi
Enos, homo vel vir
Ephraim, frugifer, crescens.
Ephraim, Hebraice Ephra, id est, pulverulentus
sive plumbea 2. Reg. 13.
Ephratha, ubertas sive frugifera.
Ephron, pulvis.
Esau, faciens, operans.
Esdras adiutor, arium.
Esther, occulta, abscondita.
Etam, avis eorum.
Etham, fortitudo eorum.
Eubulus, prudens.
Ezechias, fortitudo domini.
Ezechiël, fortitudo DEI.
Ezriel, auxilium DEI.

G.

Gabaad, abjectio.
Gaba, collis.
Gabriel, vir DEVS aut DEI
Gad, felix, accinctus.

Gadgad,

Gadgad, felicitas felicitatis, accinctus exorcitus.

Galaad, acervus testimonii.

Galatae, lactantes.

Galgol, rota, revolutio.

Galilæa, volubilis.

Gazer, præscissio.

Gazophylacium, ubi thesauri templi servabantur, Ioan. 8.

Gebal, terminus.

Gedeon, conterens.

Gehenna, vallis tristitia.

Gehennon, vallis contristans.

Gelboe, revolutio investigationis.

Geisom, advena ibi.

Gerson, exilium ejus.

Gibly, termini.

Gihon, pectus, exitus.

Gog, tectum.

Golgotha, calvaria, ubi capita mortuorum reponuntur.

Goliath, transmigratio.

Gomor, genus mensuræ.

Gomorrha, populus rebellis.

Græci, Hebraice levanim, id est, deceptores.

Habacuc,

H.

Habacuc, luctator. *Alexander, consolator, cum in tempore.*

Hallelujah, laudate Dominum.

Hananiah, gratia Domini.

Haram, destructus.

Havothjair, oppida illuminationis.

Hebal, acervus vetustatis.

Heber, socius, particeps, per Heib in principio.

Heber, per ain, transiit.

Hebraeus, transiens.

Hebron, societas.

Heli, oblatio. *Hebat bear mater leonum.*

Heliopolis, Hebraice dicitur On, id est, dolor.

Henoch, dedicatus.

Hermon, destructio.

Hesron, seguta exultationis.

Heva, viva, vivens.

Hierapolis, sacra civitas.

Hieronimus, sacrum nomen.

Holofernes, fortis dux.

Hor, mons.

Hor eb, desertum.

Horma, destructio.

Hur, libertas.

Hus, consilium.

Hymeneus, carmen nuptiale.

Hebel,

I.

Iabel, defluens.
 Iabes, siccitas, per Sin in fine.
 Iabes, tristitia, per Sade in fine.
 Iacob, supplantator.
 Iabel, ascendens, damula.
 Iahiel, vivit DEVS.
 Iairitis, illuminatus.
 Iamin, dextera vel dexter.
 Iapheth, dilatatus.
 Iason, sanans.
 Javan, deripiens.
 Ichabod, ubi gloria, vā gloria.
 Idumæa, rufa, terrena.
 Iebus, concultatio.
 Iechonias, preparatio Domini.
 Jehu, ipse, existens.
 Iehus, tinea, corrosus, per Sin in fine.
 Iehus, 1. Paralip. 8. Consilians, per Sade.
 Iemini, dextera vel dexter.
 Iephte, aperiens.
 Jerameel, misericordia domini.
 Ieremias, celsitudo domini.
 Jericho, Luna, mensis.
 Jerobaal, impugnans idolum.
 Jeroboam, impugnans populum.

Ierofoly

Ierofolyma, visio pacis, visio perfecta.
 Ierusalem, idem.
 Iesse, Ens, existens.
 Iesboc, est vacuus.
 Iesus, Hebraicè Iehosua, Dominus, salvator.
 Iethro, excellens.
 Iezonias, auscultatio Domini.
 Iezrahel, semen DEI.
 Indus, id est, de India. Hebraicè dicitur Hodu, id est, laudatio.
 India, Iob 28. Hebraicè Ophir, id est, civis.
 Ioab, paternitas, habens patrem.
 Ioachaz, Domini apprehensio.
 Ioachaz, 2. Paralip. 34. apprehendens.
 Ioachin, Domini preparatio.
 Ioacim, Domini resurrectio.
 Ioas, diffidens, desperans.
 Ioas, Domini ignis 4. Regum 11. Heb. Iohoas.
 Ioas, 1. Paralip. 7. 27. tinea corrosus per Aī.
 Iob, dolens, gemens.
 Joel, volens, incipiens.
 Iohanan, graciosus, pius, misericors.
 Ioannes, idem.
 Ionas, Columba.
 Ionadab, spontaneus.
 Jonathan, Domini donum, filius Saul.

N

Ioram

Ioram, excelsus.
 Iordanus, fluvius iudicii.
 Iosaphat, Dominus iudex.
 Ioseph, augmentum.
 Ioseph, Psal. 80. Domini augmentum, Heb.
     Iehoseph.
 Iosias, ignis Domini.
 Iosue, Dominus salvator.
 Isaac, risus.
 Isai, munus aut Ens.
 Isai, 1. Paral. 2. vir meus.
 Isaías, Domini salus.
 Isboeth, vir confusionis.
 Iscariotes, vir occisionis.
 Ismahel, exaudito D E I.
 Israël, prevalens D E O.
 Issachar, est merces, premium.
 Ithamar, insula palma.
 Iubilæus, buccina.
 Iudas, laudatio.
 Iulius, lanuginosus.

Amassan v. l. Caratlen

L.

Laban, albus, candidus.
 Lamech, pauper, humiliatus.
 Lapidoth, fulgura.

Lazarus

Lazarus, D E I adiutorium.
 Lechi, maxilla.
 Leci, Lex.
 Levi, copulatus.
 Leviathan, copulatio. societas sua.
 Lia, laboriosa, fatigata.
 Libanus, candidus.
 Libya, Hebraice Lubim, cor maris.
 Lithostrotos, lapidibus stratus.
 Loth, involutus, colligatus.

M.

Maacha, attrita.
 Maalias, opus Domini.
 Maceda vel Macedo, incendium.
 Madian, iudicium, litigans.
 Magdalena, magnifica.
 Magi, sapientes vel Philosophi.
 Malachias, nuntius meus.
 Malaleel, laudans D E V M.
 Malchus, Rex.
 Mammona, pecunia, divitiæ.
 Manzer, de scorto natus.
 Manahem, consolator.
 Manasses, oblitus, oblitio.
 Manue, requies.

N

Mara

Mara, amara.
 Mardochai, amara contritio.
 Maria, exaltata, amaritudinis mare.
 Martha, provocans.
 Massa, onus.
 Malpha, specula. *M. l. p.*
 Mathusael, mortem suam postulans.
 Matthæus, donatus.
 Melchias, Rex, dominus.
 Melchisedec, Rex iustitiæ.
 Melchisua, Rex salvator.
 Mesollam, pacificus.
 Mesopotamia, regio sic dicta, quod duobus
     viis Euphrate & Tigri ambiatur.
 Micha, pauper.
 Michael, quis sicut DEVS.
 Michæas, Idem.
 Michol, quis omnia?
 Miphiboseth, de ore ignominia.
 Misael, quis postulatus.
 Misle, proverbium, nomen libri.
 Misphat, iudicium.
 Mna, libra, talentum.
 Moab, de patre.
 Moloch, Regens vel consiliarius.
 Moria, amaritudo.
 Mofa, azymum, per Sade.

Mofa, 1. Paral. 8. onus per sin.
 Moyses, attractus sub. de Aquis.
 Mysia, scelestia.

N.

Naaman, pulcher.
 Nabal, stultus.
 Nabo, loquela, prophetia.
 Naboth, idem.
 Nabuchodonosor, planctus iudicii.
 Nachor, raucus, aridus.
 Nadab, spontaneus.
 Nahasson, coluber, serpens.
 Nahum, consolator.
 Naim, pulcher.
 Nathan, donatus.
 Nathanaël, donum DEI.
 Nazaræi, separati, sanctificati.
 Nazareth, sanctificata, separata. Si autem per
     sade scribatur, custodita, vel florida inter-
     pretatur.
 Neapolis, nova civitas.
 Nehemias, consolatio.
 Nehustan, æneum.
 Nemrod, rebellis.
 Nephthali, æquiparatio.

Ninive, pulchra.
 Noë, cessatio, quies.
 Noëma, decora.

O.

Obadias, servus Domini.
 Obed, servus.
 Obedom, servus hominis.
 Ochozias, apprehensio.
 Odollam, testimonium illis.
 Og, subcinericius panis.
 Olla, elevatio, holocaustum.
 Onam, dolor.
 Onanna, dolor, iniquitas.
 Onesimus, utilis.
 Oolla, tabernaculum.
 Ophni, pugnus, pugillus.
 Oreb, corvus.
 Osee, salvator.
 Oza fortitudo.
 Ozias, fortitudo Domini.
 Ozie tudo DEI.

Palæstina

P.

Palæstina, conspersa sub cinere.
 Paracletus, consolator, advocatus.
 Parasceve, preparatio.
 Pascha, transitus.
 Pentateuchus, quinque volumina.
 Pentecoste, quinquagesima sub die.
 Petrus, saxum, petra.
 Phacee, aperiens.
 Phanuel, videns DEVM.
 Pharaon, dissipans.
 Phares, divisio, filius Iudæ.
 Phares, per Sin, i. Paralip. 7. eques.
 Pharisei, divisi.
 Phase, transitus.
 Phasga, collis.
 Philistea, conspersa cinere.
 Phinees, facies confidentie.
 Phogor, biatus.
 Phuth, Aprica.
 Pigmei, Hebraice dicuntur Gamadim.
 Probatia, ovina, locus ubi pecora sacrificanda te-
 nebantur.
 Profelytus, advena, peregrinus.

N 4

Rab

R.

Raah, Psalm. 86. *superba, fortis.*
 Rabba, *multa, grandis.*
 Rachel, *ovis.*
 Raguel, *Pastor DEI.*
 Rahab, *lata, dilatata.*
 Ram, *excelsus.*
 Ramesses, *tonitruum tinea.*
 Raphaël, *medicina DEI.*
 Raphaim, *Gigantes, medici.*
 Rebecca, *saginata.*
 Rebla, *Reblatha, rixa.*
 Rechab, *quadriga.*
 Remmon, *malum granatum.*
 Respha, *extensio.*
 Roboam, *dilatans populum.*
 Roma, *excelsa, sublimis.*
 Ruben, *videns filium.*
 Ruma, *excelsa.*
 Ruth, *Saturata.*

S.

Saaph, *cogitans.*
 Saba, *per Sin, conversio, captivitas.*

Saba, *per Samech, circuitio.*
 Sabaoth, *exercitus, in plurali.*
 Sabbatha, *circuitus.*
 Sabbathismus, *requies, cessatio.*
 Sabbathum, *idem.*
 Sadducæi, *justi.*
 Sadoc, *justus.*
 Sale, *missio.*
 Salem vel Sallem, *pax.*
 Salmanasar, *pax ligata.*
 Salmon, *pacificus.*
 Salomon, *Pacificus.*
 Salomith, *idem, f. g.*
 Salphaad, *umbra formidinis.*
 Samaria, *custodia, adamas.*
 Samson, *Sol ejus, nominis iteratio.*
 Samuel, *poscitus à DEO.*
 Saphan, *hericius, cuniculus.*
 Saphad, *judicans.*
 Sara, *per he in fine, Domina, uxor Abrahæ.*
 Sara, *per beth in fine, odorans, Domina odoris.*
 Sarai, *Domina mea.*
 Sareptha, *angustia buccellæ.*
 Saron, *sive Sarona, planities.*
 Sathan, *adversarius.*
 Saul, *postulatus, commodatus.*
 Saul, *1. Reg. 2. Hebraicè Sual, vulpes.*

Saba

N s

Senope-

Scenopegia, festum tabernaculorum.
 Schibboleth, spica.
 Sedecias, iustus Domini.
 Segor, parva.
 Sehon, eradicatio.
 Sela, dissolvens, filius Iudæ.
 Sellum, pacificus.
 Seilun, manens.
 Sem, nomen, fama, positus.
 Semei, obadiens.
 Semei, i. Paral. 2. nomen meum.
 Sennacherib, rubus destructionis.
 Seon, sonitus.
 Sepharvaim, libri vel scribæ.
 Sephora, pulchra aut tuba, Exod. 1. per Sin.
 Sephora, Exod. 2. per Sade, avis, passer, uxor Moysi.
 Seth, positus.
 Setim, expansiones.
 Siba, exercitus.
 Sibboleth, onus.
 Sicea, ebrietas. / *Sicea + 7 = 4*
 Sichem, humerus.
 Sidon, venatio.
 Sihor, niger, turbidus, Nilus.
 Siloë, missus, mittens.
 Simeon, audiens, exauditio.
 Simon, obadiens.

Sin, rubus, Exod. 16. per Samech.
 Sin, arma, scutum, per Sade.
 Sion, acervus, 2. Reg. 5.
 Sion, strepitus, Deuter. 4.
 Sisara, hirundinem videns.
 Sodoma, secretum eorum.
 Somer, custos.
 Sophtim, iudices.
 Sorec, vinea.
 Stephanus, coronatus.
 Sulamitis, pacifica, perfecta.
 Sunamitis, dormiens.
 Susanna, lilium, Rosa.

T.

Tarsus, alata, pennata.
 Thabor, electio, puritas.
 Thaddæus, laudans.
 Thamar, palma, dactylus.
 Thare, odorans, spirans.
 Tharlis, contemplatio gaudii.
 Thau, signum.
 Thecua, spes, funiculus.
 Theraphim, simulachra.
 Thomas, abyssus, geminus.

Topheth, tympanum, seductio.
 Timæus, cæcus, cecitas.
 Timothæus, honor D E I.
 Titus, honorabilis.
 Tobias, bonus Dominus.
 Tubalcain, mundana possessio.
 Tyrii, Hebraicè Sorim, id est, tribulantes.

V.

Vajera, Et vocavit, Liber Levitici,
 Vajedabber, Et locutus est, Liber Numerorum,
 Vasthi, potans, bibens.
 Vellefemoth. Et hæc sunt nomina, Secundus liber
 Legis, qui Exodus græcè vocatur.
 Vr, ignis.
 Vrias, ignis Domini.

Z.

Zabad, dos dotatur.
 Zabdi, Idem.
 Zebulon, habitaculum.
 Zaccæus, purus. *manu*
 Zacharias, memoria Domini.

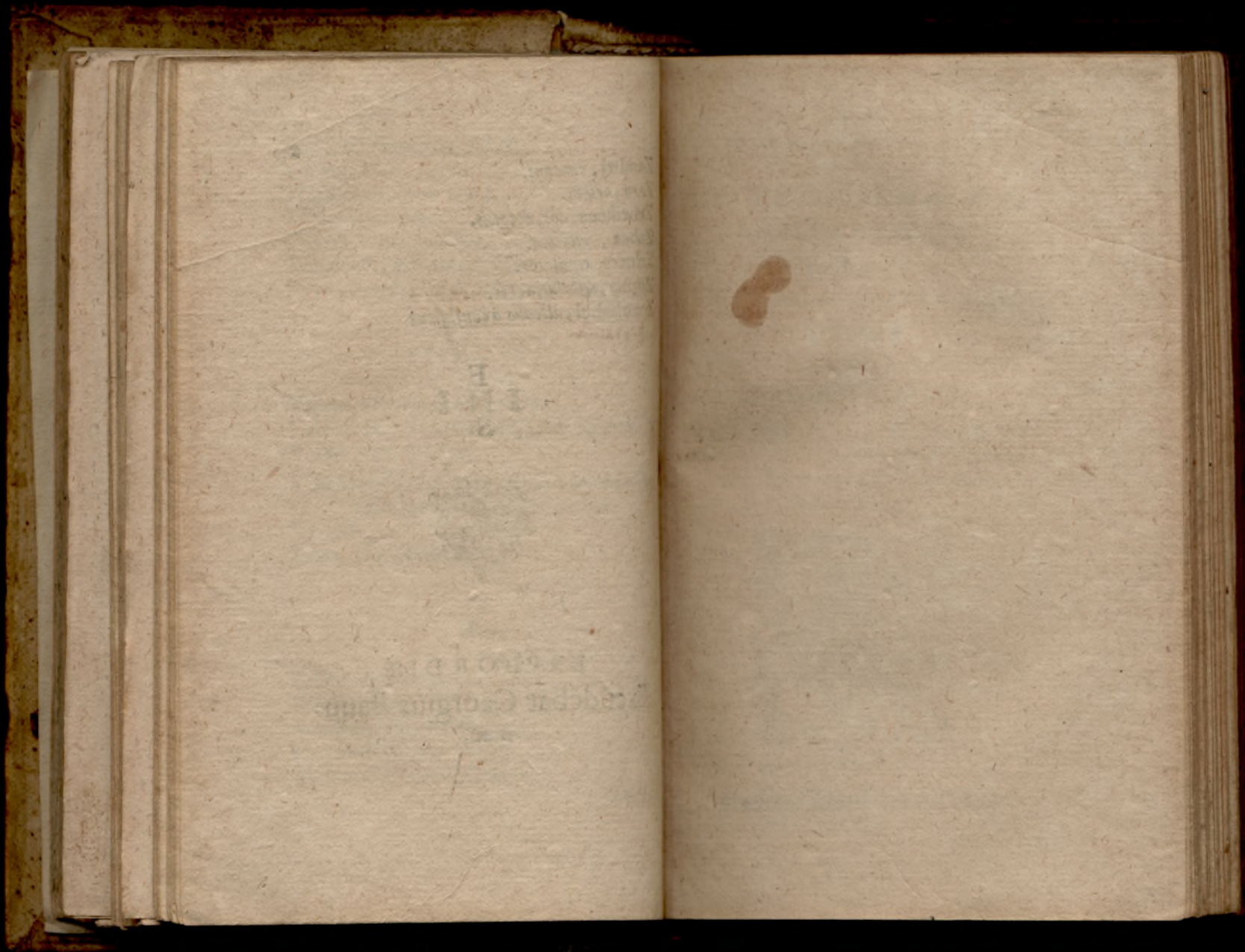
Zambri,

Zambri, cantans.
 Zara, oriens.
 Zebedæus, dos, dotatus.
 Zebee, victima.
 Zelotes, emulator.
 Zelpha, distillatio oris. *gessera*
 Zorobabel, alienus à confusione.
Zephania.

F
I N I
S.

ERPHORDIÆ
 Excudebat Georgius Bauu-
 man.

O R A T I O.
DE INSIGNI IL-
LO PROPHETÆ ZA-
CHARIAE DICTO.

Zachariae 3. V. 19.

Veritatem & pacem diligite.

Recitata à

POLYCARPO LEISERO
Doctore Theologo.

VVitebergæ, 21. Maij. Anno 1593. qua
celeberrimæ illi Academiæ de vtroque
Dei dono recuperato, ex ani-
mo gratulatur.

VVITEBERGÆ

Excudebat Matthæus VVelack.

DEDICATIO.

NOBILISSIMO

IVVENI, PIETATIS, IN-
genij & virtutum laude
florenti,

DN. OLIGERO ROSENKRANTZ
Georgij Filio, Dano, S. P. D.
in Christo.

Iceronis sententia est :
Omnes boni, sem-
per nobilitati faue-
mus, quia & Reip.
vtile est, nobiles esse homines,
dignos Maioribus suis: et quia
valere debet apud nos senex
clarorum hominum de Re-
pub. meritorum memoria, et-
iam mortuorum.

*Ego verò tibi, mi nobilissime
Domine Rosenkrantzi, postquam
in meam notitiam peruenisti, fa-
uere cœpi, non tam propter nobilita-
tem, quæ in te, propter Maiorum*

DEDICATIO.

gloriam & familiæ splendorem, est
excellentissima: quam propter alias
animi dotes & singulæ Spiritus
sancti χάριτες, quæ ut in maiori
parte ordinis Nobilium sunt vario-
ra, ita maiore cum oblectatione in
te intuitus sum. Etenim primū
dum alij quidam nobiles literarum
& disciplinarū studia contemnunt,
& ea pauperioribus relinquunt, qui
eorum subsidio vitæ necessaria sibi
acquirant, tu illa tibi vsq; adeo non
negligenda existimas, ut non sis
contentus obiter saltem ea degustas-
se, nisi ad intima eorum penetralia
perueneris. Id quod laudatissima tua-
rum disputationum specimina, quorū
aliqua non tantum in hac sed & in
inchoata ROSARVM Academia
cum laude edidisti, & eorum exem-
plaria nuper mihi obtulisti, abunde
satis testantur.

Recte

DEDICATIO.

Recte enim iudicas, bonarum &
honestarum artium studia non so-
lum τὸς τὰ ἀγαθὰ facere, & infe-
rioris conditionis hominibus neces-
saria huius vitæ præsidia submini-
strare: sed & immortale decus & ho-
norem addere ijs, qui alioquin ex
amplo Maiorum suorum patrimonio
splendide viuere possunt.

Deinde verò etiam propterea ti-
bi non mediocriter fauco, quod anim-
aduerto te cum reliquarum discipli-
narum studijs Theologiæ quoq; cogni-
tionem coniungere, Et ut firmiora
pietatis fundamenta ponere possis,
non pudere ingredi scholas Theolo-
gorum, de summis doctrinæ Theolo-
gicis apicibus cum doctis, doctè con-
ferre ac differere, & quod palmas
riū esse duco, veritatis doctrinam
ex sacrosanctis Israelis fontibus
haustam, à Luthero ac fidelibus

A 3

eius

DEDICATIO.

eius parastatis propositam, & abs te
amplexam, pio & cum scientia con-
iuncto zelo defendere ac tueri. Bone
Deus, quàm rarum hoc est nostra æ-
tate, nobilem simul & ingeniosum
ac doctum quem esse, & tamen galli-
ca Caluini scabie non infectum esse!
Cum hodie ferè nemo doctrina vel
ingenio valere existimetur, nisi Cal-
uini dogma sapiat et approbet. Quasi
verò singularis alicuius acuminis
sit, credere panē esse panem, & non
aliud quid: aut credere corpus hu-
manum in vno tantum esse loco, &
non in pluribus: & quæ consimilia
sunt Calviniani dogmatis axiomat-
ta. Mirantur itaq; multi boni, qui
factū sit, quòd Calvinianus grex, qui
sibi persuadet, quòd solus omnes do-
ctos, & ingeniosos quosq; & sibi
coniunctos habeat, Lutheranis inte-
rim bardis saltem & asinis relictis,

te

DEDICATIO.

te in suam nassam non pertrahere
nec pellicere potuerit. Nimirum
Deus, qui etiam de pinguibus terræ
aliquos adoratores habere vult, Psal.
22. & 68. animo tuo hanc Spir-
tus sui gratiam inspirauit, quòd vnū
apicem simplicis verbi diuini, in sa-
no & orthodoxo sensu intellectum,
maioris facis, quàm omnes humani
ingenij argumentationes et sophisma-
ta. Quod vt rarum, ita omninò fa-
vorem bonorum dignum est.

Accedit his & illud, quòd sepe nū-
mero alij nobiles, licet & ipsi gene-
ris sui splendorem, erudita doctrina
amplius exornarint: vita tamē mi-
nus morata eundem vicissim obscu-
rent, dū ob nobilitatis prærogatiuā
quiduis sibi licere existimant. Tu ve-
rò superioribus decoribus omnibus
etiam hoc adijcis, quòd morū gra-
uitate & vitæ integritate te ipsum

A 4

omnibus

DEDICATIO

omnibus ita commendas, ut etiam ante semestre, cum primum huc venissem, quam plurimi hoc tibi apud me testimonium praeberint, te ceu ^{φωσῆα} inter reliquam huius Academiae nobilitatem, quae & ipsa suam laudem meretur, lucere.

Maacte igitur hac pietate, diligentia & virtute, nobilissime Iuuenis, sic non tantum Dominū parentem tuū, florentissimi regni DANIAE Consiliarium, & in pupillari Regis vestri Serenissimi aetate gubernatorem primarium, summopere recreabis: nec tantum accrescente aetate tua, exemplo laudatissimorum Maiorum tuorum dicto regno & tu vtiliter seruias: sed etiam posthanc vitam tuam Rosenkrantz, ab ipso Christo coronam, non ex Rosis aut alijs floribus facile marcescentibus contextam sed im-

marces-

DEDICATIO.

marcescibilem illam gloriae ex ligno vitae decerptam & confectam accepturus es.

Ut verò in his omnibus, Ego quoque tibi, praeter quotidianas tui Magistri D. DANIELIS CRAEMERI manuactiones aliquos stimulos subderem, quibus te excitarem, ut in illo pietatis doctrinae & honestatis studio percurrendo, strenue pergeres, publica hac ^{ἡγοῦμαι} ego te alloqui, tibi quantum in me est eum animū adhibere volui, ut in illa honestatis curriculo te ipsum quotidie superare stunderes, Iuxta illud Poetae

——— Laudataq; virtus
Crescit, & immensum gloria
calcar habet.

Cumq; reipsa deprehenderim, te illas duas vere Christianas virtutes, Veritatis, in qua et pacis amorem & studium coniungere, hanc quoque Orationem

DEDICATIO

tionem de utraq. agentem tuo nomi-
ni inscribere volui, sperans non in-
gratum istud tibi futurum. Christum
Iesum ascendentem in altū & dona-
dantem hominibus, toto pectore oro,
ut χάρις καὶ εὐλογία illa Spiritus sui sancti
opulenter in te effusa augeat & con-
firmet, τεῖς (inter reliqua Academia
huius decora) & totam familiam Ro-
senkranziorum, ad suam gloriam
& Reipub: utilitatem, semper floren-
tem esse velit. Bene vale. Viteber-
gæ, ipso die Ascensionis Dominica.
Anno Christi 1593.

Polycarpus Lyserus. D.

Oratio

O R A T I O

1

De dicto Prophetæ Zachariæ.
Veritatem & pacem diligite.

Vod felix & faustum sit,
Deo cum primis gratum,
& Reipub. huic literariæ
quam maximè fructuo-
sum, hodierna die post quinquennale
ut mihi certis de causis visum
est exilium, hanc Reverendi Patris &
Præceptoris nostri Domini Martini
Lutheri Cathedram primū conscen-
do, ex ea in posterum aliquantisper,
quantum Deus per Spiritus sui grati-
am concesserit, studia Theologiæ can-
didatorum, pro mea tenuitate, adiutu-
rus & confirmaturus. Quia verò, vt
elegantur & piè Nazianzenus dixit,
ἀρετὴν τὰς εἰς πάντας ἀρχομένω καὶ λόγον
καὶ πράγματι. ἐκ θεοῦ τε ἀρχεῖσθαι,
καὶ εἰς θεὸν ἀναπαύεσθαι: iccirco, vt &
hoc opus benè ac prosperè eueniat, lu-
bet id à gratiarum actione & implo-
ratione diuini auxilij, sine quo nullus
conatus felix est aut utilis unquam,
inchoare.

Tibi ergo ò æterne Pater, & om-
nis

nis misericordiae ac consolationis Deus, toto pectore gratias ago, quod Academiæ & Ecclesiæ huius clementer misertus, ex maxima uastatione, grauissimis turbis, & pressuris, in quas improbitate paucorum quorundam hominum coniecta fuerat, benignè eam liberaſti, atque collectione Israël, quem hostis disperſerat, & instauratione ruinarum, quos phanatici dederant, ceu euidenti iudicio demonstraſti, quod in hac extrema mundi senectæ, nondum penitus nos deferere, sed ulterius nobiscum manere, tibi inter nos Ecclesiam colligere, veram tui agnitionem inter nos conseruare, sincerum nominis tui cultum tueri, doctrinæ denique puritatem, & pium Ecclesiarum Augustinæ Confessionis consensum, in sanctæ CONCORDIÆ libro ex fontibus Israël haustum & repetitū, ad posteritatem propagare velis.

O Iesu Christe, fili altissimi, & Cælestis benignitatis fons unice, serua tu nobis hæc bona perpetim, aduersus mille diabolorum artes, aduersus Antichristi molitiones, aduersus phanaticorum rabiem: Serua, inquam, hæc, potestate ea, quam Pater tibi dedit, et qua omnia tibi subicere potes. Et

Et quoniam ita complacuit oculis tuis, quod me, licet indignum hac gratia recreare dignatus es, ut ijs qui in instauratione studio Theologico in hac schola iam cum fructu & laude laborant, ad tempus adiungerer, iccirco quaeso, ordinatu hunc meum statum & conatum ad tuam laudem & nominis tui gloriam: & quod à me requiris, ut in hac statione faciam, id prius tribue ut sciam, largire ut velim, dona ut possim, ad mei ipsius & aliorum in salutis via ædificationem. Cumque non ignorem, hunc statum multorum sinistris expositum esse iudicijs, concede benignè, ut in eo nulli placere desiderem, nec ulli displicere timeam, præterquam tibi Vni. Da denique diligentiam te assidue quærentem, sapientiam te feliciter inuenientem, fidem te firmiter amplectentem, intellectum te fructuose illustrantem, voluntatem tibi fideliter adhærentem, conseruationem tibi paternè placentem, & perseverantiam te patienter atque fiducialiter expectantem. Ut ita in cogitationibus, sermonibus & actionibus meis inuenias ea, quæ tu largiter donasti; sicq; de meo ore salubriter procedere

Oratio de dicto

cedere facias, quæ sint coram te principaliter grata, atque fiant fidelibus cunctis accepta & salutaria. Amen.

Hoc exordium instituto meo convenientissimum esse arbitratus sum. Si enim ulla alia in re certè in fronti spicio Theologicarum prælectionum, quæ varijs difficultatibus & distractionibus ab immortalis mortalium hoste diabolo, onerari atq; impediri solent, ardentissima auxilij diuini inuocatione vel maximè opus esse certum est.

Nunc quoniam *ἡ ἐξουσία ἐν κύριον*, hoc est, in amplissimo hoc consensu, virorum pietate, autoritate, prudentia, doctrina & virtute clarissimorum, & in lectissima hac eruditissimorum Iuuenum Corona aliquid dicendum est, anxium quidem me reddit, tum operis suscepti magnitudo, tum quod in tali dicendi genere prorsus sum inexercitatus. Sed tamen erigendus est animus, & officio satis faciendum, partim spe diuini auxilij, quod paratum est omnibus, qui humiliter illud implorant, partim spe benevolentiae vestrae, quam mihi ipsi spondeo paratissimam. Diu autem multumque cogitavi & deliberaui, qualemnam materiam

Propheta zacharia-

riam, quæ præsentis loco & tempori conueniret, in medium proferre vellem, & modò hoc modò, illud elegi: tandem tamen in hac sententia, quam vobis non per omnia displicituram esse confido, acquieui. Quia cupio hunc meum ad celeberrimam hanc Academiam ex postliminio institutum reditum, pacificum simul esse, & propagandæ cælesti veritati inservire; & in ordinarijs meis ad populū sermonibus octauum Prophetæ Zachariæ caput tracto; ex eodem capite auream illam sententiam, quæ ceu nobilis gemma in toto Propheta fulget, deligere, atque in præsentia explicare placuit, qua diuinus Propheta ipsius Dei verbis, felicem & diu duraturam Ierosolymorum, montis sancti, templi, adeoque totius diuini ^{cul}comatus instaurationem pollicetur, modò *Veritatem & pacem diligant*. Vt ita occusione huius dicti & nos omnes ac singuli qui in reedificanda hac spiritali Ierusalem, ac instaurando pietatis & virtutis studio in Sancto hoc Albidos monte laboramus, in vero Dei timore meditemur, quid nos præcipuè spectare & sequi deceat, si feliciter & cum durabili fructu in hoc opere

opere DOMINI promouendo versari velimus. Spero omnino pias mentes, sinceræ Veritatis & religiosæ pacis studiosas, non nullam inde voluptatem percepturas, & Spiritum sanctum cuius hoc verbi ministerium proprium est, sua gratia operaturum, ut quæ ego tenuiter verbis exprimo, illa magnificas & salutes in cordibus vestris cogitationes excitent, quæ suo tempore ad Dei gloriam & nostram literariam iuuandam & promouendam utiliter sese exerant.

Vos verò Amplissimi Patres Academici, vosq; generosi & ornatissimi optimæ huius matris filij, reuerenter & amanter rogo, ut dum hæc tracto, unius horæ vsuram cum beneuolentia vestra coniunctam mihi cōcedere dignemini.

Principio itaq; nobis Propheta Veritatem commendat. Ibi ante omnia dispiciendum est, quid eius nomine intelligi velit. Et quidem veteres Philosophi de veritate varia & multa disputarunt. Omnium tamen eorum summa, quantum Ego iudicio assequi possum istuc redit: quod triplicem eius considerationem esse affirmant.

Vnam

Vnam, quæ consistit in verbis: aliam, quæ in rebus: tertiam denique, quæ in vita & moribus.

Verborum Veritas vanitati & mendacio opposita est, per quam, ut Cicero loquitur, quæ fuerunt, sunt; & futura sunt, immutata dicuntur. Latissimè hæc patet, non tantum in omni vita hominum, sed in omni professione. Nulla enim ars est, nulla scientia, quæ non suam habeat veritatem. Habent eam Philosophi, habent Medici, habent Iureconsulti, habent Theologi: extra quam si et agentur, vani & mendacesprehenduntur.

Rerum Veritas est immutabilis earum natura, & in contractibus potissimum consideratur: ut in emendo, vendendo, locando, mutuando, cōtrahendo sermo rebus ipsis, pactis & promissis respondeat.

Vitæ autem ac morum veritas hæc est, ut quod dici haberi quæ uolumus, re ipsa quoque esse studeamus: & ut, quemadmodum de pietate ac virtutibus credimus, sentimus & loquimur, ita etiam viuamus. Vis Christianus videri, caue ne, quod olim Platonici re-

B

liquarum

quarum sectarum Philosophis obijci-
ebant, verbis tenus talis sis. Vis par-
tis, humanitatis & virtutis studiosus
dici & haberi, cura ut vita & moribus
titulum istum exprimas, alioquin Ve-
ritate excidis.

Et hanc Veritatem verborum, re-
rum, factorum, Prophetam nobis hoc
dicto commendare, certum est. Nam
eandem & alibi in Scripturis Deus a
nobis requirit. Saluator dicit Matth.
5. Sit sermo vester: Est, est: Non, non
Ephes. 4. Loquimini veritatem, quisque
proximo suo. Et ad Phil. 4. ὅσα ἐστὶν ἡ
ἀληθὴ ὅσα δίκαια, ὅσα ἀγαθὰ, ὅσα ποιοῦ-
μεν, ὅσα εὐφημᾶ, ταῦτα λογιζόμεθα. Et
vice versa Leuit. 19. Non men-
tiemini, nec decipiet vnusquisque pro-
ximum suum. Psal. 33. Prohibe lin-
guam tuam à malo, & labia tua ne lo-
quantur dolum. Ephes. 4. Deponite
mendacium, & Col. 3. Nolite men-
tiri inuicē. Quia omnia hæc sunt, quæ
odio habeo, dicit Dominus. Zach. 8.

Verū in his Prophetā nostrū non ac-
quiescere, sed altius assurgere, & præ-
ter ista peculiare & eximium quid nobis
hoc dicto commendatissimum redde-

re

re velle, mihi non est dubium. Vult is
ut diligamus Veritatem. At quis nobis
indicabit quænam sit illa Veritas, quam
tantopere omnes diligere debeamus?
Quis indicaret verius, quam ipsum Ve-
ritatis os Christus Iesus? Is enim solus
est agnus dignus, qui accipiat librum,
& aperiat eius sigilla. Christus Iesus
igitur in ardentissima illa sua, quam
paulò ante agonem habuit, oratione,
nobis aperit quænam sit illa veritas,
quam tantopere diligere debeamus,
dum dicit: Pater sancte, sanctifica di-
scipulos meos in Veritate. Sermo tuus
Veritas est, Auditis; Dei verbum est
illa Veritas quam unice diligere debe-
mus, si omnia nostra florere cupiamus.
Ut autem rectius constet, qua ratione
istud Dei verbum sit Veritas, liceat mi-
hi paucis, sed Christianè, de eo Philo-
sophari, tum Spiritus Veritatis, ipsius
Veritatis amorem penitus pectoribus
nostris instillabit.

Tertulliani sententia est. *Antiquissi-
mum, Verissimum: quodcumque, posterius adul-
terinū.* Iuxta hanc sententiam, apud o-
mnes Christianos hoc extra omnem
controuerfiam esse debet, eam esse v-

B 2

nicam

nicam, primam, Antiquissimam & Catholicam Veritatem, non quæ ab heri aut nudius tertius est producta, sed quam vnicus verus Deus, Pater, Filius & Spiritus S. de æterna sua essentia & voluntate, κατ' ἰδίαν ἀποθέσιν (ut

1. Tim. 1.
Tit 1.

Paulus loquitur) constituit. Sicque Veritas non in mundo, sed extra mundum, apud Deum, quærenda est. Forsan olim Poætæ hac de re etiam aliquid audiuerunt, sed, ut soliti sunt, omnia fabulis inuoluerunt. Pindarus ἀλθεῖαν Διὸς θυγα-

Olymp. 10.

τήν esse statuit. Et reliqui Poætæ fingunt, Veritatem esse temporis filiam quæ in profundissimo puteo delitescat, sed Saturni opera è specu isto euolet, & licet nuda sit, Virtutis tamen omnis mater existat. Fabulosa hæc sunt, sed pia iuuentus rem ipsam expendat. Omnino summi & Omnipotentis Dei filia est Veritas; & ea in ipso æternitatis abyssu delituit. Non tamen perpetuò illic eam dilitescere. Deus Opt: Max: voluit: sed post iacta mundi fundamenta, tempore vix tum inchoato, protinus eam ex æternitatis abyssu produxit & patefecit: primò per seueram

ram legis sententiam, quam primis generis humani parentibus proposuit: mox autem, post tristem eorundem lapsum, per dulcissimam Euangelij promissionem, qua eos recreauit. Hæc Veritas simplex, nuda & plana: omnis tamen virtutis mater est. Quia omnis virtus, omne Deo placens, bonum opus inde prouenit, si homo doctrina Euangelij cum Deo reconciliatus, secundum legis præscriptum viuat.

Porro hanc cælestem Veritatem semel à Deo in hominum conspectum productam, idem ipse postea inde ab initio conseruauit, & in Veteri quidem Testamento per Patriarchas & Prophetas, in Nouo autem Testamento & vltimis diebus, per ipsum filium incarnatum & eius Apostolos propagauit, illustrauit, stupendis denique & infinitis miraculis confirmauit. Et ne veritas hæc hominum vel negligentia amitteretur, vel malitia corrumpere-tur, vel obliuione obliteraretur, unde perpetuò de eius certitudine dubitandum esset (ἀλθεῖαν enim aliqui ab ἀ & λήθη, ceu obliuionis carentiam, dictam volunt) ideo ne per obliuionem, quæ

Mendacij comes dicitur, amitteretur: singulari consilio Deus ipse hanc æternam suam veritatem, quantum quidem nobis de ea ad salutem scitu necessarium est, scriptis mandari voluit. Quam scripturam non absque evidenti miraculo in tam multiplicibus mundi ruinis & mutationibus, aduersus omnium tyrannorum & hæreticorum molitiones, hætenus conseruauit, & ad finem mundi usque porro conseruabit, multis multorum acutorum Philosophorum, disertorum Oratorum, clarorum Historicorum & ventorum Poëtarum scriptis interim intercentibus.

In scriptura itaque sacra ceu in augustissimo scrinio gemme⁹ hic vel potius cælestis thesaurus diuinæ Veritatis reconditus est. Et ea propter omnes, qui de catholica veritate certi esse volunt, meritò non aliò, quàm ad hanc ipsam scripturam diuinitus inspiratam & conseruatam remittuntur, ut eam scrutentur, & ex ea veritatem addiscant. Et certum est, quicumque hanc veritatem scriptis Prophetarum & Apostolorum manifestam, comprehen-

sam

sam & explicatam sequitur, eum fidei & scientiæ suæ, quam de veritate habet, Authorem habere non hominem, aut creaturam aliquam: sed ipsum antiquum dierum & solum veracem Deum, Patrem, Filium & Spiritum sanctum. Certum item est, Habere illum verum, Catholicum & orthodoxum in veritate consensum: Consensum nimirum Apostolorum, Prophetarum & Patriarcharum, adeoque omnium quotquot retrò vnquam vixerunt sanctorum. Certum denique est, habere eundem veram & orthodoxam antiquitatem, de qua aduersarij tantopere gloriantur: antiquitatem non tantum inde ab initio mundi, sed & eam, quæ ordinata fuit, ante tempora secularia, ab eo, qui est ante omnes. Tit. 1.

Hæc est illa veritas quam D. Zacharias nobis tantopere commendat, ad quam nos adstringit, & quam ab omnibus diligi vult. Quodcunque vero extra hanc veritatem, vel contra eam, inuenitur vel adducitur, id vel pro humani ingenij efficta vanitate, vel pro Diaboli impressa Phantasia haberi debet, & eadem facilitate, qua assertur, reiicitur. Ha-

Habemus itaque quid veritatis nomine intelligendum sit : iam porro etiam dispiciendum est , quomodo Propheta eam diligere velit. Id verò ex collatione aliarum rerum dilectarum manifestum erit. Quamcunque rem homines diligunt, eam impense persequi incipiunt, nec quiescere possunt, donec eam consequantur, eaque fruuntur. Sic qui opes & diuitias amant, aut qui honores & dignitates desiderant, aut qui dies bonos & voluptates diligunt, ij eorundem inquirendorum studio satiari nequeunt, dies noctesque insomnes traducunt, dummodo istis rebus consequendis inuigilare & inhiare possint. Pari modo quicumque ex eorum numero esse velit, qui veritatem diligat, illi sacrarum scripturarum lectione, meditatione, interpretatione nihil iucundius, nihil dulcius, nihil optabilius esse debet: ita, ut in lege Domini sit voluntas eius, & in lege Dei meditetur die ac nocte. Sed o turpem nostram ignauiam? Philosophi gentilium, qui veritatis umbram saltem, & quidem in terrenis rebus nati fuerant, usque adeo eius studiosi fuerunt

Psal. 1.

fuerunt, ut verbis sufficienter explicari non possit, quanto impetu toti in eam incubuerint. Hinc alij eorum opes omnes abiecerunt, alij spontanea exilia susceperunt, alij oculos sibiipsis eruerunt, dummodo veritatis studio inuigilare possent, nec ullis impedimentis ab eo auocarentur. Et si quando vel tenuem saltem eius gustum consecuti fuerunt, bone Deus, quam mirifice triumpharunt? Quid nos? nobis in ipsum cœlestis veritatis sacramentum ingredi, & diuina veritate plena manu uti fruique licet: at adeo sumus desides & ignaui, adeo eius peras & ad nauseam usque satiati, ut sponte oblatam veritatis doctrinam & inculcatam vix auribus haurire & suscipere dignemur.

ME non fingere quicquam, testatur res ipsa, & testabitur cuius sua conscientia. Quotus quisque enim ex ijs, qui ingenio & fortunæ bonis valet, diuinæ veritatis studio, non dico se totum mancipat, sed singulis diebus vel horam vnam tribuit. Imò etiam ex Theologiæ studiosis, quotus quisque est, cui non Poë-

tarum, Oratorum, Philosophorum,
 Historicorum studium & oratio sua-
 uior & amabilius videatur, quàm stu-
 dium diuinæ veritatis? Vnde verò
 hoc? Sordet nimirum plerisque veri-
 tatis simplicitas. Vel, vt plenius dicam,
 Christi Oratio nimis videtur simplex
 & nuda: Sermo Apostolorum nimis
 facilis & à fūco remotus: Compositio
 Prophetarum nimis arida & ieiuna.
 Et fructus quoque huius veritatis vi-
 detur esse iusto tenuior. Contra
 Poetæ lepidis fabellis, oratores &
 Philosophi egregijs sententijs, Hi-
 storici amœnis flosculis sua exornant,
 Talia alliciunt mentes humanas, & in
 sui amorem inducunt. Verum ineptè.
 Non ex sermone res, sed ex rebus ser-
 mo æstimandus est. Scripturæ sermo
 simplex est & facilis, fateor: sed pro-
 pterea simplex est, sed non quòd
 sententiæ, gnomæ & flosculi ei desint,
 sed quia cum rebus verè conuenit.
 Memineris igitur illius Euripidei
 etiam hic ἀπλὴς λόγος τις ἀλυσίας.
 Reliquorum verò scriptorum oratio,
 quia non rarò magnis tenebris est in-
 voluta, & sæpe numero crassa cæcitate
 & mul-

& multis erroribus laborat, ideo tot
 indiget rationibus, tot demonstratio-
 nibus, tot testimonijs, & vt ille aie-
 bat, σοφὸν δὲ τὰ φαρμάκων, quibus
 veritas ipsi concilietur, istis omnibus
 facilè caritura, si per se ipsa veritas es-
 set. Innatam igitur naturæ nostræ
 prauitatem agnoscamus, & ad corri-
 gendam eam nobis sapius, hoc Pro-
 phetæ occini patiamur. *Diligite verita-
 tem.* Diligite veritatem, vos Seniores:
 Et ipse veritatis Author & Pater Deus
 vos diligit. Cognoscite veritatem
 vos Iuniores: & ipsa veritas in liber-
 tatem vos vindicabit. Imitamini Da-
 uidem, qui licet, miles fortissimus
 & Rex fortunatissimus fuerit, non
 tamen puduit eum cœlestis verita-
 tis, sed Dei iudicia (in quibus veri-
 tas abstrusa latet) super aurum &
 obrizum desiderabilia, & dulcia super
 mel & fauam existimauit. Et hoc v-
 num est, quod ad veritatis amorem re-
 quiritur. Psal. 19.

Deinde, si quis veritatem verè di-
 ligere velit, necesse est, vt quoq; eam
 inuentam & agnitam profiteatur, &
 professam tueatur ac defendat: ita-
 que

que ad mortem vsque. Sic enim Syracides cap. 4. Propugna veritatem: etiā cum periculo vitæ. Exempla huius dilectionis in V. T. nobis præbuerunt Prophetæ, qui tanti veritatis suæ re cultores, vt pro ea asserenda vitæ periculum & mortem ipsam adire non formidarint. Longum foret ordine recensere, quanto cum zelo Prophetæ veritatem professi sint & defenderint. Ferè omnes extrema pati quàm vera reticere præoptarunt, cum ob hoc à Deo eligerentur & diligerentur, vt regum populorumque vitia corripere, corruptum Dei cultum reprehendere, & peccantibus Dei iram denunciare deberent. Esaias in duas partes ferra sectus est: Ieremias & Zacharias Ioiadæ filius lapidibus obruti sunt: Amos veste per tempora transfixus est, quia nimis pertinaciter veritatem defendere & phanaticis resistere visi fuerunt. Experti nimirum veritatem illius vulgò triti prouerbij: *Veritas odium parit.* Sed licet talia passi non tamen propterea malè cum ipsa actum est, quia ipsi de morte ad vitam de labore ad quietem transierunt, vbi

nun

nunc æterna veritatis oblectatione fruuntur. Post Prophetas in N. T. fidiſſimi veritatis assertores extitere Apostoli Martyres & reliqui, qui eos imitati, aut docendo, aut reprehendendo, aut prædicando nunquam quicquam veri reticuerunt, vel odio, vel metu, vel gratia. Contemserunt illi potentum minas, deriserunt tyrannorum supplicia, mortem ipsam subire recusarunt, dum pro veritate starent, soli illi placere studentes, qui dicit: Ego sum via, veritas & vita.

Quæ cum ita sint, facile apparet, cuius Spiritus filij sint, Clandestini nostri Calviniani & Cryptosophistæ, quos fidei & professionis suæ pudet, quàm vsque adeo non defendere satagant (nisi forsan vbi seculari se brachio communitos sentiunt, aut in angulum quempiam detruserunt & funestis sictarijs circumuallarunt, vt euadendi copiam nullam superesse putent) vt etiam deierent se non esse id, quod tamen reuera sunt. Malum. Quæ hæc est veritas, quam nemo profiteri audet? Si ea, quæ ex Caluini & asseclarum eius libris hauserunt, sunt veri-

tas

tas: cur veritatem suam non diligunt? Cur eam non profitentur? cur non defendunt? Vbi manet illud Tertulliani? *Veritas nihil erubescit, nisi abscondi.* Item illud D. Hieronymi. *Si proptertimorem mortis tacere veritatem, impietas est: quomodo non est maior impietas, propter miserum ventum, & honoris vanam spem, tacere veritatem?* Quare, cum dogmatis istius ipsos assecclas pudeat, vel saltem hac *αὐτοκαταξίως* suæ conscientiae conuicti fateantur, non esse Dei veritatem, sed humanarum mentium vanitatem & figmenta, quæ ingenio ipsorum tantopere adlubeant.

Deniq; ad veram veritatis dilectionem etiâ hoc pertinet, vt veritatē ita diligamus, quò mendaciū, veritati contrarium, odio prosequamur, & ab eo prorsus alieni inueniamur. Qui voluit *ἐπαμφοτερίζειν*, hoc est, in vtrumque latus Christi & Belialis Lutheri & Caluini veritatis & mendacij claudicare: Illi Christi qui veritas est, serui aut discipuli esse non possunt. Et quomodo Deo placere poterimus, si Diaboli operibus apud nos locum dederimus? Diabolus enim in veritate non

steterit

steterit: & veritas non est in ipso. Cum mendacium loquitur, ex proprijs loquitur, quia mendax est, & pater mendacij. Christus ergo & Diabolus sunt duo Domini, quibus coniunctim Christianus seruire non potest, sed necesse est, vt vnum odio habeat, & alterum diligit: & vni adhærebit, alterum verò contemnet. Hinc David veritatis studiosus suo exemplo nobis præire & nos quoque ad id instituere voluit, vt veritate apprehensa mendacium & eius amatores penitus fugiamus. Is in Psal. 119. disertè dicit. Iniquos odio habui, quia legem tuam dilexi. Vbi in Hebræo est vocabulum *עוֹפְרַיִם* quod significat inconstantes, animo fluctuantes & suspensos, & ad diuersas opiniones propendentes. Quos Lutherus aptissimò vocabulo reddidit, *die Gladerdergeister*: Qui hodie hoc, cras aliud verum esse credunt, prout animos potentum, modò huc, modò isthuc inclinare, animaduertunt. Tales (inquit David) odi: quia dilexi legem tuam.

Quali

Quali autem odio eos prosequatur, exponit alio in loco, inquiens: Perfecto odio oderam illos: & inimici facti sunt mihi. Perfecto legens hæc verba, aut audiens, magno pudore afficior, non tam propter alios, quam propter me ipsum. Passim enim desiderari video Zelum illum, qui aduersus veritatis hostes exercendus erat. Nos nescio quam mansuetudinē interpretamur, & singularem animi lenitatem esse existimamus, si etiam cum apertissimis phanaticarum opinionum & mendaciorum magistris familiariter conuersemur, & amicē eos tractemus. Cum vniuersa scriptura clamet, eos esse vitandos, non esse cum ipsis communicandum, non esse eos in ædes recipiendos, nec autē ipsis dicendum esse. Vnde verò intempestiua hæc mansuetudo, prouenit? Non aliunde, quam quod solidæ adhuc veritatis & mendaciorum cognitione destituimur. Si enim veritatem rectē cognitā & perspectā haberemus, idem de ea statueremus, quod Plato de honesti specie pronunciauit, quā si quis vel oculis contueri, vel rectē animo concipere posset,

posset, mirabiles sui amores & quidem tantos excitatura esset, vt non posset non perfecto odio contrarium vitium odisse. Idem nobis de veritate eueniret, si rectē eius rationes perspectas haberemus, non possemus, non omne mendacium perfectē odisse. Quia tamen Dei mandatum est, debere nos veritatem diligere, & huius amor mendacij odium in se includit, ideo Deum rogemus, vt Spiritus sui gratia nos ita reget, quò omnia Antichristiana, caluiniana, Anabaptica, schvvenckfeldiana, & consimilium phanaticorum figmenta, adeoque totius humanæ rationis glossemata, toto pectore ita abominemur & execremur, vt aliquando digni inueniamur illo elogio: Mat. 2. Lex veritatis fuit vt ore eorum: & iniquitas seu mendacium non est inuentum in labijs eorum.

Hactenus primam dicti Prophetici partem expendimus, accedamus nunc ad alteram, qua Propheta P^ACEM diligendam commendat. Vt autem recte eam tractemus sciendum, Theologos tres pacis species constituere,

C

Vna

22 Vna est cum Deo: Altera cum seipso: tertia cum proximo. Pax, quæ cum Deo est, consistit in eo, vt homo cum Deo, quem peccatis offenderat, in gratiam redeat, & cum ipso reconcilietur. Acquiritur hæc pax per medium iustificationis, qua homo cum Deo, per fidem de gratuita remissione peccatorum reconciliatus, cum, à quo tantoperè dilectus est, vicissim diligere incipit: vnde nullam amplius inter eos est bellum, nulla contentio. De hac pace dicit Apostolus: Iustificati fide, pacem habemus cum Deo. Romanorum quinto, & Collossensum primo. Pace per sanguinem crucis eius facta, reconciliavit sibi omnia.

Altera pax est, quam homo habet cum seipso: Nec quisquam hoc miretur, quod hominem à seipso dissidere, & propterea pace erga seipsum indigere in nouo. Omnibus enim ex scriptura notū esse debet, in quouis Christiano duos quasi homines, eosque sibi inuicem maximè contrarios inueniri: interiorem scilicet & exteriorem, seu spiritum

spiritum & carnem. Vbi semper caro Spiritui crudele bellum mouet, & totum hominem cum suis passionibus & desiderijs perturbat. Vnde Isaias dicit cap. 57. Impijs non est pax. Postquam autem homo cum Deo est reconciliatus, tunc mentis quies, & tranquillitas tanquam fructus ex prior pace descendit. Caro enim subiicitur Spiritui, & affectus per Dei gratiam obedientiam præstare incipiunt, rationi renouatæ, sicque interior pax restituitur:

Tertia pax est, qua homines cum hominibus tranquille viuunt, dum *Rom. 12.* quantum in ipsis est, & fieri potest, iuxta D. Pauli præceptum, pacem & concordiam cum omnibus habere cupiunt. Huius se cultorem fuisse Dauid restatur, dum inquit: Cum his qui oderant pacem eram pacificus: sed cum loquebar illis, impugnabant me gratis.

Et has quidem pacis species omnes *Psal. 344* secundum dictum nostrum Propheticum diligere, vel secundum Dauidis doctrinam inquirere, & eas persequi debemus.

debemus- Absque his enim si fuerit, neque in hoc seculo tranquille, neque in altero beate viuere poterimus. Nobis tamen in praesentia de tertia potissimum specie sermo erit, vbi commonstrabimus, si & nos in hac laudatissima Academia Deo templum, vt cepimus, ita porro recte aedificare, hoc est, doctrinae sinceritatem conseruare, cultus puritatem retinere, & veritatis cognitionem quotidie ad plures propagare velimus, omnino opus esse, vt pacem inter nos colamus.

Haecenus pro dolor habuimus in hac Ecclesia & scola bellum, & quidem bellum intestinum de religione: vbi iuxta Lucanum.

Lib. 7.

Licuit, videre parentes
frontibus aduersis, fraterna^qq; continus arma:
Cognatasq; acies. Aut, iuxta Miche-
am Prophetam: Vidimus quod Fili-
us contumeliam fecit patri, & filia in-
surrexit aduersus matrem suam, hu-
rus aduersus socrum suam, & ini-
mici hominis fuerunt domestici eius,
Vt autem ciuilia bella externis longe
magis noxia sunt, vnde non immerito
a Sapiente quodam mare calamitatum,
&

& culmen miseriarum dicta sunt: ita ne-
gare non possumus hanc calamitatem
uerbi, scholaeq; huic accidisse maxime
funestam. Vbi enim pax eiecta est, ibi
recte veteri Theologo Nazianzeno,
decus ecclesiae est sublatum, scholae dignitas ex-
tincta, & omnium rerum ordo inuersus est,
Vt non immerito ante paucos menses
cum eodem exclamare licuerit. O rara
pax, dulcis & res & appellatio: O rara pax,
τὸ ἐμὸν μελέτημα καὶ καλλώπισμα. O Naz. El.
rara pax, quae bonum es, ab omnibus qui-
dem laudatum, sed à paucis custoditum, qui
quaso tantopore nos deseruisti? quando ad nos
reditura es?

Sed Dei iam beneficio illa redijt:
redijt, inquam, si modo iusta balance
& bona & mala nostra ipsi ponderare
nouerimus. Debellati enim sunt, qui
veritatem nobis eripere conabantur:
Disiecti & disturbati sunt, qui pacem
nobis turbauerunt. Et veritas nobis
cum pace restituta est. Iusti igitur læ-
tentur, & exultent in conspectu Dei,
& delectentur in iusticia. Et operam
dent, vt illud Thucidideum etiam
apud ipsos locum inueniat: ἐκ πολλῆς
μέρ' ἐργῆν πολλοὶ βεβαί' εἶσι. Ex bello

pax magis firmatur. Vt si vnquam ante hac pax in hac schola viguerit & floruerit, nunc refflorescente religione & veritate, vigeat & floreat vel maxime. Et omnes omnium facultatum, tum Professores, tum auditores de pace firmenda, de pace constabilienda, de pace perpetuanda (vt ita loquar) cogitationes suscipiant. Hanc nobis commendat Christus saluator ad passionem iturus, dicens: Pacem meam relinquo vobis, pacem meam do vobis. Ad eandem nos inuitat Paulus, inquit: obsecro vos fratres, per nomen Domini nostri Iesu Christi, vt id ipsum dicatis omnes, & non sint inter vos schismata. Et rursus, Si qua est consolatio in Christo, si quod solatium charitatis, si qua communio Spiritus, si quæ viscera ac miserationes, explete gaudium meum, *ἵνα τὸ αὐτὸ φρονῆτε, τὴν αὐτὴν ἀγάπην ἔχοντες, σύμψυχοι καὶ τὸ ἓμ φρονῶντες.* Nihil gerite per contentionem, aut per inanem gloriam, sed ex modestia, aliū quisq; se præstantiorē existimet. Hæc & similia dicta Apostolica nos moueant ad pacem erga inuicem colendam, & præter illa etiam summa & nunquam

Ioan. 14.

1. Cor. 1.

Philip. 2.

quam satis laudata pacis vtilitas. Gentes de ea dixerunt: *Pacis nomen dulce est, res verò ipsa cum incunda, tum salutaris.* Cic. Phil. 13. & de lege agr. Quia non modo ij, quibus natura sensum dedit, sed etiam cæca atq; agri latari videntur. Et Silius: ————— Pax optima rerum,

Quas hominū nouisse datum est. Pax una triumphis. Innumeris potior.

Salustius quoq; non minus verè quàm venustè. *Concordia parue res crescunt, discordia maxime dilabuntur.* Sed quid adduco prophana: Ipsa veritas (quæ falli omnino non potest) ait: Omne regnum contra se diuisum, desolabitur. Et omnis ciuitas, vel domus, adde etiam, schola diuisa contra se non stabit. Discordia enim omnia turbat: gignit inuidiam, concitat iram, prorumpit ad conuicia, nec temperat manibus. Hinc eiectiones bonorū, hinc exilia innocentium, hinc domorum orbitas, scholarum vastitas, vrbitum excidia, regnorum desolatio: hinc mæror & luctus. At verò in pace omnia læta, incunda & suauia sunt, si quid aduersi sincipit, pax eleuat mærorem: Si prosperi quid contingat, pace gaudium augetur.

C 4 Ele-

Matt. 12.

Eleganter itaque Augustinus eam definiuit, dicens: Pax est serenitas mentis, tranquillitas animi, simplicitas cordis, amoris vinculum, consortium charitatis. Nec poterit ad hereditatem Domini peruenire qui testamentum pacis noluerit observare. Nec potest concordiam habere cum Christo, qui discordans voluerit esse cum Christiano.

Talis pax in Apostolis, in horum discipulis, in Martyribus, in confessoribus Christi fuit. Non potuit eam discindere Tyrannorum sæuitia, non voluptatum illecebræ euertere, non perpetuum Diaboli odium supplantare. Omnes discordiarum machinationes sola pax in arce veræ fidei collocata superauit. Et quod omnium maximum est, nullam illi pacem nunc haberent in cœlo: si eam cum veritate habere desissent in terra. Quid denique multis opus? Verissimè dictum putemus (à quocunque sanè dictum sit) εἰρήνη καὶ ἀγάπη μακάριον θεῶν. Pacem igitur tantum donum studiose quaeramus, inuentam retineamus, retentam diligamus: vt Deus pacis ac dilectionis etiam sit nobiscum.

Eurip. in
Ctesiph.

2. Cor. 13.

Sed

Sed cogitet quispiam. Tu nos multis verbis, & magno labore ad pacem exhortaris, quam tamen nos sponte nostra expetimus omnes. Ipsi enim intelligimus vulgare illud verissimum esse:

Nulla salus bello, pacem te poscimus omnes.

Ac proinde omnes nostras cogitationes ad pacis studia inclinauimus dudum, id vnice exoptantes, vt nobis εἰρήνη καὶ ἀγάπη τοῦ ἰδίου πατρὸς liceat. Quapropter tu labore isto tuo superfedere potuisses: aut si omninò occasione dicti Prophetici de pace, vt & de veritate dicendum esset, modum potius & rationem, quæ in colenda pace sequenda est, ostendere debuisses, vt ita etiam ij, qui fortassis extrinsecus pacem colunt, intrinsecus autem adhuc εἰρήνην ὑπὸ πικρίᾳς (vt Apostolus vocat) habent suppullulantes, quæ obturbat, & inquinat aliquos, norint, quomodo radix illa excindenda aut saltem illi nutrimentum, quò per se emoriatur, subtrahendum sit, vt & ipsi cum alijs sincere pacem colere possint. Cum pax à pangendo, hoc est, a firmiter figendo, atque Christia-

1. Thes. 4.

Heb. 10.

C 5

na con-

na concordia, a constanti cordium cōiunctione nomina sua habeāt, omnino nō de tali pace tantū, quæ superficietenus hominū oculos perstringat, sed de firma, solida & constante pace erigenda, quæ in ipsis cordib⁹ & animis hominū locum inueniat, dispiciendum est.

Hæc qui cogitat, rectè cogitat, quicunq; sit. Nam & Plutarchus scitè admodum eos, qui ad virtutē adhortantur, nec tamē docent, quā ratione excenda sit, similis esse ait illis, qui lampadē quidē emungunt, oleum autem nō infundunt: quō sit, vt modò accensā lāpas protinus rursus extinguatur. Vt igitur nos oleum Spiritus lampadi pacis nuper rursus apud nos accensæ, quō perpetuò luceat, infundamus, agē, paucis etiam de hoc disquiramus.

Optimam autem instituendæ, colendæ & firmandæ pacis rationem nobis Propheta ipse, in dicto suo, licet breuissimum illud sit, monstrat: dum Veritatem paci apponit, imò præponit. Dicens: *Veritatem & pacem diligite.* Vult enim Veritatem fundamentum esse, cui Pax superstruatur. Ita, ut in Veritate pax fundata sit, quod nisi fiat, diutu-

diuturna illa esse non potest. Est nāq; pacis quoddam gen⁹, quod conspiratio & coniuratio potius, quā pax dici meretur: ubi nimirum cōsociatio sit mali. Et ibi bellum potius & dissensio eligenda est, quā vt consentiatur ijs, qui nos ad mali sortē & societatem vocāt.

Talis pax, vel pactio potius, filios Iacob in necem fratris Ioseph concordēs fecit. At quantò melius fuerat, talem concordiam inter se dirimere, quā tanto sceleri consentire?

Talis quoq; pax est consensio hereticorum, qui quasi concatenati & instar vulpecularū Samsonis caudis colligati cohæreant, & coniunctis animis & operis in defendēdo mēdacio laborāt. Contra eiusmodi pacem Saluator ait: Non veni pacem mittere in terram, sed gladium. Gladium nimirum oris, quo talis pax scindi, distrahi atq; separari queat.

Hæc itaque unica & conuenientissima plantandæ pacis ratio est, vt Veritas ipsi substruatur, hoc est, vt prima sit cura Veritatis, amplectendæ, diligendæ. Hanc si consecuti fuerimus, & toto pectore ex æquo omnes dilexerimus

gladium oris

mus, tum Pax sponte sua subsequetur, Intellexit hoc Nazianzenus, cum grauiissimam illam sententiam pronuntiaret. οὐτεν οὐδ' αὖτε ἰχυρὸν ἐς ὁμόνοιαν τοῖς γυναικοῖς τὰ πρὸς τὸν Θεόν, ὡς ἡ περὶ τὸ οὐδ' συμφωνία. καὶ ὁδὲν ὅτως ἐτοιμον ἐστὶν διασῶσιν, ὡς ἡ περὶ τὸ τὰ διαφωνία. Et Hilarius, cum inquit: *Speciosum quidem nomen pacis, & pulchra opinio unitatis: sed quis ambigat eam solam Ecclesie veram pacem esse, quæ Christi est?* Desumpsere hoc sancti Patres ex precatione Christi *πατερ γυναικα*, vbi primum orat, vt Pater discipulos in Veritate sanctificet: postea subiungit, vt omnes vnum sint, sicut Pater in filio, & filius in Patre, ut ita ipsi in eis vnum sint.

Quo ordine omnino Saluator inuit, Veritatis consensum præcedere debere, si pax sancto & Deo grata subsequi debeat. Id nisi fiat, in ipsa pace incidemus in fœdissimum fœdus, nimirum in conspirationem & coniurationem cum malis, quo quid fœdus cogitari potest?

Hæc probè notentur aduersus maleuolorum quorundam & subdolorum clamores, qui Pacis nomen nunquam non in ore habent, & quasi ipsi soli præ alijs

alijs eius perquam studiosi essent videri volunt, nobis quoque verbi ministris ad nauseam utque inculcant, omnem amarulentiam esse deponendam, paci esse studendum concordiam esse alendam.

De veritate autem interim altum silent, nec verbum vllum. Quando ergo Caluus Coritarum grex Veritatem confessionis nostræ arrodit; fundamenta eius subuertere nititur, adeoque sinonijs & proditorijs machinationibus doctrinæ sinceritatem corrumpere cupit: & nos debita cum grauitate ei resistimus, protinus audimus: turbulenti isti schismatici, seditiosi & capitosi Flaciani nunquam quiescere possunt, tribunitijs suis clamoribus omnia turbant, sunt hostes pacis, perturbatores unitatis, violatores concordie, exturbentur, eijciantur, relegentur, alioquin pax nunquam constare poterit. Nunquamne huiusmodi voces audistis? sed bona verba quaeso. Est enim nobis Apologia nostra parata, & ea quidem vera & solida. Idem nimirum dicimus, quod olim David Psalmo 120. Nos quidem pacem

non placati,
sed quodammodo
pacis propter
centum & septuaginta
annos.

10

pacem colimus, sed quando loquimur, isti belligerantur. Diligimus enim & nos pacem, & tota mente eam expetimus, utpote veræ pacis alumni, & ad sempiternam pacem ab æterno destinati, modo Veritatis doctrina nobis illibata, facta testis relinquatur. Hanc quoniam isti adulterare conantur, nec nos bona conscientia muti canes esse possumus, nec isti, quia sunt intradabiles, & ad malitiam irritabiles, monitiones pias admittere volunt, inde quod protinus ad contentiones & dissidia prosiliant, culpam interim omnium ortorum dissidiorum in fideles monitores coniicientes. Cum non ij, qui de erroribus monent, sed qui errores disseminant, turbamur autores statui debeant. Iustum itaque iudicium iudicare discamus, nec nobis blando Pacis nomine, quod aliqui saltem in ore gerunt, in corde autem & opere veritatem opprimere conantur, imponi patiamur. Doctrinam ante omnia, an pura & sincera sit, examinemus. Hæc si sincera sit, facile quidvis perferre poterimus. Extra veritatem nullam pacem appetimus, nullam desideramus. Et malumus honestum bellum, quam turpem

*Sic Christus
pauca
L*

pacem. Quare dum nostri isti aduersarij perrexerint cum Nestorio Christi personam diuellere, maiestatem hominis Christi oppugnare, Sacramentorum efficaciam enervare, Deum causam peccati facere, ritus Ecclesiasticos laudabiles, & tolerebiles citra iustam causam temerè, & per tumultum abrogare, doctrinam suam, homines ad desperationis barathrum adigere, denique nefanda errorum portentiloquia (ut Irenæus loquitur) Ecclesiæ obtrudere: sciant, omnino nos nullam cum ipsis pacem habituros, & illos ipsos esse, qui Christi gregem dissociant qui Christi tunicam dissuant, qui Christi agrum vastent, qui Christi templum diruant, qui Christi corpus dilaceret. Quo quid tetrius, quid immanius, quid detestabilius dici cogitariue potest? Et nos cum istis pacem coleremus?

Sed misis istiusmodi prauis hominibus, qui dudum ex hac urbe exulatum misi sunt (utinam verò omnes abiissent!) de nobis ipsis solliciti sumus, & qua ratione firma & solida pax inter nos conseruari, foueri, augeri, confirmari

*Calvinus
probat*

firma-

firmarique possit, serio cogitemus. Ego meas cogitationes, sed rudi quasi Minerua prolatas, vobis aperiā, vos qui DOMINI Spiritum habetis, iuxta Pauli regulam, dijudicatē.

Mihi semper vehementer probatum est consilium excellentissimi & celeberrimi Theologi D. D. Martini Chemnitij, mei in laudatissima Ecclesia Brunsvicensi prædecessoris, qui, quoties rogabatur, ut in medium confunderet, qua ratione Ecclesiis pia & solida pax atque concordia restitui posset, si quando ille vel Antichristianismo, vel alijs corruptelis & controuersijs turbata & distracta essent, respondere solitus est: Nullam meliorem rationem esse, quam si certum doctrinæ corp⁹ Ecclesiis proponatur, in quo scripto comprehendatur tum simplex doctrinæ Christianæ summa, tum dilucida explicatio eorum, quæ in controuersiam deducta essent. Consilium hoc dedit anno 65, cum de reformatione Archiepiscopatus Magdeburgici deliberationes institutæ essent. Idem repetijt anno 67. cum vnà cum Ioachimo Mòrlino Brutenicas Ecclesias pristino

*D. Chemn. consilium
de instaurand. pace
in Ecclesia facta.*

stino nitori restitueret. Nec aliud consilium subiecit Anno 68. cum Illustrissimus Brunsvicenfium Dux Iulius, laudatissimæ recordationis, suarum Ecclesiarum reformationem meditaretur.

Et benè celsit hoc consilium: cui si & aliæ Ecclesiæ, quæ eundē Chemnicium de suis rebus consuluerunt, obtemperassent, fortunatiori statu absq; dubio etiam hodie vterentur.

Sic & nos in hac veritatis & pacis restitutione statuamus, si pacem nostram firmam & stabilem esse velimus, ante omnia necessarium esse, ut certa aliqua apud nos extet, siue forma, siue corpus doctrinæ, in quod consentiamus omnes, & ad quod tum docentes tum discipuli obligati sint, ne ab eo aderroneas opiniones deflectere audent.

Neque quisquam putet, hoc esse D. Chemnitij inuentum: sed desumptum sciat ex scriptura sacra. Paulus enim Rom. 6. vult nos habere τύπον διαχρῆς, in quem traditi ex corde ei obediamus. Et in 2. Tim. 1. discipulo suo iniungit, ut teneat ὑποτύπον

οἱ ὑγιαίνοντες λόγῳ, quos à se audierit.

Veteres hunc typum doctrinæ, Symboli nomine indigerunt, eò, quod, quemadmodum in castris ex Symbolis dignoscuntur amici & inimici: ita ex huiusmodi sana doctrinæ forma orthodoxi ab Hæreticis internoscantur, sicque præcaueatur, ne occulte prætextu certaminum variæ hæreses in Ecclesiam irrepant, & in ea disseminentur.

Hanc rationem conseruandæ veritatis & pacis etiam primitivæ Ecclesiæ Patres diligenter secuti sunt. Ireneus testatur, suo tempore nimirum, circa annum Christi 170. in Ecclesia extitisse Symbolū Apostolicum, quod ipse nominat traditionem Apostolicam, cui omnium regionum populi, & inter hos Germani, quos ipse barbaros vocat, ita tenaciter inhæserint, vt si quis contrariam doctrinam attulisset, eum, obturatis auribus, audire noluerint, sed reiecerint. Confimiliter Tertullianus affirmat, suo tempore, hoc est, circa annum Christi 200. illos articulos regulam fidei fuisse, se-

cun-

cundum quos omnia dogmata examinarentur.

Sic semper in primis illis & purioribus primitivæ Ecclesiæ temporibus extitèrunt certi docendi canones, ex quibus de sano & incorrupto sensu verbi diuini contra hæreticos iudicium fieri poterat. Collecti postea sunt illi canones, omnes summatim in Symbolis Nicæno & Athanasiano. Horum diligentiam & nos imitari, sicque commune aliquod Symbolum inter nos habere addecet, tum & apud nos Veritas & Pax conseruabuntur.

Si quis verò hisce nondum locum dare velit, is ipse paulò diligentius intra animum suum reputer, quomodo possibile sit, vt in schola Theologica, vera, firma, constans & salutaris pax & concordia conseruari possit, si cuius liberum sit, non necessarias contentiones excitare, quiduis de quouis statuere, & vicissim necessaria certamina pro libitu condemnare. Vbi ita viuatur, illic omninò necesse est dominantur schismata, contentiones, rixæ,

D 2

per

Germani tempore
barbari vocantur.

et ex ipso sensu.

ita Joh. 20. p. 1. et
accipitur.

per quas aut studia discipulorum turbantur, ut in ingenia eristica degenerent, aut iuventuti hæc phanatica opinio infillatur: parum referre quid quisque in Ecclesia vel de hoc, vel de illo religionis Christianæ articulo sentiat. Ex quo hoc consequitur, ut nullam hæresin per omnem vitam toto corde oderint, & si maximè aliquando, necessitate compulsi, attingere eas coguntur, ita frigide tamen, ieiunè, oscitante, & negligenter id faciant, ac si Medici propria vlcerat tangant. Qui primus ad Epicureismum est accessus. Quod si verò Doctores, Professores & Concionatores omnes ad certam aliquam, tum in docendo, tum in arguendo formam obligentur, tum categoricè se de ratione fidei & spei, quæ in ipsis est, declarent necessum est, unde, quid de singulis sperandū sit, patet. Et hoc modo per Dei gratiam futuræ contentiones vel præcaueri possunt, vel, si incendant maturè secundam scriptam docendi regulam & formam præcidi possunt.

Cæterum ubi de hoc inter nos conuenerit, quod omnino in schola nostra Christiana certum aliquod doctrinæ

cor-

corpus necessarium sit, cui omnes sua nomina dent, tum ulterius inquirendum erit, quodnam illud esse debeat.

Hic verò occurrunt multorum excellentium Doctorum scripta & labores, in quibus summa cœlestis doctrinæ ex fundamentis Sacræ scripturæ iusto ordine collecta est. Verum enimvero quia inter alias conditiones symbololi Ecclesiastici hæc prima & præcipua esse debet, ne sit priuata vnius hominis confessio, sed ut sit scriptum publico Ecclesiarum nomine ex verbo DEI compositum, & communibus rectè sentientium suffragiis approbatum: Idcirco ad publicum doctrinæ corpus constituendum, non priuati alicuius scripta, sed publicæ Ecclesiarum confessiones eligendæ erunt. Tale scriptum est non mutata illa Augustana confessio, quæ anno 1530. inuictissimo Romanorum Imperatori Carolo V. & vniuerso Imperio publico harum Ecclesiarum nomine oblata est. Hæc cum pro comuni Symbolo reformatarum Ecclesiarum contra Antichristi regnum inde à sexaginta annis & amplius habita

D 3 sit,

fit meritò ad constituendum doctrinæ corpus præ alijs adsciscitur.

Deinde verò ne sub titulo & nomine Augustanæ confelsionis, nouæ, peregrinæ, & in fundamento ipsi aduersantes opiniones venditentur, ledulò etiam hoc inculcandum est: Augustanam confelsionem eo sensu & intellectu amplectendam, retinendam & proponendam esse, non quem quisque sibi fingit, sed quem & verba simpliciter præ se ferunt, & in quo eadam verba postea communi nomine latius sunt explicata, partim in Apologia, partim in Articulis Schmalcaldicis compositis. Nam & hi publico nomine sunt conscripti, & communi Ecclesiarum calculo approbati, in eum finem, vt per eos amplius declararetur & concilio Mantuano (si quod ibi coactum fuisset) proponeretur, quod vel breuius in confelsione habebatur, vel in eadem omisum fuerat. Quin & hæc ipsa scripta non alio sensu sunt suscipienda, quam quo sana doctrina tum temporis in scriptis Lutheri, maxime in Catechismis eius, ex verbo Dei prædiuite Spiritu explanata, & in varijs

comitijs

comitijs atque colloquijs publico nomine aduersus contradicentes defensa sunt. His ita in vnum collectis habemus vnā partem Corporis doctrinæ, quæ occupata est in eo, vt dispiciat, quomodo sana doctrina purè, simpliciter & sincerè proponatur. Et ad hanc partem pertinent hæc scripta, quæ apud nos omnes omni exceptione sunt maiora: Vt nimirum scriptura Prophetica & Apostolica illo sensu explicetur, quem proponunt tria illa Sym-bola, Apostolicum, Nicænum & Athanasianum, & qui iuxta typum sanæ doctrinæ in Augustana confelsione, eius Apologia, Schmalcaldicis articulis, & vtroq; Catechismo Lutheri latius explicatus est.

Veruntamen nondum omnia sunt constituta quæ ad corpus doctrinæ pertinent. Etenim ad fidelis verbi ministri officium quoq; pertinet *ἐλέγχειν* 2. Tim. 2. τοὺς ἀνυπότακτους: eos *ἐπισομίζειν*: *παύειν* Ioh. 10. δεισέναι τοὺς ἀνυπότακτους lupum nominare, inclamare, arcere: ouiculas, vt *Gal. 1.* ne vocē alieni audiant, monere: preciosum à vili discernere: anathema deniq; dicere ijs, qui aliud Euangelium proferunt.

D 4

Hac

Gal. 5.

Hac de causa ad constituendum verum & plenum doctrinæ corpus, etiam hoc requiritur, ut in eo erronea doctrina redarguatur, rejiciatur, & condemnatur, quò quisque præmonitus eam cauere nouerit. Hoc nisi fiat, neque sinceritas doctrinæ, neque pia pax diu subsistere potest. Nam si vel minimū falsæ doctrinæ sinceriori aspergatur, protinus, secundum Paulum, modicū fermenti totam massam inficit: Quapropter corpus doctrinæ omninò ita constituendū erit, ut non tantum sincera doctrina in eo disertè proponatur, sed etiā, ut quæcūq; cum ea pugnent, grauiter reprehendantur, rejiciantur & condemnentur. Et hoc tantò magis obseruandum est, quantò virulentior lingua Pontificij nostras Ecclesias traducunt & calumniantur, quasi Augustanam confessionem commune integumentū quarumuis hæresium esse patiamur: ut cuius liberum sit pro placito, tum nouas hæreses comminiscendi, tum veteres innouandi, tum denique vana somnia loco sinceræ doctrinæ proponendi.

Sic

Sic ergo secunda corporis doctrinæ pars constituenda est, Ut 1. caueatur, ne illæ veteres hæreses, quas primitiua & purioris Ecclesiæ Doctores, ex firmis & solidis sacræ Scripturæ fundamentis condemnarunt, quoquo modo renouentur, aut ex inferis resuscitentur. Ut 2. caueatur, ne errores, idolomania, superstitiones, scandala, & abusus, qui sub Papatu & regno Antichristi viguerunt, & cum forma doctrinæ ex DEI verbo desumpta pugnant, ullo postliminij iure reuocentur. Ut 3. caueatur, ne illæ sectæ, hæreses & phanaticæ opiniones, quæ in specie & nominatim in Augustana confessione & reliquis supra indicatis scriptis reiectæ & condemnatæ sunt, quocumque integumento vestitæ intra Ecclesiæ complexum admittantur. Et 4. quia negari non potest, ut ut contegere conemur, post mortem Lutheri per Augustanum istud *μεταξύ*, quod INTERIM vocamus, & per Sacramentarium strophas, *μεθόδους* & artes multa certamina de præcipuis Augustanæ Confessionis Articulis exorta esse; Ideò caueatur, ne manifestæ corruptelæ

D 5

ruptelæ

ruptelæ & noxiæ innouationes silentio regantur, sed disertè refutentur, vt ita incautæ posteritatis (si quæ futura est) animi præmuniantur, ne eiusmodi corruptelis inficiantur & seducantur.

Quæ cum ita sint, & à sanæ fidei hominibus nunquam in dubium vocari possint, quis non videt ingens & nunquam satis laudatum DEI beneficium esse, quòd superioribus annis Illustrissimum Sacri Romani Imperij stemmaturum AVGVSTVM, augustissimæ recordationis Principem, excitauit, qui sanctis suis & sanis consilijs rem eò deduxit, ut tali doctrinæ corpore hæc regiones, & quotquot præterea eo Ecclesiarum suarum ædificationem uti vellent, gauderent? Is enim in Christianæ CONCORDIÆ LIBRVM primum quidem διατάξας illa scripta, quorum superius mentio facta est, congeri curauit, ex quibus summatim desumi potest, qualiter sanam doctrinam ad ædificationem Ecclesiæ sinceri Doctores proponere, &

& aduersus veteres hæreses, maximè autem Papismum communire debeant. Deinde addi etiam curauit ἡλεγχορ, quo refutari possit omnis ἐντροδιδασκαλία, omnesq; corruptelæ, quæ post magni Germaniæ vatis Lutheri obitum in Ecclesias Augustinæ Confessionis irrepsere. Vbi etiam hæc cautela addita est, quòd discrimen monstratum est inter certamina necessaria & contentiones supernacaneas. Ex vtraque enim parte peccatur. Quidam sub prætextu pacis & tranquillitatis omnia certamina subterfugiant, quia his multos offendi, & doctrinam fidei magis impediri quàm promoueri putant. Alij vice versa contendendi & disputandi studio ab reperi cōtentiones non necessarias mouent, & acri συζητήσας exagitant etiam leuiculus lapsus, qui cum typo puræ doctrinæ vel leuiter saltem pugnant, & illos apud rudes quoque & idiotas, ἀκριβῶς pro & contra disputando, vrgendos censent, siue eorum captum obruant siue acuant. Vtrique errant. Vtrisque LIBER CONCORDIÆ succurrit. Osten-

Ostendit enim non omnia certamina in Ecclesia esse damnanda, nec tamen indiscriminatim quævis esse toleranda. Nam quemadmodum interdum civibus honesta pax constare nequit, nisi necessarium bellum suscipiatur, ita nisi hostes Ecclesiæ & purioris doctrinæ profligentur, nunquam tranquillo animo D E I verbo frui poterimus. Illa ipsa tamen necessaria certamina ita moderatè in Ecclesia vrgeantur, ut semper meminerimus illius Pauli nos omnem potestatem, quàm à D O M I N O accepimus, non ad destructionem, sed ad ædificationem accepisse.

2. Cor. 13.

Est itaque C O N C O R D I Æ L I B E R nobis plenum, perfectum, & modis omnibus absolurum doctrinæ corpus, quo in docendo & in arguendo, in veritate defendenda & in mendacio refutando tutò uti possumus. Cui si omnes, sicuti manu, ita etiam corde subscripserimus, & in pia eius, vera & solida controuersiarum explicatione acquieuerimus, jam firmum atque solidum & ad tuendam veritatem & ad colendam pacem fundamentum habemus. Hic enim verus modus,

&

& compendiosissima ratio est, qua pacem & concordiam animorum nostrorum diuino munere inter nos inchoatam, ita firmare & roborare possumus, ut quasi Christi glutino (ut D. Hieronymus loquitur) copulata, ne ab inferorum quidem portis diuelli possit, sed in *ὑνωσίσει* sincerum & *ἀνωπύνητον* filiorum D E I amorem coalescat & confirmetur.

Quotquot igitur veritatem & pacem ex animo diligunt, sicuti ex diuino præscripto omnes diligere debemus, illi etiam Concordiæ librum sincere diligant; Tum D E V S veritatis & pacis erit cum ipsis, & vtramque virtutem cordibus ipsorum ita per Spiritus sui gratiam instillabit, ut sancta Veritas in hac vita ipsos seruet, & grata Pax in æternum ipsos beet.

Nunc verò nova mihi exurgit oratio, vel potius orationis pars, dum forsan aliqui iniquè ferent, me C O N C O R D I Æ L I B R V M hic pro corpore Doctrinæ constituere, cum ipsi hætenus Domini Philippi Melancthonis Doctrinæ Corpus eò loco habuerint, & alijs eo nomine commendari

dari audiuerint. Equidem nisi temporis habenda esset ratio, DEI beneficio etiam hunc nodum ita dissoluturus essem, ut & D. Philippo eiusque scriptis sua, quæ ipsis debetur, autoritas & honorificentia relinqueretur, & totum auditorium cognosceret, nos non levibus de causis, sed gravissimis adduci, ob quas nequaquam concedere possumus, ut istud corpus doctrinæ Philippeum Ecclesiis nostris obtrudatur.

Nunc quoniam tempus est elapsum, breuiter & sine omni acerbitate hæc quatuor accipite,

I. Corpus doctrinæ alicuius Ecclesiæ ita debet esse publicum, ut omnium calculis sit approbatum. In corpore doctrinæ Philippeo autem Augustana confessio priuata voluntate contra consensum ordinem & Ecclesiarum mutata continetur, et mutationi illi semper à bonis contradicendum est. Quomodo ergo corporis doctrinæ loco esse poterit?

II. Corpus Doctrinæ tale esse debet, in quo non insint dubiæ, ambiguae, flexiloque sententiæ, multo minus falsæ, si enim ipse oculus tenebrosus fuerit, tenebræ quantæ erunt? Sed in corpore

pore

pore doctrinæ Philippeo talia multa insunt, sicuti prolixè, si opus sit, demonstrari potest.

III. Corpus doctrinæ eiusmodi esse debet, ex quo contradicentibus os obturari possit, ne ouile CHRISTI in stabulum Circes, in quo omnis generis phanatici inueniantur; commutetur. At id ex corpore doctrinæ Philippeo præstari nequit. Ego verò omnes, etiam optimè erga corpus doctrinæ Philippeum affectos rogatos velim, ut tentent, an vel vnum Calvinianum, quos tamen homines pestes & labes nostrarum Ecclesiarum esse agnoscitis, ex omnibus Philippi scriptis refutare possint. Quomodo itaque scripta illa in tam sublimi loco in Ecclesiâ Christi constui possunt?

III. Certum est, & idoneis testibus comprobari potest, ipsum Philip-pum hæc scripta non eo modo, ut impressa sunt collegisse, multo minus cuiquam eo nomine, ut corporis doctrinæ locum in Ecclesiâ obtinerent obtrussisse. Imò etiâ Præfationē varis artibus & blandi-

blanditijs ab ipso elicita fuisse. Cur ergo nos contra Philippi mentem & modestiam illum librum Ecclesijs obtrudemus? Sed de his fortassis alio tempore plura.

Quapropter Corpus doctrinae Philippi eo, quo Praefatio LIBRI CONCORDIAE monet, loco habeamus: ut scilicet nequaquam illud repudiemus, vel damnemus, sed utilem legendi locum in Ecclesia relinquamus, quatenus cum ea norma, quae in Concordiae libro expressa est, consentit. Interim nostrum doctrinae corpus ipsum CONCORDIAE LIBRUM diligamus, legamus, magnificemus, & eo tanquam firmo sinceræ veritatis & solidæ pacis fundamento innitamur.

Habetis ita orationem, tenuem quidem illam & popularem, sed ut puto, sacram & piam, de veritate simul et Pace diligenda & colenda. Fateor, non fuit illa Ciceronis floribus, quibus audientium aures singulari suauitate deliniuntur, conspersa: nec Demosthenis nervis vineta, quibus ipse, ceu

torrens

torrens quidam magno impetu in animos auditorum irumpere poruit. Sed Apostolica quadam & piscatoria simplicitate contentus esse volui. Existimaui enim negotium, quod hac hora peragendum suscepit, non tam ex oratoriae facultatis promptuario, quam ex ipsius Spiritus S. coelesti thesauro, ad permouendos auditorum animos, desumptum esse debere. Ut ita etiam hæc in re constaret Pauli summi Apostoli dictum, quo testatur; orationem suam non in persuasorijs humanæ sapientiæ verbis supstitisse, sed in demonstratione spiritualis sapientiæ. Ne fides nostra consistat in sapientia hominū, sed in potentia Dei. Nec dubitarim, quin Spiritus S. per hoc tenue & exile *ὁργα-
νον* sermonis mei, aliquos tamen, ut nō omnes, in Veritatis & Pacis amore confirmārit.

Iam ergo finem orationi imponentes, & eundem cum principio copulantes, denuo ora & vultus nostros conuertimus ad cœlestem Patrem, attolentes pura corda & puras manus *κα-
θ' ὁργάνου καὶ διαλογισμῶν*, paucis cum

pietatis iudæorum rege Ezechia

E

preca-

precamur: *Fiat Veritas & Pax in diebus nostris.* Vel, ut plenius aliquantò dicamus. O æternæ Pater Domini nostri & liberatoris Iesu Christi, serua tu inter nos & in Ecclesia tua, per Spiritum sanctum, veram tui agnitionem, verum tui cultum, veram doctrinæ puritatem, & consensum in LIBRO sanctæ CONCORDIÆ ex fontibus Israël haustum & repetitum. Reprime omnipotenti tua manu *κατα*, & quosvis Phanaticos, qui in hac novissima mundi hora veritatis lucem extinguere, religionum confusiones introducere, noxias hæreses disseminare, sicque omnem pietatem tollere conantur.

Infunde tu quoque in pectora nostra sanctum illud *χαρίσμα* Spiritus tui, pacem & concordiam, ut charitate non fucata nos inuicem arctissime complectamur, idem sentientes, idem loquentes, ne sint inter nos dissidia, sed ut eadem mente & sententia coagmentati, uno & eodem spiritu te colamus, tibi seruiamus. Depelle barbariæ & arma Turcica, nostris & piorum cervicibus imminetia: propulsa quoque;

quoque pontificiorum atque Coritarum molitiones, Machiauellicis suis machinationibus gratam & auream pacem nobis turbantibus. Spiritu insuper tuo sancto gubernare, protege & serua, Illustrissimum & pientissimum Dominum Administratorem, D. FRIDERICVM VVILHELMVM, columnen & decus domus Saxonicæ, cum Cel: suæ coniuge Illustrissima: nec non Electorali vidua, atque inclita generosissimaq; sobole iuniorum Principum, potentissimi Electoris CHRISTIANI filiorum.

Cum primis autem tuere nobis hanc pietatis & artium officinam, matrem omnium Ecclesiarum & Scholarum, quæ Augustanam confessionem profitentur, eam amplifica & de die in diem crescere fac, ut in ea perpetuò, ad gloriosum aduentum tuum usque, incorrupta Evangelij voce Ecclesia colligatur, cui in his terris tuam sapientiam, lucem & bonitatem, in cœlis verò iusticiam, uitam & æternam felicitatem communices. Suscita tu in docentibus & discentibus sincerum Veritatis & Pacis amorem, vt sit veri-

tas in palatijs nostris, & pax in ante-
murali nostro, vt sic nobis ipsis labores
nostros leuemus, & coniunctis animis
& studijs tantò plura tibi grata & alijs
salutaria præstemus. Da denique ut in
hac Lutherana schola, sint & Luthe-
rani præceptores & Lutherani disci-
puli, qui CHRISTVM IESVM
filium tuum, quem LVTHERS
in toto Scriptura vnicum quæsiuit,
rectè agnoscant & ament, sicque ipsius
beneficijs in vita vtamur per gratia,
quò eiusdem gaudijs in patria fruamur
per gloriam: Cui debetur benedi-
ctio, honor, gloria, & potestas
in infinita seculorum
secula. AMEN.

ILLV.

CAD E M I A E VVITEBER-
genſi, pietatis, iuſtitia, literarum &
virtutum altrici celeberrimæ, gratiam,
pacem, ſcientiam & diſciplinā, à Filio
Dei Ieſu Chriſto, ſanctiſſimo &
fideſſimo totius Eccle-
ſiæ Sponſo,

POLYCARPVS LYSERVS D.
precatur.

N quàm graui luctu, ô alma
mater, et egregia diſciplinarū,
virtutumq; magiſtra, proximis
hiſce annis ſueris, partim ex a-
lumnorū tuorum relatione du-
dum cognoui, partim ex ijs, quæ coram vidi, ipſi
conſpicere potui. Cū enim antè ſatis commo-
da pace ac tranquillitate fruereſ, atq; tota in
eo eſſes, vt ſideli tua inſtitutione alumnos tuos,
egregios Chriſto Domino tuo Miniſtros præpa-
raret: qui ſuo tempore vel Dominicam meſſem
celeftis doctrina fluentis irrigarent, vel Remp.
Chriſtianam prudentibus conſilijs iuuarent, vel
egris hominum corporibus ſalutaria medica-
menta exhiberent, vel ſapientiæ & diſciplina-
rum ſtudia ad ſeram poſteritatem propagarent,
qui denique orbem Chriſtianam doctrina &

virtutum exemplis passim exornarent. Etenim præter omnem expectationem graue & trista vulnus tibi infligitur, ab hominibus nouis & ignotis, quorum vasis & subdolis, addo etiam violentis machinationibus multi fideles tui ministri partim tibi erepti, partim in eas angustias adducti sunt, ut nec re, nec consilio te iuuare potuerint: Sed pro dolor, cum gemitu et lacrimis videre & intueri coacti fuerint, quod filiorum tuorum institutio nouo & peregrino dogmate corrumpetur, pax tibi turbaretur, labores sancti interrumperebantur, alumni discederentur, adeoque fructus, qui quamplurimum tuorum filiorum felici institutione expectari poterat, impediretur. Merito tibi pepernisse debebant turbamur istarum auctores: quia iam ante plus satis certaminum, scandalorum, dolorum, & omnis generis miseriarum est in vniuersa Christi Ecclesia, quibus ipsa in hac extrema sua senectute assidue affligitur, & tantum non penitus conficitur. Verum non sortuito, nec casu hæc tanta mala tibi euenisse certo scias. Hac enim concussionem Deus tuam constantiam probare & istud vel maxime querere voluit, ut filij tui probati manifesti fierent, & contra prauorum simulata probitas suo se iudicio produceret. Quare ut in iniurijs exposita & tempestatibus agitata sis, spem tamen nequaquam abiecto

abiecto. Quia animum rursus concipito magnam. Magnus enim ille glorie rex, qui potens est in praelio, tecum fuit in tribulatione. Et quia idem est gloriosus omnium suorum hostium victor & triumphator, diuino & celesti suo robore saluauit te. Cum enim omnia subiecta sint ipsius pedibus, cumq; omnia habeat in omnipotentis manu sua, cuncta regens nunc: cum deniq; non absens, sed presentissimus viderit labores tuos, audierit gemitus tuos & cognouerit suspiria tua, quomodo tui, quam pupilla oculi, cariorum habet, obliuisci potuisset? quomodo animam dilectæ turturæ suæ perpetuo in voluntate hostium suorum relinquere potuisset? Vidisti certe quam luculenter omnipotentem suam illam dexteram, qua sola facit virtutem, quasi ex celo exuerit, atq; re ipsa demonstrarit, quam tuæ curæ distineretur. Surrexit enim Dominus & dissipauit inimicos suos, & fugerunt omnes, qui oderunt eum, a facie eius. Sicut siemus deficit, defecerunt: & sicut cera fluit a facie ignis, sic disrumpati sunt turbatores tui a facie Dei tui. Latere igitur o Lencoris, exulta o Sponsa Christi, quoniam completa est militia tua, dimissa iniquitas tua, & duplicia suscepisti de manu Domini. Duplicia te accepisse dico, propterea, quia DOMINVS & Sponsus tuus non tantum te liberauit ab ijs,

qui, vt paulatim machari disceres, & ab a-
mantissimo Sponſo tuo te auerteres, tibi per-
ſuadere conati ſunt: Sed inſuper tibi ex illu-
ſtriſſima illa Saxonum familia, qua ex ſuis (vt
ita dicam) viſceribus initio te genuit, in prima
deinde etate liberaliter enutrit, & tandem
ab ipsis incunabulis in iſtam etatem & digni-
tatem, in qua nunc es, & qua omnes, etiam
clariffimas totius Germanie ſcholas dignitate,
authoritate & frequentia ſuperas, adeoq. u-
nium reformatarum Academicarum ꝓꝓꝑi.
πoꝑꝑ ſeu (vt olim Irenaeus Romam nuncupa-
uit) Eccleſiarum matrix exiſtimaris, prouenit,
ex ea inquam, familia patronum tibi excita-
uit Illuſtriſſimum & Generoſiſſimum prin-
cipem ac Dominum, DN. FRIDERICVM
GVILHELMVM Electoratus Saxonic
Tutorem et Adminiſtratorem clementiſſimum,
cuius Celf. omnia conſilia & omnes cogitatio-
nes ſuas, in te perſcienda cunctisq. modis ex-
ornanda poſitas & conſtitutas habet. Quid re-
tribues Domino tuo pro omnibus his, qua retri-
buit tibi? Gratias ipſi pro liberatione agas im-
mortales & ſuperiorum certaminum memoria
re: & vtaris, vt nimirum, religionis puritatem
in poſterum magis ames, ad ardentiores preces
ex iteris maiori diligentia veritatem inqui-
ra, (& tant) tenacius receptam atq. recupera-

tam retineas. Videbunt hanc felicitatem tuam
hoſtes tui, & irascentur. Denubis ſuis fre-
ment? ſed contabescunt. Quia deſiderium
impiorum peribit, Pſal. 112. 10. Ego autem
toto pectore eandem tibi gratulor, & vt per-
petua ea eſſe poſit, Deum ardentibus votis
precor.

Vnicum porro haſtenus beneficientiſſimo
illi tuo patrono obſtiſſe videtur, quo minus
dudum numeris omnibus abſolutam, vt cupi-
uit ita te reddiderit. Nempe deſuerunt adhuc
aliqui, quos fidelibus tuis miniſtris, qui iuuen-
tutem tuam ad pietatem ex ſincero & incorru-
pto Dei verbo rursus inſtituere cœperunt, ads-
iungeret. Idem enim Celf. ipſius, quod etiam
Saluatori tuo, dum in hiſce terris obambula-
ret, & humani generis ſalutem procuraret ac-
cidit: quod meſis quidem copioſa operarij au-
tem pauci. Verum non diffide Deo tuo. Is enim,
qui ſedens ad dexteram cœleſtis patris, dona
dat hominibus, ad coagmentationem ſancto-
rum, ad opus miniſterij, ad edificationem cor-
poris ſui, Eph. 4. v. 12. etiam tibi dabit pa-
flores & Doctores, ſi pijs precibus apud ipſam
inſiſteris, & rogaris, vt ſuos operarios in meſ-
ſem ſuam extrudat. Sunt quidem paſſim ope-
rarij multi, & paſtores non pauci, qui abſq.
dubio vtrag. manu hanc, ſi offerretur, arrepturi

essent provinciam. Sed sunt iidem interdum non fidi, verum, ut Apostolus Paulus eos describit, aut ἐργάται δολοί 1. Cor. 11. 13. ἔργαται κακοί Phil. 3. 2. ἐργαζόμενοι πλὴν δουλείᾳ Mat. 7. 23. aut canes muti, non volentes latrare: doctores videntes vana: pastores dormientes & somnia amantes Isa. 56. 10. Quare non immerito tuo ipsius damno. docta discis circumspicius agere, & tales tibi addiscere, de quibus constat. quod studeant tibi ipsos probatos sistere Deo. ἐργάτας ἀντιπαραστήσεις, ὁρθομεντας τὸν λόγον τῆς ἀληθείας, 2. Tim. 2. 15.

Interim ergo dum tales tibi necessarii à Deo exorare & impetrare possis Doctores meam expetivisti, & ad biennium ab amplissimo senatu & Reuerendo ministerio inclita Reipub. Brunsvicensis subsidiariam impetrasti operam. Quid vero te mouerit, ut mea præ aliorum opera uti cupias, Ego in præsentia non inquiram. Forſan antehac aliquam meam fidelitatem, ultra quam nihil in dispensatore inferiorum Dei requiri Paulus testatur, expertus es. Sed de ea in testaberis. Me certe, licet egrè à populoſa illa & nobili Ecclesia vel saltem ad tempus auellat, meruens (ut cum Narienzo loquar) τοὺς βαρύνει λύπης, μὴ πλὴν σπὸ τὸ μέλαινα ἡμῶν τηροῦσθαι, πλὴν πεινῶν.

πλὴν παρὰ τὸ σῶσαι ne tamen penitus meam tibi equare operam, permouit partim fides, qua Iesu Christo, tuo totiusq; Ecclesie Domino & Sponſo me obstrictum esse agnosco, partim castus amor, quo te, cui antehac decennium meam qualemcumq; probavi operam ex animo prosequer.

Paratus itaq; sum tibi adhuc ad tempus operam meam, quantulacumq; ea est, probare, & polliceor, quantum Spiritus & gratia à Domino IESU CHRISTO consecutus fuero, id vniuersum me sequenti biennio ed collaturum, ut filios tuos omnes quidem ad pietatis studium sedulo cohorter, Theologia vero candidatos ad verbi ministerium, in cuius pia & fidelis tractatione magna aeternae salutis portio imò prora & puppis sita est, fœliiter imbuam.

Ut verò filij tui, maxime ij, qui Theologico studio animum suum addixerunt, nouisse possint, quid ad ipsorum informationem præponere velim publicè significandum duxi, te cum Reuerendis Dominis Collegis deliberatū, me constituisse, quod CURSVM SACRI MINISTERII D. APOSTOLI PAULI, ex Actis Apostolorum & ipsius Pauli Epistolis, tractare velim. Cum enim Saluator noster ipse disertò testetur, se Paulum sibi delegisse in electionem & salutare organum ad prædicandum

Euangelium, & illustrandam cœlestem doctrinam coram toto orbe: Cum item Apostolus ipse affirmet, se in tertium vsq; cœlū rapitū, summam diuinorum mysteriorum cognitionem ab ipso Christo accepisse, ac diligenter tradidisse, *ὅτις δὲ ἐν ὅλῳ θεῷ ἀναστρέφεται*, quis dubitabit non posse sinceram Christianismi doctrinam & veram de Deo cognitionem, cum dextera ad ministerium informatione, aliunde plenius, perfectius & illustrius addisci, quam ex solida dictorum & scriptorum Paulinorum cognitione? Quod ipsum etiam viua rerum experientia confirmat. In Pauli enim concionibus et scriptationibus tanta est diuinarum materiarum amplitudo, & tam diuina planè earundem tractatio, vt omnes summi Theologi vel maxime in eius Epistolis explicandis, laborandum sibi iudicarint, statuantes se ex illis ipsis maximum cœlestis & Spiritualis sapientie thesaurum eruere posse. Sicut contra omnes heretici & hypocritæ D. Pauli scripta semper extreme oderunt, & ea vel aperte impugnarunt, vel sinistris interpretationibus deprauanda duxerunt si modo suis erroribus aliquod integumentum querere cupiant. Sed quid opus est multis vndeque conquisitis siue orthodoxorum, siue hereticorum testimonijs, quibus Paulina doctrina commendetur? Vnius Petri summi

summi illius Apostoli præconium sufficere potest. Tanti is selectissimum hunc & præstantissimum Christi ministrum fecit, vt non tantam diuinam ipsius sapientiam & salutaria scripta ad omnes Ecclesias prædicauit, 2. Pet. 3. v. 15. sed etiam sese ab ipso, seu præceptore, erudiri, corrigi, adeoq; seuerius castigari, & quidem in facie totius Ecclesie, patientissimè tulerit. Gal. 2. v. 11.

Duntaxat hoc omnibus votis à Filio Dei optandum & petendum est, vt quemadmodum ipse sibi hunc Apostolum in singulare quoddam instrumentum delegit, & ad præclarum illud Apostolatus munus idoneum fecit, adeoq; per Spiritum suum sanctum tam præclaras ipsi conciones, tam præstantia opera, tam salutaria scripta inspirauit: ita nos quoque per eiusdem Spiritus gratiam idoneos concionum auditores, operum imitatores, & scriptorum lectores faciat. Maxime omnium autem vt concedat, quò sanum intellectum & veram interpretationem summæ illius cœlestis doctrinæ, in Pauli historia comprehensa proferre & quasi in compendium redigere possim. Prophetia enim & scripturarum interpretatio non est *ἰδιότης ἐπιλύσεως*, vt Petrus testatur 2. Pet. 1. v. 20. Quapropter abs te, ô Sancta schola & pia mater, hoc vnice peto, vt quoniam apud cœlestem

coelestem tuum Rectorem precibus plurimum
vales, iisdem me quoque iuuare digneris, quod pro
sua clementia Spiritum suum mihi largiatur,
cuius ductu, & glorioso ipsius nomini, & me
edificationi tuorumque saluti multo cum fructu
inseruire, sicque veri πολυκαρπός esse, que-
am. Et ut tuis votis mea quoque addam, ipse
vna tecum eternum patrem inuoco, ut per
propter filium suum repressis turbis & resuratis
erroribus pacem tibi largiatur, atque incorruptam
veritatem apud te tueatur: seductos in viam
reuocet: pertinacium conatus frangat: per
Spiritus sanctum nos in omnem veritatem
ducatur: vasa gratiae & misericordiae esse patia-
tur: & faciat, ut in ipso vnum simus. Vi de-
niq; munificentissimos altores tuos (puto illu-
strissimum ducem FRIDERICVM GVIL-
HELMVM, & generosissimum Saxonicis sen-
tatis florem D. D. D. Christianum, Iohannem
Georgium, & Augustum, Duces Saxoniae)
quam diutissime seruet incolumes, quod ut ma-
iores ipsorum haecenus in te multa contulerunt,
ita ipsi multo plura conferre studeant quotidie,
ut omnibus partibus absoluta & perfecta, vide-
as filiorum tuorum filios, passim Ecclesiam
Christi sua doctrina & virtutibus egregie or-
nantes & propagantes ad eterni Dei gloriam
& multorum salutem, AMEN.

Tandem

Tandem significandum duxi, me crastina
die iuuante DNO. praemissa oratione publica,
harum operarum mearum scholasticarum ini-
tium hora nona facturum P. P. Dom.

Vocem lucund. ANNO

1593.

Candido lectori S.

Errata quae auctore partim absente, partim alie-
js negotiis occupato negligentia operationum contra
ipsius voluntatem irrepperunt, hic cortiges.

In praef. pag. 7. lin. 5. quotidianus, ibid. lin. 12.
illo, ibid. lin. 21. inquam, pag. 8. lin. 9. totam. In
Oratione, pag. 1. lin. 17. elegantes, pag. 2. lin. 9. in-
stauratione lin. 10. quas, lin. 11. indicio, pag. 3. l. 24.
conuersionem, pag. 5. 16. cultus, pag. 6. l. 9. sed de
pag. 7. l. 2. pietatis, pag. 8. 22. penitus, pag. 2. dele te,
pag. 6. 2. proposuit, pag. 11. 6. euidenti, lin. ult. 20.
nifestatam, pag. 15. 2. dele, sed, pag. 16. lin. ult. idque
pag. 18. fatagunt lin. 20. sentiunt, pag. 19. 8. ven-
trem, lin. 13. vanitatem, pag. 21. 12. regat, et, in pag. 22.
lin. 11. nullum pag. 26. lin. 9. 10. & 12. cara, lin. 14.
tanto tempore, pag. 26. lin. 7. firmanda, pag. 30.
lin. 2. limiles, pag. 31. 16. cohaerent, pag. 31. lin. 4.
ὅνδε ἐρῶντιωε lin. 10. sancta, pag. 35. 14. illa 37. l. 1.
λόγων pag. 39. lin. 23. incidaat lin. 24. secundum
pag. 40. 10. symboli, pag. 41. 12. eadem, pag. 42. 13. Ni-
cenum, pag. 45. 1. silentio, lin. 18. eo ad Ecclesiam
pag. 49. lin. 7. cognoscitur, pag. 50. 10. enim lin.
19. constituit lin. ult. varijs.

Reliqua σφάλματα ipse candidus lector haud
grauatim corriget. & mel etiam inieron distinctione-
num transpositionem non agere se at. Vicissim no-
stram in iudicando ἐπιτίμην experietur. Vale.

ORATIO
COMPLECTENS
LOCOS PRÆCIPVOS

EX PRIORE PAULI AD CO-
rinthios Epistola observandos, ejusque insi-
gnes utilitates in astruendis Articulis
fidei Christianæ ob ocu-
los ponens.

*Scripta & recitata publicè in
Academia Vuitebergensi
ab*

Aegidio Hunnio, S.
Theologiæ Doctore &
Professore.

Cum Privilegio, &c.

VVITEBERGÆ

Excudebat Matthæus Vvelack,
Anno dñi 16 XCII.

Vam verè & sapienter
ille libri Sapientiæ scri-
ptor & Author asserit,
Rector magnifice, Do-
ctores & Professores eximii, viri
omniū ordinum & ætatū emi-
nentissimi, florētissima lectissi-
maq; studiosæ iuvenūtis concio:
quàm, inquā, sapienter exclamat
ille: Tua, Pater, providentia ab in-
itio cuncta gubernat. Et certè si
non oscitanter intueamur opera
DEI, tam claris indiciis sese velut
in oculos atq; sensus ingerit illa
Domini providētia, ut manifestè
pateat, nihil uspiā esse tam vile,
tam contemptum, & in hominū
oculis abjectum, quod non divi-
næ providentiæ nutu regatur ac
temperetur. Sortes in sinū mis-

4 ORATIO COMPLECTENS

fas, quis (nisi scripturæ literis edoctus) arbitretur à summo illo DEO vel curari vel gubernari? Id verò quia Spiritus Sancti testimonio nititur, diffiteri certè ac in disceptatione vocare, si Christiani esse velimus, nec possumus nec debemus. Quantò ergo magis res hominum DEO curæ sunt, quæ hujusce vitæ usu terminantur? Quantò rursus magis & incomparabiliter magis res eas providere censendus est Dominus, quæ salutarem ejus notitiam, quæ divini verbi cursum, quæ Ecclesiæ utilitatem, quæ hominum perpetuam salutem ac beatitudinem complexæ sunt?

In hunc divinæ providentiæ

LOCOS PRÆCIPVOS. 5

campum primo statim limine orationis excurrendi occasione mihi præbet contemplatio illius admirandi operis, quod omnipotentis DEI dextera in his oris ac regionibus operata est. Etenim cum post obitum Illustrissimi Potentissimique Principis ac Domini, Dn. AVGVSTI, S. Romani Imperii Archimareschalli & Electoris, beatæ recollectionis, quidā malè feriatii homines Religioni veræ παρολεθρία, Ecclesiis verò confessionem Augustanam, ut ea Carolo V. jam olim fuit exhibita, syncerè amplexis ac professis, exitium vastitatemq; molirentur: cumque jam res illa prorsus ἰρ' ακμῇ, adeoque in acie novaculæ posita vi-

deretur;

6 ORATIO COMPLECTENS

deretur ; subito benignissimus
 DEVS omnes eos conatus mira-
 biliter infregit ac dissipavit.
 Iamque memorabili rerum
 vicissitudine ac conversione,
 doctrinam puram de cœna Do-
 mini, Persona CHRISTI, Ba-
 ptismo & Prædestinatione, ceu
 postliminio in has illius anti-
 quas & sanctas sedes benignissi-
 mē reducit. Quod verò illam
 ad rem perficiendam visum
 est DEO, & illustrissimo Magi-
 stratui nostro, mea quoq; uti o-
 pera, ac me, licet multis modis
 indignum & ineptum, in hanc
 messē extrudere, atq; huc ad su-
 stinendū Theologicæ Professio-
 nis munus accerere: non possū
 ego non admirabilem Dei pro-
 viden-

LOCOS PRÆCIPVOS. 7

videntiam in eo quoq; cominus
 intueri, agnoscere ac revereri.
 Etenim si quis superioris anni
 ætate mihi dixisset, fore, ut Mar-
 purgo Uuittebergam evocarer,
 & in ordinem Professorum loci
 hujus, & Academiæ Senatum
 adscriptus, sacra hîc profiterer:
 nã ego (ut tum quidem erat
 Ecclesiarum, Scholarumq; Sa-
 xonicarum status) rem incredi-
 bilem ab eo & Siculis gerris nu-
 gaciorem promitti iudicassem.
 Et tamen hoc quoq; supra votū
 meum, planeq; præter expectati-
 onē, perfectum dedit sempiter-
 na præpotentis DEI providen-
 tia. Quia verò ad id munus in-
 choandum accedere prius haud
 licet, quàm oratione publica

A 4 mihi

8 ORATIO COMPLECTENS
mihi quasi aditum quendam pa-
tescero: Idcirco ut & legibus &
receptæ consuetudini deserviā,
& simul pateat, ecquid sacrosan-
ctæ Theologiæ studiosi ac Tyro-
nes à me porro expectare debe-
ant, tum verò ut amplior etiam
fructus ad hanc literatissimor-
um hominum coronam redeat:
visum est priore ad Corinthi-
os Epistola, (quam mihi in Scho-
la porro enarrandam delegi) ve-
lut in Epitomen hac oratione re-
ducta, breviter ante oculos sta-
tuere, quid quantumq; divitia-
rum sapientiæ, cognitionis &
eruditionis Apostolicæ in illius
recessu sit reconditum: ut quàm
frugifera futura sit ejus explica-
tio, quisq; non omnino stupidus
hinc

LOCOS PRAECIPVOS. 9
hinc aestimare queat. Id verò tum
me rectissimè facturū arbitror,
si juxta seriem locorum com-
munium demonstravero, vix ul-
lum in universa Theologia esse
locum, quem D. Paulus in hac
sua Epistola neglectum, intactū-
ve præterierit. Neq; vero expe-
ctabitis fusam & prolixam tra-
ctationem singulorum, sed bre-
vem duntaxat, & ex hac sola Epi-
stola petitam eorum notationē.
Quod dum facio, majorē in mo-
dū vos oro obtestorq; , ut meum
in dicendo conatum æquitate
benevolentiaque vestra suble-
vetis.

Locus de Scriptura sacra, seu
de verbo DEI, cū à Prophe-
tis & Apostolis prædicato, tum
ab

De Scri-
ptura seu
verbo Dei.

IO ORATIO COMPLECTENS
ab iisdem in literas relato sive
scripto, haud abs re cæteris præ-
mitti solet. Id verbum non esse
literam mortuam aut inanem
sonum, ut fanatici blasphemant,
evidenti testimonio tanti Apo-
stoli confirmatur. Capite namq;
primo luculenter asserit, sermo-
nem crucis iis sanè, qui pereunt,
esse stultitiam; nobis verò, qui
salutem consequimur, esse po-
tentiam DEI. Visum enim esse
DEO, per stultitiam prædicatio-
nis saluos facere credentes. Et
quanquam inter personas Mini-
strorū ac DEI rectè discernit A-
postolus, dum se plantasse, Apo-
lon rigasse scribit, DEVM autem
esse confirmat, qui incrementum
largiatur; tamen incrementum
illud

LOCOS PRÆCIPVOS. II
illud (ordinariè) non nisi medi-
ante prædicatione dari, Pau-
lus ipse neutiquam dissimulat,
inquiens: Quis igitur est Paulus?
quis autē Apollo? nisi ministri,
PER quos credidistis. Et mox se
suosque in officio collegas non
dubitat ~~οὐκ ἐγώ~~ cooperarios DEI
nominare, quòd DEO in con-
vertendis & illuminandis homi-
nibus externo suo ministerio co-
operentur, Domino videlicet
per hanc illorum prædicationē
largiente virtutem. Quid, quòd
Capite quarto profitetur, se in
CHRISTO IESU genuisse Co-
rinthios? Nōne vel hoc uno te-
stimonio, si cætera maximè non
suppeterēt, vanitatis abundè co-
argueretur ~~vanitas~~ illa Suenck-
feldi-

feldianorum factio, qui omnem conversionis vim Enthusiasmis suis in solidum attribuentes, eandem à scripto prædicatoque verbo nefarie sequestrant.

Donatistarum etiam Error auctoritate Apostolicæ hujus Epistolæ jugulatur. Hi efficaciam prædicationis verbi suspendebant à pietate ministri. Paulus contra de se scribit, cap. 9. Subjicio corpus meum, & in servitutem redigo, ne quo modo fiat, ut cum aliis prædicaverim, ipse reprobus efficiar. Quo non obscurè docet, posse aliquem Ecclesiæ ministrum esse hominè reprobum, atq; nihilominus ad salutem prædicare aliis.

Porrò verbum illud DEI unà cum

cum mysteriis in eo descriptis, non esse sensui rationis, aut humanæ mentis intelligentiæ expositum, sed solius Spiritus sancti patefactione nobis hominibus innotescere, eadem hæc Epistola perspicuis verbis testatum reddit. Huc spectat, quòd ait Apostolus, se prædicare CHRIS-
TUM crucifixum, Iudæis quidem offendiculum, Græcis verò stultitiam; se sapientiam loqui non seculi hujus, neq; Principū seculi hujus, qui abolentur, sed sapientiam DEI in mysterio reconditam, quam præfinierit Deus ante secula in gloriam nostrā, quam nemo Principum seculi hujus cognoverit: Sapientiam videlicet eam, quam Deus revelarit

14 ORATIO COMPLECTENS
laris per Spiritum suum, cuius
illuminatione sciamus, quæ à
Christo donata sint nobis, cum
quidem aliàs animalis homo ea,
quæ Spiritus Dei sunt, non ac-
cipiat. Haftenus Paulus.

Quæ doctrina terminos
præfigit ac metas constituit, ne
rationis humanæ speculationi-
bus Philosophicis fascinati cœ-
lorum secreta conemur per-
scrutari, & in adyta profundi-
tatum DEI introrumpere,
definiendo, quid in rebus fidei
pro absurdo habendum, quid
secus; quid, quantumque Deus
præstare possit, quid vicissim ei
sit ἀδύνατον.

Perfectum esse verbum ab A-
postolis prædicatum, patet inde,
quia

LOCOS PRÆCIPVOS. 15

quia ad salutem usq; pertingens,
& ad conciliandam homini cre-
denti perpetuam beatitudinem
cumulatè sufficiens. Quid enim
aliud sibi vult præclarum illud
Euangelicæ prædicationis elo-
giū & encomium, quo perhibet
Apostolus, Deū per stultam præ-
dicationem crucis salvos facere
credentes? cap. 1. Quod .n. hæc
eadē Epistola refert, nos ex par-
te cognoscere in hoc seculo, ex
parte prophetare: nihil hoc per-
fectioni, nihil sufficientiæ ver-
bi, vel prædicati vel scripti, quic-
quam obstat aut derogat. Si-
quidem comparatè hoc dici-
tur, facta collatione ad alte-
rius venturæ vitæ consumma-
tam absolutamq; perfectionem.
Inte-

De traditionibus. Interim hoc fixum firmum perstat, esse verbum revelatum etiam in presenti seculo hactenus perfectum, quatenus universa, quæ quidem ad salutis rationes pertinent, in eo patefacta extant. Quamobrem etiam supplemento traditionum, quas Pontificii jactitant, opus ei est minimè. Si enim ad salutem sufficit, supervacua sunt omnes illæ traditiones, quæ sub opinione cultus & necessitatis per tyrannidè obtruduntur Ecclesiis.

Cap. 11. Etenim quòd ex hac Epistola Pontificii nobis obvertunt ea loca, quibus institutionum & traditionum aliqua mentio fit: expedita responsio est, non notari traditiones spurias illas, sanctorum

etorum Apostolorum nomine atque titulo falsissimè venditatas, cum quidè scriptis Apostolicis è diametro sint contrariae: sed aut ceremonias suam naturam liberas & indifferentes, cuius generis nonnullae recensentur undecimo capite, ad disciplinæ formam pertinentes; aut intelligitur ipsum doctrinae genus, quod Corinthiis suis tradidit Apostolus. Nam doctrinam quoque Traditionis nomine venire, idem caput undecimum luculenter edocet, quando de Eucharistiae Sacramento differens Paulus noster ait: Ego accepi à Domino, quod & TRADIDI vobis, &c. Et de Resurrectione mortuorum disputaturus, itidem ait: TRADIDI VO-

B bis

18 ORATIO COMPLECTENS

bis imprimis, quod & acceptam: quod CHRISTUS mortuus fuerit pro peccatis nostris secundum scripturas, & quod sepultus sit, & quod resurrexerit tertio die secundum scripturas.

Unde promptum est judicare, quàm sit futile commentum, quod Pontificii, ubicunq; ferè traditionis vox in scripturis obvia est, protinus inelamant, de suis illis traditionibus non scriptis sermonem institui.

Locus de
DEO.

Jam si deveniamus ad locum de DEO: hujus certè non quædam duntaxat sparsa semina in hac Epistola sese offerunt, sed ita pertractatum eum cernimus, ut propè nulla eius sit pars, quæ non

LOCOS PRÆCIPVOS. 19

non perspicuis testimoniis, seu solidis fundamentis ac columnis superstructa sit.

Unum esse DEUM, quàm *Unus Deus* dilucidè perhibet Apostolus octavo capite, in hac scribens verba? Scimus, quod nulum sit simulachrum in mundo, & quod nullus sit DEVS alius, nisi unus. Nam etsi sunt, qui dicantur Dii, sive in cælo, sive in terra, quemadmodum sunt Dii multi, & Domini multi: nobis tamen unus est DEVS.

Jam unum illum DEVM esse *Trinitas personarum* Patrem, Filium, & Spiritum sanctum; eadè hæc Epistola clarissimè profitetur. Patrè apertè pronunciat Deum, adjiciens verbis jam
B 2 allega-

allegatis: Nobis unus est Deus, qui est pater ille, ex quo omnia, & nos in illum. Ne verò hac sententia Christum excludere à Deitatis laude putetur; immediate subiungit: Et unus Dominus Iesus Christus, per quem omnia, & nos per illum. Ubi quemadmodum à Domini titulo non excluditur Pater, quando Christus prædicatur unus Dominus: sic è converso à Dei elogio non segregatur filius, quando pater unus esse affirmatur Deus; sed & hic filius, & illuc pater, ob indivisam essentiae communionem unitatemq; *ἀχώριστος* includitur.

Deitas
Filii.

Itaq; filii quoq; Deitas in hac Epistola Corinthiis inscripta potenter astringitur, hoc ipso Pauli dicto

dicto, quo ipse unus & solus Dominus prædicatur. Ubi Domini vox cum Hebræo tetragrammato (Iehova) sine ulla dubitatione coincidit; præsertim cum sit ille Dominus, qui Dominus gloriæ, *1. Cor. 2.* qui ipse Dominus de cœlis, *1. Cor. 15.* Apostolico præconio celebratur: per quem sint omnia, & nos per ipsum; id quod de nulla uspiam creatura pronunciare fas est. *1. Cor. 3.*

Est verò & hoc non obscurum indicium aternæ Deitatis Christi, quod abstracta voce nominatur ipsa Dei Patris potentia & sapientia: quod ipsum ad res creatas adaptari nullo pacto nullaq; ratione potest. Taceo, quod Christo Iesu magnum illud divinæ omnipotentiae opus (Resusci-

suscitationem dico mortuorum)
cap. 15. transcribit. Cultus quoque;
invocationis, soli & uni DEO
competens, Christo juxta hujus
Apostolici scripti canonem de-
penditur, affirmate ac dicente in
inscriptione Epistolæ Paulo: Un-
nā cum omnibus, qui invocant
nomen Domini nostri IESU
CHRISTI, quovis loco, vel suo,
vel nostro. Plura coacervari pos-
sent, quæ ad institutū facerent:
verū singula sigillatim perse-
qui nimis prolixum foret.

Uenio ad tertiam perso-
nam Trinitatis, Spiritum san-
ctum. Esse illum, Spiritum non
ἀνυπόστατον, sed personam sive hy-
postasin intelligentem; indubi-
tato indicio nobis est proprietas,

qua

qua illum Epistola hæc Paulina
describit, quæ est, quod ea, quæ in
Deo sunt, liquidissima perfectis-
simaque cognitione scire memora-
tur; similiter quod voluntas ei
tribuitur, cap. 12. quando Paulus
ait, Spiritum sanctum dona sua
distribuere, prout velit.

Deitatis autē ipsius quot, quā ^{Deitas Spi-}
solida rationum & argumentorū ^{ritus san-}
momenta hīc sese nobis offerunt? ^{cti.}
Primò quidē illud, quod aperta
voce nominatur Deus. Sic enim
tertio capite Paulus noster: An
nescitis, quod corpora vestra sūt
templa Dei, & Spiritus S. habitat
in vobis? Quod si corpora fide-
lium ideo sunt templa Dei, quia
Spiritus S. habitat in illis: nonne
Spiritus S. Deus ille sit oportet,

B 4

cuius

Spiritus
sanctus per
se subsistens
persona.

24 ORATIO COMPLECTENS
cujus templa sunt fideles & electi? Similis locus extat cap. 12, Ibi namq; Paracletus ille & Deus appellatur & Dominus. Divisiones (inquit Paulus) donorum sunt, sed idem Spiritus : divisiones ministeriorum sunt, sed idem Dominus : & divisiones operationum sunt, sed idem Deus. Ubi simul præciū operæ est animadvertere , quòd quemadmodum scribit : Divisiones operationum sunt, sed idem Deus , efficiens omnia in omnibus : sic in his, quæ mox subjicit, illud omnia in omnibus efficere Spiritui Sancto palàm transferibit , inquiens : Hæc omnia autem efficit ille unus idemq; Spiritus. Ergò Spiritus sanctus est ille Deus , omnia
in

LOCOS PRÆCIPUOS. 25
in omnibus efficiens ; est omnium donorum author (ea namq; Paulus huic divino Spiritui unice accepta refert) & proinde sit oportet Pater ille luminum Deus , a quo solo omne donum bonum perfectumq; desuper descendit. Cæterum longè dilucidius sempiterna Deitas ipsius astruitur inde , quòd omnia scrutari prædicatur , etiam profunditates & ^{cap. 2.} abyssos DEI. Est divinæ majestatis ^{αὐτῆς} irrefragabile , scrutari corda hominum. Quod in sua precatatione Solomon, & post hunc Propheta Ieremias affirmat. Quantò autē abditissimis etiam cogitationibus hominum abstrusiores sunt profunditates Dei? Has quia penitus habet per-
B 5 spectas

etas, & juxta secundi capitis Epistolæ hujusce testimonium illarum
 imam abyssum perscrutatur ille
 veritatis Spiritus; quis nisi prodigiosè cæcus & amens ipsum
 verum ac omniscium Deum esse hinc
 non agnoscat? non liquidò profiteatur? præsertim quia cognitionem hanc universorum, facultatèq; excutiendi profunda Deitatis, non obtinet per gratiã, nec
 vi alterius cujusdam naturæ diversæ; ut quidē Anima Salvatoris humana omniscientiæ maiestatem aliundè quàm ex sua naturali potestate, videlicet per unionem & inhabitationem plenitudinis Deitatis sortita est. Spiritum sanctum autem vi propria ad arcana Deitatis absolutissimè cognoscen-

scenda valere, D. Apostolus humani Spiritus similitudine declarat, qui facultate insita novit ea, quæ sunt in homine. Sic etiã, quæ in Deo sunt, nemini, præter Spiritum Dei, cognita esse concludit.

A mysterio Trinitatis transi- *Mysterium unionis personalis.*
 tum faciamus ad arcanum unionis hypostaticæ duarum naturarum in Christo. Nec de hoc plane muta est hæc divinitus inspirata Epistola. Equidem Christum esse hominem, ex eo perspicuum redditur, quia Paulus illum secundum hominem, secundum Adamum, ex antithesi primi creati hominis appellat: idq; identidem eodem tractatu repetit, cap: 15. Esse verò illum hominem in unitate personæ verum DEVM, con-

confirmatur nobis hac ipsa commemorabili sententia, qua secundum hominē scribit ipsummet Dominū ē cœlis esse. Quibz verbis & unitas personæ describitur, & intima κοινωνία, qua naturæ in Christo sibi junctæ confederatæque sunt, notanter exprimitur, asseriturque, unum omnino esse Christum, non duos; quod sonora voce pronunciat octauo capite. Nobis, inquit, unus est Dominus Iesus Christus; & cap. 1. Christum divisum esse negat. Et quia homo ille ex D. Maria virgine natus & assumptus, est, asseverante Paulo, ipsemet Dominus ē cœlis; patet evidenter, id præconium sine reali communicatione Deitatis, quæ

quæ humanitati Salvatoris obtigerit, constare nullo modo posse; nisi fortè pro solida rei veritate nudum & inanem titulum (quod absit) reponere placeat.

Ob hanc admirandam κοινωνίαν ^{Ipsæ Domini gloria crucifixus.} naturarum non veretur Paulus ipsum Dominum gloriæ pro nobis crucifixum confiteri: cum quidem ignorare haud posset, crucifixionem humanitatis esse proprium, non Deitatis. Jam verò dum passionem humanitatis ad Dominum gloriæ refert: irrefutabiliter hinc inferimus, & unigenitum λόγον huic passibili carni realissima communicatione sese communicasse totum, & vicissim cunctas proprietates carnis ita sibi per ineffabile ^{ἰδιότης οὐσίας} appro-

30 ORATIO COMPLECTENS

appropriasse, ut in omnem æternitatem impossibile Iudæis foret, crucifigere carnem Salvatoris, quin juxta sacrosanctam & religiosam asseverationem Paulinam Dominus ipse gloriæ crucifigeretur; idque non sola ^{opere} aut prædicatione quadam verbali. Si enim verbaliter & non solida rei veritate passus esset ille majestatis gloriæque Dominus: utique jam verbaliter duntaxat & non realiter aut solida redemptione à peccatis liberati essemus; quandoquidem æterna nostra salus non nudi hominis alicujus, sed ipsiusmet unigeniti ^{αὐτοῦ} passioni & morti superstructa est: quam mortem ipsissimus ille ^{αὐτοῦ} subiit, non qui-

LOCOS PRAECIPVOS. 31

quidem juxta naturā divinitatis, quam passionum ac mutationum expertem esse novimus; sed juxta naturam assumptæ humanitatis, quam sibi Dominus ille gloriæ, filius Dei, tam facit arcano ineffabiliq; modo propriā personaliter, quā tua tibi caro seu humanitas propria est naturaliter. Siquidem quemadmodum pueri commercium habent cum carne & sanguine: sic & ipse consimiliter particeps factus est eorumdem.

De communicatione porro ^{Communi-} divinae majestatis, quæ ipsa quo- ^{catio divi-} que cum naturarum reali ^{κοινωνία} ^{ne maie-} connexa est, quā sunt eximia ^{statis.} verba Pauli, quā illustria, quibus secundum hominem ^{Capit. 15.} Chri-

32 ORATIO COMPLECTENS
Christum in Spiritum vivifican-
tem factum esse prædicat? Juxta
Deitatem ipsum esse factum in
Spiritum vivificantem, nemo
qui sobrius & sanus est, ineptiet.
Siquidem inconvertibilis illa De-
itas Christi jam inde ab ultima
æternitate nunquàm non Spiri-
tus vivificans fuit, vel potius ex-
tra præteriti & futuri temporis
intuitum, in æternitate est, quod
est. Quin notanter Apostolus
velut exerto digito naturam in
Christo designat eam, à qua de-
nominationem sortitus est, ut
secundus Adam vel homo secun-
dus appellaretur, & in qua primo
homini Adamo, tanquam typo
suo, ἀντίτυπῳ^o opponitur; secun-
dum hanc, inquam, FIERI po-
tuit

LOCOS PRÆCIPVOS. 33
tuit Spiritus vivificans; nō quòd
in spiritualementiam natura
carnis mutata sit, sed quòd in
ipsius verbi omnia vivificantis
intimam arcanissimamq; com-
munionem pervenerit; ita qui-
dem, ut quemadmodum verbū
factum est caro, sic Athanasius
& Damascenus pronunciare ni-
hil vereantur, Carnem factam
esse λόγος: plane ut Paulus secun-
dum hominem in Spiritum vivi-
ificantem esse factum clamat;
non equidem conversione natu-
ræ carnis in naturam λόγος aut vi-
vifici Spiritus, sed indivisæ per-
sonæ & hypostaseos admiranda
identitate, citra vllam naturarū
confusionem aut exæquationē.
In hac pia interpretatione præ-
C sen-

34 ORATIO COMPLECTENS
sentis loci & consimilium alio-
rum praeuntem habemus, & ceu
ducem sequimur splendidissi-
mum, illud sidus Ecclesiae pri-
mitivæ, beatum Athanasium,
contra Apollinarium sic com-
mentantem: Spiritus vivificans
est caro Domini, quoniam ex
Spiritu vivificante concepta est.
Quod enim ex Spiritu nascitur,
Spiritus est. In eandem sententi-
am Divus Cyrillus quoque scribit
lib. 4. in Iohannem cap. 24. Spi-
ritum hinc ipsam carnem nuncu-
pavit, non quia naturam carnis
amiserit, & in Spiritum muta-
ta sit; sed quia summè cum eo
conjuncta totū vivificandi vim
hausit. Hæc illi. Eadem igitur
operâ & vivificandi potentiam
Chri.

LOCOS PRAECIPVOS. 35
Christo, quâ homo est, solida
participatione collatam innuit
Apostolus; potentiam verò vi-
vificandi non eam duntaxat,
qua pro mundi vita CHRISTUS
carne semel est passus, & vigo-
re mortis acquisivit nobis vi-
tam: sed eam insuper, quæ &
in applicatione vitæ acquisitæ,
imò in ipsa mortuorum resu-
scitatione sese exerit. Sic enim
Apostoli nostri Epistola: Sicut ^{cap. 15.}
per hominem mors, ita per ho-
minem resurrectio mortuorum,
capite decimo quinto. Neque
minus lucidè majestatem hanc
CHRISTI salvatoris asserit Pau-
lus, sua Paraphrasi, qua locum
Psalmi centesimi decimi, Sede
C 2 à dex-

36 ORATIO COMPLECTENS
à dextris meis, donec ponam i-
nimos tuos scabellum pedum
tuorum, erudita brevitae sic red-
dit, ut scribat, Oportet illum re-
gnare, donec ponat inimos su-
os sub pedes suos. Quæ redditio
paraphrastica necessariam hanc
consecutionem gignit, ad lesio-
nem illam Salvatoris in dextra
gloriæ secutum protinus esse o-
mnipotens dominium, quod in
universas creaturas, operaque
manuum Dei, huic Christo Iesu
in die gloriolæ ascensionis ejus
tributum est. Quamobrem etiã
in hoc æternæ maiestatis thro-
no, dextra videlicet omnipoten-
tiæ Dei, religioso cultu honora-
tur & adoratur. Quod Paulus in
ipsa inscriptione suæ Epistolæ
docere

LOCOS PRÆCIPVOS. 37
docere voluit, nuncupans illam
& inscribens omnibus, qui in-
vocant nomen Domini nostri Je-
su Christi; atq; hoc ipso cultum
invocationis religiosæ, soli Deo
competentem, Christo Salvato-
ri decernens. Quod ut præsup-
positione Deitatis invictum ar-
gumentum esse diximus: sic quia
non jam nudus λόγος, sed ut ha-
bēt Apostoli verba, Iesus Christus
invocatur; est simul istius, quæ de
nunc agimus, divinæ maiestatis
Christo homini concessæ signū
certissimum.

Ab articulo de persona Chri- ^{De officio}
sti, si progrediamur ad id caput, ^{Christi.}
quod salvifici officii Christi con-
siderationē sibi vendicat: quid,
per Deum immortalem, ad illud

Capit. 1.

Cap. 6.

Cap. 15.

describendum dici poterat vel illustrius, vel compendiosius, quàm quòd Christ⁹ à Deo sapientia, iusticia, sanctificatio ac redemptio nobis factus esse scribitur? quòd per nomen Domini Jesu Corinthios à peccatis esse iustificatos & sanctificatos asseritur? Officium redemptionis mundi consistere in passione, morte & resurrectione Christi, tota scriptura clamat. Idem uniformi testimonio suffragioque suo comprobatur. Apostolus, memorans, Christum Jesum mortuum esse pro peccatis nostris, & sepultum esse secundum Scripturas, & resurrexisse tertia die ex mortuis secundum Scripturas. Atque hoc affirmati sui posterius membrum de re-

de resurrectione Christi non attingit obiter, sed fusa tractatione pluribus accumulatis argumentis astruit, recensens ordine apparitiones Christi redivivi ad Cepham, ad duodecim Apostolos, ad fratres plùs quàm quingentos, novissimè ad se (Paulū) quoque factas: ex salutis etiam nostræ rationibus evincens, articulum hunc ab omni incertitudine vindicatum sic constare immotum & inconcussum, ut (per ἀδωκτον) & Apostolorum prædicationem, & fidem Christianorum, & futuræ resurrectionis spem, adeoque totum Christianismum inanem & de nihilo fore confirmet, si Christus è mortuis excitatus non sit.

De Statu
hominis
post la-
psum.

Cap. 2.

Doctrinam de statu hominis post lapsum breviter quidem ac sparsim, dilucidè tamen tradit Paulus priore hac sua ad Corinthios: cujus summa est, esse vires hominis etiam in nobilissimis illis animæ potentiis, intellectu & voluntate, sic dejectas, sic prostratas, ut extra regenerationis gratiam animalis homo non percipiat ea, quæ sunt Spiritus Dei; nec possit illa percipere, quòd spiritualiter dijudicentur: & ut nemo possit dicere Dominum Jesum, nisi per Spiritum sanctum. Quibus certè sententiis omnem in spiritualibus facultatem homini non regenerato negat, eamq; solius Spiritus sancti efficaci operationi acceptam refert.

fert. Unde quid de libero arbitrio, contra Scholasticos Doctores Pontificios, itemque alios nonnullos, sit habendum, absq; negotio colligitur.

Jam cum doctrina cœlestis in *De Lege.* duo Capita dividatur, Legem & Evangelium: Legis certè prædicationem haudquaquam prætermittit, sed ex ea conciones textit de fugiendis peccatis, idololatria, scortatione, appetitione bonorum facultatumque proximi, repetita simul divinæ Legis sententia judiciali, quæ maledictionis horribile fulmen torqueat ac vibret in eos, qui peccatis contra conscientiam sese polluant, cap. 6. Ex annalibus quoque Mosaïcis, ac uendæ exhortationis

42 ORATIO COMPLECTENS
tionis causa repetit, & recen-
set horribiles poenas, strages &
clades, quibus gens Israelitica
propter ejuscemodi peccata olim
in deserto divinitus est punita.

De peccato.
Confirmat quoq; Paulus u-
niversam doctrinam de peccato.
Originale namq; malum quam
profundas radices in natura ego-
rit, quantumque roboris ha-
buerit ad vires arbitrii humani
in rebus æternam salutem atti-
nentibus, non dicam debilitan-
das, sed extinguendas; jam mo-
dò est expositum. Sed & actua-
lia peccata voce Legis in su-
is Corinthiis gravissimè repre-
hendit, simulque differentiam
inter Venialia & mortalia pec-
cata, quæ à sciolis, nonnullis
abs-

LOCOS PRAECIPVOS. 43
absque ratione rejicitur, aper-
tè confirmat, dum manifesta
illa carnis opera, idolola-
triam, scortationem, avari-
tiam, ebrietatem, maledicen-
tiam, rapacitatem, & consimi-
lia, hominem cœlestis hæredita-
tis exortem facere profitetur:
cæteras autem infirmitates, à
quibus ne renati quidem sunt
immunes, veniales esse, nec sa-
lutis palmam electis interverte-
re testatur: Veniales autem, non
sua natura, sed quia CHRISTI
sanguine tectæ sunt in his, qui
fidem & bonam conscientiam
retinent.

Cæterum ut Paulus Apostolus
peccata, quæ inter Cor. inoleve-
rant,

44 ORATIO COMPLECTENS
rant, acriter reprehendit, & voce
Legis ceu falce refecare studet :
sic ex eadem Lege pulcherrimas
conciones instituit, ad cultum
verum, ad sanctitatem vitæ, ad
αὐτοῦ κέαρ, ad iustitiam colendam,
comprimis autem ad sectandam
charitatem, quam unâ cum ele-
gantissimis fructibus eius gra-
phicè depingit, cap. 13.

De Evan-
gelio.

Cap. 9.

Cap. 2.

Alteram partem doctrinæ cœ-
lestis quod attinet, Evangelium
videlicet; ejus sanè prædicationem
ita sibi delegatam ait, ut
scribat: Væ mihi, nisi evangeli-
zem. Supremum etiam scopum
atque caput Evangelicæ hujus
prædicationis indicat, JESUM
CHRISTUM. Non me judica-
vi quicquam scire inter vos, nisi
Jesum

LOCOS PRÆCIPVOS. 45

Jesum Christum, & hunc cruci-
fixum: assignato simul totius
prædicationis modo, quod ea
non constet perſuasiis huma-
næ sapientiæ verbis, sed ostensi-
one Spiritus ac potentiæ: non e-
rudito sermone, ne inanis red-
datur crux Christi; non sermo-
nibus quos docet humana sapi-
entia, sed quos docet Spiritus
sanctus, spiritualia spiritualibus
comparando: assignato verò et-
iam salutari fine concionis Evā-
gelicæ, quod Deus per illam sal-
vare constituerit credētes, cap. 1.

Arduum illud caput doctrinæ
Christianæ, quod de Præde-
stinatione est, Paulus in Episto-
la sua Corinthiis inscripta, bre-
vibus sanè perstringit, sed ita, ut
ex

46 ORATIO COMPLECTENS
ex iis, quid de rei summa statu-
endum sit, non obscure liceat
concludere.

Cap. 1. Scribit, non multos sapien-
tes secundum carnem, non mul-
tos potentes, non multos claro
genere natos, sed quæ juxta mun-
dum erant stulta, ignobilia, con-
tempta & abjecta, elegisse De-
um, ut mundi sapientiam con-
funderet. Hoc verò ne quis ad
absolutum quoddam vel electi-
onis salvandorum, vel reprobati-
onis damnandorum decretum
hinc fabricandum inscitè detor-
queat; causam reprobatae mul-
titudinis sapientum hujus secu-
li rejicit non in DEVM repro-
bantem, sed in homines, qui
suae sapientiae opinione ebrii &
infla-

LOCOS PRAECIPVOS. 47
inflati sapientiam DEI pro stul-
titia ducunt, cap. 1.

Docent nonnulli circa hoc *christus*
caput, CHRISTVM pro so- *mortuus*
lis salvandis & electis esse mor- *etiam pro*
tuum; pro pereuntibus atque re- *pereuntibus*
probis haud item. Quid econ-
tra Paulus ad Corinthios? hoc so-
le splendidius asseverat ille, mor-
tuum esse CHRISTVM etiam
pro his, qui pereunt. Sic (in-
quit capite octauo) peribit fra-
ter tuus in scientia tua, pro quo
Christus est mortuus.

Docent Calviniani, eos qui *renatos*
semel fuerint renati verè, nun- *posse exci-*
quam porro vel gratia Dei posse *dere gra-*
excidere, vel Spiritum sanctum *tia.*
excuti-

48 ORATIO COMPLECTENS
excutere, vel fidem amittere,
adeò ut ne Davidem quidem
per adulterii homicidiiq̃ue sce-
lera dona regenerationis exci-
disse autument. Quid ad hæc E-
pistola nostra ad Corinthios da-
ta? Ne erretis (inquit) neq; scor-
tatores neq; cultores simulacro-
rum, neq; adulteri, neq; molles,
neq; qui concumbunt cum ma-
sculis, neq; fures, neq; avari, ne-
que maledici, neq; rapaces regni
DEI hæreditatem accipient,
cap. 6. Ad quos autem hoc scribit
Paulus? Nimirum ad Corinthi-
os, renatos, fideles, sanctificatos
Jesu Christi, & vocatos sanctos:
ita enim ipsemet eos appellat, &
prædicat cap. 1. Hos, inquam,
renatos homines terret isto ful-
mine

LOCOS PRÆCIPVOS. 49
mine comminationis, quòd hæ-
reditate regni cœlestis potiri ne-
queant, si enumeratis modò sce-
leribus operam dederint. Quod
omnium esset falsissimum, si re-
nati ex illa regni cœlestis hæredi-
tate non possent excuti, ut qui-
dem opinantur, qui Calvinii do-
gma sequuntur. Rursum agens
de sanctificatis hominibus, quo-
rum corpora fuerant templa Spi-
ritus sancti, palàm edicit, eum,
qui in seipso templū Dei prophæ-
net, à Deo perditum iri: cap. 3:
Exemplo rem confirmat Aposto-
lus, exemplo nimirum proprio
suo, hunc in modum: Subjicio ^{cap. 9.}
corpus meum, & in servitutem
redigo, ne quo modo fiat, ut cū
aliis prædicavero, ipse reprobus
D cfr-

50 ORATIO COMPLECTENS
efficiat. Cognoverat in semet-
ipso Divus Apostolus, se verè so-
lidèq; ad fidem Iesu Christi con-
versum, illuminatum ac regene-
ratum, qua de re ne tantillum
quidem dubitabat. Et tamen
hic renatus Paulus absque circu-
itione scribit, se reprobum pos-
se fieri, ni corpus suum subi-
gat, indomitæque naturæ cupi-
ditates compescat & coërceat.
Quod in omnem æternitatem
non erat dicturus aut scripturus,
si in ea fuisset opinione versa-
tus, fieri non posse, ut reprobis
unquam fiat, qui doni regene-
rationis semel compos est red-
ditus.

*De Iustifi-
catione.*

Non minus justificationis
Articulus, qui perpetuæ salutis
nostræ

LOCOS PRÆCIPVOS. 51
nostræ caput continet, Epistola
præsente hac pertractatus depre-
henditur. Misericordiâ DEI nos
justificari docet, quando omnè
gloriandi materiam præscindit,
& justificationis negotium huc
redigit, ut coram DEO non
glorietur ulla caro; sed quem-
admodum scriptum est, qui glo-
riatur, in Domino glorietur.
Atque hæc est prima causa no-
stræ coram DEO justificationis.

De secunda causa, quæ in
CHRISTI obedientia, passione,
morte & resurrectione vertitur,
paulò prius, est dictum. Cui
sic omnem laudem justificati-
onis hominum attribuit, ut
hunc nobis à DEO iustitiam
& sanctificationem factum esse
D 2 allega-

52 ORATIO COMPLECTENS
allegatione Prophetici dicti Iere-
miæ quàm liquidissimè conte-
stetur. cap. 1. Fidem insuper ut
tertiam salutis & justificationis
causam requiri, vel hinc perspi-
cium evadit, quòd non nisi cre-
dentes per prædicationem crucis
salvari Paulus ex Spiritu sancto
pronunciat.

Novam obedientiã verò etsi a-
liis de causis apud Christianos re-
gnare debere facilè concedit; ad
causam & forum justificationis
tamen nihil pertinere, suo exem-
plo in medium adducto gravi-
ter ostendit. Sic enim ipse: nihil
mihi conscius sum; verùm in hoc
non sum justificatus. Quo uni-
co dicto ceu fulmine cœlesti tota
structura hypocriticæ justificati-
onis

LOCOS PRÆCIPVOS. 53
onis operum funditus evertitur.
Si enim tantus Apostolus, in cur-
riculo novæ obedientiæ retinere
studens conscientia coram Deo
bonam, nihilominus in ea suæ
justitiæ summam collocare non
audet, sed ingenuè fatetur, se, li-
cet nihil sibi sit conscius, in hoc
tamen justificatum non esse: cur
nos miseri homunculi, qui men-
sura donorum Spiritus sancti
tam eximio Dei servo pares non
sumus, quæreremus justitiã no-
stram in sordidatis opellis incho-
atæ nostræ obedientiæ?

Verùm ut in instituto pro-
grediamur, doctrinam de Pœni-
tentia non modò habemus expli-
catam in Epistola hac, sed vivo
simul exemplo Corinthii ince-
stuosi, Capit. 5.

54 ORATIO COMPLECTENS
stuosi, secludendi aliquāmdiu,
rursumq; recipiendi, egregiè illu-
stratā. Vbi videre licet, legitimæ
ac salutaris in Ecclesia excōmu-
nicationis rigorem non huc ten-
dere, vt prorsus ad desperationē
adigatur & absorbeatur homo
peccator, sed ut per resipiscentiā
veram in societate Ecclesiæ Dei
recipiat. Quamobrē Corinthiū
illum vult tradi Satanæ ad ince-
ritum carnis, sed ita, ut Spiritus
ejus salvetur in die Domini Iesu.

*De Sacra-
mentis.*

Locū de Sacramentis ex pro-
fesso tractandū sibi putavit Co-
rinthiorū Apostolus; conferens
inter se Sacramenta Veteris &
Novi Testamenti, vt typos &
antitypa. Siquidem quæ capite
decimo recenset de ejusdem spi-
ritu-

LOCOS PRÆCIPVOS. 55
ritualis cibi manducatione, ejus-
demq; potus bibitione; ea Patri-
bus illis veteris populi in figura
contigisse docet, alludens ad im-
motum discrimen sacrorum u-
triusque Testamenti, Veteris ac
Novi; quod illa quidem habe-
bant figuras & umbras rerū ven-
turarū, hoc est, venturi Messiae,
ratione carnis olim adumbrati;
non ipsam absolutā εἰκόνα rerum:
hæc verò, quæ Novi Testamenti
sunt, non figurā habēt, non σκιάς,
nō significationē, nō adumbrati-
onē, sed rei olim adumbratæ, nūc
verò exhibitæ solidā substantiā,
ipsum videlicet Christū manife-
statū carne, & jam, quā ille Deus
simul & homo est, omnib. suis sa-
eris in Ecclesia sine vlla naturarū
à se invicē segregatione præsentē.

De Bapti-
fimo.

Cap. 1.

Baptismum quod attinet, scribit ille quidem, non se missum esse ad baptizandum, sed ad evangelizandum. Id verò ne quis ad imminuendam sacrosancti mysterii hujus auctoritatem, evacuandamq; vim Baptismatis pertinere existimet: ipsemet ibi velut explicationis causa præmittit, se nonnullos in Ecclesia Corinthiorum, Cajum videlicet, Crispum, & Stephanæ familiam baptizasse: quod nunquam facturum erat, si ad baptizandum planè non fuisset missus; ne sine legitima vocatione sibi eas partes sumeret, quæ ipsi non essent demandatæ aut concreditæ. Proinde comparatè hoc, ad principaliorē partem Apostolici mun-

neris

neris, quæ in Evangelii præconio sita est, collatione instituta dicitur.

Quo typo fuerit hoc Sacramentum olim adumbratum, eleganter Paulus noster edisserit. Commemorans enim, Patres nostros transiisse per mare rubrum, & in Mosen esse baptizatos in nube & in mari; atq; hoc, ut & alia nonnulla, quæ isthic loci enumerat, in figura Israëlitis contigisse denarrans; jucundo certè typo Sacrum Baptismatis eo transitu præfiguratū fuisse subindicat. Ad similitudinē namq; typi transimus & nos, per aquam Baptismi, suffocatoq; veteri Adamo & peccato, ut ad condemnationem non impute-

D 5

tur,

58 ORATIO COMPLECTENS
tur, hostis violentam tyrannidē
perpetuāq; servitutē evadimus.

Baptismus in nomine solius
Christi conferri oportere (cate-
ris tamē personis adorādæ ^{quādam}
non exclusis, sed inclusis) locu-
ples testis est Epistola nostra, quæ
Cap. 1. Corinthios non in nomine Pau-
li, sed Christi baptizatos ostēdit.
Cap. 10. Nam quod de Israëlitis in Moſen
baptizatis legitur, non ad perso-
nam Moſis, sed ipsius ministeriū
pertinet, quod ejus ductu per
mare rubrum, ſtantibus & in al-
tum accumulatis aquis, sicco pe-
de populus est traductus.

Cæterum aliquos etiam fines
Sacramenti hujus attingit. In
Cap. 12. Baptismo per unum Spiritum o-
mnes nos in unū Corpus bapti-
zatos

LOCOS PRAECIPVOS. 59
zatos ait. Quin esse Baptismum
Resurrectionis Symbolum, de-
monstrat ab eorum consuetudi-
ne, qui temporibus Ecclesiæ pri-
mitivæ super sepulchris defun-
ctorum fidelium baptizabantur.
Quod in fidem ac testimonium
summi hujus articuli, qui spē re-
surrectionis complectitur, facti-
tari, Paulus ipse sua interpreta-
tione declarat.

Iam dogma cœnæ Dominicæ *De Cœnâ*
sic tradit Paulus, sic explicat, ut *Dominicæ*
nullig ibi metonymicæ significa-
tionis meminerit, sed ipsa verba
Testamēti, eo, quo ipsemet à Do- *Cap. 11.*
mino cælit9 acceperat, modo, Co-
rinthiis religiosè anumeret; præ-
fertim verò solennē illā formulā,
qua designare nobis & definire
Salva-

Saluator voluit, ecquid sit illud,
 quod mediante pane sumendū
 & edendum ordinet. Dicit enim:
 Edite, hoc est corpus meū. Cu-
 jus rei gratia Paulus noster panē
 illum benedictū ipsiusmet Cor-
 poris CHRISTI κοινωσία & par-
 ticipationem definit, capite deci-
 mo. Sic quoque in altera huius
 Sacramenti parte non veretur
 poculum Eucharistiæ dicere No-
 vum Testamentum in CHRISTI
 sanguine. Quomodo verò præ-
 clarum hoc elogium, hic titulus,
 unquam verè competat poculo
 cœnæ Dominicæ, si Sanguinem
 CHRISTI significet absentem,
 atque is non mediante eo pocu-
 lo bibendus exhibeatur præsens?
 Hoc namque pacto verius ac re-
 ctius

ctius veteris Testamenti figuris,
 quæ totæ in significatione erant
 positæ, foret annumerandus ca-
 lix Eucharisticus, quàm ut Au-
 gustissimum nomen Novi Te-
 stamenti tueri posset. Quia verò
 non absentis sanguinis Christi fi-
 gura vel significatio, sed ex apo-
 stoli sententia præsentis sangui-
 nis Christi κοινωσία est, hinc adeò
 verè est, quod dicitur, videlicet
 Novi Testamenti poculum, as-
 signato videlicet eo discrimine,
 quod calicem istum benedictio-
 nis ab universis Veteris Testa-
 menti sacris longissimè secernit
 ac dispescit. Atq; hæc etiam est
 causa, quòd & indigni (qui fide
 carent, ideoq; ad iudicium man-
 ducant) Corpus & Sanguinem
 Chri-

Christi percipiunt; licet non ad salutem, sed ad iudicium: cuius reatum sibi non inde potissimum accersunt, quod panem Cœnæ Dominicæ non segregant à vulgari pane aut cibo; sed quod corpus ipsum Domini in ea manducatione ab aliis profanis epulis non discernunt. Ita namq; Paulus: qui edit aut bibit indignè, iudiciū sibi ipsi edit & bibit, non dijudicans corpus Domini. Verūm non est jã animo, accuratè singula excutere, sed in trāscurso duntaxat ceu per transennā paucis ostēdere, quàm egregiè capita prope universa totius Christianismi in unica hac Epistola sint obvia.

De Eccle-
sia.

In loco de Ecclesia Paulus potentissimè refellit Antichristanæ impie-

impietatis commentū, quo Romanus Episcopo Ecclesiæ per orbem Catholicæ caput proclamatur & fundamentū. Duodecimo cap. Epistolæ hujus recenset quidē Apostolus præcipuas functiones in Ecclesia; alicujus verò Pontificis, qui totius gubernationis Ecclesiasticæ clavum & primatum teneat, altissimū & hic & alibi silentiū est. Alios quidē, inquit, posuit Deus in Ecclesia, PRIMVM Apostolos, deinde Prophetas, tertio Doctores, &c. Observa hīc, primo loco poni & numerari Apostolos. Ergo non est ullus alius in Ecclesia ordo, qui Apostolica functione prior sit aut sublimior. Quod si obmurmurabunt Papistæ, Pontificis Romani primatum huic Apostolico ordini teneri

64 ORATIO COMPLECTENS
teneri inclusum: nōne de Papa-
li praeinentia prorsus actum
& conclamatum fuerit? Sic enim
juxta numerum Apostolorum
statuerentur duodecim aliquan-
do fuisse Pontifices: & proinde
ad similitudinem illius primiti-
væ Apostolicæ Ecclesiæ confor-
manda foret omnium temporū
& ætatū Ecclesia; ut jam quoq;
non unus in ea præsideret Papa,
sed ad minimum duodecim. Pa-
tet igitur, Pontificiæ tyrannidis
primatum Apostolo Paulo fuisse
penitus ignotum. Iam dum a-
it: Fundamentum aliud nemo
potest ponere, præter id, quod
positum est, quod est Iesus Chri-
stus: certè re & facto Papam al-
terum esse fundamentum Eccle-
siæ

cap. 3.

LOCOS PRÆCIPVOS. 65
siæ fortissimè negat & pernegat;
unicum duntaxat fundamentū
agnoscens CHRIS T V M, præter
quem fundamentum aliud poni
absurdum juxtà sit & impossibi-
le. Et hæc quidem de eментito
capite Ecclesiæ.

Ecclesiā ipsam Paulus multò
aliter describit, quàm Pontifici-
orum vulgus facit. <sup>De Eccle-
sia.</sup> Papicolæ
Ecclesiam suam, membrorum,
quæ se illi aggregent, nobilitate,
præstantia, potentiaq; metiun-
tur, nunquā non crepantes sum-
mos Pontifices, Cardinales, E-
piscopos, Monarchas, Reges,
aliosque in mundo præpotentes.
At Paulus Ecclesiam veram de-
scripturus, sic ait: Videte, fratres,
vocationem vestram, quòd non

E

mul-

multos sapientes secundum carnem, non multos potentes, non multos claro genere natos; verum quæ stulta erant secundum mundum, delegit Deus, ut pudefaceret sapientes; & quæ erant imbecillia in mundo, delegit Deus, ut pudefaceret ea, & quæ sunt robusta, & quæ ignobilia erant in mundo, contempta; delegit Deus, & ea, quæ non erant, ut ea, quæ sunt, obliteraret.

De Dissensionibus in Ecclesia.

Rursum Ecclesias nostras damnant Pontificii ob dissensiones docentium in iis, & existimant hoc modo prægravari nostros cœtus, ut veræ Christi Ecclesiæ nomen tueri nequeant. Id argumentum Paulus manifestè diluit, testificans Corinthiis, oportet

portere esse hæreses: & adjiciens: INTER VOS. Quemadmodum certè non tantum erant schismata inter illos, quæ capite primo & tertio repræhendit; sed reperiebantur inter illos, qui etiam mortuorum resurrectione controverterent. Nec tamen ob id amiserunt Ecclesiæ nomen Corinthii, qui horribiles errores & blasphemias illorum hominum calculo suo non probabant.

De Scandalis.

Contra factionem Catapultistarum somniantium Ecclesiam ab omnibus offendiculis defecata, inexpugnabile argumentum subministrat nobis hæc prior Epistola ad Corinthios data. Agnoscebat Paulus ipse cœtum Corinthiorum pro vera Ecclesia Iesu

68 ORATIO COMPLECTENS

Christi. Atq; nihilominus haud dissimulat, quàm tetra scandala in doctrina simul & vita in medio Corinthiorum Ecclesiæ sinu sint enata. De erroribus doctrinæ jam dictū. De peccatis & flagitiis in conversatione dislerit Apostolus per aliquot capita, & debita severitate castigat illos, quod offendicula illa non è suis cœtibus repurgarent & ejicerent.

De Coniugio.

De Coniugio tractatum copiosum & prolixū instituit Paulus septimo istius Epistolæ cap.

De Libertate Christiana.

De Libertate Christiana ejusq; in rebus suapte natura liberis, & indifferentibus recto usu, & moderatrice libertatis Evangelicæ charitate proximi, tractat 8. 9. & 10. capitibus.

De

LOCOS PRÆCIPVOS. 69

De cruce & afflictionibus, de morte, resurrectione à mortuis, adventu Christi ad iudicium, vita æterna, fœlicitate alterius seculi, gradibus gloriæ differentiibus, plenissima fusissimæq; tractatio extat cap. 15. Quæ omnia hic excutere nec vacat, neque etiam instituti nostri est.

De variis locis Theologicis.

Hæc autem compendiosè & per quandam *αὐτοψίαν* velut ob oculos ponere visum est, ut sacram literarum Studiosis gustum aliquem præberem, quàm simus in explicatione Epistolæ hujus habituri luculentas occasiones ad materias Theologicas, quæ ferè usquam in omni Theologia sese offerunt, pertractandas. Quæ quidem in re omnem meam

E 3

ope-

70 ORAT. COMPL. LOC. PRAE.
operam, studium, fidem, dili-
gentiam, sedulitatemq; studio-
sæ juventuti sanctè polliceor: &
Deum æternum precor toto pe-
ctore, ut opus bonum, quod in
nobis inchoavit, clementer ipse
dirigat, secundet, confirmet, per-
ficiat, & ad diem usque Domini
nostri Iesu Christi misericorditer
conservet, cui unâ cum Patre in
unitate consubstantialis & coæ-
terni Spiritus, sit laus, ho-
nor & gloria in omnes
æternitates, A-
men.

C O N T R A
I A C O B V M
K I M E D O N C I V M T H E O -
logum Heidelbergensem.

*Qui Calviniano furore cum socijs accensus,
Mahometismo fores aperit, & Euangelium
IESV CHRISTI funditus extir-
pare conatur.*

S A M V E L H V B E R V S

S. S. Theologiæ Professor in Aca-
demia VVitebergenfi.

Cum indice.

Lector, verte hanc pagellam.

15

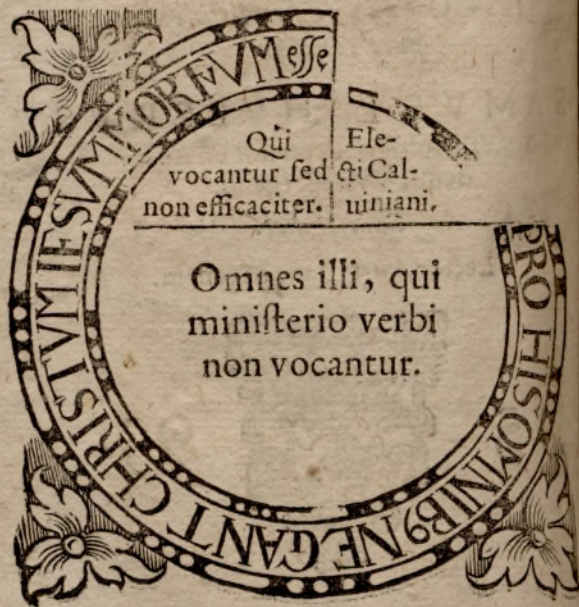
93.

V I T E B E R G A E
Excusum typis Matthæi VVelaci.

Christiano Lectori.

Hic quasi in complexu iam videre potes, quousq; ex-
cirpando & abnegando sanguine IESV Christi progressi
sint, & quantulum, quantulum inquam supersit adime,
donec sese effundant, & omne Euangelium, omnemq; chri-
stianam religionem abiurent. In libro habebis huius sche-
matis explanationem.

ILLVSTRIS-
SIMO PRINCIPI
ac Domino, D. FRIDERICO
VVILHELMO, Duci Saxoniae,
Landgrauio Turingiae, Mar-
chioni Misniae, Inclyti Electo-
ratus Saxoniae tutori & Admi-
nistratori &c. Domino
suo clementis-
simo.

Gratiam & salutem à
CHRISTO IESV Domino
nostro.

MAGNUM, ILLVSTRIS-
SIME Princeps, Domine cle-
mentissime, reformationis
opus peractum esse constat,
cum Calviniana lues in omnium Eccle-
siarum Saxonicarum visitatione per-
uestigata, & quantum fieri potuit, ex-
purgata est: Deus est qui digito suo
eiecit

EPISTOLA

Hag. 2.
Eccle. 45.

eijcit Dæmonia, annulum autem hunc
(ut scriptura loqui solet) Illustrem
Ducem Saxoniæ, secutum magno &
constanti animo pietatem maiorum
suorum, induit potentia sua, ut per
hunc salutem Ecclesiæ restauraret, &
Calvinianorum truculentissimum in
sanguinem Christi spiritum expelleret,
aut ubi in cavernas sese abdidit, ter-
rore concuteret. Magnum hoc est opus:
verum talem tantumq; principem fu-
gere non debet, graviora & maiori
solicitudine atq; curis onusta superesse,
ut illi, qui secta hac infecti sunt, &
nouum in cavernis coquunt venenum,
vel suffocentur, vel in apicem exan-
tentur, ne quod ab initio, magno fer-
uore & felicissimo exordio inceptum
est, iterum labefactetur aut euertatur.
Sunt nobis exempla Regum & Prin-
cipum, quos scriptura iudices appella-
bat, ante oculos, qui commendantur
quidem scripturæ elogio, quod refor-
mationem feruenti zelo instituerint,
postea

DEDICATORIA.

postea verò tanquam nervis à labore
defessis languescere cæperunt, & pro-
cul dubio in multis conatibus impediti
clandestinis improba religionis secta-
toribus. Vnde factam, ut reliquæ illæ
iterum suppallantes, Ecclesiæ statum
horribiliter infestarent, & ut Christus
dicit, Posteriora peiora fecerint pri-
mis. In cæteris autem præcipuum est
exemplum Iehu, quem DEVS exci-
tat ad extirpandos corruptores Ec-
clesiæ, qui magno animo rem aggres-
sus, postea quieti & otio se dedit, atq;
inde penam hanc meritus, ut in quar-
ta regeneratione posteritas eius ex-
scinderetur.

Hæc maturè omnibus Iosuis, Eze-
chijs, Iosuis &c. inculcanda sunt, ut in
fortitudine Dei confirmati pergant
officium suum strenuè exequi atq; in-
defesse, scientes, se dextræ DEI esse
obstrictos, & gestari ut annulos à
DEO ipso à quo si per ocium aut desi-
diam deflectant, auellendos esse à dex-

EPISTOLA

tere. 22. tera Dei, sicut DEVS de Iechonia dicit rege Iudæ: quod non sine magna infamia, magnoq; dedecore, nec sine ingenti pœna fieri potest. Nimis itaque adulantur Principi, qui isthac non semper in memoriam reuocant, atque adulatione illa, tum principem tum omne reformationis opus produnt & prostutunt. Neg, verò dubitandum est, heroicis illos spiritus, quos DEVS in salutem Ecclesiæ excitauit, libenter fomenta & alimenta istæ constantiæ & fortitudinis sue audire, atque aliorum periculis satis intelligere, alacritatem hanc animo semper suggerendam esse, non ignaros, Diabolum haud segniorē fore in frangendo aut lacerando saltem neruo reformationis, quā superioribus seculis sui semper similis fuerit. Diabolus enim semper manet Diabolus, & insensissimus hostis Ecclesiæ, & patronus atque instigator occultorum Euangelij hostium, horum inquam, qui lucem non aspicere & suam

con-

DEDICATORIA.

confessionem in lucem proferre non audent: per hos semper intentus, amissam, si fieri possit, non recuperare tantum, sed duplicare etiam prædam.

Dicamus itaque de statu Ecclesiæ Saxonica: furiosissimo cum spiritu conati sunt plurimi ex omni vitæ ordine, homines perfidi, & in religione reprobī, funditus Ecclesiam hanc euertere: quorum aliqui sua iam arcana tabescunt ignominia inter nos adhuc oberrantes, vulgò etiam noti: alij verò contumaciter Calviniano suo affixi Diabolo, ab Ecclesiâ hac & Academia, quā displodere non potuerunt, publicè recesserunt. Atque hi quidem nobis non multum porro, si aduigilemus, negotij facient: Illi verò, qui domestici adhuc nostri esse volunt, compressis faucibus diro veneni sui agitantur nisu, ut eam opportunum videbitur, nouas in Ecclesiam euomant technas, & maiori furore intermissa resarciant scelera, omnium nocentissimi, & gra-

N 4 uisâ

EPISTOLA

missima, nisi in cauernis confodiantur, mala, si respirare possint, Ecclesie ingerent. Hic opus & hic labor est porro, ut neruus reformationis aduersus hos potissimum intendatur.

Ad memoriam verò posterorum nominandi sunt qui post patrata facinora, ab Ecclesia nostra recesserunt, sicuti etiam legimus in omnibus Ecclesie motibus, olim fieri consuetum fuisse. Erant insigniores Calvinista & turbatores Ecclesie Saxonici, tempore Reformationis sub Augusto Electore;

1. CASPAR PEVCERVS.

2. CHRISTOPHORVS PEZELIVS.

Ambo hi extremè periuri.

3. CASPAR CRVCIGER, degener pij parentis filius.

4. FRIDERIGVS VVIDEBRAMVS.

5. HENRICVS MOLITOR.

Hi ruptis omnibus honestatis & fidei vinculis factam sub Augusto Electore Reformationem dissipare, & euertere conati sunt, anhelò semper illo colubri sui spiritu, quo Calvinimum ab

DEDICATORIA.

ab initio cæperunt Ecclesie huic ingurgitare.

Secuti sunt postea alij, qui non minori ausu id tentarunt.

Theologi VVittenbergici.

VRBANVS PIERIVS, totus periurijs iam tandem marcidus. 1.

PETRVS CALAMINVS. 2.

HEINRICVS MAIVS. 3.

PAVLVS AVLEANDER. 4.

Reliqui:

VVOLFFGANGVS FRANTZIVS, 1.

GREGORIVS SCHONFELD. 2.

IOANNES SALMVTH. 3.

CHRISTOPHORVS GVNDERMANNVS: quanquam hic postea

subscripserit. *et ocul.*

PAVLVS SALMVTH Diaconus, qui imagini Lutheri euulsi oculos.

Iurisconsulti:

PETRVS VVESENRECIVS, & 1.

NICOLAVS CRELLIVS Can- 2.
cella-

EPISTOLA

cellarius. Ambò consilijs aduersus
Ecclesiam Saxoniam malitiosissi-
mi.

EBERHARDVS à VVEIHE <sup>hic me in
Alb. vlt. adscrip.</sup>

Medici:

CASPARVS STRVBIVS.

Philosophi:

IOHANNES GRVTERVS.

ALBERTVS VOITVS Poeta.

HERMANNVS RENNECHERVVS.

IOANNES MAIOR Poeta.

VALENTINVS SCHINDLERVS.

*In senatu VVittenbergico trestan-
tium (reliquis se constanter pro verita-
te gerentibus) factioni Calviniana
subsidium & opem praestiterunt:*

SAMVEL SEELFISCH: quanquam
hic postea subscripserit articulis re-
formationis.

IOANNES RHVEL.

CASPAR BRAND.

*Hi sunt, qui Calvinismum Saxo-
niae ingurgitarunt, & qui (exceptis
duobus) sic persisterunt, ut Calvinis-
mum noluerint abiurare. Constantes Calvini-*

Alij

DEDICATORIA.

*Alij verò sunt, qui abiurarunt qui-
dem, sed interim nobis, propter com-
mercium & facinarum cum superioribus
consortia, non possunt non esse susce-
ptissimi, & iacent in umbrosa perfidia
sue specu, ceu in insidijs.*

*Dicet autem fortasse aliquis, pre-
coci hos à me perstringi iudicio, cum
cordium illorum cogitationes nec mi-
hi nec alijs cognita sunt, & articulis vi-
sitationis subscripserint? Respondeo:
possunt ex his aliqui reperiri, qui obi-
ter duntaxat Calviniano spiritu affla-
ti erant, necdum Calvinianos penitus
amplexi furores, ut facile fieri solet
in tanta Ecclesiae perturbatione, in qua
aliqui in errorem ab impostoribus illis,
qui dies noctesq; ad irretiendas impe-
ritorum animas circummolitarunt, ab-
duci potuerunt: atque hos misericor-
dia potius Christiana, quam vlla inse-
ctatione dignos esse censemus: Et ex
horum numero esse facile perspicimus,
qui ingenuè labem, qua aspersi erant,
agnos-*

EPISTOLA

agnoscunt, atq; hanc diligentiori per-
 uestigatione veritatis iam elauunt, quos
 etiam admoniti exemplis superiorum
 etatum, existimamus bonam pro Chri-
 sto posthac militaturos militiam, &
 ex postremis, ut sit, futuros primos.
 Longè itaque hos ab alijs, qui diuersif-
 simo ingenio pradi sunt, secernimus,
 imo pro fratribus & commilitionibus
 ingenuè agnoscimus, amplexamur, &
 studia atque beneuolentiam nostram
 ex sincero offerimus corde. Pertine-
 bant enim hi illo turbinum tempore, ad
 numerum infirmorum, quos scriptura
 semper iubet Christiano cum affectu
 non tolerare tantum, sed etiam suble-
 uare, nec non infirmitati illorum sic
 succurrere, ut cum nos emergerimus,
 illos ceu fratres nostros confirmemus.
 Quid verò etiam aliud faceremus?
 cū Christus ἀγαπᾷ pro his
 omnibus has oues suas voce sua querat,
 & errantes in viam atque insuper in
 gremium suum reuocet, & Celsitudi-
 nem

DEDICATORIA.

nem tuam annulo (de quo prius dico-
 bamus) pastoralis digito suo designa-
 rit custodem & collectorem dispersa-
 rum ouium domus Saxonica? Hoc pio &
 fraterno animo erga eiusmodi ingenij
 homines & nota superiori perspicuos,
 omnem declarabimus indies, inuandi,
 erigendi, consolandi, confirmandiq;
 propensissimam φιλαδέλφειαν: atq; Cel-
 situdini tue hos commendatissimos esse
 spirantissimis ardemus votis. Illi enim
 sunt, atque erunt, qui aliquando ten-
 tati, alijs felicius atque propensius su-
 am quoque conferre possunt operam,
 multisq; in Ecclesia & schola prodesse
 poterunt.

Longè verò aliud est, & ex dia-
 metro oppositum, quod Celsitudini tue
 officij causā suggerendum assidue esse
 videtur, de illis, qui non semel tantum
 Magistratum, non semel tantum Ec-
 clesiam, non semel tantum excubito-
 res Ecclesiae, sefellerunt: sed superiori-
 bus quoque reformationum tempori-
 bus

EPISTOLA

bus periuri facti, denuo, atque ut verum dicam, non manum iam amplius fidelem, sed perfidam & periuram factam, Celsitudini tue obstrinxerunt, atque iam contra Calviniana dogmata, id est, contra conscientie sue testimonium, Lutherane, ut vocant, in articulis de Cæna, de Persona Christi & de Prædestinatione subscripserunt doctri-
ne.

Cur istos censu priorum habere non possimus, exempla terrent, undique horribiliter in oculos nostros incurrentia. Qui enim Augusto Electori, superiori tempore perfidi sunt facti, quam fidem Celsitudini tue prestarent, cum illo perfidie sue tempore duritiem in erroribus attraxerint contumaciorum? Deique, timorem, ut sit, in tanta duritie, & animo poenitere nescio, sibi excusserint? & semel protrita conscientia iam porro, quoties lubet, eam calcant & recalcant, arbores, ut Judas, appellat bis mortue, & impe-

tuo

DEDICATORIA.

tuose inconstantissimæque maris præcellæ.

Verum ne hic quoque præcocius aliquid de illis ominemur, iudicium nostrum confirmat, quod à tempore editi libri Concordie illum statim sannis & conuiliis conspuere & conuellere cœperunt, & tum priuatim tum publicè alios quoque, ad eandem periurij contagionem allicere, & contra veritatem cælestem arma periurij expedire non erubuerunt.

Perciti itaque iudicio DEI, & strage conscientie mortui, furoribus insuper nouis accensi, non possunt aliter facere, nisi ut regnum Diaboli, si vires nanciscantur, denuo renocent: sicut constat hoc argumento, cum recens à Celsitudine tua denuo iureiurando obstricti, & denuo ad Lutherane religionis confessionem adaçti, anhelitum animi reprobî continere non possunt, quin spurent ludibria aduersus selectissimæ DEI organa, Doctorem Luthe-

rum

O
EPISTOLA

rum & Doctorem Iacobum Andree, qui sub Augusto Electore lumen per Lutherum accensum in Saxonia, atque à perfida Calvinistarum turba propè extinctū, sua suorumq; fidelissimorum opera collegarum, restituit. Aut si nomina horum expresse perstringere non ausing, duo tamen sibi fraudum improbiſſimarum excogitarunt latibula: alterum, ut illorum presidio, quæ magnum illud DEI organum Lutherus vix tandem Pontificijs eluctans lacunis, adhuc turbulenta & infecta illis erroribus primò in publicum emisit, se se tegant & innoluant: atq; sub nomine Lutheri, quem alioquin apud se furtiuis infectantur execrationibus, errores suos & perfidia maculas plausibiliores reddant. Sicut etiam constat, quòd isto potissimum ariete Ecclesiam hanc statim ab initio quaterere ceperint, & adhuc quatunt.

Alterum est latibulum, cùm Lutheri nomen non audeant hoc tempo-
rum

DEDICATORIA.

rum statim eo conuellere & lacerare modo, quo prius ab illis & complicibus ipsorum, quibus in priuatis & publicis consilijs frigida sua suffuderunt, factum erat, iam Philippi Melancthonis auctoritatem indesinenter iactitant, hoc dolo, non quòd approbent, quæ ille viuente Luthero constanter docuit: sed ut illa Ecclesie obtrudant, in quibus se à morte Lutheri in gratiam Calvinistarum satis certè imbecillum prestitit, atq; sic argumento auctoritatis Philippica insigni larua ingrediuntur homines isti, ut quoties Philippum laudat ex opposito, non obscuro amplius spiculo lancinent & vituperent Lutherū, et ex generatione Philippi faciant corruptionem Lutheri. Nolo hic prolixior esse, quia hæc reseruantur ad peculiarem tractatum. Sufficit intellexisse, quòd istæ clandestinorum Calvinistarum argumenta & suppurantis conscientie pustula sint, quæ si in populo nostro longius serpere possint, nouam parient Religionis gangrenam.

EPISTOLA

Atque hæc manifesta sunt, ut appareat, hominum istorum animos subscriptione & fide publice data nondum esse sanatos, sed potius in fædo pure illo clandestino exulceratos, atq; pro pace & tranquillitate Ecclesie, nihil sani in animo habere: quibuscum etiam tanquam eum lebusitis nobis semper luctandum erit, & summo opere cauendum, ne iuventutem, & præsertim Principis stipendariam, denovo inficiant. Quid enim mali isti in cecam & improvidam hanc atalem ingurgitare possint, nemini non manifestum est. Quid multis? ita res se habet, ut ad sanam religionis culturam iuventus nostra educari & conservari non possit, neque etiam reformationis opus saluum & incorruptum retineri, nisi bibule huic ad omnesque infunduntur opiniones, etati, constituentur præceptores & excubitores, qui non modo palam Calvinianum virus non instillent, sed etiam qui illud quod

à prio-

DEDICATORIA.

à prioribus seductoribus aut ab illis ipsis instillatum erat, salutifero Evangelij & veritatis alexicaco iterum eximant & expellant, atque insuper iuventutem assuefaciant toto corde odifese Calvinianos seductores, siue manifeste huius sint professionis, siue occulte fumoso Philippicæ confessionis titulo sese venditent. Sunt inquam animi teneri adhuc, assidue & solide confirmandi in sincera religione, & Calvinistarum scelera scelerum tum in doctrina, tum in fraudibus, quas instruunt, his manifesta. Hoc ubi fiet, tum demum spem habere possumus ratam & stabilem, ex propagine ista in multos annos & multa secula fructus reformationis huius instituta sub Illustrissimo Duce Friderico VVilhelmo Aministratore & REFORMATORE, orituros, atq; ex semine hoc secundum genus suum sese Ecclesiam multiplicaturam. Vnum recensui exemplum ductum à temporibus Augusti Electoris.

A 2

Vetera

EPISTOLA

Vetera exempla breuitatis ergo (cum ex historia Ecclesiastica multa accenseri possent) pretereo: reuocoduntaxat ad prius illud exemplum, in memoriam, quid actum sit in Ecclesia Palatina post obitum Electoris Luduici &c. Multi tempore editæ Formule Concordiæ Electori huiusq; Theologis subscriptione & approbatione doctrinæ veræ, quā prius infestabant, sese submiserunt, miserè contorta & perfidie resti (ut post apparuit) horribiliter conuoluta conscientia: post verò hanc iterum egurgitantes cum ululatu quoddam, autores fuerunt, ut gravis illa Ecclesia Palatina exturbatis sinceris ministris incideret clades, de qua nobis omnibus constat: ex qua etiam audaces & furiosiores facti, simul omne illud, quod clām compresserant odium aduersus Christum magno efflarunt mugitu, & principia sua iam constituunt, ut non longo illo itinere, quod Neuserus mensus est, egeant, sed suam Constantino-
polim

DEDICATORIA.

polim Mahometanamq; religionem in Vrbe Heidelbergensi ceu Metropoli, erigere possint. Quod idem quoq; iam antea enumerati Theologi, horumq; ex politicis patroni in Ecclesia & Schola Saxonica, facturi erant, nisi DEVS te Principem fortissimum manu apprehendisset, & insigni commiseratione Zionis sui, ex quo Euangelium in omnem, ante nouissimum diem emisserat orbem, vindicem & Dauidem quendam maximis certè Ecclesiæ nutritijs & assertoribus accensendum, aduersariorum extrema improbitati, opposuisset.

Hæc itaque exempla mouere nos debent, ne vllam adhuc Ecclesiæ tranquillitatem speremus, dum sibilos & anhelitus viperarum istarum metu periculi cauernis inclusarum, audimus, atque insuper animo repetimus, quibus fraudibus Illustrissimum Electorem Augustum iam antè circumuenerint, atque tum in Ecclesia tum in schola &

EPISTOLA

in aula insuper, omnes eò instituerint cogitationes & consilia, ut Formulam restituta religionis denuo opprimerent, sicut inscisciari non possunt, quòd Calvinianis vastatoribus & priuatim & publicè operam & auxilium suum non consensu duntaxat, contulerint.

Sed quid, inquis, hoc, quòd subscripserunt? Quid hoc sit, queris? responsum est iam, quid exempla aliorum quoque temporum nobis demonstrent sed agè, quid hoc tandem, quòd quidam eorum subscripserunt? Polliciti erant aliqui pœnitentiam; aliqui Calvinistas se fuisse, inscisciati erant: atque sic ipsis ex Christiana aliqua commiseratione creditum est, præsertim consilijs eò directis, ne quis existimare posset, lapsis omnem ad pœnitentiam praeclusam esse aditum. Concedimus itaque pia quadam consideratione hoc perpensum fuisse, neque illud ullo vel minimo modo velle-

camus,

DEDICATORIA.

camus, vel reprehendimus. Verùm quid illi subscriptores? num suspirium aliquod auditur aestuantis propter admissa scelera conscientia? num pudet? num pœnitet? num piget? Saxonica Ecclesia hanc intentasse, quæ communi Calvinistarum consilio agitabatur, fragem? annon, sicut ille qui inter Apostolos loculum gessit, primi in catinum perfidas tingunt manus? annon Christum in horto osculantur adhuc, cum sub Philippico prætectu religionem hanc, huiusq. à Deo missos assertores indefinenter transfigant?

Sed agè, quanam vox unquam ex his audita est, qua DEO gratias agant, DEO, inquam, gratias agant, PRO IEIECTIS ET EXTURBATIS CALVINISTIS, aut PRO RESTITUTA SINCERA VERITATE? Quem hominum unquam hortati sunt, quem unquam discipulorum suorum admonuerunt, ut luci-

A 4 huic

EPISTOLA

huic se obedienter & grato animo subiicerent? Quo suspirio, quo gemitu, quavultus significatione, unquam detestati sunt sua cum Calvinianis impostoribus funestissima in Ecclesiam, studia & consilia?

Propius accedamus: his coniuuentibus, his approbantibus, his ope & consilio adiuuantibus, cathedra D. Lutheri subuertenda erat, & hac strage sincera religio per totum Christianum orbem disijcienda & dissipanda. Hic in schola & Ecclesia ista, multorum parentum, multorum Principum, multorum populorum filij, subditi, populares & ciues corrumpebantur: corruptioni stimulum potissimum addiderunt, qui priuatis colloquijs, qui publicis praelectionibus, qui consilijs, qui importatione Calvinianae abominationis, nihil non pro amplificando Calviniano Regno attentarunt. Nihil enim aliud querebant, quam ut status Ecclesiae ab Electore Augusto constitutus,

& ut

DEDICATORIA.

& ut nomen D. Lutheri, omnisq; religio per hunc tradita & propagata funditus excinderetur, omniaq; Calvinianis funesta fierent direptionibus. Et quamquam Ecclesia Saxonica, ut palma forti DEI manu erecta, iam respirarit: quis tamen luctus, in probis illis hominibus, qui dolor, aut quae agnitio luctuosissimi mali, cum tantas dederint & adiuerint turbas? cum tantam infamiam Christianae religioni, tantamq; Saxonicae genti asperserint maculam & contumeliam? Siccine habendi, ut numero censeantur eorum, qui ad incendium istud nihil contulerint? aut num satis est, quod sese probis, integris & ingenuis admiscant viris? Istud adhuc improbitatis premium non obscure poscentes, ut quasi re fortiter gestacoli & diligi à nobis, & nullo etiam molesto lacesti verbulo postulent?

Vbi interim illi, qui furore Calviniano in schola hac accensi, falcati &

A 5 furiosi

EPISTOLA

furiosi per multas cursant regiones,
 & quotidie innumerabiles sic Cal-
 uiniana demetunt animas è regno
 Christi? Nec prius hi manus sanguine
 tot pereuntium Christianorum conta-
 minatas, abluent, nisi reuocent hos,
 qui in Vngaria, Transyluania, Sile-
 sia, Bohemia &c. quotidie ingentem
 faciunt animarum stragem, non sa-
 cturi, nisi à Caluiniano sodalitis a-
 pud VVitenbergenses eo tempore se-
 ducti fuissent. Reuocent itaque hos,
 detestentur his presentibus suam im-
 probitatem: confiteantur se iam tan-
 dem cum Lutherana Ecclesia verè &
 per omnia sentire, doctrinam Calui-
 nianam execrari, iuuentutem à se se-
 ductam esse: & petere propter Deum,
 vt ab erroribus illis ad sanam illi quo-
 que redeant mentem. Aut si reuocare
 non queant, lachrymas saltem, gemitus
 & singultus ostendant, quibus
 fidem faciant, probo se animo & synce-
 ro, errores Caluinitanos abiectisse.

Hoc

DEDICATORIA.

Hoc nisi faciant, & nisi insuper non
 modo Caluinismum non propagent, sed
 illum quoq. execrabilem & detestan-
 dum iuuentuti faciant, & nisi articu-
 los reformationis doctrinamue in illis
 comprehensam pleno laudent alijsq;
 commendent ore, nihil est, penitus ni-
 hilest, nullaq. fides adhibenda est, quòd
 serio manum articulis illis subiecerint.
 Fucus est, & nouum persidie argumen-
 tum, in quocunq. siue politico siue ec-
 cleastico hi sint ordine: Et voraturi
 sunt morsus conscientie tantisper, do-
 nec ceufere ruptis vinculis in Ecclesie
 ceruicem aliquando ex insidijs suis e-
 rumpere & irruere queant.

Hi itaque clandestini & crypti-
 ci Ecclesie hostes, vt opus reformatio-
 nis vegetum & stabile conseruetur, &
 propagetur in omnem posteritatem,
 maximè sunt, vsque dum pœnitentie
 vere argumenta exhibeant, pungendi,
 fodiendi, & in caernis extimulandi,
 aut in lucem excantandi: nec prius
 Eccle.

EPISTOLA

Ecclesia hac tranquillitatem sibi spondeat, nisi quàm acerrimè hoc fiat. Neque hic à quoquam Diaboli parallogismus formidandus est, qui per imperitos aut per mancipia sua clamat, tranquillitatem à nobis turbari. Negatur enim simpliciter, quod ille infert: imo nulla tranquillitas, nullaq; pax, nisi qui in insidijs latitet, publicè velemendetur vel confundantur, servari potest. Atque hi turbatores sunt pacis, qui pro vera fidei stipulantur fidem: qui magistratus & Ecclesiam decipiunt, qui clandestina moliuntur consilia, qui funiculos fraudum & iniquitatum neclunt, ut restitutam pacem infringant, labefactent, & demum euertant.

Atque in ceteris hoc etiam maxime nos excitare debet, quòd iam tandem toti mundo est conspicuum illud quod passim gliscit nunc, excitatum à Calvinistis incendium, nisi magna vi & robore obsistatur, in perniciem erup-

turum

DEDICATORIA.

turum omni nostre Christiane religioni, sicut in libello isto existimo populo Christiano manifestè esse declaratum.

Quod si verò aliqui existimabunt, non omnes sectæ huius duces iisdem doctrinæ flagitijs esse corruptos, certè parum hi vident, si hoc non perspiciant, omnia Calviniana excetra esse ducunt, & semper ex eodem orta principio: & ultro caci sunt, si non observant eadem à Piërio, Calamino, Rennechro &c. hic tradita esse, quæ à Kimedoncio & socijs ipsius Heidelbergæ traduntur: ubi etiam consilia iam erant communicata, & sic instituta, utrinusq; & Ecclesie & Scholæ ut confessio una, per omnia fieret.

Hæc Celsitudini tue, Illustrissime Princeps, Domine Clementissime, subijcere animo candido, & si placet, theologo volui, & singularem ob causam, qua ex intuitu clandestinorum Calvinistarum motus sum: nequaquam trepi.

EPISTOLA

trepidans ad quorundam indignationem & fremitum, qui διαγίοντες τοῖς κακοῖς, καὶ οὐ βούλομεν τοὺς ὁδοῦτας, istac grauter, imo (& me non fugit) grauissimè sunt accepturi. Horum murmure nos non ringimur: nos hic sumus, ut veritatem testemur: ut opus reformationis saluum & integrum retineamus: Hic sumus, ut non nobis tantum, sed posteris etiam seruiamus: Hic sumus, ut Celsitudinis tue vigilias atque immensos labores in toto conspectuos Christiano orbe, ad salutem Ecclesie propagemus: atque hic ad gloriam Dei omnipotentis, & in odium Diaboli facturi sumus omne id, quod Deus nobis vasculis misericordie sue infuderit, & animo quidè in Salutari nostro, alacri & robusto: interim Diaboli pedibus nostris substrati gyros & singulius insuper, mirabili delectatione contemplaturi.

Libellum verò hunc Celsitudini tue in salutem & felicem administrationem

DEDICATORIA.

nem Electoratus Saxonici, atq; piam & humilem comprecationem, & gratitudinè, insuper propter clementissima beneficia, vera dedico animi subiectione, & Celsitudinem tuam huiusq; Consiliarios commendo Christo Iesu Saluatori nostro, qui heroicis Cels. tue laboribus pro glorificando nomine suo per Spiritum sanctum assatim benedicat, & efficiat, ne neruus reformationis, in gratiam hominum aliquorum (scimus non deesse, nec defore AVLICORVM quorundam consilia) remittatur: oriretur enim summum in Ecclesia opprobrium, & clam subsultantes Calvinistæ Celsi, tue miros facerent ludos. Subinde itaq; Cels. tua ante oculos habeat, DE IEST OPVS, non nostrum: nihil NOS cuiquam gratificari possumus, Deo inconsulto, multò minus Deo indignante, & a MANIBVS NOSTRIS repetituro omnes animas, quæ pereunt, TICUM cauere poteramus, accepto hanc ob MA causam à Deo, gladio vindice, quem DI-
NOBIS ES

EPISTOLA

NOBIS in viscera nostra adiget, non minus quam alijs Reformationibus, qui opus Domini ignauè fecerunt, si quid remittamus a feruore, & præsertim in ipso Reformationis exordio. Dirum esset, Illust. Princeps, tum has pœnas Dei, tum hoc Satanae ludibrium propter aliena peccata ferre. Dirum esset, atq; hi, in quorum gratiam res ad tantum discrimen adduceretur, non eluerent istat. Magnum etiam est, totam in orbe Ecclesiam attentam esse curis & precibus ad executionem reformationis Saxonice. Deus vngat Cels. T. assidue, ut & hætenus, oleo fortitudinis per Spiritum suum sanctum. Petimus hoc omnes, & conijcimus oculos in Cels. tuam. VViteberg. Anno 1593.
16. Martij.

Celsitudinis tuæ

Subiectissimus

Samuel Huberus.

CONTRA KL.
MEDONCIVM.

NIHIL terribilius & funestius sectæ Calvinianæ accidere potest, quam si fraudes huius ritè aperiantur. Moliuntur sensim & dolo immani homines isti extremam ab omni Euangelio Iesu Christi defectionem: atque hic colophon est omnium blasphemiarum, quibus hætenus Filium Dei vni-genitum per multos annos, nouo assidue fœtu incellerunt. Verum hæc opera nostra in Domino piè & diligenter collocanda est, vt fulgor controuersiae liquidus & coruscus in oculos illorum stringatur, & omnia illa retlegantur, quæ postremo hoc fœtu suo in Christianum orbem egurgitare conati sunt: Atq; hic experiemur, quod & Christum & fascias quibus inuolutus est, discerpere & funditus delere animo iâ conceperint. Vt itaq; fraudes, quibus flagitia ista horrenda obtegunt, perspicuè aperiantur, facilis est ratio, si verba illorum accurate adscribantur, quæ in aliam significationem, quam vt simpliciter sonant,

Calvinianis
terribile,
fraudes Apo-
statae eorum
detegi.

B

trans

transferri neutiquam possunt. Sin verò ipsi in sæua mentiendi libidine, qua sese toti mundo luculenter patefaciunt, patrata facinora aliquando negare videantur, id alio sensu accipi nec debet nec potest, quam quod prostituta ista libidine & summo flagitiorum pruritu, Deum atq; Homines irrideant.

Kimedoncius
homo vaser,
& nouus A.
postasæ pa-
strenus.

Kimedoncius nouus sectæ huius dux nuper prodijt: homo vafro ingenio, & præ cæteris callido, qui scripturam sacram mirabili adoricur artificio, vt & hanc & Christum in ea, vanitatis & improbitatis acculet: non tamen aperta fronte, neq; sibilis apertis, sed osculo proditorio, simulatione nimirum animi a scriptura sacra nondû penitus alienati. Et quod summæ fraudis est, placiditate quandam simulat, & occultat horrendas illas sanguine Christi cruentaras sagittas, quib. prunipilares ipsius Beza, Gryneus, Tollantus, Paræus & c. in mediû quatuor ab hinc anis prodierat. Videri astur ille nebulo, aperta vi, & tantis in Christu conuitijs, quibus illi eruperunt, Euangelium nondum oppugnari posse. Sed dabitur per Dei gratiam opera, vt ipse cum furores, tum fraudes, omni Christiano populo ritè manifestentur. ST 4.

STATVS CONTRA
versæ.

Ad statum, ad statum, Lucifugæ isti Christomastyges retrahendi sunt, & disiiciendæ cauernæ fraudum, quibus sese occultant. Nec multum laboris requiritur ad constituendum verum huius controuersie statum.

In ipso Mompelgardensi colloquio, Beza & socij, & post illud in polemicijs aliquot scriptis asseuerarunt omnes vna, doctrinam hanc Christianam, sceleratam, improbam, detestandam, execratam, abominandam, & in mundo intolerabilem esse, qua Christiani de Iesu Christo suo asserunt, credunt & docent, eum pro omnibus hominibus esse mortuum. Quod illi hoc loco damnant & execrantur, hoc nos prædicamus: & agnoscimus atq; confitemur, ab ipsis celestem veritatem, & Filium Dei vnigenitum abnegari, & asserimus contra ipsos, sicut etiam contra omnes alios Machumetanos & Paganos, Christum Iesum mortuum esse pro omnibus hominibus: & in hoc sumus, vt contra manifestam Apostasiam, quam viri isti moliuntur,

Quid Calu-
nistæ hæc
nus tradide-
runt.

4
populum Christianum excitemus, & nomen saluatoris nostri I E S U Christi Christianamq; Religionem contra blasphemias istos conuiciatores, quantum Deus dederit, asseramus & muniamus.

Atque ut perspicua omnia sint, quæ in propositione nostra affirmatiua asserimus, qua negatiuam illorum oppugnamus: volumus, ut ista verba: **C H R I S T V S E S T M O R T V V S P R O O M N I B V S H O M I N I B V S**, propriè & sine omni tropo intelligantur, eo modo, quo vnusquisque hominum intelligere potest, quid singula velint verba: & hoc nimirum sensu, ut nulla omnino particularitas admittatur, quocunq; ea dolo & fraude ingeratur. Tamen enim vniuersalitatem hanc perspicuam & solidam esse volumus, quàm hæc est, cum dicimus: omnes homines ab Adamo esse progenitos: in Adamo omnes homines esse corruptos: omnes homines corpore & anima esse præditos: omnes homines resurrecturos in nouissimo die &c. Sic ut istæ & similes enunciationes nullam vnquam in Christiano populo admiserunt figuratam dicendi rationem, salua semper intellecta vniuersalitate: ita etiam

Statuendam esse affirmatiuam in verbis simpliciter & propria significatione.

am sine omni tropo, Spiritus sanctus hæc de Christo enunciationem vel præconium in Verbo suo proposuit, & sine vlla contentione vsq; huc intellecta & conseruata fuit. Hæc de phrasi.

Dilucidius autem re ipsa hanc vniuersalitatem in statui controuersie demonstrabimus. Hæc enim est sententia nostra: Christum pro totidem hominibus esse mortuum, quot clades Adamica perdidit, nullo omnium excepto: & mortuum esse ex æquo, sine vlllo discrimine hominum, pro omnibus: Deum patrem omnium hominum in filio suo dilecto, esse misertum: atque ut propius adhuc Calvinistarum blasphemiam cædamus ora, dicimus, neminem simpliciter ad interitum conditum esse: neque quenquam per vniuersum terrarum orbem exemptum, cuius peccata expianda Christus non sustulerit in tergum suum. Et proinde cum scriptura dicat, Christum esse Agnum Dei, qui tollit peccatum mundi, & reconciliationem esse factum totius mundi, Deum dilexisse mundum, omnia esse reconciliata, victum esse Diabolum, Christum mortuum pro omnibus &c. sicut in thesibus meis talia multa proponuntur:

Statuendam esse affirmatiuam in rebus ipsius certitudine.

nuntur: omnes has locutiones, sicut vniuersaliter sonant, ita dicimus, proprie in vniuersali sua significatione, eo modo, quo Spiritus S. ipso suo ore absque figuris & tropis, & ipso ~~extro~~ pronuntiavit, accipiendas esse. Quia verò multi sunt, qui præstitam redemptionem sibi non applicant, sed respuunt, ideo dicimus, propter horum incredulitatem & culpam quam in sese sustinent, Christum pro multis esse mortuum, qui beneficio sibi ad salutem non fruuntur, & ideo perire plurimos, pro quibus Christus sit mortuus, nec minus efficaciter mortuus, nec alio consilio & proposito patris mortuus pro his, quam pro Petro & Paulo & reliquis omnibus, qui fide salutem impetratam sibi vendicant. Hæc nostra est sententia, aperta, candida & sincera, effulgens ex verbo Domini, & patefaciens nobis misericordiam Dei in omne humanum genus propter Filium suum vnigenitum. Nec mirum est, si Calvinistæ & omnes Cacadæmones trepident ad istā æternæ veritatis lucem, quoties in Apostolicos oculos illorum vibratur. & non mirandum, quod aliquoties sese in Tartarum suum

suum condant, vt negent se vnquam contra hanc inconcussam & ex Deo spirantem veritatem calamum strinxisse. Hoc terrore acrius adhuc complendi & concutiendi sunt.

Sicut hæc nostra est sententia affirmatiua; ita negatiua suo nouo dogmate aduersarij huic opponunt, & hoc salutis humanæ fundamentum excindere conantur. Atq; hinc illa inter ipsos & nos exoritur controuersia. Quibus id furij & argumentis faciant, suo loco videbimus. In principio verò statim obseruet candidus lector, quod in thesibus meis, horum qui ante Kimendoncium scripserunt, verba, libros, paragraphos, & quæcunq; ad probationem criminis, propter quod rei aguntur, pertinent, abundè, vt & prius dixi, proposui: hæc omnia Kimendoncius iste ideo secundo pede præterit, quia reus est factus cum reis, confitens, quod nihil falsò, perperam, contortè aut malitiosè descripserim, aut socijs & Magistris ipsius affinixerim. Remitto itaq; lectorem hac in parte ad clara & perspicua illa allegata.

Inficiatio Kimedoncij.

Kimedonci-
us inficiatur
factum sed
sua.

Præfatione
a iiii.

Magnum hoc pondus habet, quod dicere non audet, quicquam falsò ex sociorum suorum ponūciatis a me esse allegatum, aut falsas ex allegatis consequentias esse attextas. Et mirum mihi accidit, tantum modestiæ, seu metus potius retinuisse, cum tantopere tamen exardescat, ut in præfatione libri sui ad Illustrissimum Principem Fridericum 4. Electorem &c. hæc verba scribere ausit: *Novo in nos confecto crimine traducimur à maleuolis, quasi negemus Christum mortuum pro omnibus. Quid ais impudens os? lingua trifulca? Tu ne Principem & Magistratum sic illudere audes? Age, tu fugax Dæmonium, cur loca sociorum tuorum à me allegata, aliquoties allegata, & ex multis allegata, non attingis? Cur non prius me falsitatis arguis & convincis, quàm turpe mendacii tui virus in sacrosanctam Magistratus tui faciem & auctoritatem efflares? Atque inficeris, à vobis tradi, Christum non esse pro omnibus mortuum?*

Vos Christianos Principes quotquot estis, & omnem Christianorum multi.

multitudinem per larum diffusam orbē, testor & obtestor, ut verba aduersariorum à me allegata intueamini saltem, & consideretis, quanto ludibrio Christus conculcetur, & propter Christum à Calvinianis istis delusoribus vos omnes perculcemini. Expergiscimini saltem. Num hoc satis est, negare factum, cum ipsum factum in omnium oculis versetur?

Kimedonci, cum tu omnia præteris allegata ex authoribus, qui ex schola tua prodierunt, & quæ magno numero in confutatione, carie mendaciorum & fraudum corrosarum & fabrefectarum vestrarum spondarum, in medium produxi: num tu abyssi tuæ amnem lethæum adeò sitiisti, ut penitus omnium allegatorum sis oblitus? Tantum ne silentium, & tam citò suffocatæ fatiçes, ut in omnibus vestris libris, in quibus à Mompelgardensi Colloquio aduersus sanguinem Iesu Christi latrastis, nullo vel apice mentionem huius mei libri, in quo allegata illa continentur, faciatis? Vidisti ibi procul dubio, tu Alchimedon, Plutonis exercitum, Bezam, Musculum, Hybenerum: & quos isti duo, ex

I.
Probatur, à
secta Calu-
niana tradi-
tum fuisse,
Christum
non esse pro
omnibus
hominibus
mortuum.

schola Tiguringa socios sibi adsciscunt) vidisti Tossanum, Paræum, Spindlerum, Rennecherum, & horum omnium ducem ἀγκυλομήτω ex periurijs & hypocrisi confutum Grynæum, & quos ille in Thesauro fidei suæ (ex quo testimonia citavi) in partem flagitiorū vestrorum adsciscit: vbi Zanchium, Vrsinum &c. & (quod toti Christiano homini pudendum est) ipsum Spiritū S. assecclas facit.

II. Sico in libro non vidisti, saltem in libro thesium mearum, atq; germanico eiusdem compendio vidisses: ibi erant verba tuorum sociorum ascripta, recitata & digito monstrata, qui his ipsis verbis & alijs compluribus æquipollentibus confessi sunt, Christum non esse pro omnibus mortuum. Nihil finxit, nulla aliunde mutuati sum⁹ verba, nihil in odium diximus, nihil ex consequentijs duntaxat expressimus: Verba sunt sectæ tuæ, sæpè repetita, & multis in locis scripta, Christum non esse mortuum pro omnibus hominibus. Et ob hanc immanem vocem à Mumpelgartensi Colloquio sæpè à vobis in Christianam Religinem effulminatam, contra vos in pugnam descendimus. Hos itaq;

itaq; autores, horumq; verba sic tibi proposui, vt mendaciorem, vel hominem, vel Diabolum, te ipso inuenire non possis, qui audes Principi tuo in os dicere, nunquam à vobis negatum esse, Christum mortuum esse pro omnibus.

Non satis est. Quid hoc, quod Tossanus in publicū emisit theses, cum titulo manifesto, in quibus asserere conatur, Christum non esse mortuū pro omnib⁹. Vbi etiam quæcunq; in armamentario vestro spicula inuenire potuit, vt doctrinam hanc Christianam confoderet, diligenter, & tum sanè Christianum populum nondum veritus, nec dum adeò percussus, vt iam populo Christiano excitato tremiscitis, in arenam produxit. Hæc facta sunt Heydelbergæ ante duos annos, te conscio, te approbante, & in libro thesium mearum, quem oppugnatum venisti, à folio 270, vsque ad finem libri, inuenisti confutationem Sarraceni Tossani tui scripti. Si iniuriam ei feci, si hæc non scripsit, si non extant, si in sanguinem Christi non exscreauit, sic, vt obieci, cur non respondisti? Cur præteris, quæ prætereunda non erant, si Principem aut Magistratum tuum fallere non voluisti? Vester

IV.

Vester Deus, cui hypocrisin & sœuissima attribuitis mendacia, vos impleuit, alioquin (quid opus est de alijs dicere) negare non potuisses, quod tute ipse in euulgatis ante annum thesibus tuis, licet alicubi subdolè, attamen manifestè & abundè in vniuerso libelli scopo tradidisti. Num verò iam, cum hunc librum, quem confutandum suscepimus, in fraudem Principis Electoris adornares, adeò citò oblitus eras, quid ante paucos menses fecisses? præsertim cum commemorares in epistola tua dedicatoria, hunc librum, quem in me scripsisti, & in quo Principem tuum fallere conaris, ante biennium abs te fuisse inceptum. Negabas itaq; etiam ante duos annos veram illam redemptionē Christi, quam te vnquam negasse in epistola ad Principem iam fateri audes.

V.

Kim. 73.

Et vt manifestū sit, quod cum summo ludibrio Principem tuum deludas, addam quæ in libro tuo scribis: in libris (& nota, non libro tantum) tuorum legi dicis, Christum non esse passum pro omnibus. Censetis, vos Christiani Principes, vllam fraudem, vllumq; mendacium adeò atrox esse, quod à mystis se-

cra

etæ huius alienum sit? Hæc tu Kimedonci legisti in libris tuorum, & verum dicis, quod legeris. Legerunt etiam in multis illorum libris à Colloquio Mompelgardensi, multi inter nos probi Christiani, lachrymis & gemitibus atq; suspirijs ineffabilibus, & hoc ipsum est, quod nos in certamen contra vos excitauit. Tu & socij tui idem legistis, idèq; cum authoribus probastis. Si Christianum orbem decipere non vultis, cur negas quod factum est? Cur, si veritatem scripserunt, eademq; & tu scribis, eius vos pudet? Cur inficiamini? Kimedonci, Tu Calvinista, cur inficiamini? Cur in principio libri ais, nunquam à tuis fuisse scriptum, & in ipso libro cogeris affirmare, à tuis ita scriptum & traditum esse? Quem teipsum facis, cum cogaris confiteri, Principem tuum magno cum dedecore abs te illusum esse? Tantos Principes vestræ fieri perfidiæ & improbitatis escam, & in toto mundo ludibrium constitui à vobis, maximopere dolendum est. Quibus dolis & artibus ludificemini Magistratus vestros, hinc satis patet: & dies iudicij Dei manifestabit multa occulta scelera, quibus Ecclesiam affligitis.

Proba-

*Probatur ex ipso Kimedoncio, quod
falso hanc redemptionis corruptio-
nem negent.*

Siste igitur gradum tu fugax Dæ-
monium, satis testimoniorum in alijs
meis libris ex classicis sectæ tuæ autho-
ribus citauimus: iam tecum congregie-
mur, & ex tuo libro pudendæ & atræ
huius Caluinianæ vanitatis te conuince-
mus. Vtinam Illustrissimus Princeps, cu-
ius Aquis, piæ memoriæ, Syluanum &
Neuferum, Apostatas, huius vestri dog-
matis præambulones oppressit, post
epistolam tuam, à folio 58, vsque ad fi-
nem libri, vnam saltem, quæcunq; pri-
mò in manus veniret, pagellam legeret,
inueniret utiq; hoc ipsum, quod tu a-
deò impudenter negas, & in epistola il-
la ideo negas, vt Princeps lecta tua in
ipso limine libri, inficiatione contentus,
& illico persuasus, tibi tuisq; iniuriâ fieri,
librum, in quo id doces, quod in epistola
negas, remoueat, quasi non sit operæ præ-
cium sese fatigare lectione confutatio-
nis criminis (vt dicis) in vos conficti.

I. Primò verò, cur per totum librum
tuum argumenta scripturæ in thesibus
meis

meis proposita de morte Christi pro v-
niuerso genere humano, conuellere co-
natus es, si nunquam tradere voluisti,
Christum non pro omnibus esse mortu-
um? Hoc enim totus tuus liber habet,
vt quæ ex scriptura, ex Patribus & neo-
tericis allegauimus, & quæ genera-
literatam perspicue continent, tu restringeres, &
acinace tuo succideres in particularita-
tem, & conclusionem inferres ad singu-
la mea argumenta, talem, verum non es-
se, quod nos Christiani profiteamur,
Christum iuxta scripturam pro omni-
bus hominibus esse mortuum. Si negare
noluisti, argumenta mea intacta reliduis-
ses, quorum omnium vna est conclusio:
Christum mortuum esse pro omnibus.
Et non modò calamum tuum contra hanc
æternam veritatem non acuisisses, sed ar-
gumentis meis vt solidis scripturæ testi-
monijs, quæ nulla *τερολογία* disace-
randa sunt, animo ad veritatem recipi-
endam composito, subscripsisses, & ve-
ritati applausisses.

Deinde, meis argumentorum clas-
sibus opposuisti tres alias classes argu-
mentorum tuorum, quibus perpetuam
hanc conclusionem apposuisti, Christum
non

Probatur ex
libro Kime-
donci, quod
neget Chri-
stum pro o-
mnibus esse
mortuum.

II. Probatur ex
libro Kime-
donci, quod
neget Chri-
stum pro o-
mnibus esse
mortuum.

non esse pro omnibus hominibus mortuum: quam propositionem vel his, vel æquipollentibus verbis indefinenter repetijsti. Aut dic tu mihi Kimedonci, si affirmatiuæ meæ, quam in statu controuerſiæ paulò antè, & aliàs in libris meis perspicuè polui, & conclusionem continet omnium meorum argumentorum, tuam negatiuam directè opponere noluiſti, dic inquam, quam oppugnaris? & quam facias vniuersalem argumentorum tuorum conclusionem?

III. Tertiò, ex multis verba tua aliqua referam, quibus disertè etiam num iisdem verbis, eodem sensu, eodem proposito, eodemq; quo Tossanus, quoitè Beza, Grynæus &c. quos in prioribus libris confutauerā, Sarracenismo negas, Christum esse pro omnibus mortuum. Audi ergo verba tua.

Horum allegatorum:
summa est:
Kimedonci-
um illudere
Principi &
scholz suæ.

Folio 62. Quod Christus pro omnibus mortuus sit, restringenda est proprietas redemptionis.

Fol. 63. Quod dixit, hoc probare conatur.

Fol. 66. Christi sanguis non pro omnibus sine exceptione hominibus est effusus.

Fol. 71. 72. Christus non mortuus pro omnibus Adæ posteris, nec pro omnibus, quos Adæ noxa inuoluit.

Ibid.

Ibidem: Non sublatam omnem iram pro omnibus.

Folio 79. 88. 89. 160. 165. ubi signum vniuersale ponitur, Christum mortuum esse pro omnibus, aut pro toto mundo, indefinitè aut particulariter accipiendum est.

Fol. 107. Christus non est mediator omnium hominum.

Fol. 109. Non totum humanum genus in gratiam receptum.

Fol. 112. Christus pro omnibus mortuus, non καὶ ὅλα dictum, sed restringendum ad credentes.

Fol. 115. non omnes homines subiecti Christo ad salutis communionem.

Fol. 119. Heb. 2. Christus gustauit mortem pro omnibus: non pro omnibus & singulis hominibus accipiendum, si de efficacia mortis Christi agatur.

Fol. 124. Non omnibus iustitia à Paulo tribuitur, quibus peccatum.

Fol. 127. Et eodem sensu 366. non omnes ex Adamo nati, ad Christi redundantem gratiam pertinuerunt.

Fol. 135. Reconciliatio non est generalis.

Fol. 160. & 419. Christus non est propitiatus pro omnibus hominibus. contra locum, 1. Ioh. 2.

Fol. 164. & 220. Euangelium salutis non pertinet præcise ad omnes & singulos homines.

C

Fol.

Fol. 261. Non omnes qui in Adam perierant receptos, in gratiam.

Fol. 226. Non omnibus ex aequo condonata peccata.

Fol. 274. Non omnes homines simul ab omni peccato liberatos, nec re ipsa totum humanum genus, sine cuiusquam exceptione, in gratiam & sinum patris per mortem filij receperunt.

Fol. 311. Noluit Deus effectum mortis suae, nempe reconciliationem, iusticiam & salutem, omnium esse.

Fol. 315. Non omne iudicium, itaq; divina in vniuersis hominibus sublata & deleta.

Fol. 320. Spiritualis redemptio per Christum parata, restringitur ad Ecclesiam, quae censetur non est totius humani generis vniuersitas.

Fol. 323. Redemptio à peccatis, non communis est omnibus.

Fol. 330. Non est promissa & praestita per Christum omnibus sine discrimine.

Fol. 339. Si specialiter pro amicis Christi mortuus est, ut est (inquit) non igitur ex aequo & à pari ratione pro damnatis, quia pro Petro, Paulo, alijsq; amicis suis mortuus est: siquidem non omnes amici, sed alij amici, alij

Dierte hic
volunt: Si
Christus pro
omnibus
precium, id
est, seipsum
dedent, pro

Fol. 368. Dominicae passionis fructus, iusticia

aliquibus verum, pro alijs verò falsum defuisse.

via & redemptio, non omnium hominum promissae, sed multorum tantum.

Ibidem. Error itaq; est, liberationem à peccatis & morte, omnibus simpliciter hominibus vindicare.

Fol. 378. Doctrina Paulina, nihil magis contrarium, quam fingere iustificationem tam generalem & late patentem, quam generalis est & patet condemnatio in omnes & super omnes simpliciter homines.

omnes ad condemnationem: ita & per vnius iustificationem bonum in omnes homines, ad iustificationem Caluianos ducit aduersus Paulum.

Fol. 388. Redemptio non omnium est, sed filiorum duntaxat promissionis.

Fol. 429. Conatur ex Luthero probare, (sed fallò, ut nebulones solent) Christum non esse mortuum pro omnibus.

Fol. 396. Neq; obsignatio nec promissio gratiae in usurpatione Sacramentorum ad Reprobos pertinet.

Fol. 403. Christus non aequè passus pro damnatis & dammandis, ac pro Petro, Paulo, omnibus, seruatis & seruandis.

Fol. 602. Reprobi nullam reconciliationem iram faciunt.

Fol. 254. Laudat factum, à Tigurinjs quibusdam librum Zanchij (in quo habetur his verbis Christum non esse mortuū pro omnibus) esse approbatum.

N B.

Rom. 5. Paulus sic habet: itaque sicut per vnius delictum pro pagatum est malum in omnes.

N B.

Pelagianos
olim fuisse
hæreticos
extra omne
controuersi-
am est. Hoc
autem quod
orthodoxa
Christi Ec-
clesia credit,
illis hæc pro
hæresi ungu-
rat, ut calum-
niam Eccle-
siae Christi-
anæ struat,
cum Pelagia-
ni non in
hæc quæ tro-
ne, sed in a-
liis fuerint
hæretici.

Fol. 438. 439. 445. 475. Damnat præ-
heresi Pelagiana, asserere, dominum nostrum Ie-
sum Christum pro vniuerso humano genere mar-
tuum esse, & neminem prorsus à redemptione
sanguinis eius exceptum: negat verum esse, pro-
missionem gratiæ, aut diuinæ misericordiæ ad o-
mnes homines pertinere: negat verum esse, quan-
tum ad Deam, paratam omnibus vitam æter-
nam: ibidem damnat doctrinam, quæ statuit
omnes per Christum redemptos sine cuiusquæ ex-
ceptione: & damnat assertionem hanc, perire ne-
minem, eo quod Deus nullam gratiam ei conferre
vouerit: aut quod ob acceptam & postea repu-
diatam gratiam perierint.

Satis itaq; manifesta sunt omnia in
libro Kimedonci, quæ docent, homi-
nem turpi & obscæna (non dicam agy-
tica) ludificatione Principem suum
in Christiano orbe traducere, & negare
idipsum, quod per totum asserit librum.

IV.
Kimedonci-
us idem do-
cet in articu-
lo de præde-
stinatione.

Quo spectat etiam subiuncta ipsius tra-
ctatio de prædestinatione, in qua Cal-
uinianum illud ex principiis suis astringit
dogma: aliquos homines & paucos, ad
gratiam & vitam, reliquos innumera-
biles omnes ad iram & mortem esse
conditos. Unde hoc sanè sequitur, Chri-
stum pro his redimendis nunquam esse
mortuum.

Hæc

Hæc cum tradat per totum librum,
iudicium apud Illustris. Principem &
Electorem, apud omnes consiliarios
Celsit. eius, omnes deniq; Christianos
homines in medio relinquo, ut videant
& perpendant, quo mendacio menda-
cissimo noua ista Neuseriana soboles,
ausa fuerit inficiari, quod sub dio in c-
minum versatur oculis. Et penitent si-
mul, quæ consciëntia & integritate infan-
dam & ominosam hanc doctrinam Pa-
latinae Ecclesiæ, cæterisque Ecclesijs, quas
simul ad magnam illam Apostolicam per-
pellere conantur, obtrudant, & quam
scelerata fide fundamenta sua iaciant.

Hæc mentiendi inficiandi; effrænis li-
bido, merito nos terrefacere debet, neq;
aliud est, aliudue portendit, quam quod
Sergius in fabricando suo Alcorano, ab
initio eodem cum proposito incepit, &
suum sic contextuit opus, ut perpetuis af-
firmatis & negatis collideret: & eo mo-
do, Christum Ecclesiæ elisit Orientali.

Alcoranus
Sergij Nesto-
riani Mo-
ra, hi.

Quomodo Kimedoncius & socij ite-
rum affirmant, Christum pro omni-
bus esse mortuum.

C 3 Com

Compulsi sunt non conscientiae vi, quæ emortua est in hominibus istis, sed periculi metu, ut iam has syllabas, has syllabas, inquam, Christum esse mortuum pro omnibus, concedere velint. Elat autē abyssos fraudum ex abysso suis, quæ iactitant, ut res nequaquam ita acceptas velint, sicuti syllabæ istæ sonant. Profundus & Diabolicus est astus, ut simpliciores & fraudum ipsorum imperitos fascinent & decipiant. Quid enim candidè & sine dolo hic concederet Kimedoncius, qui quoties lubet, etiam ad rauim usq; inculcat, clamat & fulgurat, Christum NON esse pro omnibus mortuum? Christiane lector, hic parum collige animum, & perpende, quid sit hominem esse Calvinianum.

Concedunt
in scriptura
contineri,
quod palam
oppugnant.
Kim. 242.

Sed audiamus causam, quare iam concedant, id est, syllabas concedant, contra omnem suam doctrinam. Kimedoncius inquit, IN SACCRIS LIBRIS ALIQUOTIES EXPRESSE TRADITVM ESSE, CHRISTVM ESSE PRO OMNIBVS MORTVVM. Deo gratias, vos Calvinistæ, vos saltem hoc concedere, in sacris literis aliquoties expresse contineri: nos ad rei euidentiā su-

per-

peraddimus, per totam sacram scripturam idipsum, & nihil aliud contineri. Pro nobis itaq; sufficit, nihil nos docere & asseuerare, nisi quod literæ sacrae doceant & asseuerent, & vobis agimus gratias, quod hunc tandem inuiti nobis desertis honorem, non parum id nos iuuat. Pro vobis verò est, quod doceatis & asseueretis ea, quæ in sacris literis minimè continentur. Quis autē ille Spiritus vester, dic Kimedonci, qui iubet vos aliud dicere & docere, quàm in scriptura traditur? Et si ibi traditur, ut iam fatemini, Cur Tossanus, & alij negarunt in verbo & scriptura contineri, Christum pro omnibus esse mortuum? num prius non legerunt? aut cum legerunt, num damnarunt? aut negarunt legisse se, quod scribunt à se lectum esse? De te autē peculiariter loquor, si scriptura hoc habet, cur te anathema & maranatha facis, ut contrarium dicas & scribas? Horrendum tibi erit, fudes tuas olfacere, in extremo agone, quas prolixè paulò antè recensui, quibus quod scriptura dicit, idipsum pro hæresi & impia doctrina (tuis vtor verbis) in fauillas redigere conaris: & ubi alibi dicis, hanc do-

Kim. 242.

C 4

cui nam

etrinam, Christum esse mortuum pro omnibus, non esse doctrinam Spiritus sancti. Redibunt tibi voces istæ per iugulum blasphemum & sceleratum: ne dubites.

Quæ hæresis crudeliori ausu vnam quam erupit, quæ dicat, scripturam affirmare, quod ipsi ex professo iactitant, fictum, falsum, blasphemum, impium & intolerabile esse? Hæccine vestra religio, ut scripturam loquentem audiat, & vos contrarium tum sentiat, tum proferatis? Quod certe nihil aliud est, quam scripturam & ipsum S. Dei mendacij astringere. Facile nunc patet, in quas adducti sitis angustias, ut cum scripturæ radij vobis sint obiecti, necesse habeatis, vel redire ad Christianam religionem, vel totam abnegare scripturam. Prius illud S. reprobis, quo impregnati estis, non permittit vobis: posterius sic astruitis, ut hac saltem parte victi scripturæ concedatis, at interim veritatem & certitudinem scripturæ abnegetis: quia vestra fraude grauius Ecclesiæ infligitis vulnus quam si ut manifesti Machometani illam penitus condemnaretis.

Quomodo

*Quomodo scripturam conuellant, & ad Lubitum suum con-
torqueant.*

Hic attendite, quod iam fraudum suarum latibulum excogitarint. Proclamarunt, & adhuc proclamant, Christum non esse pro omnibus hominibus mortuum. Crudum hoc erat, & *παράδοξον*, imo terribile contra omnem scripturam, & plusquam atrox in media Christianitate ex professo scripturam damnare. Quid sit? resorbent Calvinistæ superiora quæ vomuerunt & concedunt iam scripturam nobiscum loqui. Ne verò ipsi citra scripturam loquantur, hanc quoque suam facere conantur, non quod ulli sui dogmatis vestigium in ea inueniant, sed ita ut maneant instar Marpesiæ cautis in duritie sua, & idem semper, quod & prius, sentiant, atque scripturam (extra quam ipsis inter Christianos fas non est, religionem novam cedere) contrario sensu semper explicant, ut illud intelligatur negare, quod verbis suis affirmat, & vicissim. Quod si ergo a nobis impetrare possunt, ut con-

*Scripturam
habere vo-
lunt in sensu
contrario.*

C 5

mitta-

mitteremus, vt scriptura in contrario accipiatursensu, omnia sua dogmata scripturæ documentis inuoluere, & mundo obtrudere possunt, & habent quod volunt. Exempli gratia: contra omnia illa quæ supra è Kimedoncio audiuius, alibi idem & ipse dicit: *Christum mortuum esse* (idq; secundum scripturam) *pro omnibus qui sunt, qui fuerunt, & qui futuri sunt.* Arrigite aures vos Christiani, ecquid hoc? poteratné aliquid luculentius & expreflius dici pro veritate? poteratné aliquid contra Calvinianas beluas clarius proferri? Quis Kimedoncium non putaret ad Christianum gregem rediisse? quis non putaret, eum retractare, & sanare velle morsus suos aduersus Euangelium? sed audite: addit Lupus iste, ista concedenda esse, S v o M o d o. Benè mi Calvinista, suo modo, scilicet non eo modo, quo verba sonant, sed alio modo. Quo? hoc scilicet modo, vt quæstio oriatur, num scriptura vera loquatur: nū eo modo, quo scriptura loquitur, aut contrario modo credendum sit? & esse eo modo concedendū, vt quæraturs, num Christus seriò agat cum genere humano, num *Ἀγρῶν* verè dependerit, num

Kimed. fol.
74.

Modus Cal.
vinistarum
interpretan-
di scriptu-
ram.

verè mortuus ad redimendum nos? aut num illuserit tantum generi humano? an verò vicissim scriptura diuinitus sit afflata, cui simpliciter credendum sit? aut num omnis illa de Christo historia figmentum & commentum sit hominū, sicut complices Kimedoncij, his ipsis nundinis librum ediderunt sub titulo *Gülden Kleined. fol. 41.* & *FABULAM* Calumizæ
Euangelium appellant, doctrinam Christianorum, appellant
Fabulam, &
Christum de Euangelio Iesu Christi, qui factus est redemptio pro peccatis totius mundi. Et in alio libello, cui titulus: *Wunder Gülden Leiten: Christum qui annunciat* P. 4. b. a
fol. 3. 4. b. tur mortuus pro omnibus hominibus, appellant *AGYRTAM*, & vt vocabulo germanico dilucidius explicet, appellatur eum etiam *Thürckschrämer*. Atq; hic ille *M o d u s* est: de quo Kimedoncium cum socijs suis loquitur, iuxta quem scripturam intelligendā esse putant, nimirum, vt scripturæ loquenti nequaquam credatur, aut si scriptura vtendum sit, vt ea accipiaturs in sensu contrario. Vnde suam habet expeditam viam, vt Apostasiam suam propagent: nam primò Christianis eripiunt scripturam: deinde cum ipsi doctrinam habeant ex diametro scripturæ

pturæ reclamantem, pro se scriptura uti possunt, quodcumque ipsis opus videbitur, si in contrario sumatur sensu? Si hac via non succedat, adsunt ut Christus pro AGRYTA toti mundo proclamit, quo Christianus orbis à multis seculis sit delusus: & Euangelium FABULAM proclamit, quia Christiani turpiter se & alios deluserint. Hunc iam parturiunt MODVM.

Videte itaq; quàm cautè & vastre opus hoc aggrediantur, ut Christianam religionem, omnemq; scripturam nouo hoc, quo iam turgescunt modo, evertant: in omni doctrina salutis modum comminiscuntur, quo scripturam tropologicam faciant, & tropos non vnius tantum generis fabricant, ut multos habeant ad manus, quibus in contrariam sensum eam possint μετατρέψαι. Sunt autem hi præcipui, μεταφορά, ὁμωνυμία, ἀλλοίωσις, vel ut Beza appellat ἄλλο πρὸς ἄλλο, σιωπὴ καὶ ἄλγεα. & Calvinus addit (quæ potissimum imitantur) κατάχρησις, quæ etiam appellat impropiam locutionem, veluti cum Christus dixit, exemplo ludæ, etiam reprobos Christo esse datos redimendos. Propriè, inquit, hoc non accipi-

Quibus v.
tantur tro-
pici.

Instit. lib.
3. c. 26.
5. 7. & c.
24. §. 9.

accipiendū esse, sed κατάχρησις, quod illi nihil aliud est, quam omnino contrarium esse sentiendum, ut sciamus, nec Iudam, nec alios incredulos Christo à patre fuisse datos. Volebat Calvinus dicere, Christum mentiri, ciuilius autem proponit, & dicit eum loqui κατάχρησις. Grynæus, ὁμωνυμία tropo præcæteris mirificè delectatur: vbi cunq; enim scriptura loquitur de illis, qui gratia Dei excidunt, ait, æqui uocè scripturam esse intelligendā, quod nihil aliud est, quàm in contrario sensu accipiendam esse: ita ut scripturæ verba affirmatiua, per sensum negatiuum explicentur. Hos tropos omnes nouo & generali titulo complectitur Kimedoncius, & appellat MODVM, scripturam explicandi secundum sufficientiam & efficientiam. Atque hunc modū adhibet, primò, vbi scriptura habet vniuersales propositiones de omnib⁹ hominib⁹. ut eā in particulares aut synecdochicas concidat. Deinde, vbi scriptura loquitur de reprobis, ut doceat, impropriè de eis loqui scripturam, & esse ἄλλο πρὸς ἄλλο, ut propter opinionem hominum aut propter reproborum cum fidelibus conuersationem, metaphoricè verbis

Vide in The-
sibus meis,
767. &c.

verbis in alium sensum translatis, in contrarium sensu verba accipienda sint.

Habet deinde alium adhuc modum, quem $\kappa\lambda\epsilon\psi\iota\mu$ puto esse: hoc videtur, ubi scriptura de credentibus loquitur, ut doceat, TANTVM pro credentibus Christum esse mortuum. Nam exclusiuam hanc ubique ingerit, ubi probare nititur ex scripturae testimonijs, Christum TANTVM pro aliquibus esse mortuum. Ista figurae & tropi omnes in doctrina de salute hominis, inuenti hoc extremo seculo, sunt forfices seu potius ipsissimi parui ex Alcorano Diaboli, quibus scripturam dilacerare, disperdere, & in fauillas redigere, omnemque salutis certitudinem, & ut Paulus appellat, anchoram fidei, e medio tollere conantur.

PRIMVS KIMEDONCII modus corrumpendi scripturam.

De sufficientia & efficientia.

Noua & monstrosa, id est, scripturae sacrae inusitata vocabula, & in scholis etiam inaudita esse, ipsimet inficiari non possunt: neque altius horum originem, quam à Thoma Aquinate repetere possunt

Kimed. 64.
Thomas A.
quinas de
novo isto in
scriptura
 $\kappa\alpha\theta\omicron\varsigma$

sunt. Sed notabis, candide lector, quae suo loco de statu controuersiae diximus: hunc si probe intellexeris, facile animaduertes, Thomae iniuriam à Calvinistis fieri, qui in alia significatione, quam isti solent, vocabulis istis usus est, sicut sine ambagibus demonstrari potest ex ipsis Thomae verbis, quae citantur à Kimedoncio. Dicit n. Thomas, passione Christi omnes esse redemptos, & addit postea, redemptori non omnes adhærere. Hoc nullus Calvinista dicit & approbat, nisi æquiuocè in ipsis etiam nouis terminis suis (ut solent) loqui velit: & locutio est, quam per $\alpha\upsilon\tau\iota\phi\epsilon\rho\sigma\iota\mu$ Kimedoncus supra aliquoties reprobauit & condemnauit.

Notabis etiam hoc, Kimedoncium scientem & prudentem Thomae sententiam corrumpere. Nam omittit illa, quae Calvinianam sufficientiae definitionem euertunt, ubi Thomas post verba illa, (secundum sufficientiam redemit omnes) sic inquit: quia quantum est de se, omnes liberauit. Haec verba Kimedoncus malitiose elisit, & minus habuit frontis socio suo, auctore libri Guldensetnor, qui verba haec non ausus fuit extirpare, ne
in

Gulden
Aleinot.
Fol 61.

Fol. ibid.

in manifesta depræhenderetur falsitate. Imò author libri illius ex eodem Thoma ausus fuit citare hæc verba: **MERTVVM CHRISTI, QVOAD SVEFFICIENTIAM, ÆQUALITER SE HABET AD OMNES.** Quid Thomas hic? Certè Calvinistas longè à sede pellit, qui æqualitatem sufficientiæ non æqualem faciunt electis & reprobis.

Kimed. 65.

Innocentius
3. Papa.

Alterum authorem allegat Kimedoncius Innocentium 3. Papam, in libro de officio Missæ. Satis lanè ieiuni Calvinistæ, cùm in implorando subsidio ad pedes pontificum sese projicere cogantur: quanquam nec ibi testum spei lunæ suæ satis tutum inueniant (taceo quòd Calviniana doctrina de redemptione, ut iam traditur, in omni Papatu nunquam fuerit audita) cùm Innocentius dicat: **SANGVINEM CHRISTI PRO CVNCTIS HOMINIBVS EFFVSVM ESSE.** Istud Kimedoncius, ut ex allegatis ipsius audiuius, summo opere pernegavit: frustra itaq; suam apostasiam pontificum ascribit decretis vel placitis.

Hic verò diligenter notandum est, qua Spiritus Calvinianus efferueat arte, postquam

postquam in scriptura sacra suas phrasas inuenire nequitiam potest, ut Spiritus sancti loquendi formam per metaphoras & similes tropos, in suam contorqueat sententiam. Dehinc comminiscitur τεχνικὰ artis suæ, id est, vocabula fraudulenta & infidiosa, quibus suam κρυφαίαν, μεταστροφὴν, βασκανίαν, κλυδωνισμόν huc illuc vertere possit: atque sicubi vel apud Patres, vel apud Scholasticos eiusmodi vocabula legit, quibus ipse suum diffundit virus, quocunq; sint ab authorib. significatu pronunciata, (sic ut iam exempla in Thoma & Innocentio vidimus) plenis illicò buccis acclamat, suam ibi demonstrari doctrinam.

Neq; exigua est iniuria, qua scripturam omnesq; eius interpretes afficiunt: & pestilentissimus dolus, quo confectis vocabulis neminem non scelerum suorum participem facere volunt, & verba cum sua tum aliorum, in omnes transferre conantur μεταμορφώσεις: quo dolo idem semper dicunt, quicquid affirmant, vel negent: quæ causa est, quod omnis illorum doctrina contrarijs & pugnantibus scateat sententijs, quas suis terminis, ubi opus est, iterum conciliant,

D

ciliant,

Deus Calu-
nistarum
Egisi 1408.
Fol. 474.

ciliant, sicut Spindlerus de Deo, quem secta ista colit, profitetur, quod gaudeat qualitatibus contrarijs. Atq; Kimedoncius cum de Deo dixerit, merito beneplacito homines alios saluante, alios repro- bante, inquit: quomodo quidem in rerum v- niversitate assignari ratio potest, cur materia prima, cum in se tota vniformis sit, partem al- teram sub forma ignis, alteram sub forma ter- ra, Deus in principio condiderit, vt sic videlicet es- set diuersitas specierum in rebus naturalibus, &c. Kimedoncius talem describit Deum, qui homines contrario fine condiderit, & contrario beneplacito produxerit, sic- vt etiam idem Deus contraria qualita- tibus suis condiderit elementa, atque sic ratione creationis, discrepant homines, sicut aqua & ignis. Scitum habent De- um Calvinistæ; de quo suo loco plura. Et est Deus, qualem etiam Empedocles olim agnouit, qui lite oblectetur. Con- traria enim omnia sunt, quæ Calvinistæ Deo suo attribuunt, hinc voluntas signi, & voluntas beneplaciti inter se pugnan- tes, sicut magnifice loquitur de suis my- sterijs Beza cū inquit: *Duplex hic fuit volu- tas, & quidem VNA nempe signi, seu patefacta,* ALTERI ARCANAE REPVGNANS,

Beza respon-
s. ad Colloq.
Mompelg.
fol. 174.

que

que non nisi ipso exitu apparet. Hanc repu- gnantiam alibi appellat *ποικιλοσοφία* Dei, qua seculum hoc exornat. Qua- propter mirandū nō est, quod isti geniti ex tali Deo, ex affirmatis negata, & vi- cissim, quoties lubet, facere queant, & libros suos putidis vbiq; oppleant men- dacijs. Gloriam etiam inde quærunt, sic- ut Beza versipelli & inconstantissimo suo Caluino attribuit, cum inquit: in multis varijsq; scriptis, quanta vix alius quisquā Theologus ediderit, vnus idemq; sui perpetuo si- milis in doctrina suæ singulis placitis inuentus fuerit. Si Beza de Caluini sui dictis lo- quatur, versatiliorem & inconstanti- rem, pleniorēq; antilogijs non facile inueniet: Sin autem de artificio Calui- niano loquatur, quo tortuosas sententi- as & per tropologiam intellectas omni- bus dictis & syllabis ingerere possunt, veritatem dixit. Nam in hoc fuit con- stantissimus, vt omnes quoque posterī ipsius, vt aliud diceret, aliud sentiret, & ex quavis dictione huc illuc prout re- rum & certaminum varietas postulare visa est, sententiam flectere, & quiduis excudere posset: quo factum est, vt nul- lam vnquam doctrinam opus habuerit,

Beza respon-
s. ad Colloq.
Mompelg.
fol. 167.

Beza Vol. 2.
fol. 327.

Calvinus
quomodo
constant.

D 2

retra-

retractare: nam verba ipsius semper significarunt, quod voluit, & ubi opus erat, per tropos in contrariam significationem pervertere potuit.

Nos verò has strophas illorum & vortices fidei atque salutis, præsertim in re tanta, cui omnis nostra innititur religio, ex toto detestamur pectore, & fateamur, quod istis à se inuentis vocabulis, præsertim sufficientiæ & efficientiæ figmento, misere Ecclesiam fascinent & seducant. Nullam enim nos aliâ agnoscimus sufficientiam & efficaciam meriti Christi, & magnitudinem precij, quam illam, de qua Spiritus sanctus in verbo candidè & sacrosanctè loquitur, quæ Dei decreto & voluntate omnibus & singulis ex æquo hominibus est destinata: in qua sufficientia nullus hominum est præteritus, pro quo Christus non satisfecerit, patremq; sacrificio corporis sui placarit, totum communi gratiæ complexu, humanum genus miserans, & ex Satanæ potestate liberans. De fide, & quomodo pleriq; sibi hanc gratiam irritam faciant, suo loco dicemus. Et si aduersarij sufficientiæ & efficientiæ vocabulis hoc usu & signifi-

catione

tionem adhiberent in doctrina, quando de Christi sufficienti liberatione & applicatione loquendum est, acquiesceremus: sed aliud machinantur, ut omnes suos tropos, quibus scripturam corrumpere conantur, & quos liquidò nominare non audent, ne dolus patefcat, sub istis occultent nouis figmentis.

Neque horum patriarcha Beza id dissimulare potest, satis gnarus, à scholasticis in alia significatione vocabula illa fuisse usurpata, quapropter penitus omnem eorum usum, quippe minimè doctrinæ suæ accommodum, rejicit & aboler. Et in Theſibus Theologicis sic inquit: *In illa phrasi, Christus mortuus est pro omnibus Sufficiens non Efficienter (ut scholastici loquuntur) ἀνεργολογία esse videtur, siue enim consilium Dei, siue passionis effectum, siue utrumque spectaueris, pro impijs NVLLO MODO est mortuus.* Quid Kimedonci, satis acuta hæc patriarchæ tui falx, qua occultatas sub vocabulis istis fraudes demerit, & vocabula hæc eam ipsam ob causam damnat, quod suæ doctrinæ reluctentur? tunc refugium in illis constitues? tunc probabis quæ ille damnat? aut num sine acerbitate hoc accipere potes,

D 3

tes,

Beza damnat vocabula Sufficientiæ & Efficientiæ. Respon. 2. ad Coll. Momp. fol. 219. Theſ. Theolog. in schola Geneu. fol. 129.

tes, quod sectæ suæ fraudes toti prostituit & patefacit mundo? Et nota bene Kimedonci, nota inquam bene Kimedonci, quod Christus secundum mysteria vestra, siue sufficienter, siue efficaciter dixeris, nullo modo, siue consilium, siue passionis effectum consideres, pro reprobis aut pro omnibus hominibus mortuus sit. Vbi ergo diuinum illud (fallax inquam) Alchimedontis opus, in structura sufficientiæ & efficaciæ nouo nycticoracum istorum latibulo, qui quod sentiunt non effari, & palam Beza blasphemias amplius eruclare non audent?

Kimedonci
us sel. 65.

Quin imo ipsemet Kimedoncius, in sua sibi metuit fraude: cum de vocabulis istis dicit, esse explicanda sine sophistica. Quis sophisticè illis vtatur, ex Beza audijs: is nimirum, qui doctrinam Calvinianâ eis mundo obtrudere vult, & qui per ἀκρολογίαν dicta & inuenta hæc vocabula, ad doctrinæ suæ subsidium conuertere vult. Et tu Kimedonci, hanc sophisticam, quam Beza tuus improbat, à vocabulis istis separa, & expecteris quo sulphure & pice, maledicta fraudum tuarum spelunca ardeat & deflagret.

Quod

Quod Kimedoncius vocabulis sufficientiæ & efficientiæ locos scripturæ de vniuersalitate sycophanticè transfigat, & in particularitatem concidat.

Hic obseruabis, sufficientiæ & efficientiæ vocabula nihil ei aliud esse, quàm figuratas illas dicendi rationes, quibus ab initio inuaserunt & dilaniarunt testamentum Christi Iesu saluatoris nostri. Etant hæc arma eorum, quibus ἐν τῷ Cœnæ oppugnabant. His armis nunc de nouo prodeunt & adoriuntur passionem Iesu Christi, & sic interpretandum esse docent Euangelium ipsius sacrosanctum, vt quod Christus de omnibus hominibus dicit, illi dicant figuratè intelligendum, & pro omnibus de aliquibus tantum accipiendum esse. Eò enim vbique spectant vocabula illa, sicut perspicuè demonstrabimus.

Primum argumentum, sumendum est ex allegatis, quæ suo loco enumerauimus, vbi ista continentur: promissiones vniuersales esse restringendas: Christum non esse mortuum pro omnibus,

D 4

nemine

nemine excepto : non mortuum pro omnibus Adæ filijs : non omnes expi-
tos : vbi scriptura dicit, Pro omnibus
mortuus, vocem (Omnis) non signifi-
care vniuersalitatem, sicut neq; voca-
bulum Totus : Christum non mediato-
rem omnium : non totum humanum
genus in gratiam receptum : non esse
Christum propitiationem pro omnibus :
non omnibus ex æquo condonata pec-
cata : redemptionem non esse commu-
nem omnibus : nec promiscuè in omnes
extendi : Christum non æquè esse pas-
sum, pro condemnatis ac pro Petro ac
Paulo : Hæreticum esse asserere, Chri-
stum mortuum esse pro vniuerso huma-
no genere : hæreticum esse, promissio-
nem gratiæ docere omnibus esse com-
munem : itemq; hæreticum esse asse-
re, quantum ad Deum paratam omnib;
esse vitam æternam : hæreticum esse, o-
mnes per Christum redemptos sine cu-
iusq; exceptione : hæreticum esse, asse-
rere, perire quenquam ob repudiatam
gratiam : aut quòd Deus etiam reprobis
gratiam conferre voluerit &c. Reliqua
in illo quære catalogo. Quid ergo tua
sufficiencia aliud vult, tu Calvinista,
quam

quam secundum scripturam dicere qui-
dem licere Christum pro omnibus esse
mortuum, interim verò huic verbo non
esse credendum, sed contrarium subin-
telligendum & amplectendum? Hæc
enim tua est sententia, vbi scriptura ha-
bet pro omnibus, pro toto, pro mundo
&c. supplendum esse sufficienter, id
est, *tantum* pro aliquibus, *tantum* pro a-
liquibus, *tantum* pro aliquibus &c.

SECUNDVM ARGV-
mentum.

Dicit Kimedoncivus, in locis scriptu-
ræ, quos ei obieci, non de verbis, sed de ^{Kim. fol. 144.}
sensu quæri. Si sensus in his verbis,
Christus est mortuus pro omnibus, non
ita accipiendus est, vt verba sonant, par-
ticularitatem nobis ingerit.

TERTIVM ARGV-
mentum.

Hinc etiam constat, quomodo con-
stita sua vocabula vsurpari velit, cum di-
cit, Christum mortuum esse tantum pro
electis & credentibus.

Fol. 344. Sanctificauit se tantum pro ele-
ctis.

Fol. 253. Promissiones de gratuita Dei misericordia, deq. certa & aeterna salute, etsi vniuersaliter eniib. proponitur, & predicandae sunt, ad ipsos tamen tantū electos REIPSA pertinent. Verba sunt Zanchij, quae hic probat.

Fol. 585. Quantum ad propositum Dei & effectum missionis ac passionis Christi attinet, apparet illum proprie missum, & passum DVNTAXAT pro Electis.

Fol. 423. Vniuersalitas de merito Christi, phrasas habet more scripturae propter vniuersalitatem fidelium. Satis hic apparet, quomodo debeat vniuersalitate.

Fol. 78. Iohan. 2. cum exaltatus fuero à terra, omnia traham ad me. Omnia, id est, omnes praedestinos ad salutem, ex quibus omnibus nihil est periturum.

Sic Spindlerus: Non quod Christi meritum non adeo efficax sit, ut omnes eo seruari possent, (nam meritum ipsius posset sufficiens precium esse, pro peccato totius mundi) sed quod potens & efficax meritum hoc Christi, per electionem & praedestinationem sic copulatum est, ut se TANTVM ad credentes & electos extendat.

Quid putas nunc Calvinianum agyrtam vocabulo sufficientiae, scripturae ingurgitare, cum hoc hominum istorum propositum sit, dicta vniuersaliter

Spindler.
im sehr
nötigen
Bericht.
fol. 263.
JNB.
Ad paucos
pertinere
ajunt mor-
tem Christi.

ter in scriptura ubiq. restringere tantū ad aliquos, quos electos appellant. Et ut melius intelligas, quid vocabulo Electorum velint, sic Grynaeus in suo & sociorum thesauro annotauit: Deus apud se ab aeterno constituit, CERTOS quosdā HOMINES in altissimam peccati & mortis foueam vna cum alijs hominibus lapsos, saluare.

Theſaurus
verae & Or-
tho. fidei,
fol. 85.

Ibidem: Decretum illud aeternum de CERTIS seruandis hominibus, dicit, in ipso Dei velut pectore absconditū esse. Quod hunc habet sensum: cum Christus perhibeatur tantū pro electis mortuus, nemini constare, qui nam illi sint.

Fol. 21.

Calvinus dicit, paucitatem esse eorū, quos Deus statuerit ad se colligere.

al. Hier.

Idem alibi dicit: externa inuitatio absque interiore gratiae efficacia, quae ad eos, retinendos, inualida esset, medium quiddam est inter abiectionem humani generis, ET ELECTI-
TIONEM EXIGVIPIORVM NV-
MERI. Non mirum itaq. quod sufficientiae nouacula abradant spiritu S. verba, cum verbū ipsum apud illos nihil nisi cribrum sit, quo electi & reprobi discernuntur, & electorū exiguus sit numerus, quibuscum verbum sincere loquatur.

23. v. 1. 2.
fol. 175. 2.
Instit lib.
3. cap. 21.
§. 7.

QVARRTVM ARGV-
mentum.

Kime-

Pro reprobis
non esse
noxium.

Kimedoncium per sufficientiam loca scripturæ ad particularitatem restringere, & Spiritui sancto contradicere, hinc etiam patet, cum asserit, Christum non esse mortuum pro reprobis.

Fol. 320. Redemptio rectè perhibetur electorum, & non reproborum.

Fol. 374. Tam pertinet Christus verus agnus ad reprobos, quam sanguis agni ad Aegyptios, id est, nihil, & penitus N I H I L.

Fol. 70. Christus non mortuus pro damnatis, aut in posterum damnandis.

Respon. ad
Coll. Mom.
pel fol. 214.

Ex Beza etiam aliqua attexemus, sic ille: Sicut etiā Iohannes dixit, esse hanc agnum Dei, qui tollit peccata mundi. Num verò Christus TOTIVS MVNDI peccata sustulit, ut vos de singulis interpretamini? ET CERTÈ NOBIS INTOLERABILIS VOX VESTRA VISA EST, CHRISTVM ESSE MORTVVM PRO CONDEMNATIS.

Ibid. fol.
221.

Et alibi: Iterum autem dico, & coram tota Ecclesia profiteor, falsum, blasphemum, impium esse dicere, Christum SIVE quod Dei consiliū attingit, SIVE quod ad effectum, non minus pro damnandorum, & eterno iudicio adiudicandorum, peccatis passum, crucifixum, mortuum esse,

esse, & satis fecisse, quàm pro peccatis Petri, Pauli, & omnium sanctorum.

Peripicuum itaque est, quòd vocabulis sufficientiæ & efficientiæ, testimonijs scripturæ quæ τὸ κατὸλᾶ habent appositis, ipsissima particularitate scripturam adulterare velint.

Et ne quid dubium sit, maximæ hominum parti ab aduersarijs nullum beneficium Christi adscribi, & reprobos hac significatione ab illis vsurpari, ut qui simpliciter & absoluta Dei voluntate, ad malum & ad perditionem tantum sint conditi, ex scriptis illorum demonstrabimus.

Quomodo
declinant re-
probos.

Sic enim Kimedoncus inquit: Quòd Deus reprobarit aliquos, eius rei NVLLAM ALIAM possumus asserre rationē, PRAETER MERAM, eamq; liberrimam & aequissimam Dei voluntatem & beneplacitum.

Kim. fol.
224.

Fol. 507. Damnandorum & infidelitatem aut alia peccata prauis, causam eorundem reprobationis non esse.

Si infidelitas
causa repro-
bationis
non tuit: ex-
go Christus
neque suffi-
cienter ne-
que efficien-
ter ad eos
pertinuit.

Fol. 548. Causam reprobationis non consistere in futura reprobatorum infidelitate, aut alijs peccatis, quæ Deus prauiderit, sed in ipsius Dei voluntate reprobantis quos voluit, voluntate a vsu sensibus remota.

Iam

Deum co-
lunt contra-
ria in se na-
tura prædi-
cunt.

Iam meminisse velis, quid suprà ex
Kimedoncio socios suos sequuto audi-
uerimus, eum asserere, Deum mero &
absoluto beneplacito, sibiq; contratio
in contrarios fines omnia, & ipsos quo-
que homines (scilicet vt Dei sui contra-
riam repræsentarent naturam) condi-
disse. Ex hoc principio tradit secta ipsi-
us, quòd Deus nullam causam repro-
bationis hominum habuerit, nisi quòd
in sua *eußeria* hæc sit proprietas Dei, vt
habeat homines contraria conditos pro-
prietate & fine: aliquos, sed valde pau-
cos, qui vitam ament, & saluentur: re-
liquos verò omnes per totum diffusos
mundum, qui mortem diligant, & pro-
ni semper ad mortem ruant, quippe
quòd aliter facere non possint, cum
in hoc Deum suum exprimere debeant,
qui sibi in contrarijs effectis & dissi-
mili studio constans semper maneat,
& vtraque præditus sit natura.
Hoc vno verbo si cabalam suam prode-
re vellent, dicere poterant, Deum su-
um in vna & indiuidua *oußeria* esse &
Deum & Diabolum. Et clara voce con-
tra Caluinistas tanquam Calcutanos
pronunciamus, quòd venerantes ta-

lem

lem Deum, pro Deo, Diabolum ipsum
venerentur.

Et quòd illis nullam omnino iniu-
riam faciamus, neq; in hoc, quòd Deo
prophanam hanc & scelestam attribu-
ant naturam, neq; in illo, quòd Diabo-
lum sub titulo Dei colant, ex ore ipso-
rum constat. De natura enim Dei ad
mortem condentis homines sic inqui-
unt: *Hinc discere debetis, quia reprobatio eter-
num est propositum, & immutabilis atque con-
stans voluntas Dei, QV AE O M N I V M*
CAVSSARVM CAVSSA EST ET
COESSENTIALIS DEO, quòd ei nul-
la alia exhiberi possit causa, sed manet SOLA
CAVSSA EFFICIENTS. Reprobatio-
nem, quæ vi sua absoluta homines in
peccata, & mortem denique rapit, de-
ducit hic ex ipsa essentia Dei, vbi dicit
voluntatem esse constitutam causam
rerum omnium, fluentem aut orientem
ex ipsa essentia Dei: cum itaque Deus
ad mortem creat homines, cum vi-
tam hominum ex sola voluntate, nulla
alia causa impulsus odit, imò dissipat
& abolet, vi peccatorum, (ad quæ eos à
Deo impelli, tradūt) hoc ipsum asserunt
esse diuinæ essentiæ documentum.

Alterum

Ex Deo Dia-
bolum faci-
unt

Spind. im
sehr not-
wendigen
Bericht.
fol. 378.

Spind ibid.
fol. 137.

Alterum verò, quòd talem statue-
re Deum, sit ipsum Diabolum Deum
facere, his pronunciant verbis: Deum
authorem peccati facere, est doctrina à Diabolo
tradita, à qua nos defendat Deus clementer.
Nam nullam viam hac expeditiorem Diabolus
excogitare potuit, homines in Gehennam demer-
gendi. Fatentur itaq; primò quem colant
Deū, deinde quomodo iste cult⁹ sit ipso-
rū quoq; confessione, nihil nisi Diaboli
cultus, & illa via ruendi in Gehennam,
qua nullam omnes etiam Diaboli præ-
cipitiorem inuenire possent. Benè, vos
Caluinistæ, ista suo loco explicati⁹ &
nucleabimus.

Addamus quædam ex Beza etiam,
vt luculenti⁹ constet, quem hi Deum
& quas creaturas ipsius, quas Reprobos
appellant, faciant.

Sic inquit: Quòd alios quidem seruare per
misericordiam, alios verò perdere constituerit,
NULLAM ALIAM CAUSSAM ES-
SE CENSENT, quam illam Dei volunta-
tem, cuius Altitudo non sit nobis scrutanda &c.
Mox addit, hanc sententiam vt verissimam
propugno.

Beza de præ-
dest. doct. &
vero &c.
fol. 60.

Et alibi: Itaq; cum ad summam illam caus-
sam ascenditur, qua nihil est superius, minimè
dicendum

dicendum est, hunc potius quam illum siue saluti,
siue exitio à Deo destinari, QVONIAM IN
HOC VEL IN ILLO AVTIAM EX-
TANS INVENIAT, AVT EVTVRVM
PROSPICIAT, quo ad hunc potius, quam
illum saluti vel exitio destinandum impellatur.
Semper manent in hac sententia, odisse
homines, & creare homines ad flagitia
& mortem, in Deo esse *overlode* & na-
turæ ipsius conuenientissimum.

Et alibi: apparet, quod Deum cum figulo, *Respons. 2.*
humanum genus cum massa, non humani generis *ad Colloq.*
conditi, sed ITA CONDENDI, D. Pau- *Mompelg.*
lus comparat, vt alia inde vasa ad decus, id est, *fol. 203.*
ad vitam æternam, alia ad dedecus, nempe ad *c c*
exitium sempiternum faciat, id est, NASCI *c c*
IVBEAT. *c c*

Appellat Beza alibi, Gloriam Dei, *Volum. 1.*
cū actione & operatione ipsius & or- *fol. 348.*
dinatione caussarum, quas ipsemet mo-
net, ad istas miseras ter miseri homines
nascuntur: dicere enim vult emicare ex
istis operibus, qualis Deus in sua exi-
stat natura: & cū talis sit in sua natu-
ra, ideo etiam media talia institui, vt in
hunc finem conditis lauacrum regene-
rationis, institutio verbi, pieras, aut stu-
dium

dium pietatis nunquā vsui, sed semper noxæ & perditioni sit, sicut ex vno eodēq; principio gemini in Deo beneplaciti, seu geminæ & contrariæ proprietatis, docent, Verbum ipsum per se, tum ad vitam, tum ad mortem contraria proprietate præditum, hominibus in contrarios fines conditis, diuulgari: scilicet vt vna ex parte illam exiguam in Deo vitæ particulā, in altera parte immensum illud mortis in Deo pelagus exprimat.

Kim. fol.
435.

Zanchius
de natura
Dei. fol.
690.

Audiamus etiā Zanchium, quem hic Kimedoncius noster, pro suo agnoscit & veneratur Præceptore. sic Zanchius inquit: proinde etiam non inficiamur, voluntatē Dei PRIMAM AC VERAM CAUSAM ESSE, cur nobis ad eternam vitam electis, reliquos oderit, eternaq; morti destinaret, in iis suam ostenderet iram ac potentiam. Hic diligenter notabis, non diaboli tentationem, non appetitum Euæ, non post appetitum ipsam arborem iucundam visui, aut aliquid aliud propriam & verā causam perditionis hominum fuisse, sed Dei vnicam causam, à qua secundæ causæ motæ & impulsæ suam iniquitatem adeptæ sunt: quæ voluntas Dei, omnes medias causas antegrediens, prima causa fuerit,

rit, quod Deus homines natiuo odio prosequens, eos in peccata & omnimodā perniciem traxerit.

Idem inquit: *Voluit ac vult Deus* (voluntate absoluta, de qua ibi loquitur) *multos esse vasa iræ suæ, ac proinde etiā eos ad interitum creat.* Talis est, vult dicere, ipsius essentia: & creat homines ad suā similitudinem, vt qualis in occulto sit, manifestetur.

Alibi idem: *Voluntas Dei est CAVSSA* Ibid. fol. PRIMÆ & inuitabilis perditionis eorum 6-693. *mnium qui pereunt.*

Alibi: *Falluntur tamen in eo, quod pri-* Ibidem. *mariam causam, cur quosdam Deus æternæ morti destinaret, asserunt esse præuisa ipsorum opera mala, & negant esse SOLAM Dei voluntatem.* Hanc voluntatē appellant Dei essentialē vim.

Alibi: *CAVSSAM* hic nullam (reprobationis) esse dicimus, quam *MERVM* Dei beneplacitum. Ibid. fol. 694.

Hæc sectæ huius infanda & detestanda arcana, sic prodit Calvinus, vt dicat, *arcano Dei iudicio reprobos iam antequam nascantur, morti esse deuotos, & perditionem in eis absconditam manere, donec tandem incredulitate emergat & detegatur.* Cal. in Harm. Matt. 24. ver. 41.

Hanc de prædestinatione doctrinā, in
E 2 qua

qua Deū adeo sæuæ *μικροβυσπίας* accu-
sant, eumq; Centaurū & authorem pec-
cati & mortis faciunt, & in qua lamēta-
bilem hominū conditorum ad pernici-
em, eorum opinione, statum aperiunt,
explicare opus est, vt constet quā im-
mani fraude & Diabolico dolo Kime-
doncius vocabula sufficientiæ & effici-
entiæ sit commentus, quæ locis scriptu-
ræ de vniuersali redemptione affigit, &
simpliciores fascinat, vt existiment à
Caluinistis generalitatem aliquam con-
cedi, cum nihil aliud faciant, quā vt
in maximam hominum partem, quā
reprobos suo modo appellant, sub vo-
cabulis istis, odium, iram & fulmina Dei,
imo Dei, quem ipsi colunt, natuam &
essentialem ad perdendum vim, inten-
tent. Vnde satis cōspicuum est, cuiusmo-
di particularitate vniuersalem gratiæ si-
num, in verbo patefactum, lancinent &
confodiant.

Doctrina de
Prædest. Cal.
aperit ho-
rum irau-
des.
Kim. fol.
306. &
322.

Hæ fraudes itaq; ritè aperiuntur, si
intelligatur, quid de prædestinatione
sentiant. Quapropter Kimedoncius con-
queritur, non immeritò, ab Hubero do-
ctrinam de prædestinatione & redem-
tione *ἐκ μέρους* misceri. At si Huberus

Paræi

Paræi argumenta hac ratione non con-
futasset in libro suo, fortasse ad silenti-
um, improbum S. Bibliorum adultera-
torem nondum perpulisset: & ipse eti-
am Kimedoncius, si ista non aperientur,
semper homines fascinare & decipere
posset. Vt verò mundus cognoscat, quē
aduersus Euangelium, omnemq; fidem
Christianam strinxerint gladium, hic
ex vagina prædestinationis, in qua il-
lum abditum gerunt, extrahendus &
nudandus est. Hoc ipsorum dogmati
valde esse funestum non ignoramus, ne-
que nos parum delectat, quòd non Ki-
medoncius tantum, sed socij etiam eius,

*Vide Thes.
Schwinn
delgeist.
fol. 20.
Gölden
letter.
fol. 77. 34.
Gölden
Almest.*

omnes vnà eiulent, suas fraudes & sic-
as in perdendis animabus, sic reuelari:
nec cessabimus etiam porro Christi Ec-
clesiam de horribili isto malorum bara-
tro, ex quo infanda hæc dogmata egur-
gitant, commonefacere.

Ipse etiam lector facile intelliget, quā
hoc sit necesse: aut si nondum sa-
tis intelligit, consideret & perpendat
Sycphanticam archypocritæ Grynæi
fraudem, qui in libro thesauri sui, in quo
tradit prolixè, per se, Christū nō esse pro
omnibus mortuum, idq; propter arcanū

*fol. 14.
15. 34.
Grynæi fraud.
Thes. veræ
& orthod.
fidei fol.*

E 3

decre-

decretum, in plurimis hominum simpliciter perdendis, vicissim dicit: *secundum reuelatam voluntatem Dei, Christum pro omnibus esse mortuum.* Tu sycophanta, tu improbe nebulo, quæ hæc est reuelata voluntas Dei, cum neges verum esse, Christum pro omnibus esse mortuum? Fraus utique est manifesta. Nam hoc dicere vult: palam quidem annunciamus, Christum esse pro omnibus mortuum: verum interim scire debent Christiani, quod hoc non sit verum: nam in occultis Dei consilijs, ubi Dei naturam consideramus, aliud est, & reuelatæ voluntati ex diametro contrarium. Sicut enim Deus contraria proprietate est præditus, ita voluntatem nuntiat, internæ contrariam. Sed satis hac de re, cum omnia copiosius sint suo loco tractanda.

*Q U I N T V M A R G V -
mentum.*

*Blasphemia Salu.
in Christi.*

Atque ut nullam penitus latibuli sui stipulam hominibus istis relinquamus, & constet, quod simpliciter negent illo Dei consilio vniuersalem gratiam per Christum promitti, & quod simpliciter negent, Christum pro omnibus esse mortuum,

tuum, audiamus tonitrua, quæ fulminant isti Arabes in vulnera Iesu Christi.

Author libri Gülken letter, socius Kimedoncij, dicit, MERAM EPICVREAM FABVLAM esse, Christum mortuum esse pro omnibus. Et ibidem: *abominabile iudicium & blasphemum FIGMENTVM esse.*

Idem dicit: *Esse ABOMINATIONEM.*

Idem multa & terribilia congerit *ibid. fol. 44.* conuicia in Christum & Euangelium *ibid. fol. 46. vsque* ipsius, si a nobis recipiatur & credatur, Christum esse mortuum pro omnibus. *ad 51.*

Idem sic concludit, post enumerata *ibid. fol. 51.* iacula quibus Euangelium infestat, se sentire cum Beza, vniuersalem redemptionem esse monstrosam, falsam, blasphemam & impiam doctrinam, abominationem, & diaboli ludibrium, *DESCEBESSES GESSPDE.*

Quomodo Christum agyrta & de- *In Prefas.* ceptori hominum, quem appellat germanicè *Quiracksrämer*, compareret, suo loco indicatum est: & mirum, si Deus pagellam illam fulmine non disijciat: verba sunt multa & prolixa, quibus Christo saluatori nostro petulantius & sæuius illudit, quam vllus vnquam Machometanus vel Iudæus, vel ipse etiā Iulianus olim facere potuisset.

Tossa-

*Thossan.
Schwin.
delgeist.
fol. 23.*

Tossanus adeò conuiciatur passioni Iesu Christi, vt dicat, si verum & credendum sit, pro omnibus esse mortuum, simul etiam credendum & amplectendum esse, eum quoque *pro brutis & Diabolis esse mortuum*. Plura conuicia inuenies in libro thesium mearum, in confutatione libelli ipsius.

*Bezz bla.
sphemiz in
Chustum à
Theol. Hei-
delb. com-
probatz.*

Et quoniam ista Heydelbergenfù Calviniana schola, Bezæ blasphemias, vt prius audiuius, ex professo approbat, recensēbimus aliqua caliphæ huius conuicia.

*Theses The-
olog. aurb.
Bezæ, &
Bayo, fol.
128.*

Sic inquit: *Christum non minus pro omni-
bus impijs, quàm pro fidelibus esse mortuum ca-
ram Deo, & tota Ecclesia testatur, FIG-
MENTVM ILLVD INAVDITVM
ET DILVTVM, BLASPHEMV M, IM-
PIVM, FALSVM, INSVLSVM ESSÈ
&c. à QVO INFELICI FIGMEN-
TO TOTO PECTORE NOS AB-
HORRERE PROFITEMVR.*

*Respon. 2 ad
Coll. Momp.
fol. 2146. &
215. 221.*

Idem alibi huic doctrinæ Christia-
norum hæc impingit, quòd doctrina sit im-
pia, blasphema, commentum absurdissimum,
quod toto pectore detestentur: dogmā itemq, fal-
sum, monstrosū, abominandum. Quæ aliquo-
ties in assignatis repetit.

Quid

Quid censes nunc, velle Kimedon-
cium, cum loca scripturæ, de vniuersali
redemptione, sua sufficientiæ sarissa
transigit?

*SEXTVM ARGV-
mentum.*

Christi meritum nullo eos omnino
pactomaximæ hominū parti concedere,
vel hinc quoque constat, quòd negant à
Christo victum esse Satanam pro toto
genere humano: quippe quòd plerique
conditi sint simpliciter vel ἀπλῶς, vt cū
diabolo ardeant, ad quos vel sanguinis
vel victoriæ Christi, nec guttula qui-
dem pertinuerit.

Sic. n. Kimedoncius inquit: minimè gen-
tium abelitus & triumphatus Satanās, omnibus
simul & semel abelitus est. Item, non vti que nisi
renatis opera diaboli re ipsa destructa sunt. Itē,
credentibus tantū eiectus est foras, abelitus, de-
victus & triumphatus. Item, damnat doctri-
nam Ecclesiæ quæ non excipit quenquam, in quo
diaboli caput non sit contritum. Item, affirmat,
magnam partem regni Satanici per ipsum non
esse contritam. Et alibi, Non omnes liberatos
esse à dominatu diaboli.

*Kimedon.
178. fol.
Negant
caput dia-
boli contri-
tum esse.*

*Kim. fol.
414.*

Hic obseruabis, non eum loqui de
fidelibus vt scriptura loquitur, qui ex-

E 5 cuti-

curiunt gratiam & regnum Christi, sed secundum prædestinationis suæ principia loqui, homines nimirum istos nulum vnquam habuisse redemptorem, sed conditos simpliciter esse, vt mancipia sint maneatq; Diaboli in omnia secula, sicut verba Kimedoncij perspicue idipsum declarant, eoq; tendunt, vt triumphum & captiuitatem, quam Christus captiuam secum in altum duxit, sanis & libilis colubri sui, tanquam falsam & fictitiam conspuant, & Christianis deridendam propinent.

SEPTIMUM ARGVMENTVM.

*Scripturæ
dissipant.*

Quomodo scripturam à sensu suo, id est, veritatem à Spiritu sancto diuellant, & scripturam vbiq; dissipent, atq; inutilem faciant, tum scommate sufficientiæ & efficientiæ, tum alijs sarcasticis sputis, pauca quædam ex Kimedoncio, ordine referemus.

1. Hoc studio habet Kimedoncius, vt vbi scripturam in Thesibus meis vidit, quam in litera ipsa negare non potuit, illam varijs contortis, distortis, diuaticis, & contrarijs sententijs dilaceraret & dissiceret. Exempli gratia, vbi 1. Tim. 2. dicitur, Christum redemptio-

nem

nem esse pro omnibus, trifariam locum illum & sententijs contrarijs & pugnantibus, non aliter, quam testam quandâ, confringit & comminuit.

Alibi precium istud in tres similiter *Kim. fol.* dissecat partes, vt semper retineat, quod 108. alibi dicit, non esse scripturam de nostra redemptione secundum *ἐκ τὸ π* intelligendam, sed secundum sensum (intellige contrarios hos sensus) quem ipse *Kim. fol.* & socij in scripturam, aut in os Spiritus *62. & 109* S. excreant.

Psalmo 69. Exod. 32. de libro vitæ *Kim. 675.* inquit, duplicem explicationem adhiberi posse. Et nota bene, quod explicationes afferat contrarias, quas tamen pariter probat & permittit, vt eligatur vtralibet, aut quælibet alia, modo non insistatur verbo. Spiritu sancti.

Esaia 53. Omnium peccata portauit. *Kim. fol.* Potest, inquit, dupliciter exponi, id est, 180. dupliciter potest negari, Esaiam non verum dixisse, quod Christus omnium hominum peccata tulerit.

Matth. 26. Sanguis qui effunditur pro multis &c. Probat inquit Caluinianam doctrinam, scilicet quod Christus tantum pro paucis sit mortuus: quanquâ inquit,

inquit, aliter alij (modo & sensu contrario) exponant. Quos omnes etiam simul approbat.

Kim. fol.
151.

Iohan. 6. Christus mundi vita. Quaduplicem admittit expositionem, & quaelibet eò tendit, vt audiamus verum non esse, Christum factum esse mundi vitam.

Kim. fol.
151.

Gülden
Letter.
fol. 90.

Ioan. 6. Pater dat vobis panem &c. Trifariam accipitur. Addendum hoc est, quod author aureæ scalæ dicat, triplicem esse expositionem, & tam generaliter, quam particulariter accipi posse. Quod intelliges, secundum hominū istorum Cabalam.

Kim. fol.
469.

Iohan. 17. De Iuda, quem Christus dicit, sibi à patre datum esse, dupliciter exponitur.

Kim. fol.
139.

Iohan. 17. Omnia à patre data. Triplicem habet explicationem.

Kim. fol.
122.

Rom. 5. Per viam (nota etiam quòd locum interpretatione noua vitiet) iustificationem, beneficium Christi redundat ad omnes homines, ad iustificationem vitæ. Solutio est duplex, inquit: sed vtraq; eò spectat, vt Paulum mendacij adstringat.

Rom. 11. De reiectione iustorum &c.

&c. Dupliciter accipi potest, aut de reprobis, aut de electis. Omnia ipsis sunt cerea in scriptura.

Kim. fol.
223.

1. Cor. 15. Omnia viuificabuntur &c. Accipitur dupliciter.

Kim. fol.
128.

Ephes. 1. Reconciliauit omnia &c. Tripliciter accipitur.

Kim. fol.
131.

Gal. 3. & 5. Suam affirmat sententiam contra alios interpretes.

Kim. fol.
216.

Heb. 10. Nulla porro hostia &c. Alij aliter explicant: ipsi placet sic, non esse plures hostias, vt olim sub figuris legalibus. Valdè magistraliter, aut liumais Doctoraliter.

Kim. fol.
202.

2. Petri 1. Obluiscuntur purgationis à veteribus suis peccatis. Dupliciter explicatur.

Kim. fol.
211.

2. Pet. 3. Deus non vult &c. Potest accipi, vel de electis tantum, vel in genere de omnibus, signi voluntate. Author aureæ scalæ, dicit, Bezam hunc locum rectè explicare, & ipse assert explicationem ex diametro oppositam: concedit ibi, vt ipse fatetur, in gratiam aduersariorum, qui contentiones quarunt contra Bezam, posse generaliter vsurpari. Ne tamen à Beza tantum dissideat,

Kim. fol.
477. 478.

Gülden
Letter.
fol. 76.

in discordi
vexatione
scripturæ,
voluntati
men confor-
des haberi.
ibi fol. 178.
ibi fol. 89.

deat, assertit aliam sententiam à priori, et etiam à se ipso dissidere queat. Insuper ne à suo dissiliat Beza, mauult iterum à se ipso dissilire, suiq; vel oblitus, vel turgidus mentiendi flatu, reprobata Bezæ sententiam iterum approbat. Possem plura referre, sed propero ad alia argumenta, ut constet, quibus ludibrijs scripturam conspuant. Pergimus itaque.

Scripturā 2. Quæ scriptura dicit, facta esse, & dicunt non præsertim ubi loquitur de redemptione propriè lo- omnium hominum, & in specie quoq; qui de re- reproborum, hæc exponit Kimedon- demptione. cius noster, non esse reipsa, sed opinione duntaxat hominum facta.

Kim. fol. Vt cum Paulus in epistola ad Rom. & alias, omnes appellat dilectos, & electos Dei, ipse interpretatur pro dilectis & electis non reuera, sed opinione tantum hominum.

Kim. fol. Rom. 8. 1. Cor. 8. Pro quo Christ⁹ mortu⁹ est &c. Ecclesiæ iudicio inter iustificatos & redemptos locū aliquandiu obtinuisse, dicit, reipsa autem non sicut Paul⁹ dicat, pro his mortuum esse Christum.

Scriptu

Scriptura (inquit) more & consuetudine sua appellat sanctos, iustos & à 211. peccatis mundatos, hos omnes qui baptizati sunt. Notandum est, quod Kimedoncius nolit admittere, verè hoc in scriptura dici, sed suo tantum more quodam, & opinione in Ecclesia, quæ secundum scripturam loqui soleat, inueterata, sicut etiam alibi dicit. *Kim. fol.*

2. Pet. 2. Redeunt ad vomitum &c. scilicet (inquit) quatenus Ecclesiæ adnumerantur pro reconciliatis, & pro filiis Dei habentur, & habendi sunt iudicio charitatis. Quæro ex Kimedoncio, cum Petrus dicat, hos redire ad vomitum, quoniam reipsa redeant, si opinione tantum hominum vitia deseruerunt?

Adscriptos appellat libro vitæ, qui sua vel aliorum opinione adscripti erant: & non aliter accipi posse (inquit) quam quatenus Ecclesiæ titulo gloriabantur, donec delerentur, id est, declararentur abdicati, & nullo modo ad Ecclesiæ corpus pertinentes. *Kim. fol.*

Scriptura appellat credentes, conuersos, iustificatos, redemptos, sanctificatos, discipulos & membra Christi, templa & filios Dei, imo electos Dei: qui tamen

tamen re ipsa tales nunquam fuerunt, sed ex charitate & opinione quadam pro talibus iudicati sunt.

Hæc itaq; iuxta Kimedoncium, non est erronea tantum vulgi opinio, cum beneficium Christi omnibus assignatur hominibus, sed ipsius etiam Spiritus S. & sacra scriptura: & quaeritur ab istis, quando tandem censeant scripturam loqui, ut simpliciter ei fides adhiberi queat? quando itemq; existiment Spiritum sanctum non errare in suo verbo? quando etiam putent, eum desinere tantum opiniones hominum & errores hominum, pro cœlesti veritate mundo obtrudere? Quid Apostoli? quando ipsi fides adhibebitur, si vniuerso suo præconio, nihil nisi stulti & delyri vulgi somnia prædicarunt?

3. Scripturam sic explicant, ut Spiritui sancto voluntatem aliam arcanam, *Voluntas arcana & patefacta.* aliam patefactam inter se pugnantem, attribuant: hoc est, volunt credi, à scriptura dici & asseuerari, quod re ipsa nec fit, nec fieri debet, aut potest, aut unquam futurum est. Iuxta quam distinctionem, arcanam voluntatem fixam & immobilem esse tradunt: patefactam au-

tem

tem, id est, huic palam reclamantem intelligunt Euangelium, quod omnibus prædicatur, & hanc negant certa, vera, & propriè, ut sonat, accipiendam esse: hoc est, si auderent omnia dicere, quæ in animo habent, pura puta & mera mendacia, id est, excrementa vani, quem sibi fingunt, Dei, dudum appellarent. Sic de Euangelio sentiunt.

Ex tali principio Kimedoncius suum *Christum* describit Deum sacco à fronte & à tergo *faciunt* suspenso, in cuius posteriore parte occulta sua & *hypocrisis* *apparent* Deus conseruet, sibi soli cognita, in quo fatales contineantur literæ, quid de singulis hominibus statuerit facere, ex absoluta voluntate: In anteriore autem mulsum & delicias proferat, quibus inescet homines, & hamo iudicii ad se raptos, in baratrum cõijciat iræ suæ, in fundo latentis, ad quã eos condiderit. Anteriorè sacci partem, vanitate & mendacijs *Kimedon.* impletâ appellat voluntatem signi: Posteriorè appellat voluntatē beneplaciti. *sol. 478.*

Iuxta hanc distinctionem explicat locum, Actor. 20. vbi Paulus dicit, se Epheljs omne consilium Dei aperuisse: negat enim Paulum in posteriorem sacci partem introspectisse, id est, in ar-

F num

num de saluandis hominibus Euangelium, sed annunciate tantum fidem & conuersionem, id est, illam signi voluntatem, in qua Deus Calvinistarum simulat misericordiam & gratiam etiam ijs, qui absoluto iudicio in Gehennam precipitare vult. Sic explicat locum, Luc. 14. Pharisei & Legisperiti irritum tecerunt consilium Dei aduersus se ipsos: dicit, non accipiendum esse, quasi hi quoque electi & ordinati fuerint ad vitam aeternam, sed reuelatam duntaxat fuisse voluntatem Dei, per ministerium Baptistæ.

Beza Re.
spons. ad.
Coll. Mom.
pel fol. 170.
& 172.

In hunc signi saccum recondit Beza lachrymas ex fonte misericordiae defluentes, Christo nimirum ipso, quem Ecclesiæ describit, quod lachrymas tantum finxerit: Nam vtut simulauerit gratiam & studium iuuandi, nihil fuisse nūdolum, & ponē à tergo gestasse Christum saccum æterni & irreuocabilis iudicii de perdendis istis hominibus, quod ipsi nulla conuersione rescindere poterint.

Kim. fol.
81.

4. Scripturam explicat Kimedoncius terminorum fraudulentissima commutatione; sic enim inquit, vbi scriptu-

ra dicit (omnes à Christo esse redemptos) sic explicandum esse, Non omnes esse à Christo redemptos, sed quotquot redempti sint, à Christo esse redemptos. Kim. fol. 193.

5. Quæ scriptura de fide loquitur eorum, qui postea deficiunt, licet scriptura dicat, eos habuisse Spiritum sanctum, illuminatos fuisse, sanctificatos, ablutos &c. dicit accipiendum æquiuocè, de fide historica & mortua.

6. Et hæc Kimedoncij ars est, vt apertum illud dicendi genus, quo etiam scriptores neoterici vniuersalem redemptionem maximè illustrarunt, dicat phrales esse, quas ipse non intelligat. Si inter Christianos censeretur vellet, vtique intelligeret, & idem loqueretur, quod Ecclesia cum scriptura semper locuta est, neq; has phrales, tanquam veritati minus consonas, suspectas faceret. Kim. fol. 252.

7. Vbi scriptura dicit, omnes per Christum esse redemptos, dicit per figuram synecdochen intelligendum esse. Mens eius est, si sibi videretur, duos tantum homines esse saluandos, de cæteris scripturam vniuersaliter loquentem κατὰ συνεκδοχὴν vbiq; accipiendam esse. Atque appellatione huius figuræ in-

F 2 dicat,

dicat, quomodo omnem promissionum vniuersalitatem tollat.

Kim. fol. 90. 8. Insuper hunc modum ex Beza suo hausit, vt quæ vniuersaliter dicuntur, indefinite accipienda esse, velit. Veluti: Christus est mortuus pro omnibus, id est, pro quouis. Hoc (pro quouis) ipsis non omnes generum species, nec omnia specierum indiuidua significat, sed genus non genus, id est, cabalam Calvinianam.

Scripturæ damnant. 9. Suprema demum hæc est improborum istorum hominum malitia, & apertum testimonium, quid de scriptura vniuersa sentiant, cum palam id quod scriptura dicit, falsitatis accusant. Locos aliquos ex Kimedoncio recitabimus.

Kim. fol. 175. Genes. 3. Ponam inimicitias &c. Ab hac promissione (inquit) aperte reprobi excluduntur. Id est, nunquam erant in lumbis Adami huic promissioni inclusi, quos Deus tantum ad perniciem in ipso Adamo condiderat, & simpliciter Diabolo deuouerat.

Kim. fol. 175. Genes. 3. Semen mulieris &c. non accipienda est (inquit) promissio de toto genere humano, & tota totius generis reparatione.

Gen. 12. & 22. In semine tuo benedicentur

centur &c. non de Christo accipiendum *Kim. fol. cenlet.* Hic tu visissim lege quæ habentur Act. 3. vers. 25. 26. & Gal. 3. v. 8. vbi Spiritus sanctus expresse semen illud de So 1. o Christo explicat.

Gen. 22. Non continentur sub benedictione Abrahamæ promissa, omnium gentium singuli. *Kim. fol. 366.*

Psal. 2. Dabo tibi gentes hæreditatem tuam, & possessionem tuam terminos terræ. Non omnes, inquit, gentes Christo datæ sunt in hæreditatem. Si non omnes gentes datæ, cur inuasit alienos terminos, iubens prædicare omnibus gentibus?

Zach. 3. Auferam iniquitatem terræ illius, die vna. Sensus (inquit) esse potest de Iudæa, quod populo suo Deus placatus, tandem eum liberaturus esset a vexationibus & molestijs hostium. *Kim. fol. 183.*

Matth. 12. Vbi agitur de Diabolo eiecto, dicit Diabolum eiectum à credentibus tantum. Vbi ergo illud quod eiectus Spiritus redit? Et vbi illud quod Kimedoncius alibi asseuerat, locum de hypocritis accipiendum esse, à quibus Satan eiectus sit? Nunquam enim vno aut simplici tantum mendacio, vbi scripturam arrodunt, contenti sunt. *Kim. fol. 177.*

Kimedon.
fol. 211.

Act. 22. Baptizare, & ablue peccata tua &c. Est (inquit) visibilis quædam sanctificatio & purgatio. Non vult, quod verè Deus in Paulo & alijs per Baptismum operetur, quod operari se dicit.

Kim.fol.
209.

Heb. 10. Effugerunt per agnitionem Christi, inquinamenta mundi &c. Non erant sanguine Christi abluti & sanctificati.

Kimedon.
fol. 206.

2. Petri 2. Abnegant dominum, qui eos mercatus est &c. Mercatus est eos, quatenus ad tempus numerantur inter fideles. Sic non vult verum haberi, precium aliquod pro ijs præstitum esse.

Kim.fol.
478.

2. Petri 3. Deus vult, ut omnes pœnitentiā agant &c. Hoc est, vocat & inuitat ad pœnitentiam omnes, scilicet secundum voluntatem signi.

Kim.fol.
160. 419.

1. Iohan. 2. Pro peccatis totius mundi &c. FALSISSIMUM de omnibus hominibus, nemine excepto, aut de generalitate omnium hominum accipiendum esse.

10. Addam adhuc vnum genus Kimedonciani latratus aduersus scripturam, vbi eam non in sensu, sed etiam in litera corrumpit.

Ephes. 1. προορίσας ἡμᾶς εἰς υἱοθεσίαν &c.

&c. Exponit: prædestinans nos, quos adoptaret in filios. Facile apparent dentes quibus locum hunc rodit. Nam Paulus in genere omnes Ephesios προορίσας εἰς υἱοθεσίαν subijcit: Hoc quia Calvinianam Chymæram euertit, ideo sic exponit (exscripsit autem ex Beza suo) quasi Paulus dicat, aliquos tantum absoluta voluntate in adoptionem prædestinatos esse, reliquis omnibus obtritis & præteritis.

Tit. 2. ἐπεφάνη ἡ χάρις τοῦ θεοῦ ἡ σωτηρία πάντων ἀνθρώπων. Exponit: gratia Dei salutifera omnibus illuxit hominibus. Hunc morsum caninum (non enim oscitanter, sed studio sic peruertit) sic corrige: Illuxit gratia Dei salutifera omnibus hominibus. Paulus enim non dicit hoc loco, quibus illuxerit, sed quibus gratia Dei salutifera sit, aut quibus sit in salutem destinata: hanc communem facit omnibus hominibus: quod cum toti Calvinismo iugulū petat, ideo malitiosa constructione peruertit.

Iudæ ver. 4. οἱ πάντα προγεγραμμένοι εἰς τὸ τοῦ κριμα &c. Dicit in glossa & apud Aquinatem hanc interpretationem esse: ab æterno Dei præscientiam

F 4 præ

Kim. fol.
471.

Kim. fol.
167.

Kim. fol.
473.

præuisti in hoc iudicium reprobationi præsentis. Hæccine dic D. Doctor Kimedonci in textu habentur? Si non habentur, cur tu per glossam ingeris? Si scis textui hanc interpretationem non conuenire, cur Doctorem pileolum tuum non in frontem detrahis, ut te parumper falsitatum tuarum pudeat? Si græca non intelligis, cur græca attingis, tu stolide Doctor? Nec verò tu iniquè ieras, quod improbitatem tuam ea accipio fertila, qua meritus es. Sic enim Paulus monet, Gal. 2. κατεγνωσμένοις oportet resistere κατὰ πρόσωπον.

Quid ex istis omnibus colligatur.

Multa ex istis colligere possumus, sed parcè quædam tantum annotabim⁹. Primò constat, illos simpliciter hanc tueri doctrinam, plerosq; homines ad interitum esse conditos, simpliciter ab omni misericordia, omni promissione gratiæ, semine benedicto, fide, aut fidei perseverantia esse exclusos, factos ad opprobrium, ut Deus contrarias haberet in vno eodemq; humano genere, creaturas: Euangelium de regno Christi, ad redimendum totum genus humanum, de

palsio-

passione pro omnibus hominibus, figmentum & fabulam esse: Diabolum a Christo Iesv nunquã victum & prostratum, nullum verum actum esse triumphum: Scripturam nihil certi & solidi habere: omnia interpretanda pro humano ingenio, aut saltem ad modulum horrendi huius Calviniani dogmatis.

Deinde, manifestum est, quod os in cælum attollant, ut maledicant veritati cœlesti, Euangelio, sanguini & vulneribus Iesu Christi, & communem moliantur Apostasiam, quam hætenus in odium Christianæ religionis, multis semper patefecerunt argumentis, ceu animi a Christiana religione alienati, apostematis.

Tertiò, vocabula sufficientiæ & efficientiæ, nihil nisi Machumetanos esse arcus, quibus sagittas suas, iaculandas in vulnera Christi, & verbum Dei omnipotentis imponunt, eo animo, ut scripturam ubique, & Christum in scriptura exhibitum, confodiant & perdant.

Quartò, constat hos homines esse in summo gradu sycophantas, qui contrarijs sententijs digladietur, & mendacijs repleti omnia negent, quorum, sunt conuicti.

F 5

Quintò,

Quintò. Quòd scientes & prudentes Ecclesiam irrideant & decipiant. Vnde audaciores ac perficietioris frontis hæreticos aut apostatas, qui defectione moliantur ab omni Euangelio, nunquam exortos esse putamus.

2. Pet. 2.

Sextò. Kimedoncium de se prophetiam D. Petri aperire, manifestum est: idq; gemino cum argumento: primò, quòd est *ψευδὸς ἰδ' ἀσκαλὸς, τὸν ἀγασσάμεν* τὰ ἀντὶ τὸν δ' ἐπὶ τὴν ἀγασσάμεν. 2. Cum in tanto flagitio apostasie sit deprehensus, negat tamen factum, & negat coram Principe suo, quem scopticè irridet, & implet id quod Petrus dicit, *κωστὶς τὸς κατὰ φρονεῖ*. Quomodo enim scedius suum Magistratum illuderet, quam cum in libri limine suum & sociorum suorum negat factum, & per totum librum id ipsum agit, vt quod negauit, iterum agat, & nihil aliud scribat & agat, quàm quod se facere aut fecisse negauit? Hunc honorem suis deferre Magistratibus inde didicerūt homines isti, cum Iudæorum facti sunt profelytæ, & denuo Christū IESVM crucifigunt, velantes faciem ipsius, percutientesque colaphis, & dicentes: diuina nobis, quis est, qui

qui te percussit? & qui postea dicebant, se dolos suos Magistratui suo facile persuasuros. Qui enim Deo sic illudunt, & in medio populi id facinus audent, illi Magistratus nullam sacrosanctam habebunt auctoritatem. Atque ego sine vlla iniuria verè pronuntio in Kimedonciū, quòd audaciorem & impudentiorem mentiendo nebulonem nunquam audierim.

De magno illo sufficientiæ & efficaciac epulo, quod Deus Calvinistarum conuivis suis apparauit.

Quid Calvinistæ Scripturæ sub vocabulis sufficientiæ & efficaciac infarciunt, hætenus dictum est: & quàm proteruè vt fœdæ Harpyiæ scripturam congnis inflantur ludibris. Est autem alia adhuc fraus hominum istorum aperienda, qua multos homines certaminis huius horumq; incurfionis in nomen Christianum imperitos, circumueniunt. Hoc enim obseruabis, Christiane Lector, in scriptis illorū, quod hanc efficientiæ suæ ampullam sic inflent, vt multis videantur non modò

gene-

generalitatem gratiae diuinæ erga nos omnes concedere, sed etiam quiddam generalius etiam generalitate ipsa, efruiere. Meritum enim Christi, *ἀντίπα* Christi, Redemptionem sanguine ipsius partam, tanta, inquit, sufficientia esse repletam, ut totus mundus redimi queat: & ecce plus ultra: Si Myriades essent mundorum, inquit, omnes possent hoc precio redimi, adeo immenso, precioso & potenti. Imò propius adhuc accedunt, cum strophæ horum verborum superioribus scriptis meis essent detectæ, & addunt iam, non tantum posse hoc *ἀντίπα* pro toto hoc, & si plures essent mundi, pro omnibus sufficere: sed re ipsa sufficere, adeo ut quotquot ex Adamo sint nati, sufficiens omnes & singuli habeant precium Redemptionis. Atque hic in omnibus scriptis valde sunt copiosi & facundi, & multos demerant simpliciores, *δὲλεῶντες τυχὰς & σκεῖτες*, ut Petrus dicit, qui nouum fraudis altum non probe animaduertunt.

Et ut simpliciores a profundiori absterreant consideratione, comparant illud sufficientiæ figmentum splendido & opulento conuiuio, in quo pro omnibus

mnibus hominibus largissima & abundantissima instructa sit mensa, qua omnes quotquot in toto sunt mundo homines ex opibus illis abunde victitare queant. Hoc quid sibi velit, diligenter in Ecclesiæ non mediocrem usum enucleandum est. Atque ut generalius aliquid dicamus, tale epulum omnino fingunt, quale in scriptura in diuitis Epulonis mensa describitur, qui quotidie splendide victitabat, & tanto terculorū lautissimorum apparatu mensam stipabat, ut omnes circumquaque pauperes inde viuere potuissent: Lazarum verò, id est, miserum & pauperes homines viceribus erosos, in miserissimis miserijs computrescere sinebat. Hic, tamen voracissimi Epulonis istius splendidæ commemorentur opes, & prædicentur, adeo sufficere, ut Lazari & omnium pauperum potuissent satiare famem, aliud tamen est, si pauperum respectu sic commendentur, ut in ipsorum usum & subleuationem apparet dicantur: aliud, si exclusis pauperibus tantum in sua celebrentur vi, magnitudine & pretio. Quod si respectus pauperum non subintelligitur, non aliter opes istæ

Sufficientia diuitis epuloris.

exun-

2. Pet. 2.

Author
Grisden
Manot,
fol. 17.

exundantes commendantur, quàm ut præda & spoliū hominis avari & dūitis, qui clausis misericordiæ visceribus, sibi tantum per inuidiam & odium erga alios diuitias illas congerat & retineat, eas ut Gryphes quispiam incubet, spretis & relictis ijs omnibus, quibus subsidium largiri debebat. Nos verò talem sufficientiam in regno Christi propriè non quærim⁹, imò si nulla alia esset, non modò inopiæ nostræ nihil prodesset, sed etiā eandē longè miserrimam & calamitosissimam efficeret.

Sufficientia Nabalis.

Talis etiam est descriptio Nabalis, qui diues opum, possidens ouium 3000, & capras 1000. sibi ipsi diues erat, & sufficienti quidem substantia Dauidem & seruos ipsius subleuare potuisset, sed noluit: quapropter sufficientia illa quantumuis amplificè extollatur, non tamen eò spectat, quòd Dauidi & seruis ipsius inde commodum aliquod accidere potuerit. Nabal enim dicebat, Quis est Dauid? & quis est filius Isai? Hoc est, hominem hunc non noui, opes meæ sunt magnæ & sufficientes, ut eos possem reficere, sed non eò sunt partæ, ut illis inserviant. Sic Calvinistæ omninò faciunt:

tunt: ubi enim sufficientiam, quæ in Deo est, multis extulerunt, hanc postea vocem & hoc iudicium Deo ascribunt, tanquam indefinenter dicenti in occultis consilijs suis maximæ hominum partī, οὐδέποτε ἔγνωμεν ὑμᾶς. οὐδέποτε ἔγνωμεν ὑμᾶς, quod sic interpretantur, nullum vnquam fuit momentum, in quo vos dilexerim, aut beneficia opum mearum, id est gratiæ & redemptionis vobis destinarem: imò intelligitis, quid hoc sit, nec micam de mensa mea, vos vlcerosi, perditī, & in hunc finem summa mea voluptate seu εὐδονίᾳ conditi, vnquam gustabitis: aut si maximè eclegmate aliquo labia vobis accessuris ad focum & amplitudinem gratiæ meæ perungam, non fit, ut à morte viuificemini, aut gratia mea pascamini, sed sulphur inuenietis & picem gehennæ, vobis in hunc finem conditæ, ut ardeat in visceribus vestris ad æternos & inenarrabiles vestros cruciatus. Hoc generaliter proponere volui, ut quasi οὐ τὴν πρῶτον videant Christiani, quæ illa sit epuli Calviniani sufficientia, de qua adeo magnificè fabulantur. Paulò post per species explicabimus, & cuiusmodi conuiuia instruant,

Kim. fol. 381. Gilden Kleinod. fol. 44.

ant, exemplis quibusdam dilucidius proponemus.

*Cœna Dei
magna.*

Scriptura longè aliter loquitur de Cœna Dei magna, in qua non tantum altitia sunt mactata, & omnia parata sufficienter pro omnibus hominibus, sed etiam in omnium hominum vsum, ex ineffabili misericordia Dei instructa sunt omnia, ubi Deus nostri propter vitam filij sui misertus, & toti mundo placatus, cupit ex animo paterno & sincero, ut omnes accumbamus, aquam hauriamus ex fontibus Saluatoris, ut comedamus bonum, & delectemur in crassitudine animæ nostræ: Est enim conuiuium pinguium, conuiuium vindemiæ, quod fecit Dominus exercituum omnibus populis: & per præconium Euangelij, quod per totum prædicatur orbem, iubet omnes & singulos aperire ora, ut impleantur bonis ipsius. Hic nemo excluditur vlla occulta Dei inuidia vel προσωποληψία: & diuitiæ sunt, quas in Filio suo mortuo pro omnibus, largitur diues & misericors in omnes, miserans omnes ex æquo; quotquot ex æquo etiam conclusi erant sub peccato.

*Rom. 10.
& 11.*

Quam

Quam impia verò, quam atrocia & infanda Calvinistæ de sufficienti Polyphemi sui conuiuium loquantur, istis potissimum rationibus considerari & intelligi potest: Si ex doctrina illorum intelligamus, cuiusmodi dapes mensæ inferant cœlesti, quales faciant conuiuas, & qualem Deum, vocantem homines ad suam istam viscerationem.

Dapes Epuli Calviniani.

Christus huius quod fingunt conuiuij deliciae & materia, describitur a Calvinistis ingenti cum nominis ipsius probro. Atq; ut intelligas, lege Beza, ubi locum Luc. 2. vers. 34. sic exponit: Christum positum esse æterno Dei decreto, & destinatum multis in ruinam, seu mortem & perditionem: Et se mox explicat, non ad solum euentum, sed ad æternam Dei destinationem (quam appellant absolutam voluntatem Dei) referendum esse. Nō enim vult, Christum in ruinam cedere multis, quod multi sint increduli, & incredulitate Deum commouerint, ut illos perderet, sed simpliciter, sicut Deum, ut supra audiuius, duplici, & inter se contraria voluntate seu proprietate

Quibus faciunt Christum autorem mortis.
Beza vol. 1. fol. 453.

G rate

tate describunt, atque naturam vitæ & mortis illi attribuunt: ita etiam Christum in se talem esse autumant, qui vitam & mortem largiatur ex se & propter se, & neutrum κατὰ σὺνθεσιν. Quod idem etiam, ut postea dicitur, verbo ipsius attribuunt. Quapropter inquit Beza: Christum offendiculo esse reprobis, PROUT AD HEC IPSVM A DEO SVNT CONDITI. Et mox: QVI AD CONTVMACIAM CONDITI SVNT. Mox ibidem: DEVS AD IRAM EOS CONDIDIT. Mox: Ex occulta & inscrutabili, sed iuxta tamen sua voluntate & proposito CERTOS HOMINES, QVOS IPSE NOUIT, IUSTAE CONDEMNATIONI AD ÆTERNO DESTINAVIT. Quo refert locum Prouerb. 16. Omnia fecit Deus propter seipsum, & impium ad diem malum. In præcedenti pagina reprobis assignat locum, 1. Pet. 2. ἀποδοῦναι τῇ ἐκείνῃ δυνάμει καὶ τῇ δόξῃ. Vbi vocabulum ἐκείνῃ δυνάμει sic exponit, CONDITI SVNT, & dicere vult, eos in hunc finem esse conditos, sicut etiam κατὰ σὺνθεσιν illis ascribit, quo sic sunt, ut implemet exponit istis Synonymis, à Deo coagmentati (scil. in Christo, per quem omnia con-

Beza vol-
lum. 1. fol.
564.

Nota be-
nè, quem
faciant
Christum.

dita sunt) effecti, constituti, & ordinati, ut nihil habeant in se, nisi mortem suo tempore patefaciendam. Atq; hoc est, quod idem dixit, IN CHRISTO DESTINATOS ESSE AD RVINAM. Et idem alibi dicit: Hoc dico, nunquam tempus fuisse, vel esse, vel futurum, quo Deus voluerit, velit, & voliturus sit singulorum misereri: sed ab æterno pro bona sua voluntate, & ea quidem, cui resisti non potest, CONSTITVISSE, ET QVORVM IN CHRISTO MISE- RERETVR, ET IN CHRISTO INDVRA- RET. Hæc loquitur Beza iuxta princi- pia doctrinæ suæ, in qua absoluta vo- luntate Dei, quam appellat rerum ne- cessitatem, omnia fieri sentit. Atque sic Christum Iesum vnigenitum filium Dei, in quo, & per quem omnia condita sunt, ex parte, & minima sui parte (quia certi illi homines redimendi, de quibus Beza fabulatur, perpauci sunt) autorem vitæ ex parte verò altera & longè ma- xima sui parte, tum ratione creationis, tum Redemptionis generis humani, au- torem facit mortis & gehennæ. Atq; sic explicant Saraceni nostri illud, quod scriptura habet, Christum esse σωτῆρα τοῦ σώματος, & talem faciunt mensæ suæ dictum.

Respons. 2.
ad Colloq.
Mompelg.
fol. 194.

G 2 Quod

*Absoluta
voluntas.*

*Spindler.
im sehr
nötigen
bericht.
fol. 256.*

Ibi. fol. 43.

*Respon. 2.
ad Colloq.
Monipel.
fol. 196.*

Quod de absoluta voluntate dixi, in qua statuunt, reprobos in Christo ad mortem esse cōditos, & his simpliciter, Christum non modò non vitam, sed ipsam mortem ea vi attulisse, qua electi vitam attulit: id sic accipiendum est, ut Deum etiam statuunt, summo affici gēdio in perdendis per Christum hominibus. Nam absolutam voluntatem appellant Dei beneplacitū, de quo Spindlerus Kimedonci *ωρεσάτης* sic inquit: *Dei tacitam & occultam voluntatem appellat absolutam voluntatem* (loquitur de selecta suae socijs) *finale & perfectam voluntatem, quam Augustinus appellat omnipotentem, effusam, inuictam voluntatem, & voluntatem beneplaciti.* De qua mox loquitur: *Ideo scriptura Dei voluntati ut plurimum attribuitur* *ωρεσάτης*, quod significat beneplacitum, in quo non tantum aliquid approbatur, sed etiam recte placeat, ex puris & bonis affectibus & motibus cordis.

Si nondum satis percipis, quam statuāt *ωρεσάτης* Dei in perdendis hominibus, & ea animi cupiditate & voluptate, ut Spindlerus *ωρεσάτης* hanc explicat, audi, quomodo Beza hanc *ωρεσάτης*, quam nullā habet causam, prater Dei voluntatem, describat, inquit: *Deum interitu homi-*

nam videre. Et hæc Grynæi nostri verba sunt: *Quoscumq; à communionē salutis reprobavit Deus, non propter futura mala illorum opera, sed SECUNDUM SVVM BENEPLACITVM reprobavit.*

Qualem Christum iuxta Calvinianam hanc blasphemiam ubi imaginari debes, nimirum plurimis per te constitutum in causam mortis & condemnationis, & stragem atq; pestem vitæ: Ita etiam Sacramenta ipsius huic mensæ celestis imposita eadem vi prædita esse docent. Baptismus enim creatis ad probationem, & in Christo simpliciter induradus, nil se hæc huic aliud est, quam ipse stygius Acheron, quo miseri illi homines ad satiandum Dei in perdendis hominibus pruritum conditi, immergi debent. Similiter Cæna Dominica, quæ à Calvinistis miro artificio, ad decipiendum homines inuoluitur, impostoribus illis nihil nisi sulphur Gehennæ esse creditur, quo illi, qui absoluto iudicio sibi iudicium sumunt, & iam in veru Dei torrentur, in Christo ipsis ad ruinam & mortem missio, magno Christi desiderio & cupiditate deflagare debent. Summa itaq; in Caluino fuit impostura, quod

*Thes. versæ
& enod. 1
ad. fol. 23.*

*Sacra-
menta.*

Instit. lib. 4. cap. 14. §. 17. Ibid. §. 7. in sacramentis offerri dicit thesauros celestis gratie. Et alibi dicit, sacramenta VERERE minari testimonia gratiæ Dei, ac veluti quadam benevolentia, QVA ERGA NOS AFFECTIVS EST, sigilla.

*Caluini
fraus, in
doctrina
de Cœna
Domini.*

Quod de benevolentia Dei loquitur, quàm fraudulentè dictum sit, ex prioribus constat. Quæ enim hæc benevolentia? cùm plurimis Christum in ruinam simpliciter ex beneplacito Dei prædicet destinatum? Et conuiuæ isti nullam aliam ob causam ad Cœnam vocentur, quàm vt cadant, & quo plus accedunt, eò in dies grauius cadant, & pereant, nihilq; sumant aliud in Christo, quàm stipulas & flammæ sui perpetui incendij? Hanc ob causam Calvinus huius doctrinæ capitaneus dicere potest, Christum reprobis in Cœna esse paratum præstare corpus & sanguinem suum, & liberaliter offerre: imò CARNEM & SANGUINEM CHRISTI NON MINVS VERE DARI INDIGNIS, quàm Electis Dei fidelibus. Addit autem suo loco: Reprobos accipere non aliter, quàm ventrem malis humoribus repletum, communicatione corporis Christi nocentissimum venenum, & reproborum incredulitate

aut ingratitudine ordinatione Dei nunquam irritam fieri, aut in nihilum cedere.

Instit. lib. 4. cap. 14. §. 15.

Quod de ventre & de veneno dicit, atque asseuerat, nunquam ordinationem Dei in Sacramentis irritam fieri, sic exponendum est: vt ventrem intelligamus strictum & irreuocabile Dei beneplacitum, quod est, odisse homines, in quo beneplacito summa Dei ardet ira: accenditur autem tum demum, cùm is, qui perdendis in ruinam est destinatus, communicatur: tunc enim exiliunt ex illo fomite, in quo ante secula filij perditionis concepti sunt, flammæ illæ horribiles, quæ omnem salutem, salutisque spem in vase absolutæ iræ Dei subito depascunt. Hæc sunt Sacramenta, hic baptismus, hæc Cœna, quæ Calvinistæ in Epulo isto apposita esse tradunt, & in suam collocant sufficientiam.

Qualem Deum imaginantur, qualemq; Christum, diuersimodè & contrario effectu operantem in sacramentis, talem etiam in verbo, quod prædicatur, constituunt. Atque hic iuxta axiomata illorum planè nihil accidentarium putandum est, sed sic statuendum, quod

*Quale
constituunt
verbum.*

ex verbo iuxta immobile decretū Dei, ex quo vis verbi dependet, defluxus in vtrumq; genus hominum efficacia & potestate diuina directē derinetur, siue ad vitam, siue ad mortem. Horrore horribiliora ista sunt, sed primū nunquam animo excidat, quod absolute voluntati, quæ media mouet, & finem operatur eorum, quæ a Deo condita sunt, omnia deferant: Deinde considera verba ipsorum, quæ hic subiungam.

Harmon. fol. 244. Caluinus inquit: Mirum non est, si reprobis mortifera sit salutis doctrina, quia semper in exitium, CUI DEVOTI SVNT, precipites feruntur. Et alibi: Ecce vocem ad eos dirigis, sed ut magis obsurdescant: lucem accendit sed ut reddantur ceciores: doctrinam proferi, sed quæ magis obstupefiant: remedium adhibet, sed ne sanentur. Et paulo ante: Quos ergo in vine contumeliam & mortis exitium CREAVIT, ut iræ suæ organa forent, & seueritatis exempla, eos, VT IN FINEM SVVM PERVENIANT, nunc audiendi verbi sui facultate priuat, nunc eius prædicatione magis excacat & obstupefacit.

De Prædestinatione doct. & vera Sec. fol. 131.

Sic ipse quoque Beza verbum Dei exitio deuotis tantum ad perniciem prædicari, his verbis proponit: Duplex est

vocatio

vocatio à Deo: una interna spiritus per externum hominum ministerium ad trahendos efficaciter auditores: Altera externa, quæ per homines fit duntaxat, VT IVSTO EXITIO DE VOTO I magis ac magis reddantur ἐναπολόγητοι. Omnium autem clarissimè sic dicit: Idcirco promiscuè & indefinitè non quidem omnibus, sed quibus Deo visum est, etiam ad iræ destinatis, NON AD SALUTEM, SED AD IUDICIUM, NON VT EORVM CORDA DIVINITVS EMOLLIVANTVR, sed vt per suam ipsorum cor INDVRENTVR, Euangelij vox promulgatur. Hic habet Kimedoncus, ut resorbear suum in me confictum mendacij crimen.

Satis quidem constat, quod ἐνέργεια mortis verbo prædicato tanquam naturæ suæ erga reprobos potentiae attribuant: ex alijs tamen Kimedoncij socijs plura testimonia adscribere lubet.

Sic inquit Spindlerus: Sicut autem externa prædicatio Euangelij & visibilis Sacramentorum dispensatio non ex seipsis fidem & veram conversionem in electis operantur: sed necesse est, ut interim incrementum vis & operatio Dei accedat, qui isthæ per spiritum suum in cordibus illorum operatur: Ita excacatio & induratio re-

Idem etiam vide fol. 35

Resp. 2. ad Coll. Mem. pel. fol.

149. a) Id est, in hunc finem conditis absolutione.

b) Id est, ab opifice Deo sic effectum

& κατ' ἐκτελέωσιν. Kim. 283.

Spind. im sebr. notis gēbert. fol. 444.

proborum non tantum sit per externa ista media, (nimirum verbum & Sacramenta) quibus offenduntur, sed accedit etiam interior vis & operatio Dei (sicut in electis ad salutem) qui omnium hominum corda manibus suis continet, & inclinat iustis iudicijs suis, quocumque vult.

Fol. 166.

Rennecherus autor auræ Catenæ loquacissimus Calvinistarum, & qui multa sectæ huius mysteria prodidit, sic inquit: Sic vno & eodem Dei verbo tam reprobi (hoc est, in hunc finem conditi, & deuoti, vt in Christo indurentur) AD DAMNATIONEM ENECANTVR, QVAM ELECTI AD SALUTEM RECREANTVR. HOC DEI IUDICIUM EST OMNIBVS MODIS HORRENDVM ET VALDE SVBLIME: quod complures damnatorum 'DEI ministerio tanquam filij lucis vocantur, &c. Appellat horrendum iudicium, vt certè est, si vt filij lucis vocantur, & verbū in auribus hominum de Dei loquitur gratia, interim verò occulti decreti lateat falx, qua Deus homini omnem vsum verbi demetere, & sub vitæ atq; salutis promissionibus toxicum mortis & æternorum cruciatuum

tum infundere & efficax vi sua reddere vult. Horrendum est inquam, istud: sed longè horribilius, quod feci isti homines tantis sacrosanctâ Dei maiestatem, audientibus & spectantibus Christianis, conuitijs incessunt. Fulmina, fulmina fauces eorum meritæ erant, nisi Deus esset longanimis.

Ministri Regj circa istud Epulum Calvinianum.

Quale verbum, talis etiam apud illos statuitur vocatio. Hic enim Herodis Regis Calviniani sunt spiculatores, qui verbo mortis sub specie vitæ quotidie infinitam (iuxta doctrinæ suæ principia) multitudinem obtruncant, omnes nimirum illos, quos Deus non occulte, sed per Clericum hoc ministerium iugulare & perdere vult. Sic enim Calvinus inquit: Notandum præterea est, Dominum a- In Iohan. liquando PER SE IPSVM EXCAECARE 12. v. 40. RE HOMINVM MENTES, CVM IVDICIO ET SENSVE AS PRIVAT: aliquando per Satanā & Pseudoprophetas cum eorum fallacijs (id est, occultis Dei fidei) demeritat: aliquando etiam per suos ministros, CVM ILLIS NOXIA ET LETALIS EST

EST SALVTIS DOCTRINA. Et ibidem inquit: A Deo verbum IN POENAM DESTINARI, vt in altiores mergantur tenebras.

Huius ipsorum doctrinae ratio haec est, quod vocationem in duos fines à Domino institutam esse tradunt, vt nimirum electis verbum sit salutis per se: reliqui verò per se specie quidem ad gratiam, re ipsa verò in Dei strictum uocentur gladium: sicut palam dicit blasphemus Beza, reprobis verbum offerri per

*Volumine
1. fol. 345.*

*Harmon.
fol. 191.*

Theaur.

vera &c.

fol. 89.

De Prad.

doct. &c.

fol. 49.

Juxta quod propositum Grynæus confitetur, Promissionis verbum, sicut sonat, non quadrare occulto Dei decreto. Et Beza dicit, multa Deum monere, & vt adhortationibus suis, quae tamen occulto Decreto eius non conueniant, & denanciare, quae

facere

facere non decreuerit. Et Zanchius adhuc expressius: voluntate reuelata vult omnes saluos fieri: at voluntate arcana, quae & Eneplacui appellatur, non omnes saluos vult fieri Deus, sed SOLOS ELECTOS. Zanchij sententia aperta est, de ijs, quibus solis verbum annuncietur ad salutem: & constat ex superioribus, horum doctrinam, Verbum reprobis simpliciter ex decreto Dei, & occulta operatione atque beneplacito homines perdēdi, ad mortem tantum praedicari.

Vnde sit, vt tradant non de ministris tantum & toto ministerio Ecclesiastico, sed ipso etiam Christo, quod multos vocet ad gratiam, quibus decretum Dei non modò gratiam ademit, sed in super etiam mortem ineuitabiliter destinauit. Sic Beza inquit: Quid obstat igitur (loquitur de loco Matth. 23. Ierusalem, Ierusalē) &c. quo minus benignissimus ille Seruator noster sic quoque non modo sine vitio, sed etiam immensa cum φιλανθρωπία testimonio seruatos quos, voluerit: & si fieri potuisset, seruare studuerit, vt Circumcisionis minister, quos tamen iusto iudicio INEVITABILI destinator, vt Deus, illius decreti cum Patre & Sancto spiritu AVCTOR SCIEBAT ET PROBABAT.

*Christus
etiam mi-*

nister mor-

tis in pra-

dicatone

verbi, iux-

ta Calui-

nistas.

Respon. sec.

ad Coll.

fol. 172.

B A B A T. Nemini iam hoc admirandum est, quòd ministris Ecclesiæ diuerfos in prædicatione fines adscribant, eosque partim in Pastores, partim in Lupos conuertant, vt qui rictu suo, ex quo Euangelium suum efflant, multos deuorent, omnes scil. illos, qui decreto Dei iam accensi tabescunt, nec simpliciter deuorant tantum, sed prædicatione Euangelij, qua ἀναπολόγητοι miseri homines faciendi sunt, torqueant & excarnificent: Cùm Christo saluatori ipsi horrendam istam attribuant lanienam: lanienam inquam, cùm tradunt eum contra decretum à seipso factum, contra Trinitatis, contra inquam Dei excelsi decretum, in quo iræ tantum torrentes æstuabant, gratiam tamen annunciasse miseris & miserè perdendis hominibus, atque ipsa adeò gratiæ annuntiatione miseros & miserè perdendos enecarit seu suffocarit homines.

*Tremor
Caluini-
stærum.* Ministris Calvinianis, in quibus mica aliqua conscientiae supereft, verus hic pavor & tremor ob munus, quod obeunt, incutitur. Collige enim quid hoc sit, quod Beza de dissensione dicit inter Deum & ministros, si isti gratiam re-

probis

probis annuncient. Dominus (inquit) doctrinam salutis patefacit suis ministris: per quos Ecclesiam suam erudiat: S E D EIS TAMEN NON PATEFECIT, QUID DE VNOQVOQUE DECREVERIT. Mittit igitur, vt vniversæ alicui genti prædicent Euangelium salutis: sibi verò IN ARCANIS suis reservat, in quibus efficacem esse velit prædicationem Euangelij, & quo momento, & R V R S V S, Q V O S C O N T S I T V E R I T, E A I P S A P R A E D I C A T I O N E EXCAECARE ET INDVRARE. Si verò hinc nullum concipiunt horrorem & tremorè, isti gladiatores Calvinistæ, qui Andabatarum more obuios cædunt & trucidant, indicium est, quòd pleni sint Deo suo, qui ex singulari beneplacito furit in genus humanum: & homines esse, qui carnificum ingenia omni crudelitate longè superent.

In eundem modum dicit Beza: De De Præ-
um arcanam suam voluntatem non semper verbi dest. doct.
sui ministris patefecisse, neq. ab hominibus siue &c. fol.
per quos loquitur, siue quos alloquitur, intelligi 36.
ipsius consilium: & quandoq. bonitatis suæ gu- Respon. se-
sum aliquem præbere his, quos incommutabili cunda ad
decreto suo perditos velit. Hinc oritur, inquit Cell. Mem.
alibi, illa inter Deum & ministros ipsius S A N- fol. 170.
CTA

CTA (scilicet) DISSENSIO, cum eos est-
ant, quos nesciunt ad Dei gregem non pertinent,
servatos cupiunt.

Ministerij
laus Cal-
viniana.

Egregia hæc Ministerij laus est: in
qua ista traduntur, 1. Ministros cæco of-
ficio, & fallaci zelo oberrare inter ho-
mines, atq; ut plurimum, hortando, ad-
monendo, corripiendoq; Dei mandere
iudicia occulta, & Deo velle obtrudere,
quos Deus simpliciter respuat. 2. In
concionibus & adhortationibus palam
eos Dei consilijs obgannire. 3. Quo ma-
iori zelo ad salutem amplectendam ex-
citant, quos Deus omnis gratiæ vacuum
ex mero beneplacito esse vult, eo gra-
uiori supplicio afficere miseros homi-
nes. 4. Ministerium in perniciem mul-
torum esse institutum, atque eo magis,
quod Christ⁹ ipse talis voluerit esse Mi-
nister, qui vocatione sua eos etiam ser-
uare studuerit (id est, ut hominibus
videbatur) quos ipsemet iā reprobavit,
& exequutione reprobationis indura-
uit, ne verbum audirent, aut ad salutem
admitterent. 5. Horribilem omnino
Ministerij faciunt aspectum, ut certe
Ministri Calviniani non alio quam car-
nificum loco haberi possint. Quod con-
stat

stat abundè ex præcedentibus. Nam
Christum autorem vitæ & mortis faci-
unt, cuius imperio absoluto nihil con-
tingenter aut accidentariè fiat. Sicut
Calvinus dicit: *Quod Philosophi vocant* *ἐξ ὁμοιότητος*, *accidens vel contingens*, OMNI-
NO RESPECTU DEI EST NECE-
SARIUM. Ibidem mox: *Videmus ergo ni-*
hil contingere, quia quicquid geritur, manat ab
æterno & immutabili Dei consilio. Mox: *Imò*
quod geritur hominum consilio & volunta-
te, illud est necessarium. Vbi ergo con-
stat simplici & inflexibili DEI iudi-
cio, mera voluntate persequentis ver-
bo mortis, reprobos, ministros constitu-
tos esse ad iugulandum hos verbo, quos
Deus iugulare destinavit: Constat simul
etiam hos Calvinianos ministros, in ple-
raque hominum multitudine, spicula-
tores, carnifices (& quia inquirunt,
quosdam ut canes & sues esse conditos)
horum canicidas & mactatores esse. At-
que hoc longè aliud est, si verbum per
se homines enecare debeat, ut isti volunt,
& Ministros habeat, qui id manu vel
ministerio suo præstant, quod verbum
vult ut simpliciter fiat: quàm si homi-
nes verbo immorigeri, sua propria, &
H nulla

Contin-
gentiam
tollunt.
Lament.
Hieremia
3. vers. 38.

nulla verbi culpa vi & efficacia, sese perdunt, & verbum vitæ sibi conuertunt in verbum mortis.

*Kim. fol.
286.*

Et ne quid atrocius illis attribuamus, quam ipsa æquitas & veritas iubent, quæro ex Kimedoncio, qui grauissime hoc in thesibus meis tulit: in carnifices non sint immortæ & fixæ sententiæ, latæ in condemnatos, executores? Respiciant, iam doctrinam suam in qua asseuerant ex implacabili odio Dei, & natia quadam ira plæroq; homines fieri filios mortis, atq; ad exequendam mortem ideo stringi aduersus eos gladium verbi, per ministros verbi, & vñctum hunc esse gladium inuitabilis necessitatis executione, vt inuitabiliter penertet: quos itaq; alios sese reputaret? Cur Kimedoncius hoc ægrè fert? cur non potius in suo se iactat spiculatorio munere? cum omnia, quæ Deus ad perditionem eiusq; exequutionem decreuit, suæ, vt aiunt, instituendæ & amplificandæ excellæ gloriæ, sic ordinant? Possunt itaq; si suæ se nō pudeat doctrinæ, sibi etiam gloriam inde venari, quod gloriosi, & sanguinei Dei sui sint carnifices. Certè iudiciorum Dei in absolute perden-

perdendis hominibus executores sunt: Verbumq; habet tanquam gladiū mortis in ore, quo eos iugulent & perdant. Et quantam quotidie stragem hominum faciant, ex superioribus satis est manifestum.

Non pudeat vos ordinis vestri, vos Calviniani Ministri, cum doctrinæ vos non pudeat, ex qua istam vobis functionem vltro acceritis. Et certè Calvinus, qui gladium hunc vobis reliquit, videtur cum ambitione aliqua eum gestasse. Nam sibi is constanter persuadebat, se & socios suos in hunc finem vocatos & constitutos, vt in occulto Prætorio à Deo damnatos, palam prædicatione verbi ad supplicium raperent & perderent. Sic docet alibi: *quos Deus arcano iudicio suo perdere statuerit, hos continua benignæ mon. fol. inuitationis serie* (hoc est, per prædicationem Euangelij) *palam detegere.* Atq; addit 34. postea, *quod certo & deliberato consilio destinavit verbi sui luce homines excæcare, & eam benignam inuitationem instituisse, vt non contentus simplici perdendorum ruina, sed malos morti æternæ deuotes, bis & ter perdere velit.* Tūne Kimedonci, Scholæ istius athleta, solus non tortor &

Volunt. 1.
fol. 414.

Renn. au-
rea sal.
cat. fol. 34

carnifex esse volebas? Sic Beza tuus inquit: *Ad ceteros autem quod attinet, ET SI NON DESTINATUR VERBUM IN EORUM CORRECTIONEM: tamen frustra illis non predicatur: quo & in praesens vigentur testimonio conscientie* (id est, torquentur fune illo, de quo Rennecherus alibi) *& in diem iudicii magis redduntur inexcusabiles*, id est, morte afficiuntur aeterna: Non frustra itaque praedicatur. Nam etsi ad salutem in perdendis, nihil profit, non tamen deperit in vanum: ibi enim ubi nullam operatur salutem, mortem & condemnationem vi sua exequitur.

De conuiuiis Cyclopici Calvinistarum conuiuij.

Appellant Calvinistae Electos occultum & certum numerum paucorum hominum, nemini cognitum, quibus aiunt gratiam à Deo esse destinatum, & in hunc finem, ut ea, vi necessitatis absolutae fruuntur: Reliquos homines omnes, quotquot sunt, non alium in finem esse conditos tradunt, quam ut infinita sua miseria gloriam Dei amplificent: neq; vnquam condendos fuisse,

nisi

nisi Deus hoc de eis constituisset confilium. Debent enim illorum opinione, imaginem referre Dei, qua maxima sui parte, odio, ira, maleuolentia, inuidia, crudelitate & alijs vitijs exardet & exsundet. His epulū institutum esse volunt, in quo mortis & perditionis pabulo, se ipsos ex manu & mensa huius Dei, pascere & conficere debeant. Vbi ante omnia hoc notandum est, cum prope omnes homines in censu hoc habeant, paucis duntaxat (sicut ex verbis ipsorum supra audiuius) exceptis, iuxta Calvinianam Theologiam proprie de Deo dicendum fuisse, humanum genus inuentum & excogitatum esse à Deo tantum, ut ipse tanquam origo odij & mortis in eis indefinenter seipsum declararet, & mortis, ut ita dicam continua *ἐν τῇ ληξείᾳ*, aut, si malis, *ἐν ἐργείᾳ* (nam hanc Deo adscribunt in perdendis hominibus) vitam & motum suum in eis exerceret. Atque inde constat, quomodo ista Theologia inuenta sit, ut omnem perimat pietatem, & animos à Deo prorsus alienatos metu atque horrore suffocet.

Videamus nunc, quid de vniuerso

H 3

paucis

Maxima
hominum
pars.

Reprobi af-
fixi veribus
supplicij sta-
tuti a natu-
rate.
In Malach.
cap. i. vers. 3.

Spindler
im sehr
nötigen
berührt.
fol. 447.
& 448.

paucis hominibus exceptis (quos in hunc finem duntaxat excipiunt, vt fraude sua licentiùs grassari queant) hoc genere hominum statuunt. Hoc solenniter tradunt, Deum tanquam opificem, ante omnem creationem & lapsum hominis, constituisse de exitu singulorum, & sic determinasse, vt quibus perditio decreta est, & medijs, & actu Dei in ipsis medijs, eò propellerentur. Sic Calvinus inquit: *Reprobos esse conditos, vt vindicta Dei SEMPER eorum imminereat capitibus, & in ipsorum ossibus & medullis sit infixæ.* Hoc est, (vt supra dixi) quòd æterni & occulti iudicii verubus trepidantia hæc viscera affixa esse putant. Spindlerus hanc reproborum suorum naturam æstuantem absoluto Dei odio, in quo concepti, nati, & in hunc mundum educti sunt, comparat naturis animalium, quæ sic sunt comparatæ, sic agunt, & vita hac vtuntur, ac demùm abeunt, sicut conditor illis indidit. Adeò vt sententia ipsius sit, homines istos ex decreto Dei fordibus peccatorum, & mortis stimulo non aliter viuere, quam Salamandra igni suo, bufo stercore suo, Leo rapina sua, viuatur, & eo modo, quo natura quod-

uis

uis animalium genus ad opera naturæ conuenientia impellit. Beza his verbis hæc exprimit: *Contra verò reprobi in peccato, morte & ira Dei super ipsos manente, concepti, (quòd refert alibi καταγτισμός, quòd vasa sint sic compacta & efficta à Deo, & vt supra etiam audiuius, in Christo ita condita) nati & educati, cum ex hoc mundo egreduntur in alterum exitij gurgitem ruunt.* Propter miseram hanc conditionem, qua definito Dei consilio homines isti hanc pereundi incommutabilem naturam à Deo nati sunt, iuxta Calvinianam doctrinam, meritò dicit Calvinus:

Reprobos semper in exitium, cui deuoti sunt, precipites ferri: necesse habere, vt pereant, quocumque id fiat modo: Et quicquid agant, præsertim si accendantur verbo, quod ipsis mortiferum semper est, EVOMERE OCCULTVM VENENVM, VT SIBI MORTEM ACCELERENT, CUI IAM ERANT ADDICTI. Atque huius ait nullam aliam esse causam, nisi decretum Dei in altissimo gradu, capite nimirum, aut primo omnium causarum mobili, vt Beza inquit, collocatum, & necessitate inuitabili circumuallatum: & vt Calvinus iterum dicit: *Impossibile esse hanc pe-*

In Harmo.
fol. 244.

245.

In Iohann.
12. v. 39.

H 4

HARM

nam effugere, cum SEMEL A DEO STA-
TUTUM SIT, VT HANC SVBEANT.

Zanch. de
Nat. Dei
fol. 693. Zanchius dicit: Voluntas Dei est causa pri-
ma & I N E V I T A B I L I S perditionis eorū,
qui pereunt.

Absoluta
voluntas.

Hæc omnia reprobis opinione eo-
rum accidere, non propter ipsorum me-
ritum seu culpam, sed propter Dei me-
ram voluntatem, qua homines istos v-
niuersos tales esse vult, & in hunc finem
creat: hoc Christianæ velim Ecclesia
diligentissimè inculcari, vt eò clariùs
intelligatur, quomodo ludificetur Chri-
stianos Caluiniani isti impostores, si de
sufficientia loquuntur. Simpliciter enim
statuunt, toti illi generi humano, quan-
tum illud est, quod ad perniciem condi-
tum esse dicunt, nullum verum radium,
nullam veram guttam gratiæ diuinæ at-
tribuendam esse. Atq; vt plura habeatis

Volum. 1.
fol. 170. Beza inquit: Propositum Repra-
bationis omnes alias causas ategredi, & homi-
Ibid. fol. nes esse conditos duobus modis PENITVS
173. D I V E R S I S, scilicet ad vitā & ad mor-
Ibid. fol. tem. Et alibi: Mysterium, inquit, reprobatio-
176. nis hominum antecedit omnes causas damnatio-
nis illorum, cuius arcani nulla alia causa homi-
nibus sit nota, præter quàm quòd D E V S ita
esse,

esse, & homines tales in mundum produci vo-
luit.

Caluini sunt verba: Neque enim disputat In Hierem.
de pœnitentia, sed altius conscendit: nempe an- cap. 18.
tequam creatus esset mundus, fuisse in arbitrio vers. 7.
Dei, statuere de singulis, quid fieri vellet: Nunc
etiā nos F O R M A R I pro eius arbitrio, VT
A L I O S E L I G A T, A L I O S R E P R O-
B E T. Paulus ergo illic (Rom. 9) neque fidem, ne-
que pœnitentiam attingit, sed concionatur de ar-
cana Dei voluntate, qua alios ad salutem, A-
L I O S A D I N T E R I T V M P R A E D E-
S T I N A T. Et mox: Deus ante creationem
mundi statuit, quid fieri vellet de singulis homini-
bus: Sed hoc est arcanum consilium, & nobis in-
comprehensibile.

Zanchij, quem Kimedoncius præ- De Nat.
ceptorem suum agnoscit & veneratur, Dei. fol.
verba sunt: Contra voluit & vult, multos esse 690.
vasa iræ suæ, A C P R O I N D E E T I A M
I O S A D I N T E R I T V M C R E A T. Et alibi: De Nat.
Falluntur tamen in eo, quòd primariam causam, Dei. fol.
cur quosdā Deus æternæ morti destinavit, afferunt 693.
esse præuisa ipsorum opera, & negant esse S O-
L A M V O L V N T A T E M. Et ibidem: Ibid. fol.
Causam hic nullam aliam (pereundi) dici- 694.
mus, quàm M E R V M D E I B E N E P L A-
C I T V M. Desinam plura allegare: Hæc

H 5 per

per omnes pagellas tractant, quoties de Prædestinatione tonitrua sua effundunt.

Ex his constat, quanta sit versutia in improbis istis hominibus, quando loquuntur de sufficientia omnes saturandi in mensa gratiæ Cœlestis: cum primò isti homines, quos reprobos appellant, conditi non sint, ut aliquid gratiæ ad salutem delibare possint & debeant. Deinde, ut ex præcedentibus intelleximus, quòd si dapes etiam attingant, animo famelico & sitibundo, ex decreto tamen Dei, quod flammæ iræ & mortis indefinenter in eos euomit, ipsis pestilentissimum esse venenum, & quoties Deo appropinquare conantur, aut faciem suam attollere, ut gratiam implorent, iaculis mortis & gehennæ impeti, & Deum atq; verbum ita ipsis esse, sicuti aliqui scribunt de bitumine, quod Naphtham appellant, huicq; attribuant, ut viso tantum igni, vndeunque ardeat, sicut Medæ sacrificaturæ corona illita bitumine illo, viso tantum ad aram igni, illicò arsisse perhibetur. Sunt enim iuxta Calviniana dogmata, reprobi hoc Naphthæ genus, in quibus bitu-

Plinius
nat. histor.
lib. 2.
cap. 105.

men iræ diuinæ in ossibus & medullis ipsorum (ut ex Caluino audiuius) clam occultatum est: quod tum exardescit, si Deus, qui reprobis simpliciter in ignem consumentem est constitutus, aliquo hos vel verbi vel gratiæ fulgore aspiciat. Sed hæc omnia ex præcedentibus clara sunt.

*De Deo Calvinistarum, qui epulum
sufficientiæ Calvinianæ apparasse
dicitur.*

Calvinianus Gog & Magog, pro Deo æterno, vero, misericordi, & nostri omnium per filium suum vnigenitum miserto, adducit nobis Deum, quem monstrosam quendam Centaurum, Cyclopem, Polyphemum & vastatorem, hostemq; generis humani appellare possumus. Huius causas euidentes hactenus multas attigimus, sed luculentius adhuc demonstrabimus. Reminiscimini verò eorum, quæ suo loco dicta sunt de duplici Dei voluntate, quam Calvinistæ (nisi κλυδωνίζω & περιφύγω animos simplicium velint) duplicem naturam appellare debebant: sicut etiam ex illo, qui

ex

ex tali Deo emanat, fonte, Christum ipsum & verbum ipsius, duplici & contraria inter se natura describunt. Vbi ergo Deum vna sui parte, sed valde exigua, sicut constat exiguo electorum numero, mitem & misericordem describunt: missum illud faciemus. Vbi verò illum ingenio effuse ira & odio ardente in genus humanum, quod ideo condidit, ut sua in illis ardere posset voluntas, (ut isti docent) describunt, eumq; Christiano populo spectandum præbent ea in parte potissimum: quid illud sit, & quid sibi isti Doctores illa Dei descriptione velint, nunc considerabimus.

Primò hoc perspicuè tradunt, in Deo natium, proprium, sua sponte exorians & ebulliens esse odium erga genus humanum, quo is simpliciter statuat reprobare, cuius nulla alia omnino exhiberi possit ratio, nisi quòd Deus hoc essentia suæ sit proprio, & suæ naturæ convenientissimo affectu. Sic enim Spindlerus loquitur: Hinc discere debemus, quia reprobatio æternum est propositum, & immota atq; firma voluntas Dei, quæ omnium rerum est causa principalis, & CONSUBSTANTIALIS CUM DIVINA ESSEN-

Spind. im
sehr nöthig
gen bei
richt.
fol. 143.

TIA, NULLAM ALIAM CAUSSAM EI ASSIGNARI POSSET: sed SGLA manet causa efficiens reprobationis. Hoc itaque natium odium, reprobandi eos, qui adhuc sunt infantes, ex ipsa voluntate Dei & substantia Dei in homines suppurare dicit: & Deum aliter facere non posse arbitrantur, quia naturam & substantiam aliam non habeat. Sic enim Beza inquit: Ostendimus, odio suo, atq; proinde exitio DESTINASSE, NEQUE IDEM DEI NATURA ALIENUM, quam minimè oportet, ex communi hominum sensu metiri: deinde & illud ostendimus, Deum non adduci alicuius odio, ut eum exitio destineret: SED EVM ODISSE, (scilicet naturæ suæ proprietate, ut prius dixit) QUEM EXITIO DESTINAVIT.

Rennecherum audiamus, qui omnem obscuritatem tollit, & sic inquit: Reprobationis NULLA alia causa ex scripturis pferri & assignari potest, quam IUSTA ET IMMOTA DEI VOLUNTAS, quod ipse æterno illo & arcano consilio ALIQUOS homines æterno exitio & supplicio EX SESE ET PROPTER SESE adiudicaverit, idq; atqueam ipsi erant, & aliquid mali fecerant. Mutatum enim reprobationis causam NEQUA-

QVAM

Volum. I.
fol. 346.

Aurea sal.
cat. fol.
37.

QVAM IN HOMINE QVÆRENDA
EST: sed eius *suprema & PRIMA CAU-*
sa est ipsamet libera & iusta DEI VOLUN-
TAS.

In Malach.
cap. 1.

Nihil autem crudelius dici potest de
Dei in genus humanum odio, quam
quod Calvinus dicit, ALIOS MERITO
PERIRE, ETIAMSI IN ADAM
NON ESSENT PERDITI. Perspicua
sunt ista testimonia, cum dicunt, Deus
ex sese & propter sese, mera voluntate,
nulla hominum culpa, aliquos reproba-
re, & reprobasse atq; odisse, etiamsi A-
dam integer permanisset, aut, quod idē
est, tamen si in Adamo non essent perdi-
ti: quod Deum faciant originem omni-
um malorum, quibus genus humanum
infestatur.

Odium
quantum
Deo assi-
gnent.

Hoc odium statuunt in ipso propo-
sito Dei, quod creationem & lapsum
hominis vt causam primam antegres-
sam esse dicunt. Nolunt enim vnuquam
dilectionem extitisse erga reprobos, aut
postea dilectionem in odium mutatam
esse, sed eodem principio, eadem scatu-
rigine, eodem fonte, ex eodem Deo,
ex eodem torrente absolute voluntatis,
cui nihil præponendum sit ordine cau-
sarum.

sarum, dilectionem & odium, in duo
hominum genera, & propter dilectio-
nem atq; odium condita, emanasse. Vo-
lunt quidem isti *2do deo*, Calvinistæ & Lu-
cianistæ aliquando infandam istam infami-
am iterum inficiando regere, & dis-
tinctionem facere inter odium & desti-
nationem ad odium: Strophæ tamen il-
lorum adeo sunt manifestæ, vt nemine
decipere queant. Considerentur enim
verba Bezae allegata, & fundamenta ac-
commodentur doctrinæ ipsorum, vbi
Decreto primæ omnium rerum causæ
dilectio & odium annectuntur, ex quo
decreto Deus sese in duo hominum ge-
nera, contraria operatione & effectis,
iuxta dogma illorum, effundit. Deinde
consideretur, quod Deo in genus huma-
num odium attribuant, cuius nulla in
homine fuerit culpa, qua Deus commo-
tus eum odisse cœperit: imo quia illos
odit, vt isti tradunt, ideo effecit, vt ope-
ra patrarent odio digna: & odit nullam
aliam ob causam, nisi quia voluntas ipsi-
us ex tali ipsius naturâ exundans in ho-
minum genus est odij plena. Hic itaque
nihil refert, quod Beza blasphemum os
abstergere vult, cum inquit: aliud esse o-
disse.

Beza vo-
lum. 1.
fol. 341.

Stropha de
odio & de-
stinatione
ad odium.

disse, aliud ad odium destinare: Et si discrimen aliquod esset, vtrumque tamen in solidum Deo ascribunt, qui odit, & odit sine hominum culpa: atq; ex odio illo ad impietatem impellit, & dest. nat. inextinguibili & aeterno odio. Beza seipsum satis aperit, cum inquit: *mera sua voluntate, quos libuit, ab aeterno, NULLA VLLIUS IPSORUM INDIGNITATIS habita ratione, odio & exitio destinasse, & huc praedestinationi causas subordinasse medias.* Istae causae mediae sunt canales, vt ita dicam per quos ex abyssu odij Dei perpetuus & rapidus in reprobos defluxus irarum demanat. Inde alibi iterum dicit: *Praedestinatione indignitatis Deum non impulsisse ad odij decretum.* Quid hoc aliud est, quam ex natura Dei ebullisse tabem perditionis, qua reprobos infici & consumi necesse erat? Creati sunt, inquit, in hunc finem, vt in odio prosequeretur. Et sicut ex Beza audiimus: ita Zanchius quoq; dicit, mala opera minime causam esse, propter quam Deus reprobos oderit, sed in mera voluntate & beneplacito Dei hoc odium consistere. Horum vestigijs insistit Kimedoncius, cum inquit: *damnandorum infidelitatem, aut peccata prauiusa non esse causam eorum reprobationis.* Hac

De praed.
doct. fol.
147.

Ibid. fol. 62

& fol. 71.

Volum. 1.

fol. 346.

Zanch. de

nat. Dei.

fol. 686.

Kim. fol.

507. 548.

549.

verè sunt Calviniana, & Kimedoncij aperiunt callidum & versutum ingenium, qui alias in doctrina Praedestinationis, multa sectae suae vel resorbet, vel astute obtegit: atque hoc eo fine, vt eo minus conspicuum fiat, quamobrem passionem filij Dei tanto impetu, tantaq; vesana audacia conuellere ausi fuerint. Nam omnes in hoc sunt, vt patrem Iesu Christi & ipsum Iesum Christum saluatorem nostrum tyrannidis & saevitiae causam, in odium, & in summum adducant contemptum: Nec non Kimedoncius Zanchium in hac doctrina suum Magistrum & doctorem agnoscit.

Et ne *σφοδρόν* isti elabantur, ficta ali-
qua vocabuli Odij, quod Deo affingunt, *bulum* in
equivocatione, illos sic constringimus, propria si-
quod Beza concedit, vocabulum odij a-
gnificatio-
libi quidem non usurpari *ἀπλῶς*, sed *κα-
νε-
τά τῃ*, id est, respectu aliorum, qui minus Deprae-
desti-
diliguntur, vel causam praebent *πρὸς κα-
doct. fol.
ταυτῶν*: hic verò inquit, retinendam
69.
eile propriam & nativam vocabuli signifi-
cationem. Audin' quid hoc sit? Hæc pro-
pria & nativa est significatio vocabuli,
iuxta Bezam, si tibi imaginari posses æ-
lum & furorem Diaboli, qui in genus
I huma-

humanum nihil mali vnquā de ipso meritum, horribili cum cupiditate efferuet. Quærat iam aliquis ex Beza aut complibus illius: quem Deum faciant &c.

*Theſaur.
ver. & sy-
rach. fol.
44.*

Grynæus, vt natium hoc odium, natia etiam explicatione illustraret: *Multa* (inquit) *a Deo sunt, vt odiſſe, hoc eſt, cū deſtinaiſſe eos, QVI NIHIL MALI EGERUNT, CVM PÖTVERIT EOS AMARE: vti etiam eſt, permittere homines libi in peccata, cū poſſit impedire: vti quoq; eſt homines lapſos non corrigere, cū poſſit emendare: & vti res eſt, homines in peccatis indurare, ſi poſſit mollire: deniq; vti res eſt, damnare: Quos POTEST SINE VLLA REPREHENſIONE, IMO MVLTa CVM LAUDE SERVARE, &c.* Hinc intelligi, quid ſit vocabulum odij, cū in Deo iubent, *ἀπὸς* & non *κατὰ* intelligere, ſed in natia ſua ſignificatione. Hæc enim proprietas eſt, I. quod ad odiū deſtinet, qui nihil mali egerunt. II. quod odio habeat, quos amare poterat. III. quod odio habeat, quos ſine reprehentione diligere poterat. IV. quod odio habeat, quos multa cum laude diligere poterat.

Deinde, cū Deum geminæ faciant ſive naturæ ſive voluntatis (Dei .n. velle,

velle, diuinæ naturæ proprium eſſe nemo dubitat) atque vbi bonus & miſericors, adde etiā verax & conſtans eſt erga genus humanum, perexiguam ei naturam ibi faciant, tantulam ſcilicet, quot cenſent homines eſſe, quibus bonitatem ſuam cōmunicet: viciffim verò immenſum illud in Deo ſtatuant, quod plenum eſt natiui ſui odij & iræ, malevolentia inſuper, inuidia, & quod maximum eſt, falſitatis, dum verbum contrariū decretis ſuis ab ipſo diuulgari ubiq; proclamant: Age videamus, quantū illū Deū ſuum faciant, hac ſui parte, qua ſeſe, vt tali natura & volūate ab ipſis perhibetur prædictus eſſe, communicat. Latitudinē, longitudinem & profunditatem ſic metiri poſſumus. Enumerat Beza, qui Deum ſuum optimè dimenſus eſt, quinq; hominum gradus, quos Deus natiuo & abſoluto odio & odit, & ad odiū deſtinat, atque in deſtinatione media ordinat, eademq; ſua diuina vi ad finē efficacia reddit: ex quibus quinq; hominum claſſibus vel gradibus, in quos Deus odiū ſuū fulminat, facilis eſt coniectatio, ſumpta a poſterioribus, quantus ſuus ſit Deus ille, qui totus illa in parte odio & flammis in homines torret. I 2 Hi

Quing. gra-
dus repro-
borum.

Bezæ vo-
lum. 1. fol.

190. 191.

192.

Hi sunt gradus hominum istorum.
Primus est *infantium*, in quos, ut inquit,
quamprimum nati sunt, Deus iram su-
am exercet.

Secundus gradus est *adultorum*, re-
bitorum in tenebris, & per prædicationem
Euangelij nunquam vocatorum. Hi duo
ordines leuissimo (respectu aliorum) o-
dio accenduntur ad gehennam.

Tertium gradum sic describit, gra-
uiorem horum casum esse (inquit) quod non
externa prædicatione eos dignetur: SED VO-
CATOS NEC VELLE NEC POS-
SINT RESPONDERE, idq; pertinacia,
quæ ipsis propter decretum Dei est ne-
cessaria: id est, ineluctabilis & inuitabi-
lis: de qua etiam infra dicitur.

Quartum gradum his verbis descri-
bit: sunt alij *prætereæ*, quorum intelligentiam
citatur ad ea percipienda & credenda quæ audi-
unt: sed hoc fit generali illa fide, qua præditi Dia-
boli contremiscunt.

Quintum gradum his verbis descri-
bit: Postremo qui sunt omnium infeliciissimi, al-
tius etiam conscendunt, ut grauius ruant. Hi
enim CUIUSDAM GRATIÆ MU-
NERE prouehuntur, ut etiam aliquatenus com-
moneantur ad donum celeste degustandum, ad

RE.

ut ad tempus recepto semine VIDEANTUR
in Ecclesia Dei plantati, atq; etiam alijs iter ad
salutem ostendant. Sed hoc constat, SPIRI-
TUM ILLUM ADOPTIONIS, QUEM
PROPRIVM esse diximus illorum, qui nun-
quam eijciuntur foras, QUIQUE IN AR-
CANO POPULI DEI perscripti sunt, nun-
quam cum illis communicari. Nam si ex electis
essent, cum electis utiq; permanerent. Hos sub-
iungit necessario ad vomitum redire, à sede de-
sciscere, radicibus euelli, & in ignem conijci.
Addit quidem, voluntariè hoc ab ipsis
feri, (sicut per fucum aliquoties voca-
bulum illud admiscent) verum nulla al-
ia voluntas est hæc, quam quod Deus
voluntate odij sui eos voluntate tali im-
pleuit, ut ultro ruant in gehennam.
Quamquam aliqui horum, fucum hunc
rite abstergant, cum dicunt, arcana vi
Dei tanquam occulto fune aliqui nescios, & fi-
ne vilo suo proposito & conatu ad finem ipsis in-
cognitum dirigi, non aliter quam sagittas, quæ ad
scopum sine vilo suo sensu perueniant. Hoc obi-
ter addere volui, ne quis fucum verbo-
rum Bezæ decipiatur, & ut disertè in-
telligat, hos quinque hominum ordines
absoluto & torrido illo Dei iudicio ad
finem, in quem ruunt, conditos, & à Deo

Rennet.
aurea sal.
cat. fol.

32.

edò compulsos esse sectæ huius opinio-
ne, ut suam Deus, quam odio plenam
habeat, naturam, in eos tanquam sub-
iectum materiam odij sui exoneret. Iam
itaq; unusquisq; hanc perdendorum homi-
num multitudinem, quos in Dei arcano
beneplacito iam ardere statuunt, com-
paret cum residuo electorum (ut ipsi
definiunt) manipulo, & satis liquebit,
quantum Deum in perditione & odio, &
quantulum in gratia & benevolentia
statuant. Atque hic est Deus Calvinia-
norum in tali maiestatis suæ gloriari-
tians.

*Quomodo Deus Calvinistarum apud
mensam sufficientiæ suæ conuiuium
suos fame & siti tum enecat
tum deuoret.*

Hoc Deus dupliciter illorum sen-
tentiam facit. Primò, cum ad mensam, e-
uocatorum (predestinationis decreto) ut
Calvinus dicit, obstrictos tenet oculos ac au-
res, ne audiant & videant: Et ut alibi ex-
plicatiùs dicit, sub exemplo Esau, cum cor intus
QUIASI FERREIS VECTIBUS OB-
STRUIT. Nam ut idem dicit, his irre-

In Harm.
fol. 192.
In Genes.
27. ver. 34.
Institue.

prehensibili & incomprehensibili iudicio Deus lib. 3. cap.
vita aditum præcludit. 21. §. 7.

Caluini & sectæ suæ sententia hæc
est, aduocari quidem reprobos, ut ma-
gnam illam misericordiam Dei videant,
qua omnibus, si Deus vellet, succurri po-
terat: verum obstare ferreos irreuocabi-
lis iræ diuinæ vectes, quibus Deus manu
fidei impedit & reprimat, ne aliquid ad
suam salutem apprehendere queat, idq;
ob causas, quas hactenus commemora-
uimus. Magna hæc est odij acerbitas,
quam Calvinistæ Deo attribuunt, quod
largas suas aperiat, & ob oculos & aures
iacet diuitias, idq; nullam aliā ob caus-
sam, nisi quod in cæteris odij flammis
etiam hæc inuidiæ flamma erga illos ar-
det: & sic quoq; obiecto cibo & potu
flammaniori fame & siti enecare atque
deuorare, sibi voluptati ducit.

Deinde, acerbius adhuc est, quod
aliquibus gustum gratiæ suæ exhibeat, ut
famem & sitim excitet, atq; cupidos fa-
ciat vitæ æternæ, & spe plusculum im-
pleat: quos tamen, ut supra etiam dictum
est, supremo odio præter cæteros omnes
odit, & in ipsis vitæ æternæ illecebris
strangulare & suffocare vult. Sic Beza
I 4 inquit:

Deus Calu-
nistarum, iu-
bet edere, &
ipsomet pro
habet ne
edere pos-
sint.

Deus Calu-
nistarum al-
licit & illu-
dit reprobos
gustu bona-
rum suarum.

In schol.
Noni T.
Hebr. 1. o.
ver. 29.
De P. d. est.
doct. fol. 36.

inquit : Dari reprobis τὸ πνεῦμα τῆς χάρι-
τος, id est spiritum illum sanctum, QVI QVO-
DAM MODO DEI GRATIAM IN-
PIEBAT in ipsis obsequare. Et alibi : eum boni-
tis suæ gustum aliquem præbere reprobis, ut ma-
gis atq; magis pereant.

Instit. lib. 3.
cap. 24.
§. 8.

Calvinus valdè copiosus est in hæc
materia. Dicit alibi : Est enim vniuersalis
vocatio, qua per externam verbi prædicationem
omnes pariter ad se inuitat D E V S, etiam qui-
bus eam (destinato consilio) in mortis ob-
rem & grauioris condemnationis materiam pro-
ponit &c. Interdum quoq; facit participes, qui
ad tempus duntaxat illuminet, deinde desert,
&c. Reprobis alibi hæc ascribit, quod gra-
tia fuerint donati, H A B I T A N T E M I N
S E H A B V E R I N T S P I R I T U M S.
ab hoc fuisse illuminatos, & per hunc virtutis
Dei ipsis patefactas fuisse, lucem fidei habuisse,
studium pietatis : Et in exemplo Simonis
Magi luculenter indicat, a reprobis aliqui-
bus Christum vitæ & salutis autorem agnosci, et
libenter illi nomen danti credere ad tempus : qua-
dam verbi gustu affectos : ipsum auidè arripere,
& diuinam eius virtutem persentiscere : interdu
simili ferè sensu atq; electos affici, ut ne suo quili-
iudicio quicquam ab electis differant : affici gustu
cælestium benorum : dicit etiã, quod Deus in illis
mentes se insinuet, & bonitatem suam gustare si-
nat : quod mentes eorum D E V S irradiet, ut eius
gratiam agnoscant. Hæc omnia Calvinus
ibidem reprobis tribuit, & post illa ad-
dit hæc verba : N O N I D E O S E P R O P I -
T I V M I L L I S D E M O N S T R A T, Q V I A
V E R E E X M O R T E E R E P T O S I N
C V S T O D I A M S V A M R E C I P I A T,
S E D T A N T V M I L L I S M A N I F E S T A T
P R A E S E N T E M M I S E R I C O R D I A M.
V I V A A V T E M F I D E I R A D I C E S O -
L O S E L E C T O S D I G N A T V R. Quid
hoc sit, quod dicit manifestari istis T A N -
T V M præsentem misericordiam, ex
præcedentibus satis liquet : conditi enim
sunt ad iram, ut ipsi loquuntur, & con-
diti, ut inter quinq; reproborum gene-
ra supremum iræ diuinæ gradum susti-
neant : ex quorum interitu D E V S maio-
rem odij sui gloriam, iuxta Calvinista-
rum doctrinam, venatur, quàm ex re-
liquis omnibus. Sunt ergo istæ vitæ æ-
ternæ fraudulentæ illecebræ nihil ali-
ud, quàm insensibilis hostis esca, qua
miseros homines attrahit, ut odij sui in-
exhausta ingluuie absumat & perdat.
Atq; hæc est Calvinistarum sufficientia.
Et quid multis? Nullus verus gustus
gratiæ

Instit. lib. 3.
cap. 2.
§. 10. 11.

I 5 gratiæ

gratiæ diuinæ his ex beneplacito bene-
uolentiæ accidere debet: *Conditi sunt* in-
quit Zanchius, *ad vsus non honestos*: & *sunt*
fol. 669. *vasa eo ordinata*: *creati ad perpetranda opera*
670. 671. *mala*: *creati ad vsus malos*. Atq; sic creati, ut
Zanch. de ratione suæ creationis tantum *sint* *malis*
nat. DEI DEI.

Beza dicit: *omnes reprobos factos esse*
fol. 669. *Adamo* (nota iam imaginem DEI) *simul e-*
De prædest. *demq; momento*, sicut Deus ab eterno constitu-
doct. fol. *erat*, non tantum *vasa*, id est *homines*, sed etiam
113. *vasa iræ ex decreto Dei* nece. *ar. o. c. uer. tura. Idē*

In Schol. alibi: *Conditi sunt*, ut *offendantur in Christo*.
N. Test. 1. Item: *conditi ad contumaciam*. *Conditi ad ir-*
Pet. 2. fol. *a conditi ad delectus & exitium sempiternum ad*
564. *quod etiam nasci eos iusserit*: *b Conditi eis* *egyp-*
a Resp. 2. ad *& ἀπωλ. τα*, ut Deus auctor sit & non vno
coll. Mom. *ipsorum exitu*: *Conditi ad diem malum*. c *Sunt*
fol. 203. *etiam pharao ad indurationem & interitum*.
b Ibid. folio *ditus sit*. Eiusmodi multa alia etiam supra
164. *ex Beza retulimus*.
c Volum. 1.
fol 347.

Inft. lib 3. Calvinus sic loquitur: *Quos in vita con-*
cap. 24. *tumelium & MORTIS EXITIVM CREAVIT,*
§. 12. *VT IRÆ suæ organa faceret, & severitatis*
exempla, eos, VT IN FINEM SVVM PER-
VENIANT, nunc audiendi verbi sui facultas
priuat, nunc eius prædicatione magis excacat &
Ibid. §. 9. *obstufefacit*. Et alibi: *Æterna DEI pro-*

dentia

dentia in eam calamitatem conditus est homo,
qui subiacet. Nolo plura allegare, satis au-
tem constat, quoties Calvinistæ de suf-
ficientia diuitiarum Dei loquuntur, non
loqui de sufficientia gratiæ, cuius Deus
omnes homines cupiat participes face-
re: cum satis manifestè indicent, quo-
modo pleriq; ad pascendum nativum
Dei odium conditi sunt: Sed talem suf-
ficientiam improbi illi impostores præ-
dicant, qua Deus maximæ hominum
parti opulentia sua illudat, & sufficien-
ter habeat, ut illudere possit, & suffi-
enter omnes opum suarum ostentatione
discruciet & perdat, quos hanc solam
obcausam, si ipsos homines respicias,
condidisse fertur, ut sæuo hoc cruciatu
sufficienter & efficaciter pro libitu ene-
tare possit.

Hypocrisis DEI Calviniani

Ex præmissis, cum duplicem faciant
Deum, duplicem Christum, duplex ver-
bum, aliud vitæ, aliud mortis: necessario
sequitur, quòd Deum in essentiam nu-
gacem & seductricem, fraudum & simu-
lationis plenā transformet, qui speciosè
foris & amicè cum hominibus loquatur:
intus

inuis verò totus scateat obsceno puro odij & malevolentiae. Horrenda haec sunt, sed proferenda ex scriptis Calvinistarum, in quibus non modò ista ex praemissis consequentia continetur: sed etiam ipsa blasphemiarum istarum fulgetra liquidò sunt posita in conspectu totius Ecclesiae, adeo ut non vereantur etiam Deum hypocritam nuncupare & proclamare, ut indicio isto constet, idcirco adeò saeva & tristia de Deo ab illis scripta esse, ut velint etiam omnes homines scire, DEVM quem colunt, omnino *υποκριτης* & mendacij esse fontem.

Respons. 2.

Coll. Mon.

fol. 172.

Deum Hy-

pocritam

nuncupāt.

Dolū DEO

attribuit.

Sic Beza inquit: Dico DEVM velle quodammodo illos etiam ipsos (Matth. 23.) aggregari Ecclesiae suae, quos tamen non aggregandos esse, alio respectu, nempe immutabilis aeterni decreti, constiterit. Folio sequenti quaeritur: an DEVS sit Hypocrita? responder, Hypocritam includi vitium, quo Hypocrita decipere volunt alios, cum eorum damno: In DEO verò non esse simulationem malam, SED DOLUM ATTRIBUIT. QVEM BONVM. Satis perspicua sunt verba ista, quòd DEO dolum assignet: Hypocritam etiam aperte assignat, huiusmodi definitionem ipsius, simulatio & dolum iste in Deo in hominis cedat damno.

Nun-

Nunc quantum illud damnum sit, homines ad perditionem creare, & vicissim amicè ad gratiam invitare, & in ipsa invitatione omnem odij melem in illos transfundere, & incautos sub lenocinio amicitiae omnibus dispendere malis, supra audiuimus, & huc sunt iterum congerenda, ut nemo non videat, DEVM à Calvinistis non verbotenus tantum, cum eum simulatorem & doli artificem ex doctrinae suae principiis faciunt, sed reipsa etiam Hypocritam appellari, & talem omnino, qualis in cæteris creaturis Calviniani DEI huius, praeter omnibus hoc omnino ingenio graphicè depictus extat Ioannes Iacobus Grynæus expressissima imago DEI sui.

Plura audiemus è Beza: Superest (inquit) nobis consideranda vox illa Christi suavis, venire ad me omnes qui laboratis. Eam tu existimas ad singulos pertinere, ac si singulos Christus ad se invitaret. Ego verò multa excipio. Primum enim dico Christum ut MINISTRVM (nota, non ut saluatorem, & DEVM, qui veritas est) loqui. Est autem hoc ministerium, ut quoniam arcana DEI consilia non novit, omnes suae curae commissos promiscuè doceat, & ad Dominum invitet. Hic Beza Christum

Grynæus
archetypus
sui vultus
desynæus.

Volum. 1.

fol. 421.

Vbi Christus
salutem pro-
mittit, negat
accipiendum
esse tanquam
à DEO, sed à
ministris
tantum.

stum ministrum tantum verbi pronunciat, vt excuset exitialem ipsius doctum, qui prædicat gratiam contra sua decreta, & ideo prædicat, vt mileros inani spe distenter & disrumpat, atq; insuper in omni illa placidissima & suauissima vocatione nihil nisi Ministri munus obeat, qui inuitet quidem ad aliquem benignum DEVM, ex suo verò largiri quicquam, nec velit, nec possit. Et tamen sic quoq; fallaciter ministrum tantum appellat, quia minister secretionis Domini ignorat: Christo autē, vt supra audiuius, attribuit, quod vocet ad gratiam quos ipse iam ad funestum exitum rapidissimo cōdiderit decreto. Ecce quæ siue ἀγγέλων siue ministrum Salutis nostræ, Christum IESVM faciant.

Alibi Calvinus rem hanc sic explicat: occultari à Christo iudicium occultum, interim verò omnia à Christo sic dici & agi, perinde nullum tale extaret occultum iudicium: Sic autem inquit: Perinde est, ut si dixisset Christus (Ego non iudico eum: nō enim veni, &c.) Ecce ego adsto, ad omnes vocandos, & oblitus persona iudicis (hoc est, noto dicere, quid in vos decreuerim, & quid exequar, vt ad finem creationis ve-

In Iohan.
13. vers.
47.

stræ adducamini) hoc vnum habeo propositū, VT ALLICIAM OMNES, & qui iam bis perditividentur, ab interitu eripiam. Et versu sequenti inquit: Sensus est verborum Christi apud Euangelistam: Ego quidem INGENTI salutis vestra DESIDERIO flagrans, iure meo abstinco in vobis damnandis, & TOTVS AD SERVANDVM INCVMBO, quod perijt: sed non propierea petu Vos E MANU DEI ELAPSOS. Hoc sonat Germanicè: Ihr seind/ da jr hin gehôret/ ich wil euch so lang gute wort geben / bis euch der Teuffel holet/ vnd es wird nichts anders drauß: Et hoc est ius meum in vos, & ideo conditi estis, atq; manu necessitatis ineluctabilis conclusi. Cōparat itaque iste Calvinus homines ad perditionem creatos, atq; diabolos inter se: Et dicit, hoc commune esse inter illos, quod Christus neutrorum sit pacificator: Hoc verò discrimen, quod beneficium Redemptionis offeratur reprobis: Diabolis non nē. Hinc Calvinistarū sentētia expressē se habet, quod repbi ad peiorē Diabolis sint creati cōditionē, nimirū, vt vrantur & diuexentur præconio Euangelij, quod illis tātum in ruinā, inuidiā, perpetuā vexationē & mortē ipsam prædicatur.

Et ne quid Deo in summo hypocrisis & fraudis flagitio desit, affabrè Calvinus

In Coloss.
cap. 1. Rec
ciliauit o
mnia, &c.
Statū faci
unt felicio
rem Diabo
lorū, quā
absolutē
relecterū.

In Harmos
fol. 349.

hunc effingere didicit. Nam super locū
Vide Beza Matthæi 23. Quoties volui te sicut galli-
ista sic ex- na, &c. (ubi aliās dicunt, definito consi-
plicantem lio Dei hos perire debuisse, & Christum
in 2. Resp. gratiam simulasse contra occultum per-
ad Coll. dendi decretum) sic Christi Hypocritam
Mumpel. describit: Ad blanditias vsq; (inquit) se de-
fol. 170. mittere non grauatus est. Et mox: significatur
171. 172. N V N Q V A M proponi nobis D E I verbum,
 quin ipse materna dulcedine gremium suum (si
 decretum occultum spectes, hoc gremi-
 um reprobis est profunda & parula go-
 hennæ vorago) nobis aperiat; nec eo conten-
 tus vsq; ad humile gallinæ studium descendat
 fouendis pullis.

Et ne quid dubites, de quo gremio
Inst. lib. 3. loquatur, audi ipsius verba: *Friuatam est,*
cap. 23. §. 1. D E V M N O N P R O R S V S R E L I C E R E, qui
 in lenitate tolerat: sed suspensio erga eos matrem
 animo, si fortè respiciant. Quasi vero P A T I-
Nullam ve- E N T I A M D E O tribuat Paulus, Q V A E O-
ram in Deo R V M C O N V E R S I O N E M expectet, quos dicit
agnoscens A P T A T O S esse ad interitum? Mox addit: ob-
lenitatem. scundum D E I consilium: huius obduratiōis
 causam esse. Quale nunc censēs hoc gre-
 mium esse? quales blanditias? quales
 deniq; pullos ad hoc gremium vel veru-
 potius conuocatos? Beza eandem D E I

μακροθυμίας (explicans locum Rom. 9.) De P r æ d e c t.
 his verbis proponit: Non existimandus est doct. fol.
 Deus, Q V A S I S P E R E T E T E X P E-
 CTET D E V S E O R V M R E S I P I S-
 CENTIAM. Quid ergo sperat? Quid
 μακροθυμεί Deus? Cur blanditur? Cur
 gremium aperit? Respondet paulò post
 Beza: ut mensuram suam implentes in locum
 suum, nempe ab æterno destinatam per-
 ditionem, abeant.

Gremium Calvinianum, quod in a-
byssu necessitatis suæ col-
locarunt.

Iam intelligimus, cur Kimedoncius
 toties in libro suo frendeat: Sed vos
 Christiani βλέπετε (ut Paulus dicit) Phil. 3.
 τοὺς κἀνὰς, βλέπετε τοὺς κακοὺς ἐργάτας,
 βλέπετε κατατομῶν, βλέπετε τοὺς ἐχ-
 θροὺς τῷ σωτηρίῳ. Multis verbis & aliquo-
 ties exagitat Kimedoncius, quod scripse-
 rim, omne humanum genus per Chri-
 stum in gremium patris, gremium nimi-
 rum commiserationis super vniuersum
 genus humanum, post lapsum Adami es-
 se receptum. Nihil veteratoriae impro-
 bitatis suæ homo iste omittere potuit,
 K quod

Gremio
 Dei.

quod in gremium istud Dei non eu-
mēre aulus fuerit, eò potissimum o-
mnia blasphemiarum suarum spicula
contorquens. Hoc cur fecerit, iam Le-
ctorem commonefacere possumus. Non
hoc tantum extimulauit eum, quod, ut
hactenus demonstrauius, Deum non
vult in Christo, & propter Christum
Patrem agnoscere generis humani: sed
etiam ob hanc causam potissimum in-
dignatur, quod Gehennæ gremium, quo
Deus ille, quem colit, homines suos tan-
quam equo Perilli summis exercet cru-
ciatibus, extingui putat. Non enim ille
gratiæ gremium omnibus hominibus in
Christo verè & reipsa reclusum, sed
gremium habere vult, in quo homines
gehennæ flammis in æternum vsulan-
di sint: & ad quod truculentus Deus
ipsius *ἀλάσως* mundi, tanquam Croco-
dylus sedens ad Cataractas Nili, id est,
ad prærupta inferni, fictis homines al-
liciat lachrymis, & nihil aliud querat
quam summo desiderio animum in per-
dendorum & deuorandorum perniciem
exatiare. In hoc gremium cursu iam
contendunt Calvinistæ, ut cum excogi-
tarint & inuenerint id primi, primo etiam

*Lachrymæ
Crocodyli.*

am ibi loco habeantur. Omnino autem
tenendum est, nihil posse de isto Calui-
niano Deo & gremio eius hypocritico,
quo suos excipit, adeò atrox dici, quod
iplimet non atrocius faciant, sicuti iam
audiuimus. Neq; in rerum natura quic-
quam inuenient, in quo melius Dei sui
naturam coram aspiciant, quam si cru-
delem aliquam & ferarum nocentissimā
intueantur hyenam, de qua historici *Hyenæ in-*
scribunt, quod sexum suum annuatim *genium*
mutet, quod oculi eius in mille transe-
ant colores, quod insuper sermonē hu-
manum assimilet, nomenq; *Deo suo*
ad- *affingunt.* discat, ut euocatum laceret. Hæc de
hyenæ ingenio. Qualē voluntatis mu-
tationem Calvinistæ Deo ascribant,
quos ei inconstantia colores affingant,
& præsertim, quod voce humana eblan-
diatur homines ad necem, iam multis
indicatum est. Quapropter istæc recur-
rere animo debent, quoties audimus,
quod in Regno Christi mensam descri-
bant sufficientiæ, ad quam istam suam
collocant beluam *ἀνθρώποφάγοι*, & in il-
lud gremium cupiunt homines compel-
lere. His benè intellectis discemus frau-
des illorum, & ingenium beluinum (suum
enim

enim imitantur Deum, eodem hyenæ affectu) agnoscere & vitare.

Atq; vt de gremio suo Kimedonci-
us aliquid habeat luculentum, stat ibi in
fundo esse illam *πρωμένω* & *ἑδράσθαι*,
quam Caluinus gremij huius excu-
bitor dudum vidit, & post ipsum Beza,
qui *πρωμένω* explicant *πᾶς τὸ π*
πᾶς τὸ πᾶς, quod per omnia transeat:
In ill. lib. 1. *ἑδράσθαι* verò, quod illam nihil super-
ἑδράσθαι deniq; *πᾶς τὸ πᾶς* *ἑδράσθαι*
ἑδράσθαι quod omnia transeat, & om-
nia sequi cogantur. Erant quidē istae
olim inuenta Ethnicorum, quibus Lux
veritatis nō affulsi: verū sicut autores
Alcorani Mahometani, ex omni omni
Religionum eluie, & ipso etiam Gen-
tilismo, multa transcripserunt in do-
ctrinam suam: Ita Calvinistae non mi-
nus ex gentibus ista mutuari, & suae do-
ctrinae inscribere audent, & gloriosam
inde propter spolia hae victoriam sibi
assumunt. Kimedoncius huius *ἑδράσθαι*
siue fati originem ostendit ex Apuleio,
fortasse Alino Apulei, & dicit, admitti
posse, si pro executione prouidentiae su-
matur, quanquam vocabulum ipsum
nondum approbet. Sed parum refert: de

Volum. 1
fol. 412. 413.
Ex Caluino.
In ill. lib. 1.
cap. 16.

Kimedon.
6cc. 652.
Fatum Ki-
medonci.

re est agendum, non de vocabulis: rem
concedit manifestè, & medias causas
fato subneſcit, & alibi Prædestinatio-
nem definit, non esse tantum, quæ finem
vnicuiq; suum afferat, ad quem homo
conditus est, sed etiam media, ad quæ
homo sit prædestinatus: ita vt media il-
la etiam prædestinationis vi, id est, fato
agantur & moueantur. Horrent autem
vocabulum Fati, & deuitant, quia vox
hæc ad tegendas fraudes non satis appo-
ſita & nondum satis tuta est: sicut etiam
nondum has voces admittere volunt,
Deum esse autorem peccati, cum tamen
Reuerendus aut potius tremendus Ki-
medoncij Præceptor Zanchius dicat:
Peccata non sunt sine vlla prorsus actione Dei,
quia DEVS OPERATUR OMNIA IN
OMNIBVS: Vult ergo & FACIT, vt in
ſuis deſiderijs impij viuant. Hic expreſſè de-
ſcribit fatalem illam actionem in cauſis
medijs, & Deum factorem, id est auto-
rem peccatorum nuncupat. Et mox in-
quit: *Deus non indurat tantum permittendo,*
nec tantum gratiam subtrahendo, nec tantum
externa offendicula, in quæ impingant, reprobis
obijciendo: SED ETIAM INTERNA
QVADAM PARTICVLARI SED IN-

Kime. fol.
652. 760.

Zanchius in
Miscell.
Theol. fol.
142.

Ibidem fol.
162.

Obſerua le-
ctor, quid
remoueat.

EFFABILI ACTIONE, EAQUE
VEL IMMEDIATE PER SE, vel me-
diatè per ministerium Satana eos in cecitatem,
obdurationem & praua desideria impellendo,

Volum. 1.
fol. 412.

&c. Beza ex Caluino recitat: Non nudam
esse in DEO ponendam noticiam (loquitur
ibi de actu peccatorum) *sed πρᾶξις*:
Atque hoc pacto res ipsas rationem habere neces-
sitatis. Sufficit, & satis est demonstra-
tum, Calvinistas à vocabulis abhorre-
re tritis & vulgatis, & vt impostores so-
lent, nouis vt, præsertim vbi metuunt
doctrinæ suæ atrocitatem nimis crasse
& euidenter aperiri, sicut Kimedoncius
alibi dicit, cauendam esse offensionem
auditorum. Sed quid opus erat Kime-
doncio, vt palleret & titubaret ad fa-
ti nomen, quo iuxta Gentiles suos, ho-
mines in tartarorum gremium trahun-
tur, aut vt offensionem auditorum sub-
uereretur? cùm Calvinus & Beza Gra-
cis, vt ostendimus, & proprijs fati no-
minibus, sicut etiam vera eorundem sig-
nificatione, neminè amplius veriti, plu-
rimùm delectentur? Imo cùm ipsemet
tanta mansuetudine vocabulum, &
tanta cū mollitie paululum submoueat,
ne Gentiles suos, à quibus id hausit, of-
fendat?

Kimedon.
fol. 745.

Quin

Quin verò ex media Zenonis omni-
umq; Stoicorum Schola, nulli doctores
vnquam adeò horrendum ceruicibus
humanis intonuerunt fatum, ac isti fata-
ti Stygij fati præcursores. Primò enim,
vt paulò antè dictum est, omnia tam bo-
na quam mala à Deo autore deriuant,
cui omnes vno ore ἐνέγγαται (applica-
tes eò intolerabili cum conuitio in Spi-
ritum sanctum locos: 1. Corint. 12. & E-
phes. 1.) omnium bonorum, omniumq;
malorum attribuunt, & tanto fati ine-
uitabili imperio, vt homines, expressa
eorum sententia, condantur à Deo ad
peccata, non condendi, nisi peccaturi
essent: quocirca etiam rapiantur à Deo
in peccata, necessitate κλῶσθαι suæ sic
impliciti & inuoluti, vt necesse habe-
ant, siue velint siue nolint, in Caluinia-
num deuolui gremium, id est, Gehennæ
baratrum. *Necessitas
peccandi.*

Verba hominum istorum ponemus,
vt sicut audiuius ipsi cum vocabu-
lo conuenire, ita etiam intelligamus,
quomodo rem ipsam tradant: & primò
Zanchij verba audiemus, ex cuius Ki-
medoncius natus est pectore: sic ille in-
quit: Fuit ergo hoc primum, quod de reprobis
694. *De nat.
Dei. fol.*

K 4

consti-

constituit Deus ab aeterno, nempe quorundam be-
minum ad exitum sempiternum destinatio. ad
hoc autem ORDINATA fuerunt IPSO-
RVM PECCATA: ET AD PECCA-
TA DESERTIO, GRATIAEQVE
DENEGATIO. Item: Cū in hunc
nem EOS PRVDENS AC VOLENS
induret, VT PECCENT GRAVIUS ET
REBELLENT: & ipsi propter indurati-
onem NON POSSINT NON graviter
peccare & rebellare. Audi Kimedonci alia
adhuc, quæ sequuntur: DAMVS, RE-
PROBQS NECESSITATE PEC-
CANDI EOQVE PEREVNDI EX
HAC DEI ORDINATIONE CON-
STRINGI: ATQVE ITA CON-
STRINGI, VT NEQVE ANT NON
PECCARE.

Spindlerus, vt & Kimedoncius, ex
Neuseriana Schola.) Nā Mahometistæ
omnem hanc doctrinam fati siue absolute
tæ voluntatis Dei approbant, & suo
quoque Alcorano interuerunt, sicut
Kimedoncius expresse approbat) his
verbis loquitur: DEVS NON AD V-
NUM FINEM HOMINES CONDI-
DIT: aliquos enim AD CONDEMN-
TIONEM condidit, quapropter ij, quos ad

Ibid. fol.
696.

Ibid. fol.
697.

Alcor. 42.
Spind. in
schr. nōus
gen. be-
richt.
fol. 381.
413.

condemnationem ordinavit, nihil aliud possunt,
quā condemnari. Alibi: Quia DEVS incom-
mutabili providentia omnia in omnibus operatur
ex necessitate ipsa, non potest reprobis aliud vel-
le (Iam nota, quid sit, si per fraudem in-
ferant, reprobos voluntariè peccare)
quā quò diuina providentia, vel manus DEI
eum inclinat: Mox, vbi de malis & bonis
operibus differuit, addit: Omnia hec ex ma-
nu Dei venire.

Grynæus in libro suo valdè copiosus Grynei 4-
est, vt Deo simpliciter omnia ascribat, stultia.
siue bona siue mala, & in hoc tantū De-
um vindicare pro mirabili ingenioli sui
artificio studet, quòd Deus omnia possit
facere, etiam illa quæ nobis mala sunt,
eò quòd sit exlex, & ad nulla opera à su-
periore potestate obstrictus. Sic ergo
inquit: Immutabiliter ordinantis immutabili
necessitate cūveniunt. Item: DEVS ACTIVOSAM
ET EFFECTRICEM VIM habet in omnibus,
quod Paulus declaravit verbo ὅτι πάντα. Item:
Vniuersalis particula in hoc Pauli dicto, DEVS
operatur omnia in omnibus, NULLA PROR-
SVS QVANTVLACVNQVE EXCEPTIONE
restringi potest. Item: Deus libere ac POTEN-
TER INSTRUMENTA (id est homines)
FABRICAT, MOVET AC DIRIGIT, prout
libuit.

Ibid. fol.
191.

Theaur.
ver. & ort.
fid. fol. 56.
Ibid. 57.
Ibidem.

Ibid. fol. 58.

Ibid. 61. libuit. Item: Dei efficacitatem probauimus in omnibus, quæ sunt, interuenire, SINE VLLA EXCEPTIONE. Mox: Sic autem agit per illa instrumenta, vt non tantum moueretur euentus, SED ETIAM EXCITET, IMPELLAT, MOUEAT, regat, atq; adeo quod omnium maximus est, etiam CREAT, VT PER ILLA AGAT QVOD CONSTITVIT.

Quomodo
intelligant
Christum
pro omni-
bus NON
efficaciter
esse mortu-
um.

Ex ista Caluinistarum doctrina satis elucescit primo, quale gremium absolute condemnationis aperiant toti mudo, deinde constat quare vocabula ista excogitarint de sufficientia & efficacia: Qualem enim sufficientiam statuunt, abunde dictum est. Cum verò dicunt, Christum non esse efficaciter mortuum pro reprobis; quare hoc dicant, iam quoq; manifestum est: non enim duplex efficacia Dei in Reprobos & αλώς transfundi potest. Cum itaq; efficaciam peccatorum & mortis à Deo in illos propagari statuunt, rectè faciunt, quod omni gratiæ efficacia eos spoliant, & hanc tantum efficaciam tribuunt, quæ ad peccata & mortem impellit. Atq; sic cum illa manifestantur, quæ de necessario hominum tractu in Gehennam loquuntur, paucis intelligitur ipsorum mysterium, si dicant Christum

stum pro reprobis non esse efficaciter mortuum.

Ex Beza & Caluino suo loco, multa Caluinista recitauimus, & horum, omnium libri rum Vau- ipsorum sunt pleni. Omnium summa piter. hæc est: A Caluinistis talem constitui Væiouem, qui insatiabili gurgite à natura sua & rictu expanso super vniuersum orbem præditus sit, & qui sese alijs delictis pascere non possit, quam hominum pernicie: ideoque homines plurimos in hunc finem condere, vt ad se venientes, sicut Diomedei equi solebant, deuoret, gaudere summum in modum hominum miserijs, interitu, morte, contumelia, cruciatu, ploratu, stridore dentium, atque potissimum, cum ad gratiæ suæ epulum specie amoris & lachrymis fictis allicit, & aduentantes non modo strabis ex occulto decreto suo oculis intuetur, sed etiam fulminibus & tonitribus excipit & disperdit, vt mentem habeat, sicut Beza dicit, ποικιλοχρῶς variegatam, & præsertim ubiq; sanguine & protritit hominum animabus conspersam. Huic mensæ ipsius in ipso Furie in lunus ζωὴς μοιραγέτω gremio accubant mensa & furie, gremio Caluiniano.

furiae, non Parcae tantum, Item, Nem-
tis illa Ramnifia, quae in rota sedens in
homines iudicia ~~improba~~ exequitur.
Videant nunc, quem Deum, quod Ele-
angelum, & quam gratiae sufficientiam
ita Calvinianorum eluuius tradat, &
quibus horrendis conuictijs DEVM ve-
rum in verbo nobis patefactum proferan-
dant, atq; talem ei imaginem faciant, ad
cuius exemplar homines reprobos con-
ditos esse volunt: ita vt ex doctrina, quae
de Deo tradunt aestimari velint, cuius-
modi homines reprobos esse oporteat,
& vicissim ex huiusmodi hominibus
cognosci velint, cuiusmodi sit archety-

Imago Dei pum, ad cuius imaginem isti ex benepla-
Caluini ini cito Dei formati & tandem conditi sunt.
in effectum Sic enim Rennecherus ista mysteria pa-
reprobis tefacit, vbi de Deo & opificio generis
posita. humani loquitur: *Causa quaelibet quema-*
Aurea sal. *modum effectum suum producit, sic etiam effe-*
Caten. fol. *ctus ille suam causam, qualis ea sit, vicissim de-*
131. *clarat. Essentia effecti, vt est per suam causam,*
Ibid. fol. *sic etiam cognitio causae est per suum effectum.*
25. *Nam qualis causa praecessit, talis effectus*
sequatur oportet. Et ibidem suo loco dixit:
rat: D E V M sibi conformem creasse hominem,
quodlibet enim opificium suo opifici simile esse

respondere. Sanè ista cogitantibus, & ex li-
bris ipsorum colligentibus animus obri-
gescit, obstupescit, & propè absorbetur.
Interim admonemus quoque, si Kime-
doncius aut alius quispiam denuo con-
tra Christianam nostram religionem de-
res stringere conabitur, vt Christiani
obseruent, an ista negare possint aut ve-
lint, quae copiose (& plura adhuc ad ma-
nus habemus) ex libris illorum citaui-
mus. Et si negare velint, in ijs deprehē-
dantur fraudibus, quibus toti mundo jã
sunt patefacti: Si negare non poterunt,
nemo inter omnes Christianos adeo est
imperitus, qui non intelligat, quid in
doctrina hac deliteat & quata strage co-
nentur Christianam rem pessundare. V-
bi alium comminiscuntur statum, siue
hunc, quem Kimedoncius & socij seme-
stri isto excogitarunt, siue alium, cum
isto deturbabuntur: Satis omnes con-
tra virulenta ista & contumeliosissima
nominis Christiani ludibria admoniti
sunt. Atque hæc de gremij Calvinia-
ni abyssu, in quam vi necessitatis mun-
dam pertrahi, tradunt.

EXEMPLA,

Quibus

*Quibus Kimedoncianum Sufficien-
tia & efficacia epulum illu-
strari potest.*

Intelleximus in præcedentibus, quomodo DEVM asimilent Crocodylo, qui lachrymis homines ad se allicit, summæ amicitia simulatione, & hyænæ, imitanti vocem humanam: interea verò in arcano consilio fulmina aduersus eos parârit, vt venturos ad gratiam, horribili & funesta excipiat strage, & ad conspectum gratiæ prosterнат. Tale erat ferale conuiuium Absolonis in perniciem Ammonis instructū, cum omnes filios Regis splendida amicitia simulatione inuitaret; interea verò animo clam in Ammonem crudelissimo & funestissimo. Hanc fraudem appellat Kimedoncius, sicut etiam focij ipsius, voluntate signi & voluntatem beneplaciti. Verba enim Absolonis habebant voluntatem signi erga Ammonem fratrem, quali illum ex toto diligeret pectore: intus autem erat voluntas furiosa beneplaciti, vt contra omne hospitij ius fraterna eade cruentaret regium conuiuium. Hi in schola Calviniana Ammones sunt, quot

*Conuiuium
Absolonis.
2. Reg. 3.*

*Kimed.
481.*

quot à DEO ad sui interitum conditi sunt, & ideo suo tempore vocantur, vt non simplici ruina tantum, sed multipliciter pereant, sicut Calvinus explicat: Deus verò est horum Absolon, qui gratiam simulat, & in gratiæ simulatione, tanquam vagina, id est, blanditiarum involucris reconditum perdendi consilium, hoc est, cruentum ens absconditum gerit. Hoc feriuntur & transfiguntur reprobi, quoties verbum & sacramenta adeunt: quoties orare & Dei gratiam implorare, quoties se DEO obsequentes, & in officio sedulos præstare conantur. Huc accommodant magna improbitate locum Rom. 9: non est cur-

*In Harmō.
fol. 346.*

*Renneche-
rus librum*

Sunt talia quoque exempla, cum Ioab Amasam complectitur, osculatur, fratrem compellat, hoc est, voluntate signi. miserum Amasam circumuenit, intem verò voluntate beneplaciti in viscibus Amasæ gladiū suū clam à latere pendente absorbet. Atq; sic Amasas osculis & fraternæ dilectionis specie arcano & occulto consilio Ioabī funditus perit. Iudæ exemplum, qui Christū osculo perdidit, idē significat. Et miror, quomodo Cal-

*suū inscri-
psit hoc ti-
tulo.
Ioab.*

2. Sam. 20.

Iudas.

do Cal-

do Calvinistæ factum Iudæ improbare possint, cum, si Christus ipse talis est, qualem in doctrina sua, hic proponunt, nihil aliud fecerit, quam ut moribus & ingenio Christi ipse sese accommodaret.

Ismaël.
Hier. 41.

Apud Hieremiam extat, Ismaelem cum lachrymis in occursum ipse octoginta viris venientibus Sichem, Silonem, & Samariâ, munera afferentibus in domum Domini, atq; hos summa humanitate excepisse, introductos verò in civitatem, præter decem viros, reliquos omnes ad vnum trucidasse.

In Genes.
25. vers. 23

Huc pertinet, quod Calvinus dicit: Pariter omnes eisdem gratiæ divinæ testimoniis dignatur, verbo nempe & Sacramentis. Sicut etiam Ismael commune hospitalitatis & amicitiae signum obtulit: verum inquit Calvinus, sub isto communi signo CERTVM ET FINITVM NVMERVM HOMINVM contineri, abstrusum scilicet in occulto beneplacito, cui soli gratia sit destinata, reliquos omnes ad interitum esse destinatos. Harum fraudum exempla, quæ mundum horribiliter vastant, & documenta sunt, non Dei veri, ut Calvinistæ autumant, sed Diaboli ardentis fraude

& c.

& cæde, ubique plurima extant, & sunt ἀποδείγματα, non Dei veri, qui veritas & vita est, sed ipsius diaboli, qui mundum regit, & ea sui ingenij specimina per eos, quos sibi obviavit, edere solet.

Hoc verò exemplum Calviniani *Exemplum* conuiuii, sicut decantatissimum, ita etiam *lanjense* am accommodatissimum est, quod accidit Anno 1572. circa diem Bartholomæi: *Gallice,* ubi per totam Galliam talis Calviniana *An. 1572.* cœna instituta erat, in qua, voluntate signi omnes Regni Proceres, ad nuptias meundas inter Regem Navarræum & sororem Caroli Regis, euocabantur, & largis, imo profusis amicitiae signis omnes pariter inuitabantur: verum in orto regulario, ut historia habet, iam consilium erat initum, decreto iam fixo, quos inter epulas & blanditias iugulare, & e medio tollere vellent. Inuitantur Admiralius, Navarræus, Condæus, &c. In Admiraliū occultum illud erumpit decretum, dum per fenestram autore occulto, iaculo bombardæ petitur, post eum exequutio decreti ingrauesceret, trucidatur, & cadauer summa contumelia trahitur per plateas, suspenditur,

L

dixit

diripitur domus ipsius: trucidantur alij quoque per totam Galliam, qui arcano consilio ad mortem erant destinati: ceteri capiuntur & detruduntur in carceres. Hæc sufficiens opulencia cœnæ, & in verbis atque moribus comparatis ad persuadendum amicitiam, simulatio, vera fuit effigies doctrinæ Calvinistarum, quando sufficientiam Dei in commiserandis omnibus hominibus, magnis verborum ampullis prædicant: interim verò censent quàm plurimos iam aræ destinatos, non alio fine ad gratiam & sufficientem illam cœnam accersi, quam ut confestim occultis Dei contis prosternantur. Quamobrem quotiescunq; himagno clamore peccatores ad regnū Christi, & ad pœnitentiam inuitant & incitant, toties in mentem redire debet, eos nihil aliud quærere, quàm vt nuptias eiusmodi Gallicas instruant, & in nuptiis exequantur, sicuti Carnifices animarum, vt suo loco dictum est, istud occultum Dei sui iudicium.

*Quenam
exploran-
da a Cal-*

Hæc exempla & similia diligenter sunt inculcanda, vt si porro fraudes suas, confictis sufficientiæ & efficacæ vocabulis

bulis vsurpare pergant: confestim ex illis quæramus, an Deo duplicem hanc voluntatem adscribant vel adscripserint? num aliquos & plerosq; duntaxat ad interitum condiderit? num Deus secundum arcanum consilium verè ad gratiæ participationem inuitet? Quærat ex Kimedoncio, quam sufficientiam nobis demonstrare possit, cùm verba Christi (Matth. ii. Venire ad me omnes, qui defatigati estis, ego vos reficiam) explicat hoc modo: IN HIS KIMEDON. VERBIS ALIUD EST, QVOD IVS-
fol. 86.
SIT, ALIUD QVOD PROMISIT. Vbi satis liquet, promissionem occulto Dei consilio non esse vniuersaliter, improbi huius hominis sententiâ, inuitationi cœlesti siue ori Christi Saluatoris nostri annexam: Quæ ergo sufficientia, cum id non promittitur reuera & reipsa, quod Christus promittere se dicit: Quærat, quem censeant esse Iesum? quam existiment veritatem esse cœlestem? quærat etiam, num homines pari conditione, & ad eundem finem sint conditi? num DEVS in decreto integrediente omnes medias causas fecit ἀποσωποληνῆς? num Deus aliud

per verbum proferat, & aliud animi
sentiat suo? num Deus efficaciter in
probis agat, vt peccent & pereant? num
necessario ad mortem rapiantur? num
verbum ipsis per se institutum sit ad pe-
niciem? num Deus simul et tantum vo-
luntatem bonam erga aliquos? num
perdat homines, vt cum voluptate &
euſoria etiam delectetur ipsorum intere-
tu? num Deus minima ſui parte dilec-
tione, maxima autem parte natiuo in ho-
mines odio, ſit præditus? Quod ſi ad iſta
quæſita nihil respondere poſſint, ſua
liquet, quod epulum inſtruant Chriſti-
ano orbi non ſufficiens & efficax, quæ
gratiam Dei, ſed ſufficiens & efficax quo
ad odium ad perdendum ſcilicet homi-
nes, & euertendam omnem Chriſtianam
Religionem. Itaq; vbi eiufmodi doctri-
næ ſuæ horrenda axiomata tueri non
poterunt, manifeſtum eſt, omnem illorū
fraudem in aprium eſſe productam, &
neminem porro decipi poſſe, niſi im-
poſtorib. iſtis vtrò in rictum inſilire velit.

*Quomodo iſta proiecta blaſphemantia
di libido in Caluinistis redari
qui poſſit.*

Noa

Non instituimus prolixam harum
blaſphemiæ confutationem, quia
dum adhuc Chriſtiani ſumus, ſufficit il-
las detexiſſe & in medium produxiſſe.
Nemo enim adeò diſtorto eſt ingenio,
modo non ſit Caluiniano ſpiritu obſeſ-
ſus, qui ad pronunciata ſectæ huius totus
non inhorreſcat. Et qui leuiter ſaltem
pietatis ſtudioſunt tincti, abundè habet,
vt Mahometanos canes iſtos à vulneri-
bus & Euangelio Ieſu Chriſti arceant.

Deinde, argumenta in theſibus meis
inconcuffa extant, quibus rabies homi-
num iſtorum retunditur, quæ denuo
huic confutationi inferere non videba-
tur operæ precium eſſe.

Tertiò, commonefaciendi ſunt Chri-
ſtiani, vt ſua retineant fundamenta, in
quibus tuti eſſe poſſunt, ne Caluinistarū
erroribus abducantur. Vbi duo confide-
rent: primum quod ad omnes iſtas hor-
rendas blaſphemias inſuſtādās, omnes
quotquot ſunt Caluinistæ, non vnum,
non vnum inquā, ſcripturæ locum pro-
ferre queant, aut ſi quem per ludibrium
proferāt, nihil tamē omnino eum habere
locum, niſi gloſſā illorum imprægnetur,
quo ſpeciem aliquam tuēdi erroris pro-

*Chriſti-
anorum
fundamen-
ta.*

L 3

erre

ferre queant. Christianis autem sufficit ista admonitio, ne aliquā doctrinam salutis recipiant, quæ verbo Domini non sit expressè fundata. Deinde consideret singuli, quamobrem sint Christiani, hanc scilicet ob causam, quod Christum confiteantur autorem suæ salutis, & autorem veracem, non delusorem generis humani, aut *πλάσιν*, sicut Calvinistæ & ante hos Lucianus tradunt. Vbi hoc in Christiano populo adhuc integrum manet, salua adhuc sunt omnia, & lacratæ atq; morsus, quibus isti scripturam intellunt & laniant, facile depellentur. Verbum enim quod nobis prædicatur est ministerium Spiritus, qui nos in omnem veritatem ducit, & ministerium est iustitiæ. Paulus dicit, sibi Evangelium gloriæ beati Dei esse creditum, vbi appellat sermonem fidelem, & omni acceptione dignum. Calvinistæ huic Evangelio exiguum præstant gloriam, & Deus ipse, si talis esset, qualem ipsi perhibent, nullam Evangelij sui gloriam apud quenquam adipisceretur: Quid enim serius esset, quam talem colere Deum? & qualis esset sermo is, cui simpliciter fides non posset adhiberi? Paulus autem dicit,

Verbi auctoritas.
Iohan. 14.
2. Cor. 3.
2. Tim. 1.
1. Thess. 5.

sermo

sermonem Evangelij esse omni acceptione dignū. Et alibi: Deus fidelis est, qui nos vocavit. Et alibi: vocavit nos vocatione sancta, verace scilicet & consona cum arcanis suis consilijs. Non esset vocatio sancta, nec Deus esset fidelis, si dū nos ad se vocat, & venire iubet, gratiamq; promittit: interim tamen, vt Kimedoncius blasphemè dicit, nulla ad eos promissio pertineret, ad eos inquā, quos ex mera voluntate absq; hominum culpa odit, aut condidit, vt odisse possit. Et si verè scire & cognoscere volumus, quid hoc sit, quod Kimedoncius rugit, de fraudulentis Christi promissionib. vox est non hominis, sed Diaboli ipsius: nec digna, quæ aliter confutetur. Tollit. n. omnem verbi certitudinem & veritatem, & verat sperare in eam, quæ nobis offertur, gratiam, in quam Petrus nos sperare iussit. Et vt Paulus dicit, Fidelis Deus, per quem vocati estis ad communionem Filij ipsius Iesu Christi Domini nostri. Atq; huc pertinet, quod illi adeo proterve diripiunt. quod Paulus dicit, *ἀμεταμέλητα ἔσιν τὰ χάρισματά καὶ ἡ κλησίαις τῆς χάριτος.* Nā quæ Deus nobis promittit omnibus, serio promittit, nec pœnitet promissionis

1. Thess. 5.
2. Tim. 1.
Kimedon. fol. 86.
1. Pet. 7.
1. Cor. 1.
Rom. 11.

fionis, & ex animo petit, vt ab omnibus recipiatur, nec aliud est, quàm seipsum per verbum patefecit, & iuxta verbum agnosci, coli & celebrari vult.

A L T E R M O D V S K I-
medoncianus corrumpendi
scripturam.

*De vocabulis exclusiuis per eclipsin
intelligendis : & propositio-
num oppositione.*

Sufficeret in ista hominum improbitate, quòd genus humanum diuidant in Electos & Reprobos, illis quæ hæcenus recensuimus, principijs, ex quibus doctrinam instituunt, Christum missum esse Saluatorem vni tantum generi, alteri verò nequaquam. Fædas enim suas & à gentilibus haustas opiniones, maliciae & odio in nomen Christianum auctas euomunt in sacram scripturam, vt vel hanc penitus oblitterent, vel sub specie scripturæ suæ diffundant scelera. Quapropter quicquid de redemptione generis humani loquuntur, semper & necessario exputidis istis corrumpunt principijs : hoc primò notari velim.

Deinde

Deinde vos Calvinistæ, cum scripturam ad libidinem vestram flectere non possitis, nisi voces exclusiuas comminiscamini, easdemq; vniuersaliter à Spiritu sancto dictis appendatis, eaq; sic à sede sua dimoueat : Quærimus à vobis, *Nulla a-* quis hanc vobis potestatem fecerit? quo *thoritatem* iussu, qua authoritate hoc audeatis? aut *monstrare* si mera vestra est libido, cur existimatis *possunt, cur* populum Christo saluatori suo sanctifi- *scripturam* catum, dictum, pendentem ab ore ipsi- *perueriāt.* us, & per spiritum gratiæ & veritatis in regnum veritatis cooptatum, prurienti vestræ libidini aduersus omne illud quod à Christo nomen habet, consentire oportere? num fraudibus & dolis scetentes, & in maximis deprehensi sceleribus, pro laude ducitis, prodire in publicum, vt Christo & Ecclesiæ maledicatis, & tum leges præscribatis arbitrio vestro, scripturam prophanandi & corrumpendi? Hoc enim a vobis fieri constat, vt vbiunque scriptura habet, Christum mortuum esse pro pijs, pro credentibus, pro electis &c. vos infarciatis exclusiuas vestras, nimirum *Exclusiue* *voces.* **S O -** **L V M , D V N T A X A T ,** (aut simile ali- *quid*) pro pijs, pro credentibus, pro **L 5** electis

electis esse mortuum. Videmus quidem, quid velitis, & quo tendatis, nec nobis id obscurum est, sed scripturam, si adhuc scripturæ adhærere vultis, in medium proferte, quæ habeat, Christum mortuum esse DVNTAXAT, DVNTAXAT, DVNTAXAT, PRO ALIQVIBVS atque hos ALIQVOS appellate, quocumq; nomine velitis: modò demonstrare queatis, Christum non pro omnibus hominibus, sed pro ALIQVIBVS DVNTAXAT, pro ALIQVIBVS DVNTAXAT esse mortuum, reliquis omnibus exclusis, siue hos reprobos, siue impios, siue vasa iræ, aut quocumq; alio nomine appelletis. Arrigite aures, vos spiculatorum, vt hoc quod petimus, demonstretis, aut si demonstrare non potestis, sciatis in isto certamine à vobis nihil esse demonstratum, & eo vos loco haberi, quo omnes illi, qui Christo & verbo ipsius conuicia dicunt. Existimo versutum Kimedoncium ista probe intelligere.

Ratio Kimedoniana scripturam allegandi.

Tertiò, vt Kimedoncius videat, quomodo non modò se & exercitum suum, quem aduersus Christum in aciem producit, pessundet, lubet cum ipso conuenire congrederi. Multos ille recensuit lo-

eos scripturæ, à folio 323. vsq; ad folium 377. in quibus probare conatur, Christum non esse pro omnibus mortuum. Cedò, quomodo probat id Kimedoncius ex scriptura, & rationibus ex scriptura desumptis? videamus, & diligenter contemplemur hominis vel scientiæ vel probitatem: aiunt enim (sicut ex fide dignis viris audiui) eum Doctorem creatum esse Theologiæ. A scriptura illum esse depulsum, iam antea demonstratum est, nisi venabula sua, id est exclusivas suas, circa quas certamen potissimum verlatum, digito vel oculari demonstratione oculis nostris subijcere possit. Vbi hoc non poterit, & sic concludat, scriptura dicit, Christum mortuum esse pro eis, qui fide salutem in ipso apprehendunt: Ergo pro his TANTVM est mortuus. Respondemus, Maranatha. Sed agè, quid nunc porro attentat vir ille, vt incursiones suas in Euangelium Iesu Christi coram populo defendat? Videamus hominis alacritatem: cum exclusivas suas demonstrare non possit, duplici sese summæ imperitiæ argumento obstringit.

Primò quòd vniuersali nostræ affirmatiuæ propositioni opponit particularem affirmatiuam: cuius generis sunt omnes

*Vniuersa-
lis affirma-
tiua & par-
ticularis
affirmati-
ua.*

illius ex scriptura allegatæ enunciationes. Vt cum ego ex scriptura dico, Christus est mortuus pro omnibus: ille sic oppugnat, Christus est mortuus pro credentibus. Deme iam exclusiuam, quam non patiemur, vt ex Calviniana sua abyſſo in scripturam excreet, & videbimus, quid oppugnare & quid concludere queat abortiuus iste Doctor, qui affirmatiuam per negatiuam oppugnare debebat, & stramineo hoc in medium prodit argumentandi genere, vt affirmatiuam enunciationem non negatiua, sed affirmatiua oppugnare, id est, meam sententiam non modo non oppugnare, sed etiam corroborare nolens volens cogatur.

*Propositio-
nes subal-
ternæ.*

Deinde, vbi nam Alchimedon iste hæc pocula fecit, aut quis eum facere docuit, vt subalternas propositiones pro contrarijs inter se collideret? Vniuersalis mea est: Christus est mortuus pro omnibus. Particularis est huius Alchimedontis, Christus mortuus est pro credentibus. Quis te docuit, tu barde & iuxta mysteria tua æquiuoce Doctor, propositionem *ὑπάρχον* suæ vniuersali, id est, speciem generi opponere?

cum

cum species non modò generi nihil detrahat, sed etiam genus ipsum cōfirmet. Rectè facis, quod multa scripturæ testimonia corradis: Christum mortuum esse pro credentibus, pro nobis, pro populo suo, pro amicis suis, pro Ecclesia, pro multis (nam hæc est summa allegatorum Kimedoncij) nemo inficiatur, credimus ita esse, vidimus & legimus ita antequam Mahometanus hic canis arrodere cōpisset. Sed hoc non est, quod ille inferre cupit, Christum non esse pro omnibus mortuum. Si meam affirmatiuam oppugnare velit, loci erunt proferendi, qui textum habeant, qui verba habeant, qui *ἵνα* habeant, Christum NON ESSE, NON ESSE, NON ESSE pro omnibus mortuum: & ex scriptura nominandi sunt, siue singuli homines, siue species hominum, pro quibus Christus NON SIT, NON SIT mortuus. Dum scripturam talem nullam profert, nec proferre poterit in omnia secula seculorum: satis intelligimus, eum à Cerbero esse in rabiem agitatū, vt sine fronte & pudore sacram allatret scripturam. Nec dignus est, qui in adductis testimonijs aliter confunda-

tur,

tur. Atq; nisi liber nimis excreveret, demonstrarem, Kimedonci, Ecclesiæ, vestigia dentium tuorum, quos in comemoratos locos impegisti, sed non lubet tantam improbitatem tuam ubiq; conuellere. Satis est, vt in fundamento intelligas, quibus absurdis abreptus procacitatem tuam aduersus scripturam manifestes: Et moneo tantum lectorem, vt videat, quid hoc sit, Christus est mortuus pro ^a populo: ^b pro multis: ^c gaudium accidit toti populo: ^d Ira manet incredulis: ^e Omnes traham ad me: ^f mortuus est pro amicis: &c. vsq; ad folium libri 371. perpendat saltem quilibet apud se, an locorum istorum vnus vel vnus etiam Kimedoncianam habeat consequentiam? Si Kimedoncio credimus, hanc habent, Christum non esse mortuum pro omnibus. Sed num quæso mihi homo quisquis es, aliquam vim consequutionis huius vides? Prouoco ad Lectorem.

Kimed. fol. 323.
Matth. 1.
Luc. 1.
Matth. 26.
Luc. 2.
Iohan. 3.
Iohan. 13.
Iohan. 15.

Vnicum tantum locum ad speciem miro artificio exagitare potest. Christus dicit Iohan. 17. Non rogo pro mundo. Inde concludit, cum pro omnibus non oret, non pro omnibus esse mortuum. Verum Christum non absolute ibi loqui, sed

sed κατὰ τὴν, hæc sunt argumenta. Primo, quod ibidem pro Apostolis orat, vt ministerium ipsorum fructificet, atque alij per prædicationem ipsorum ad fidem conuertantur: vbi ex opposito non vult orationem suam eo extendi, vt reprobis gratiam suam addicat in propagandis illorum sceleribus. Deinde, quod ista oratio non sit Calviniano accipienda spiritu, indicat scriptura, cum Christus orat in ara Crucis pro reprobis & omnibus hostibus suis. Tercio, ipsimet Calvinistæ consentunt, quod Christus plorauerit pro reprobis, & commiseratione externa, vt minister Euangelij eos sit complexus, sicut suo loco diximus. Quapropter studunt in loco isto, si dicant, Christum simpliciter pro reprobis non orasse. Quarto, locus ipse in præcedentibus habet, quod nemo omnium hominum à sacrificio Christi fuerit exclusus: nam sic propè ab initio capitis inquit Christus: Dedisti filio potestatem omnis carnis, vt omne quod dedisti ei, det eis vitam æternam. Et paulò post de Iuda dicit, ipsum etiam à patre sibi esse datum. Notant Calvinistæ CHRISTVM non loqui ibi de Apostolatu, sed illa δὲ, quæ

qua in omnem carnem humanam accipit potestatem à patre, vt à morte redimeret, & vitam daret æternam. Ipsemet
Inst. lib. 3. Calvinus videt, ea verba eò pertinere: ne
cap. 22. verò suæ officiant prædestinationi, dicit
S. 7. κατὰ χροσιν εἶναι esse accipienda. Hæc est
 ipsius κατὰ χροσιν illud non tropi tantum
 sed conuitij genus, quo ea, quæ scriptura
 ubique sibi constans similiter habet,
 mendacij accuset. Concludimus itaque
 Calvinistas ex loco illo nihil inferre
 posse.

Amici, populus Dei. Quòd verò Kimedoncius de amicis
 & de populo DEI loquitur, hanc habet
 rationem: omnes nascimur inimici &
 reprobj, & respectu nostri omnes tales
 sumus: amici verò sunt & populus Dei
 vicissim etiam omnes homines respectu
 Dei, nostri in Filio suo miseri: amicorum
 autem sicut & electorum nomen sibi
 vindicant & iure tantum possident,
 qui fide vniuersalem gratiam apprehen-
 dunt, alioquin redeunt sub iram, &
 manent in ira, quam sceleribus suis re-
 pudiatâ gratia accersunt, manentque re-
 probi & condemnati, & ex reconcilia-
 tis per Christum, iterum redduntur ho-
 stes DEI.

Solent

Solent etiam arguti isti disputato-
 res tali ratiocinatione plebeculam ali-
 quando decipere, cum sic inferunt: Ali-
 qui non saluantur, siue, quod idem hoc
 loco est, aliqui fide salutem non appre-
 hendunt: Ergo aliqui non erant re-
 dempti. Responderetur ipsis, crassas esse
 has, & nimis crassas esse fraudes paralo-
 gisandi: didicimus enim in scholis, pri-
 usquam baccalaureati essemus, vitiolam
 esse consequentiam, cum sic inferimus:
 Non est bos: Ergo non est Animal: ra-
 tio est, à specie ad genus affirmatiue
 duntaxat, ET NEQVAQVAM nega-
 tiue duci argumentum. Hæc eadem
 ratio est, cum sic argumentari volunt:
 aliqui non vendicant sibi salutem per
 fidem, ergo non erant redempti: Re-
 spondemus, sic tantum licere argumen-
 tari à specie ad genus affirmatiue, vt di-
 cere possimus, salutem apprehendunt,
 ergo erant redempti: non autem, salu-
 tem non apprehendunt, ergo non erant
 redempti. Redemptio enim, si loquimur
 de opere, quod Christus præstitit, ex-
 tenditur sicut genus super vtramq; spe-
 ciem credentium & non credentium,
 sicut scripturæ testimonijs genus illud

M

solide

*Sophisma
 argumen-
 tationis à
 specie ad
 genus ne-
 gatiue.*

solidè & inconcussè in scriptis nostris demonstrauimus, & in hoc quoq; fiet infra suo loco. Facile itaq; ex pediculis istis Calumnianis sese extricabunt, qui paululum saltem dialecticæ præcepta degustarunt.

*Sophisma
argumen-
tationis ex
oppositione
contrario-
naria.*

Similis est cauillatio, fideles siue electi (sumpto vocabulo in speciali significatione) erant redempti per Christum: Ergo infideles non erant redempti. Solutio est expedita: contraria duntaxat in eo opponenda esse, in quo id proprie consistit, vt contrariam inter se habeant naturam: alioquin si opponantur propter genus aut propter commune accidens, nulla valet à positione vnus ad remotionem alterius consequentia. Nā opponere Iudam & Petrum, alterum in Gehennam, alterum in cœlum abire: nulla erit consequentia, si inferas, Iudas damnatus, fuit Apostolus, ergo Petrus saluatus, non fuit Apostolus: aut Iudas damnatus, interfuit Coenæ Dominicæ, ergo Petrus saluatus, non interfuit: itemq; Iudas damnatus, (vt crastinem videas aduersariorum) habuit manus & pedes, Ergo Petrus saluatus, non habuit manus & pedes. Vides fallam

consequen-

consequentiam? Video, inquis: sed vbi illa deprehenditur, Hic: quod oppositio vitiosa sit in vitiosis terminis, scilicet, in communiter adiacentibus: nam in hoc Iudas & Petrus non sunt contrarij, quod sunt Apostoli, quod fuerunt ambo in cœna Dominica, quod vterq; habet manus & pedes &c. sed in hoc opponuntur, & in hoc sunt contrarij, quod alter gratiam fide non fuit complexus, & non fuit verè conuersus: alter verò fide gratiam complexus & verè conuersus fuit. Fides autem habet indiuisibile salutem, & incredulitas condemnationem. Quapropter sic duntaxat argumentari licet: Petrus fide præditus, fuit saluatus, ergo Iudas fide non præditus non fuit saluatus, sed fuit damnatus: atq; hic valet regula: Contrariorum eadem est ratio: & sic consequenter: Contraria se mutuo tollunt, si in genuino & proprio contrariæ qualitatis respectu opponuntur: nequaquam autem, si extra respectum illum in accidentibus, aut ijs quæ se communiter vtrinq; habent, sibi opponantur. Hæc ratio est, cum scriptura dicat, vtriq; hominum speciei, credentiū inquam & non credentium, redemptionem

M 2

onem

onem euenisse, quod ubique speciei commune est adiacens: atq; hi interim sint contrarij inter se, in eo respectu, in quo propriè contrarietas, in fundamentis nimirum *πιστος* & *ἀπιστίας*, consistit, ut non sequatur ulla consequentia oppositionis, si extra illum verum & proprium respectum statuatur: ut cum dicunt & inferunt aduersarij, saluandi sunt redempti, ergo non saluandi non erant redempti. Nihil enim oppositionem facit veram inter hos, nisi respectus fidei vna ex parte, & ex altera respectus incredulitatis: quippe quod scriptura extra istum respectum nullam faciat oppositionem in duobus his hominum generibus, & sub redemptione, quantum ad opus Christi, vtrinque pariter & ex æquo concludantur.

Hæc obiter tantum attingere volui, in gratiâ horum, qui pagellas Kimedoncij locis commemoratis repletas, euoluere volent. Neq; opus est plura addere. Reuocamus hominem illum improbum ad statum, & poscimus scripturæ locos, questionis competentes: & satis supra indicatum est, nihil eum à se, allegatis locis, quam

quam contumaciam aduersus sanguinem Christi, prodere.

Quomodo Scripturæ loci in assertione veritatis à nobis adhibeantur, & adhiberi debeant.

Scripturæ locos obieciimus scdæ huic in thesibus nostris, multos & perspicuos, in quibus vniuersalitas non minus quam sol in mundo exsplendet: atq; hanc vniuersalitatem, ut verbum Dei nobis patefactum summa animi reuerentia exosculamur & veneramur. Scimus enim quod Deus sic nobiscum loquatur, & radios veritatis sempiternæ nobis patefecerit: quantum itaq; interest veros perhiberi Christianos & cultores Dei, iuxta verbum ipsius, tantum etiam huic patefactæ veritati, magnæ cum gratiarum actione nos submittimus. Neq; opus erat alijs argumentis probare hanc vniuersalitatem, Christum mortuum esse pro omnibus: cum sufficiat scripturam ita loqui, & constanter ita loqui, & nihil aliud loqui, sicut constat ex eo, quod aduersarij veluti Chalydonij apri omnem euoluentes scripturam, ne apiculū quidem profere possunt, qui huic

*Scripturæ
inherere
dum.*

huic vniuersalitati vel ad speciem etiam
relictetur. A tali scriptura & patefacto
pestore Dei, nec Diabolus nec satellites
ipsum nos depellere poterunt. Stamus
in patefactis arcanis Dei, καὶ δόξα καὶ
περίλαμψεν ἡμᾶς, non minus, quam pa-
stores olim in agro Bethlehemitico. Et
quoties phalanges Diaboli & exercitus
ipsum nos impetunt, & scripturam seu ca-
stra & arcem salutis nostrae demoliri co-
nantur, nos in verbo tanquam luce Dei
fulgida, & munita exercitu coelesti per-
sistentes, omnes hostium conatus intro-
pidè contemnimus & eludimus.

Quia verò aduersarij in lacerandis his
Domini exercituum castris imperitam
plebeculam fraudibus & imposturis ter-
rent, ideo ne quis ab illis circumuenire-
tur, scripturam vniuersaliter loquentem
suis etiam explicamus fundamentis; vbi
vniuersalitas in suas diducitur species.
Species hominum sunt duae: Altera fide
apprehendentium in Christo salutem, &
sibi applicantium id quod pro omnibus ex
aquo praestitum est: altera est repudiantium
hanc salutem per incredulitatem. Ut
ergo constet, vniuersaliter dicta in scri-
ptura, in solido, vero, & vniuersali suo
funda-

Species
hominum
duae.

fundamento persistere debere, hunc scri-
pturae insuperabilem fulgorem in com-
memorata vtraque hominum specie de-
monstramus.

De credentibus nullam adhuc con-
trouersiam nobis aperte mouerunt, quod
sciam, aduersarij, inficiatione Christum
pro his mortuum esse: Imo huc pertinet
omnes loci à Kimedoncio nimis operose
citati. Interim verò quales ipsi creden-
tes faciant, & quam perniciosam frau-
dem sub vocabulo illo occultent, alte-
rius est loci consideratio.

Christum vero mortuum esse etiam
pro non credentibus, scripturam testi-
monij vbiq; coruscantibus Caluinistis
magna vi obieciimus. His Caluinistae in-
sident ut muscae mortis, & foetere & ex-
halare faciunt vnguentum aromatarij.
Neq; aliter Kimedoncus locos istos tra-
ctat, quam si opimam praedam ad exa-
tiandam apostasiae suae ingluuiem, ad-
uersus Christum nactus esset.

Nos verò illos locos dicimus esse
verba Spiritus sancti, certa, vera, indubi-
tata, eo modo pronunciata, sicut intelli-
gi ab omnibus possunt, & nullis tropis
dilatandos aut enervandos esse. Nec

M 4 minus

Vide in
thesibus
meis secun-
dam argu-
mentorum
meorum
classen.
Eccles. 10.

Primus vsus
locorum
scripturae in
hac questio-
ne.
Scripturae
veritatis.

Scripturae
veritas.

minus veros esse, quàm eos, qui vniuersaliter de toto humano genere loquuntur. Retinemus itaq; veritatem in verbo: & verbo in hac cœlesti doctrina salutis nullam ingerimus glossam, id est, nullum figmentum, ceu potius excrementum putidi cordis nostri. Atq; hic primus est vsus locorum illorum. Hanc vbi Diabolus veritatem infestare vult, vel per se, vel per Calvinistas suos, non in veritate ἐδῶμενοι & ἐπίδῶμενοι Diabolum magno contemnimus animo, & sputa atque stercora ipsius, quibus scripturam fœdare vult, & iubemus, atq; vi illa qua pollemus in Regno Christi, mandamus, vt ea rejiciat in fauces & viscera Calvinistarū suorum, qui experientur aliquādo, quid sit diris his sordibus fontē salutis inficere & conspurcare.

Alter vsus.

Vniuersalis
negatiua &
particularis
vel vniuersalis
affirmatiua.

Alterum deinde vsum etiam ex locis illis habemus, vt negatiuam vniuersalem aduersariorum affirmatiua nostra, siue vniuersali siue particulari destruamus. Hæc est vniuersalis illorum negatiua: CHERISTVM PRO NVLLO REPROBO ESSE MORTVVM. Vniuersaliter nos respondemus: CHERISTVM PRO OMNIBVS HOMINIBVS ESSE MORTVVM, atque vniuersalem

propositionem, eo modo, de quo paulò ante dictum est, demonstramus: nam diducta vniuersali in species suas clarissimis & fulgentissimis scripturæ testimonijs, non potest id, quod vniuersaliter dicitur, æquiuocè aut κατὰ ἄλλαν ὁδόν, aut alio modo, vt Calvinistæ volunt, (multis ad tollendam certitudinem vniuersalitatis modis excogitatis, vt suo loco diximus) intelligi. Particulariter verò ipsorum vniuersali negatiuæ, has particulares affirmatiuas, (quod stolidus hic & diuinorum humanorumq; impetrus Doctor mihi vitio vertit) quæ faciunt oppositionem contradictoriam, obijcimus. Non quòd exempla particularium, aliquod tantum infidelium & peculiare genus denotent: sed quia illi, qui vniuersaliter sub ipso genere in scriptura cōprehenduntur, propter certas causas certis circumstantiis in specie & indiuiduis suis demonstrantur. Quòd sic valet, vt si vnus tantum infidelium siue reproborum demonstrari queat, solidè & irrefragabiliter, Christum pro hoc esse mortuum, necessariò sequatur, non modò nostram vniuersalem affirmatiuam, de omnibus reprobis esse veram,

sed etiam aduersariorum vniuersalem negatiuam esse ex opposito falsam. Tu dicis, Christum pro nullo reproborum esse mortuum: ego demōstro reprobos, pro quibus est mortuus, id est, demōstro hos, quos scriptura etiam in specie & indiuiduis demonstrat: Sequitur itaque, tuam vniuersalem negatiuam esse falsam. Quod necesse habes, vt confitearis, nisi malis tuis blasphemijs hunc colophonem addere, vt dicas scripturam sibi esse contrariam, aut Spiritum Sanctum à seipso dissidere. Cum itaque tu negatiua vniuersalis ac mea particulari affirmatiua sint contradictoriae (intelligis hanc dialecticā tu Chodorlohomoni) altera tantum, vt vera sit necesse habet. Quæritur vtra? quæritur, inquam vtra? Et ego quaero, quis hoc quærat? Si Christianus est qui quærit, vtra vera sit, audit is, meam verbo Dei abunde esse confirmatam, habere *πᾶσι*, & conforme quidem toti Euangelio, vniuersaque fidei Christianae vsque huc propagatae: Aduersarij verò suam nullo apice scriptura demonstrare possunt. Facile itaque homo Christianus videt, vbi verum, & vbi falsum sit, vbi vita & lux, & vicissim vbi mors & tenebrae sint: imò vtra ex parte

Christiana Religio asseratur vel oppugnetur. Si is Christianus non sit qui quærit, frustra laborantius ex scriptura veritatem asserere, cum homo is alijs affuetus principijs scripturā funditus neget, sicut Kimedoncius eandem negat, licet perplexis adhuc strophis, & nondum apostoloma, quod Neuleri antecessoris sui apostoliā sorbuit, eructare velit. Quapropter omnia quoque incassum cum istis disputatur, qui nō sunt eo animo, vt quod scriptura dicit, amplecti, & contrarium respuere velint: & *κρίσις* non habent, quod inter Christianos valere debet ad discernendum verum à falso.

Sed nō desinemus pectus ipsius, & reliquiarū, quas Mahometanus ille impostor post se reliquit, tundere, donec id quoque euomant, & sat superque Ecclesia Christiana videat, qui illi sint, quos in sinu suo adhuc fouet. Veniet procul dubio salutaris illa hora à Deo, vt sinu Christiano hi proditores sanguinis Iesu Christi tandem excutiantur.

Duo itaque latibula Caluinistarum de- *Exturbati*
 texti, in quibus furias suas aduersus *hī spelunca*
 um gloriæ & autorem salutis nostræ *sufficientia*
 cum tegunt tum incitant. Primum erat *efficientia*
 quod acinace sufficientiæ & efficacitæ *tia*.

*A duobus
præsidijs
pulsus.*

*Kimed.
342.*

omnes vniuersales enunciationes scripturæ in particulares concidere conati sunt, horribili cū furore & æstro in sanguinem Christi. Ex illo latibulo seu specula latrocinij sui in Ecclesiam Christi, erant extrahendi sedulo & efficaciter. Factum est hoc à nobis nō negligentem, & speramus id nos obtinuisse, quod antea quoque in thesibus meis cum duobus illis scripturæ locis (Rom. 9. Iacob dilexi Esau odio habui. Prouerb. 16. Omnia Deus fecit propter seipsum, etiam impium ad diem malum) factum est, in quibus hætenus omne suæ prædestinationis præsidium collocarant, sed ita iam sunt Dei gratia eo expoliati, vt censeat Kimedoncius noster: *Scrupulose porro de Esau vel salute vel exitio non esse indagandum.* Notate benè, quale iam fundamentum habeant suæ reprobationis, atq; ita, vt horū neutrum locum vel Kimedoncius vel socij pro fundamento absolutæ reprobationis amplius, aut argumento aliquo, vt prius ab antecessoribus illorū factum erat, collocare ausing. Kimedoncius itaque sicut etiam socij ipsius Tollerius & autores librorum Gilsden & Tenner & Gilsden & Tenner etc. filij nebulæ, qui no-

minio

mina sua profiteri non ausi fuerunt, relicto illo præsidio profugerant vnā in vmbrosū istud sufficientiæ & efficientiæ specu, cum gliribus aliquātisper adhuc ibi decertaturi. Sed confido in Domino, ex hoc specu illos etiam exturbatos, & omni præsidio spoliatos esse. Neq; difficile erit cuius Christiano, eis quæ monstrauimus argumentis, ignem stipulis illorum, quibus se tegunt, iniicere. Sinamus illos ardere & incensis nostris in altari Christo incendium ignominie ipsorum vrgeamus & promoueamus.

Alterum latibulum etiam deiectum est, cum ex scriptura nullam habeat negatiuā nostræ affirmatiuæ opponendā; & vocabulis exclusiuis nihil nisi excrementa sua patefaciant, quibus scripturā sedare conantur: cum etiam rationibus consequentiarum falsissimis inhærere deprehensi sint.

De Patrum autoritate, quos isti non minus quàm S. Scripturam iugulare & disperdere conantur.

Non minus verò quàm supra Sp. sancto

Et & omni scripturæ fecerunt, pterit
& furiosè in Patrū venerandā Harpyia
istæ inuolant auctoritatem, & ipsi dem di-
obus falcatis enibbus Patres contrucide-
re, & suæ impietatis socios facere voluit.
Hoc statim in principio obseruare, nihil
illis hominibus Sacrosanctum & inuio-
labile manere, qui adeò atroci rabie scru-
pturam sacram, & Spiritū in ea sanctū
inuaserunt. Atq; vt videas furores, Gry-
næus in Thesaurō veræ & orthodoxæ
fidei suæ, septē infandæ huius doctrinæ
autores facit, quia, sicut suo loco dictum
est, hanc cum socijs apostasiā molitur ab-
Euangelio Iesu Christi, & per ludibriū
Spiritui sancto inter reliquos primū asse-
gnat locum, & prætorē facit scelerū &
Mahometismi sui: Et licet Kimedoncius
adeò trunculēto ludibrio & adeò mari-
festo eū nondū ex professo incesare: attē-
mē sat superq; est, quod scripturā Spiritu-
tus sancti in patrocinium Apostasiæ suæ
assciscere audeat. His furoribus incēli ho-
mines isti, infensi & infesti omni Chris-
tianæ religioni, omnes de Ecclesia
Christi benē meritos vel dampnare, vel
scelerū suorum participes facere voluit.

Kimedonci-
us contra
Patres.

Vultur Kimedoncius hoc loco eadem

arte, qua vltus est aduersus S. scripturā.
Nam primò, vbi generalitas in verbis
ipsorum continetur, illam sufficiētia &
efficacia suæ contis cōtundit & sternit,
vt ipsi cogantur vel particulariter loqui,
cum vniuersaliter loquūtur, vel negati-
ue, vbi illi affirmatiuè loquuntur. Quòd
nisi conatus & volūtas ipsius esset, nullo
vnquā patrū testimonio in medium p-
dire auderet: sicut neq; socij ipsius. De-
inde, vbi isti p se Patres allegare volunt,
sicut in scriptura corripenda exclusiuas
suas ingesserunt: ita hic quoq; Hoc vnū
si ipsis cōcedatur, in patribus omnia ne-
gare, & vicissim, vbi volent, omnia sua
ex patribus confirmare poterunt: nisi
vero istud concedatur, valde indignan-
tur lancearij isti, a Christianis impetra-
ri non posse, cū alioquin, si Christiani
cōtinerēt aut consentirent, semper vin-
cere, & breui tēpore omnē Christianā
Religionem radicitus euellere possent.

Videamus verba patrum, quæ a Ki-
medoncio ipso referuntur, vt constet ni-
hil nisi imposturas & execrandas trau-
des esse, quorū vel dicta patrū a nobis
allegata infringere, aut ex ipsdē, p se alia
allegare attētant. Kimedoncius cōcedit
a pa-
extate.

Quid con-
fiteatur illi
in patribus

Kim. 250. à patribus esse scriptum, *his quoq. gratia indulgentiæ & emundationis peccatorum, & adoptionem à Christo esse allatam, qui suscipiunt gratiam euomunt.* Quid clarius à patribus dici poterat? Et quod alibi dicit: *A patribus tuis fuisse traditum, Christum venisse pro Redemptione omnium hominum: descendisse pro omnibus, ut cunctis peccatum remitteret, & libertatem daret vniuersis.* Hæc patres dicunt hæc dici ab eis, Kimedoncius credit & concedit: agere verò relinquuntur verba ista in illa clara & perspicua significatione, qua vnusquisq. intelligit hanc vniuersalitatem à patribus, ipso etiam aduersariorum testimonio, traditam esse: scilicet, in suo vero sensu relinquamus omnia hæc. 1. Christum. 2. venisse. 3. pro salute. 4. pro salute omnium: & non aliter intelligamus, quam ut Patres ipsi volunt intelligi verba in legitimo suo sensu, cum aiunt, Christum mortuum esse pro peccatis Petri & Pauli etc. Quod si aduersarij nostri ita relinquunt, quid manifestius ad tuendam nostram & ad euertendam aduersariorum sententiam dici poterat? Num tu Kimedonci propter anticipatum errorem tuum his claris testimonijs tuam illam sufficientiam ingeres?

Kimedoncio
speculatori
Patrum, non
simpliciter
credens.

ingeres? aut si ingerere voles, dic nobis prius, quid vocabulo illo, id est, figmento tuo velis? num ut illam generalitatē, quæ in patrum pronunciatis personat, confirmes? quod si nulla fraus subest, & simpliciter generalitatem confirmare velis, relinque verba Patrum absq; salua tua, integra, quæ sese satis confirmant per se, & tuo assumento Calviniano non egent: aut, num ideo infarcies, ut generalitatem expugnes? Scimus utiq; quod hoc attentes: sed num adeo insanire populum censes Christianum, ut tibi Patrum dicta lancinanti, simpliciter astipuletur? Tu scelus hominum, qui sancta illa Spiritus S. organa ludibrio exponis, tibi ne persuades furore tuo ut primum patres corruperis, omnes afflandos esse? Proba, quod illis contra ipsorum manifesta ingeris verba, tuo esse accipienda scholio, & tua ideo acceptanda glossmata, ut venerandi Patres habeantur pro Doctoribus, qui tenebras dixerint, & tenebris, hoc est, contrario sensu quam verba ipsorum sonabant, Ecclesiam opleuerint? Proba, inquam, istæ, & proba Ecclesiam Christi ante funestum ventum exortum in tenebris fuisse, aut im-

N

probum

probum te hominem esse liquidò con-
tearis. Hæc de illis, quæ in genere ex pa-
tribus citat, ubi nolens volens concus-
re cogitur, à patribus vniuersis nostram
sententiã illis quibus solemus, promul-
ciatam & in toto mundo diuulgatam
se verbis.

Augustin.

Liber D.

*Augustini
de falso sibi
impositis
articulis.*

Videamus nunc sigillatim, cuiusmo-
di, homo iste ex patribus proferat testi-
monia; Insignis est locus in libro D. Au-
gustini de Falso sibi impositis articu-
lis. 16. quorum primus est, *Christum non esse
mortuum pro redemptione omnium hominum.*
Dicit Augustinus in Præfatione libri
illius. 1. Et hunc & cæteros omnes arti-
culos, ipsi à Pelagianis esse affectos. (Iam
Pelagianorum vices supplēt Caluini.)
2. Nullum eorū vestigium in corde, in-
dum in scriptis ipsius esse & fuisse. 3. In
autoribus esse puniendos. 4. Impias &
prophanas esse opiniones. 5. A se omnes
illos articulos damnari. Audis, quibus
verbis, & quàm copiosè Augustinus cū
omnes sedecim, tum nominatim primū
à se rejiciat? quantis anathematis eos con-
demnet? Iam verò (atq; de Lector) Cal-
uinistæ audent id quod Augustinus con-
demnat approbare, & palā docere, Chri-
stus

stus Non Esse (obserua inquā lector)
Non esse, p redemptione omnium hominū
mortuū, & insuper omni impudētia im-
pudētiores, Augustinum cum ipsis senti-
re clamitāt, sicut Kimedocius præ cæte-
ris Augustinum suæ sectæ inscribere au-
det. Quid verò censēs frontis, candoris,
pietatis & integritatis esse in Kimedon-
cio? qui Augustini sententiã suã directē &
Categoricē cōtrariam, audet p sua & ex
hoc & ex alijs Augustini libris vēditare?
& Augustinū ibi loci suū facere, ubi Au-
gustinus ex pfecto ipsos adoritur, & do-
ctrinā iubet hāc in suis punire autorib?

Sed num Kimedocius nihil habet ex
verbis Augustini, ut eo sibi opitulari pos-
sit? Habet: num tu putas, Kimedoncium
ex omnibus Caluinianis nō esse tropolo-
gicum, & solū nihil inuenire ad pallian-
dum nefas suū? quid ergo habet? Hoc
habet, Augustinum loqui de magnitudi-
ne precij. Equidē Augustin⁹ hoc habet:
sed quod porrò Kimedoncius dicit, & de
suo addit, accipiendam esse magnitudinē
precij de sufficientia illa, quā nouo fig-
mēto & scripturæ & patrib⁹ infueto &
ignoto introducit, atq; inde magnitudi-
ne precij facit, qualē hasten⁹ in magni-
tudine cōiuij, quod mūdo per ludibriū

*Kimed. 68.
248. 249.
409. 410.*

*Quomodo
Kimedonci-
us Augusti-
num suum
faciat.*

paratum esse aiunt, audiuius, id nec in Augustino nec in vilo Patre, sed in solo orco, & fundo Gehennæ in medio omnium diabolorum inueniet. Nec opus est multis repetere, quomodo DEVM statuunt naturâ *μὴ ἐκ θεοῦ*, & creati homines simpliciter ad interitū, & nullo vnquam sincerae & veræ gratiæ gustu dignantem maximam hominum multitudinem; satis enim ista in præcedentibus sunt illustrata. Cum itaq; Augustinus de magnitudine precij loquatur, non loquitur, vt isti axiomata fingunt, & per contrarium sensum patribus affingunt, sed loquitur iuxta sensum verborum, quæ ex præfatiuncula ipsius supra demonstrauius, in quibus ad Tartara vique deuotet doctrinam non hominum sed ipsissimorum Diabolorum, qui dicunt, Christum non esse mortuum pro Redemptione omnium hominum. Atq; vt abundantius id ipsum demonstretur, in confutatione articuli illius sic inquit: *Quod ad vnā pertinet causam generis humani, sanguis Christi redemptio EST TOTIVS MUNDI, ET SIC OMNES RECTE REDEMPTI DICVNTVR.* Item: *Per vnicū exemplum gestum est pro vniuersis.* Item:

Poc

Poculum quippe immortalitatis, quod confectum est de infirmitate nostra & virtute diuina, HABET QVIDEM IN SE, QVOD OMNIBVS PROSIT: Sed si non bibitur, non proficit.

Quod Caluinistæ nihil hîc habeant præsidij, manifestum est. Negant enim vnā esse causam generis humani, sed duas causas, seu duos contrarios fines: negant sanguine Christi redemptum esse totum mundum: negant, quoad vnā causam, omnes recte redemptos dici: negant exemplum redemptionis gestum esse pro vniuersis: negant denique, *poculum immortalitatis in se habere, vt omnibus prosit.* Reprobos enim infirmitas poculo Redemptionis non est opinione horum infusa: Nam creatos dicunt ad iram. Et non modò negant infirmitatem conditorum ad Gehennam, poculo passionis Christi esse infusam: Sed per contrarium, Christum his in iudicium & condemnationem per se, sicut etiam verbum seu Euangelium ipsum, missum esse. Imo si poculum hoc ipsorum opinione habuit aliquid pro reprobis, non habuit, vt prodesset, sed, vt Calvinus dixit, nihil aliud habet pro his,

his, quàm infusum in perniciem eorum, decreti absoluti venenum pestilentissimum, &c. Repete quæ supra sunt commemorata ex verbis illorum. Nunquid ergo Augustinus tibi non scitè Caluinisare videtur? aut Calvinistæ num tibi non scitè Augustinisare videntur?

Notanda etiam est hæc fraus Calvinistarum in citando Augustino autore libri antè citati, argumento insuper alio. *Beza & discipuli contrarij sibi ipsis.* In disputatione mea Bernensi Theodorus Beza simpliciter hunc librum tantquam supposititium repudiabat, fatens ignarus, verbis Augustini per totum librum, Calvinianum dogma, tanquàm salminibus psteri, nec ausus fuisset (quippe quod sufficientiæ & efficacæ vocabula tanquam apertè fraudulenta reiecit, ut suo loco indicauimus) vel minimum sibi spem in verbis Augustini collocare. Cum verò ex Caluino ei obijcerem, hunc non inficiari librum autore Augustino esse editum, atque locum ex Caluino citassem, nihil aliud respondit, quàm Caluino nondum perspectum & cognitum fuisse, librum esse supposititium, nã Augustini opera in Belgio esse excusata, bello isto in editione illa eliso. Hæc tum ille:

ille: & ideo refero, ut Calvinianorū scripturæ gyri, quib⁹ se circūoluunt, quando veritate premuntur, manifesti fiant.

Allegat Kimedoncius ex Augustino *Kime. 211.* super Plal: 21. CHRISTVM PASSVM Aliud allegatum ex PROPTER ECCLESIAM, ET ECCLESIAM MAGNAM TOTVM ESSE ORBEM, PRO QVO SANGVINEM SVVM ILLE FVDERIT. Quid verò inde habet Kimedoncius, quod pro suo vsurpet? Mox ibi ex eodem Augustino hæc verba refert: *Quid mihi dicis o HAERETICE? nō est precium orbis terrarum? Africa sola redempta est? non au-* *quasi dic-* *des dicere TOTVS ORBIS REDEMPVS EST: ret. o Cal-* *sed perit?* Audebant, sicut intelligimus, *uinista,* absque omni tropo & inuolucro, audebant inquam audacter & absque vlla restrictione, hæretici effari, TOTVS ORBIS PERIT, nullis ibi utebantur strophis & figuris: vbi autem etiam dicendum erat, TOTVS ORBIS REDEMPVS EST, ibi labia comprimebant, aut glossis distorquebant, non ausi ea simplicitate & eocandore id effari, sicut prius. Certè quid musitamus diu? Quid alijs videatur nescio, mihi verò Augustinus egregiè Kimedoncium depinxisse videtur: Audeat enim is verbis apertis dicere, & sine

omni tropo intellectis, totum mundum perijsse: & totum intelligit simpliciter, sicuti sonat, & nullam affuit sufficientiam, aut aliam aliquam cerebri sui scotiam. Vbi autē de redemptione dicendum est, Spiritus *ΜΟΥΔΑΛΟ* non sine eum loqui sine tropo, aut sine fraude, apertio & sincero ore p̄steri, totum redemptum esse mundum, omnino sicut etiam solēbāt veteres hæretici teste Augustino. Et nunc sanē quæro ex æquo lectore, ut Kimedoncius hunc locum allegarit, nisi quod ex Augustino audire voluit, se hæreticum esse? iniquissimè laturus si Huberus Heluetius eum hæreticum appellasset.

Alia allegata
ex Augusti-
no.
Kimed. 629.
630.

- Idem artificium est Kimedoncij, ubi Augustinum contra omnes Calvinistas pronunciantem in suas partes allegare audeat: ubi is dicit: *absq; prædestinationem præscientiam esse posse: at verò prædestinationem nunquam esse extra bonitatem: peccata a DEO non instrui nec disponi. Item: ad prævaricationem legis & perpetrationem qualiscunque peccati NULLAM ESSE PRÆDESTINATIONEM DEI: sufficere scire esse ab illo, quod statuitur, non ab illo, quod ratur: peccatores in malis proprijs esse præscitos ta-*

tum, non autem prædestinatos: infidelitatem non credentiam Euangelio nequaquam ex Dei prædestinatione generali. Quæ nunc in Kimedoncio frons, aut quis pudor, quod ista ex professo contra Calvinissimum pronunciata, in suam prostabiliendo Calvinismo contorqueat sententiam? & hæc allegata omnia illis omnibus conetur conformia facere, quæ ex medio Calvinismo contra hanc Augustini doctrinam suo loco protulimus?

Nihil Kimedoncius hic agit, cui propria non reluctetur conscientia. Sciebat enim, ab Augustino Redemptionem adeo generalem constitui, ut hanc quoque illis adscribat, qui committunt peccatum in Spiritum sanctum, & palam allerere, hos quoque Deo reconciliatos esse per gratiam Iesu Christi. Quid ex omni Augustino citari poterat evidentius? Nouerat hoc Kimedoncius probè, & quanquam duas habeat Calvinianas mādibulas: non ausus tamen fuit, hunc rodere filicem: & sic tremuit etiam transfixa per cor ipsius spina veritatis, ut locos illos ex Augustino citatos nec labijs, nec manibus, nec spiculo sufficientiæ suæ attingere ausus fuerit.

Augustinus
inexpugnabilis.
Vide thesaurum
meum.
565.

Pelagiani in
ac uste or
thodoxos
omnes.
Kimed-432.

Locus Pro-
speri & Au-
gustini.

Augustin.
Tom. 7. fol.
122.
C. 123.
D. 125.
A. B.
Tomus Passi-
lar excu-
lis.

Augustin.
Tom. 7. fol.
125. A. B.
1259. B.

Notum superest improbitatis Ki-
medoncianæ, id est Calvinianæ, argu-
mentum. Omnes hæresis acculat, qui
docent Christum in vniuersum pro
omnibus hominibus esse mortuum. Hanc
enim dicit Pelagianorum olim doctri-
nam fuisse. Et vt Augustini & Prosperi
testimonio sese muniat, locum ex Pro-
spero mutilum & concisum proferit.
Verba Prosperi, qui Pelagianos erro-
rum accusat, sunt equidem: Pelagia-
nos sensisse, Christum pro omnibus esse
mortuum. Verum non hoc illud erat,
quod in illis culpabat, sed aliud, quod
apocrypticus iste Doctor insigni cum
fraude omittit, Nam hoc culpabat Pro-
sper in literis ad Augustinum missis, Pe-
lagianos attribuere arbitrio hominis fa-
cultatem recipiendi salutem: homines
peruenire naturali facultate ad gratiam,
qua in Christo renascimur: apprehen-
di gratiam ex arbitrij libertate: reformi-
dabant diuino operi adscribere san-
ctorum merita: vnumquenq; sua dili-
gentia bonum esse posse &c. Hæc de
Pelagianis Prosper scribebat ad Augu-
stinum: & ipsemet Augustinus repetit
de Pelagianis, quod doceant fidem ex
nobis

nobis existere: Euangelio consentire
esse nostrum proprium: Initium fidei esse
ex homine. Hæc sunt, quæ in Pelagianis
ambo reprehenderunt, & quæ Augusti-
nus confutauit. Illud itaq; quod dicebat
Pelagiani, Christum pro omnibus esse
mortuum, à Prospero propter aliud
commemorabatur, sicut ex verbis ipsius
relatum est: & minimè vel ab hoc vel
ab Augustino per se taxatum fuit, sicut
constat, cum D. Augustinus in respon-
sione & Pelagianorum errorum com-
memoratione, nullam vel minimam eti-
am huius doctrinæ, de qua inter nos
quæritur, mentionem facit. Aut pro-
deat Kimedoncius, & ostendat, ab Au-
gustino vno aliquo apice eam taxatam
fuisse. Et quomodo taxaret id in alijs,
quod ipsemet copiose asseruit, & do-
cuit?

Ex hoc documento constat abundè,
quomodo patribus abutantur, & falso
Ecclesiam hæresium accusent, & quan-
ta malitia horrendum hoc dogma pro-
pagare conentur. Ex Kimedoncio non
libet plura referre, quæ si vacaret, co-
piosissime adduci poterant: Nam Augu-
stinus

Beza in-
probitas in
Augustinu.

Beza vo-
lum. 1. fol.
618.

Beza Re-
spons. 2.
fol. 201.

flino tanquam patrono, singulariter
glorietur. Beza vero suum imitatur,
qui (vt obiter quædam attingam) ex
Augustino de ciuitat. Dei, lib. 15. cap.
1. citat: Homines esse prædestinatos ad
vitam & ad mortem. Quia vero Beza
omnia absoluta voluntate fieri existi-
mat, ideo Augustinum his verbis pro se
facere contendit. Hic prætereo, quid
Augustinus alibi explicatiùs tradat: vi-
deantur saltem Augustini verba eo in
loco: Dicit, *vas factum in contumeliam, fieri
vas in honorem*: quippe ante acceptam grati-
am omnes fuisse reprobos: Salutis autem ap-
prehensione vas illud, aliud adipisci vo-
men: & prius, cum appellabatur vas
contumeliæ, & vas reprobum, cooperiri
nouo illo gratiæ nomine. Hæc non per-
tinent ad prædestinationem absolutam,
qualem Calvinistæ fingunt, & Beza ni-
hil habuit præter nudum prædestinati-
onis (quasi verò negemus illud vocabu-
lum vsu suo esse receptum) vocabulum,
in quo suum quæreret latibulum, licet
totus locus Calvinianis reclamet prin-
cipijs. Alibi distinguit Beza Augusti-
num in eum, qui vera dicit, & eum qui
non vera dicit. Hoc enim quod Augu-
stinus

stinus dicit, *Si non es prædestinatus, fac ut
prædestineris*. Beza dicit, non a vero Augustino
proficisci. Attende, non loquitur quòd
liber sit supposititiùs: sed quòd Augusti-
nus ibi non sit verus, aut ibi non vera
tradat. Quærimus ergo ex versuto isto
homine, quando censeat, Augustinum
vera dicere? Et quando putet, in patro-
cinium errorum sectæ suæ asciscendum
esse? Aut cur Kimedoncius tantopere
Augustino sese iactitat, si is per omnia
in doctrina de prædestinatione non sit
verus & sibi constans? Puto satis Augu-
stinum contra Kimedoncij calumnias
assertum esse: veniamus ad alia testimo-
nia, quæ ex alijs patribus citat.

Ex Chrysostomo hæc sunt in confesso, *Chrysosto-*
sicut Kimedoncius ipse inficiari nequit, *mus.*
Christum etiam pro non credentibus pependisse Kimedon.
in cruce: Item, *mortuum esse pro credentibus fol. 247.*
& non credentibus: Item, *Christum mortuum*
esse pro omnibus quantum in ipso est. Nam mors
illa eius momenti est (inquit) **C V I V S M O -**
M E N T I E S T O M N I V M P E R D I -
T I O. Hic quæritur, vtri astipuletur par-
ti sanctus iste Pater, nostræ, an verò
Calvinianorum? Si nostræ non fauent
ista verba, atque in aduersariorum sen-
tentia-

*vide thesin
meam.
362.*

tentiam trahi possunt, nihil est, quod candidum & apertum a patribus vlla in re aut vlla in parte Christianæ religionis, dictū esse putetur. Et malitiosus Kimedoncius eam ob causam omisit, quæ ex eodem Chrysostomo citatā, ubi reprobi & perditī dicuntur spiritu digni effecti, digni domo cœlesti, digni ADOPTIONE REGNI COELORVM, & alijs bonis cœlestibus inenarrabilibus: cum verò meliores non fiant, dignos permanere perditione. Item: mandatu esse, liberatos esse à criminibus, FACTOS FILIOS: postquam autem ad vomitum redeant, ITERVM reprobationem & ignem eos expectare: factos esse corpus Christi, & tradere ipsos Diabolo, &c. Hæc si clara & perspicua satis non sunt, frustra porro fatigabimus Lectorem, citandis pluribus ex patribus, testimonijs. Aduersarij enim eis eludendis semper hac vtentur arte, vt vel sufficientiæ venabulo testimonia iugulent, vel vbi non possunt, silentio prætereant.

Cyrillus.

*Kimedon.
243.*

Ex Cyrillo indicāram, à reprobis sperni largiorem indemnationis, & crimen committi incredulitatis. Salsè hunc locum *μωροφ* Kimedoncius: sed cur? Cyrilli enim sententia est, propter incredulitatem repro-

reprobos perire, & tamen habuisse, cuius beneficio, si vli fuissent per fidem, vt perire non necesse haberent. Hoc certe Calumnistarum euertit doctrinam.

Ex Athanasio recitāram thesi mea *Athanas.
360. Per Christi mortem abolutum peccatum, suis.*
ET AB VNIVERSO ADAM GENERE *perisogatum.* Quid Kimedoncius? Dicit per sufficientiā, aut per synecdochē *Kim. fol.
243.* en esse accipiendum.

Ipsimet ex Athanasio refert, Diabolum omnia sua spolia amisisse, & pro factum esse pauperiorem, & Saluatoris morte ORBEM TERRARVM ASSERTVM in libertatem. Quid poterat dici clarius? Et quid contra Sycophantæ morsum tutū erit, si hoc non est?

Quod ex Cypriano citāram thesi *361. Cyprianus.*
ad reprobos post ACCEPTAM GRATIAM redire indignationem & iram, & propter contempta beneficia condemnari. Istæc penitus omittit, quia perspicuitas loci de reditu iræ ad reprobos post acceptā gratiam, suæ sufficientiæ morsum nimis aperte repulit.

Videte verò hominem insultantem Theophrastum ceruicibus: locos ex Theophrastus *Lucius.*
tuo sole clariore pro afferenda sententia *Kim. 416.*
nostra

nostra citat, & ideo citat, vt materiam illudendi patribus copiosiore habeat.

Adscribam verba ex Theophylactis. Sic ille inquit in Iohan. 6. cap. MORTE DOMINI GENERALEM RESURRECTIONEM TOTI HOMINVM GENERI OPERATA EST. Fortale autem & in sanctificatione & in beatitudine vitam mundi vitam nominavit. Nam quoniam non omnes acceperint sanctificationem & vitam IN SPIRITU: Dominus tamen seipsum pro mundo dedit, & quantum in ipso erat, manibus seruatus, naturaq; sanctificata est, eo quod accepit virtutem vincendi peccatum per vnum hominem Dominum nostrum Iesum Christum, factum & per vnum peccatum Adam ceciderat.

Idem ad Hebræos 2. Neque enim vnus nobis obnoxius, sed vt gratiam faceret ad mortem ille filium destinavit. NEC PRO FLABELIVS SOLVM, SED PRO VNIVERSO TERRARVM ORBE. Nam etsi haud quaquam omnes salvi sunt effecti: ipse tamen peregit, quod sua intererat.

Ibidem capite 9. Christi mors omnium acquirit perdicionem, id est, sat valuit, ne omnes perderentur, & pro cunctorum salute depensata, & quantum in eo fuit, pro cunctis est mortuum. Nec tamen omnium, quia illi reluctarentur, per-

sata exhaust. VNDE INVILEM SI- BI HI PRORSVS CHRISTI MORTEM HANC REDDIDERE.

Ex Basilio citat Kimedoncius, pro omnibus a SIMVL hominibus precium esse vnicum sanguinem Domini nostri Iesu Christi, quem pro nobis omnibus effudit.

Ex Ambrosio citat, Dominum Iesum peccatum omnibus donasse, & testificante Ioanne totius mundi peccatum abstulisse. Item ex eodem: Christum vniuersorum redemptorem descendisse, vt omnibus peccatum dimitteret: omnibus libertatem dedisset: carnem suscepisse, vt morte sua resurrectionem omnibus acquireret.

Quid Kimedoncius ad ista omnia? Dicit, intelligenda iuxta suam, quam enixus est Gorgonem, id est, sufficientiam, & phralin appellat, vbi dicere vult, non eo sensu patrum verba accipienda esse, quo dicuntur. Tu repete diligenter verba, & perpende effrenem hominis impudentiam, præsertim vbi Theophylactus habet, Christi mortem omnium æquasse perdicionem: & ex Basilio, precium esse sanguinem Christi pro omnibus simul hominibus, &c. Quæ patres loquuntur de applicatione,

Basilius.

Kim. 417.

a
Hic Christus
constituitur
ex aquo om-
nibus.

Ambrosius

Kimed. 34.

Kimed. 407.

qua Redemptio vsui est accommodanda, atque vbi loquuntur de eis, qualem suam iterum pessundant, infra suo loco ex scriptura explicabimus.

*Kimedon.
475.*

Quo animo Kimedoncius Patres tetet & peruertat, ex verbis illius liquet, quod constat, vbi in locum 1. Tim. 2. post hæresi & maledicta doctrina allerere audet, quantum ad DEVM, paratam omnibus esse vitam æternam, nec perire quēquam, quod Deus nullam gratiam ei conferre velit, sed quod acceptam gratiam repudiārit. Pelagianismum docet esse hoc asserere: asseri autem ab omnibus orthodoxis patribus iisdem verbis & eodem sensu, vt verba sonant, strenus abunde demonstratum est.

*Quomodo
Caluinista
retunden-
di.*

Concludam ex his omnibus, & dicam quid mihi videatur agendum cum Calvinistis, quoties Patrum testimonia a nobis allegata respuunt, aut sua quæ volunt, proferunt. Primo cum patres vniuersalitatem adeo disertè construunt; hi verò eam tropis suis, & praesertim nouo sufficientiæ figmento destruunt, dicamus simpliciter, vos Calvinistæ illusores estis Dei atque hominum.

Deinde

Deinde, vos Calvinistæ in hoc censu apud nos non estis, cum verbis Patrum contrarium & negatiuum obtruditis sensum, vt vobis applaudere, atque tum Patres tum nos ipsos a vobis naso circumduci velimus. Estis Sycophantæ, & per summum nephas omnem Christianam Religionem in tenebras vestras deuoluere conamini: Apagite itaq; & facessite longè hinc, canes estis, rabiosi facti in perdendo Christianismo, spiratis Mahometum: Neuseriana infecti estis tabe. Nolumus scripturam, nolumus patres vestris inquinari excrementis. Deus percutiet vobis fauces stupore & tremore, nisi a calumniandi aestu remittere velitis. Hoc est, quod illis confessum obijciendum esse videtur, & expectatissimum telum in Apostolica illorum viscera. Quid enim diu ringimur cum illis? Cur scripturam obijcimus? cur Patres obijcimus? cum illi dicant, scripturam pro ipsis, Patres pro ipsis loqui: Scilicet, si in contrario accipiantur sensu?

Tertiò, vbi funiculos fraudum suarum nescient in nouis excogitatis iam demum (vt omnium hæreticorum mos est, si veritatis constringatur radijs) a se

vocabulis, sicuti ego supra feci, ita quilibet hanc ipsorum, ceu Pandora pandem aperiat, in qua sua de prædeterminatione aduersus maximam hominum potestatem fulmina & tonitrua recondita habent: hæc illis in faciem stringantur, & conuincantur a seidue occultæ fraudis, nec fatigemur, donec intelligant, omnia ipsorum arcana, quæ fictis vocabulis inuoluunt, reuicta & manifestata esse. Nec quisquam dubitet de felici successu in quæstione de Redemptione, quam alioquin tortuosis hieroglyphicis vocabulis tegunt & operiunt.

Quartò, non multis opus erit, si dicant, sufficienter Christum pro omnibus esse mortuum, & sic patrum verba interpretentur: quære num illud sufficienter etiam verbis ipsorum ingerant, cum asseuerant, In Adamo omnes esse mortuos? Si hæc vocabuli sufficientiæ nullum habent usum, & interrogati obmutescunt, satis constat, quod in eo, de quo iam quæritur, malitiose & Sophistice vocabulis nouis vtantur, atque sic constabit num schibolet vel sibolet loquantur, si vniuersales illas pronunciant Euangelij promissiones. Hæc
mili

mihî videntur illis commodè obijci posse, si Patrum tumultuentur testimonij, Imo etiam, si scripturæ ascititio velamento prodeant.

Quintò, vbi scripturæ & omni Ecclesiæ, quæ secundum scripturam loquitur, contrarium opponunt sensum, facile est de spiritu eorum, quo turgent, iudicare: nihil enim aliud agunt, quam vt verbo Dei affirmatiuo, seu sum negatiuum, id est verbum contrarium opponant. Vt statim ab initio hic spiritus eorum fecit, cum sternere cœpisset totum genus humanum in primæuis parentibus. Cum enim Deus dixisset: quocunque die comederis ex eo, morte morieris: Cui etiam primæui parentes simpliciter credere, & parere debebant: opposuit Diabolus suum ^{Caluinismum}, id est, sententiam ^{per} ex diametro oppositam, & dixit: **N E Q V A Q V A M** morte moriemini. Si modò etiam commentum istud fucasset, & dixisset, verba Dei omnipotentis secundum sufficientiam intelligenda esse, totum compleuisset Caluinismum. Sed satis est, quod à Verbo, à scriptura, à ^{per} eodem modo seduxit olim parentes, quo etiamnum

Genes. 2. 3.

idem molitur: vt constet, sicut scriptura dicit, veterem esse colubrum, qui nunc per Calvinistas operatur.

Operæ precium est autem maximum in modum, vt ex cauernis colubrinum hoc genus sic in apricum producantur, alioquin nisi astutiæ eius detrè occurratur, non modò scripturam, & non modò patres, sed ipsum etiam Thalmuth, ipsum Alcoranum, & si placet, etiam fabulas Aesopi, suis tandem poterit æquiucationibus in suam trahere sententiam. Certè Kimedon-

*Kim. 260.
Hemingius
Caluini-
sta.*

*Philippus
Melanch-
thon.*

*Beza vo-
lum. 1.
fol. 419.*

cus in hac quæstione etiam Hemingium Calvinianæ Prædestinationi in singularibus suis scriptis semper vt videretur, resistentem, sibi conciliare nititur, secutus Grynæum suum, qui in eadem cōtrouersia in Thesauro veræ &c. fidei, socium fecit, & Beza Philippum Melanchthonem, sicut etiam Bezelium, quem alij Bezelium appellant, in tomo sexto eundem quoque, de quo constat, quod cōstanter Calvinianā Prædestinationem (vtinam sic etiam in alijs controuersijs sui similis perstitisset) ad mortem vsque damnarit. Moluntur immensam stragem, omniaq; omnium reli-

religionum discrimina in vnum conantur adducere chaos, hoc est, conceperunt Embryonem Alcorani sui, quem parient suo tempore, nisi ad abortum maturè compellantur. Conscripserunt in hunc vsum suam obstetriculam, paucis ab hinc annis, quam Harmoniam confessionum appellant, id est præludium Babylonicae confusionis, & Tossanus noster depræhensus in Apostasia sua, ad illam prouocat. Satis ergo constat cur Patrum vtantur præsidio, & quo candore vtantur.

*Harmonia
confessio-
num.*

*Tossani
Schwartz
delictis
Mierdts
zeichen.
fol. 33.*

Altera ratio iugulandi Patres.

Idem hic quoque attentant in Patribus, quod in scriptura solent. Kimedoncius enim à folio 401. vsq; ad fol. 437. testimonia ex patribus vndiquaq; corradit, Christum mortuum esse pro credentibus, pro pijs. Item, in reprobis inefficacem fieri mortem Christi: perire plurimos, qui, quantum ad precium Christi, redempti erant &c. hæc omnia sunt extra oleas: & fucum tamen faciunt apud simpliciores. Verum sicut supra, vbi scripturam eodem artificio in

*Exclusiva
voces.*

*Quid ex
Patribus
proban-
dum.*

blasphemias suas contorquere voluerunt, respondimus, exclusivas, de quibus cum illis, quoties affirmatiuam suam tueri volunt, contentio est, demonstrandas esse: Ita idipsum hoc loco petimus, & dicimus, Kimedonci, si ueneranda Antiquitas Patrum tibi serio curae est, profer nobis talia ex illis testimoniis, quæ id habeant, idipsum dicant, id manifestè doceant, quod tu ipsorum nomine profers. Vbi testimonia? ubi verba? ubi apices Augustini, Cyrilli, &c? Christum esse mortuum, NON PRO OMNIBVS, NON PRO OMNIBVS: sed mortuum esse DVNTAXAT, DVNTAXAT, DVNTAXAT pro ALIQUIBVS, ALIQUIBVS. Atque hæc est quæstio. Cum scriptura dicit, Christum esse mortuum pro omnibus: atque hi dicant, mortuum esse pro credentibus, aut qui fide fructum mortis ad salutarem effectum sibi applicant, sunt testimonia non contraria, sed subalterna: sicut suo loco id probauimus.

Deinde nihil omnino ex patribus de Redemptione generis humani probare

bare potes, ad protegendam affirmatiuam tuam, nisi omnem illum Prædestinationis tuæ gurgitem demonstres, ex quo ista Euangelij Iesu Christi horribilis exorta est vastatio, quæ iam Ecclesiâ & nomen Christi diripitis. Nouit autem Calvinus & confiteretur Calvinus, ex patribus nulum se habere, qui non reclamet doctrinæ suæ de Prædestinatione, præter solus Augustinus. Quomodo verò huius autoritate scelestissimè abutatur, facilis est demonstratio, & in præsentiarum sufficiunt nobis, quæ supra ex Kimedoncio & Beza retulimus. Deus vlciscetur horribilem hanc iniuriam, qua piam antiquitatem, & ea ratione omnem Ecclesiæ consensum secum abysso blasphemiarum suarum absorbere conantur, idque in conspectu omnium nostrum, maximo cum ludibrio: cumque omnia quæ Patres de Redemptione senserint & tradiderint, suo loco perspicuis ex illorum testimonijs satis abundè manifestauerimus.

DE CONSENSV NEO-

TERICORVM.

Multa ex Neotericis, & præsertim

O 5

ijs,

ijs, qui Calvinianæ Ecclesiæ in alijs articulis adhærent, adscripsi testimonia: quæ si Kimedoncius simpliciter crederet, & socijs suis hunc honorem dederet, ipsos veritatem scripsisse, aut hanc verba ita accipienda esse, sicut prolata & publicè prædicata & annunciata sunt, nihil haberet, quod roderet. Verum præmo utitur hac arte, ut verbis ipsorum liam affingat significationem, ut cum VVolphgangus Musculus dicit: Salutem omnibus esse destinatum (quod nouum Calvinismum totum subuertit) vocabulum destinationis in alia dicit accipiendum significatione. Ecce: & sic VVolphgangus Musculus contra seipsum cum Kimedoncio isto sentire cogitur. Ad Catechismum Heydelbergensem, in quo habetur, Christum iram DEI aduersus peccata VNIVERSI generis humani corpore & anima SVSTINUISSE, respondet de sufficientia intelligendum esse; & de tali sufficientia, ut intelligamus Christum nullum vnquam accepisse mandatum, ut sese exponeret in mortem, id est, pateretur pro toto genere humano, sed tantum pro aliquibus. Quæ Catechismi interpretatio sic sonat: Ira Dei non est ita

Kim. 259.
VVolphgangus Musculus.

Kim. 261.
Catechismus Heydelbergensis.

Dei: Christus non est Christus; sustinere est tantum precij habere, ut multis posset servire, si veller: vniuersum gen^o humanum non est vniuersum genus, non dimidium genus, non centesima, non millesima pars: sed hoc vniuersum est, aliqui, aliqui, pauci, pauci, ignoti, ignoti, occulti, occulti homines. Videte Calvinianum Catechismi sui interpretem. Quæritur: cur Catechismum suum cum isto toti Calvinianæ sectæ infestissimo paragrapho non mutent? Respondetur: pertinet ad Harmoniam Confessionum, & possunt omnia verba, ut ut sonent, contrario sensu homines isti accipere. Atque sic Catechismus manet Catechismus, & Calvinistæ manent Calvinistæ, id est, derisores doctrinæ & Ecclesiæ, non alienæ tantum, sed suæ quoque.

Deinde iste Kadriohomor, iste elephas, Kimedoncius inquam, alium exercitum ex Elam adducit aduersus socios suos, hoc est, concorpores suos alijs in controuersijs, Calvinistas: adoritur enim eos hoc pacto, ut dicat, illos peculiare quoddam phrasen siue locutiones habere, de quib^o nesciat, quomodo aut quo sensu ab autorib^o sint placæ: vno tamen prælio sternit

Kimedoncius ut elephas protegit socios suos.

Kim. 252.

Neoterico-
rum testi-
monia.

Kims. 252.

Kimedon-
cius qua
iugulare
non potest,
ea non in-
telligit.

sternit & proterit, asserens, neque hu-
ius neque illius Doctoris præiudicatam
opinionem sequendam esse, Sed VERI-
TATEM IPSAM. Nota benè, accusat eos
mendacij & falsitatis in doctrina, &
tamen, si opus est, consueta sectæ huius
fartagine sic possunt excoqui, vt totita-
men Caluinismo quadrent. Quæ sunt
autem illa testimonia, quorum spinas
Kimedoncius iste ita exhorrescit, vt sub-
ficientiæ suæ iaculo inuadere non audeat?
Hæ sunt quas ipse ex libris eorum recē-
set: Christum, quantum in ipso est, saluatorem
esse omnium, & venisse omnibus saluandis: pro
omnibus omnium temporum perlitasse peccatis:
passionem eius pro omnium hominum peccato sa-
tisfacere debuisse, & totum mundum per eam re-
vificatum: gratiam remissionis peccatorum MOR-
TALIBVS OMNIBVS DESTINATAM
ESSE &c. Ecce, hæ sunt phrasæ, inquit
Kimedoncius, quas intelligere non pos-
sit, quo sensu sint prolatae: vnum saltem
nouit, nullam in ijs esse veritatē, id est,
focios suos egregiè Euangelio Iesu Chri-
sti decepisse mundum. Hæc obseruate,
qui discipuli & successores estis VVolf-
gangi Musculi, Bullingeri, Gwalteri etc.
ex quorum libris ista, de quibus dicit,
quod

quod vera non sint, exscripta sunt. Et
pro auctario Tigurinæ Ecclesiæ hæc ple-
nit corollam, quod vos pastores Eccle-
siæ Tigurinæ in approbanda Zanchij *Kime. 435.*
doctrina hunc etiam eodem sectæ vestig-
e spiritu Saracenismum seu abnegationē
Iesu Christi moliti sitis. Si non estis, re-
sistite huic Neuseriano discipulo in fa-
ciem.

Tertiò, nouo adhuc stratagemate
hic Kimedoncius in calcanda Christi-
ana Religione vtitur, vt fastidio, con-
temptu, & sarcastico risu prætereat ea,
quæ ex Neotericis ei obieci, ex Hemini-
gio: Christum non esse mortuum pro selectis tan-
tum quibusdam, nec pro paucis quibusdam, sed *Hemingio. Vide thesin 569.*
pro toto genere humano, consensum esse scriptu-
re: & datam esse promissionem omnibus posteris
Adami, quotquot in ipso perierant: qui secus do-
ceant (attendite) corrumpere doctrinam Euan-
gelij, Christo se opponere, & miserè se atq; alios
seducere. Ex Bullingero: Blasphemias iacu-
lari (hoc faciunt noui isti sagittarij) in sa-
cro sanctum DEI filium, qui negant Christum
esse mortuum, pro omnibus omnium temporum
peccatis. Hos sectæ suæ herinaceos attre-
ctare Kimedoncius non audet. Aut si
maximè attrectare vellet, nihil aliud di-
ceret.

ceret, quàm quod suprà, illos mendacia & non veritatem prædicasse. Collidant ergo inter se sectarij isti, vt lubet, satis est nobis, demonstrasse, quod portentosum hoc Calvinianum dogma à Mompelgardensi demum Colloquio eruperit.

Melchior
Hoffmann.
fol. 391.

Melchiorem Hoffmannum Anabaptistam mihi obijcit, quòd is quoque tradiderit, Christum mortuum esse pro omnibus, & eam ob causam a Bucero fuerit eiectus. Sanè mihi de historia hominis illius nihil constat: librum, quem allegat nunquam vidi: & si contingeret videre, fortasse nihil aliud haberet, quàm quod falsò suprà ex Prospero de hæresi Pelagianorum retulit. Cuius mihi suspicionem mouet, quòd Hoffmannum Origenistam appellat, vnde verisimile fit, eum propter errorem Origenis, cui statuebat, Diabolo & omnes maledictos homines ex iudicio Gehennæ, cui iam actu ipso adiudicati sunt, liberandos esse, Argentina fuisse submotum. Certe enim Zanchius propter doctrinam Caluini de Prædestinatione, in qua primus ille huius Saracenismi ructus, quam nondum tanto cum impetu, vt nunc fit, prodijt, Argentina fuit expulsus. Hic

Kime

Kimedoncius duo habet, quæ probet: primo, quomodo Hoffmannus sit expulsus eâ ob causam, quòd statuerit, Christum pro omnibus esse mortuum: & Zanchium itidem expulsus eâ ob causam, quòd statuerit, Christum non pro omnibus hominibus esse mortuum. De-

inde, si Pelagiana & Anabaptistica est Kimedonci hæresis, asserere, Christum pro omnibus seipsum habere esse mortuum, Kimedoncius in Epistola ad Principem suum asseuerat, nunquam & se & socios suos negasse, Christum pro omnibus esse mortuum. Ecce hæreticum, propria etiam confessione. Omitto iam, quòd falsò hoc ad principem suum detulerit: hoc tantum iam volumus, annon ijs verbis Epistolæ suæ se ipsi Hoffmannicum Anabaptistam fecerit? similiter omnes loci ipsius, quoties hoc quod illis obijcimus nefas, negat, & verbis ad nostram accedunt sententiam; non tantum nos, sed se ipsos quoque & Anabaptistas & Pelagianos faciunt. Hoc illis graue non accidit, quia huc illic, quo eos ἀγκυλομάτης ζεύς, quem colunt, impellit, in omnes omnium vertuntur formas.

De

*De phrasibus, quibus Calvinistæ do-
ctrinam suam coram imperita
plebe inuoluunt.*

*Eleusinia
sacra.*

Habuerunt religiones prophanae,
& in quibus maximum salutis dispendi-
um positum erat, semper reconditas, &
à nemine, nisi mysteriorum propagato-
ribus voces cognitatas. Artifices Religio-
num inter gentiles mirificè illis delecta-
bantur: ratio erat, quia Satan harum
autor fraudes suas in ijs occultabat. Ta-
lia erant Eleusinia sacra valde secreta,
tacita & arcana, sicut Catullus profert:

*Pars obscura cauis celebrabant orgia cistis:
Orgia puæ frustra cupiunt audire prophani.*

Et Eusebius 2. præparat: Euang. ex
Clemente Alexandrino refert: Scriptos
esse libros à gentibus *περὶ τῶν ἀποκρύπτων
τελετῶν, καὶ κρυφίων μυστηρίων τῆς πολυθε-
ίας*. Diuus Hieronymus hanc reli-
gionum cabalam nemini nisi autoribus
cognitam, appellat voces symbolicas &
proditorias hæresis suæ. Et rectè quidē.
Illi enim soli inter se symbolicos suos
habent terminos, quos inter se commu-
nicant,

nicant, & quibus aliorum insidiantur sa-
luti.

Nostri Calvinistæ in atroci hoc cor-
rumpendæ Christianæ religionis cona-
tu multa inuenerunt, quæ non nisi ab
ipsis autoribus, aut ab ijs, qui in scriptis
ipsorum multa & diligenti inuestigatio-
ne exercitatissimi sunt, facile intelligū-
tur. Artificiosissimus in hoc genere est *Hierogly-
Grynæus*, natura & ingenio sic compa-
ratus, ut longè antecellat omnes pro-
phanarum Religionum inuentores, &
acriori præditus iudicio, quàm Kime-
doncius, qui nō omnia sic occultare po-
tuit, ut ille veteratoriæ artis in omni sua
societate antesignan⁹. Legat, qui volet,
hominis istius scripta, & præsertim di-
sputationes, quibus hieroglyphica sua
ex specu quodam personat, ubi nemo
facile intelligit, quid velit, nisi conclu-
sionulæ, quas annedit, diligenter pon-
derentur, in hoc attentus, ut hanc orgy-
orum suorum cistam plenam ἀποκρύπτων
& κρυφίων, tunc demum aperiat, cum
habet, quos Calviniano veneno afflare
potest. Quod facit apud illos, qui fidei
& institutioni & atræ mensæ ipsi⁹ Mo-
loch concrediti sunt: Cæterò sibi studi-
osè

*Voces sym-
bolicæ Cal-
uinistarū.*

*Hierogly-
phicus Gry-
næus.*

osè cauet, ne scriptis suis sese effundat. Hinc illa aenigmata in scriptis eius, quibus etiam ipse sphynx non sufficeret. Ita lectitanti, & consideranti hominum ingenium & Diabolicam uasritiem laqueum in mentem venit, quod de ipsissimo hoc tenebroso & umbroso Grynæo Virgilio iam dudum nomen istius hominis pronuncians, dixit:

*His tibi Grynæi nemoris dicatur origo,
Ne quis sit lucus, quo se plus iactet Apollo.*

Ῥῆναι oppidum fertur esse Myrenarum, ubi Apollinis fanum & peruestum est oraculum. Quoties itaque hunc Calvinianum tripodiariū audieris hieroglyphica sua ex tripode crepitātem, toties occurrat lucus ille & peruestum delubrum, in quo impostor ille sacra sua personat. Atque ipsemet utitur etiam aliquoties festiuissimè & lepidissimè hoc scriptorum suorum, verborumque suorum encomio, quod hieroglyphica proferat, id est sacra, quæ occulte sonant, & quæ diuinando alius, nisi ipsemet aperiat, assequi vix possit. Erant autem hieroglyphica sacra apud Aegyptios, ubi vocabula non literis, sed sculptis rerum animaliumque figuris, ex quibus sen-

sus

sus eliciend⁹ erat, p̄ferebantur. Atque hic est primari⁹ Calvinianæ sectæ Theolog⁹.

Obtestor autem omnes Christianæ religionis amantes, ut considerent, quis ille spiritus sit, qui Dei μεγαλῆα ex specu Trophonij loquitur, nec iste solus, licet reliquis multo sit umbrofior: sed alij etiam omnes huius sectæ. Nam peculiaribus proditorijs symbolis uti manifestum est, cum quotidie comminiscuntur noua Theologiæ in controuersis articulis vocabula, quæ huc illuc vertunt, ut

solent νεῦροσπῶσαι aut agyritæ illi, qui *Caluinistæ* nervis & tendinibus imagines suas huc νεῦροσπῶσαι illuc vertunt; hinc illud, ut quod semel *sai*, affirmarunt, subito eiurent, eiurata iterum affirmant: atque prout homines diuersa opinione imbutos in cōspectu habent, ita sua verba & fraudum τεχνικῶς in omnes trahere possunt formas. Quæ scriptura ex ore Spirit⁹ sancti loquitur, hæc ita suspecta reddunt, ut non prius censeantur sacra & certa, nisi verborum suorum strophis peculiarē affinxerint sensū: simplex illud dicēdi gen⁹ in scriptura peius angue oderūt: hinc illud, quod Kimedoncius nimis incautè (nondum assequutus Grynæi ingenium) protulit

P 2

phra.

phrases esse scripturæ, vt suo loco diximus, & phrases esse Ecclesiæ, quas improbat, & suas nimis crasso fraudum tyrocinio substituere conatur.

Hoc insuper in cæteris summo habent studio, vt confictas suas & amphibologicas mordicis retineant phrases: vbi verò deprehenduntur paradoxa adserere, & ad manifestationem erroris æquipollentibus premuntur, sese euectio reprimunt, & clamant: Nos non solemus sic dicere, veluti cum Beza dicit,

*Volum. 1.
fol. 346.
Negant &
inuoluunt
negata.*

Nos non solemus ita loqui, à DEO quatenus simpliciter conditum ad perditionem, sed idcirco, vt ipsius iusta condemnatione Dominus infernam suam patefaciat. Negat, quod supra ex lociorum ipsius scriptis his verbis annotauimus: Deinde, quæ inficiatur, alijs verbis & valdè hieroglyphicis proponit. Quid enim Deus patefaciat in reprobis, & cur conditi sint, suo loco diximus. Sic alibi aliquoties iisdem inuolucris mysteria

*Volum. 1.
fol. 348.
349. fol.
354. 355.*

sua occultat, Deum (inquit) non simpliciter quæquā dicimus condere ad miseriam, sed causa simul istius miserie ita ordinare, vt qui miser nascitur, meritis miser nascatur. Hic perpende Bezæ verba: simulat se negare, & negationem affirmat, atq; eò amplius quod subiungit,

in cre-

in creatione hominis simul causas esse ordinatas, quibus & propter quas homo miser nascatur. Iam accommoda etiā, quod indefinēter inculcant de absoluta Dei voluntate, & intelliges, quid in Cryptis suis isti doceant vel non doceant: quid negent, quid affirmant iterum.

Hoc etiam exemplum est Grynæi *Thesaur. v. o.* nemoris, vbi inquit: *Quoties iusta voluntas & ortho- ra & ortho-*
tu sue aeterna consilia & decreta Dominus ex- fidei fol.
quitur, SVAM VIM & efficaciam in opere 64. 65.
suo, per illos VEL NESCIENTES VEL INVI- Grynæi dicit
TOS exerit. Paulò post: Iustè permittit, quòd cit peccata
ista agunt, quoniam peccata, quatenus à DEO Deo operā-
volente permittuntur, peccata non sunt, sed pec- te fieri, &
catorum pane. Soluite pueri hunc nodum, non esse
Deum vi & efficacia sua homines inui- peccata.
ros etiam & nescientes in peccata trahere: respectu tamem Dei id, quod sit, (&
quod non fieret, nisi efficaciam suam daret, vt illi alias loquuntur) peccatum ta-
men non esse. Sunt nimis hieroglyphica ista: Et Beza his verbis effert: Neque e-
nim dicimus, peccatum Deo peccatum non esse, Volum. 1.
sed cum inter Dei & Satanae vel malorum opus fol. 349.
distinguiamus, Hoc DICERE SOLEMUS, Dei a-
gentis (peccata) respectu bona & iusta esse ope-
ra, quæ si spectemus, mala instrumenta, quate-

Deus & ho- nus & a ipsa agunt mala & iniusta sunt opera, a
mo simul a- proinde iustis poenis a Deo puniuntur.
gunt, & ho- mo sine Dei vi & impetu nihil mali facere posset, ut avertit, & tunc
fer homo solus inuoluitur culpa, & Deus immunis exit.

Kime. 719. E Kimedoncio exemplum proferam.
Hic vult publice tractari prædestinati-
onis Calvinianæ doctrinā. Ut autē id fac
exquisita fallendi arte, tanquam crudus

Kimedon- Calvinianus (dixi alias quoq; eum Gry-
cig perfidg nari & Tossani πωργηματα nondū pū-
impostor in nē esse assecutum) in mediū artē illā p-
secta sua. fert, & sectæ suæ cryptica palam pōitōe
nobis quidē vtiliter, quia pōitōre audi-
mus: suis verò focijs satis perfidū. Sic ne-
quit: Prudentia sobrietati adhibenda est, qua

Kime. 743 observabit, ut ad captū auditorum, & monstran-
745. 746. vero vsu, & SINE VERBORVM OFFENSIONE
doctrina hæc proponatur ad ædificationem aud-
torum. Nam imperiti medici est, etiam vtilem-
dicamentum sic allegare, ut non profit, imo obse.
Item: Quoad modum & formam docendi perti-
net, cautione opus est, ut quæ verè dicuntur, COS-
GRVENTER etiā dicantur ad CAVENDAM, qua-
ad licet, OFFENSIONEM AUDITORVM. Item:
Durius dicitur, si quis plebem Christianā ad hunc
modum compelleret: Quod alij ex vobis creditis, alij
non creditis, ideo fit, quia adiutoriam gratia
ferantis alij accepistis, alij nondum accepistis. Quid
QVID OPVS EST DICI: ALII EX VOBIS!

Causa

Conuenientiū dicitur, si qui nondum sunt voca-
ti, pro eis ut vocetur oremus. FORTASSIS E- NB. FOR-
nim sic electi sunt ut nostris orationib; cōcedantur. TASSIS,

Hic obseruabis in ista fraude. 1. ver- cui Calui-
ba esse fingenda, quæ sunt sine offensione niana salg
auditorū, hæc verba sunt phrasēs ipso- imposita
rum. 2. Satis vides non esse doctrinā Spi- est.

ritus sancti in his phrasibus: is enim a-
pertē omnia pūmulgat, & non declinat
offensionem hominum. 3. Occultanda
esse docent sua mytheria: Sp. Sanct⁹ sua
reuelat. 4. Quibus veritatem annuntiēt,
palam ignorant, cum suum fundamen-
tum habeāt positū in dubitatione, quam
efferunt per FORTASSIS: Egregium Cal-
uinianæ fidei fundamentū. 5. Ut doctri-
nam instituant, ne Christianos offendāt,
suis ideo configunt antilogijs. Nam ut
primū eructarunt aliquod impietatis
suæ documentum, illico negandum, &
contraria vel medicata aliqua sententia
animos placandos esse censent: Atq; hoc
studium est, ut emolliant animos atto-
nitos ad stupenda quæ proferūt dogma-
ta. 6. Hæc est sobrietas, quam Kimedō-
cius & focij ipsius tantopere iaculant.

Multa possem huius generis referre, Phrasēs Cry-
nisi plixitas me absterret: perfunctorie pticæ Calui-
nitarum.

quædam referam tantum, quibus admo-
neatur Lector, quid cogitandum habe-
at, ubi secundum hanc Calvinianæ do-
ctrinæ notoriam artem in scriptis illorū
inueniet, vniuersales esse promissiones

Vide Gryndū
Thesi. folio
28. 29.
Et Kimedō-
mū fol. 482.

1. Euangelij, sed non quoad decretum oc-
cultum, sed secundum promulgationē
tantum, & esse indefinitē vniuersales.
Intelligis hæc mysteria? Huius generis
sunt, Deum *in seipsum* mala in reprobis, &
non esse causam efficientem malorum:
3. creare homines ad mortem, nulla vilius
hominis culpa prouocatus, ex mero be-
neplacito, & per causas medias hominē
impellere ad mortem, & tamen mortis
4. non esse causam: omnia absoluta neces-
sitate fieri & operatione Dei inuitabili,
homines tamen contingenter peccare:
aliud esse reprobationis decretum, quod
5. nullam extra Dei voluntatem causam
habuerit, & aliud reprobationis execu-
tionem, quæ causam suā habeat in pec-
catis hominum: propositum in Deo ali-
ud esse, quàm reprobationem ipsam: om-
nia peccata à Deo necessariò fieri, De-
um tamen esse extra culpam: homines
voluntariè peccare, & non posse tamen
peccatum deuitare, quia impliciti neces-
sitati

fitate, & Deo in illis operante, nihil ali-
ud facere possunt: Incumbere iram Dei
omnibus, & quoddā tamen diligi: cōdi-
tos esse ad imaginē Dei, & tamē ad abso-
lutā irā: cōditos esse ad interitū simplici-
ter, & tamen Christū sufficienter satisfac-
cisse: Sacramenta omnibus offerre cor-
pus & sanguinem pro vnoquoque tradi-
tum & effusum: Deum reprobare abs-
que hominis culpa, & tamen iusto iu-
dicio: dicendum esse, Deum non odisse
homines, sed destinare ex mero bene-
placito ad odium, &c. Hæc & id genus
multa alia inuenies in libris illorum,
vnde fit, vt semper eadem negent, ea-
demq; asseuerent, atq; hæc inter se con-
gruere dicunt, ne offendantur audito-
res. Beza in Colloquio Mompelgartensi
& responsione ad illum locum, Iohan.
3. (sic Deus dilexit mundum) exposuit,
mundum esse accipiendum pro solis E-
lectis. Talis expositio præsentī certa-
mini conuenientissima ei visa fuit, &
conueniens suis mysterijs: In scholijs
verò in Nouum Testamentum, 1. Cor. 1.
vers. 21. dicit, accipiendum Ioan. 3. (Sic
Deus dilexit mundum &c.) PRO OM-
NIBUS huius mundi incolis in genere. Eius-
mo-

Mundus
quid Beza.

modi fluctuantes sententias in omnibus illorum scriptis inuenies, & præsertim, ubi de Baptismo, de cœna Domini, de Persona Christi quæstiones incidunt, ut quodocunq; necesse habent, tendiculis suis seu *νεφέλαις* omnia repleant. Atq; hic est abyssi vel Erebi illorum Thesaurus, ex quo oracula ista & nouas dicendi formas, suisq; principiis axiomata contraria proferunt, quæ volunt esse *ἐνυπνίδιον* & *αὐτοπίστα*, licet nullam aliam habeant certitudinem, quam quod à Calvinianis sunt inuenta, & eo vno nomine in gratiam suam ea simpliciter credi & recipi volunt.

Psal. 68.
Ephes. 5.

Nos autem inconstanti, versipelli, turbidæ, tortuosæ, & ad fallendum omni arte instructæ ipforum doctrinæ obijcimus, quod David dicit: Increpa Deus feras calami. Et quod Paulus monet: Filios nos lucis esse: verbum enim accepimus, quod lux est mundi: & iubet nos incedere, ut Filios lucis: Quod Calvinistæ facere non possunt, dum doctrinam suam sententijs contradictorijs & occultis propagant. Toto etiam nos animo tremiscere oportet, quoties immanes has imposturas in scriptis illorum legi-

legimus: Quid enim voces illæ aliud sunt, quam laquei Diaboli, quibus conscientias strangulare & suffocare conatur? Verbum Domini strophis & perplexa ista ratione non eget, sed simpliciter, sicuti sonat, ita etiam incedit, & vox est sponsi, qua amanter & ardentem, non subdole, nos vocat in sinum suum. Discamus cum sponso nostro loqui, & retinere ex verbo ipsius *ὑποτύπωσιν* *2. Tim. 1. γινώσκων λόγον*. Et ut Petrus dicit: Si quis loquitur, loquatur ut sermonem Dei. Atq; istæ phrasæ, quæ in scriptura extant, piæ sunt, eruditæ, solidæ, certæ, manifestæ, & spirant Deum, qui lux est, & lucem atq; stabilem cognitionem Dei spirant in corda nostra. Si nihil à Calvinismo nos abstertere poterat, vnum hoc saltem animum percellere debebat, quod doctrinam habent, in qua secundum scripturam, id est secundum Deum, & secundum receptam Ecclesiæ consuetudinem, dogmata sua tradere non possint: opus habere nouo dicendi genere, & tali quidem, quod in alienam & negantem partem semper sit flexibile, & in qua doctrina ea habeantur portenta, quæ nulla cum scriptura conciliare

Scriptura est lux.

2. Cor. 1.

Scriptura
est con-
flans.

Esaiæ 19.

2. Pet. 2.

ciliare possint, nisi scripturam prius se-
de sua emotam æquiocationibus &
amphibolijs disijciant. Qui aures habet
ad audiendum, & oculos ad videndum,
Caluinianum spiritum abundè hoc ipso
τεκμηρίῳ, quod demonstrat ex patre lu-
minum eum non esse, animaduertere
potest. Audiamus Paulum, qui dicit, hanc
verorum ministrorum esse gloriâ, quod
testimonium habeant conscientia in
simplicitate cordis: & in sinceritate Dei
fuisse conuersatos: eosdemq; nihil aliud
scribere aut docere, quàm sicut verba
leguntur & cognoscuntur: nulla uti le-
uitate, neque doctrinam variare per
ETIAM & NON. Sermo, inquit, nolite
non est ETIAM & NON, sed est in fi-
deli Deo ETIAM. Ad hanc normam
Caluinistæ suam doctrinam applicare
non poterunt, quia Deus miscuit in
medio eorum spiritum vertiginis, &
sunt nebulae turbinibus agitatae: Aut ut
Iudas explicat, κύματα ἀγρία θαλάσσης
ἐσπέρζοντα τὰς ἑαυτῶν αἰχύναις, ἀσέβη
πλανήται, quibus caligo tenebrarum in
aeternum seruata est. Hæc menti suc-
currere debent, quoties ipsorum inter
se obstrepera leguntur scripta, quæ nul-
lo cor-

lo certitudinis fundamento consistunt,
& varijs semper atque contrarijs atque
de die in diem mutatis proferuntur sen-
tentijs.

*De D. Martino Luthero, & alijs
quibusdam Doctoribus.*

Kimedoncivus venenum suum in cor-
rumpendis orthodoxis Christianæ Re-
ligionis propagatoribus, nusquam ita
effusè exhalauit, ac cum virum hunc
Dei, qui per Dei gratiam illud Redem-
ptionis nostræ opus splendide illustra-
uit, sui etiam sceleris consortem facere
voluit. Sic enim iam mundus, ad suam
crepitans ruinam, hoc in omnibus hæ-
reticis, qui hoc tempore rem Christia-
nam conuellunt, experitur, nullam adeò
sæuam & atrocem excogitari blasphemiam,
quæ sub nomine D. Lutheri se
non venditare ausit. De Caluinianis
saltem dicam, quid hi omnes in hæresi-
um suarum foetibus & superfoetibus vn-
quam enixi sunt, cui D. Lutheri nomē
non prætenderint?

Kimedoncivus librum D. Lutheri, *D. Lutheri
quem madens adhuc scholasticorum la-
ber, de
cunis, ex quibus vix tandem emerfit, Seruo at-
con- bitrio.*

*Kimedon-
cius iniu-
riosus in
D. Luthe-
rum.*

contra Erasmus ediderat, sub titulo *Servi arbitrij*, allegat. Atque hic Kimedoncius (qui alias indignatur prædestinationis articulum cum hoc de Redemptione coniungi) quæ D. Lutherus de prædestinatione scripsit, toti suo in fuit libro. Nos autem quærimus ex Kimedoncio, cum quæstio sit de Redemptione, ubinam in omnibus D. Lutheri scriptis legerit, inuenerit, audierit, Christum non esse mortuum pro toto humano genere? Aut ipsum pro aliquibus tantum hominibus esse mortuum? Hoc si ex D. Lutherō demonstrare non possis, audis Sycophanta, tu Saracenicum impium os, asseueramus pleno ore, quod scelerato, impio & improbo animo, atque conuitio poena digno, istud apostasie tuæ siue principium siue incrementum, sancto illi viro Dei affingas. Tūne Cathedralam Doctoris ascendis? Tūne in publicum prodis? Te ipsum in hominum conspectum effers? Qui non afflatus, sed obsessus à Diabolo, cuius tu & socij tui mancipia estis, in organum istud selectum Dei, sterquilinum hoc blasphemiarum tuarum, & sentinam Neuserianæ Apostasie tuæ effundere audes,

audes. Dic tu, non Doctor, sed scurra, ubi dogma tuum in D. Luthero inuenis? Prodi & profer, si quid habes. Scimus enim quid Spiritui sancto impingas, quid Patribus impingas, quid locis hæreseos tuæ impingas: non nobis mirandum videtur, quod virum hunc, cuius scripta in oculis tuis fudes sunt præusta, in criminis tui consortium rapere non vereris. Et si vllus in fronte tua hæreret pudor, respondere oportebat ad testimonia è D. Luthe- ro citata: cuiusmodi etiam alia similia inuenies, multa, in Postilla domestica super locum Matth. 11. in festo Matthiæ: & in loco de Baptismo, in Euangel. Trinitatis. Neque quisquam hominū fuit, qui generale istud Redemptionis beneficiū in omnibus prope pagellis fusus & explicatiū pertractarit, & neruosiū demonstrarit diuinum in Christo filio exsplendescens erga totum genus humanum, misericordiæ pectus. Hoc nosti, & affirmare scio, quod noueris, & norunt symmistæ tui, & nouit totus Christianus orbis. Cum nosles illud, cur ausus es fauces tuas, manus, & calamus tuum Diabolo emancipare, vt hoc im-

*Vide thesin
meam.
120.*

immane mendacium in virum illum Da-
per orbem Christianum spargeret?

*D. Luth-
erius corre-
xit senten-
tiam suam
quam in
libro de
seruo arbi-
trio tradi-
derat.*

Quòd citas dicta de Prædestinatio-
ne ex libro D. Lutheri de seruo arbi-
trio, ibi quoque nosti, quam exercuit
fraudem: nam pleraq; citas sententia
mutilatis, intercis, & in aliam senten-
tiam contortis, vt magnam haberet
libro illo testimoniorum congeriem.
Simpliciter verò tibi respondemus, con-
tineri in libro illo, quæ ad scripturæ ro-
gulam, emendatione egent: & sicut
egent, ita nemo fuit, qui melius emen-
dare potuit ipso Luthero, postquam
nimium torum auocatum à spinosis &
perplexis Scholasticorum placitis, ad
scripturæ lectionem appulit, nihilq; po-
stea sonare voluit, quam vocem Chri-
sti, ex qua illustrauit, plus omnibus ho-
minibus, à tempore Apostolorum, opus
Redemptionis, asserens ex scriptura,
non sine Diabolici Regni immensa strage,
qua ratione homo iustitiam & salu-
tem in Christo redemptore totius mun-
di consequi debeat.

Quædam autem, quæ in libro de ser-
uo arbitrio prodidit, non parùm sunt
horrida: sed interim nihil aliud, quam
fuerat

sicut à Langobardo & Discipulis ipsius, *Kimedon.*
præsertim Thoma, cuius Theologiæ *553.*
Augustiniani Monachi addicti erant, di-
dicerat. Nam Langobardi & Thomæ
Aquinati (cuius sententiam tu appro-
bas) si maxime prius ignorassemus, hanc
sententiam fuisse, ex tuis allegatis con-
stat.

Nec minus horridè ex eadem scho- *Philippus*
la Philippus didicerat loqui, vt constat *Melanch-*
in prioribus locis communibus, in qui- *thon de*
bus omnia illa continentur, quæ ex Lu- *prædesti-*
theri libro de Seruo Arbitrio tanto cum *natione.*
iubilo in lucem euocas, sanè dudum ob-
literata, & eo loco habita, quo illa o-
mnia, quæ adhæserant, donec penitus
Pontificum exueret *ῥοδὲ λυγµα.* Quo-
ties autem vel vos Caluinistæ vel Iesui-
tæ exuias illas nobis demonstratis, to-
ties nos Deo gratias agimus, quòd non
modò virum hunc inde eripuerit, sed
Diabolum etià opera viri istius exspo-
suerit, vt nos quoque contra fuligino-
sam illam & terribilem Scholasticorum
voraginem tuti maneamus.

Lutherum hanc de Prædestinatione *D. Luth-*
Scholasticorum opinionem abieciisse &
librum suum de seruo arbitrio correxis-
se

rem retrahat.
Tomo 3.
Ienenf.
fol. 37.

se alia doctrina, manifestum est. Primum quod ipsemet in Genesin cap. 26. prae-monet auditores suos, ne praetextu eorum quae alibi scripserit vel dixerit, in errorem se porro abduci sinant, ostendit non perspicue (quod potissimum huc pertinet) expressam Dei & manifestatam voluntatem saluandi nos omnes, & hortatur, ex verbo & vocatione vnumquemque salutis certitudinem colligere, quod non faceret, nec facere poterat, si Calvinianam tueri voluisset sententiam de praedestinatione. Et cum ipsemet moneat nos, ne verba ipsius rigide ad initio librorum suorum posita, ostendiculo esse sinamus, atque ad scripturam nos reuocet, volumus admonitionem ipsius grato animo accipere, aduersariosque ex libro illo aduersus nos pugnantes non alio loco habere, quam illi habendi sunt, qui retractatos errores autoribus exhibent. Aut cur tu Kimedonci Philippum tuum non allegas ex prima Locorum communium editione? allegaturus eras proculdubio, nisi scires, ab illo ipso quoque autore doctrinam illam fuisse retractatam.

Kimedon.
502.

Quid faceres Augustino, de quo faceris, quod Pelagiano errore fuerit corruptus, quem tamen postea emendauit?

Certe etiam in hoc apparet, quod Lutherus statuerit dogma istud corrigere: scripserat enim, sicut in libro de seruo arbitrio, ita in Assertionibus suis valde duriter, asserens omnia de necessitate absoluta euenire. Item, Deum operari mala in impijs (haec in Scholis ita tradebantur, sicut ex Longobardo constat, & Calvinistarum sunt focus, ex quo suam accenderunt doctrinam) In Tomis autem VVitenbergenfibus, in quibus ipsemet multa suorum scriptorum, quae commodè corrigi potuerunt, correxit, ista *ἡ ἀποφύγετο* sit, & non obscure reuocauit. Norunt hoc aduersarij, cum dicunt, damnatam fuisse à Luthe-ro hanc, quam isti vrgent, necessitatem consequentis, oppositae necessitati consequentiae. Sanè qui hic cum Calvinistis non consentit, nullum in isto dogmate consensum reipsa cum illis habere potest. Non opus habet D. Lutherus, ut prolixius defendatur, neque vlla requirit necessitas, nisi hoc quod petimus & controuersiae est status, aduersarij liquidò è D. Luthero proferant. Deinde ostendat, Lutherum post illam cum Erasmo concertationem, magis atque magis è Papis-

*Assertiones**D. Lutheri.**vi.**Beza re-**spons. 2. ad**Colloqu.**Mumpelg.**fol. 96.*

*Caluinistae
sunt,
quæ mor-
ticinus pas-
cuntur.*

Genes. 8.

mo eluctantem, eandem doctrinam de necessitate absoluta in saluandis & pendendis propagasse. Sunt Calvinistæ sicut etiam Iesuitæ, qui præfigurati sunt in Lege Deut. 14. Nycticoraces, onocrotalli, vpupæ, vespertiones, gryphes, ha- lieeti, accipitres, noctuæ &c. & instar corui illius, qui arcam Noachi egressus, cadaueribus inuolabat. Nam ubi isti doctrinæ suæ flagitia propagare volunt, ipsi tantummodo inuolant scriptis, quæ D. Lutherus sensim ex tenebris emergens, in principio certaminum suorum euulgauit, quæ suos adhuc habuerunt nauos, iam merito in morticinis habendos: aut si quis eorum sit usus, hic esse debebat, ut videremus, ex quanta miseria ipsi fuerit eluctandū, & quam potens fuerit Deus, ut organum istud suum ad restaurandā lucem irradiaret, atq; illustre faceret vas misericordiæ suæ in Ecclesiā, quæ prope Antichristi tyrannide oppressa erat.

Meoticus Quod alios viros præclaros etiam *im merito* Kimedoncius contagione sceleris sui in-
mordet Ki- ficere vult, hoc quoq; improbitatē ipsi-
medoncius. us redarguit. Ostendat, & proferat vi-
ros illos, quos commemorat, vno vela-
pice docuisse, Christum non esse pro-
mnibus

mnibus hominibus mortuum, aut si ex scriptis illorum de prædestinatione do-
Kimedone.
ctrinam, quam suo loco recensuimus, *429. 106.*
proferre possit, agè proferat: Sycophan- *123. 431.*
ticum est, nomina illorum nuncupare, & *432. 433.*
nihil vel ad speciem allegare, quod pro-
posito ipsius inseruiat.

*Necessario in vniuersali omnium ho-
minum complexu accipiendum & reo-
tinendum esse, id, quod scriptura de
omnibus per Christum redemptis,
vniuersaliter loquitur.*

Quomodo aduersarij Euangelio de vniuersali Redemptione neruos inci-
dant, doctrina de particularitate, & tali
quidem, vt dicant simpliciter, aliquos
ad finem malum esse conditos, volunta-
te illa Dei absoluta, quæ omnes causas
medias antegreditur, & καταστισμόν
seu κατασκαυσμόν hominibus reproba-
dis præbet, vt necessitate consequentis
ferantur ad finem suum, supra prolixè
satis demonstratum est. Ex hoc illi prin-
cipio cœperunt conuellere os Spiritus
S. hoc est, scripturam: & blasphemiam quidem,
interim autem satis sonanter eam vani-
tatis

tatis & mendacij accusare. Hic oblitandum est illis ita, vt suum sibi Polyphemum generis humani teneant & adorent, vt lubet: verum enim Deum deseruerunt: at scriptura contra illos vindicanda & asserenda est, ne suum ea vestiant Dæmogorgonem, eumq; sub eiusmodi sacrosancto integumento Ecclesiæ obtrudant. Quod commodissime facimus, si scripturam in illa asserimus veritate, in qua ipsamet loquitur, & cuius voce Calvinistarum etiam immanis ille reuelltur Deus, qui ex mero Saraceno, quo secta ista turget, cōfectus est statu. Proferamus itaq; ordine argumenta aliqua, quibus vera vniuersalitas Redemptionis in scriptura asseritur.

A R G V M E N T V M
primum.

*Argumen-
ta vniuer-
salitatis.*

Iohan. 1.

Grynæ.

Thef. veræ

& orthod.

fid. fol. 72.

Omnes sumus in Christo conditi, & nemo hominum conditus est, qui in ipso non sit conditus: Christus autem non est mors, sed est vita: Et ad imaginem Dei sumus conditi omnes, sicut ipsimet aduersarij consentientur: Deus non est mors, nec est marula, sicut Zanchius dicit, reprobos ad nullum alium

rem,

rem, nullamq; aliam dignitatem conditos esse. Deus quoque est suipius communicatiuus natura boni, hanc enim habet: non mali, hanc enim non habet. Fieri itaq; non potest, vt scriptura particulariter sentiat, quando vniuersaliter loquitur. Planè enim sic loquitur, sicut Deus natura sua, vt sit, necesse habet, alioquin Deus non esset: & sicut necesse est, vt is sit, in quo omnes sumus conditi: & sicut est imago eius, ad quam conditi sumus.

A R G V M E N T V M
secundum.

Vniuersalis quoq; clades, quæ in Adamo accidit, idem docet sibi enim omnes quotquot sumus, pariter sumus mortui, & pariter sumus lapsi. Mors & lapsus nemini accidere potuerunt, nisi viuenti & stanti. Vbi finem creationis bonum vnicuique in Adamo destinatum fuisse, satis liquet. Iam cum per Christum ad Dei imaginem, quam morte & lapsu amiseramus, reuocamur, manifestum est, Christum veram omnibus & singulis attulisse restaurationem: id est, in eum reduxisse statum, in

Q 4

quo

quo prius in ipso eramus pari conditione omnes & singuli, conditi.

A R G V M E N T V M
tertium.

Scriptura loquitur, Christum mortuum esse pro omnibus : eadem nulli dicit, Christum non mortuum esse pro omnibus, aut mortuum esse pro aliquibus tantum. Sicut scriptura loquitur de Christo : Ita Christus agnoscendus & celebrandus est : nullam enim aliam lucem habemus, in qua lucem videamus, præter scripturam : hæc est *θεοπνευστος*, loquitur veritatem, eamque adeo loquens ut Dei per eam effulgeat gloria. Quapropter sicut Deus lux est : ita scriptura ipsa lucida & minimè ænigmatica, obscura, flexibilis, incerta, tenebrosa, sed certa & constans est, quales sunt radij ex Sole emicantes : qualis est vita oriens ex ipsa vita : qualis est Deus, cum se nobis Deum declarare vult : Qualem Paulus his verbis describit : Dei filius Iesus Christus, qui inter vos per nos prædicatus est, per me & Syllanum & Timotheum, non fuit E T I A M & N O N, sed

2. Cor. 1.

E T I A M

ETIAM per ipsum fuit. Quotquot enim sunt promissiones Dei, per ipsum sunt ETIAM, & per ipsum AMEN. Non esset Deus, si Etiam & Non, in ipso æquipollerent : Quò pertinet, Scripturam hanc iureiurando Dei esse confirmatam. Heb. 6. Et Paulus, cum ad Gal. 1. Scripturæ veritatem iureiurando confirmasset, cap. 3. in semine Christo, dicit, omnes gentes esse benedictas : gratiā vero excidere, qui huic Evangelio non pareant. Atq; hinc rectè dicit : *τί γὰρ ἀγνοῶμεν περὶ τοῦ θεοῦ* Hoc enim vult, Dei esse veritatem, & non hominum figmentum, quod pronunciat, & huic credendum esse, sicut Deo ipsi, qui fallacibus verbis neminem circumducit.

Q U A R T V M A R-
gumentum.

Si homines à Scripturæ veritate recedant, in multas tetras & perniciosas ruunt opiniones, & alia atq; alia sibi de Christo imaginantur, donec sensim Christum penitus amittant. Plus enim semper tenebrarum occurrit, quò longius à Scriptura digredimur. Paulus ad Christum in verbo prædicatum sic nos exhorta-

Q 5

horta-

hortatur, Ephes. 2. Vos autem non ita didicistis Christum: Si tamen illum edidistis, & in ipso edocti estis, sicut est veritas in Iesu. Vult Paulus, vt persistatis constanter in illa doctrina, quæ tradita est, sicut sonat.

QVINTVM ARGUMENTVM.

Scelus est & impietas, ab Euangelij tradita & pæfacta doctrina de Christo, recedere, & horrendam illam animarum voraginem sectari, qua Calvinistæ Iesum Saluatorem in fallacem & truculentum conuertunt tyrannum. Scriptura enim dicit, in Christo esse veritatem, Christum esse veritatem, & Christum plenum esse gratia & veritate. Et David dicit: diffusam esse gratiam in labijs ipsius. Et vt Christus dicit: Non venit animas perdere, sed saluare, & Iohan. 3. 6. quærere, quod perierat. Hinc dicitur 1. Iohan. 4. Saluator mundi.

SEXTVM ARGVMENTVM.

In Christo videmus patrem, & Christus est imago patris: pater est in filio,

filio, faciēs opera, quæ filius facit. Christus autem asseuerat se dare animam suam pro vita mundi: & omnem carnem ei esse datam, vt omni quod datum est, det vitam æternam. Ergo nullum aliud secretum est consilium Dei: quod si sic, nulla etiam promissionibus Euangelij, quoad Deum, inest particularitas.

Iohan. 17.

SEPTIMVM ARGVMENTVM.

Quæ scriptura loquitur de vniuersali redemptione, sic sunt comparata, vt non possint non vniuersaliter accipi, vt cum Paulus hortatur Omnes seruos, vt abneget impietatem & desideria mundi, rationem assignat, illuxisse gratiam DEI omnibus salutiferam hominibus, sicut in thesibus meis etiam demonstratur in locum 1. Tim. 2. 1. Tim. 2. 1. Iohan. 2. & Paulus dicit: Christus est saluator omnium hominum, maximè verò fidelium. Idem ad Ephesios: Gentes (inquit) vocatas esse in VNAM (hic tollitur duplex Calvinistarum finis) SPEM vocatiōis, & eundem dicit esse Deum

Tit. 3.

1. Tim. 2.

1. Iohan. 2.

Eph. 4.

Deum in omnes, in omnibus, & super omnes. Quod si particularis esset redemptio, non poterat omnibus seruis, nec etiam singulis generum speciebus, specurumq; indiuiduis applicari, nec etiam vna esset omnium spes, nec etiam vna in omnibus & in omnes Deus: Sed ratione diuersæ & inæqualis seu potius particularis duntaxat redemptionis, excluderentur multi, qui ad pœnitentiam inuitari non possent nec deberent, & non vna omnibus eadem præfixa esset spes: sicut constat ex eo, cum supra audiuius à Calvinistis contrarias Dei voluntates in hominibus ad contrarios, vt ipsitradunt, fines conditis, statui. Atq; hoc agumento in pappos abit, quod hoc loco dicere solent de generibus, exclusis singulis speciebus & indiuiduis generum.

Genera specierum, sed non species generum.

OCTAVVM ARGUMENTUM.

Nisi vniuersaliter acciperetur vox Euangelij, & nisi Chirographum sanguine Christi esset deletum, non possent impij propter incredulitatem plecti, nec possent etiam, vt Petrus dicit, obliuisci

2. Pet. 1.

purgationis à veteribus peccatis. Incredulitas enim & obliuio purgationis peccatorum præsupponit gratiam acceptam, & sanguinem Christi, quo mandati & abluti erant.

NONVM ARGUMENTUM.

Scriptura vniuersa adeò amplificè de Regno Christi loquitur, omnes gentes esse in hæreditatem dandas: nouum cœlum & nouam terram, destructa per Christum morte, esse creanda, vetera præterisse, & omnia facta esse noua: omnia in cœlo & in terra reconciliata: nouam omnium factam esse restaurationem. Quæ vera non sunt, si Euangelio excindatur vniuersalitas. Et Paulus dicit: Vbi exuperauerit peccatum, ibi exuperasse gratiam. Hinc illud ad Ephes. 1. quod τὸ πᾶν τῆς κόσμου appellat, & ὅτι ἐξ ἁπλῶς τοῦ θεοῦ τῆς οὐνοῦ καὶ τῆς γῆς ἀντιπροσώπων αὐτοῦ: & ἀνεξίτητον. Eph. 3. ὅτι πᾶν τὸ ἐν τῇ οὐρανῷ καὶ ἐν τῇ γῇ.

Psal. 2.

2. Cor. 5.

Eph. 3.

Rom. 5.

Eph. 1.

Eph. 3.

DECIMVM ARGUMENTUM.

Hanc ob causam Christus opponitur Adamo. Rom. 5. Sicut per vnus delictum

lietum

lictum in omnes homines ad condemnationem: sic per vnius iustitiam in omnes homines in iustificationem vitæ. Quotquot hic aduersarij vitæ per Christum impetratæ, subtrahunt, totidem etiam Adamo subtrahunt mortem propaganti in genus humanum.

V N D E C I M V M A R.
gumentum.

Eph. 4. Diabolus non est sub Christi potestate nisi victus totus. Hinc scriptura dicit, triumphatum esse, & omnem captiuitatem in Christi triumpho ductam esse in altum.

D V O D E C I M V M A R.
gumentum.

Sicut Diabolus dicitur Princeps mundi, & peccatum atq; mors dicitur in mundum introisse, ita vt mundus totum genus humanum complectatur: eodem modo de toto genere humano sumendum est, cum Christus dicitur saluator mundi, & Deus dicitur dilexisse mundum, & mundum sibi reconciliasse.

*1. Iohan. 4.
Ioh. 3.
2. Cor. 5.*

D E C I M V M T E R T I V M
Argumentum.

Nem

Nemo hominum verè fieret fœdipragus, verè Apostata, & verè contemptor gratiæ, nisi verè etiam & opere ipso præstita esset gratia. Talis enim est habenda priuatio, qualis putatur fuisse habitus, & vicissim. Huic quadrat quod Paulus dicit Rom: 8. Si secundum carnem vixeritis, moriemini. Quod dicere non poterat, nisi qui mori possunt, & moriuntur, atque in reproborum numerum abeunt, verè ius vitæ, ac proinde gratiam fuissent adepti.

D E C I M V M Q V A R T V M
Argumentum.

Nisi vox Euangelij sit vniuersalis, verè & propriè increduli non possunt Deum mendacem facere. Et si fictè aut tropice tantum vox est vniuersalis, fictè quoque hi mendacem faciunt, & fictum erit iudicium in scelera eorum: contra quod Iohannes verè & propriè dicit, *1. Iohan. 5.* ab impijs & incredulis Deum mendacè fieri.

D E C I M V M Q V I N T V M
Argumentum.

Neq; etiam quisquā verè reluctaretur

Act. 7.

tur Spiritui sancto, si Deus non verè statueret gratia illos dignari: & Principium fidei falsitatis nō in homine, sed Dei ipso statuendum esset.

D E C I M V M S E X T V M

Argumentum.

Omnibus iubet ex æquo *ἀποστολῆς*

Matth. 28. *Ἀποστολῆς* prædicare Euangelium. Paulus

Marc. 16. dicit, ideo prædicari, ut omnes resipiscant: Idem hortatur omnes ad penitentiam, ad fidem, ad redemptionem capessendam in Christo præstitam: cupit omnes exhibere perfectos in Christo Iesu.

Col. 1.

Quocirca dicit, quæ scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta esse, ut per patientiam & consolationem, spem habeamus. Necesse itaq; est, ut verbum id ipsum comprehendat, quod sonat & loquitur: alioquin nulla ibi existeret consolatio, & nulla vera prædicatio.

Rom. 15.

D E C I M V M S E P T I M V M

Argumentum.

Deus simulator tantum gratiam & benevolentiam: simulanter doleret de hominum perditione: simulanter ploraret: simulanter obsecraret omnes: simulator

mulanter consolaretur omnes: neq; unquam truculentius figmentum salutis exortum fuisset Euangelio Iesu Christi, ut hac in parte non frustra furoribus sæuiant aduersarii ex suo principio, quo statuunt Euangelij vocem particularem, & fabulam esse clamitant Euangelium de vniuersali Redemptione, & Christū, ut suo loco audiimus, assimilant agrytæ.

D E C I M V M O C T A V V M

Argumentum.

Si ministerium & ipsa sacramentorum administratio re ipsa non id offerrent, quod sonant, & in veritate τὸ πᾶν nō subsisterent, & idcirco multis in perniciem & stragem proponerentur: in carnificinam duntaxat miserorum hominum essent instructa, quod alienissimum est à misericordii & veraci Deo.

D E C I M V M N O N V M

Argumentum.

Cum fides nulla sit, nisi verbo gratiæ antegrediente, ordine causarum, penitus hæc tollitur, si voci Euangelij pectus vniuersalitatis exciditur. Nam particula

R

res,

res si sint promissiones in verbo, fides non modo has apprehendere non potest, sed etiam verbum odit, quod audit ut incertos & occultos homines duntaxat destinatum esse.

VICESIMVM ARGUMENTVM.

Hoc superaddi potest sumptum ab aduersarijs, qui cum particularitatem vocis Euangelicæ nulla demonstrare possint syllaba, necesse habent, ut in multas alias & inconstantes sibiq; contrarias, nugaces, falsas, horribilesq; disturbent sententias, quib⁹ ipsimet, quoties veritate premuntur, insistere non audent. Quæ ipsorum furiosa insania satis indicat, scripturam in sua veritate inconcussam, & p^{er} p^{er} suo in certitudine salutis stabilem relinquendam esse.

His argumentis quid Apostatæ isti detrudere queant, expectabimus: hoc autem scimus, illis euenturum, quod *Jerem. 42.* DEVS minatur: Futuros in iurandum, in stuporem, in maledictum, & in opprobrium.

DE

DE VNIVERSALITATE gratiæ, quæ re ipsa, non fictitiè, sed verè toti generi humano in Christo præstita est: & duplici eius respectu.

Doctrina hæc Euangelij est, ut respiciamus vna ex parte Deum, altera ex parte nos ipsos. *Duplex respectus in*

De Deo hoc omnino habendum est, quòd ea omnia, quæ per verbum testatur, à se facta esse, ita etià credam⁹ re ipsa & p^{ro}p^{ri}e facta esse. Honos hic habetur DEO, qui veritas est, ut verbum ipsius pro patefactione voluntatis eius erga nos, & pro factorum, quæ de se testatur veritate habeatur. *promulgatione Euangelij.*

Hoc Kimedoncius & socij negant acerrimè, atque vir ille in mentem prolapsum reprobam conatur ex eo aliquoties mihi inuidiam struere: nec quicquam est in libro meo, in quod proteruius & plenioribus velis irruat, & securius aduersus veritatem animum suum effundat. Stamus autem in veritatis Sio, ne intrepidi aduersus colubri anhelitū, atq; Diabolo in odium & ignominiam iterū iterumq; clamamus, proclamam⁹,

R 2

annun-

*Verè præ-
stita, quæ
DEVS di-
cit, à se præ-
stita esse.*

annunciamus & prædicam⁹ aperto ore,
cùm scriptura habeat, Christum pro
omnibus mortuum esse, in Christo omnes
fuisse dilectos, verè & reipsa & indubi-
tante in omnibus hoc præstitum esse.
Non enim fictam vniuersalitatē asse-
rimus, sed veram, quæ distributionem
non inæqualem, sed æqualem, sicut De-
us ipse & πρὸς ὅσους πολὺν τῶν & æqualis in
seipso est, habeat. Quod nisi conceda-
tur, aut quantum diminuitur, tantum
infringitur vniuersalitas. Ex hac æqua-
litate illud est, quod non plures mortes
Christi, sed vnam duntaxat, non plures
Christos, sed vnum duntaxat, non mul-
tas redemptiones, quoad Deum & con-
siliū ipsius, sed vnam duntaxat, vnum-
quæ Euangelium, sicut & vnum Deum,
non contraria, sed vera & simplici vo-
luntate in omnes & super omnes, agno-
scamus, atq; consequenter profiteamur
vnā efficaciam mortis Christi seu δόξης
æqualiter depensi, vt incredulus idem
ipsum relinquat, quod fidelis accipit, &
quod fidelis accipit, idem sit, quod in-
fidelis accipere debebat, æquè effica-
ter, eadem voluntate, eodem beneple-
cito, pro ipso, vt pro fideli præstitum,

verè

verè, opere ipso, efficaciter, efficacissi-
mè, Diabolo in omni regno suo prostra-
to, & reparato per mortem Christi ge-
nere humano, certò & indubitanter :
Quapropter Deum omnium misertum,
omnes homines, quotquot per Adamū
prolapsi, & in Adamo perierant, gratia
& sinu suo in dilecto filio suo dignatum
esse. Itaq; contra Diabolum & omnes
ipso nigromanteas vrgem⁹ scripturam,
Christum Saluatorem esse mundi; DE-
VM dilexisse mundum: Deum omnium
misertū esse, quos conclusit sub peccato.

Quod infestis dentibus Kimedonci-
us tantoperè mordet scripturas, & non
vult, quod in genere de omnibus dici-
tur, verè, reipsa & indubitanter intelli-
gi, nulla alia causa subest, quàm quòd
suis inhæret principijs, Deum esse hy- *Principia*
pocritam: Deum esse natura *μισῶν θεῶν* Kimedon-
ci: Deum diligere non posse, quos sim- *cij.*
plicitè ad odium condiderit. Quapro-
pter etiamsi cogatur concedere, omnes
quibus promulgatur Euangelium, ele-
ctos appellari, itemq; iustificatos, san-
ctificatos, redemptos, & quosdam ho- *Kime. 194.*
rum credentes & conuersos, qui postea
pereunt, non vult tamen, nisi æquiuo-

*Infti. lib. 3.
ca. 22. §. 7.
Ibid. cap.
22. §. 6.
Idem in
Hoseam
cap. 12.
vers. 3.*

*Vide Ki-
medonciol.
454. 455.
456. 483.
539. 607.
675. 676.*

cē de istis prædicari. Sicut etiam Calu-
nus generalem adoptionem, id est, re-
ceptionem in sinum Dei concedit: Et
libi. generalem electionem appellat, quia
Deus totum Iacobi semen recepit in
idem suam, & omnibus fœdus suum ob-
tulit: interim tamen non vult vocabu-
lum electionis vniuocum esse in omni-
bus, quos complectitur: atque hoc est,
quod Kimedoncius etiam vult, electio-
nem quidem generalem esse, verum re-
ipsa & indubitanter non de omnib⁹ pa-
riter esse pronuntiandum, sed *ἐκλεκτῶν*,
vel iuxta ignotam quandam, ut inquit,
phrasin scripturæ, vel quod Canon cha-
ritatis id à nobis postulet, ut sic quidem
arbitremur, cum tamen nihil vanius &
mendacius dici posse existimet.

Nos contra Kimedoncium pronun-
ciamus, ipsum raptari procellis tenebra-
rum, quibus sese & alios in perniciem
præcipitare conatur. Scriptura enim nō
loquitur æquiuocē de gratia DEI, sed
verē: & quæ de factis Dei loquitur, illa
verē sunt facta. Eapropter cum genera-
lē adoptionē ceu generalē sinum Dei fi-
ctitiū nuncupet, quē etiam plenū æqui-
uocationis esse existimāt, faciūt talē sinū
Dei

Dei, in quo veritas & mēdaciū simul re-
posita sint. Et quō luculētiorē fictitiā illā
electionem in plurimos extendunt, eō
grauiori contumelia Deum conspuunt,
& sinum hunc gratiæ fœdant.

Non opus erat redemptionem vni-
uersalem, in hoc, quod re ipsa & verē
præstita sit, copiosius ex scriptura con-
firmare, cum sufficiat, quod Dei veri-
tas nullius potest insimulari mendacij &
doli: nihilominus tamen, ut confirmen-
tur animi aduersus prophanas istas in-
cursionēs, argumenta recensebimus, ex
quibus constat, cum Redemptione rem
ipsam esse præstitam, hoc est, non fi-
guratam & tropicam fuisse redemptio-
nem, sed veram; neque tantum vocem
redemptionis, sed etiam ipsam rem, id
est, factum ipsum esse vniuersale. Qui-
bus argumentis classem Kimedoncij se-
cundam, id est, Armadam ipsius Maho-
metanam euertemus.

*Redemptio
nō tropica
sed vera &
realis.*

A R G V M E N T V M

Primum.

Omnes sumus dilecti in Filio, sicut
Christus dicit, Iohan. 3: Sic De⁹ dilexit

mundum, vt daret filium suum vnigenitum &c. In Filio diligere nihil est aliud, quàm in Dei recipi amplexus, & omnem tolli iram. Sicut etiam Iohannes dicit 1. Ioann. 4. Dilexit nos, & misit filium suum propitiationem pro peccatis nostris. Ideoq; Paulus ex isto principio omnes, quibus Euangelium Iesu Christi prædicat, appellat ἀγαπημένους, & dilectos in dilecto, Eph. 1. Hæc scriptura dicit, hæc indubitanter dicit, hæc de opere Dei dicit, hæc de re ipsa dicit.

S E C V N D V M A R.

gumentum.

Daniel. 9.
Zach. 14.

1. Ioan. 2.

Esaï. 53.

Peccatum finem habiturum, & delendam iniquitatem in Christo, prædixit Daniel. Et Zacharias prædicit, vna die omnem iniquitatem esse tollendam. Hic iudicium Dei describitur, cum peccatum totius, totius, inquam, mundi filio suo vnigenito, agno pro nobis immolato, imposuit. Portauit hic omnium iniquitatem, vt etiã pro omnibus victoriã reportaret, & regnũ Satanæ penitus destruxerit. Hinc illi gloriosus ille adscribitur triumphus, in quo Diabolo victo, ideo mortuus est & resurrexit, vt totum genus humanum

num

nũ in libertatẽ assereret, & dominaretur viuentibus & mortuis. Per mortem enim destruxit eum, qui mortis habuit imperium, omnemq; captiuitatem captiuam duxit in altum, principem mundi eiecit foras.

Rom. 14.

Heb. 2.

Eph. 4.

Iohan. 12.

T E R T I V M A R.

gumentum.

Sic redemptio & remissio peccatorum indiuisè connectuntur à Paulo, Eph. 1. Colos. 1. cum dicit: Nos in Christo habere Redemptionem per sanguinem ipsius, remissionem peccatorum secundum diuitias gratiæ, vt constanter sciamus verè his contigisse remissionem peccatorum, & verè expiata fuisse his, qui redempti dicuntur à Christo. Quæ causa est vt non æquiuocè, sed propriè & verè dicat Petrus: reprobos homines obliuisci purgationis à veteribus peccatis. Quod 2. Pet. 1. Matt. 18. parabola vult de seruo nequam, cui omnia remissa erant debita. Quam parabolam Kimedoncius malitiosè peruertit, cum negat statum eius esse, remissa esse peccata etiam ijs, qui remissionem improbitate & ingratitude iterum irritam faciunt.

Kimedon.

224.

R 1

Q V A R.

*Q V A R T V M A R G V -
mentum.*

Eodem planè modo Redemptionem & salutem coniungit Paulus, 1. Timo. 2. cum inquit: Deum velle omnes homines saluos fieri, & dedisse filium suum Redemptionem pro omnibus.

*Q V I N T V M A R G V -
gumentum.*

Rom. 5.

Sic quoq; Redemptio & Iustificatio coniunguntur, cum Paulus dicit: Commendat Deus suam dilectionem erga nos, quòd cum adhuc essemus peccatores, Christus pro nobis mortuus est: multò magis iustificati iam per sanguinem ipsius &c. Et mox: De peccato damnauit peccatum in carne, vt iustificatio legis impleretur in nobis. Kimedoncius non ignorat, redemptionem in se continere iustificationem, nam ipsemet ita explicat: & manifesta sunt loca, iustitiam esse partem peccatis non imputatis. 2. Corinth. 5, Psal. 31.

Rom. 8.

Fol. 377.

S E X T V M

*S E X T V M A R G V -
mentum.*

Multa id genus ex Sacra scriptura colligi possunt, quæ docent, quid illud sit, quid efficiat, & quo fine factum sit, quòd Christus pro nobis mortuus sit, veluti: 1. Iohan. 4. Misit filium suum in mundum, vt viuamus per eum. Galat. 1. Qui dedit semetipsum pro nobis, vt nos eriperet ex præsentì seculo malo. 1. Pet. 3. Semel mortuus est Christus pro peccatis, iustus pro iniustis, vt nos adduceret Deo. Hebr. 9. Christus ad destructionem peccati pro nobis mortuus est. Et si qua alia similia existunt, quæ omnia demonstrant, mortem Christi salutis efficaciam habere in se consideratam, & id ipsum verè præstitisse omnibus, quibus illa attribuitur. Effecta enim mortis eius recensentur, vera Dei dilectio, victoria in Sathanam & infernum, remissio peccatorum, salus, Iustificatio, vita, ereptio ex præsentì malo seculo, adductio ad Deum, destructio peccati. Hæc omnia Scriptura non æquiuocè loquitur, aut insidiosè & subdole, sed verè, illisq; attribuitur, quibus

2. Cor. 5.

quibuscunque ἀπολύτρωσις adscribitur. Atq; hoc est, quod Deus iussit per totum mundum annunciare, quod sit reconciliatus mundo, non imputatis ei peccatis: quod reconciliationis verbum nihil aliud sonat, quam omnes homines, qui in Adamo priori erant perdit, per Adamum posteriorem in gratiam & sinum Dei esse receptos: omnia, quæ in cælo & in terra sunt, esse reconciliata: per filium reipsa patrem esse reconciliatum: hoc annunciat nobis Filius ex sinu patris. Gloria itaque Deo in excelsis, in terra pax, & hominibus bona voluntas.

Caluinus de
Dei sinu.
Caluinus
in Hoseam
cap. 3.
v. 4.

Hoc modo etiam illi, qui reijciuntur, in Dei fuisse sinu, Caluinus (notet hoc Kimedoncius) docet exemplo ludæorum, qui ab infantia in sinu Dei educati, nihilominus reiecti fuerunt. Si Kimedoncius dicat, hoc æquiuocè dictum esse a Caluino, respondemus ut supra: Deus percuriat feras calami: quæ omnia huc & illuc vertere possunt.

S E P T I M V M A R-
gumentum.

Sed quid multis? Fides nihil apprehendit

hendit, nisi quod præstitum est verè, & verè offertur: Quod si itaq; à redemptione effectus auelleretur, propria sua sese orbarer vi: & ubi dubitandum esset, num illa, quæ redemptioni annexa sunt, in Redemptione consisterent, flaccida & inconstans huc illuc vacillaret. Vbi verò hoc constat, Redemptionem talem esse reipsa & verè, sicut ex scriptura comprobauimus, tum fides viuua, vegeta & alacris, quasi animata in Deum respicit. Nouit enim, Deum talem esse, qualem se verbo profert, & quasi cælo misericordiæ vndiquaq; circumuallata & circūsepta nouit se Deū habere nihil nisi gratiā & misericordiam, spirantem, neque requiri aliud, quam simpliciter in sinu vel amplexu recuperatæ persistere vitæ & salutis. Hic vigor est, qui fidem animat, & hanc πλῆροφῶς complet, atque Deo honorem misericordiæ verè tribuit: atq; insuper intra septa sese continet, ne fiduciam suam aliò efferrat. Anathema esto, si Angelus de cælo nobis aliud Euangelium prædicet.

Alter respectus, qui considerandus est
in vniuersali illa Redemptione.

Hic

*Respectus
redemptionis,
quoad
homines.*

Hic iam accedimus ad homines, & magnum illud aperitur mysterium regni Christi, quod Christus pro omnibus hominibus victima factus & redemptio, constituit in regno suo, ut hi, qui salutis ab ipso præstitæ, aut λύτρωσις pro illis soluti volunt compotes esse, id ipsum sibi applicent. Neq; hic, ut Kimedoncius solet, mysterium regni ipsius allatrandum & arrodendum est: τὰς τῶν enim regni sui fecit, ut parta salus fide applicetur: aut nisi fiat, ad grauiorem poenam in illis euacuetur, qui incredulitate repudiant.

*Respectus
applicationis
duplex.*

Et in hac applicatione homines considerantur bifariam, vel iuxta applicationem in se consideratam, vel iuxta eiusdem incrementum.

Maneat hoc inconcussum, Christum redemisse omnes homines: maneat etiam hoc inconcussum, neminem æquiuocè aut fictitiè aut opinione tantum hominum, aut ignota quadam phrasi tantum scripturæ, quæ sensum Dei non exprimat, redemisse, sed verè: iam applicatio nihil aliud est, quàm vendicatio huius seu assertio, quæ fit per fidem, qua homines id, quod in salutem ipsorum

rum factum est, sibi usurpant & vindicant. Hæc dicitur à Paulo περιποίησις σωτηρίας: Et ad Ephes. ἀπολύτρωσις τῆς περιποίησεως: cum dicit, ὅς ἐστιν ἀφραβὼν τῆς κληρονομίας ἡμῶν, ἐν ἀπολύτρωσις τῆς περιποίησεως καὶ ἐπαυτοῦ τῆς δόξης αὐτοῦ. Hic addam verba Bezae in Scholijs Duplici Noui testamenti super hæc verba: Sic *respectu* inquit: D V P L I C E M constituit Paulus ἀπολύτρωσις, id est, liberationem: V N A M, *redemptio* qua reamur, persoluto precio Christi videlicet sanguine, ut a seruitute peccati & mortis liberemur. *bulum*. manumittamur, ut copiosius explicat Paulus Rom. cap. 7. cuius etiam meminit supra vers. 7. A L T E R A M, qua in istam libertatem prorsus vendicamur. Nos enim quamuis liberos, retinet tamen per vim peccatum in aliqua seruitutis specie, &c. Hactenus Beza. In quo notanda sunt, Primò: omnia hæc rectè dici, si modò Beza cum Paulo 1. Tim. 2. hanc ἀπολύτρωσις assereret, pro omnibus esse præstitam, nullo omnium hominum excepto. Deinde, hoc omnino rectè dicit, ἀπολύτρωσις præstitam à Christo requirere à nobis περιποίησις. Est. 11. περιποίησις liberatio vendicationis seu assertionis.

Quod commodè explicatur historijs *Babylonica* & figuris huc pertinentibus. In *Babylonica* captiuitate.

nica captiuitate omnibus per totum regnum Babylonicum dispersis Iudæis à Cyro & Dario manumissio instituta & decreta erat, quotquot enim volebant, manumitti poterant: quoad reges illos, verè equidem re ipsa, opere ipso, efficaciter, id est, omni seruitutis nexu soluto, indubitanter manumittebantur & προσωπολήψιος adeo, vt ius abeundi generaliter pronuntiatur singulis competere, neq; Rex clandestino vel consilio vel lege quenquam retineret: προσωπολήψιος autem in Iudæis ita erat, vt aliqui gratiæ illius iure fruerentur, & beneficium sibi applicarent: alij verò relicta ἀπολύτρωσις maluerint iugo seruitutis esse obnoxij. Hic notandum est, primò, quòd applicatio vsuris illa manumissione, necessaria erat: Deinde, regibus illis nullam potuisse particularis dimissionis culpam irrogari, si qui in seruitute perstiterunt: neque propter istos præfractarios & maximi contemptores beneficij decretum dimissionis æquiuocè interpretandum fuisse. Quod enim Reges volebant, quod approbabant, quod singulis concedebant & præstabant Iudæis, id ipsum in decretis suis præfecerunt & promulgarunt. la

In anno Iubilæo seruitutis nexus omnibus per totam Iudæam seruis soluebatur in ipso, vt ita dicam, puncto appetentis anni septimi: neq; quisquam omnium seruorum erat, cui non æqualis cum reliquis redemptionis illucesceret lux. Erant autem aliqui, qui spreto illo redemptionis iure æquali, seruitutis iugo maluerunt diutius constringi, quam manumitti: licet itaque isti generale beneficium sibi non applicarent, non tamen quoad constitutionem anni Iubilæi, vniuersale cessabat esse ius, & in vniuersali illo iure propter amantes seruitutis nihil penitus fictitiè aut æquiuocè interpretandum erat. Hic annus Iubilæus prænunciatus fuit, vt Esaias dicit, redemptionis partæ per Christum: & Iudæa figura fuit totius mundi, de quo Ioannes dicit, Christum reconciliationem esse factum pro peccatis totius mundi. Et Paulus: Christus dedit seipsum ἀπολύτρωσιν pro omnibus.

Hircus emissarius idem significabat, cui omnia populi (populus Israëliticus significauit totum genus humanum) imponebantur peccata: & onere isto

Annus Iubilæus.

Esaiæ 61.

1. Iohan. 2.

1. Tim. 2.

Hircus

emissarius.

isto emittebatur in desertum, ut clameret (figura abolita) Deus meus, Deus meus, cur me deseruisti?

*Aeneus
serpens.*

Aeneus serpens maximè quoque huc quadrat: Sicut enim is, non erat in gratiam aliquorum DVNTAXAT erectus, sed in omnium, qui à dissidibus ieiunant: Ita ille, qui exaltatus est pro peccatis totius mundi, non venit, ut quorundam DVNTAXAT vulnera sanaret, hoc est, non fuit secretum aliquod consilium patris, ut absolute in aliquorum duntaxat salutem mitteretur, sed gustauit mortem pro omnibus, & omnium peccata tulit. Sicut autem aliqui a serpentibus vulnerati perire poterant, spreto hoc beneficio: ira etiam multi pereunt, quibus Christus ex beneplacito patris constitutus est Redemptor, quod nulla sit redemptionis inopia, sed culpa inobedientiae, cum beneficium generaliter partum hi sibi non applicant. D. Paulus egregia similitudine explicat, cum nos appellat in Christo κληρονόμους & κυρίως πάντων: interim vero κληρονόμους, donec veniat fides.

Gala. 4.

Ex his abundè constat considera-

ta

ta redemptione vniuersali, & Euangelio, quod talem redemptionem annunciat, hominem pereuntem propter solam perire incredulitatem: spernit enim beneficium illud, quo ab omnibus peccatis erat liberatus: & per incredulitatem, qua liberationem pessundat, reus fit omnium peccatorum, tum quod poena grauissima dignum est, sprete redemptionis.

Hic Caluinistae Gentilismum suum aperiant, cum de gentibus pronunciant non fuisse, quotquot perierunt, ex rebellionem aduersus Euangelium, siue praesente, siue futura, perditos, sed quod violarint naturalem Dei noticiam & transgressi sint legem naturae: ubi dicere volunt, nullum istis vnquam destinatum fuisse annum Iubilaeum, nullam liberationem ex captiuitate: horum peccata Christo nunquam fuisse imposita: Christum pro horum salute nunquam fuisse cruci affixum: & quam foede locos illos Kimedoncius conuellat, ut Bezae suum in Euangelij extrema corruptione affectetur, suo in loco manifestum est. Atque ne Euangelium tantum, verumque lacerent Ecclesiam, obseruandum est, quomodo

Gentes ple-
raque dam-
natas negant
propter ipse-
tum Evan-
gelium.
Beza Respons.
2. ad Collo.
Munipelg.
fol. 142.
159. 162.
169. 211.

Kimed. fol.
374. 375.

Caluinistae
se mutuo la-
cerant.

Orthod. quomodo suam quoque infestent. Sic
Tig. Eccl. enim contra Bezam & Kimedoncium
Minist. Tigurina Ecclesia confitetur: SOLA
Confess. credulitas condemnationis est causa, quemad-
tract. 2. modum & SOLA fides unicam salutis viam
fol. 86. ministrat. Hoc erat paulò sanius pronun-
 tiatum à Tigurina Ecclesia, quam à Be-
 za pronuntiari soleat.

Discrimen Maneat itaque hoc iuxta iudicium
saluando- Euangelij verum discrimen saluando-
rum & rum & pereuntium, quod hunc uni-
pereuntium uersalem thesaurum omnibus ex aequo
in quo po- destinatum, aliqui sibi applicant, & par-
situm. tæ salutis compotes fiunt, & applica-
 tione fruuntur: aliqui verò respuunt.
 Vbi intelligimus respectu beneficii, quod
 cum credentibus & applicantibus com-
 mune habere poterant, propter solam
 perire incredulitatem. Exclusiva enim

Exclusiva hæc ostendit, per se non fuisse ad iram
SOLA. conditos, & Dei odio arcano non fuisse
 a gratia exclusos: Christum his quo-
 que redemptorem venisse: communem
 cum alijs habuisse vitæ thesaurum: re-
 spectu itaque Euangelij ideo perire,
 quòd destinatam ipsis in Redemptore
 salutem respuant: quod nisi facerent,
 NIHIL OMNINO erat vel in arcano
 Dei

Dei consilio clàm depositum, vel in ip-
 sorum malefactis, cuius causa perire
 necesse habuerint. Atq; hæc de *πείπτου-
 γα ἀπολύτωσης*, id est, de vendicatione,
 aut sicut in Scholis loquuntur, de ap-
 plicatione Redemptionis.

DIXI IN HOMINE RESPE-
 ctum bifariam considerari. De altera *Fideles etiam*
 nunc dicamus consideratione. Hæc ita iam appli-
 intelliigi debet, quòd fideles ipsi, qui si- *catam sa-*
 biipis iam applicarunt, & habent atque *lutem ad-*
 polsident per fidem, quod ipsis impe- *huc tueri*
 tratum est: nihilominus tamen, si vin- *necesse ha-*
 cula carnis & mundi aspiciamus, quibus *bent.*
 adhuc constringuntur, nondum omne
 redemptionis beneficium habere di-
 cuntur. Habent quidem quoad Chri-
 stum omnia, & per fidem omnia polsi-
 dent: manet tamen interim ardens in
 carne lucta, quam Paulus magno eiula-
 tu expressit: video aliam legem in mem- *Rom. 7.*
 bris meis repugnantem legi mētis meæ,
 & *Captiuantem* me in lege peccati, quæ
 est in membris meis. Infelix ego homo,
quis me liberabit de corpore mortis hu-
 ius? Idem alibi dicit: Non abolebitur
 prius, quod est ex parte, quam vene- *1. Cor. 1. 8.*
 rit, quod perfectum est. Adjiciam verba

Bezae, ut constet, qua conscientiae strage veritatem oppugnent. In Ephes. 5. vers. 27. ita inquit: Deus nos redemit, ut in aeternum cum illo regnemus: an propterea iam sumus eam immortalitatem adepti? Imò currendum est in stadio, ut ad metam perueniatur. ALIUD EST ECCLESIAM IN SE SE CONSIDERARE, ALIUD IN CHRISTO. Nam in sese tum omnes in genere, tum singuli plurimas habent rugas & maculas, quae quotidie modo in his, modo in illis excoliuntur: In Christo verò per fidem apprehensi, non modo est sine macula, sed etiam infinito decore exornata, illius nimirum iustitia, quam per gratuitam imputationem est consecuta. Hæc Beza, & rectè quidem.

Hæc scire oportet, quoties scriptura dicit, omnes esse redemptos, purgatos, iustificatos &c. & nihilominus tamen iubet redemptionem, purgationem, iustificationem amplecti, sectari, apprehendere. Nam etiam si Deus in Christo omnia fecit: imò si etiam iam nobis redemptionem vendicauerimus, mundi tamen & carnis fatigamur lucta, ut partum thesaurum non omnes apprehendamus, aut tardè ad apprehendendum incedamus, aut apprehensum incircumspectè custodiamus. Hinc

¶ Carnis
lucta.

Hinc illa, quæ videntur in speciem *ἀντισπαρά*, & non sunt: quia diversos respectus habent: ut cum Paulus dicit, accepisse nos spiritum adoptionis filiorum Dei: & tamen ibidem dicit, nos expectare adoptionem filiorum Dei. Et ibidem: nos spe saluos esse factos: & dicit tamen, expectari redemptionem corporis nostri. Vbi notandum est, quod dicit, spe esse saluos factos: nam dicere vult, nos salutis quidem plenum accepisse ius, at interim in *μετὰ τὴν* magnam obuentionem difficultatem, multaq; euentura nobis perseverantibus spe & fide, id est, in legitima possessione, quibus tamen actu gloriæ nondum fruamur.

1. Cor. 6. Sumus abluti, sanctificati: dicit tamen Rom. 6. exhibete nunc membra vestra ad seruiendum iusticiæ in sanctificationem. Et iubemur vasa nostra expurgare. Imò sanctificamur ad huc assidue.

Coloss. 2. Verus homo est crucifixus: & quotidie crucifigimur & mortificamur. Ad Coloss. 3. Mortificate membra vestra.

Sumus regeneriti, renouati in lauaçro

S 4 regene-

Redemptio-
nis vendica-
tio vñsque
facit diuer-
sos respec-
tus.
Rom. 8.

2. Tim. 2.
Iohan. 17.

2. Cor. 5. regenerationis, sumus nouæ creaturæ in
 Galat. 6. Domino. Vicissim reformamur in nouitate
 Rom. 12. sensus: Iubemur expoliare veterem hominem cum operibus suis, & induere nouum hominem. Ephe. 4. Induite nouum hominem.

- Hebræ. 9. inuentam & partam esse dicit redemptionem æternam. Alibi vero eniti iubet ad assequendam demum redemptionem. Nam dicit obsignati estis in diem Redemptionis. Et alibi: Expectamus redemptionem corporis nostri. Sic Christus: Leuate capita vestra, quia appropinquat Redemptio vestra.

1. Cor. 6. Sumus iustificati. Alibi: Spiritu ex fide spem iustitiæ expectamus.

- Gal. 3. Quid multis? Sumus redempti, & redimimur assidue: missus est Spiritus sanctus, & mittitur: Induimus Christum in baptismo, & induemus: cognoscimus, & cognoscemus: exuimus Adamum, & exuimus: remissa sunt peccata, & petimus vt remittantur: liberati sumus à manu hostium, & liberamur.

2. Cor. 4. Summa est: Semper dum viuimus, in mortem tradimur propter Iesum, vt & vita Iesu manifestetur in mortali nostra carne. Quod fiet, donec occurramus

mus in virum perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi, vt in ipso augeamus &c. Atq; sic fit, vt scriptura aliquando loquatur de Deo, quid ipse in filio suo nobis omnibus præstiterit, nullo habito fidei vel incredulitatis respectu: aliquando loquitur de Dei præstita gratia & simul à credentibus apprehensa: aliquando de incredulitate eorum, qui præstitum beneficium sibi abrogant & inutile reddunt: aliquando verò etiam de ijs qui in stadio currunt, & brabeum nondum sunt assequuti.

Hæc doctrina Calvinistis paradoxa est, quia calicem furoris Domini poterunt, vt nihil horum intelligant: non quod ignorent, hanc Christianorum Theologiam semper hoc modo tractatam esse, sed quia animum sannis & ludibrijs in nomen Christianum suppuratam habent: Ideoque Kimedoncius passim in libro suo doctrinam hanc deridet, vtpote redemptos, sanctificatos, &c. redimendos & sanctificandos esse, &c. aliquos redemptos esse, redemptione tamen non frui, aut redemptione sua excidere. Pleni & turgidi sannarum in Euangelium, non considerant diuersos

*Euangelium
 à Calvinistis
 derisum.*

hos respectus, ubi Deus in Christo nobis exhibetur, cum omnibus diuitijs: vicissim homines describuntur, quorum alij misericordiam Dei à se repellunt, alij verò sibi per fidem vendicant, & in ipsa vendicatione maxima sustinet certamina, cum Diabolus surripere conatur ea, quæ in salutem ipsorum à DEO præstata sunt. Atque ut nomini Christiano satis superq; isti Alastores inuidiam consent, his vtuntur Sarcasticis vociferationibus, passim in scriptis suis: Quid vos Christiani quæritis Redemptione, si iam re ipsa omnes redempti estis? Quid opus habetis fide? Quid opus conuersione? Quid illa cum Diabolo lucta? Quid Spiritu sancto? Quid Christus vester fidei vrget? cur vos circumducit spe? si ratum est, quod vos redemerit. Hæc sputa & hæc ludibria, si ex libro Kimedoncij expurgare velis, nihil præterea in vniuerso eius reliquum manebit libro: nam omnia, quibus scripturam Sacram & Christum incessit, hunc in finem ab ipso proposita, & passim alijs atque alijs sectæ suæ phrasibus prolata sunt.

Nos verò nullam aliam Salutis lucem agnoscimus, præter solum verbum lu-

cer-

cernam pedum nostrorum: & cum verbum illud hæc eo modo de regno Christi prædicet, quo iam dictum est, manemus in doctrina hac cœlesti constantes, scientes verè, ubi Calvinistæ pharetras suarum blasphemiarum euacuauerint, à Deo fulminibus suis eas disiectum iri, & finem futurum magnæ huius Apostasiæ.

De fide, qua Redemptionem nobis vendicamus.

Constat ex scriptura abundè, nullo alio medio Redemptionem, quam assensu illo, quo veritati diuinæ nobis gratiam in Christo promittenti credimus, Redemptionem apprehendi, nobisque vendicari posse. Hic nobis cum Calvinistis omnia sua venena incredibili occultantibus fraude, ingens est certamen. Concedunt illi quidem nobiscum, fide applicari salutem, & splendide multa de fide loqui possunt, quippe omnia, quæ de hac in Scriptura extant testimonia, ad suam transcribentes & transferentes fraudem. Recensēbimus autē, quæ inter nos & ipsos hac de re interueniant discrimina.

Primum est discrimen, nos asserere fidē ex vno codicē; & æquali Dei beneplacito

*Discrimina
fidei veræ &
Caluinianæ
copiā.*

conditionaliter omnibus destinatum
esse hominibus. Cum de conditione lo-
quimur, hæc est mens & patefactio ex
verbo, quòd arcanum DEI consilium à
voce Euangelij nullo dissideat apice:
Deus enim in Filio suo non loquitur
ETIAM & NON, sed tantum ETIAM,
& promissiones ipsæ sunt ETIAM &
AMEN. Quod cum ita sit, Deus exa-
nimo omnium hominum salutem expe-
tit: Hæc est autem annexa ex æquo o-
mnibus hominibus conditio, ut verbum
audiant, verbo attendant, verbum di-
ligant, & per verbum Deum agnoscant.
Exigit hanc obedientiam verbum, seu
sonus ille, qui exijt in vniuersum orbem,
& redemptionem seu reconciliationem
cum Deo communiter omnibus offert;
quicunque ergo salutis volunt partici-
pes fieri, verbo sese subijcere debent,
habentq; in sua hoc potestate, ut aures,
imo etiam pedes ad verbi studium con-
uertant, perinde ut ad res alias eos quo
lubet, conuertere possunt.

Odigio fidei
num. de un-
ciatione rin-
tum, aut etia
decreto ase-
ctæ.

Hic iam ex aduerso obseruanda est
aduersariorum versutia, primò; quòd
illi quoque alibi conditionem hanc cō-
cedunt, ita tamen ut tantum, sicut Beza
dicit,

dicit, hæc appendatur denunciationi:
quod si ipsis datur, concedunt, omnes
posse saluos fieri, Si V E L I N T, modò ne
cōditio illa decreto seu cōsilio & bene-
placito DEI appendatur: Ibi enim
nihil decerni aiunt, καὶ ὁ ὑποδραστηρ, sed
strictè, & necessitate euentura omnia
absolutà, quæ ibi decernuntur. Nos ve-
rò conditionem non appendimus denū-
ciationi tantum, nam sic Deum facere-
mus irrisorem, & eo modo ludentem in
miserijs nostris, ac si catenis constricti
audirent ab illo, qui constrinxit, posse
illos, si velint, catenas excutere, & in li-
bertatem sese vindicare, cum non mo-
dò hoc fieri non possit, sed ille etiam,
qui constrinxit, ut liberentur, conce-
dere nec voluerit, nec velit. Sic itaque
nolumus Deum irrisorem facere gene-
ris humani, sed conditionis vim appen-
dimus ipsi decreto & consilio Dei, ubi
Deus æquali gratia sua in omnes homi-
nes præditus est, nec quenquam homi-
num eo in consilio plus alio vel diligit
vel odit, sed potius ex animo cupit, ut
omnes ad fidei obedientiam sese flecti
sinant. Hanc conditionem respuunt
Caluinistæ, & hanc pro se habent de-
strinam,

Erinam, nullum pro plerisque hominibus gratiae in Deo fuisse principium vel fontem, sed simpliciter ad malum finem praedeterminatos & conditos esse, quibus Deus simpliciter & gratiam & fidem arcano odij sui erga eos decreto, succiderit. Ideoque Beza, qui alias in denunciatione gratiae fidem conditionalem, id est, qua Deum nobis illudentem inducit, conceditis in sublimi autem illo absolute voluntatis tribunali penitus negat.

*Volum. 1.
fol. 385.
De praedest.
doct. fol.*

18.

Quae autem haec est conditio: si denuntiatio illa quidem multa polliceatur, & homines alliciat, perinde DEVS eam ita decreuisset, cum tamen in secreto consilio nullam omnino constitueret? quid hoc, si captiuo & ad captiuitatem perpetuam damnato, is qui damnauit, semper obijciat & dicat, liber esse potes, si exeas? habet quidem speciem conditionis, & est conditio, ut dicunt in denunciatione: id autem quod decreuit is, in cuius manu est vita captiui, omnem tollit conditionem: nam ibi fixum est, ut aiunt, quod sonat, NON NOVI TE: Item: Non est currentis, sed miserentis: eo enim ista detorquent. Quid multis? Hic homo perhibetur conditus, ut in

ut in captiuitate & miseriarum squalore ex beneplacito & voluptate tyranni, in cuius haeret manibus, pereat, & misere pereat: conditio itaque quae in denunciatione dicitur esse, quid nisi vexatio & tyrannicus sarcasmus esse potest? nec etiam accipialiter potest, nisi conditionis ratio ex ipso decreto oriatur, in quo porro nulla sit fatalis beneplaciti necessitas, qua homo iste necesse habeat simpliciter perire, deinde in quo decreto sit Dei voluntas & paterna cupiditas, ut homo a peccatis conuersus, & per fidem a morte liberatus, viuat & saluus sit. Quae conditio nisi ibi originem suam habeat, nihil in denunciatione aliud, quam merum ludibrium habet. Immanē itaque; καὶ ἐκκαὶς Deo attribuunt, cum lusus, fannas, vexationes & exprobrationes ei in denunciatione fictae falsaeque conditionis ascribunt. Furijs, imo furiosissimis furijs homines isti aguntur aduersus Deum: & conditionem fidei falso & impio scelestoque imponunt principio.

Secundū discrimen in hoc positū est, quod Fides fa-
ex hoc defluit principio: cum dicunt, sicut talis.
verba habet Caluini, unde sequitur (inquit) In Ioan. 17.
fidem ex aeterna Dei praedestinatione manare, & vers. 6.

ideò

*Volum. 1.
fol. 699.*

*Theſau.
ver. & ex-
thod. fid.
fol. 35.
Ibidem
fol. 34.*

*Beza volu-
t. fol. 398.*

ideo nō omnibus promiscuè dari, quā nō omnes
ad Christum promiscuè pertinent. Et Beza: Epi-
credendi conditio appositā est: tamen non pendet
ab ea decretum, sed ipsa potius à decreto pendet,
utpote, quod omnes inferiores causas antequā
diatur. Hanc fidem decreto sic subijci-
unt, ut fataliter credere necesse habeat,
quibus fides illa decreta est ex volunta-
te DEI arcana seu beneplaciti, quam
Grynæus absolutam vocat voluntatem,
quæ nunquam impediri potest: quā ab-
soluta voluntate prius dixerat, eundem
hominem damnari, & saluari non pos-
se, quandoquidem quos Deus SEMEL
voluerit saluare, eos perpetuò saluari o-
portere. Hinc illa terrificā blasphemia,
Christum de perdendis Hierosolymitanis consili-
um ac voluntatem Dei, quod fixum erat ad
perdendum, & cuius consilij causā nul-
lā fidem adipisci poterant, rescindere
non potuisse. Hinc intelligimus, quid
sit, quod fidem faciant fatalem, depen-
dentem scilicet indissolubili nexu à de-
creto absoluto, adeo, ut nulla fides esse
possit, ubi decretum absolutæ volunta-
tis, quod omnem tollit conditionem, nō
præcesserit. Satis hinc liquet, unde istud
in Euangelium Christi ebulliat odium
in ad-

in aduersarijs, cum ex isto principio nul-
lum sibi statuunt Christum, nullamque
fidem veram & Christianam, sed ex ta-
li prædestinatione fidem faciant poten-
tiam quandam naturalem, ratione crea-
tionis, hominibus saluandis necessariò
insitam, quā ad id ferantur, quod arcani
huius fati propellit impetus, ubi salus, si
quā est, necessariò euenit, tametsi nul-
lus sit Christus, nullumque Euangeli-
um: & tolluntur omnes illæ *παράλυ-
ται* in scriptura, tanquam inutiles, &
superflue, atque in hoc tantum inuentæ,
ut illi, quibus fides non est decreta, illa
Euangelij prædicatione affligantur, &
in miserijs suis illudantur: cæteri enim,
fato qui saluantur, nulla correctione,
instigatione, admonitione & adhorta-
tione opus habent. Perspicuum etiam
est, fidem non esse, quod isti fidem ap-
pellant: non enim est fides eorum, fi-
des vel habitus, de quo scriptura lo-
quitur, sed occultus raptus ad finem, ad
quem simpliciter conditi putantur, &
certè nihil aliud iuxta istorum doctri-
nam, quā fatum illud ad bonum fi-
nem, quo aliqui, ut tradere solent, su-
um habent in creatione *κατασκευασµός*,

T

ut cre-

vt credere necesse habeant. Est itaque vocabuli fidei ex scriptura desumpti, & ad doctrinæ huius flagitia ab aduersariis translatis, tæda conspiratio.

*Increduli-
tas fatalis.*

*Volunt. 1.
fol. 695.
697.*

*Ibidem fol.
700.*

*Beza resp.
2. ad Coll.
Momp. fol.
166.*

Tertium discrimen ibi quoque notatur, cum incredulitatem non faciunt causam reprobationis, sed ex decreto, altera nimirum fati parte, quæ homines vrget ad malum, dependere dicunt. Nam decretum hoc describitur à Beza, quod sit destinatio & dispositio potentissima & efficacissima causas omnes intermedias antecedens, qua homines necessario ad suum feruntur finem, & quo ex arcano motu DEI, quo decretum suum clam exequitur, incredulitas tem decreto reprobationis subordinata esse censet: quod nihil aliud est dicere, quam hoc sine homines miseros in Adam esse conditos, vt fierent increduli, quæ incredulitas Deum non mouit, vt decretum faceret reprobationis, sed securi est causarum ordine decretum reprobationis, atque ideò, vt idem Beza dicit, homines sunt increduli, quia Deus suum exequitur iudicium, vt increduli necessario fiant: aut si fidei principia habeant; tamen ad apostasiam simpliciter

pliciter esse conditos: Atque cum alibi dicat, in ipsa creatione hoc consilio Dei tanquam vasa occultè fuisse formata, vt corruptioni tantum interuiant, horribiliter inde inferat alio quodam in loco: *Ex corruptione illa (inquit) tanquam fonte quodam, perpetuus infidelitatis & ignorantia, & iniquitatis riuus manat.* Qualem itaque illi incredulitatem faciant, satis peripicuum est, atq; inde ex opposito liquet, quam sint omnia plena errorum & deceptionum, quæ de fide loquuntur. Hæc enim incredulitas nulla esse potest, vbi nulla credendi obiecta est materia, & orans gratiæ successus est neruus, fatali illo Dei in homines odio: & sicut fidei vocabulum è scriptura sumptum ad palliandum doctrinæ suæ scelera magno detorqueant dolo: ita etiam fictum & immani dolo excogitatum est, quicquid loquuntur de incredulitate: constat enim, vt illi hanc definiunt, nullam esse: furantur Domino verbum suum, & fucant impietatem suam, quæ in hoc consistit, DEVM sicut suo loco copiosius indicatum est, ex nativitate odij fonte homines condere, & ideo condere vt perdat, nec conditurum fuisse,

*Idem Vol.
1. fol. 193.*

*Increduli-
tas reuera
nulla in
principijs
Calumnia
nis.*

nisi voluntati suæ fuisset obsecutus, ut homines haberet, in quos se, sicut ira le odio ardet, effunderet, pabulumque istos homines suæ inexhaustæ faceret iræ & maleuolentiæ.

Beza de
prædest. do-
ctr. f. 135.
Fide exci-
dere.

Col. 1.

1. Tim. 1.
Heb. 3.

Quartum discrimen in hoc consistit, quod negant quenquam vera fide excidere posse: Ratio est, quam paulo ante signauimus, quod fidem faciunt fatalē. Scriptura verò dicit; fide præditos habere offensum Diabolum, qui eam conetur expugnare, atque resistendum esse, nisi excidere velint accepta gratia. Sic enim hortatur Paulus: siquidem permanetis in fide fundati & stabiles. Et alibi: Milita honestam militiam, retinens fidem. Alibi: Participes sumus facti Christi, si principium fidei firmum ad finem usque conseruemus. Hic Paulus non loquitur de ficta fide, sed vera, quæ electorum est fides, & Spiritus sancti habet documentum proprium: Iuber enim in ea stabiles manere, hanc retinere, & perseuerare usque ad finem. Si de fide ficta ei sermo fuisset, non fuisset his verbis hortatus ad constantiam: & nisi aliqui hac fide vera excidere possent, inanis esset omnis illa cohortatio Spiritus S. ad perse-

perseuerantiam, & scriptura meros loquacitatis & ἀδόξης flaret fumos.

Nouerunt insuper improbi isti homines, scripturam alleueranter testari, defectionem esse posse à vera fide. Sic enim Calvinus inquit: *Quomodo autem dicitur scortari vxor, quam Deus sacro coniugio sibi deuinxerat? nempe VBI DEFICIT A PVRA ET INTEGRA FIDE, quemadmodum postea libi tradit, defectum re coniugium inter Deum & homines, VBI QVI ADOPTATI SVNT, MANENT IN PVRA FIDE. Nunc apostasia DEVM quodammodo A NOBIS LIBERAT, ut merito NOS REPVDIET. Hæc Calvinus ex scriptura rectè pronunciauit, oblitus tunc sui dogmatis: quicquid iam itaq; discipuli ipsi magno clamitant furore, nullā apostasiam à vera fieri fide, hoc præceptori suo, tanquam homini vaniloquo & inconstanti, in os proijciunt, & omnia eò instituunt, ut fatum tacitè à Caluino alijs in locis introductum, stabiliant.*

Nos verò hanc ob causam potissimum reiicimus doctrinam de apostasia à ficta fide ad fictam: primò, quia perspicua est vanitas opinionis per se, & manifeste-

In Hoseam
cap. 2. v. 4.
Caluinus
dicit, defectum
à vera fide.

Cur apo-
stasia non
sit à fide
ficta.

nifestè scripturæ contraria: Deinde, quia dolum aduersariorum videmus, qui in hoc sunt intenti, vt hoc de apostasia, quam illi describunt, principio concesso, suam stabilire possint *εἰς* *ἡμᾶς* seu *ἐμὰς*, cuius vi opinantur omnia semel principiū suum qualecūq; exorsa, ab eo non amplius deflecti posse: Quamobrem ex opposito etiam illorum est doctrina, semel exortos vi executionis decreti occulti diffidere de Deo, ad fidem nullum vnquam habere receptum.

*Assutia in
tradendo
fatei fidei
& increduli-
tatis.*

Neq; hoc interim prætereundū, quod isti impostores adeo callidi sint, vt vnā semper speciem fati sui indehænter acuant, præsertim cū magnificè de fide personare incipiunt, vt homo isto homines suspendant: alteram autem fati sui partem, quam potissimum Diabolus ad desperationem concitandam diffundere vult, non adeo *Μετὰ* *τὴν* *ῥῆσιν* semper explicant. Obseruet hoc Christianus Lector in libris illorum: inueniet enim nullibi non de Electione, de fidei specifica differentia qua conditi ad vitam & gratiam, à conditis ad iram & odium discernuntur, multas ampul-

las:

las: itemq; de fidei robore; de perseuerantia: de salutis certitudine: sicut etiam hoc est, vera fide neminē excidere posse: Si verò Christianus Lector probè meminerit, cuius illum iam admonem, facile suapte sponte videbit, à Diabolo in Calvinistis furente, non propter certitudinem fidei & salutis, ista spargi: sed hoc quæri, primò, quia isti ex principijs suis fidei fundamentis excussis, impostura sua illinunt illustre illud scripturæ vocabulum, vt hac ratione demoliri omnem veram fidem, falsamq; veram supponere possit: Deinde, vt Dei, quem maxima sui parte odio flagrantem dogmatistæ ipsius describunt, fatum stringat in homines, & non dubitatione tantum hos, sed etiam desperatione suffocet. In isto verò conatu op? omnino habent discipuli ipsi, vt paulò cautiùs incedant, & sua mysteria non distento adhuc euomant rictu, donec principijs suis homines sensim assuescant, & venenum sub ampla fidei spe forbeant, Sat citò postea intellecturi voraginem desperationis, cū fidei nullitatem esse in doctrina hac experientur, & intelligent omnia immenso ardere iudicio DEI

*Zach. 5.
Amphora
impietatis
Caluinia-
re.*

reprobantis mera voluntate homines, quos condidit. Iubet itaq; scriptura leuare oculos : adest enim visio illa, quam Zacharias vidit, nimirum amphora, hoc est, ipsissima impietas, quam duæ mulieres exeuntes alis milui, & Spiritu, qui in alis earum est, leuant inter terram & cælum, cui amphoræ terra Sennâar, regnum scilicet Mahometis hospitium præbet. Et rectè dicitur mulier sedes in amphora impietatis, plumbum habere in ore, non tantum, quòd doctrina desperationem alens homines in profundum demergit, sed etiam, quòd astutum hoc seductorum genus plumbeis, obtusis & flexibilibus *γυναικας* suæ vtatur verbis. Hanc amphoram Christiani si vel parum ex veterno suo euigilent, facile vident à rapacib⁹ & flatuosis Caluinistis in medio aëre in conspectu omnium esse suspensam. Nihil enim hi sani amplius habent in omni doctrina, de Euangelio, de Christo, fide, & salute hominum, omnia corruperunt, & ad effundendam desperationis tépestatē, omnia suis impleuerunt principijs : neq; vnquam intra cælum & terram ista dubitationis despe-

desperationisque amphora periculosius suspensa fuit, quàm hoc nostro tempore. Qua de re aliquid nunc dilucidius proponere operæ precium videtur.

Quid Caluinistæ hoc doctrine suæ portento moliantur, & quid, nisi occurratur, futurum sit.

Recensebimus cursim aliqua, quæ ex doctrina ista iamiam gliscunt. Primum est, quòd ex fœda illa scripturæ laceratione & sophistica interpretatione omnem scripturam incertitudinis & vanitatis arguere volunt : atque hic est truculentissimus aries, quo ad sternendum Christianismum ex Sennâar in Europam milui isti transfretarunt : hoc enim volunt omnino, Christianismum vano impositum esse fundamento : cupiunt ergo scripturam dele-
Scripturam vanitatis arguere conantur.
re : aut nisi hoc queant, æquivocationibus tandem, quib⁹ amphoram suam impleuerunt, vt in Alcorano quoque factum est, quolibet traducēt & transformabūt ad pingēda scelera sua. Quapropter Gygis eam comparant anulo, cui vt Plato dicit, proprium erat *σφραγισμός*

αὐτῶν σφενδόνων ἀδύνατον γίνεσθαι, ὥς ἡ
 ἡλ. Sic enim scripturam interpretan-
 tur, ut quoties ipsis videtur, perspicua
 sit; quod fit, si nullam infundant viam
 sui aerei gloriam: quoties autem volens,
 eam tempestate gloriarum obrunt, &
 quasi ἀφαντοῦ seu invisibilem faciunt:
 hoc est, verbum præbet illis & lucem
 & tenebras: atq; nisi Christianos inex-
 hausto dolo decipere vellent, Scriptu-
 ræ nullum penitus concederent vsum:
 concedendus autem est aliquantisper,
 donec Christiani sensum erroribus i-
 stis horrendis insuecant. Hic labor, &
 hoc opus eorum, quoties scripturam v-
 bique glossis & contrario sensu ero-
 dunt.

*Caluinista
 nullum
 Deum co-
 lunt.*

II. Deum nullum colunt, nisi hunc
 velimus Deum agnoscere, de quo illi
 prædicant, quod homines reprobave-
 rit ante culpam, & decreverit odisse,
 antequam peccando odium promeriti
 sint, atque hos condiderit, ut naturam
 suam odij plenam in eis expleret: mul-
 tos sic condiderit, ut nulla verbi sui lu-
 ce donentur: aliquos ut donentur qui-
 dē, sed se reis iudicii sui vestibibus corda
 obstruantur, ne verbū audiant & intelli-
 gant:

gant: aliquos, ut audiant & intelligant,
 non autē recipiant: aliquos deniq; ut re-
 cipiant quidem, sed ingenti cū ruina de-
 turbentur à fide & omni agnitione Dei:
 Qui etiam ἐπιγυροῦν det ad peccandum,
 sine cuius ἐπιγυροῦς nullus in quoquam
 hominum ad peccandum esset motus:
 qui non causam sumat perdendi ex
 homine, sed ex mera sua voluntate, &
 beneplacito & essentiae suae propieta-
 re: qui in hac actione sua se oblectet
 ἐνδοκίᾳ: qui propositum habuerit ho-
 mines condendi ad scelera & ad inte-
 ritum, ut essent vasa ignominiae, atque
 sic in ipsa creatione κατεσκευασμένα,
 quæ Zanchius ἐξ ἁρτί sectæ suæ appel-
 lat matulas Dei, in quibus (δ horrenda)
 elucere debet imago Dei, & ad
 quam Crynæus & socij ipsius consiten-
 tur, omnes homines esse conditos. Si ad
 imaginem Dei omnes conditi sumus, ut
 sumus, scriptura teste, & plerique con-
 diti sunt simpliciter, ut foetida & igno-
 miniae plena hæc sint vasa aut matulae
 Dei, necessario iam sequitur, ex repro-
 borum hoc Calviniano speculo eluce-
 re, quem habeant, & quem colant
 Deum.

*Rennech.
 aur. sal.*

*cat. fol.
 29. & 141.*

*De nat.
 Dei fol.
 673.*

III. Mi-

*Ministeri-
um abro-
gant.*

III. Ministerium hac nouacula excidunt & abrogant. Et eò quòd propter duplicem & contrariam in Deo voluntatem, duplicem verbo attribunt effectum, ideo paucos ministros neminiq; cognitos ministros asserunt esse vitæ, reliquos verò omnes, qui prædicatione Euangelij defunguntur, mortis faciunt ministros, & idcirco meros carnifices aut executores iudiciorum, quæ Deus ipsorum infidelis, delusoria vocatione per eos exequitur. Hæc & similia omnia suprà ex verbis ipsorum sunt demonstrata.

*Sacramen-
ta tollunt.*

IV. Sacramenta vel tollunt: vel Deo attribuunt, quòd sigillo cōtrario eadē sua manu & dextera cum hominib⁹ agat: In electis scilicet sigillo vero, vbi idem vult, & idem largitur, quod in sigillis loquitur: In reprobis autem idem quidem sigillum foris præbeat, intus autem scribat, statuatur, decernat, & exequatur, quod sigillo gratiæ ex diametro est contrarium, & insuper scripturam sic illinat, vt ante experientiam finalem nemo sciat aut cognoscat, aut legere possit, quid in ea contineatur.

Obiter tantum notabo aliqua. Cal-
uinus

uinus dicit: *Singulis conferri baptismum, quo certius cognoscant, se adoptionis esse participes, Ideoq; Ecclesie membra.* Quid hoc nisi falsum sigillum, si illa consideres, quæ de absoluta perdendi voluntate fulminat? in qua multi de gratia sic obsignantur, vt omnia & Sacramentorum & verbi adminicula ipsis simpliciter sint in stragem & perditionem instituta, & literæ, vt ita dicam, Vitiæ, quibus sibi necem accersunt. Alibi dicit: *Fœdus Dei corporibus infantum esse insculptum*: hoc non poterit aliter, quàm de falso fœdere & falsa sigilli sculptura intelligere, vbi fœdus Dei, phrasi Calviniana est character gehennæ, qua reprohi (vt isti loquuntur) contrario verbi & Sacramentorum effectui signantur, & inuruntur ad æternam condemnationem. Sic intelliges Calvinum, vbi alibi dicit: *Baptismum esse signatum diploma.* Nam reprobis, vt dicunt, destinata est simpliciter gehenna: tali autem scriptionis genere, quod a nullo homine legi potest: nam in talis occulti iudicii tabulis sententia mortis adscripta est, quæ Baptismi diplomate obsignata in illos effunditur, in quos Deus Calvinistarum natiuo odio effluere decreuit.

Beza

*In Hart-
mon. 4.
lib. Moysi.
fol. 154.
vers. 3.*

*Cal. Instit.
lib. 4. cap.
16. §. 9.*

*Instit. lib.
4. cap. 15.
§. 1.*

*Vol. 1.
fol. 333.
Eleusinium
sacrum.*

Beza Eleusinium sacrum ex illo facit, & sic profert, cum inquit: Ex his colligi dicitur, sicut prius scribi oportet diploma, quam sigillum apponatur: Ita oportere nos in fœdere Christi prius comprehendendi, quam baptizemur. Hoc sacris iam declaratum est in præcedentibus, absolutum cum statueret in perditionis & saluandis hominibus decretum: prout itaque voluntas illa veras dextram vel ad sinistram se habere: ita etiam baptismus vel prodest vel obest, & sic sigillum sententiæ in absolutione voluntate pronuntiatur: verum quidem & existens atque minime fallax, licet sententia vitæ occulte prædestinatæ quædrat: falsum autem, imo falsissimum, si ad sententiam reuocetur occulte prædestinatæ mortis: quia tum foris aliud præ se fert, & verbis aliud promittit, quam in secreto & æquæ per scriptum esse censent.

*Quid Calu-
nus de Esau
& posteris
eius.
In Hierem.
cap. 9. vers.
126.*

Sed ne videamur scrupulosius impietatis Caluinianæ abyssum rimari & perscrutari, audiamus Calvinum ipsum sic loquentem: *Verum quidem est, inquit, Idumæos fuisse circumcisos, quia erant posteri Esau: & haud dubie retinuerant symbolum illud*

*Illud externum: sed CIRCUMCISIO IL-
LA PRORSUS LVDIBRIVM ERAT,
cum Esau descinisset ab Ecclesia Christi. Quod
dicit de Esau, eum descinisse ab Eccle-
sia Dei, hoc alibi explicat: DEVM po-
steri Esau fuisse inexorabilem, & Deum Edo-
mæ IN PERPETVVM IRATVM
FVISSE, quia reprobatus fuerat ipsorum pa-
ter. Vbi mox subiungit: QUANTVM attinet
ad reprobos, persequitur SEMPER eos vin-
dicta Dei, & incumbit SEMPER eorum ca-
pitibus. In præcedenti folio dixerat, Edo-
mæ reprobatos fuisse in persona Esau, &
DAMNATOS AD PERPETVVM
EXITIUM. Non mirum itaque, quod
circumcisionem genti huic, sicut omni-
bus Abrahamæ posteris impositam, ludi-
brium tantum fuisse existimat, quod alio
certe verbo æquipollenti efferre po-
terat, & sic quidē, Deum in arcano cō-
silio nihil boni promississe Esau, imo ne-
quē etiam posteris Esau: sed simpliciter
eternalem iram in eos destinasse: verum
sigillo circumcisionis promississe gratiam,
& eos sic deinsisse, id est, falso
eos deinsisse sigillo, & sigillum appen-
disse ex diametro oppositum internæ,
inuisibili & occultæ scriptioni. Tale
pronun-*

*Idem in
Malach.
cap. 1. fol.
742.*

De prædest.
doctr. fol.
58.
Quid de
Ismaele &
posteris eius.

In Harmon.
4. libr. Moï.
fol. 423.
vers. 30.

pronunciat iudicium & circumcisi-
nis signaculum falsum Beza de Ismaele,
cum inquit: *Quamquam in Ecclesia nana*
& CIRCUMCISVS FVERIT: AD
ÆTERNÆ TAMEN VITÆ FOE-
DVS NON PERTINVISSE. Quid
nunc illud quod Calvinus dixit, Circum-
cissione fœdus Dei corporibus circumcisorum in-
sculptum fuisse? Et alibi: AB VTERO
CIRCUMCISIONEM ILLIS FV-
ISSE SYMBOLVM ADOPTIONIS?
Si fas duxisset mysteria sectæ suæ pro-
dere, non symbolum adoptionis, non
fœdus corporibus insculptum in pleni-
que appellasset, sed signum reprobatio-
nis, & vt supra vocârat Calvinus, ludi-
brium Dei Calviniani, qui sigillo aut
diplomate signato titulotenus offert gra-
tiam, Interea verò occultum in circum-
cidendos stringit gladium, vt illis *περί-
τομή* ex Dei occulto iudicio cedat in *κα-
τάτομή*.

Kimdonci-
us de verbo
& baptismo.
fol. 291.
idem 396.

Quod isti dicunt de circumcissione,
idem dicit de verbo & Baptismo Kim-
doncius noster, & affirmat: *Nihil per ver-
bum & baptismum reprobis promitti, & in Sa-
cramentis nihil gratiæ obsignari reprobis.* Vi-
désne diploma falsum Dei Calviniani?

Et

Et sicut Calvinus, vbi Zwinglium suum
amplectitur, Sacramenta pictis tabulis
comparat: nonne vides picturam falla-
cem, & hoc nomine potissimum, quod
asseuerare audet in *Sacramentis BONAM*
patris celestis voluntatem ob oculos poni: & esse
testimonia gratiæ & salutis. Et alibi: *Dominum*
per Sacramenta se nobis in Deum fore polliceri,
& nos sibi fore in populum.

Eandem rationem habet, cum lo-
quuntur, Christum in cœna omnibus of-
ferri & exhiberi, qui ad spirituale hoc
epulum accumbunt. Quid verò hoc est,
quod de reprobis dicunt, & Calvinus
ipse alibi dicit, eò quod reprobi sint, ve-
nenum illis infundi pestilentissimum.
Et de hoc suo loco dictum est.

V. *Ἀκατάκλητος* academicam inse-
runt, vt omnia dubitatione impleant,
destruentes fidem in omnibus suis fun-
damentis. Nam primò verbum tollunt,
eo quod veritatem ei abrogant: neque
hoc volunt in verbo quæri, de quo ver-
bum loquitur. At nisi in verbo Deum
audiamus loquentem atq; attestantem,
quòd fidem à nobis requirat, non se pro-
fert fides: neq; inuocabimus, nisi cõstet,
quòd a nobis omnibus inuocari velit;

V

neque

Instit. lib. 4.
cap. 14.
§ 5.

Instit. lib. 4.
cap. 14.
§ 1:

Ibid. § 19.
Ibid. § 13.

Quid de
Cœna.
Calvinus
Instit. lib.
4. cap. 17.
§ 19.

Dubitatio.
Verbum
tollunt.

neq; ex verbo constare quicquam poterit, nisi vniuersalitas pendens ex decreto, ex verbo integra retineatur.

Deinde si maximè multa garrula de fide, temporariam tamen aut deciduam multis assignant, quæ homini quidem persuasionem de salute excitat, at quia decreto Dei non sit stabilita, deo non esse veram, & suo tempore, quod Deus ei fixit detruendam esse, & cum homine deijciendam in tartarus.

Ista ἀκαταλυσία nihil aliud est, quam horribile desertum, & animi miserabilis vastitas, in qua, vt Propheta dicit, bestiae requiescunt, vbi Dracones, Strutiones & Vlutæ habitant, & pilosi solitant Spiritus, qui nimirum miserandum excitant vlulatum & cruciatum hominibus metu absorptis, & nescientibus fiduciam suam dirigere ad misericordiam Dei.

*Homines
faciunt
prophanos.*

VI. Hæc doctrina caluinistarum omnis eò tendit, vt cum horrenda quæque Deo imputarint, homines quoque ad similitudinem Dei, quem colere debent, attrahant, atq; mendacia, hypocrisis, odia, cædes, & si qua alia Deo suo attribuant, per totum diffundant mundum

& ne

& ne mundus errorum ducibus careat, sese ad Dei sui ingenium accommodant præ cæteris, vt nulla vnquam secta impudentioribus mendaciis, hypocrisis, odijs, cædibus, tumultibus, ludibrijs prodierit, hæc secta caluiniana, in qua strenuos se duces cōstitunt hi duces cæcorū, vt quos doctrina sua inescarunt, ad illum Deum suum in abyssio (vt ipsi quidē fantur) habitantem, pertrahāt, id est: *ἡ ἀγὰρ τὸ ἡγεῖν τὰ μὴ καὶ χθονὸς εὐεχόμεναι*
Bus patet in præceptum tantum, tendit q. subvmbra,
Quantus ad æthereum cæli suspectus olympum.

VII. Præter hæc omnia maius quid *Christum* dam iamā & manifestè quidem ex *Cal-* funditus *funditus* unismo pullulat: Totus .n. eò incum- *delere co-* bit, vt Christum funditus ex scriptura & *nantur.* ex cordibus hominum eradicet. Cuius principia iam iacta sunt. Primò .n. repetere quæ suo indicata sunt loco: ab istis tradi Christum omnib⁹ propè hominib⁹, longe scilicet maximæ parti esse missum & destinatū arcano Dei beneplacito, ad *Beza in* iudiciū & perditionē, cuius executionē *Schol. N.* per suū præstet Euangelium, quod in re- *Test. Lu. 2.* probis appellant vim & efficaciam mortis: *vers. 34.* quibus autem in salutem missus sit, *ex-* Et volum. *guum hunc esse numerum, Deo soli cō-* 1. fol. 473- *tipicum.*

V 2

2. Re-

2. Repete etiam ea, quæ de Christo dicunt, quod arcanam patris voluntatem, quibus propitius esse velit, & quibus non velit, nemini hominum reuelat.

3. Christum secundum humanitatem etiam in vnione nescire, qui saluandi, qui perdendi sint, & vt in thesibus meis recitantur verba illorum, Christum non esse integrum, in illa vnione personali adorandum, sed humanitatem excludendam esse. Et quod alibi dicunt eum dona tantum creata habere: & ex vnione hypostatica nullam communionem Idiomatis diuini accepisse. Et vt Paræus dicit: Christum post nouissimum diem non amplius sessurum ad dextram Dei patris sui.

4. Sensim omnia de Christo vaticinia delent: Sicut Calvinus fecit in Genesin 3. vbi negat Semen illud, quod conteret caput serpentis, de Christo esse accipiendum. Idem negat, Esaia 63. v. 1. Cruenta veste venientem ex Edom, qui solus torcular calcavit, de Christo accipiendum esse: Quod Iohannes dicit, effluxisse in morte Christi sanguinem & aquam ex latere eius, non pro miraculo, sed pro ratione naturali habendum esse.

Christum
esse mortuū
pro omni-
bus, thesi-
mea 436.
Confess.
Heidelberg.
fol. 83. Re-
spon. 2. ad
Coll. Momp.
fol. 21. 37.
n. 3. 119. &c.
Cryn. The-
sau. Ortho-
dox. 2. loc.
9. thes. 6.
Prenotatio.
n. 5 de Chri-
sto delent.

In Hartm. su-
per locum
alluam.

se: infringit itaque omnem argumenti vim, quæ Iohannes diuinitatem in Christo & Redemptionem per sanguinem ipsius factam, astruere vult. Kimedon- *Kimedon.*
cius locos Genes. 12. & 22. in semine tuo *365.*
benedicentur omnes gentes, non sumit pro vaticinijs de Christo, neque etiam semen interpretatur de Christo, sed de numero electorum suorum. Vbi autem non expressè scripturas de Christo negant: illas tamen ita dilacerant, sicut abundè supra demonstratum est, vt ad declarandum Christum & fidem nostram in eum statuendam, inanis & inutilis videri debeat. Hic reminiscere, quas efflarint horrendas execrationes, quibus redemptionem generis humani per Christum factam, infestant, & Beza cum primis, cuius isti doctrinam vniuersam aut explicitè aut implicitè approbant, sicut libri testantur Paræi Tossani & Kimedoncij.

6. Illustri & inuisa atq; oculari demonstratione omni Christiano orbi demonstrabo, quomodo principia seu fundamenta sua iam in libris suis iecerint, vt nisi occurratur, exiguo tempore nomen Christi, sic queant, per totam terra-

rum orbem extinguant. Vbi manifestum erit, quod ipsi amplius Christiani esse nolint: dum verò adhuc Christum prædicare, & Euangelij ipsius studio aliquo teneri videntur, eò sit, vt hac fraude longè grauius Christianam religionem pessundent, quàm si palàm Neuserum securi, eiurato Christo, hostibus Christiani nominis ex professo sese addixissent. Magnum hoc est, quod asserimus aduersus illos, & nisi euidenter demonstramus, omni ignominia & pœnæ non ipsos offerimus. Probandum est itaque, quòd Christum penitus extirpare velint, & sua iam fecerint initia.

*Quomodo
Christum
& omne
Euangelium
excindere
conentur.
Non vocati.*

Hoc constat, totum Christianum orbem, seu totum Christianum genus per totum orbem dispersum in duas longè inæquales diuidi partes: alteram assignant hominibus non vocatis ad regnum Christi ministerio externo, alteram assignant vocatis per ministerium ad regnum Christi. In prima parte comprehendunt omnes gentes, in quibus hodie Christus non prædicatur, vt sunt Scythæ, Tartari, Persæ, Turcæ & Iudæi ipsi. Altera in parte continetur populus ille, qui Christianam profitemur religionem.

Nunc

Nunc obserua, quid primò hoc principio resecent à Christo: Nā omnem illā maiorem orbis partem, in qua prædicatio de Christo nō est instituta, nullaq; viger Christiana religio, à Christo (inquiunt) nunquam fuisse redemptam. Et fabulam esse hoc docere, Christum horum omnium peccata etiam tulisse: agyrtam appellant Christum, qui à nobis prædicatur, pro his quoq; sanguinem ipsius solum esse.

Dehinc obserua, in minore orbis parte iterum ab illis duo hominum generi constitui: primum & altero longè maius, vbi Euangelium quidem prædicatur, sed ex occulto & destinato consilio Dei non ad salutem, sed ad perniciem: & pro hoc genere Christum etiam non esse mortuum: mortuum enim esse tantum pro ijs qui credunt. Hoc ipsum aliquoties iam audiuius, præsertim cum fatali nexu omnibus illis fidem attribuant, pro quibus Christus mortuus esse dicitur: & maximum vocatorum genus eam ipsam ob causam credere nō posse censcant, quia à Deo nunquā fuerint dilecti, & Christo nunquam dati redimendi: imo hos ad cruciatus esse simpliciter deuotos in arcano consilio, grauiora

*Non vocati
efficaciter.*

uiiores reliquis omnib⁹, qui numero continentur eorum, qui non sunt vocati ad regnum Christi.

Et ne quid dubij tibi sit hac in re, considera hæc omnia, quæ de duplici voluntate Dei, de duplici creatione, de duplici Euangelij effectu proponunt: quæ de Christo, multis, id est, omnibus, qui non credunt, simpliciter, & non κατὰ συμβεβηκός in perniciem millo: perpende ludibria, simulationem & dolum, quem Christo attribuunt in vocandis plurimis, quibus hiatum iam reclusit, vt aduentantes degluciat. Atque omnia vno complexu Beza comprehendit, qui docet, Christum pro condemnatis non esse mortuum, & vbi is quinque, vt suo loco vidimus, hominum condemnatorum occulto Dei consilio, pro quibus scilicet Christus nunquam mortuus sit, genera seu classes fecit. Primum genus infantium: secundum adultorum, qui non vocantur: tertium vocatorum, qui necessario nec volunt nec possunt respondere: quartum eorū, qui Euangelio credunt aliqua cum intelligentia, sed non aliter, quam sicut Diaboli: Quintum eorum, qui cuiusdam

gratiae

gratiæ muneris participes sunt, & illuminantur, vt sibi persuadeant, saluos se fore: postea verò in executione occulti iudicij à fide & salute subito deturbantur. Pro his omnibus, qui in generibus istis quinque continentur, negat Christum esse mortuum; & adeò infestè negant, vt acerbiora conuitia ab aliquo, ex professo Mahometanus qui est, in Christum emitti nō possint. Dicit enim Beza, & adstipulantur ei Neuseriani per Palatinum Theologi: esse fictum, falsum, impium, absurdum, monstrosum, blasphemum, abominationem abominandam, Epicuream fabulam, Diaboli ludibrium, agyrticum, figmentum inauditum & dilutum, infelix, insulsum, toto pectore detestandum, pro omnibus hominibus mortuum esse Christum: nec prius verum esse, nisi concedatur quoque, mortuum esse pro brutis & Diabolis. Et quàm infesto animo doctrinam hanc adoriri & extirpare velint, suas minas palam proferunt, cū Beza in thesibus Mompelgartensibus cum socijs suis scripserit: doctrinam eam non tolerandam esse. Et Grynæus, licet cautè minas effundat, inquit tamen in disputatione

V 5

tatio-

*Dire ex-
crationes.*

*Nota Christi-
ane Le-
ctor has
blasphemi-
as ex scri-
ptis ipsorum
supra suo
loco esse reo-
citatas.*

Volum. 1.

fol. 190.

191. 192.

*Theorema
de fidelib.
disputat. e-
dita Anno
1589. 6.
Martij.*

tatione sua: ΑΥΤΙΦΑΤΙΩΣ dici, Christus
TANTVM pro fidelibus est mortuus: Et Christus
NON TANTVM pro fidelibus est mortuus: Et
subiungit hæc verba: alteram tantum sen-
tentiam veram esse, manifestum est. Statim
itaq; est, sit ne Christus tantum pro fidelibus mor-
tuus, an verò non? Aientem sententiam demon-
strabimus, & S (est phrasis Calviniana pro
διαβολῆς) δίδοντ S: negantem confutando
DESTRUEMVS.

Sat ergo manifestè constat, negari
Christi mortem & redemptionem, non
simpliciter tantum primò erga omnes
non vocatos, deinde erga maximam vo-
catorum partem: sed etiam Calvinianos
istos in medium prodire, spectantibus
& audientibus Christianis: atque puti-
dorum mendaciorum doctrinam hanc
accusare, qua Christus mortuus asseri-
tur pro duabus illis hominum partibus,
& minantur, quantum in se, huius do-
ctrinæ excidium.

Vna itaq; tantum pars, quantum lacuq;
illa est, hominum restat, in qua redempti-
onem & nomen Christi adhuc astruunt.
Ibi verò omnes suas artes & dolos in v-
num cogerunt, ut hic præ cæteris sit Cal-
uinista, qui præ cæteris magnificentius men-

mentiri & fallere hoc loco potest. Nu-
merum autè hic cõstituunt hominũ, quos
dicunt efficaciter & redẽpros & vocatos
esse. Vbi videtur quidẽ Christi nomẽ ad-
huc asserere, sed illud ipsum est, quod
fraude inuolũt, & quod metu Christia-
norum in præsidio suo adhuc retinent,
ne à Christianorũ cõmercio excludatur.
Sufficit autè, quòd doctrinã suã sic pate-
fecerunt, ut facile deprehendi possint, nõ
leuius aut tẽperatiũs eos hac in parte no-
mẽ Christi blasphemis inceslere, quàm
superiori illa in parte, vbi, quod animo
sentiunt, de Christo & Euangelio diua-
ricatis euomuerunt faucibus.

Agè, excantemus ἀλάσοςq; istos ex
cauerna hac, in qua sese adhuc pro tem-
pore pro Christianis venditant. Quòd
si hoc in loco deprehendantur, quòd nõ
minus agyrtricum, faciant & fabulosum,
quicquid de Christo dicitur redimente
hunc exiguum hominum numerum,
habemus, quod volumus; nimirum de-
monstratum erit irrefragabiliter, quòd
Christum ubiq; infestare & extirpare
conetur, & p Epicurea FABVLA, nõ mo-
dò maximã Euangelij partem, sed vni-
uersum etiam Euangelium habendum
esse censeant.

Acce-

*Excitantur
Caluini-
ste.*

Accedimus ad speluncam hominum istorum: audi Kimedonci, nonne hæc est assertio vestra, Christum non esse mortuum pro non vocatis? & fabulam esse Euangelium asserens Christum pro his esse mortuum? nonne asseritis, Christum pro his non esse mortuum, qui licet sint vocati, licet sint baptisati, licet sint vti absolutione, licet cœnæ Domini cœnæ sint participes facti, attamen ex occulto Dei decreto credere non possunt? nonne fabulam pronuntiatis, atque insuper sigmentum igni & ferro extirpandum, asserere, Christum pro his, pro his, inquam, quos iam descripsimus, esse mortuum? Scilicet istud asseritis, & suo loco luculenter est demonstratum: hoc itaque iam pro confesso à vobis habemus: quantum verò hic imminuitis passionem IESV CHRISTI, tantum de vobis indicium facitis, quod Euangelij maximam partem excindere hac in parte cœperitis, satis furioso in principio Saracenismi vestri, progressu: ubi itaque adhuc hæsitatis, & de Christo adhuc in spelunca vestra plusculum murmuratis, vt hospitium inter Christianos vobis liberum maneat, illud ipsum,

CU

cuiusmodi sit, retexendum est, vt plane & in vniuersum constet, quid de Christo sentiatis.

Quæro ex te Kimedonci, si pro illis generibus hominum Christus non est mortuus, de quibus iam diximus, pro quo genere hominum, pro quo homine (& ne Calvinianis phrasibus me deludas) pro quo, inquam, homine, qui ex semine Adæ propagatus est, mortuus sit? Audio, quid respondeas: dicis, pro electis esse mortuum, atque his tamen mortem Christi, tum fidem esse occulto fato destinatam. Si hic iam acquiesceremus, tuam probè occultasses fraudem. Nouimus autem fraudes & phrasas vestras, quibus Ecclesiæ illuditis, & sumitis quidem aliquot ex scriptura *φρασεις*, Non possunt *Electi* suas *Electos* traditæ, sed alieno & contrario pronuntiatis. Nouimus enim Electorum *ex scriptura* vocabulum in scriptura contineri, veram *probatam* autem, de qua hætenus audiui, *re*, interpretationem non agnoscimus, & si dicitis Christum mortuum esse pro Electis, Electos autem non secundum scripturam, sed secundum vestram interpretationem *καὶ ἑαυτῶν* sumitis: nullos habetis

betis Electos in rerum natura, de quibus verè dici possit, Christum pro his esse mortuum. Kimedonci audis? non hominum φανόμενα, sed homines demonstrabis, qui tales electi sint in rerum natura, quos tu electos vocas. Si ex scriptura πτωχῶν aut consequentijs rite inde deductis, non possis electos tuos nobis definire, quibus tantum iuxta fraudem tuam mors Christi assignanda sit, perinde est, ac si submota fraude tua palam, quod de reliquis hominibus pronuncias, etiam de his quoque, quos tibi ad occultandam fraudem reteruas, pronunciares, Christum IESUM pro his quoque non esse mortuum; & tempus esset, ut vniuersalem vestram tandem inferres sententiam, quæ ex vestris pramissis sic construitur:

*Syllogismo
quo Christum
penitus abnega-
re conan-
tur.*

*Christus non est mortuus pro his,
qui non sunt vocati.*

*Christus non est mortuus pro his,
qui efficaciter non sunt vocati.*

*Christus non est mortuus pro his,
quos appellamus electos: quia tales crea-
tura in rerum natura nunquam ex-
titerunt.*

Ergo:

Ergo:

CHRISTVS PRO NEMI-
NE EST MORTVVS.

Et iam si voles, conclusioni huic annecte diras illas blasphemias & execrationes, quas supra ex Beza & socijs ipsi⁹ recensui.

Nondum autem satis est: Illud enim quod de Electis nobis inculcant, magis adhuc aperiendum & declarandum est, ut vanitas in confictis sectæ huius terminis in apicem proferatur, & demonstretur, cudi ab illa, hanc, quam antè posuimus, conclusionem. Nam quos illi Electos appellant, nullos esse, & nemini accommodari posse, his elucet rationibus.

*Nulli sunt
Electi, quales
ab ad-*

Primò. n. ipsimet confitentur, quòd de nullo homine, à quoquam sciri possit. Sic enim Beza inquit: Nunquam ita preponatur hæc doctrina, ut cuiquam SIGILLATIM APPLICETVR, quamvis aliter alij vel deliniendi vel obiurgandi sint, nisi quis fortasse Dei Propheta peculiari aliquo oraculo sit admonitus: quod tamen non temerè credendum est, cum extra ordinem id contingat. Vides nulli applicari posse? Quid autem de se interim clam profitentur? Hoc, quòd Euan-

*tur.
Volum. 1.
fol. 198.*

Euangelium quidem omnibus prædicent, at interim dum nemini applicare audent, quippe cum de Electorum numero nihil ipsis constet, fatentur se prædicare doctrinam, quam ipsi appellant Epicuream de Christo, quem agyrtæ assimulant, fabulā. Tanta enim eis est fabula, quantum est illud præconium de morte Christi hominibus prædicanda, de qua nesciunt, cui eam annunciare & verè offerre debeant. Ecce hæc est causa, quamobrem doctrinam hanc non fabulam tantum, sed dilutum etiam Beza appellet figmentum.

Nemo Cal.
uinitatum
sibi ipsi appli-
care potest
Electiōem.

Deinde, si hoc in loco sese proripere velint, ac dicere, non quidem de alijs hominibus Electiōem esse inuestigandam, sed vnumquemque de seipso hanc inuestigare & posse & debere. Quod si enim se numero Electorum accensere queat, eo simul etiam contineri numero, pro quo Christus sit mortuus. Hoc quid sit, & quid fraudis habeat, diligenter excutiendum est: nam facile demonstrabimus, quod nemini prorsus vllum certitudinis vestigium relinquant, quo de sui electiōe, quicumque tandem sit, quisquam possit esse certus, & facile de-

mon-

monstrabim⁹ vtrumq; collabi, quod de sua, & quod de aliorum electiōe soli, cui fabulantur mortem Christi applicandam esse, dicunt. Atque sic quidem demonstrabimus.

Tres inuestigandi electiōis sunt modi, nec plures: vnus est, vt homo primum inuestigat sine verbo, & sine luce, in abdita Dei diuina consilia, aut abditam geminam illā absolutam in Deo voluntatem, ex qua hinc Electiōis.

Electiō & vita, illinc reprobatio & mors emanat: atq; ibi præsentem obtutum aspicit, num loco electorum, id est, conditiōis electorum ad gratiam & salutem, nomē suum inueniat. Verum conatum hunc tum

inanem, tum impium esse, ipsi se confitentur Calvinistæ: dicunt enim, consilia illa abstrusa esse in secretissima abyssu abyssorum, vbi consilia Dei continentur.

Et Beza dicit, eo peruolaturum, se ipsum demersurum in labyrinthum. Et est hæc abyssus, Calvinistarum Erebus: vbi in illo Erebo profundo, vita & mors destinata sunt hominibus, & nemini cōstat, vtra singulis: & vbi in ipsa profunda & caliginosa tenebrarum omniumque noctium nocte figulus Calvinianus suos κατὰ τὴν μὲν & κατὰ τὸν κενὸν νοῦν instruit,

X

quos

Volum. 1.
fol. 349.
Erebo Cal.
uinistarū.

quos postea per spiritus suos λαχόντες, κλωθόντες & ἄτροπον in mundum effundat. li Calviniano ἐκδοσις αὐτῶν aliquis corruptus eo prouolare velit, cupidus videnti & perquirendi, in quem finem figulus ille eum compegerit, audiat Beza, fol. 164. qui figulinam istam dudum videtur per-
Figul9 Cal scrutatus, & dicit: Verbum ipsum καταστρέ-
minatus. φερῶς ad similitudinem figuli accommodatum, ut
 sa, sicut ad decus, sic etiam ad dedecus, ut in
 propositam virumq; finem, COMPINGENTUR
 quis non videt, non ad causas medias executionis
 decreti subordinatas, & in ipsis dammandis, im
 in Deo herentes, SED AD IPSIVS O-
 PIFICIS DECRETVM CAVSAS
 ILLAS OMNES ORDINE AN-
 TEGREDIENS, allusione ad humani gene-
 ris in Adamo creationem manifesta refertur.
 Atque ibidem: Quid quod non dicit apostolus,
 hic vasa esse compacta ἐκ ἁμαρτιῶν,
 sed ἐκ οὐγῆς & ἀνώλεως coagmentata,
 id est, CREATA ET CONDITA: quae
 certe est non media vlla causa, per quam A-
 CTOR EST SVI EXITII IPSE
 HOMO: SED VLTIMVS ILLE
 FINIS DEO PROPOSITVS. Quod
 si itaq; maximè perumperes illam con-
 filiorum Dei fabricam, videres tamen
 vt Be-

vt Beza inquit, Deum tuum non perdē-
 tem homines propter hominum culpā,
 sed hanc ob causam duntaxat, quia ta-
 les homines habere vult, & decreto
 causas medias anteuertit, vt nemo ho-
 minum fiat exitij sui autor, sed solus
 autor sit Deus conditor, figulus ille in
 abyssu sua sedens, & homines in hunc
 finem tornans & creans. Sed agē, pro
 confesso iam sumamus quod dicunt, ne-
 minem figuli huius manum in profun-
 do suo noctis & mortis Erebo intueri
 posse, aut intueri fas esse: sit ergo cer-
 tum, primum inuestigandi modum ne-
 quaquam esse idoneum documentum
 de nostra electione.

Secundus modus inuestigandi Ele-
 ctionis mysterium, hic est, vt ex verbo,
 quo Deus in lucem prodit, perquiram⁹,
 quo in loco censeamur. Verum subito
 inde quoq; depelleris, cum in mentem
 reuocas ex praecedentibus verba aduer-
 sariorum, voluntatem Dei per verbum
 patefactam non congruere semper, imo
 rarissime occulto consilio Dei, & gratiā
 quidem offerri, imo simulari etiam la-
 chrymis & precibus Christi: clam verò
 districtum esse irreuocabilem perditio-

nis gladium, & ceruicibus hominū istorum intentatū: verbum etiam in contrarios salutis videlicet & mortis fines proponi, prout figulus vas illud compegit, & prout ad vitam vel ad mortem, idem ipsum iudicij sui executione excogit, vt finem suum directè & fataliter adipiscatur. Quapropter horum opinione, verbo per se simpliciter credendum nō est: nō enim loquitur, quod figulus fertur & decreuit: quippe quod vt plurimū loquatur de vita & gratia, cum de morte & ira loqui deberet, nisi Deus mallet.

*Resp. 2. ad dolo hoc (quem ibidem bonum appellat) vt Beza loquitur, homines deludere. Quod aliter, si à phrasibus Caluini-
nis paululum recedamus, hoc modo ef-
ferre poteramus:*

Fistula dulce canit, voluerē dum decipit aucep.
Atque Beza sanè hoc aucupium aut hanc fallendi artem his verbis describit:
*in DE O. Quid igitur? nempe hominum respectu duplex
Ibi. f. 174. hic fuit voluntas: Et quidem VNA nempe signi
seu patefacta, ALTERI ARCANAE REPV-
GNANS, QVAE NON NISI IPSO
EXITV APPARET.*

*Wen der
Vogel im
Schlag ist.*

At verò si quis adeò stolidus sit, vt

nihilominus ex verbo aliquam Electionis suæ certitudinem venari velit, & nō intelligat, quid hoc sit, quod per verbum ad suam perniciem attrahi debeat, adsunt Beza & Calvinus stoliditatem hanc insectantes & exagitantes, vt par est, & declarantes, planè nullum omnino *τεκμήριον* electionis ex verbo petendum esse. Sic enim Beza: *Ex his intelligi- De præd. mus, plures esse vocatos, quàm Electos, ac proinde doct. f. 59. de quauis iubeat nos Charitas de omnibus, qui. Nullum
bus externum verbum proponitur, & præbentur τεκμήριον
Sacramenta, benè sperare: externa tamen illa salutis in
NON ESSE SIMPLICITER NE- verbo.
CESSARIA, SED TANTVM PRO-
BABILIA PRAEDESTINATIONIS
AD SALVTEM ΤΕΚΜΗΡΙΑ, ac pro-
inde NON RESCINDI DEI DE-
CRETVM, neq; mutabilem esse Deum, ET-
IAMSI NON OMNES SERVATOS
VELIT, QVI EXTRINSECVS VO-
CANTVR.* Calvinus sic loquitur: *Com- In Esai. 66.
parat Prophetæ doctrinam verbi literis obfigna- 3. vers. 16.
tis: quæ à multis quidem contrectari & teri pos-
sunt; sed tamen à paucis leguntur & intelligun-
tur: AB IIS SCILICET, AD QVOS
PERTINENT, ET MISSAE SVNT.*

*Ita verbum Domini percipitur à paucis, A
ELECTIS scilicet, tametsi omnibus commu-
niter proponitur. Atque alibi idem inquit:*
Inst. lib. 3. Nec inficior, quin habeant reprobi VOCATI-
cap. 24. ONIS SIMILIA CVM ELE-
§. 7. CTIS SIGNA: Sed illud certum electio-
nis stabilimentum, quod fideles à verbo Euange-
lij petere iubeo, ILLIS MINIME CON-
GEDO. Si ergo verbum in scriptis suo
repugnat occulto figuli decreto: Si in-
stitutum est multis in dolum tantum &
perniciem: si arcanum illud de Electis
& reprobis in contrarios fines conditis,
non reseat: si nullum prædestinationis
continet τεκμήριον: si signum habet com-
mune electis & reprobis, & sub isto si-
gno tam vita, quam mors latitat: nemo
hominum ex verbo, suæ salutis aut ele-
ctionis ad salutem, argumentum siue p-
bationem inuestigare potest. Et per-
consequens, hinc iterum depelluntur,
qui scire volent, num Christus pro ipsis
sit mortuus.

Vnum adhuc addit Beza, ut osten-
dat, in verbo nihil nisi desperationem
esse quærendam, tam abest, ut cuiquam
indè constare debeat, de electione aut
fuso

fuso pro ipso, sanguine Christi: Sic e-
nim inquit: Quod igitur hic locus (1. Tim. *volum. 1.*
 2. DEVS vult omnes homines saluos *fol. 419.*
 fieri) & similes alij à quibusdam tui longè dis-
 similibus citantur, eo non pertinet, ut statueret
 velint, AD SINGVLOS PERTINE-
 RE DEI REGNVM, sed huc potius, ut
 quicunq; in particularis Electionis tentatione
 versantur, norint INDEFINITAM ESSE
 VOCATIONEM. Rectè mi Beza, si *Bezae ludib-*
 corda metu gehennæ trepidantia, & *rium, in*
 quærentia in verbo Domini certitudi- *promissio-*
 nem Electionis suæ sic abstertere non *num parti-*
 potes, cum verbum opponis occultis *cularitate*
 Dei consilijs, atq; medium facis condè- *quærens*
 nationis in reprobis, & nullum τεκμή- *salutem.*
 ριον salutis penitus ibi quærendum esse
 censet: Rectè facis, (inquam) quòd hoc
 etiam disertè addis, in verbo indefini-
 tam haberi vocationem, & vocari mul-
 tos, qui re ipsa, si arcanum consilium Dei
 spectes, vocandi non erant. Quid hic,
 nisi ludibria tua? Quid hic, nisi gehennæ
 apertæ fauces, ut deglutiant pau-
 dos animos, & fidem extinguant?
 quod necessariò sequitur, ubi vniuer-
 salitas verbo eripitur. Quapropter Be-
 za, ut ipsemet vides, nullum argumen-
 tum

tum Electionis tuæ, quisquis es, ex verbo tibi concedere vult: aut si omnino aliquid habere vis, tale tibi permittere, quod sic construes: Deus vult indefinite, id est, particulariter in arcano consilio suo saluos aliquos fieri, reliquos autem omnes, qui etiam vocantur præconio verbi, absolute vult reprobare, ad fidem capeffendam non admittere, aut si admissi sint, summo afficere supplicio: Ergo me etiam saluare vult. Hic nervus est Calvinianus argumentandi in summa propter salutem periclitatione, & tentatione acerrima de particulari Electione, aduersus desperationis voraginem. Hunc obserua, & cessa mirari, quod DEVM illudentem generi humano inducant, siquidem etiam hoc ludibrio Bezano nihil virulentius & acerbius esse potest.

*Tertius inuestigandi
modus.
Volum. 1.
fol. 702.*

Tertius inuestigandi modus à Calvinianis ita describitur, Beza inquit: *Ad effecta confugiam, ex quibus spiritualis vita certo dignoscitur, ac proinde nostra electio sicut vita corporis EX SENSU ET MOTU percipitur.* Hunc sensum & motum cordis vehementer iactitant in scriptis

ptis suis, & duobus præcedentibus modis de inuestiganda electione plerumque anteferunt. Cuiusmodi sit, deinceps videbimus: iam quomodo instituendus sit, ex Beza audiemus, Sic inquit: *Cave diligenter, NE A SUMMO ILLO GRADU INCIPIAS: alioquin enim futurum est, vt immensam illam lucem non seras. Auspicare igitur ab imis gradibus, & vbi vocem Dei audieris in auribus, & animo tuo personantem, qua te ad Christum illum vnicum mediatorem vocat, & CONSIDERA PAVLATIM, AC DILIGENTER SCRVTARE, eguid per Christum sis per fidem iustificatus & sanctificatus. Hi sunt enim effectus, ex quibus fides ipsorum scilicet causa, intelligitur. Hoc autem cognosces partim ex spiritu adoptionis intus clamante Abba pater: partim etiam ex eiusdem spiritus vi & efficacia in teipso.*

Si scire velis, an Beza afflatus delusorio spiritu suo, imo vt Diabolus larvatus te egregie in miserijs tuis diveget: primò considera, quod supra audivimus, & considera diligenter, sectæ suæ doctrina homines ad apostasiam esse conditos, vt nimirum hoc motu & hoc sensu, id est, fidei spectro aliquo, quod sibi miseri homines, ignari occulti

Ex sensu
lectionem
agnoscere.

Volum. 1.
fol. 200.

a) Hic primum modum inuestigandi rejicit.
b) Hic astute submouet secundum modum.

c) Als wenn einer heimlich sein Gelt zelebte.

aduersus se fulminis, pro vera fide imaginantur, atque eapropter gaudio sublevantes experiuntur sensus atque motus: è vestigio autem, ubi tempus illud aduenit in occulto Dei consilio fixum, & in horologio irarum coelestium etiam fabricatum, ab omni motu & sensu fidei, tanquam cœli fastigio in imum deturbentur orcum. Quem nunc sensum *τεκμήριον* electionis tuæ facies? Atque hi ipsi sunt, qui sensu spiritus Dei & vitæ æternæ afficiuntur, quos Beza in quinque reprobatorum classibus supremos & ad horribilissimum supplicium conditos recensuit. Irradiat, inquit insuper Calvinus, *mentes eorum, ut gratiam eius agnoscant: Non autem ideo se illis propitium demonstrat, quia V E R E ex morte ereptos in custodiam suam recipiat, sed tantum illis manifestat presentem misericordiam: viua autem fidei radice S O L O electos dignatur.* Itaque nullus motus nullusque sensus adeo vehemens esse potest, ut non habeat homo, quod de Electione sua dubitet: imo quo efficacior erit sensus & motus, eo grauius incumbit periculum, ne homo a summo in imum deiiciatur, tanquam vas à

figulo

figulo isto ad summum ignominiae spectaculum conditum.

Deinde, quod motus iste nullum argumentum electionis esse possit, constat ex lucta, qua piissimi quique in vita hac pulsantur. Habent enim, ut David inquit, cum aliquando animus ad puluerem usque deprimatur, hunc motum, ut in *ἑκαστῶ* sua dicant, projectos se esse à facie Dei. Hic motus, quo fides sic exercetur quasi in cribro, multum negotij habet, ut Adamum excernat; & per ignem traducendus opus habet, ut magnam Adamicæ scorpiæ vim exurat. Quod si itaque simpliciter, ubi motus hilaris & alacris in Domino elucescit, *τεκμήριον* deriuatæ in nos electionis esse debet: vicissim (contrariorum enim est eadem ratio) ubi motus sunt pauidi, irrequieti, turbulenti & ærumnosi, *τεκμήριον* erunt reprobationis: ita ut homo necesse habeat, quamdiu luctandum est, in utramque nutare sententiam, & ambiguo *τεκμήριον* fidem non modo cum in Euripo huc illuc versare: sed etiam corde tandem penitus excutere. Concludimus itaque, si Calvinistæ nullum modum

Instit. lib.

3. cap. 2.

§. 11.

Motus eorum
dis irre-
quieti.

Psalm. 31.

modum inuestigandi Electionem alium habeant, atq; primum ipsimet damnent, alterum ambigüe statuunt, tertium ex principijs suis evertant, cui tamen plus quam cæteris fidere videntur, manifestum esse, quòd nullum habeant argumentum electionis, nec pro se singuli, nec singuli pro alijs : atq; incredibilem fraudem sub voce Electionis ab impostoribus istis occultari.

Nouo eos adoriemur argumento, vt ostendamus omnium vanitatum vanitatem esse summam, quam de Electis suis mundo proponunt. Nihil enim contra ipsorum principia putidius & futilius vnquam dici poterat, quam cum gloriantur se in asserenda doctrina de electis, cœlestem tueri doctrinam. Hic quid fraudis occultent, sic intelligi potest.

Ex princi-
pijs suis
nullam
possunt a-
firmare e-
lectionem.

Primò, constituunt hi electionem absolutam, cui absoluta sit opposita reprobatio. Verùm electionis absolutæ principium, de quo loquuntur, id ipsum est, de quo quæritur, & hoc iubentur demonstrare. Nos enim nullo pacto admittimus quicquam, quod illi ex tripode sua absq; scriptura pronunciant. Si abso-

absolutam Electionem asserere velint, quæ fato quodam in alijs sic sit decreta, vt isti homines necesse habeant, saluari, & vt non possint euertere vlla contumacia, vllatue incredulitate (quomodo-
cunq; se gerant) statum salutis suæ, requiritur ab illis, vt id demonstrent, & nullam nisi è scriptura demonstratione admittimus. Quod si dicant reprobationem absolutam huic esse oppositam, non audimus quid dicant, nisi scripturam, *Electio ab-*
scripturam inquam, proferant : Quòd *soluta : re-*
eam non possint proferre, supra in enu- *probatio*
meratione & insuperabili vallo viginti *absoluta.*
argumentorum obnixi sumus, in quibus intelleximus, ad bonum finem in principio, & in ipsa vita, Christo scilicet, omnes homines esse conditos, & post lapsum æqualiter Christum omnibus hominibus esse missum in salutem : ea propter necessario omnino sequitur & infallibiliter, nullam prorsus absolutam esse reprobationem. Quod illi itaque sumunt ex propositione suæ electionis absolutæ, ad probationem ex opposito reprobationis absolutæ : hoc nos κατὰ *Biætop* inuertimus : & dicimus, reprobatio nulla est absoluta; Ergo etiam electio

ctio est nulla absoluta. Nos antecedent nostrum ex tota scriptura probare possumus, & rectè inferimus conclusionem: illi verò argumentatur, Electio est absoluta, Ergo reprobatio etiam absoluta. Iubemus probare antecedens, & hoc probare in omnia secula seculorum non possunt: quo fit, vt etiam falsam inferant conclusionem. Et ex falsa hac stupida cōclusionē, & atq; retorta in illos per *ῥίσιον*, vt diximus, cōcludimus nos, quòd omnia ipsorum dogmata falsa & impia sint de electione, & nullos esse electos tales in rerum natura, quibus solis dicunt Christi mortem esse destinatam.

*Electio
Caluiniana
neq; in
προθεσει
neq; in
προθεσει
ως exequi
tione.*

Deinde, euertunt seiplos quoq; dum produnt principia doctrinae suae de electione, in quibus planè nulla constitui potest electionis ratio. Dicunt enim *προθεσει* in Deo, quam appellant fixum & immobile decretum & iudicium Dei, ipsum principium, ortum, fontem & originem fuisse omnium causarum, omniumq; qui sequuti sunt, euentuum. Ex quo vnico fonte & principio ortum sit, vt aliqui sint conditi ad dilectionem & vitam, alij ad odium & mortem. Hoc decre-

decretum praecessit (vt suprà verba ipsorum recensuimus) omnium hominum ortum, tum creationem tum lapsum, imò qui conditi sunt ad dilectionem & vitam, condi non poterant, nisi hac necessitate salutis concepti: & qui conditi ad odium & mortem, condi non poterant, nisi necessitate mortis & interitus concepti & constricti: & sicut illo consilio Dei atq; decreto vtrique sunt concepti, ita singuli in suo genere ad suum Dei potentia arcanà propelluntur finem. Hæc illi suse docent.

Iam itaq; quærimus, si electio necessariò ponat reprobationem, & electio inter eos sit, qui eiusdem sunt conditionis, vbi aliqui assumuntur, aliqui verò prætereuntur & relinquuntur: vbinam electionis suae principium, & vbi eius *προκαίμενον* statkere velint? Attendite quaso diligenter: nam hic in apricum scaturigo itrophiarum Calvinianarum prodit: & primò in *προθεσει* illa electionem constituere non possunt, cum electio opus habeat, vt præsupponat homines, & non homines tantum, sed etiam lapsos, & misericordia recipiendos in gratiam. Ipsi verò *προθεσει*, sicut audi-

*προθεσει
non ad-
mittit Cal-
uinianam
electio-
nem.*

uimus

uimus sic describunt, vt nihil præsuppo-
situm omnino in hac statuendum sit, sed
quòd ita sit comparata, vt ex ea tanquã
fonte primo omnium rerum emerit,
aliquos condere ad vitam, aliquos verò
ad mortem: & neutros eam ob causam,
quod in pari sint considerati aut præuili
conditione, vt alij acciperentur, aliqui
verò defererentur, sed quia Deus alios
condidit, vt viuere & saluari necesse ha-
berent, alij verò mori & perire. In *ἡγε-
σία* itaque, vbi scaturiginem collocant
circumuallatam absoluta necessitate,
nullum electionis fundamentum aut
principium collocare possunt.

Cum verò iam à *ἡγεσία* descendi-
mus ad euentus, qui absoluta necessitate
inde oriuntur, ibi quoque siue creatio-
nem siue lapsum respicias, nullam ex
principijs Calvinianis, caluinianam ele-
ctionem statuere poteris. Nam sicut in
ἡγεσία nulla æqualis fuit hominum
conditio, & idcirco ex æquali conditi-
one nullus fieri potuit delectus: ita eti-
am duo illi torrentes, qui ex rapido illo
decreto in homines directè ruunt, nul-
lam admittunt electionem. Non enim
pari conditione creantur homines, (vt
ex

ex verbis ipsorum audiuius) & non
pari ratione labuntur. Qui ad vitam sunt
conditi, omnes sunt sic constricti neces-
sitate salutis, vt nullus ibi eligi, nullus-
que reprobari possit: qui ad mortem
sunt conditi, ij quoque sunt constricti
necessitatis catenis, quæ sunt prioribus
oppositæ; catenæ enim hæ sunt caligi-
nis, tenebrarum, & turbinum æterno-
rum, quibus vincti sunt, vt nullus horū
non perire necesse habeat, sicut supra
ex verbis ipsorum intelleximus. Quæ-
rimus itaq; vbi principium suæ Electio-
nis statuunt? nam ex illis, qui conditi
sunt ad vitam, nulli eliguntur, nisi iuxta
principia eorum, aliqui etiam ex iisdem
reprobentur: ex conditis ad probrum
& mortem nulli eliguntur, quia repro-
batio dilaberetur. Si dicere velint, con-
siderandam esse iterum promiscuam
omnium hominum multitudinem: ob-
stat *ἡγεσία*, obstat decretum, obstat
ἡγεσία in vtroque hominum ge-
nere, obstat quòd non sint pari condi-
tione, sed conditione contraria & sine
contrario conditi. Quærimus itaque,
quò referre velint electionis principi-
um, & vbi eius demonstrare possint

ὑποκειμένων? Nisi hic se expedire possint, sequitur quod nullam habeant electionem, & hanc quam fingunt, suis cum principiis conformare non possint: Si nullam electionem habent, cui soli opus redemptionis imponunt, sequitur denique quod nullum redemptionis fundamentum habeant.

*Quomodo
partim ex-
plicitè par-
tim impli-
citè negent
mortem
CHRISTI.*

Et sequitur indubitanter, quod omnem redemptionem Christi abnegat, & nouis his doctrinae suae excetris nomen Christi extirpare conentur, negantes mortem ipsi primo erga maximam generis humani partem: Deinde erga maximam partem, quibus annuntiatur Euangelium: utrobiq; explicitè, categoricè, manifestè, & imperterritè: Tertio erga illos, quos fucata φεῖρα sua electos appellant, ibique duntaxat adhuc implicitè. Vnde manifestum est, quod de Christo nihil sentiant, & non tantummodo Euangelium ex maxima sui parte FABVLAM; & ex Christo AGYRTAM (sicut suo loco verba ipsorum demonstrauimus) faciant: sed totum Euangelium pro figmento, & execrabili quidem figmento (Sicut verba Bezae audiuimus) habeant, & nihil sani, nihilque

hilque integri de Christo prædicare in animo habeant, nisi quatenus inter Christianos versantes intenti sunt, ut obdoto nomine ipsius rem Christianam, quam hactenus multimodè inuaserunt, tandem funditus euertere possint.

Velim Christianos Lectores, si minus adhuc intelligunt, attendere ad istam orbis Christiani diuisionem, quam ex fundamentis ipsorum demonstrauimus: & per partes videant, quousque sint progressi, ut mortem Christi & Christum ipsum erga genus humanum abnegent, & quam occultè se iam in istud abdiderint latibulum, quod confinxerunt de electis, in quo apostasiæ & blasphemiarum suarum officinam reconditam habent, donec adiuncti suo tempore alijs professis Christiani nominis hostibus, communi exercitu Euangelium Iesu Christi inuadant. Atque ut quod moluntur, & in quo deprehenduntur, oculis atque mentibus indefinenter recurat & obuersetur, velim eiusmodi Schema considerari, quod hic subiiciam.

Y 2

Patet

*Schema
Caluina-
na Aposta-
sie ab Eu-
angelio IESU
CHRISTI.*

Patet autem schema hoc ex præcedentibus: duas enim partes, scilicet hominum primò non vocatorum, deinde etiam hominum vocatorum quidem, sed non efficaciter vocatorum, à Christo & morte ipsius simpliciter excludunt, sine omnibus verborum ambagibus: hîc, vincula ruperunt, vt non obscuris tantum phrasibus Saluatori no-

ri nostro maledicant, & Euangelium mortemq; ipsius abnegent, sed palàm id faciant, in conspectu omnium nostrum. In tertia verò parte suos collocant electos, pro quibus quidem asserunt Christum esse mortuum: quia verò tales electi, vt illi quidem describunt, nullibi exstant, & deinde etiam nemo horum numero sese comprehendere possit, tū etiam manifestam vanitatem in principijs suis demonstrent, atque asserant tamen pro his solis Christum esse mortuum, satis patet, quòd in isto angulo suas fabricent fraudes, atque eò sint interi, cum electos illos neque ex scriptura neque ex vlla hominum multitudine, neque etiam ex principijs suis, demonstrare possint, vt sua sponte totum istud Euangelium de morte Christi pro peccatis nostris, in fauillas redigere, & tandem rumpere conentur illam maceriem, qua electos à reprobis dispecunt, & id quod explicitè dicunt, in id quod implicitè adhuc musitant, magna egerat mole, id est, in omnes homines diluuium Saracenismi sui, quo turgent iam, effundant, vbique ruptis & confractis aggeribus, quibus se adhuc reprimunt.

& licet iam vniuersalem nondum proferant, quæ ex præmissis, quas iam struunt, si Christiani expurgari nolunt, sua sponte sequetur, vident tamen principia sat citò fore, si Christiani iam ista sensim imbibant.

Doctrinam
habent, in
qua omnis
collitur sa-
lus.

Horrendum est, homines istos penitus omne, quod Christi est exuere, & cursu citatissimo ad infernum contendere. Et nullâ in ipsis residere spem futuræ salutis, & cœlum ipsum profubula habere, aliis quoque argumentis demonstrari potest, ut eò minùs mirandum, quòd sic fiduciam in Christum extinguere conantur. Cogita, quid hoc sit: Calvinus dicit: ^a Iudeos prorsus a Deo esse exheredatos: ^b & exequi propositum suum, ut Iudeos in totum aboleat: ^c Arborē & ramos Iudeorum radicitus perdat: ^d De gentibus inquit: Solus Iacobum cum familia sua electum fuisse antequam conditum mundum, alijs populus omnibus reiectus. Et ne existimes, Calvinum ibi loqui de electione quadam ad res externas, subiicit mox hæc verba: ^e Atqui ex Abraham genitus fuit Ismael quem tamen scimus fuisse abdicatum ab Ecclesia DEI. Idem etiam contigit alijs filiis Abrahæ: Vnus Isaac fuit electus. Iam Isaac cum pater esset Esau & Iacob, non

^a In Hoseam
cap. 1. vers. 8.

^b Calvinus in
Hoseam cap.
1. vers. 8.

^c Calu. Ierem.
1. vers. 17.

^d Idem in Mal.
cap. 1. fol.
743.

^e Ibidem fol.
744.

potuit suo arbitrio vtrunque retinere, sed vixit GRATVITA ET ARCANA DEI ELECTIO, hac in parte, ut Esau EILCE-RETVR, maneret autem Iacob quasi legitimus heres spiritualis gratiæ. Et alibi: SOLI electos fuisse Iudeos, ALIIS PRÆTERITIS ET OMNIBVS REPV-3. vers. 2. DIATIS GENTIBVS. Sic Beza quoque inquit: Cum Apostolus Eph. 1. gentes minime testetur fuisse ista Israelis vocatione peculiari ad fœderis æterni participationem illectos, Mompel. sed contra NIHIL AD ILLOS CONSILIVM ET BENEFICIUM ISVD DEI PERTINVISSE. Et ne quis existimet Bezam indefinite loqui, sic alibi inquit: Semper illud stabit, INTEGRAM gentem electioni in fœdere, & INTEGRAM gentem REIECTIONI extra fœdus destinari, quod certè est INDVMÆIS ET ISRAELITIS factum.

Nunc collige Lector generis humani has partes duas integrales, Iudeos saluum si-
nimirum & gentes, & examina verba erigisti
huius sectæ, vtramque partem destinatam mant.
esse perpetuo exitio, & applica insuper,
quod de absoluta voluntate seu fato suo

loquuntur. Quod si ergo suis insistant principijs, palam est, quod nemini hominum in corde suo gratiam & vitam æternam addicant: nec puto homines istos de cœlo quicquam sentire, nec enim frustra adeo prophanè in contemptum Religionis nostræ de eo loquuntur, sicut etiam de Christo, & verbo ipsius. Scater in intimis visceribus illorum purius putus Gentilismus, & in abyssu suam, qualem Virgilius Aeneidos 6. descripsit, omnem reuocant Religionē. Et quod diu animo suo oppressum tenuerunt, aut plusculum tantum per rimas effutiuerunt, hoc iam pleno effundunt ore, cum Christum ex toto prope profligatum orbe in angulo tantum exiguo sub specie Christianismi retinent: inde quoque si maiores adipiscantur vires, profligaturi. Accedamus ad alia argumenta quoque.

*Electionē
constituunt
extra Christum.*
VII. Quam impiè & prophanè (ne quid grauius dicam) de Christo sentiant, hinc quoque constat, quod Beza propositū in Deo nos eligendi & saluandi extra Christū collocat: & grauius stomachatur, quod DEVS in Christo mediatore quesierit causas nos eligēdi, cū scriptura omnē

omnem dilectionem fontemque dilectionis, qui ex DEO in nos deriuatur, soli Christo, & dilecto filio DEI, propter quem nos elegit & dilexit, acceptum ferat, sicut ibidem expressè loquitur Paulus, quem Beza scelerto & Calviniano ore mendacij arguit. Si itaque propositū DEI diligendi nos extra filium suū fuit, nullam isti electionem statuere possunt, cum proposito DEI certum adscribant numerum, qui simpliciter ad salutem est conditus: & in Christo insuper nemo eligi potuit, cum iuxta Bezae Theologiam propositum DEI homines diremerit absoluto iudicio in duas partes. Atque sic etiam Hectoris Calviniani ructus erumpit, vt Christum & reprobis, & electis, quos sibi fingunt, inutilem reddant. Concidit etiam doctrina illorum hac parte potissimum, quod scriptura dicit, Christum pro omnibus esse mortuum: Si itaque DEVS respexerit filium suum electum, morientem pro nobis, omnes meritò in eodem filio appellamur Electi: quia verò hi nolunt concedere, Christum pro omnibus mortuum, & in Christo omnes fuisse electos, ideo satis constat, quod

*Christum
vbiq; tollunt.*

Y 5 electione-

Calvinus
negat
Christi
meritum.
Instit. lib.
2. cap. 17.
§ 1.

electionem tradant extra Christum & talem imaginentur DEVM, qui homines diligat, si diligere velit, non propter meritum *ipsum*, sed alia de causa, quacunq; tandem. Hinc est illud Apostaticum in Christum iaculum, quod Calvinus emisit, cum dicit: Equidē fateor, si quis simpliciter, ET PER SE, Christum opponere vellet iudicio DEI, non fore merito locum, quia non reperietur in homine (nota Christo) dignitas, quæ possit DEVM promereri: Mox ibi: Cum ergo de Christi merito agitur, NON STATIM TVR IN EO PRINCIPIVM, sed conscendimus ad DEI ordinationem, quæ prima causa est: quia mero beneplacito mediatorem statuit, qui nobis salutem acquireret.

Audis Christiane Lector, ista dogmata? Audis quid de Christo tuo sentiant? obserua. 1. propositum DEI nos saluandi fuisse extra Christum positum. 2. Christum per se opponi à nobis non posse iudicio DEI. 3. In homine Christo illud meritum non esse, et illam dignitatem nō esse, ut possit promereri DEVM. 4. In Christi merito non esse principium nostræ salutis. Ad abnegationem Christi, miror num quid potuisset horribilius dici? Et si hisce, quæ iam recitauimus

tauius simpliciter semper inhæssissent, atq; vires & ingenium eo contulissent, ut ista dilatarent & propagarent, quid poterat addi amplius, ad demonstrandū ipsorum hostilem, furiosum & Diabolicum animum atq; impetum aduersus Christum? Sed vide Diabolum Caluini-anum: hanc quidem vult esse confessionem Bezae & Caluini & Ecclesiæ ipsorum, in qua solido & breui compendio manifestè cognoscitur, quid in vniuersum de Christo sentiant, & quonam referant omnia, quæ aliàs de Christo scitè dicere videntur, & quæ vicissim etiam manifestè sæuis conuitijs aduersus Christum euomunt: interim autem, quia ratio ista expugnandi Christianā Religionem nō videtur idonea satis, ideo videbantur hæc non semper vrgenda directè & apertè, sed alijs & obscurioribus putabant incedendū esse vijs, ut per obli-quas ambages efficerent, quod ista confessione sua summatim de fide sua prodiderunt. Quapropter sufficit etiam nobis, quòd sensa cordis sui pressi iudicio Dei, aliquando palàm eructare necesse habuerunt: Et Christiani homines, qui isthæc & similia multa in libris illo-

Fidei Cal-
uinistarum
aperta con-
fessio.

illorum leſtitârunt, & impune dimiſerunt, aut non maximopere commoti ſunt, digni iam ſunt, qui cladem hanc ferant, & furioſas audiant blaſphemias, quibus hi Saluatorem noſtrum diris execrationibus inceſſunt, nec non etiam opus iam illud, quod diu moliti ſunt, aggreſſantur, vt Chriſtum oſculo charitatis, prophanis gentibus ſtantibus à tergo ſectæ huius prodât, & ex omni Chriſtianismo aperte tandem, ſi queant, profligent. Atque hac argumenta ſeptem declararunt quantum iam fecerint progreſſum in lacerando & denuo crucifigendo Domino.

*Mahometismus
Caluinistarum.*

VIII. EST ALIVD QUIDDAM præter communem Paganismũ & ſimplicem defectionem à Chriſto, hominibus iſtis in animo, quod vt in medium proferatur, neceſſitas iamiam poſtulat: Et iudicet Chriſtianus populus. Verè, verè enim parturiunt Mahometiſmum, cuius iam dudum vidimus principia & non obſcura, & aliqua ſignauimus hætenus in præſenti tractatione, nec non aliquoties in Theſibus meis ſuo quoque loco reuelata erant. Labet autem hoc loco argumentum iſtud paulò dilucidius per-

us perſequi, & recenſebimus argumenta.

I. Idem flat Spiritus ex omni Caluinismo, qui etiam ex Mahometismo. Suos hic profert phraſum & verborum intricatos, obſcuros, inexplicabiles turbines, quibus portenta doctrinarum inter ſe pugnantium, egeruntur: in quibus Chriſto aliquando honor aliquis attribuitur, mox autem eodem iterum exſpoliatur. Qui Alcoranum legent, & ſcripta Caluinistarum ad illum comparabunt, eundem flatum inuenient. Sicut etiam Alcorani totius hoc præcipuum eſt dogma, de Fato, cuius ineuitabili vi, religioni illi addiſti, omnia agi exiſtimant. Nec quiſquam ignorat, totum Caluinismũ huic, quod alias familiariori inter Chriſtianos vocabulo prædeſtinationem appellant, fundamento imponi. Et Kimedoncius licet Fati vocabulum obiter reſpuat, approbat tamen rem fati, id eſt, doctrinam à Gentibus in Mahometiſmum tranſlatam.

*Kimedom.
632.*

II. Idem Kimedoncius Mahometani Alcorani dogma, quod in Theſibus meis obieceram, non aliter confutat, quàm in Turcarum libris multa reperiri cum veri-

*Kimed.
236.
Vide thesin
meā 276.
Suum in
nouo dog-
mate con-
fitemur
consensum
cum Alco-
rano.*

veritate religionis Christianæ consen-
tanea : Et si autem suum in hoc dogma-
te consensum cum Alcorano, hoc mo-
do extenuet, quod aliqua alia insuper
reperiri possint à veritate non dissen-
tanea : aliud tamē est, aliud est inquam,
Kimedonci, cum tibi portentū nouum
religionis ex Alcorano demonstrari,
cuius nullum adhuc in Christiana reli-
gione hospitium apparuit, nisi tum de-
mum, cum vestra exorta est secta : ad
tale crimen aliter tibi respondendum e-
rat, quàm vt consensum tantum tuum
cum Alcorano declarares, nisi Mahome-
tista hac etiam confessione, ex professo
haberi velis. Vis enim argumenti no-
stri fuit, hoc dogma, in quo traditur ho-
mines simpliciter ad interitum esse con-
ditos, & nullam habere, aut habuisse
vnquam gratiæ spem; nullam habere o-
riginem, quàm in ipso medio Mahome-
tismo. Atque si tu verbo Domini & Ec-
clesiæ Christianæ consensu approbare
hoc dogma tuum non possis, & conce-
das in Mahometana tradi religione, ibi-
que duntaxat inueniri, qui tecum sen-
tiant, indicium est, quod ex Alcorano
ipso tu & socij tui hauseritis religionem
vestram

vestram, & ex eodem iam per totum
orbem spiretis nouum hoc & porten-
tosum dogma in populum Christia-
num.

III. Nobis quoque non immeritò totū
negotium vestrum suspectum redditur,
quod plerique periuri, apostatæ, qui
prius veritatem Euangelij agnitam &
confessionibus atque subscriptionibus
approbatam, magna ex parte eiurârunt,
hanc vestram disseminant doctrinam.
Quorum in numero est Iohan. Iacobus
Grynæus, cuius, si vacat, legere potes
ἐξομολόγησιν superiori anno editam,
in qua profitetur, se à Lutheri partibus
recessisse, quas antea magno defenderit
Zelo.

*Apostata
hanc do-
ctrinam
oppug-
nant.*

In hoc numero est Daniel Tossanus, *Daniel
Tossanus,*
qui Mompelgarti aliquoties DEVM pe-
ierauit, cum de Calvinismo accusaretur,
& se Orthodoxæ siue vt appellant,
Lutheranæ doctrinæ assertorē, magna
contentione professus est : iam tanta
ruina prostratus, vt infestiorē apo-
statam, & crudiorē hostem Religio
Christi-

Christiana inter multos scelestos homines, Euangelijque prophanatores vix habeat.

*Georgius
Spindlerus.*

Talis est Georgius Spindlerus, qui hoc ipso anno, publico scripto suam celebravit apostasiam, & ad Caluini, quem prius, ut dicit, execratus erat, ex professo accessit religionem.

*Georgius
Hansfeldius.*

Minoris quidem autoritatis, nominandus tamen est Georgius Hansfeldius, qui præceptor aliquando principum fuit, sinceræ religionis, ut tunc confitebatur, amans, qui iam aggregatus Calvinianis blasphematoribus, eiurata in Palatinatu oppugnat religionem.

*Christophorus
Pezelius.
Vide Seln.
vngeschr.
liche Eur,
ze/ete.
fol. 180.*

Et Christophorus Pezelius quidem meritò annumerandus est, qui horribili sui detestatione iuramentum præstitit, se perstiturum in agnita & recepta confessione sinceræ, qualis à D. Luthero est tradita, Religionis, quæ per capita illi proposita erat, & contra hanc veritatē nullas amplius moturum turbas, nec scripto vel ore Ecclesiæ Christi ullam Calvinianis dogmatis pariturum posthac molestias. Iuravit sic, & grauitè iuravit: verba iusiurandi adhuc fulgurant homini in oculis, in auribus, in cordis

dis ipsius fibris, & subsultant adhuc homini illi in omnibus cogitationibus, quibus extimulatur contra Ecclesiam. Hic iam omnium illorum, qui Euangelium Iesu Christi scriptis oppugnant, & qui Ecclesiam nomenque Christi extirpare conantur, antesignanus est factus, & Mahometani huius dogmatis publicus assertor in tomo sexto operum suorum, homo perfidus, effrons, periurus, & mendaciorum libidine in ipsis liquescens medullis.

Urbanus Pierius non semel tantum Lutheranæ doctrinæ, & capitibus Lutheranæ doctrinæ, id est, orthodoxæ fidei per Lutherum traditæ subscripsit, & non semel tantum se diris, imo dirissimis deuouit execrationibus, si contra eam sit moliturus porro aliquid: non semel autem tantum is iurauit, nec semel tantum apostata est factus: sed per Ecclesiam Saxonicam totum hunc conatus est diffundere Calvinismum, Calvinismum, inquam, utrem nimirum Mahometanæ abominationis. Quod ipsemet in formula suæ obligationis iam vltro confessus, confessus, inquam, quod Calvinismum in Saxoniam introducere &

*Urbanus
Pierius.*

propagare voluerit; & nouo denuo se obstrinxit iureiurando, se sanctè porro seruaturum promissa, & doctrinam hanc nostram in articulis reformationis porro non infestaturum. Quid sit facturus, in medio iam relinquo: satis autem est, quòd in disseminando per Saxoniam Calvinismo manifesta periurij noxa se aliquoties obstrinxerit, sæpè periurus & effrons factus.

Rennecherus; Idem commendauit studiosæ iuuentuti, Rennecheri (de quo etiam aiunt, quòd Lutheranus aliquando fuerit) fufiosum librum, quem inscripserat, Aurea sal. catena; in quo non tantum Calvinismus totus, sed totus iam patebat Mahometismus: cui vnum tantum defuit, vt nomen induceret Mahometis, doctrina enim tota ceu ex Alcorano ipso descripta videbatur.

Atque hi omnes veri sunt Apostatæ, id est, desertores Christianismi, què cum alijs Christianis palam prius professi erant, qui iam conscientia, donec fulminibus Dei excitetur, necem vltro sibi cõsciuerunt, & Mahometis pixidem, id est, Calvinismum occulto intoxicatum Mahometismo per totum diffundunt

dunt Christianum orbem. Cum isti itaque Religionem Christianam quam prius agnouerunt & celebrârunt, adeo hostiliter intestent tradendo & propagando Calvinismo, Mahometano vel Malucano accensos esse spiritu (sicut etiam dogmata eius testimonium perhibent) dubium non est, & nauem Christi, si possunt, vt totam euertant, rapidissimè anhelare, manifestissimum est.

IV. Omnium adhuc constat notitia, quid Neuserus ex hac schola, in qua tanquam matrice sua Calvinismus imprimis propagatur, patrarit, & ab Orthodoxis ad Calvinianos, inde ad Arianos, demum ad Mahometanos transierit. Huius, postquam Constantinopolin profugisset, ibiq; Mahometanis sacris initiati, duæ voces insigniter notandæ sunt: prima, qui velit vitare Arianismum, vitet Calvinismum. Hanc propria manu scripsit, & Reuerendo D. Gerlachio Doctori S. S. Theologiæ celeberrimo, tum Constantinopoli versanti, exhibuit. Altera, cum eidem Domino Doctore dicebat, non se & Syhuanum in Ecclesia Palatina solos fuisse, qui à Christiana

Adamus Neuserus primus in Ecclesia Heidelbergensi patens factus Mahometista.

Religione defluerint, alios adhuc complures superesse. Qui superfluerunt & adhuc supersunt, isto, quo ille ipse Neuserus tentabat cuniculo, nempe Arianismo, non ausi sunt, nec audent defectionem à Christo moliri: ideoque hoc iam commenti sunt, perinde essent alieni ab omni Arianismo, & quasi Syluani apud Heidelbergenses truncati, cruore perterriti & suffocati; hoc inquit commenti sunt, ut splendide iam multa, ubi opus non est, & ubi nulla peculiaris adhuc orta est controuersia, de Christo tinniant: interim verò post alias atque alias nominis ipsius furtiuas infestationes, iam sensim progressi sunt, ut negent mortem ipsius, & expiationem à peccatis nostris, omnibus viribus, omnique doctrinæ mole intenti, ut mysterium crucis Christi primò conuellat, & in dubium vocent, scripturam etiam dilijciant, ne mysterium illud suo amplius consistat fundamento: Deinde, ut Christum & patrem ipsum, à quo missus est in odium adducant, & propter eius in homines maleuolentiam, iniustitiam atque tyrannidem, tum etiam hypocritin, quæ omnia Christo & patri ipsi

asscri-

asscribunt, inuisum & execrabilem toti mundo reddant. Res clamat: & poscit arrestas in Christiano populo aures. Atque hæc sunt argumenta quatuor, quæ ceu Mahometanæ tubæ clangorem Christiani animaduertere iam tandem expectatis auribus possunt.

Ego, quæ ad hanc rem dicenda habui, quantum Deus dedit, suggessi suis immotis omnia corroborata argumentis, si nunc porro Christiani adhuc stertant, & Apostaticum hunc Calvinianum cancrum longius serpere & pustulas suas excitare sinant, magna & tremenda præ foribus est iudicij diuini moles, & immensus pœnarum nimbus, qui fastum & auaritiam, atque insuper supinam oscitantiam, quibus Ecclesiæ præfules distinantur, ut contritionem Ioseph minus cernant, sternet: & patebit aliquando, quantum rei necessitas poposcerit, maturè aduersus impendentem stragem, Christianum commonefacere populum, & constabit (utinam ne serius quam par est) aliquando, quanta fuisset Ecclesiæ utilitas, tanto sese omnibus viribus

Christianis opponere malo, idque in
principio. DEVS excitet corda per
IESVM CHRISTVM.
Amen, A-
men.

ERRATA.

1. *numerus folium.* 2. *lineam
denotat.*

3. 17. eum. 9. 7. proculcemini. 10.
1. Tigurina. 16. 24. Christi. 24. 25. qua.
59. 19. Spiritus. 23. dupliciter. 62. 22.
Rom. 14. 65. 3. pro certa. 98. 18. pene-
tret. 115. 13. proclamitent. 118. 3. subie-
ctam. 173. 24. iugulare. 190. 7. dono.
198. 7. producat. 208. 19. *νευφωρ* 225.
in margine. Epistolam pro Ecclesiam.
245. 10. nigromantas. 305. 12. obtutu.
318. 10. & stupida conclusione, atque.
325. 24. egerant. 328. 10. purus. 329. 6.
scelesto.

INDEX

INDEX

*Præcipuorum capitum, in
hoc libro.*

A.

Absolute perdendorum quinque genera homi- num.	115.
Absolute reprobati.	72.
Abyssi Cal. gremium.	129.
Adamus Neuserus.	339.
Aeneus Serpens.	258.
Alcoranus Calvinianus.	199.
Amici Dei, populus Dei.	160.
Amphora Calviniana.	280.
Annus Iubileus.	257.
Apostata hunc Mahometismum parturiunt.	335.
Applicationis consideratio.	254.
Augustinus.	178.
Augustinum Beza laniat.	188.

B.

Babylonica captivitas.	256.
Bezae ludibrium.	311. 313.
Blasphemie in Christum.	54. 297.
Blasphemiæ confutatio.	149.

C.

Calvinus tropologicus.	35.
	Calui-

INDEX.

Caluiniani non respondent ad citata ex libris eorum.	9.
Caluinianorum doli quomodo aperiendi.	147.
Caluinista excantantur.	300.
Catechismus Heidelbergensis.	202.
Christum exstirpant.	219.
De Christo delent vaticinia.	292.
Christum vbiq; tollunt.	329.
Christum reprobis in perniciem per se, 81. &c. 85.	
Christum agyrtam & Euangelium ipsius fabulam nominant.	27. 73.
Christo conuiciantur.	73.
Christum pro omnibus mortuum quomodo iam concedant.	21.
Contingentiam tollunt.	97.
Conuiuij Caluiniani exempla.	142.
Conuiuij Caluiniani epuli.	100.
Conuiuium DEI verum.	80.
Crocodyli lachrymæ.	130.

D.

Deum facere peccata.	133.
Deum nullum colunt.	262.
In Deo $\epsilon\upsilon\delta\omicron\lambda\omicron\gamma$ absolutam ad perdendum homines.	84.
Dei crudelitatem.	101. 114.
Deus Empedocleus & eristicus.	34.
Dei imago in reprobis.	149.
A Deo	

INDEX.

A Deo fame & siti enecari.	118.
Deum vnum geminæ & contrariæ naturæ.	33.
	114.
DEI odium in homines natium & proprium.	108. 113. 114.
Deus epuli Caluiniani.	81.
Ex Deo Diabolum faciunt.	46. 47. &c. 270.
Diabolum non victum.	57. 73.
Dissensio inter Deum & ministros Caluinianos	95.
Dubitatio.	289.

E

Εκλεΐς.	30. 153. 200.
Electi Caluiniani in Vtopia.	202.
Electi, sunt Caluinistarum latibulum.	325.
Electionis tres inuestigandi modi.	305.
Epulonis epulum.	77.
Erebus cal.	305.
Euangelij vanitatem.	65.

F.

In FORTASSIS fundata salus Caluinista	
rum.	215.
Fallendi ars.	214.
Fatum.	132. 134. 333.
Fides fatalis.	271.
Fides, quæ applicat beneficia.	267.
Z S	Fidei

INDEX.

Fidei Caluiniana, & vera discrimina.	267.
Fide excidere.	276.
Fidei conditio, seu <i>ὑπόθεσις</i> .	269.

G.

Grynei ingeniolium.	137.
Gryneus valde hieroglyphicus.	209.
Grynei spiritus humilis, magnus Sycophanta.	54.
Gryneus hypocrita.	125.
Gryneus apostata.	335.

H.

Heretici.	183-186.
Hemingius.	198. 205.
Hircus emissarius.	257.
Hominum pars maxima	101.
Hypocrisis Dei.	123.
Hyana.	131.

I.

Incredulitas fatalis.	275.
Incredulitas sola damnat.	260.

K.

Kimedoncij, sibili, contra passionem IESU CHRISTI.	16. &c.
Kimedoncij inficiatio.	3.
Kimedoncius scripturam corrumpit vocibus ec- lipticis.	152.
Kimedoncij fraus.	113.
Kime-	

INDEX.

Kimedoncius irridet Principem suum.	8. 12. 21.
	74.
Kimedoncius se hereticum facit.	183. 207.
Kimedoncius imperitus Græcus.	72.
Kimedoncius rudis tyro.	214.

L.

D. Lutherus.	221.

M.

Mahometismus Caluiniatus.	332.
Melchior Hoffmannus.	206.
Mendacissimi.	73.
Ministri regy circa istud epulum Caluiniatum.	91.
Ministri Caluiniati, Carniuori, lupi & Car- nifices.	94. 96. 97. 98.
Ministerium tollunt.	284.
Ministri veri.	220.
Motus cordis de salute.	312.

N.

Nabalis diuitia.	78.
Neceſſitas peccandi.	135. &c.
Negant.	212.
Neoterici.	201. 229.
Νεωγενεσας.	211.
Nuptie Gallicæ.	145.

O.

Oidium, destinatio ad odium.	111.
Patrum	

INDEX.

P.

Patrum testimonia.	176.
Patrum autoritas.	173. 194.
Pezelius Apostata.	336.
Philippus Melancthon.	191.
Phrases Caluiniæ.	208. 216.
Pierius Apostata.	337.
Ποικιλοστροφία mundi.	34. 35.
Propositio Calvinistarum quomodo destruitur.	161.
Propositionum oppositio.	155.

R.

Redemptio verè omnibus præstita, & non æquiuocè.	247.
Redemptionis alter respectus.	254.
Redemptionis & prædestinationis articuli coniungendi.	52.
Reproborum creatio.	122.
Reprobi illuminati.	314.
Reprobant omnes Iudeos, omnesq; gentes. 326. &c.	
Reprobos etiam gratiam Dei sentire.	119.

S.

Sacramenta in perniciem per se.	85.
Sacramenta tollunt.	284.
Schema abnegationis.	324.
Scripturæ corruptio.	

Genes.

INDEX.

Genes. 3. 68.
Genes. 12. & 22. 68.
Exod. 32. 59.
Psal. 2. 69.
Psal. 69. 59.
Esa. 53. 59.
Zach. 3. 69.
Matth. 7. 79.
Matth. 12. 69.
Matth. 18. 249.
Matth. 26. 59.
Luc. 7. 66.
Ioann. 3. 217.
Iohan. 6. 60.
Iohan. 17. 60. 158.
Act. 20. 65.
Act. 22. 70.
Rom. 5. 60.
Rom. 9. 151.
Rom. 11. 60.
Rom. 14. 62.
1. Cor. 8. 62.
1. Cor. 15. 61.
Eph. 1. 61. 70.
Gal. 3. & 5. 61.
1. Timoth. 2. 58.
Titum. 2. 71.
Hebræ. 10. 61. 70.

2. Pet.

INDEX.

- 2. Pet. 1. 61.
- 2. Pet. 2. 63. 70.
- 2. Pet. 3. 61. 70.
- Iud. v. 4. 71.
- 1. Iohan. 2. 70.

Scripturæ locis, Rom. 9. & Prou. 16. exuti. 172.

Locorum Scripturæ multiplices dilacerationes.

Scripturam demoliuntur. 58.

Scripturam falsitatis arguunt. 211.

In Scripturam seuities. 68. 73.

Scriptura verè vniuersaliter loquitur. 25.

Scriptura loci, quomodo vsurpandi. 166.

Sigillum Dei duplex. 165.

Sinus Calvinianus. 284.

Sophismata conclusionum. 246.

Status. 161.

Sufficientia, efficientia. 154. 157.

Sufficientia significat particularitatem. 29. 30. &c. 39.

Sufficientia, Efficientia, sagittæ Mahometi. 73.

Sufficientia & efficientia epulum. 73. 74.

Sufficientia & efficientia vocabula damnat Be.

24. 37.

T.

Tossanus Apostata. 335.

Tropi Calviniani. 28.

V.

Veniupiter Calvinistarum. 139.

Verbi

INDEX.

Verbi pestem per se. 88. 92. 93.

Verbum fallax faciunt. 308.

Vniuersalitas redemptionis, in verbo retinenda.

129.

Vniuersalitat's Duo respectus. 243.

Voluntate signi, & voluntate beneplaciti saccus

Dei Calviniani. 65.

Z.

Zancbius Argentina. 206.

FINIS.

1801-02

1802-03

1803-04

1804-05

1805-06

1806-07

1807-08

1808-09

1809-10

1810-11

